ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Jeudi 1 MAI 1947 Հինգշաբթի 1 ՄԱՅԻՍ

ԻԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5024-ՆՈՐ շրջան թիւ 633 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱԿԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր·

ՄԵՐ ԼՕՍԿԸ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏՕՆԸ

Անոնք որ աշխատաւորներու միջազգային դաշնակցութեան մը հիմերը կը դնէին 1864—66, ապահովաբար ամէ՛ն բերան պիտի մնան այսօր, տեսնելով չարժումին անասհման ծաւալումն ու խորութիւնը :

Քանի՞ հոգի պիտի կրնային յիշել թէ այս փրկարար գաղափարը առաջին անգամ յղացած էր Կիմ մը, Օր· Ճլօրա Թրիսթան, 1843ին :

Այնուհետեւ ուրիշներ եկան, տեսութիւններ պարզեցին, պահանջները ձեւակերպեցին եւ հա – սանքը ալիք – ալիք բարձրանալով, դարձաւ ամե– հի ուժ մը : Դարձաւ յարաճուն յորձանք : Բուն բառով, դեռ մը յորդահոսան որուն առջեւ ոչ մէկ թումբ կրնայ դիմանալ, այսուհետեւ :

Արդարեւ, չատ քիչ երկիրներ կրցած են պատ քաշել յորձանքին դէմ : Անոնք ալ հետզհետէ տեղի կուտան, մէկին ճամբաններ դանելով : կամ պար – զապէս յետաձգելով անխուսափելին :

Որքա՜ն արիւն եւ քրտինք հոսեցաւ ամէնէն յառաջադէմ երկրին մէջ իսկ, յաղթանակը ապա– հովելու համար :

Այս երկրին մէջ անգամ, որ յեղափոխութեան վառարանն է, յաճախ կ'արգիլուէին Մայիս 1ի ցոյ– ցերը, եւ կամ արիւն կը թափէր : «Միջազգային»ը դեռ նոր հիմ բռնած էր երբ, 1872 Մարտ 14ին, կառավարութիւնը օրէնքով մը կ'արգիլէր Փրան – սայի բանուորներուն մասնակցութիւնը : Իսկ այս– օր, ոչ միայն Փարիզի եւ ամբողջ Ֆրանսայի պո – զտանները կը թնդան Մայիս 1ի թափորներով, այլ եւ կառավարութեան անդամներն ալ կը մասնակ– ցին եւ ճառեր կը խօսին :

Անհրաժեշտ չէ խօսիլ Մեծն Բրիտանիոյ կամ ուրիշ երկիրներու մասին, ուր գրեթէ բոլոր կա – ռավարութիւնները իրենք իսկ անդամ ունին աշխա– տաւոր բազմութիւնները : Մանաւանդ վերջին պա– տերազմէն ի վեր :

Հայաստանի նորակազմ հանրապետութիւնն անգամ պաշտօնական ոճով հռչակած էր Մայիս 1ը : Դեռ մինչեւ այսօր ալ չատեր կը յիշեն 1920ի դղրդաձին ցոյցը…

Բանուորական յաղթանակի ամէնէն ծաւալուն եւ շնդալից չարժանակը կը ներկայացնէ Խ· Միութիւնը, իր անձայրածիր տարածութեամբ եւ անհամար ու այլազան ժողովուրդներով :

Այնտեղ հաստատուած կարգուսարքը խորա – պէս կը տարբերի արեւմտեան ըմբռնումէն : Եւ ճիշդ ատոր համար ալ, չատ լաւն անկրկնելի մը բացուած է ներկու աշխարհներուն միջեւ :

Եւ սակայն, կարելի չէ ժխտել կատարուած յեղափոխութեան խորութիւնը, իր անհնարին ցնցումներով եւ աննախընթաց զոհողութիւններով :

Այսօր, երբ միլիոնաւոր աշխատաւորներ Մա – յիս 1ը կը տօնեն բոլոր քաղաքակիրթ երկիրներ – ուն մէջ, մենակն աուն կը դնեն քաղաքական պահանջներ :

Ահաւասիկ փարիզի մէջ անգամ, այս տարի աւելի չատ քաղաքական ցոյց մըն է որ կը կատար– ուի, յանուն ժողովուրդներու ազատութեան եւ խաղաղութեան :

Այդ ժողովուրդներէն մէկն ալ՝ մենք :

Ի՞նչ է եղած մեր տարբական պահանջը, դա – րեր ու դարեր,— Ազատութիւն եւ աշխատանք : Ա՛ի մը հոդ եւ աշխատանք : Արդարութիւն եւ խաղա – ղութիւն : «Խաղաղութի՛ւն ամենեցուն»…

Ազատութեան եւ խաղաղութեան երանութիւնը կրնան ըմբռնել միայն այն ժողովուրդները որ կ'աշխատին, որ դիտեն քրտինք թափել :

Խափէս աշխատաւոր, պրոլետար այս ժողո – վուրդը, որ միայն իր արդար վաստակն ունի իր – րեւ պարծանք, դեռ երկա՞ր պիտի սպասէ, իր բա– ժինն ստանալու համար Աստծու արեւին տակ :

Ի՞նչ տարբերութիւն Աշխատանքի տօնին եւ միւս տարտղնութեանց միջեւ, եթէ ամբողջ ժողո– վուրդներ — աշխատաւորներ — պիտի տատապին օտար լուծի տակ, զրկուած իրենց հայրենի ժա – ռանդութենէն :

Որքա՜ն ժժգոյն պատկեր մը պիտի ներկայա – ցնէր աշխատաւորական չարժումն իսկ, եթէ ցըն– ծար միայն օրավարձի զոհացումներով եւ դրամա– տիրական հաստատութեանց աղդայնացումով :

Դրամատիրական հաստատութիւններ, ա – ռանձնաշնորհեալ դասեր կամ չահադործող ցեղեր չե՞ն այն պետութիւններն ալ որ քաղմած կ'ուղղի, ազդի մը հոդերուն վրայ, կամ կը քամեն անոր արիւնը :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉ ԼԱԻ Կ'ԸԼԼԱՐ

Նախ որքան ուրախացայ որ չեմ պատկանիր «մեծեր»ու չարքին : Ճեւոյ քիչ մը ամչցայ իրենց տեղը եւ վերջը վերջը համոզուեցայ որ այդ «մեծ» բառը տրուած է խումբ մը մարդոց, հանրային կեանքի առաջնորդներ, որոնք տարիքով միայն մեծ են մեր ուսանող երիտասարդներէն :

Ճուսամ դուք ալ կարդացիք Ուսանողին նա– մակը,— «Եւ մինչեւ ե՞րբ», ուր նախ տպաւորու – թիւն մը կը նկարագրէր նուիրուած «չէօրչըն – լուն» համար, այնքան դողդոջիկ տողերով, եւ յե– տոյ դառնութիւն մը արդար.— «… Ու փորձէին մտածել թէ ի՞նչ հոդեկան մնունդ կրնանք առնել իրենցմէ » :

Հաղար կտոր կ'ըլլանք երկու բառ հայերէն տրվեցնելու համար իրենց, զիրենք կապելու մեր անցեալին եւ խառնելու ազգային կեանքին, բայց ազաքը մենէ աւելի խելացի, քիչ մըն ալ դառնա– ցած, կը նային մեր հոդիին խորը իրենց վճիտ աչ– քերով ու կ'ըսեն.—«Ո՛րքան մրուր կայ յատակը» :

Սուտը, զարչելի այդ զրամադլուխը մեր նոր– ընծայ «մեծերուն» ի՞նչպէս կ'ուզէք որ մարսուի այս թարմ ու առոդջ հոդիներուն կողմէ : Կեղծի– քը, դասը կրնա՞ն աննչմար անցնիլ այդ յատակա– սեա աչքերուն առջեւէն, «հայրենասէր»ի ծըպ – տումով :

Շիլ հաչիւները եւ չատ անգամ մոլեռանդ ա– տելութիւնը պարզ է որ կը զղուեցնեն զիրենք եւ անոնք հիւանդագին քինախնդրութեամբ մոլորած մարդոց երեսին կը նային արհամարհանքով : Ո – րո՞ւնն է մեղքը, երբ կ'ընդվզին ու կ'ազազակեն· — «Դուք, զեկավարներ այս ազգին, ի՞նչ կը սպա– սէք որ մենք ընենք երբ մեր առջեւ վտուած են ձեր կռիւները, երբ թոյն է որ կը հոսի…» :

Լաւ կ'ըլլար որ այդ «զեկավարները», այդ մե– ծերը անգամ մըն ալ կարդային Ուսանողին նամա– կը, եթէ ոչ կարմրելու, գոնէ խորհրդածելու հա– մար … ՍՕՍԻ

Սովը Ռումանիոյ մէջ

Պուքրէշէն կը հեռագրեն Գշ· օրուան թուա – կանով·— կառավարութիւնը եւ արհեստակցական միութեանց ներկայացուցիչները քննեցին այն բանուորական ընդհարումները որ ծագած են Թրանսիլվանիոյ եւ Պանաթի չրջաններուն մէջ, իբրեւ հետեւանք ուտեստի նեղութեան : Արատի հիւսուածեղէնի հազարաւոր բանուորներուն մեա– ցած են բազմաթիւ ցուցարարներ եւ երեք ժամ անկարգութիւն տիրած է, որու ընթացքին սպան– նուած են սէնոիքայի մը վարիչը եւ ուրիշ մը : Դժգոհութեան դլխաւոր պատճառն այն է որ, ե– րաչտի հետեւանքով, դիւղացիները չեն ուղեր ծախել իրենց բերքը, վախնալով որ անօթի կը մնան :

Ռումանիոյ վարչապետը, Կրոցա, ճառ մը խո– սելով Թմչփարի մէջ, ուսանողներու առջեւ, ըսաւ թէ աւելի մեծ դժուարութիւններ պիտի կրեն եւ թէ յառաջիկայ վեց ամիսներու ընթացքին ուտես– ի պակասը աւելի պիտի ծանրանայ : կառավա – րութիւնը միլոցներ ձեռք պիտի առնէ չահադէտ– ներուն դէմ : Ուտեստի գիները հարիւրին հազար բարձրացած են վերջին երեք չաբաթներու մէջո – ցին, բոլոր նահանդներուն մէջ : Եթէ անձրեւ չգայ մինչեւ տասը օր, ամբողջ Պանաթի չրջանի հունձ– քին 70 առ հարիւրը եւ Ռումանիոյ մնացեալ մա– սին բերքին կէսը կորսուած պիտ է համարիլ :

ՄՈՒՍՈԼԻՆիի մահուան տարեդարձին առթիւ ցոյցեր կատարեցին Թունդ Ֆաչականներ Իտալիոյ դանազան քաղաքներուն մէջ, յայտնապէս կամ դաղտնի : Թորինոյի մէջ պայթեցան Թռուցիկներ – րոյ ծածկուած երկու ռումբեր, ծանրապէս վիրա– տորելով նոր ամուսնացած ամոլ մը : Նափոլիի մէջ հարիւրաւոր յայտարարութիւններ փակցուեցան պատերու վրայ, ի յիչատակ «արձակադիններու կողմէ սպանուած 300.000 Իտալացիներու» : Հռո– մի մէջ պատկերներ եւ Թռուցիկներ բաժնուեցան, աւետելով Ֆաչականութեան վերակենդանա – ցումը եւն· :

ԵՐԻՍԱՂԷՄԻ կը հեռագրեն թէ 30 հրեայ ահաբեկիչներ փորձեցին փախչիլ Կեդրոնական բանտէն, դետնուղի մը փորելով պատին տակէն, բայց բռնուեցան :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՅՈՑՑ ՄԱՅԻՍ 1Ի ԱՌԹԻՒ

Այսօր, հինդշաբթի, Մայիս 1, Աչխատանքի տօնին առթիւ հսկայական ցոյց մը կազմակեր – պուած է ձախակողմեան կուսակցութեանց կողմէ : Թերթերը կը չեչտեն թէ ցոյցը պիտի ունենայ քաղաքական հանդամանք : Ամէն աչխատանք պի– տի դադրի, եւ կէսօրէն վերջ առ նուազն 500.000 հոդինոց բազմութիւն մը թափոր պիտի կազմէ Ռէպիւպլիքի հրապարակէն մինչեւ Քոնքորտ, ուր ճառեր պիտի խօսին Լօժէն Հէնաֆ, Սէնտիքանե – րու Միութեան ընդհ· քարտուղարը (համայնա – վար), Ֆալին (ռուս), Սէնտիքաներու Համաչխար– հային Դաշնակցութեան օդնական քարտուղարը, Մորիս Թորէզ, համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Պընուա Ֆռաչոն, Աչխատան– քի Դաչնակցութեան քարտուղարը (համայնավար) եւ Դանիէլ Մայէր, ընկերվարական կուսակցու – թեան նախորդ ընդհ· քարտուղարը :

Անցեալ տարի Մայիս 1ի թափորը տմփոփ – ուած էր բանուորական թաղերուն մէջ, իսկ այս տարի իր դրօչներն ու նչանախօսքերը պիտի պարզէ Քոնքորտի հրապարակին վրայ, երեսփ· ժողովին դիմաց, ինչ որ աւելի կը չեչտէ իր քաղաքական հանդամանքը : Դարձեալ, անցեալ տարի համայ – նավարները իրենց նչանախօսքերով եւ ճառերով կը թելադրէին բազմապատկել արտադրութիւնը : Այս տարի պիտի պահանջեն անմիջական յաւելում աչ– խատավարձի, «համաձայն կառավարութեան խոստումներուն», դադարում Հնդկաչինի «եղբայ– րասպան» պատերազմին, կազմութիւն «Հանրապե– տական արմնութեան կոմիտէներու», պայքարե – լու համար «Ֆրանսայի ժողովուրդի Համախմ – բումի յետաչրջականներուն դէմ» (ակնարկութիւն ղօր· տը Կոլի նոր կազմակերպութեան) :

Այս ցոյցէն դուրս, ամբողջ Փարիզը լռու – թեան պիտի դատապարտուի : Թերթերը պիտի չհրատարակուին, ռատիօն պիտի փակուի կէսօրէն վերջ, հաղորդակցութիւնները պիտի դադրին եան : Նոյն պատկերը ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, աւելի կամ պակաս խորութեամբ :

Ընկերվարական կուսակցութիւնը Մայիս 1ի առթիւ կոչ մը հրատարակելով, կը հրաւիրէ չար– քերը պաչտպանել հանրապետութիւնը, աւելի ար– դաչ վճարում ապահովել աչխատաւորներուն եան : Համայնավար կուսակցութիւնն ալ կը հրաւիրէ բազմութեամբ մասնակցիլ այս օրուան ցոյցին, «պաչտպանելու համար ժողովրդապետութեան եւ խաղաղութեան պահանջները» :

Գործադուլը կը տարածուի

Հոչակաւոր Ռընոյի դործադուլը փոխանակ դադրելու կամ սահմանափակուելու, աւելի ծա – ւալեցաւ : Թերթերը կը դրեն թէ 26.000 բանուոր – ներէն աւելի քան 20.000ը դադրեցուցած են աչխա– տանքը : Հաստատութիւնը ազդայնացած ըլլալով, կառավարութիւնը անմիջապէս գործի ձեռնարկեց, դործադուլը դադրեցնելու համար : Աչխատանքի Դաչնակցութիւնը, որ նախապէս հակառակ էր դործադուլին, այժմ չարժման գլուխը անցած է : Աչխատանքի նախարարը, Պ· Քռուազա (համայ – նավար) նախարարական խորհուրդին ներկայա – ցուց բանուորներուն պահանջները : Կը վախցուի որ չարժումը տարածուի ամբողջ մետաղագործու– թեան մէջ : Թերթերը կը դրեն թէ մետաղագոր – ծութեան Սէնտիքաներու Միութիւնը բացառիկ ժողովի հրաւիրուած է Մայիս 2ին, իբրեւ օրակարդ ունենալով գիներու եւ աչխատավարձի խնդիրը : Միութեան դիւանը պիտի առաջարկէ ժամական 10 Ֆրանք պարգեւ պահանջել վարիգեան չրջանի բոլոր մետաղագործական բանուորներուն համար, Մայիս 1էն սկսեալ, նկատի առնելով արտադրու – թեան յաւելումը :

ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՉ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Միութիւնը պատրաստած է նաեւ ծրագիր մը, որով կը պահանջուի կառավարութենէն պարտաւո– րիչ աչխատանքի ենթարկել 18—55 տարեկաններ – ը, արգելարաններու մէջ փակել դատարկապորտ– ները եւ բոլոր անոնք որ չարաչահութեամբ եւ սեւ չուկայով կը զբաղին : Ծրագիրը կը տրամադրէ մասնաւորապէս օրէնք մը քուէարկել, չահադէտ– ներուն ապրանքները եւ ստացուածքները դրաւելու համար : Նոյն օրէնքով, «18էն 55 տարեկան ամէն Ֆրանսայի պարտաւոր է օգտակար արհեստ մը ի դործ դնել» :

(Աւարտը չարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՆԳԼԻՈՑ արտաքին նախարարը, Պէվին, Լոնտոն վերադառնալով, իր կարդին յորդորեց, համբերութեամբ սպասել որ Զորս Մեծերը համա– ձայնութեան մը յանդին Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ մասին : «Ես ոչ տարապայման լաւատես եմ, ոչ ալ յոռետես : Տաժանելի դործ է վերաչինել աչխար– հը, վեց տարուան պատերազմի ահաւոր աւերներէն վերջը : Խաղաղութիւնը վերահաստատուած առեն մենք մէկ օրուան համար չէ որ կ'աչխատինք, այլ դալիք սերունդներուն համար »

Վարշաւայի հայ գաղութին անմոռանալի զոհողութիւնները

Վիէննա, 15 Ապրիլ (Ճառագ).— 1944ի ամ-րան՝ պատերազմական գործողութեանց հետեւանքով գաղութը ակամայ հեռացաւ Վարշաւայէն դէպի Վիէննա, հազիւ միասին տանելով չարժական գոյքերը: Գաղութը կը բաղկանար 12-14 ընտանիքներէ: Անոնք 1921էն վերջ եկած հաստատուած էին, մաս մը առեւտրականներ եւ մաս մըն ալ կօշկակար արհեստաւորներ, չալոդ եւ բարեկեցիկ:

Ահա այս փոքր գաղութն էր որ պատերազմի օրերուն այնքան մեծ զոհողութիւններ կրեց, մեր տարաբախտ գերիներուն եւ զանազան կողմերէ հասած գաղթականներուն անհրաժեշտ կարիքները հոգալու համար:

Օր մը լսեցինք թէ Գերիներու հիւանդանոցի մը մէջ Հայեր կան: Գաղութը արտօնութիւն ըստացաւ հիւանդանոցի տեսչութենէն Հայերուն այցելելու եւ ուտելիք բաժնելու համար: Գացինք գտանք բոլորը, չատերըկիսամեռ,թոքատապէ վարակուած կամ թոքախտաւոր, տուհատար եւ նետահար թուչուններու պէս պառկած: Նախապէս քանի մը տասնեակ՝ հետզհետէ հարիւրէն աւելի եղան: Ձիր ու ցան, խառն էին, ամէն մէկ 50—60մահճակալնոց սրահի մը մէջ հազիւ 5-6 Հայեր կային. մնացեալները Ռ.Մ.իութեան զանազան ազգութիւններէն, Վրացի, Ազէրի, Ռուս, եւայլն: Անոնք ալ մերոնց պէս ծանր, կիսամեռ հիւանդներ էին: Կը փնտռէինք ամէն մէկը, մեր ազգակիցներէն, կը մօտենայինք իրենց մահիճին: Ահա հիւանդը պառկած է անպիտակից,բարձր ջերմի մէջ, աչքերը կիսափակ եւ հազիւ թէ կը զգայ իր գլխուն վրայ կանգնած է ազգակից մայր մը, քոյր մը, կամ եղբայր մը, որ ճշմարիտ հարազատի պէս կ'արտասուէ: Հիւանդը մարած սեւ սեւ աչքերը կը բանայ եւ պաղատագին կ'աղաչէ.

— Հայրիկ, ճա՛ր մը արէք, կը մեռնիմ...

Ուրիշ ճար չունէինք, եթէ ոչ լաւ սնունդ հասցնել: Հիւանդանոցը կուտար օրական կտոր մը սեւ հաց եւ տաք ջուրի նմանող ապուր մը:

Իրար անցաւ գաղութը: Չէինք կրնար հեռանալ հիւանդանոցէն, ուր պառկած էին ընդհանուր հայրենիքի համար զոհուած մեր անբախտ զաւակները, ոմանք մահամերձ:

Այդ տարապայման սղութեան օրերուն, դնումի մը մեր միակ միջոցը սեւ շուկան էր: Մեր գլխաւոր հոգն եղաւ յարմար ուտեստ գտնել, մեր տուներուն մէջ խնամով պատրաստել եւ բաւարար սնունդ հասցնել: Մենք այդ պարտականութիւնը կատարեցինք ոչ թէ օրերով, կամ չաբաթներով, այլ ամիսներով: Ամէն մէկը ըստ ժամանակացոյցի եւ իր կարգին ամէն օր կը ստանար նախապէս այդ օրուան համար որոշուած ուտեստը եւ առաւն կանուխ օգնական ընկերներով հիւանդանոց կ'երթար կը բաժնէր, կաթ, մածուն,կարագ, հաւկիթ, ձերմակ հաց եւ երբեմն մասնաւորներու խնդրած հայկական «տօլմա-քիւֆթէ» եւն: Միակ անպատեհութիւնը այն էր որ մերոնց մահիճին քով դրացի հիւանդ պառկած օտարազգի հայրե – նակիցներ կարօտով եւ նախանձով կը դիտէին եւ կը զայրանային թէ ինչու իրենց ազգակիցները, որոնք աւելի բազմաթիւ էին, իրենցմով չէին հետաքրքրուեր: Իրապէս կը խղճահարէինք, բայց մեր միջոցները չէին օգտեր իրենց ալ օգնելու:

Վարշաւայի մէջ տարիներ առաջ Կովկասի զանազան կողմերէն եկած եւ մեզմէ հեռու կ'ապրէին բաւական Հայեր, 50—60 այր կամ կին, օտարներու հետ կարգուած, եւ օտարացած: Ասոնք մեզի հետ որեւէ կապ չունեցան, բացի 2-3 ընտանիքներէ որոնք առատ զոհողութեամբ մասնակցեցան օգնութեան գործին:

Քաղաքին մէջ, քաղաքէն մղոններով հեռու, զանազան կայաններու մէջ գաղութին հասցուցած օգնութեան եւ կրած զոհողութեան մասին գրելու եւ այդ աղեխարշ օրերու տառապանքները նկարագրելու համար հատորներ պէտք են: Այս քանի մը տողերը կը գրեմ իբրեւ բարոյական վարձատրութիւն, այդ զոհաբերող գաղութին, որ դժբախտաբար ինքն ալ բնաւեր,այժմ զանազան քաղաքներ ցրուած՝ նոր բոյն չինելու կ'աշխատի :

Եւ հիմա երբ կը յիշեմ այդ օրերը, ես ինքս կը զարմանամ թէ ի՞նչպէս եղաւ այդքան նիւթական մեծ զոհողութիւն, այդ փոքր գաղութէն : Հրա՞շք... Ո՛չ, իր դժբախտ զաւակներու կեանքի փրկութեան, վեհ պարտականութեան գիտակցութիւն: Տալ եւ հոգի ազատել,— այս էր մեր նշանաբանը: Գաղութը գիտակցօրէն այս նշանաբանին հաւատացաւ մինչեւ վերջ. եւ արքա՛ն հոգիներ ազատեց, կեանքեր փրկեց...:

ԳԱՂԹԱԿԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ բրիտանական եւ ամերիկեան չրջաններէն հաղարաւոր տարագիրներ Անգլիա եւ Պելժիա կը ղրկուին, իբրեւ բանուոր : Մոսկուա բողոքագիր մը ուղղեց այս մասին, յայտնելով թէ անոնց մէջ կը գտնուին 230.000 խորհրդային հպատակներ :

Խ. բանուորներու կեանքէն

Ինչ աստիճանի ալ ըլլայ ռուս բանուորին հայրենասիրութիւնը եւ ընկերվարական արտադրութեան համար իր չահագրգռութիւնը, արտադրութեան չափի բարձրացումը, որ հրահանգուած էր կառավարութեան կողմէ, չէր կրնար ժողովրդական ըլլալ: Միայն ոստիկանական ճնշումր բանական չէր տակիս ընդունիլ տալու:Ատոր դէմ պէտք էր ուրիշ բան տալ բանուորին,— թերեւս կեանքի պայմաններու բարելաւում մը: Պէտք էր որ բանուորները իրենք հաստատէին իրենց համար արտադրութեան նոր չափեր, որոնք փոխադարձ պարտաւորութեանց մէջ մտնէին:

Անոնք վերահաստատեցին հաւաքական պայմանագրութիւնները, որոնք թէեւ մէկ կողմ դրուած պատերազմին, չատ նպաստած էին հնդամեայ առաջին ծրագիրներուն: Մարտին եւ Ապրիլին Մխութեան ամէն մէկ ձեռնարկութեան մէջ պէտք է իրենք զիրենք կրկնապատկէին:

Այս պայմանագրութիւնները չատ չեն նմանիր մեր Արեւմուտքիններուն: Դասակարգի պայքար դադրութիւն չունենալով, աշխատավարձերը կը յիշուին ձեւի համար, որովհետեւ անոնք հաստատուած են կառավարութեան կողմէ ամրողջ երկրին համար: Փոխարէն, բանուորները կ'աշխատին կատարել եւ անցնիլ արտադրութեան չափը, այսինքն իջեցնել իրենց աշխատավարձը եւ կամ աւելցնել իրենց արտադրութիւնը:

Անոնք կ'աշխատին յաւելեալ ղործեր ստանձնել (կատարելագործութեան դասընթացք, մեքենաներու խնամք, եւն.) որ կ'երկարէ իրենց աշխատանքի օրը, առանց յաւելեալ վճարի իրաւունք տալու: Պէտք է պայքարիլ ժամանակի ամէն տեսակ կորուստի, կարգապահութեան ամէն թերացումի դէմ եւայլն:

Տիպար պայմանագրութիւն մը, հաստատուած վերին մարմինէն, ղրկուած է ճարտարարուեստի ամէն մէկ ձեռնարկի եւ որ բանակցութեան հիմք պէտք է ծառայէ Սէնտիքայի ղրասենեակին և տնօրէնութեան միջեւ: Տեսակ մը հրովարտակ է հաստատութեան գործունէութեան, որ կը նախատեսէ ամենադոյզն մանրամասնութեան մէջ, այն միջոցները, որոնցմով կրնայ արտադրութիւնը աւելնալ, նախանշեր խնայուիլ, եւ արժեվինը իջնել: Ամէն տեսակ թելադրութիւն որ կրնայ աւելցնել արտադրութիւնը հաճոյքով կ'ընդունուի: Բայց գործատուները աւելի կը հետաքրքրուին այն բանով որ կը բարելաւէ իրենց կեանքի պայմանները:

Սովետական բանուորին ամբողջ կեանքը, նոյն իսկ աշխատանքէն դուրս, կապուած է այս կամ այն գործատան հետ :

Պէտք չէ մոռնալ որ գործատունը կուտայ առաջին բնակարանը, ճաշը: Ան կը հատուի չնորհիւ գործատան մասնաւոր խանութներուն, կը գարդանայ գործատան հրատարակած թերթով, անոր դրադարաններով եւ գիշերային դասընթացքով : Կը գրօսնու անոր ակումբին մէջ, կը խնամուի անոր հիւանդանոցին մէջ: Գործատան դրասենեակին մէջ կը պահեն անոր անցագիրը առանց որուն գործաւորը ո՛չ կրնայ ուրիշ գործ գտնել, ոչ ալ ճամբորդել, որովհետեւ այդ թուղթը իր ինքնութեան թուղթին տեղը կը բռնէ: Իր տղաքր գործատան դպրոցը կը յաճախեն :

Շատ մը գործատուններ նոյնիսկ իրենց ագարակը եւ հօտ ունին:

Պայմանագրութիւնները կը նախատեսեն մինչեւ իսկ արմատի իւրաքանչիւր տեսակի քանակը եւ բանջարեղէնը որ պէտք է ցանուի ագարակին մէջ, կենդանիները որ պէտք է մորթուին տարուան ընթացքին :

Եթէ բանուորները չեն կրնար իրենց թուչակը բարձրացնել տալ եւ կարճեցնել աշխատանքի օրը, ի վիճակի են ունենալ առատ սնունդ եւ յաւելեալ դիւրակեցութիւն :

Պէտք չէ մոռնալ որ աշխատավարձի անուանական դումարը ռուս բանուորին համար այն կարեւորութիւնը չի ներկայացներ ինչ որ մեզի, քանի որ գործարանը կուտայ բնակարանր եւ սնունդը: Ան իր վաստակը կը գործածէ գլխաւորաբար հագուելու, ինչ որ չատ սուղ է:

Եթէ ռուս մէջին բանուորը 300 րուբլիի չափ կը չահի ամիսը, որ «դիւանագիտական» արժէքով կը համապատասխանէ մօտաւորապէս 3000 ֆրանքի, անոր վիճակը չենք կրնար բաղդատել անոր չափ չահող Ֆրանսացի բանուորին հետ :Ռ. Միութեան մէջ կան որ 150 րուբլիէն ալ պակաս կը չահին (1500 Ֆրանք ամիսը) : Թէեւ ձեռք մը հագուստ կ'արժէ 30.000 կամ 40.000 Ֆրանք, ծխախոտի տուփը 250 Ֆր. եւ ազատ չուկայի մէջ գնուած հացը 200 Ֆրանք, այսուհանդերձ անոնք ապահովուած են բնակարանով, օրական երկու ճաշով, հիւանդութեան պարագային խնամքով, եւ որոշ զբօսանքով:

Այս պայմանները կը կապեն բանուորը իր գործատան աւելի անողոք կերպով քան թէ օրէնքները եւ ոստիկանական ճնշումները: Միայն յիմարութեան նոպայ մը պիտի մղէ զայն լքելու եւ արկածախնդրութեան մէջ նետուելու: Ս.ԿԱՐՄԻՐԻ

ԹՈՒՐՔԻԱ

«ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՓՈԽԱՆԱԿ ԲՆԱՋՆՋԵԼՈՒ, ՀԱԼԵՑՆԵՆՔ»

Թուրք Ուսանողական Միութիւնը կազմակերպած է հրապարակային վիճաբանական ժողովներու չարք մը որուն առաջինը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 17ին, համալսարանին մէջ:

Վիճաբանութեան նիւթն էր «Ի՛նչ պէտք է ըլլան թուրք ազգայնականութեան չարժումները եւ ուղղութիւնը: Պրօֆ. Ալի Ֆուատ Պաշկիլ նիստը բանալով բացատրեց ժողովին նպատակը: Երիտասարդ մը կարդաց Թուրք ազգայնականութեան նկարագիրը բացատրող դրութիւն մը, զոր Պրօֆ. Ալի Ֆուատ Պաշկիլ թուրք պատմութեան համաժողովին ներկայացուցած էր 1937ին: Այդ դրութիւնը կը չեչտէր թուրք ազգայնականութիւնը կազմակերպելու անհրաժեշտութիւնը :

Ցաջորդաբար խօսք առին բազմաթիւ երիտասարդները, որոնց կարծիքին Քէմալ Կիւրոյ ըսաւ.

— Թուրք ազգը երբեք պիտի չներէ այն զուլումները, որոնք ի գործ կը դրուին արտասահմանի իր ցեղակիցներուն վրայ :

Ամէնէն վերջ բեմ բարձրացաւ Իսթանպուլի եբեսիոխան Համամուլլահ Սուպհի Թանրըէօվէր, որ մասնաւոր կերպով հրաւիրուած էր այս ժողովին: «Թուրք Օճաղի»ներու նախկին ընդհ. նախագահը, որ գործօն դեր ստանձնած է թուրք ազգայնական չարժումներուն մէջ՝ ազգայնականութեան չատագով հանդիսանալով կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ :

Բանախօսը նախ բացատրեց լատինական,դերման, սլաւ եւ թուրք ազգայնականութեանց յատկանիշները, եզրակացնելով թէ բոլոր Թուրքերը պարտաւոր են օտար երկիրներ բնակող իրենց ցեղակիցները նկատել հարազատ եղբայրներ ու դաւակներ, որոնք կը նմանին ամուսնանալէ վերջ ընտանիքէն հեռացած զաւակներու :

Աղբատառնալով թուրանականութեան, ճառախօսը ըսաւ թէ ոչ մարդ անցուցած է բանակներ կազմել եւ Թուրան արշաւելով թուրք ցեղերը ազատագրել :

Համամուլլահ Սուպհի Թանրըէօվէր յետոյ անդրադարձաւ ցեղապաշտութեան յեցած ազգայնականութեան ընդգծելով թէ ցեղապաշտութիւնը առաւելապէս քաղաքական բնոյթ ունի եւ չի կըրնար հիմ ծառայել ազգայնականութեան :

Ապա խօսքը մասնաւորելով թուրք ազգայնականութեան մասին, ճառախօսը չեչտեց թէ թուրք ազգայնականութիւնը պէտք է յենու մշակոյթի վրայ, նկատելով որ Օսմ. կայսրութենէն ժառանգ մնացած այլազան տարրերէ կը բաղկանայ Թուրքիոյ բնակչութիւնը: Ճառախօսր այս առթիւ թուրք երիտասարդութեան յանձնարարած է կարելի եղածին չափ տարածել թուրք մշակոյթը, անոր չնորհիւ զօրացնելու համար թուրք ազգայնականութիւնը: Ճառախօսը միեւնոյն առեն բացատրեց թէ կարգ մը պարագաներու մէջ ազգայնականութիւնը սերտօրէն կապուած է կրօնքին, ինչպէս կը տեսնուի այսօր Լեհաստանի եւ Փաքիստանի (Հնդկաստան) մէջ: Համամուլլահ Սուպհի ամէնէն վերջ անդրադարձաւ փոքրամասնութեանց խնդրին եւ ըսաւ ի մէջ այլոց.

— Թուրք ազգայնականութիւնը կուսակից պիտի չըլլայ արտաքսումի եւ բնաջնջման քաղաքականութեան, որ վայել է մակեդոնական կոմիտէին կամ փոքր ազգերու: Թուրք ազգայնականութիւնը այս խնդրին հանդէպ պիտի չարժի աւելի ներողամտութեամբ եւ արդարութեամբ : Այսօր անկարելի է ազգայնականութեան հիմ ծառայեցնել արիւնը, ջիղը, միսր կամ ոսկորը: Այս պայմաններուն մէջ մեր ազգայնականութիւնը կրնանք հիմնել միմիայն մշակոյթի ուժին վրայ:

«Մեզմէ կը նկատենք բոլոր անոնք, որ թուրքերէն կը խօսին, մեզի հետ կուլան եւ մեզի հետ կ'երթան մինչեւ պատմական անցեալները: Հասարակաց պատմութիւն, հասարակաց կրթութիւն.— ասոնք պէտք է ըլլան թուրք ազգայնականութեան հիմերը: Հին ազգայնականի մը հանդամանքովս կը յայտնեմ թէ պէտք է զգուչանալ պալքանեան եւ մակեդոնական քոմիթէճիներուն յատուկ նեղմտութիւններէ, որոնք կը ձգտին իրենց ծոցէն վտարել փոքրամասնութիւնները՝ օտար հռչակելով զանոնք: Ընդհակառակն, պէտք է աշխատինք զանոնք հալեցնել մեր ազգային դոյութեան մէջ եւ աչխատինք սիրով զանոնք կապել թուրք հաւաքականութեան »:

Ճառախօսը ի վերջոյ երիտասարդութեան յանձնարարեց թոյլ չտալ որ օտարներ ձեռք երկարեն Թուրքիոյ ազատութեան եւ անոր հողերուն :

ԱԹԷՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը ձերբակալեց էլասի նախորդ հրամանատարը , պր. Մանթաքաս , ամբաստանուած ըլլալով թէ կը վորձէր խլրտումներ սարքել Կրետէի մէջ :

ԳԱՒԱՌ· ԺՈՂՈՎԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Մարսէյլի Հ· Ց· Դ· Շրջ· Կոմիտէն նոր յայտաբարութիւն մը հրատարակած է, Գաւառ ժողովի անդամներու (երեսփոխանիներ) ընտրութեանց առթիւ որ տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, 4 Մայիս:

Կ'արտատպենք վերջին մասը·—

Եթէ կ'ուզես որ մեր ազգային, կրթական, կրօնական եւ մշակութային մարմիններն ու հաստատութիւնները պահեն իրենց զօրութիւնը, վայելեն տեղական իշխանութեան ու ժողովուրդին համակրանքը եւ Հայ անունը դուր տեղը չարա – տաւորուի չահադէտ եւ արկածախնդիր անձերու կողմէ :

Ռուէարկէ Հ· Ց· Դ· ցանկին

որովհետեւ, այս հաստատութիւնները ստեղծուած եւ պահուած են բացառապար Դաշնակցականներու եւ համակիրներու զոհողութեամբ :

Եթէ կ'ուզես որ մեր նորահաս սերունդը Հայ մնայ եւ անոր դաստիարակութիւնը յանձնուի հայրենասէր, գիտակից ու պարտաճանաչ անձերու ձեռքը ,

Ոյժ տուր Հ· Ց· Դ· ցանկին

Եթէ կ'ուզես որ Մարսէյլի եւ շրջաններու ազգային, կրթական եւ այլ մշակութային հաստատութիւնները մաքրուին իրենց պաշտօնին անդի – տակից, պատահական եւ արկածախնդիր տարրերէ եւ փոխարինուին իրենց ազգային պարտական – նութեան գիտակից, լրջամիտ եւ լայնախոհ ազգայիններէ, քուէարկէ

Հ· Ց· Դ· թեկնածուներուն

որոնք արիւարար հրապարակիչներով կ'ուզեն վերջ տալ վերջերս մեր ազգային կեանքին մէջ ստեղծուած խառնակ կացութեան եւ քաոսին :

Եթէ կ'ուզես եկեղեցիներուդ դէմ մատուռնեբուդ մէջ առանցարգելքի ազատօրէն կատարել քու հոգեկան եւ կրօնական պաշտամունքը, առանց վարանումի քուէարկէ

Հ· Ց· Դ· թեկնածուներուն

որովհետեւ Դաշնակցութեան հիմնական սկզբունքներէն մէկն է մեր ազգային, մշակութային եւ հոգեկան արժէքներու պահպանումը եւ մամուլի, խօսքի, խղճի, դաւանանքի եւ կրօնքի լիակատար ծաղկումն եւ ազատութիւնը :

Եթէ կ'ուզես որ Մարսէյլի եւ շրջաններու մէջ տիրէ իրական համերաշխութիւն հոսանքներու դէմ ազգային զանազան կազմակերպութիւններու եւ սէր ու վստահութիւն մեր բոլոր ազգայիններուն մէջեւ անխտիր, քուէդ տուր

Հ· Ց· Դ· կողմէ ներկայացուած ցանկին

որովհետեւ Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը իր հիմնադրութեան առաջին օրերէն սկսեալ միշտ Ջատագովը եղած է ազգային համերաշխութեան եւ գործակցութեան պատուաւոր եւ ազգասէր անձերու հետ :

Եթէ կ'ուզես որ վերջ գտնեն այս վերջին ժամանակներս մեր գաղութին մէջ տիրող անիշխանութիւնը, երկպառակութիւնները, անհասկացողութիւնները, առանց այլեւայլի քուէարկէ

Հ· Ց· Դաշնակցութեան հովանաւորած ցանկին

որ այսօր հրապարակ եկած է եւ կը խոստանայ իրենց արժանի տեղը նստեցնել ամէն տեսակ խառնակիչները, անվստահութիւն եւ տեւողութիւն սերմանողները եւ արհեստով ծոյլերը :

Հայրենակիցնե՛ր, այս բոլոր պարագաները յանձնելով ձեր լուրջ ուշադրութեան, հաւատացած ենք որ բոլորդ ալ նախանձախնդիր վերեւ յիշուած կէտերու իրագործումին, ձեր բոլոր կարելի մի – ջոցները ի գործ պիտի դնէք եւ ձեր անվարան քուէարկութիւնով պիտի աշխատիք որ Հ· Ց· Դաշնակցութեան հովանաւորած ազգայիններու ցանկը յաղթանակէ :

Հ· Ց· Դ· ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Հ· Մ· Ը· Մ·Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Բարեկամական ֆութպոլի մր – գումներ Մարսէյլի եւ Հարաւային Ֆրանսայի Հ· Մ· Ը· Մ·ի մասնաճիւղերու եւ քոյր մարզական Միութիւններու միջեւ: Առաջինը՝ բաժակի մեծ մրցում Մարսէյլ — Լիոն–Տէսին, 11 Մայիս կիրակի օր, Հ·Մ·Ը·Մ·ի սեփական դաշտը, St-Loup:

Տարիներէ ի վեր Հ· Մ· Ը· Մ·ի մասնաճիւղերը ամէն տեղ ցոյց տուած են իրենց փայլուն դործունէութիւնը, մանաւանդ գնդակախաղի մէջ եւ շատ անդամներ խլած են բաժակներ, տիտղոսներ եւ դափնիներ, սակայն չեն ունեցած միջմասնաճիւղային հանդիպումներ, զանազան պատճառներով: Հ·Մ·Ը·Մ·ի Մարսէյլի մասնաճիւղը այս անդամ կազմակերպած է մեծ մրցումներու շարք մը ուր մարսիլհայ մարզասէր հասարակութիւնը բախտը պիտի ունենայ ողջունելու ամբողջ հարեւանային Ֆրանսայի Հ· Մ· Ը· Մ·ի մասնաճիւղերուն եւ քոյր մարզական միութիւններու խաղարկութիւնները:

Հ· Մ· Ը· Մ·ի Մարսէյլի մասնաճիւղը ինչպէս ցարդ կրցած է յաղթել՝ ամէն դժուարութեանց, այս անդամ ալ իր կազմակերպական ոյժը ի գործ դնելով, պիտի յաջողի այս բարեկամական մրցումներով աւելի մօտէն ճանչնալ մարզիկները եւ վարիչները, եւ հաստատել ամուր ընկերական սէր եւ յարաբերութիւն, եւ կատարեալ հասկացողութիւն :

Այս առաջին Մարսէյլ – Լիոն Տէսին ընկերական հանդիպումին աւելի փայլ մը տալու համար, Հ· Մ· Ը· Մ·ի անուան interligue դաստաւորը, Պ· Լեւոն Մնացականեան նուիրած է արժէքաւոր բաժակ մը յաղթական խումբին:— Վահան Շամլեան

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳԱՏՕՆ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ, 24 Ապրիլ·— Սիրելի «Յառաջ», ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս, Ապրիլ 21ին տօնուեցաւ Ապրիլ 11/24ը, նախաձեռնութեամբ եկեղեցւոյ Ազգ· Միութեան եւ մասնակցութեամբ Աւետարանական Միութեան, Ազգ· Ճակատի, Սթանօզի Հայր· Միութեան, Կ· Պաչի: Հանդիսը բացուեցաւ եկեղեց· վարչութեան կողմէ: Ներկաները յոտնկայս յարդելին մէկ միլիոն զոհերու յիշատակը: Բացման խօսքէն վերջ տեղի ունեցան օրուան պատշաճ արտասանութիւններ եւ ուղերձներ: Փոքրիկն Թադէոս Մինասեան արտասանեց «խաղաղութիւն, ձեզ սուրբ մարտիրոսներ»: Օր· Մարի Քարակեհարութեան արտասանեց «Երկնէր երկիր»ը, Ազգ· Ճակատի կողմէ Պ· Շահպազեան պատկերացուց ահաւոր սպանդը, եւ բացատրեց թէ ինչ կը հետապնդէին թուրք մարդակեր վարիչները: Ցետոյ թելադրեց ամուր մնալ մեր դաղափարներուն եւ ազգային տեսակէտներուն վրայ, հետապնդելով մեր սրբազան դաւը: Օր· Նազիկ Սուքիասեան արտասանեց «Օրօր Մայր Հայաստան»ին: Սթանօզի Հայր· Միութեան կողմէ ուղերձ մը կարդաց Տիկին Անահիտ Գասապեան: Փոքրիկն Հայկ Պիչաքճեան արտասանեց «Հրաժեշտ հայ դինուորին», Օր· Նազիկ Սուքիասեան կարդաց կարմիր Խաչի ուղերձը, Տիկին Անահիտ Գասապեան արտասանեց «Ափ մը մոխիրը»:

Փակման խօսքով շնորհակալութիւն յայտնուեցաւ բոլոր մասնակցողներուն եւ ներկաներուն: Ջարդանիչներէն դոյացաւ 2300 ֆրանք, յատկացուելով դպրոցի ծախքերուն:

Ց· Մ· Պիչաքճեան

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ

ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Երբ կը կարդամ Սօս Վանիին «Հաւատով Հանդանակը» «Յառաջ»ի մէջ բերկրութիւն մը կը զգամ: Հոգիս կը խայտայ իր «տագնապաչափելի» արձակ բանաստեղծութենէն՝ ուր ինքնայատուկ ոճի մը գեղեցկութենէն զատ կայ նաեւ կուսական հովուերդութիւն մը որ Վան–Տոսբի սեւ ժայռերէն ընդելուզուած մանեակ մըն է ընծայուած հայ դպրութեան :

Իր Հաւատով Հանդանակին մէջ ընթերցողը կը զգայ Հայաստան աշխարհի համն ու բոյրը: Իր դրուածքը կարկաչահոս աղբիւրի մը մեղեդին է, առուակի մը գլգլումը: Հայաստանի երփներանգ ծաղիկներու բուրմունքը կը զգաս, երբ դարնան անուշ զեփիւռը դպուած է այդ ծաղիկները չաղով եւ չողով օծուն: Նաեւ սէր ու կարօտ հայրենի անդաստանին:

Կը զգաս նաեւ Նարեկացիին չունչը, վանքի մը խոնաւ եւ մութ անկիւնը «մեղրամոմէ անդրիի հանդունակ» վեղարաւոր մր հակած մագաղաթի մը վրայ «ի խորոց սրտի խօսք ընդ Աստուծոյ կը մրմնջէ», եւ սրբազան հոգիի լուսաւոր աչքերով վանքի դմբէթէն անդին, լուսաւոր կէտ մը կ'որոնէ :

Այսպէս է Սօս – Վանին եւ իր Հաւատով հանդանակը: Մառ եւ ծաղիկ, բոյր ու թոյր, ու նաեւ թանգարաններու մէջ դմռսուած մոմխաներու հոտը, որ Հայաստան աշխարհի ու մանաւանդ Վասպուրականի արքաներու եւ իշխաններու անցեալի վհատաւոր դարերը կը յիշեցնեն :

Երանի թէ Սօս – Վանին կարենար հատորի մր մէջ ամփոփել իր «Հաւատով Հանդանակը», որ հայ դպրութեան եւ դրականութեան համար դրասան – դուած պատկ մը պիտի ըլլար: Սօս – Վանին անկոխ կածաններէ քալելու փորձ մըն է որ կ'ընէ : Գեղեցիկ է այդ ճամբան: Երանի թէ փառքով հասնէր... Միսաք Խրպեան

ԷՋԵՐ ՀԱՅԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐԷՆ

ԱՐՀԱԻԻՐՔԻ ՕՐԵՐՈՒՆ

Զգիտեմ որքան ժամանակ էր անցեր, ներս մտաւ նոյն կինը լայն ափսէի մը վրայ չարաճքանի մր լաւաշ հացեր, ուրիշ երկու փոքր ափսէներու մէջ դրուած Տէրսիմի նշանաւոր ժաժիկը, քիչ մը թարմ կարագ, քիչ մրն ալ մեղր, դրաւ յատակի վրայ: Մինչ այդ տակաւին ոտքի վրայ էի ես: — Նստէ, տղաս, ըսաւ աղնիւ եւ հիւրասէր Տէրսիմցին. հոս օտար տեղ մը չէ, Յոսէն այս տան մէջ երկար տարիներ է ապրած, այս դիշեր դուք մեր հիւրերն էք: Մեր անեցիները «ՀՀօ» հաւաքելու են դացած լեռը: Մեր ձմեռը կը մօտենայ կամաց կամաց. ահագին ոչխարներ ունինք անոնց համար կեր պէտք է:

Այս կողմերը ոչխարները կը կերակրեն կաղնիի կանաչէ տերեւներով, որոնք կը պատրաստեն աշնան, տակաւին ճիւնը դետինը չծածկած, կը կարեն կաղնիին բարակ ճիւղերը եւ հսկայ դէզեր կը կազմեն իրենց տուներու չուրջը (ՀՀօ):

Ես ալ ծալապատիկ նստեցայ կրակին քով, տանտիկնոջ եւ Յոսէի կրկնութեանց վրայ, մօտեցայ սեղանին եւ չափազանց ամչկոտութեամբ մը սկսայ ուտել: Թէեւ կէսօրը չատոնց անցած էր, կը զդայի որ անօթի եմ, բայց ինքզինքս օտար համարելով, հաղիւ քանի մր փոքրիկ պատառներ առի: Մնացածը Յոսէն լափեց վայրկեանին: Յոսէն սարսափելի էր ուտելու, ուժի եւ քաջութեան տեսարանի էր ուտելու, ուժի եւ քաջութեան տեսակէտով: Երբ միասին ճաշի կը նստէինք, ես իմ սակէտով: Երբ միասին ճաշի կը նստէինք, ես իմ բաժինս առանձին կ'ուտէի միշտ եւ կամ եթէ չկրնայի, քիւրտ հանրմըս անոր առեւտէն գաղանի տանայի, քիւրտ հանրմըս անոր առեւտէն գաղանի հաց կուտար ինծի, բայց հոս առիկա Յոսէին խղճէն էր կախուած:

Այդ օրը մնացինք հոն: Իրիկունը եկան տուներին այրերը, երկու երիտասարդներ 20—25 տարեկան, իրենց հայրը յիսունը անց: Երեքն ալ առողջ եւ կայտառ դիմադծով սկսան խօսիլ Յոսէի հետ, վաղեմի ծանօթի մը պէս տեղեկութիւններ ու զանազան հարցումներ իրարու: Յոսէն պատմեց մեր գալուն նպատակը եւ դիս ներկայացնելով աւելցուց — կը վախնար գալու՝ այն համոզումով որ կը սպաննեն դինքը: Բոլորն ալ սկսան խնդալ :

— Սպաննե՞լ, հը՛մ, Տէրսիմցիները Հայ չեն սպաններ, ըսաւ տարեց Քիւրտը:— Քանի՛ քանի Հայեր եկած ու անցած են ասկից այս երկու երեք տարուան մէջ: Գիտե՞ս, տղաս, Յօզաթլէն, Յարբերդէն, Զարսանճաքէն, Արաբկիրէն, Ակնէն, Զմշկածադէն, մէկ խօքով Տէրսիմի չորս կողմը դտնուող Հայ գիւղերէն ու քաղաքներէն: Հոս դաշտային Տէրսիմն է, ինչպէս մենք Թուրքերու վրայ կը յարձակինք, անոնք ալ մեր վրայ կը յարձակին: Բուն Տէրսիմը աւելի վերը, լեռնային մասերու մէջ է: Մեր ձեռքը անցած Հայերը աւելի այդ կողմերը կը դրկենք, ուր Թուրքերու թագաւորներն անդամ զացած չեն:

Այդ գիշեր հանդիստ մր քնացայ սենեակին մէջ, այլեւս վարատած էր այն սարսափը զոր կը կրէի մանկութենէս ի վեր այդ երկրի ու ժողովուրդի մասին: Առտուն նորէն նոյն սովորական ճաշը, որմէ վերջ այցելեցինք գիւղին բոլոր տուները որպէս դնորդ ոչխարներու եւ եղներու: Ամէն տեղ հիւրասիրութիւն եւ ճաշի առաջարկ: Գնեցինք եղ մը ու երեք ոչխար, եւ անցանք քանի մր ուրիշ գիւղեր: Պառյտր տեւեց երեք օր: Բոլոր տուներու մէջ ալ աչքի կը զարնէին պատերէն կախուած զանազան տեսակի զէնքեր: Կը տեսնէինք իմ տարիքս ունեցող փոքր տղաներ որոնք կը պատէին զէնքերը ուսերուն ազատ ու համարձակ: Քանի մը տեղեր ականատես եղանք նշանառութիւններու : Ամէնէն չնչին առարկայինչանրանելըսովորական բան էրիրենց համար: Փաթթուած գլանիկ մը բաւական հեռաւորութեան վրայ կը բռնէր մէկը իր երկու մատներուն մէջ, իսկ ուրիշ մը իր առաջին գնդակով կը թռցնէր գլանիկը (սիկառէթ): Երբ ես զարմանք յայտնելով ըսի Յոսէին թէ ի՞նչպէս մարդըիր հոգիին կը հաւատայ, հապա եթէ չանկարծ գնդակը իրեն զդչի, — տակաւին ասիկա ոչինչ է, պատասխանեց Յոսէն, կան որ մասը վարան անդամ կը բռնեն իրենց մատներուն մէջ:

Մեր գնումները վերջացած էին այլեւս. գնած էինք երեք եղ եւ մասը ոչխար: Նոյն ճամբաներով վերադարձանք մեր տեղը, բայց մինչեւ այսօր ալ զեղեցիկ տպաւորութիւններ ունիմ այդ ճամբորդութեանս մասին. միայն կը ցաւիմ որ չատ փոքր էի եւ չկրցայ օգտուիլ պէտք եղածին պէս: Աքանչելի ժողովուրդ մըն էր գարաւոր Տէրսիմի ժողովուրդը: Երբ մեր անմոռանալի Մուրատը երդնկա կը գտնուէր, մէկ Հայ մէկ ոսկի նշանաբանով Հայ փախցնել կուտար Տէրսիմցիներու միջոցաւ. Տէրսիմցիները խումբ-խումբ կը շրջէին Խարբերդի նահանգին մէջ. բազմաթիւ Հայեր տարին ազէ եւ առողջ յանձնեցին Մուրատին, բայց տակաւին մարդիկ կային որ կը վարանէին ընկերանալ անոնց: Կը յիշեմ, բացի Յոսէէն ուրիշ քանի մը Տէրսիմցի Քիւրտեր եկան դիս գտան աչխարհէն կարուած քիւրտ գիւղի մը մէջ. անոնց մէկը նախապէս ապրած էր այս կողմերը. անկարելի եղաւ դիս համոզել որ ընկերանամ գիրենք տանելու Մուրատ «փաչա»ին մօտ :

Վերջացնելէ առաջ պզտիկ պատմութիւն մըն ալ Յոսէի ուժին մասին: Գարնան գեխուտ օր մը, մօտ հարիւր քիլօ ցորենի բեռով մը ջաղացք ուղեցինք երթալ Յոսէին հետ: Հաղիւ գիւղէն դուրս ելած, էշը խրեցաւ ցեխին մէջ: Անկարելի եղաւ տեղէն չարժել. անօթի մնացած կենդանին դամ – ուած մնաց ինկած տեղը: Յոսէն բարկութենէն կրակ կորած գրկեց բեռը գրաւ մէկ կողմ, բայց

Հացի խնդիր, գաղթավայրեր եւ ուրիշ հոգեր

Ազգ. ժողովին Գ. օրուան նիստին մէջ, ո – րուն կը նախագահէր Պ. Ժ. Տիւքլօ (համայնա – վար), էրէյի հիւանդութեան պատճառով, կարճ վիճաբանութենէ մը վերջ որոշուեցաւ ուրբաթ օր դրաւիլ ցորենի եւ հացի խնդրով, իսկ երեքշաբթի օր՝ Մատակաբերի խնդրով: Այս առթիւ տաք ու պաղ բառեր փոխանակուեցան աջերուն եւ ձախե – րուն միջեւ:

Նախաբարեկան խորհուրդը նոր նիստ մը պի – տի գումարէ ուրբաթ օր, լայնօրէն քննելու հա – մար ընդհանուր կացութիւնը, որու մասին հար – ցապնդումներ պիտի ըլլան Ազգ. ժողովին մէջ:

Կառավարութիւնը նոյնքան ուշադրութեամբ կը հետեւի զօր. Տը Կոլի գործունէութեան ուրքան ձախակողմեան հոսանքները: Զօրավարը առջի օր ժողովի հրաւիրելով կազմակերպութեան վարիչ – ները, լայնօրէն պարզած է իր գործունէութեան ծրագիրը: Թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, զօրավարը չեշտած է թէ «ժամանակն է գործելու»: Արտաքին քաղաքականութեան մասին խօսած ա – տեն, վստահաւոր դաս է միացնալ Գերմանիան եւ առաջարկած է վերահաստատել գերմանական պետութիւնները: Ցետոյ անհրաժեշտ դասած է ե – րաշխաւորել Ֆրանսայի ներկայութիւնը Հռենոսի վրայ: Անցնելով միջազգային յարաբերութեանց, զօրավարը յայտարարած է.— «Մենք հաստատա – պէս կ'ուզենք մնալ Արեւմուտքցիներ, այսինքն պահել մեր անկախութիւնը Արեւելքի հանդէպ: Մնաց որ, ինչ որ ալ ըլլան մեր տնտեսական կար – գադրութիւնները Արեւմուտքի, այսինքն Անգլեա – սաքսոններուն եւ Մ. Նահանգներուն հետ, մեր նշանաբանն է չխախտել մեր անկախութիւնը»:

Եւ վերջապէս ներքին քաղաքականութեան մասին խօսելով, զօրավարը կրկնած է իր ծանօթ պահանջը,— վերաքննել ահմանադրութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ երեսփ. ժողովը փորձի համար քուէարկութիւն մը կատարելով, 110ի դէմ 135 ձայնով մերժեց նիւթական օգնութիւն ցնծա – յել այն երկիրներուն որոնք ենթակայ են Ա. Մի – ութեան, եթէ չեն ընդունիր Ամերիկայի խիստ հսկողութիւնը: Այս առթիւ կրճատեց կառավա – րութեան պահանջած վարկը 350 միլիոն տոլարէն իջեցնելով 200 միլիոնի:

ԻՄԱՔԻ ծերակոյտին մէջ, վարչապետը յայ – տարարեց թէ պիտի պահանջէն վերաքննել Անգ – լիոյ հետ կնքուած դաշնագիրը եւ թէ կառավարու – թիւնը չէ խնդրած Սաատպատի դաշինքին վերա – նորոգումը (կնքուած 1937ին): Անգլիա իր օդանա – ւային կայաններն ալ պիտի կորսնցնէ:

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ պաշտօնապէս պիտի ընդունուի Պոստոյի քաղաքապետութեան կողմէ, Մայիս 15– ին, բայց պիտի չկրնայ իր քաղաքական ճառը խօ – սիլ մեծ մարզարանին մէջ: Քաղաքապետական խորհուրդին անդամները կը սպառնային ցոյց մը սարքել Թորէզի նախագահութեամբ, եթէ մար – զարանը տրամադրուէր:

Սքրազպուրկէն Պ. Յովհաննէս Քարուկեան կը փնտռէ իր աղգականը Լէոն Պողոսեան (Հա – ւատիկ ծնած Տէր Աստուր քահանայ Տէր Պո – ղոսեանի զաւակը: Տեղեկացնել Oh. Karoukianի, 46 Allée de la Robrtsau, Strasbourg, B. R.:

ԵԳԻՊՏՈՍԷն Պ. Դանիէլ կարապետեան կը փնտռէ քոյրը, Մարիամ Կարապետեան (Զարշամ – պայի) որ 1926ին Ցունաստանէն Մարսիլիա եկած է: Տեղեկացնել «Ցառաջ»ի:

դարձեալ էշը տեղէն չշարժեցաւ: Նոյն բարկու – թեամբ իր երկու ուժեղ բազուկներով գրկեց էշը նետեց ցեխէն դուրս, եւ դառնալով ինծի ըսաւ, — դնա՛ տունէն խոչոր կապ մը բեր: Ես անմիջա – պէս վազեցի տուն, պատմեցի եղելութիւնը, կապը առնելով վերադարձայ Ստոյէ քով, առանց հարց – նելու թէ ի՞նչ պէտք է ընէ կապը: Ստոն ուժեղ մը կապեց բեռր իր երկու թեւերը անցուց կապին մէջ, իմ փոքրիկ ուժիս օգնութեամբ ելաւ ուրքի — քա – լէ առջեւէս, ըսաւ: — Ո՞ւր, ըսի իրեն զարմա – ցած: — Ջաղացք, ըսաւ: — Դիտես որ մէկ ժամէն աւելի ճամբայ է մեր գացած տեղը.— Ես աւելի կը կարծէի, եթէ մէկ ժամ է ոչինչ է Ստոյին համար. առաջին անգամ չէ որ Ստոն այսպիսի բեռներ կը տանի կռնակին վրայ:

Եւ իսկապէս առանց չունչ առնելու տարինք, աղացինք ու վերադարձանք, զարմացնելով բոլո – րը: Երբ այսօր գրի կ'առնեմ այս տողերը, երե – ւակայութեանս առջեւէն կ'անցնի Ստոյի յաղթան – դամ կազմը իր վիթխարի ուժով եւ քաջութեամբ:

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(6րդ եւ վերջ)

1915 Ապրիլ 11-24ի տարեդարձին առթիւ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. վարչութիւ – նը յիշատակի երեկոյ մը սարքած է 11 Մայիսի կիրակի գիշերը, Salle de Géographie:

Գեղարուեստական բաժին: Կ'երգէ Օր. Աստ – ղիկ Առաքելեան, կ'արտասանէ Օր. Մարի Կառա – վարենց:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Beaumontի «Քրիստափոր» խումբ այս ուրբաթ, 2 Մայիս:

Gardanneի «Վարանդեան» խումբ, այս ուրբաթ, 2 Մայիս:

Մարսէյլի «Ռոստոմ» խումբ, չորեքշաբթի օր, 7 Մայիս, ժամը 8ին, Café Noailles:

(Aixի խումբի դասախօսութեան օրը կը յայ – տարարենք յառաջիկային): Սոյն դասախօսու – թիւններուն կը հրաւիրուին Կասլոյա Մաշի տիկին – ները, սանուհիները, իրենց ընկերները, ինչպէս նաեւ մեր համակիրները:

ՆՈՑՆ ԱՌԹԻԻ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ կազմակերպուած՝ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ: Կը դասախօսէ Կիւրեղ Խրայեան, 137 Paul Bertի սրահին մէջ, 5 Մայիս, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Օրը Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ եւ Մարսէյլի ու շրջա – կայքերու բոլոր մասնաճիւղերու մասնակցու – թեամբ: ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐՄ ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ ՄԱ – ՑԻՍ 3ին, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Պրէպան Մարսէյլի սրահին մէջ:

Կը խօսի Տիկ. Շ. ՄԻՄԱՓԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, մաս – նակցութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբին: Կէս գի – շերէն վերջ եւրոպական պարեր եւ ճոխ սիւֆէ:

Մուտքը ազատ է

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Օրը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի (իր 19րդ տարեդարձին առթիւ), 8 Ցունիս կիրակի օր ժամը 3ին, Salle Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, Paris:

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի պարահանդէսը

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ Մայիս 4ին, կիրակի օր ժամը 3էն 12, Salle Jean Goujon, 8 rue Jean Goujon, գեղարուեստական բա – ժին: Ճոխ սիւֆէ: Եւրոպական պար:

Տոմսերը կը ծախուին, Բալուեան, Հր. Սա – մուէլ եւ Պարսամեան գրատուներուն, ինչպէս նա – եւ «Ցառաջ»ի խմբագրատունը:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Փոն տ'Օպնայի մէջ կը տօնուի Մայիս 4ին ժա – մը 2.30ին, սովորական սրահին մէջ: Գեղարուես – տական ճոխ բաժին, հայկական պարեր, երգեր, արտասանութիւն եւ զուարճ մը: Մուտքը ազատ է:

ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ալ. Ֆորվիլի մասնաճիւղի կողմէ, այս շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Moulin Brulé սրահին մէջ: Ան – կընկալները: Ճոխ սիւֆէ մատչելի գիներով: Կով – կասեան եւ եւրոպական պարեր մասնակցութեամբ կարճ Սարեանի մեծ նուագախումբին: Métro Ecoles de Charenton, Autobus 107:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ս. Շամոնէն Սարգիս Քէչաճ – եան կը փնտռէ եղբայրը եւ քոյրերը (քնիկ Թէր – մէճի) որ 1915—16ին Մալաթիոյ որբանոցին հետ դէպի Խարբերդ փոխադրուելէ վերջ, նոյն որբա – նոցին հետ միասին մեկնած են: Տեղեկութիւն ու – զողին մէկ տարեկան «Ցառաջ» նուէր: Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փա – փազեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: **Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գաց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր – ակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՄԱՑԻՍ 1Ի ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ «Ցառաջ»ի յաջորդ համարը լոյս կը տեսնէ չա – բաթ օր:

ՄԱՑԻՍ 28Ը

Փարիզի մէջ կը տօնուի չաբաթ, Մայիս 31ին, ժամը 9էն մինչեւ լոյս: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷյԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն բացա – ռիկ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլ քաղաքի, շըր – ջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու ընկեր – ները հինգշաբթի իրիկուն ժամը 7.30ին, Bar du Globeի սրահին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողո – վը՝ այս կիրակի, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր հարց եւ ղեկուցում: Նիւթը՝ շարունա – կութիւն նախորդ դասախօսութեան:

ՎԱՆԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասա – խօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Ա.հարոնեան ակումբը: Կը հրաւիրուին բո – լոր ընկերներն եւ սանուհիները:

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» եւ Նոր Սե – րունդի «Անդրանիկ» խումբերու խառն ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւա – քատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԴՈՑՔ

Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Տէ – սինի մասնաճիւղին կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8էն մինչեւ առաւօտ, Ժողովրդային Տան սրահին մէջ: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Ա – րեւելեան նուագ: Մուտքը ազատ է:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ Ի ՆՊԱՍՏ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՖՈՆՏԻՆ, Հովանաւորութեամբ կազմի եւ կօշիկի հայ գործատէրերու, նախագահութեամբ Պ. Ս. Տէօ – մէճեանի, 3 Մայիս չաբաթ իրիկուն ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Chalet Edouardի զոյգ սրահներուն մէջ, 33, rue Manin, métro Buttes - Chaumont ou Bo - livar: Գեղարուեստական ընտիր բաժին, հաճելի ա – նակնկալներ: Զոյգ նուագախումբեր, ղեկավա – րութեամբ Պ. Ա. Նալպանտեանի: Ճոխ սիւֆէ, օղի եւ վօտքա:

Պ. ԳՐԻՄԻԹԼ հրաւիրուած է Ֆրանսական կարեւոր կազմակերպութեան մը կողմէ՝ բանախօ – սելու «Թաքուն ոյժերը կեանքին մէջ» (L'Occultisme dans la vie) նիւթին չուրջ, այս կիրակի, 4 Մայիս, ժամը 3ին, Սալ տը Ժէօկրաֆի, 184 Պուլվար Սէն Ժէրմէն, (մէթրօ Սէն Ժէրմէն տէ Փրէ): Մուտք 30 ֆրանք:

Երեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած Կեսարիոյ եւ Շրջանի Վեր. Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, ի նպաստ Կեսարիոյ եւ Շրջանի Հայ բեկորներուն եւ որբերուն: 10 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 8 rue Jean Goujonի սրահներուն մէջ: Եւրոպական եւ Արեւելեան նուագ: Գեղար – ուեստական բաժին: Ճոխ սիւֆէ:

Ծախու կառք

Սէթրօէն 11 ch. B.L. թրաքսիոն մը ծախու է, շատ լաւ վիճակի մէջ: Դիմել «Ցառաջ»ին, Ց. Վ. սկզբնատառերով:

Ծախու է

Պարպէսի եւ Շափէլի մէջեւ, կօշիկի արհես – տանոց մը չորս ընդարձակ սենեակներով: Ցարմար որ եւ է արհեստի: Վաճառատուն, խոհանոց: Ելք ու մուտքի դուռ, 3րդ յարկին վրայ փողոցը նա – յող երկու սենեակ եւ մէկ խոհանոց: Դիմել «Ցա – ռաջ»ի, Ա. սկզբնատառով:

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒՄԸ Է

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

LA CORNE D'OR

5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 եւ 26-11, : Վաբիչն է համակրելի Թիվերը:

Հոն պիտի գտնէք աւանդական տաք մթնոլորտ մը, Tzigane նուագախումբի մը երաժշտութեամբ: ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵ – ՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՍՁԵԼԻ ԳԻՆԵՐ:

Սրահը տրամադրելի է նշանառութիւններու, հարս – նիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար:

Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին:

ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 3 MAI 1947 Շաբաթ 4 ՄԱՅԻՍ

Ամ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5025–Նոր շրջան թիւ 634 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԾԱԼՔԵՐԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻՆ

Մէկը միւսէն խորհրդաւոր երեւոյթներ, ճիշդ այն պահուն երբ միլիոնաւոր աշխատաւորներ ղղրդապին թափորներ կը կազմէին ի տիւրս աշխարհի, Մայիս 1ի առթիւ :

Առաջինը՝ հեռագրական լուր մը.— Միջերկրականի ամերիկեան նաւատորմիղը ճամբայ ելած է դէպի Պոլիս, ուր պիտի հանդիպի երկու առաւու : Պիտի մնայ չորս օր :

Ուրիշն դիւներ ցերեկ խրախճանք՝ Վոսփորի ջուրերէն մինչեւ Անգարա, արեւելեան հիւրընկալութեան եւ չքեղութեան ամէնէն չողշողուն մանրամասնութիւններով :

Երկրորդը՝ ճառ մը Նիւ Եորքի մէջ : Ճառագիտ – խօսը՝ Ամերիկացի հռչակաւոր հրապարակագիրը, Ուոլթըր Լիփմըն, որ վարած է նաեւ քաղաքական պաշտօններ եւ որուն յօդուածները անհամար թերթերու մէջ կը հրատարակուին միաժամանակ :

Լիփմըն Մայիս 1ին խօսելով ամերիկեան առեւտրական սեղեակի 2500 պատուիրակներուն առջեւ, բացատրած է թէ Եւրոպան կը դանուի չատ վտանգաւոր հեռանկարի մը առջեւ : Իր կարծիքով, Մ. Նահանգները եւ Խ. Միութիւնը այլեւս պիտի չկրնան ընտրութիւն մը կատարել խաղաղութեան եւ պատերազմի միջեւ : «Ամէնէն ծանր վտանգը այն է որ երկուքն ալ կը զործեն արբանեակներու, համաճիկներու եւ տկարացած յանձխորդներու միջոցաւ » :

Եւ կ'առաջարկէ ծրագիր մը՝ մերձեցում հաստատելու համար Անգլեւսաքսոններուն եւ Խ. Միութեան միջեւ,— 1. Վերահաստատել փոխ–վարձի դրութիւնը.— 2. Պահել իրերու ներկայ վիճակը Չինաստանի մէջ.— 3. Մ. Նահանգներուն կողմէ [illegible] քայ, դաշնագիր մը կնքելով, որուն համաձայն Խ. Միութիւնը պիտի նահանջայ այդ երկու երկիրներուն սահմանները, փոխարէն ստանալով ազատութիւն Տարտանէլէն անցնելու : Եւայլն :

Երրորդը՝ յօդուած մը Մայիս 1ի առթիւ, Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթին՝ «Փրավտա»ի մէջ : Գրողը՝ խորհրդային հռչակաւոր հրապարակագիրը, Իլիա Էրէնպուրկ :

Յօդուածագիրը, որ միեւնոյն ատեն զրպարտած մըն է, սուր սլաքներ կ'արձակէ կարգ մը ամերիկացի երեսփոխաններու դէմ, ֆաշական կոչելով զանոնք, նոյնիսկ նմանցնելով Հիթլէրի, Կէօրինկի, Կէօպէլսի եւ Ռոզենպէրկի :

Յետոյ կը մեղադրէ Մ. Նահանգները թէ խրախուսած մասին կը խօսին տարօրինակ մր դնելով սեղանին վրայ, զինուորական խարխխներ կառուցանելով աշխարհի հինգ մասերուն մէջ, վարելով կամ զաղտնապէս ներշնչելով կռիւներ Յունաստանի, Հնդկաչինի, Չինաստանի եւ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ : Եւ անդրադառնալով այն տեսակէտին թէ Մ. Նահանգները պէտք է ապահովեն դիտական դիրքեր դրաւեն Ռուսաստանի սահմաններուն մօտ, կ'աղաղակէ.

— « Այս մարդիկը չե՞ն հասկնար թէ երբ մենք դէմ դրինք Հիթլերի բանակներուն, պիտի չդադրինք ութ – տասը բարձրաձայն ճառերու պատճառ : Մենք ոչ միայն վտարեցինք արշաւողները, այլեւ պատժեցինք զանոնք : Անոնք որ նոր խաչակրութիւն մը կը սարքեն (համայնավարութեան դէմ) թող համբերեն գործնական գերեզմանատուններուն խաչերը» :

Եւ վերջապէս ծաղրանկար մը համայնավար պաշտօնաթերթի նոյն թիւին մէջ :

Պատկերը — «Տնտեսական պատերազմ »— կը ներկայացնէ արեւմտեան պետութիւն մը որ պատերազմի կը պատրաստուի : Զրահկիրը կ'երեւայ ձիթենի մը մէկ ափին մէջ, պատերազմական ջահ մը՝ միւսին մէջ : Նախագահ Թրումըն մաղաղաթէ ձեռքը—«ժողովրդապետութիւն և աղատութիւն»— եւ ձիթենի մը միւս ափին մէջ : Բայց փոխանակ պատկերին նստած սեւամորթի մը կռնակին վրայ, մէկ մէկ հիւլէական ռումբ թւրաքանչիւր զրպանին մէջ : Իր եռեւէն կուգան Ճոն մը եւ Թուրք մը, իրենց զլխարկները բռնած՝ ողորմութեան համար, եւ ծնրադիր տոլարներով լեցուն տոպրակի մը վրայ : Ծաղրանկարին մաս կը կազմեն նաեւ զօր. Ֆրանքօն եւ զօր. տը Կոլը :

Քաղաքական բարեկենդան պիտի կոչէինք այս այցելութիւնները, ճառերը, յօդուածներն ու պատկերները, եթէ անոնց տակ ծածկուած չըլլար մութ խաղերու հանդոյց մը : Խաղերը, որոնց ամէնէն եղերական ծալքերը դեռ նոր պիտի բացուին : Շ.

Ներգաղթի լիազօրներ

Վատահելի աղբիւրէ մը կ'իմանանք թէ երեւանէն Փարիզ հասած են երկու լիազօրներ, կարդադրելու համար Ցրանսահայերու ներդաղթի դործը : Անոնք արդէն իսկ դործի ձեռնարկած են, եւ թղթածրարները կը քննեն նախապատրաստութեան կարդով :

Մարեհոլի երեսփ. ժողովին ընտրութիւնները

ՄՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած ենք պրպէն, վարդը, կիրակի, տեղի կ'ունենան Գատաո. ժողովի Մարսէյլի երեսփոխանութեան ընտրութիւնները : Ահաւասիկ Հ. Յ. Դաշնակցութեան հովանաւորած թեկնածուներուն ցանկը.—

1. ՊԱՊԻԿԵԱՆ ՅԱԿՈԲ.— Ծնած Առանա (կիլիկիա) առեւտրական : Վարած է կարեւոր պաշտօններ : Նախկին երեսփ. Մարսէյլի թեմին եւ ատենապետ Ազգ. կեդր. Վարչութեան : Պատերազմի ընթացքին եղած է ատենապետ Հալէպի Ազգ. կեդր. վարչութեան քաղաքական ժողովի :

2. ԹԻԼԼԵԱՆ ԽԱՉԻԿ.— Ազեւտրական, ծնած Սեբաստիա : Նախկին երեսփոխան :

3. ՏՈՔԹ. ՍԻՎՐԻ ՀԻՍԱՐԵԱՆ.— Վկայեալ բժիշկ : Ծնած Սիվրի Հիսար : Նախկին երեսփոխան եւ ատենապետ Ազգ. կեդր. վարչութեան :

4. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ.—Առեւտրական : Ծնած Այնթապ (Կիլիկիա) : Նախկին երեսփոխան եւ ատենապետ Գատառական ժողովի :

5. ՃԱՆԻԿԵԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏ.—Առեւտրական ներկայացուցիչ : Ծնած Սեբաստիա : Նախկին երեսփոխան եւ ատենադպիր Ազգ. կեդր. վարչութեան :

6. ՍԱՀԱԹՃԵԱՆ ՎԱՀԱԳՆ.— Առեւտրական : Ծնած Զէյթուն : Ներկայիս վարչութեան :

7. ԹԱՇՃԵԱՆ ՇԱՒԱՐՇ.— Վկայեալ դեղագործ : Ծնած Խարբերդ : Նախանցեալ Գատառական եւ վարչութեան անդամ :

8. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ ԲԵՆԻԿ.— Հաշուապահ եւ խմբագիր : Ծնած Երզնկա : Վարած Ազգ. դանազան պաշտօններ :

9. ՄԱԼԱՔԵԱՆ ՅԱԿՈԲ.— Դպրապետ Բրատսլի Մայր եկեղեցւոյ Դպրաց Դասու : Նախկին եւ երեսփոխան եւ անդամ Ազգ. կեդր. վարչութեան : Ծնած Ռոտոսթօ :

10. ՏԷՐՈՑԵԱՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ.— Բանուոր : Ծնած Տարսն Տուրուբերան :

11. ԾԵՐԻԿԵԱՆ ԴԵՂԱՄ.— Գրամաճառ (նախկին ուսուցիչ) : Ծնած Զմշկածակ :

ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑ, ՔՈՒՒԴ ԱՑՍ ՅԱՆԿԻՆ ՏՈՒՐ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՄԲ :

ՄԱՑԻՍ 1Ի ՋՕՐԱՀԱՆԴԷՍԸ մեծ հանդիսաւորութեամբ տեղի ունեցաւ Մոսկուայի մէջ, կարմիր Հրապարակին վրայ, ի ներկայութեան Սպարապետ Սթալինի, որ կանգնած էր Լենինի դամբարանին առջեւ : Զօրահանդէսին կը հրամայէր մարեչալ Սիմէոն Բուդիննի, թուխ ձիու մը վրայ նստած : Իր ազդանշանին վրայ, հաղարաւոր ձայներ իրենց հաւատարմութիւնը կը յայտնէին Խ. Միութեան : Զօրահանդէսին կը մասնակցէին զօրամասեր ցամաքային, ծովային թէ օդային տարբեր ճիւղերէն եւ զանազան չրջաններէ : Տօնակատարութեան զինուորական մասը վերջացաւ ժամը 11.15ին եւ անմիջապէս սկսաւ քաղաքացիները, մասնակցութեամբ ուսանողներու եւ բանուորներու :

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԿՈՒԻՆԵՐ տեղի ունեցան Թրիէս – թէի մէջ, Մայիս 1ի տօնին առթիւ, երկու տարբեր թափորներու միջեւ որոնց մէկը կազմուած էր Իտալիոյ, միւսը Եուկոսլաւիոյ կուսակիցներէն : Երկու ռումբեր պայթեցան եւ 30 հոգի վիրաւորուեցան : Անգլիացիները արտասուաբեր կազ դործածեցին, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար :

400.000 ՀՈԳԻ Մայիս 1ը տօնեցին Պերլինի մէջ, նախաձեռնութեամբ արհեստակցական միութեան մը որ կը դանուի համայնավարներու ազդեցութեան տակ :

ԴԷՊԻ ՊՈԼԻՍ ճամբայ ելաւ Միջերկրականի ամերիկեան նաւատորմիղը, որ հոն պիտի մնայ չորս օր : Նաւատորմիղին մաս կը կազմէ մեծ օդանաւակիր մը, 27.000 թոն տարողութեամբ :

17 ՃԱՇԱՐԱՆՆԵՐ փակուեցան Փարիզի մէջ, հացի կտրօն պահանջած չըլլալով :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ԲԱԺՆՈՒԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵՆԷՆ

Վարչապետը վստահութեան խուռ կը պահանջէ

Ռամատիէի կառավարութիւնը ծանր տագնապի մը մատնուեցաւ չորեքշաբթի օր, երբ համայնավար կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրօն պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակեց, դիներու եւ պարենաւորման հարցի մասին : Զեկոյցը կ'ըսէր թէ աշխատավարձերը չեւելցնելու որոշումը չարդարացաւ գիներու զդալի անկումով եւ պարենաւորման դժուարութիւնները չմեղմացան : Հետեւաբար, Քաղաքական Բիւրօն կ'որոշէ իր անվերապահ աջակցութիւնն ընծայել սկնտիքաներու օրինաւոր պահանջներուն, լինչպէս վարիզեան չերջանի մետաղագործութեան սկնտիքաներուն :

Աւելի պարզ խօսելով, համայնավար կուսակցութիւնը թեր կը կանդնէր Ռընոյի 25.000 բանուորներուն որոնք «նստուկ» գործադուլ հռչակած են օրերէ ի վեր :

Այս յայտարարութիւնը հրատարակուեցաւ ճիշդ այն պահուն երբ կառավարութիւնը եղք մը փնտռէր, գործադուլը դադրեցնելու համար : Այնպէս որ, տեղեկատու նախարարը, Պ. Պուռտան սոխպուեցաւ յայտարարել .

— կը թուի թէ աշխատավարձի յաւելման պահանջները պիտի տարածուին ամբողջ մետաղագործութեան մէջ : Խնդիրը Ռընոյէն անդին անցած է եւ աշխատավարձի հարցը սեղանի վրայ դրուած իր ամբողջութեամբ : Կացութիւնը իսկապէս ծանր է :

Հինդշաբթի օրը անցաւ Մայիս 1ի տօնակատարութեամբ, ամէն աշխատանք դադրած ըլլով : Գիշերը նախնարական խորհուրդը բացառիկ նիստ մը դումարեց առանց համայնավարներուն մասնակցութեան : Կուսակցութիւններն ալ զադրեցան խորհրդակցութիւններ կատարելէ [illegible] ներուն մէջ : Բայց ամէնէն աւելի աչքի կը զարնէր հետեւեալ պատկերը,— մէկ կողմը՝ համայնավարները, միւս կողմը՝ ոչ – համայնավարները : Ինչպէս դիտել կուտայ «Լիպէրասիօն», հարցապետութեան նախագահը դեռ չէր վերադարձած, Պ. Լոթօ հիւանդ էր, հետեւաբար հանրապետութիւնը կը գտնուէր Ա. փոխ նախագահին՝ Ժիւլեցայ եւ օդանաւով մինչեւ Պուտոժէ բերուած Պ. Լոթօն, որ անկէ պատգարակի մը վրայ, հիւանդարան կառքով մը փոխադրուեցաւ մինչեւ նախագահութեան ապարանքը » :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, երեքշաբթիէն հինդշաբթի գաղտնի խորհրդակցութիւններ կատարուած են նաեւ պատերազմական նախարարութեան մէջ, առանց համայնավարներուն մասնակցութեան, կարգ մը ոստիկանական եւ զինուորական միջոցներ ձեռք առնելու համար յանուն ապահովութեան : Նոյն ատեն արտաքին նախարարը, Պ. Պիտօ, ճաշի մը հրաւիրած ըլլալով իր կուսակցութեան նախարարները, կր պարզէր տագնապին հետեւանքները միջազգային տեսակէտով :

Ուրիշն, երկիրը ծանր տագնապ մը կ'անցընէ նորէն : Համայնավարները այլեւս համաձայն չեն դահլիճին քաղաքականութեան, որով համերաշխութիւնը խանդարուած է : Պ. Ռամատիէ երէկ Ազգ. ժողովին ներկայանալով, վստահութեան քուէ պահանջեց : Բացի համայնավարներէն, միւս անդամները համաձայն են դահլիճին տնտեսական քաղաքականութեան (փոխանակ աշխատավարձը աւելցնելու պահեցնել ապրուստի գիները) :

Մայիս 1ի ցոյցը խաղաղութեամբ անցաւ

Մէկ օրէն միւսը մթնոլորտը թանձրացած ըլլալով հանդերձ, խաղաղ անցաւ Մայիս 1ի աւանդական տօնակատարութիւնը : Անհամար բազմութիւն մը խռնուած էր Ռէփիւպլիքի հրապարակին մինչեւ կէս օրէն վերջը : Թերթերուն հրատարակած թիւերը իրարու չեն համապատասխաներ : «Իւմանիթէ» (համայնավար) կը հաշուէ աւելի քան մէկ միլիոն, «Փոփիւլէր» (ընկերվարական) մէկ միլիոն, ուրիչ թերթեր՝ կէս միլիոն կամ 200.000 եւայլն : «Նիւ Եորք Հէրըլտ» դրեթէ 200.000 հաշուելով ամբողջ թիւը, կ'ըսէ թէ ոչ մէկ աւեն 60-70.000էն աւելի էր Քոնքորտի հրապարակը հաւաքուած բազմութիւնը, թէ Ռէպիւպլիքէն կազմուած թափորին առաջին շարքերը Քոնքորտ հասան ժամը 3.20ին, իսկ ժամը 8.30ին երբ վերջին շարքերը հասան, ճառերը չաւոնց վերջացած էին :

Թերթերը զարմանալու տեղեկութիւններ կը հրատարակեն տասնամեակներու ընթացքին առաջին անգամ ըլլալով ներկայացած նշանախօսքերու եւ բազմութեան մէջ արձակուած աղաղակներու մասին : Բնականաբար ամէնէն լայն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՅՈՎՍԷՓ ԷՄԻՆ

Հայ քաղաքական վերածնութեան ռահվիրա – ներէն մէկն է Յովսէփ Էմին, որ ամենայն իրա –ւամբ կրնայ համարուիլ Իսրայէլ Օրիի արժանա – տոր գոյն յաջորդը: Հակառակ ատոր՝ մեր պատ – մագիտութիւնը կարծես մոռցած էր Էմինի դոյու – թիւնը, ուստի եւ իր անունը ցարդ անծանօթ մնա – ցած էր հանրութեան: Մխայն վերջին տարիներուն հայ երիտասարդ դիտութիւնը, որ անվերապահ նուիրումով պրպտումներ կը կատարէ մեր ազգա – յին արժէքներուն չուրջ, հետաքրքրուած է նաեւ Էմինի կեանքովն ու գործովը: Այսպէս, 1945ին Երեւանի Պետական Համալսարանի հրատարակու – թեամբ լոյս տեսած է երիտասարդ դիտնական Ա. Ռ. Յովհաննիսեանի*) մէկ աշխատասիրութիւնը, որ առաջին փորձն է՝ դիտականօրէն լուսաբանել ազգակի անձնաւորութեան մը գործունէութեան նը – կարագիրը մեր նոր պատմութեան ամէնէն հետա – քրքրական ժամանակաշրջաններէն մէկուն մէջ:

Այս առթիւ կ'ամփոփենք գրադատական մը զոր հրատարակած է պրոֆ. Բ. Զախտեր Մոս – կուայի Օկտեմբր ամսագրի 1946 թիւ 11-12ին մէջ:

Յովսէփ Էմին մէկն է 18րդ դարու նշանաւոր դէմքերէն, այն ժամանակաշրջանի՝ որ հարուստ է ականաւոր մարդոցմով: Ծնած է 1726ին արեւ – մտեան Իրանի Համադան քաղաքին մէջ, որ մէկէ աւելի անգամ անցած է Թուրքերու ձեռքը: Համա – դանի հայ գաղութը, ուրիշ քաղաքներու հայ գա – ղութներուն պէս, կ'ենթարկուէր ամէն տեսակ կէ – ղեքումներու եւ բռնութիւններու իրար վոխարի – նող իրանական եւ թուրքական իշխանութեանց կողմէ:

Այս պարագաներու տակ ամբողջ Էմինեան ըն – տանիքը ստիպուեցաւ դաղթել Հնդկաստան, ուր հաստատուեցաւ անգլիական միրապետութեան կեդրոններէն մէկուն՝ Կալկաթայի մէջ: Հոն ան – ցուց Յովսէփ Էմին իր մանկութիւնն ու երիտա – սարդութիւնը, հոն ալ ծանօթացաւ եւրոպական մշակոյթին եւ դինուորական ու քաղաքացիական վարչութեան եղանակներուն:

Կալկաթա անցուցած տարիները վճռեցին հայ ազգային–ազատագրական չարժման ապագայ գոր – ծիչի հետագայ ճակատագիրը: 1751ին ան դնաց Անգլիա, ուր ստացաւ դինուորական կրթութիւն եւ ծանօթացաւ անգլիական « բարձր ընկերութեան » կարգ մը ներկայացուցիչներու հետ, 1759ին Էմին կարդ մը ներկայացուցիչներու հետ, 1759ին Էմին

ման գործին:

Ա. Յովհաննիսեան դիտել կուտայ ,որ իր աշ – խատասիրութիւնը պատմութիւնը չէ 18րդ դարու երկրորդ կէսի հայ ազատագրական չարժման : Հեղինակի նպատակը աւելի համեստ եղած է. այն է՝ տալ ուրուագիծ մը այդ ժամանակաշրջանի հայ ականաւոր գործիչներէն մէկու մասին: Բայց դժուար է — եթէ ոչ անհնար — գրել Էմինի մա – սին՝ առանց չօչափելու անոր ժամանակի հայ ազ – գային–ազատագրական չարժման բովանդակ կեան – դիրը: Եւ Յովհաննիսեանի գիրքը ոչ միայն կեն – սագրական ուրուագիծ մըն է, այլեւ ուսումնասի – րութիւն մը, ուր պայծառ եւ տաղանդաւոր կեր – պով պատկերացուած է հայ ժողովուրդի լաւա – գոյն ներկայացուցիչներու ազատագրական պայ – քարի մէկ ամբողջ հանդրուանը:

Հայ ժողովուրդին համար չատոնց անցած էին այն ժամանակները, երբ հայ այրուձին դիմաւո – րելու համար դուրս կ'ելլէր իր պալատէն ինքն իսկ Պարսից «արքայից արքան»: Բաժնուած Իրանի եւ Թուրքիոյ միջեւ, ուժասպառ եւ ոդեսպառ՝ ամէն տեսակ կամայականութիւններէ եւ անհանդուրժելի տուրքերէ, հայ ժողովուրդը, նոյնիսկ յանձին իր արտօնեալ առեւտրական դասի, ղրկուած էր գար – գանալու ամէն կարելիութիւնէ:

Այս պայմանները, բնականաբար, պիտի հար – կադրէին բոլոր անոնք, որ միջոց ունէին, լքել ի – րենց երկիրը, ուր կեանքը այլեւս անտանելի դար – ձած էր: Եւ իրապէս, տակաւ կը զօրանայ արտա – դաղթը հայ առեւտրական դասի ներկայացուցիչ – ներուն ,որոնք կ'երթան հաստատուիլ Հնդկաստան, Իտալիա, Հոլանտա եւ մանաւանդ Ռուսիա: Զրկ – ուելով իր ամէնէն ազդեցիկ եւ ձեռնարկու տար – րերէն, միւս կողմէ ենթակայ օտար տիրակալող – ներու աներեւակայելի չահադործման՝ հայ ժողո – վուրդը իր թոյլ ուժերով, անդուչտ, չէր կրնար պայքարի մտնել հզօր Թուրքիոյ եւ Իրանի հետ : Եւ Յովսէփ Էմին, որ երեւցաւ հայ իրականու – թեան մէջ իբրեւ առաջին քարոզիչն ու ժողովրդա – կանացնողը իր ժամանակի առաջաւոր դաղափար – ներու, արժէքաւոր է մեզ համար եւ մօտ է մեզի մանաւանդ մէկ բանով ,ան առաջիններէն մէկն էր, որ կռահեց հայ ժողովուրդի ազատագրման իսկական ճամբան եւ կրցաւ ըմբռնել Ռուսիոյ ա –

*) Հեղինակը թոռն է մեծատաղանդ եւ խի – զախ հրապարակագիր Աբգար Յովհաննիսեանի ,որ անցեալ դարու վերջին քառորդին Թիֆլիսի մէջ կը հրատարակէր Փորձ հանդէսը, ապա Արձագանգ օրաթերթը:

Հողագործական ճիգը Թ. Միութեան մէջ

Պալթիկէն Խաղաղական, Ճերմակէն Կասպից ծով, Սովետական Հողը լարուած է այս միջոցիս մեծ ճիգով մը: Գարնան ցանքի չրջանն է: Զինե – րը հալելով մէջտեղ ելաւ տաք եւ տեւ հող մը, որ թրծուած է կենդանարար ջուրով մը: Պէտք է ա – ճապարել, որովհետեւ ամէն կորսուած օր պիտի վտանգէ պարէնը, որ արդէն չատ վնասուած է անցեալ տարուան երաչտէն: Պայմանաժամը կարճ է, մանաւանդ չոռոդուած եւ հովերէն սրբուած ընդարձակ մասերուն՝ Հիւսիսային Կովկասի եւ Սիպերիոյ մէջ: Պէտք է որ հատիկը ցանուի ներ դեռ հողը թաց է: Աչխատանքը փութացնելու հա – մար ամէն ճիգ ի գործ կը դրուի, մեքենաչարժ ա – րօրը (տրաքտէոր) եւ ցանող մեքենաները դիշեր ցերեկ կը թաւալին: Ամէն տրամադրելի բաղուկ չաժման մէջ է:

Ժամանակ չունին մտածելու ոչ կիրակիի եւ ոչ ալ քառասունեւեւութ ժամուան աչխատանքի մասին:

Յանդուգն եւ դիմացկուն, ռուս դիւղացին այս – պիսի չրջաններուն հրաչքներ կը գործէ: Սովետա – կան կառավարութիւնը իր քարոզութիւնը կը յա – մարցնէ այս ուանդական յատկութիւններուն: Ա – մէն ամիս, ամէն չաբաթ, նոր պահանջ մը կը դնէ. «նպատակակէտ թիւ 1». ցանքն է այսօրուա – նը:

Ամէն բան համայնացնելէ ի վեր, Ս. Միու – թեան մէջ մշակութային ամէն մեծ աչխատանք մեքենացած է, ամէն երկրէ աւելի, մէջն ըլլալով Միացեալ Նահանգները: Պատերազմէն առաջ հեր – կին երեք չորրորդը եւ ցանքին կէսը մեքենաչարժ արօրով կ'ըլլային: Բայց այսօր մեքենան կրպակ – սի. չկայ կամ անգործածելի է:

Պատերազմի միջոցին նորեր չէնեցին եւ երկ – րագործական նիւթերու վերաբերեալ բոլոր կարե – որ գործարանները, ինչպէս Ռոստովի նչանաւոր «Ռոզէլմաչը» քամբայնի արտադրութիւնը վեր – սկաւ եւ «թիւ 1 նպատակակէտ» հռչակուեցաւ: Սակայն դեռ չատ հեռու է պահանջին հասնելու:

Ամէն բանի պակաս ունին: Բայց ամէն բան կը փոխարինեն բաղուկով եւ աչխատանքի յամառու – թեամբ մը որու նմանը անկարելի է դտնել ուրիշ երկիրներու մէջ: Կիներ եւ տղաք երբեմն քիլո – մեթրերով հեռու հողերու վրայ երկար օրեր կ'աւելնան անոնք որ վարչական մեքենային բաղ – մաթիւ թերութիւններէն կը բխին: Սերմնացուն կա – յարաններուն մէջ դիղուած կը մնայ եւ ժամանա – կին չի չանձնուիր, նոր մեքենաչարժ արօրները, որ աճապարանքով չինուած են, չատ յաճախ ղէշ յօրինուածք մը ունին: Որոշ չրջաններու մէջ կը պակսին մեքենային անչատ կտորները, որոնք յա – ճախ ուրիշ չրջանի մը մէջ կը դտնուին մեծ թի – ւով: Որովհետեւ օրքան Ռուսը արի է եւ ընդունակ ինքզինք մոռնալու աչխատանքին մէջ, նոյնքան կը չարունակէ չունենալ նախատեսութիւն եւ կազմա – կերպութիւն, նոյնիսկ ծրագրի մը համաձայն աչ – խատցնող վարչաճեւի մը տակ:

Ինչպէս ճարտարարուեստին մէջ, նմանապէս երկրագործութեան մէջ ալ բանուորները իրենք «ինքնակամ» առաջարկեցին յաւելեալ ճիգ մը ընել հանելու եւ անցնելու Ծրագրին նախատեսութիւն – ները: Կոլխոզները եւ սովխոզները, որ ընդարձակ չրջաններու մէջ համախմբուած են, Եոզէֆ Սթա – լինի ուղղուած նամակներ գրեցին, ուր կը ստանձ – նէին ցանել ու մչակել հողը, հնձել արմտիքի որոշ քանակ մը, եւ արհեստագիտական մչակումը (բամպակ, ձգախէժ, եւն), որոշ քանակով միս, ձուկ, կարագ, կաթ եւ հաւկիթ հայթայթել:

Այս նամակները հրատարակուեցան թերթերուն մէջ եւ վեր առնուեցան խմբագրականներով:

Իր կողմէն Սովետ գերագոյն նախագահը «Հե – րոս»ի տիտղոսը եւ ուրիշ չքանչաններ չնորհեց կոլխոզներու եւ հողի աչխատաւորներուն: Ապրիլ 1ին մասնաւոր հրովարտակով մը այս պատուաբեր տիտղոսները տուաւ երկրագործական աչխատա – ւորին, ինչ որ մինչ այդ վերապահուած էր ճար – տարուեստին, դեղարուեստին եւ գիտութեան: Հերոսի տիտղոսը կը տրուի միայն վաչտապետին, կոլխոզներու նախագահին, ու դլխաւոր հողագէ – տին: Բայց չքանչանները ոեւէ մէկուն կը տրուին, առանց մոռնալու տեղական Սովետներու եւ կու – սակցութեան անդամները որոնք բաժին բերած են ընկերվարական նախանձախնդրութեան մէջ:

Այս վարձատրութիւնը նախարարներու քա – հանոյքին չէ ձգուած, ամէն տեսակ մշակութեան աչխատաւորի,ամէն դասակարգիմէջ որոշ դասեր հատատուած են թէ պետին անձնական աչխա – տանքին, թէ իր կոլխոզին եւ սովխոզին եւ թէ երկրագործական կայանին եւ չրջանին համար: Ե – թէ գիւղացին կ'ուզէ այս պատիւին արժանանալ, պէտք է ոչ միայն անձնական ճիգ ի գործ դնէ, այլեւ հսկէ որ իր ընկերները իրեն պէս ընեն:

Այս տիտղոսները, ուրիշ առաւելութիւններու կարգին թոյլ կուտան որ երկու ամիսը երեքի տեղ հաչուեն թոչակներու չափը հաստատած աւեն:

Երբեմն չքանչան մը առնելու ցանկութիւնը արդիլք կ'ըլլայ աչխատանքին լաւ ընթանալուն: Օրինակի համար, տեսնուած է, որոշ կոլխոզնե – րու մէջ, որ ցանքին սկզբնաւորութիւնը կ'ուչա – ցնեն մինչեւ այն օրը երբ հողը աւելի չոր ըլլալով կը թոյլատրէ արագ աչխատանք մը: Այսպէս, կը յուսան չափազանց չուտ վերջացնել և արժանանալ պատիւի: Թանկագին ժամանակ մը կորսուեցաւ, բայց վիճակագրութեամբ յաղթանակը իրենցը կ'ըլլայ: Արդ, վարչաճեւի մը մէջ ուր ամէն բան կ'ըլլայ: Արդ, վարչաճեւի մը մէջ ուր ամէն բան կ'առնէն, կը հաչուէն եւ հսկողութեան կ'են – դրի կ'առնէն, կը հաչուէն եւ հսկողութեան կ'են – թարկեն, թիւերը կը ծածկեն իրական տուեալնե – րը: Ասիկա թերութիւն մըն է զոր կառավարու – Ճիչդքաղաքացին կը ատնէ եւ մեծասներ կը փնտռէ

Դիւանակալութեան (պիւրոքրասի) դէմ այս պայքարը եւ «հաւասարեցումը» մասնաւորաբար ղգալի են այն կարդ մը անօրինութեանց մէջ որ վերջերս ընդունուեցաւ կոլխոզներու հանդէպ:

Ս. ԿԱՐՍԿԻ

ՊՈԼՍՈՑ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ եղանակին բացումը պիտի կատարուի Լ. Շանթի «Հին Աստուած – ներ»ով, բեմադրութեամբ Աչոտ Մատաթեանի: Յաջորդաբար պիտի ներկայացուին նաեւ աչխար – հահռչակ «Սալոմէ»ն (Օսկըր Ուայլտ), ինչպէս նաեւ «Յախսարիկ»ի հեղինակ Րէչատ Նուրիի « Քարի կտոր»ը :

ջակցութեան մեծ կարողութիւնը այդ գործին հա – մար :

Տասնամեակը 1759էն մինչեւ 1769ը ամէնէն հետաքրքրական եւ նչանակելի չրջանն է Էմինի կեանքին մէջ: Իրաւ է, անոր խիզախ եւ հեռատես ծրագիրները — վերականդնել իր ժողովուրդին անկախութիւնը հզօր Ռուսիոյ օդնութեամբ — ձա – խողեցան: Բայց եւ այնպէս միայն այդ չրջանին, Ռուսիա եւ Կովկաս իր դտնուած տեղն, Էմին կը գործէ իբրեւ վաւերականօրէն պատմական անձ – նաւորութիւն:

Քանի մը խօսքով՝ այս է Յովհաննիսեանի գր – քին բովանդակութիւնը եւ հիմնական ուղղութիւ – նը: Իր այդ ուսումնասիրութեամբ երեւանեան դիտնականը կը լրացնէ չատ էական թերի մը տա – ղիէտական պատմադրութեան մէջ:

Գրքին իրրեւ հիմ առնուած է Էմինի ինքնա – կենսադրութիւնը, հրատարակուած առաջին ան – դամ Լոնտոն 1792ին, երբ հեղինակը տակաւին ողջ էր (Էմին մեռաւ է 1809ին), «Հայազդի Յովսէփ Էմինի կեանքն ու արկածները», նկարադրուած իր կողմէ անդլիերէն» խորադրով: Երկրորդ անդամ ինքնակենսադրութիւնը հրատարակուած է Կալկա – թա՝ Էմինի մեզ հասած նամակներուն յաւելումով:

Ա. Յովհաննիսեան չէ գոհացած այդ մեծա – պէս արժէքաւոր նախադրիւրի լրիւ եւ քննադատա – կան օգտադործումով. ան ձեռքի տակ ունեցած է նաեւ կարդ մը վաւերադրեր, առնելով դանոնք Պե – տական եւ Բազմա–պատմական դիւաններէն եւ Հայաստանի Մատենադարանէն: Այս վաւերադրե – րու մէջ առանձին հետաքրքրութիւն կը ներկայա – ցնէ Էմինի ժամանակակից հայ վաճառականի մը՝ Մովսէս Սարաֆովի զեկուցադիրը, որ՝ Յովհաննէս – եանի ենթադրութեամբ՝ ղրուած է Էմինի անմի – ջական ազդեցութեան տակ: Զեկուցադիրը « կը բանայ հեռու դացող քաղաքական ծրագիրը մը ,զոր կը փորձէին իրականացնել հայ ժողովուրդի ան – կախութեան համար պայքարողները 18րդ դարու երկրորդ կէսին»:

Յովհաննիսեանի գրքին կառուցումը կը հա – մապատասխանէ անոր հիմնական ուղղութեանը : Գիրքը բաժնուած է հետեւեալ դլուխներուն. — «Անգլիոյ մէջ», «Վրաց թագաւոր Հերակլի մօտ», «Անյաջողութիւն Ղարապաղի մէջ»,«Նորէն Վրաս – տանի մէջ», «1769 տարին», «Եզրակացութիւն» եւ «Յաւելուած»: Գրքի երկու երրորդէն աւելին կը կազմեն այն դլուխները, որոնք նուիրուած են Է – մինի բնակութեանն ու գործունէութեանը Ռու – սիոյ եւ Կովկասի մէջ: Իրանին եւԹուրքիոյ նուիր – ուած փոքրաթիւ էջերը ընդհանուր եւ ուրուագծա – յին բնոյթ կը կրեն. մինչ առանց լուրջ կերպով ուսումնասիրելու պատմական միջավայրը, ուր կը զարգանար ինչպէս հայ ժողովուրդի, այնպէս ալ Էմինի ողբերգութիւնը, հաղիւ թէ կարելի է տալ ժամանակի եւ գործող ուժերու ամբողջական նկա – րագիրը:

Այս թերացումը, սակայն, չի նսեմացներ Ա. Ռ. Յովհաննիսեանի աչխատասիրութեան մեծ դի – տական նչանակութիւնը: Լ. Ն.

«Մոտհոն» բարեր

Այս պատերազմը տակնուվրայ ըրաւ ամէն ինչ,— ընտանեկան սրբութիւն, բարոյական նկարագիր, արժանապատուութիւն, խոթարուեցան բոլորն ալ: Գնանք մը հազարնոց իրարու վրայ, տեղնելով մարդիկ խենդեցան, զարհան ամբարտաւանութեան, յուսահատ ու զոհող, անբուժելի տնակուր թեանց տէր:— սիրահարներ կամ սիրուհիներ ունենալ, բախտաւորիլ, ծուլութիւն, առանց ճիգի, յոգնութեան ու քրտինքի դրամ շահիլ:

Ըստ այս նորելուկ չափացածներուն, մօտհոն, արդիական ըլլալու համար՝ պայման է սերտել հետեւեալ տասնաբանեան:—

Ա.— Ունենալ քանի մը հոմանուհիները, ան չուշտ պղտատաներու թափթփուքներէն, կիներն ալ իրենց կարդին սիրահարներ:

Բ.— Իգական սեռին ձեռքերը՝ եւ ալ աւելի տղնուական համաբուելու համարբաղուկները կամ ուսերը համբուրել: Մէկ խօսքով որքան վեր այնքան աղնուական: Կիներն ալ, առաջին ձեւով, ձեռքերը օդին մէջ բռնած, մատուցանելու միշտ պատրաստ:

Գ.— Փոմէր, պրիճ, պաճառա խաղալ, հանդերձ ընտանեօք, կարելի եղածին չափ մեծ դուարմարներով:

Դ.— Դիմակաւոր եւ անդիմակ խնջոյքներ սարքել առանց տարիքի խորութեան, կարելի եղածին չափ գռեհիկ ու մերկ ձեւերով ծպտուիլ՝ ա լա Ֆօլի Պէրժէր, ի հարկին միայն դէմքը ծածկել:

Ե.— Այլազգիներու հետ ընտանեկան յարաբերութիւններ մշակել, Ալճերիացի, Ընդու, Ալպանացի, մէկ խօսքով բոլոր ազգի լրվանթէներու հետ:

Զ.— Պարել՝ ամերիկեան սեւամորթներու սուինգը, թրքական զէյպէկը եւ ափրիկեան պիգմի նման պորտախաղերու զանազան ու զարմանալի տեսակները:

Է.— Առանց ցեղի, կրօնքի ու սեռի, դաւանանքի խորութեան սարքել ներոնեան «սիւրփրիզ փարթիները»:

Ը.— Այր ու կին, մանչ ու աղջիկ՝ «քապարէ»ներու բնակիչներ դառնալ:

Թ.— Բազմեան դիւցերներ սարքել, խառն՝ յանուն ազատ մտածողութեան ու լայնամտութեան:

Ժ.— Բարի դալուստի խնջոյքներ սարքել՝ ի պատիւ սիրահարներու հետ փախած ու վերադարձած ամոլիներուն:

Մօտհոն ըլլալու համար տակաւին չատ դիտելիքներ ալ կան, ո՞րն յիշեմ, ո՞րը խոստովանիմ: Օրինակ մը միայն, հազարաւորներու մէջէն: Հէքեաթ չէ, այլ իրականութիւն, չատ յաջող կերպով սարքուած «սիւրփրիզ փարթի»ով մը:

Ապրիլեան ջարդերէն ճողոպրած որբ մը եւ որբուհի մը կ'ամուսնանան, զաւակներ կ'ունենան, այս պատերազմին կը պարապտանան: Ալ աւելի պարապտանալու համար կը մտածեն յարաբերութիւն հաստատել օտարներու հետ, եւ իրրեւ կարճ միջոց կ'ընտրեն «քապարէ»ն: Այր եւ կին կ'երթան «քապարէ», իրենց վիճառածները կը դնեն, բարեկամութիւնները կը տաքնան, յարաբերութիւնները կը սերտանան: Գործընկերքան կըմեծնայ որ կինը հոն սիրահար մը ճարելով «սիւրփրիզ փարթի» մը կը սարքէ ամուսինին, զաւակներն ալ ձգելով կը փախչի անոյշ ուղղութեամբ: Ամուսինը վիճառուքի կ'ելլէ, միշտ ըսելով թէ կինս հաւատարիմ է, այսօր – վաղը կուգայ: Իսկապէս ափրիկեան տաք արեւին տակ քանի մը ամիս արաձելէ վերջ, կը վերադառնայ, ուրախութիւն պատճառելով ամուսինին եւ միջազգային լրվանթէն բարեկամներու:

Ամուսինը խորապէս զգածուած տիկնոջը ընտանեսէր ու հաւատարիմ ընթացքէն, խնջոյք մը կը սարքէ միեւնոյն «քապարէ»ին մէջ, հրաւիրելով ազգականներն ու այլազգի նմանները:

Բարեկամ մը որ պատահմամբ հոն կը գտնուէր, տեսնելով այս սարդանապալեան խնջոյքը, կ'ենթադրէ թէ կինը չատ ծանր հիւանդութենէ մը առողջացած, մահէն կամ բանտէն ազատած է, դժբախտաբար յետոյ կ'իմանայ թէ բանը ին – չո՞ւմն է:

Այս օրերուս ուրիշ ամուսին մըն ալ՝ անհամբեր կը սպասէ կնոջը վերադարձին եւ իր կարդին «սիւրփրիզ փարթի» մը սարքած է ի պատիւ անոր որ երկու դաւակները ձգած փախած է:

Մէկ խօսքով, մօտհոն բարքեր:

Թ. Նալպանտեան

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԵԱՆՔ ԵՆ ԳԻՐ, գիրք յիշատակարան Հայ ե-րիտասարդութեան: Բ. հատոր, պրակ Ի. (Նուիրուած 1915 Ապրիլեան տարեդարձին): Հրատարակիչ՝ Դաւիթ Շահլամեան, c/o New Star Press, 7 rue Darmalli, Bab el Louk, Le Caire (Egypte):

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՑԼ. — Հ.Մ.Ը.Մ.ի պատանի (Junior) խումբը կատարեց Sud-Estի ախոյեան տիտղոսի վերջնաթեր մրցումը Մարսէյլի դպրոցական խաղացողներէ կազմուած S.M.U.C. խումբին դէմ, որ դեռ մէկ ամիս առաջ գուիցերական Ֆութպոլի Ֆէտերասիոնէն Գուիցերիա հրաւիրուած էր մրցելու տեղական junior ախոյեան երկու խումբերու հետ: Առաջինին յաղթական, երկրորդին հաւասար մնացած էին: Գուիցերիոյ թէ Ֆրանսայի մարզական թերթերը զուարճասով կը խօսէին S.M.U.C.ի մասին: Ուրեմն մեր juniorներուն խաղը չատ դժուար պիտի ըլլար, նկատի առնելով երկու խումբերուն մարզական եւ արհեստագիտական տարբերութիւնը:

Խաղը նկատ խուռներամ բազմութեամբ մը, որուն մէջ Հ.Մ.Ը.Մ.ի հանդիսատեսները մեծ թիւ կը կազմէին: Անմիջապէս Ֆրանսացիները դէպի կը կազմէին: Անմիջապէս Ֆրանսացիները դէպի ցիկ յարձակողականներով սկսան նեղել մեր տղաքը, որոնք իրենց կարգին կազմակերպուելով մօտաւորապէս 15 վայրկեան հակառակորդի սահմանները մէջ սկսան մանել, բայց մեր յառաջապահները չկրցան օգտագործել այն երեք առիթները որ կրնային նշանակէութիւն վերածել եւ S.M.U.C. չահեցաւ առաջին նշանակէտը դէպի ցիկ թով մը, սակայն երկու վայրկեան չէր անցած երբ S.M.U.C.ի խաղացողներէն մին ձեռքի մէկ հարուածով կեցուց գնդակը եւ penaltyն Հ.Մ.Ը.Մ.ի անունան մարզիկը, Մասիս Աւետեան դէպի ցիկ չիpով մը չահեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի առաջին նշանակէտը: Խաղը վերսկսաւ աւելի արագ: Զգալի էր մեծ յոգնութիւնը: Այսպէս Ֆրանսացիները օդ – տուելով չահեցան երկրորդ նշանակէտը: Երկրորդ կիսախաղը հաւիւ սկսած, կրկին Ֆրանսական խումբը ձեռքի մէկ հարուածով penalty մը ունեցաւ եւ նորէն Մասիս Աւետեան չահեցաւ բ. նշանակէտը, տեղատարափ ծափերու տակ: Վերջաւորութենէն 15 վայրկեան առաջ յանկարծակի մէկ յարձակողականով S.M.U.C. չահեցաւ պ. նշանակէտը: Բայց երրորդ penaltyն սահմանուեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի: S.M.U.C.ի վարիչները չուարած, նախ ուղեցին դաշտ խուժել, յետոյ պահ մը իրենց խումբը դաշտէն հեռացնել տալ, բայց յուսալով որ այս անգամ penaltyն նշանակէտի չի վերածուիր, սպասեցին արդիւնքին: Բայց Մասիս Աւետեան (օրուան հերոսը) երրորդ անգամ ըլլալով չափուած հարուածով մը չահեցաւ հաւասարութեան 3րդ նշանակէտը: Մարզադաշտը տագնապ կը դառնար: Գլխարկները, գաւազանները, թաշկինակները օդի կը թռէին: Հինգ վայրկեան խաղարկութենէ մը վերջ խաղը վերջացաւ հաւասարութեամբ եւ կրկին պիտի փորձուի: Այս առթիւ քանի մը խորհուրդներ՝ յաջորդով:

Վահան Շամլեան

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՑՆՈՑ ՄԸ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՑ

Ճամբորդ մըն է որ կը պատմէ.—

Գամբռլը գիւղը կը գտնուի Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ սահմանին վրայ եւ իր ազգային հաստատութիւններով եւ հանրային ուրիշ կազմակերպութիւններով լրիւ գաղութ մըն է: Փողոցները մութ են եւ ցեխոտ:

Մանկապարտէզի եւ Առաջնորդարանի շէնքերը դէմ առ դէմ են, մէջտեղէն լայն ճամբայ մը կ'անցնի: Առաջնորդարանին եւ մանկապարտէզին չուրջ, հողը որ մօտ հարիւր մեթր երկարութիւն եւ յիսուն մեթր լայնութիւն ունի, աղգապատկան է եւ կը գտնուի քաղաքին ամէնէն լաւ մասին մէջ: Երկու շէնքերն ալ շինուած են առաջնորդ Մարկոս եպ. Նախաձեռնութեամբ: Մանկապարտէզի ներկայ շէնքը, նաեւ հասոյթի աղբիւր մըն ալ է. վարձու կը տրուի նշանտուքի եւ հարսանեկան օրերու, իսկ Հ.Մ.Ը.Մ. եւ ուրիշ միութիւններ անվճար կ'օգտուին ձրիարար:

Մանկապարտէզը իր լրիւ դասարանները ունի. — Բաղբոջ, Ծիլ, Կակոմ, Ծաղիկ: Փոքրիկները իրենց մատաղ շրթներուն վրայ երգ ունին, ու իրենց թոթով լեզուին վրայ Մեսրոպեան տառերը: Կը թոթովեն անոնք, կ'ամչնան, բայց կը կարդան մեր Մեծասքանչելի բառերը, այդ փոքրիկները, որոնց հայրերը մեծամասնութեամբ քրտախոս են. ո՛չ մէկ բառ հայերէն, թուրքերէն կամ ուրիշ լեզու դիտեն;

Մանկապարտէզի աշակերտութեան թիւն է 178: Հայկ ու Հայկուհիները բոլորն ալ խելօքիկ՝ իրարու քով նստած են: Սրահին ու դասարանին դեղինը մերկ է, չոր խմիր մը անգամ չի ծածկեր պերճօնը, ու փոքրիկները նստեր են երկար, վայտեայ մերկ նստարաններու վրայ:

Գամբռլիի ազգ. վարժարանը եւ եկեղեցին ընդարձակ գետնի մը վրայ չինուած են: Մուտքին աջն ու դէմը դպրոցի յատկացուած բազմաթիւ սենեակներն են, իսկ ձախն ալ եկեղեցին: Բարձրադիր դասարաններու աշակերտութեան թիւը աւելի նուազ է, իսկ Ա. եւ Բ. դասարանները երկու մասերու բաժնուած են, իրենց բազմութեան պատճառով: Բոլորն ալ ունին դրասեղաններ: Պատերը մութ են ու մռայլ, լուսամուտները քիչ են ու վոքր:

Յուլիս տեսարան մը ե. դասարանին մէջ.— զուտ քրտախոս ընտանիքէ պատանի մը չատ սա – հուն կերպով կարդաց հատուած մը — կարօտ հայ լեզուին, որուն առաջին նախադասութիւնը դեռ ականջիս կը հնչէ.— «Առաջին անդամն է որ հայերէն կը խօսիմ...» Եւ քանի՛ր այդ տղաներէն, աղջիկներէն, որոնք ձմրան այդ օրերուն կուգան հեռաւոր դիւղերէն հայերէն խօսելու: Ապր. վարժարանի աշակերտներուն թիւն է 450: Կէսէն աւելին քրտախոսներու դաւակներ են, որոնք այնքան սահուն կերպով կը խօսին ու կը գրեն մայրենի լեզուն: Կ'անցնինք կրօնագիտութեան դասարանը: Նիւթը «Դաւիթ ու Գողիաթ»: Վերջաւորութենէն կ'ըսեմ.

— Գիտէ՞ք Հայերս ալ Դաւիթ մը ունինք, որ կը կոչուի... : Եւ ամէնքը մէկ կր պատասխանեն.
— Սասունցի Դաւի՛թ:

Բոլորն ալ վճարողներ են: Առողջ են ու կայտառ. դոհ է նաեւ արարքերէնի երիտասարդ ուսուցիչը:

Հայ կաթոլիկ համայնքին առաջնորդն է Զոհրապեան վերապատուելի: Իրենց թիւն է 130 ընտանիք, բոլորն ալ գրեթէ արարքսոս Մերտինցիներ են: Աշակերտներու թիւն է 300—մանչ ու աղջիկ, որոնք կ'ուսանին Սէօռերու ընդարձակ ու գեղեցիկ դպրոցի մը մէջ: Բողոքական աշակերտներու թիւն է չուրջ 500: Ուրեմն համապատասխան մօտ 1000 հայորդիներ հայերէն կը սորվին Գամբռլիի դպրոցներուն մէջ:

ԿԵԱՆՔԸ ԱՑՆՃԱՐԻ ՄԷՋ

Այնճար արարքերէն կը նշանակէ «բխող ակ»: Ունի տասը չուր: Մշակելի հող ունի 12.000 արտավար, իսկ անմշակ՝ չուրջ 4000: Գիւղաքաղաքին երկայնքին է 1800 մեթր, լայնքը՝ 600: Բազմացած է 1064 տուներէ: Իւրաքանչիւր տուն, որ սեռեակ մըն է միայն, ունի իր չրջափակը: Բարձրութիւնն է, ծովու մակերեսէն 912 մեթր:

Կը գտնուի Պէյրութէ եւ Դամասկոսէ իրար միացնող խճուղիի արեւելեան եւ Պէքաայ-Հալէպ հարաւային կողմը, Լիբանանի եւ Սուրիոյ ճիշդ սահմանին վրայ: Ջմեռը բաւական խիստ կ'ըլլայ: Երբեմն մէկ մեթր ձիւն կուգայ:

Հիւղաւանին այժմու բնակչութեան թիւն է չուրջ 3000 հոգի, (մէկ մասը Հայաստան գնաց 1946ին): Այս հաշիւին մէջ են նաեւ հայ կաթոլիկներն ու հայ բողոքականները: Բոլոր յարանուանութիւններն ալ ունին իրենց վարժարանները:

Եկեղեցի չունին, որովհետեւ անոր կառուցումը մեծ դումարներու կը կարօտի: Եկեղեցական ժողովներ, նախկին օրերուն, տեղի կունենային վրան-եկեղեցիին մէջ: Յետոյ, երբ Մուսա-Լերան Հայ Ազգ. «Յառաջ» վարժարանի շէնքը կառուցուեցաւ, շնորհիւ Փարիզի մեր սիրելի «Յառաջ»օրաթերթի այդ միտ նպատակին համար հանդանակած մեծ դումարին, եկեղեցին ալ փոխադրեցինք վարժարան: Այժմ նոյն շէնքը, որ ամէն առաւելութիւն ունի, թէ՛ եկեղեցիի եւ թէ դպրոցի դերերը կը կատարէ ու գոհացում կուտայ մեր բոլորիս հոգեկան ու մտային պահանջներուն, արդարացնելով իր վրայ դրուած բոլոր յոյսերը:

1939 Յուլիս 23ին, պատմական ձեպէշ-Մուսան իր բախտին թողուելէն աստին մինչեւ Մարտ 30 Պասիթի, Լաթաքիոյ, Պէյրութի, Այնճարի մէջ եւ այլուր, մահացողներուն թիւն է մօտ 700 հոգի. ծնունդներունը՝ մօտ 550: Մեռածները գրեթէ բոլորն ալ մալարիայի զոհեր են: (Արեւելք)

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՍՈՒՐԻԱ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի 16 մասնաճիւղերու 21րդ միջմասնաճիւղային մրցումները տեղի ունեցած են Հալէպի մէջ, ապրիլ 5—7, որոնց ներկայ եղած են 20.000 հոգի: Վերջին օրուան հանդիսութիւնները եւ տողանցքը կատարուած են Լիւնա Փառքի սրահին եւ պարտէզներուն մէջ, ներկայութեամբ 3 հազար հոգիներոց բազմութեան մը:

Գնդակախաղի Ա. դասակարգի մրցումներուն մէջ Հալէպը յաղթած է Պէյրութին՝ 3—2: Այս երկու խումբերը երեք տարի յաջորդաբար հատսար արդիւնք ձեռք բերած էին:

Պատրաստուած էր բացառիկ յայտագիր մը որ գործադրուած է մեծ յաջողութեամբ: Իրենց մասնակցութիւնը բերած են «Նայիրի» նուագախումբը, Դամասկոսի արծուիկները եւ զանազան մասնաճիւղերու արտասանողներն ու երգողները:

Հանդէսին նախագահ Տօքթ. Ա. Գապագեանի բացման խօսքէն վերջ՝ հնչեցուած է սուրիական քայլերգը: Յաջորդաբար խօսած են Արմէն Անոյշ, Լուսեր Մասպանճեան, Յով. Շահինեան եւ Անդրանիկ Ծառուկեան, ատեղծելով խանդավառ մթնոլորտ: Կիր. Ապրիլ 6ին, տեղի ունեցած է բացումը Նոր դիւղի Նոր դաշտին: Բացումը կատարած է Հալէպի առաջնորդը եւ այդ առթիւ խօսած է հայրենաչունչ ճառ մը դաշտը անուանելով «Նաւասարդեան» դաշտ: Արարականմամուլը այնքան ոգեւորուած է համաժողովրդական այս անհուն խանդավառութենէն, որ հիացում բառը քիչ կը գտնէ, պատկերացնելու համար իր տպաւորութիւնները, եւ զայն կը նկատէ հայ ժողովուրդի ձեռներեցութեան եւ երիտասարդական ուժին մէկ փառաւոր ցուցադրութիւնը:

տեղը կը բռնէին աշխատավարձի յաւելման պահանջները, բայց քաղաքական նշանախօսքեր այլ պակաս չէին, ինչպէս եւ ուղղակի կամ անուղղակի ալաքներ ամերիկեան աշխարհակալութեան դէմ : Քանի մը նմոյշներ.— «Թանգարան» ղրկեցէք զօրու. մը Կոլը».— «Իշխանութեան գլուխ հրաւիրել Թուրքզը».— « Մխիթարիւն, մխիթարիւն» .— «Հաշտութիւն կնքել Հնդկաչինի հետ» .— Անկէ՛ ամերիկեան աշխարհակալութիւնը».— «Ճաւելո՛մ» հա՛ց եւայլն :

Օրուան բանախօսներէն Պ. Պըննուա Ֆռաչոն, Աշխատանքի Դաշնակցութեան Բ. րնդհ. քարտուղարը, աղղարարեց թէ միջազգային յեղաշրջական հոսանքը հետզհետէ զօրանալով, ուժ կուտայ Ճունաստանի դիկտատուրական իշխանութեան, կը փորձէ խանգարել կեդրոնական եւ արեւելեան եւրոպայի ժողովրդապետական կառավարութիւնները, թէ այդ հոսանքն էր որ Ֆրանսան ղրկեց Ռուսիի հանքածուխին : «Նոյն յեղաշրջական ուժերն են որ կը փորձեն արեւմտեան պետութեանց յեղափոխական խմբակցութիւն մը կազմել աշխարհակալութեան նպատակներով» : Այս առթիւ ճառախօսը զայրոյթ յայտնեց նախագահ Թրումընի դէմ, ըսելով թէ կ'ուզէ միջամտել ուրիշ պետութեանց ներքին գործերուն : «Մենք չենք մերժեր մերդեմոկրատական ռեէմիկունօղնութիւնը, մերաւերակները վերաշինելոր եւ մեր վէրքերը կապելու համար, բայց մենք այդ օգնութիւնը կը խնդրենք բարեկամներէ, եւ ոչ թէ տէրերէ » :

Պ. Հէնոֆ, Սէնոֆքաներու Միութեան ընդհ. քարտուղարը, բուռն խօսքեր արտասանեց սեւ չուկացիներու եւ սովարարներու դէմ : Դանիէլ Մայէր (ընկերվարական) յայտարարեց թէ անօգուտ է աշխատավարձի յաւելումը, եթէ պիտի չաւելնայ բանուորներուն գնելու կարողութիւնը :

Մորիս Թորէզ, որ բաղդատաբար մեղմ էր, նախ պարզեց իր կուսակցութեան տեսակէտները Ռուրի ածխահանքերու, Գերմանիոյ երկարատեւ գրաւման, Զորս Մեծերու համերաշխութեան մասին, յետոյ անցնելով բանուորներու յաւելման պահանջին, յայտարարեց.— «Բանուոր դասակարգը հասկցած է թէ իր չահը կը կայանայ երկրին վերկութեան եւ ոչ թէ քաոսին մէջ որ Ֆաչական արկածախնդրութեան մը պիտի առաջնորդէր երկիրը : Բանուորները վճռած են չարունակել իրենց ծրագիրը, բայց կը պահանջեն աւելի արդար վճարում իրենց աշխատանքին » :

★ «Ֆիկարօ» կը գրէ թէ երբ թշնամական կանչեր կ'արձակուէին զօր. ոը Կոլի դէմ, կարդ մը օգաչու զօրականներ պատասխանեցին.— «կեցցէ՛ ոը Կոլ», բայց յարձակում կրեցին : Ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ միջամտել, զանոնք պաշտպանելու համար : Գուլվառներուն վրայ ալ քանի մը հարիւր երիտասարդներ թշնամական ցոյց մը կատարեցին ամերիկեան չարժանկարի մը առջեւ, բողոքելով «տոլարի տիրապետութեան դէմ» :

★ Գաւառի մէջ ալ նոյն հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ Մայիս 1ը : Թերթերը 100.000 կը հաշուեն Մարսէյլի բազմութիւնը :

375 ԿՐԱՄ ՊԱՀԱՆՋՈՑ ՄԻՍ պիտի բաժնուի մինչեւ Մայիս 4, Մայիսի DD կտրօնով, .50 կրամ թարմ միս VD, 100 կ. խոզեղէն DA կտրօններով :

ՈՍԿԻՆ ԿԸ ԲԱՐՁՐԱՆԱՑ նորէն : Նախկինոր 2400էն 3000 ֆրանքի բարձրացած էր եչ. օր (սեւ չուկայ) :

Ոսկի փարչիկ - Առծար չրիկ

Օփերէթ չորս արար

ՆԵՐԳԱՂԹ

երգախառն պատկեր, «ԼՈՑՍ» թատերախումբի կողմէ՝ ղեկավարութեամբ ՏԻԿԻՆ Ռ. ՄԻԼ - ՏՈՆԵԱՆԻ,

5 Մայիս, Սինէմա Ֆլօրէալ, Պօմոն, երեկոյեան ժամը 8.30ին :

Կիչէներէն չատ սահմանափակ թուով տոմս կը տրուի : Ուստի այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը :

Ի ՆՊԱՍՏ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՖՈՆՏԻՆ

Սեբաստահայերու Նահանգային Միութիւնը իր խոստումին համաձայն յառաջ տանելով ի նպաստ ներգաղթի հանդանակութիւնը՝ ներգաղթի կեդր. յանձնաժողովին յանձնեց՝ հարիւր հազար ֆրանք :

Այս առթիւ վարչութիւնը հրապարակաւ իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր նուիրատու հայրենակիցներուն ինչպէս նաեւ Միութեանս հանդանակիչ յանձնախումբի անդամներուն Տօքթ. Արշակ Պօղոսեանի, Ե. Անտուրեանի, Ճօն Մելիքեանի եւ Նշան Համբարձումեանի որոնք անձնուիրաբար ոչ մէկ չանք չխնայեցին ձեռնարկին յաջողութեան համար : (Կնիք) :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համասեբաստացիական Շինարար Միութեան Պատգ. ժողովի որոշման համաձայն ներգաղթի ֆոնտի յատկացուելիք 200.000 ֆրանք դրամարի ի հաշիւ ստացանք, Լիոնի մասնաճիւղի վարչութենէն 40.000 ֆրանք, Տէսինի մասնաճիւղի վարչութենէն 25.000 ֆրանք, (Ց. Զօպանեանի ձեռամբ), Կարտոնի մասնաճիւղի վարչութենէն 13.800 ֆրանք : (Կնիք)

1915 Ապրիլ 11-24ի
տարեդարձին առթիւ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը յիշատակի երեկոյ մը սարքած է 11 Մայիսի կիրակի գիշերը, Salle de Géographie:

Գեղարուեստական բաժին : Կ'երգէ Օր. Աստղիկ Առաքելեան, Կ'արտասանէ Օր. Մառի Կառավարեանց :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԱՊՐԻԼ 11/24ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Մարսէյլի «Ռոստոմ» խումբ, չորեքշաբթի օր, 7 Մայիս, ժամը 8ին, Café Noailles :

(Aixի խումբի դասախօսութեան օրը կը յայտարարենք յառաջիկային) : Սոյն դասախօսութիւնները կը հրաւիրուին կապոյտ Խաչի տիկինները, սանուհիները, իրենց ընկերները, ինչպէս նաեւ մեր համակիրները :

ՆՈՑՆ ԱՌԹԻՒ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ կազմակերպուած՝ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ : Կը դասախօսէ Կիւրեղ Խրայեան, 137 Paul Bertի սրահին մէջ, 5 Մայիս, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին : Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Օրը
Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ եւ Մարսէյլի ու չորջակայքներու բոլոր մասնաճիւղերու մասնակցութեամբ : ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ ՄԱՑԻՍ 3ԻՆ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Պրէսկան Մարսէյլի սրահին մէջ :

Կը խօսի Տիկ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, մաս նակցութեամբ ՇԱՆԹ Թատերախումբին : Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր եւ ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Օրը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի (իր 19րդ տարեդարձին առթիւ), 8 Ճունիս կիրակի օր ժամը 3ին, Salle Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, Paris:

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի պարահանդէսը

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ Մայիս 4ին, կիրակի օր ժամը 3էն 12, Salle Jean Goujon, 8 rue Jean Goujon, գեղարուեստական բաժին : Ճոխ պիւֆէ : Եւրոպական պար :

Տոմսերը կը ծախուին, Բալուեան, Հր. Սամուէլ եւ Պարսամեան գրատուներուն, ինչպէս նաեւ «Ճառաջ»ի խմբագրատունը :

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ ԵՐՈՒԱՆԴ ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

Լիոնի Ազգ. Եկեղեցւոյ Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ վաստակաւոր ուսուցիչ եւ հրապարակագիր Երուանդ Տէր Անդրէասեանի մահուան երկրորդ տարեդարձին առթիւ, Ս. պատարագիմատուցմամբ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, 4 Մայիս, Լիոնի եկեղեցին, 69 rue Louis Blanc:

Կէս օրէ վերջ ժամը 3ին այց մը պիտի կատարուի իր դերեզմանին վրայ :

Կը հրաւիրուին Լիոնի մշակութային եւ երիտասարդականմիութիւնները եւ իր յիշատակըպարտղները :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Մուրատ Դափայէլեան վարժարանի նախկին Աչակերտաց Միութիւնը դաշտահանդէս մը կը կազմակերպէ դպրոցին պարտէզներուն մէջ, կիրակի Ճունիս 15ին : Կը խնդրուի չխաչաձեւել : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ս. Շամոնէն Սարդիս Քէչաճեան կը վնտռէ եղբայրը եւ քոյրերը (Մնիկ Թերմէջի) որ 1915—16ին Մալաթիոյ որբանոցին հետ դէպի Խարբերդ փոխադրուելէ վերջ, նոյն որբանոցին հետ միասին մեկնած են : Տեղեկութիւն ուղարկել մեզի տարեկան «Ճառաջ» նուէր : Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել

MANUFACTURE ST. THEODORE
ALPOUNARIAN ET Cie.

Կ'ուղուին թրիքօտաժի եւ քօնֆէքսիոնի համար գործաւորուհիներ : Տեւական գործ : Դիմել՝ 23 rue du Berceau, Marseille :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail exécuté par des ouvriers syndiqués

ՄԱՑԻՍ 28Ը

Փարիզի մէջ կը տօնուի չարաթ, Մայիս 31ին, ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՇՈՒՇԱՏԱՏԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր հարց եւ զեկուցում : Նիւթը՝ չարունակութիւն նախորդ դասախօսութեան :

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» եւ Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» խումբերու խառն ժողովը՝ այս չարաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՈՒՍՈՒՄ. ՅՈՐՀՈՒՐԴԻ Հայ Լուսաւորչականաց, Հայ Կաթողիկէներու, Հայ Բողոքականաց, Ֆր. Ազգ. Ընդհ. Միութեան (Ճակատ) եւ Նոր Սերունդի զպրոցներու ներկայացչական նորակազմ միութիւնը, որ կը կոչուի Ուսումն. Խորհուրդ, իր նպատակն ու ուղղութիւնը բացատրելու համար պիտի տայ հրապարակային հանդէս մը, այսօր չարաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Etienne Doletի սրահին մէջ : (10 rue Etienne Dolet, 257 rue Boileauի անկիւնը) : Պիտի նախագահէ՝ Հայր Գր. Պապեան : Միութեան նպատակը պիտի բացատրէ Պ. Յակոբ Վարժապետեան, պիտի խօսի Փրօֆ. Գ. Խայիկեան, Մասունցի Դաւիթը եւ Հայկ. նկարագիրը» : Գեղարուեստական բաժնին պիտի մասնակցին խոստմնալից երիտասարդներ եւ պատանիներ : Մուտքը ազատ է :

ՌՈՄԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ դասաւանդութիւնները ամէն չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին իրենց սակարանին մէջ, ղեկավարութեամբ Պ. Ս. Պիլալեանի : Իսկ ուրբաթ օրերը մարզանք եւ երգի փորձեր Նոր Սերունդի նորակազմ եղջերախումբին համար :

Laboratoire du Trocadéro
CRÈME DE BEAUTÉ
ROSE DE L'ILE DE FRANCE
Արժանացած ծանօթ մասնագէտներու գնահատանքին

Crèmeին գլխաւոր յատկութիւնն է սնուցանել մորթը եւ պահել անոր փափկութիւնն ու թարմութիւնը, արգիլելով եւ անհետացնելով կնճիռները : Կը գործածուի նաեւ ձեռքի ճեղքուածքներու եւ արեւին դէմ պաշտպանուելու :

Դիմել ուղղակի հաստատութեանս անձամբ ձրի խորհուրդ ստանալու համար (երկուշաբթի եւ շաբաթ օրերը) եւ նամակով :
20 Rue Scheffer, Paris (16), métro Trocadéro,
Ave. Paul Doumer հիէն, հեռ. **Klé. 26-49**
ինչպէս նաեւ գլխաւոր դեղարանը,
Grande Pharmacie de France
13 Place du Havre, Paris (Gare St. Lazareի մօտ)

CANNES ԳԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ
Կը յանձնարարուի կարդալ նոյն քաղաքին մեծ օրաթերթը,
L'AVENIR DE CANNES
որուն տնօրէնը, հայրենակից մը, սիրայօժար կը տրամադրուի իր ընթերցող հայ այցելուներուն որ եւ է ծառայութեան համար :

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ
LA CORNE D'OR
5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 եւ 26-11, : Վարիչն է համակրելի ԹԻՊԵՐԸ :

Հոն պիտի գտնէք աւանդական տաք մթնոլորտ մը, Tzigane նուագախումբի մը երաժշտութեամբ : ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՀԻՆ, ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ :

Սրահը տրամադրելի է նշանաւոր հարսնիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար : Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին :

ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հարթաքակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 4 MAI 1947 կիրակի 4 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5026–Նոր շրջան թիւ 635 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր·

ՄԵՐ ԾՈՍՔԸ

ՋՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԻՒ ՄԸ ՀԵՏ

— Այս ո՛րքան կը պրպլիք լեղուական հար – ցով, մանաւանդ վերջերս : Գրեթէ ամէն կիրակի ..

= Մեր մտահոգութիւնը միայն լեղուական չէ : Կը դպնուինք շատ աւելի տխուր, վրդովիչ ի– րականութեան մը առջեւ : Անդին թէ՛ ասդին, դրոց – բրոցներու բազմութիւն մը իր գլուխն ա– ռած կ'երթայ ...

— Ես այնքան ալ սեւ չեմ տեսներ ։ Հ· Հայաս– տանի մէջ մշակուած լեզուն : Մ՛յ, օրինակ, բա - նաստեղծութիւնները :

= Բուն վէրքն ալ այդ է : Երբ այնքան սա – հուն լեզու մը կը գործածեն բանաստեղծութեան եւ ընդհանրապէս գրականութեան մէջ, ինչո՞ւ անճոռնի լարխուրինթոսի մը, ռուսական ապցանի վերածելը են պետական, լրագրական, գործնական լեզուն :

— Թերեւս խորհրդային իշխանութիւնն է որ կը պարտադրէ, ուրեմն ստիպուած են համակերպիլ օրէնքին :

= Կարգ մը բառեր իսկապէս պարտադրուած են 1941ին,— Պարտիա (կուսակցութիւն), Ռեվո– լիւցիոն (յեղափոխութիւն), Ռեսպուբլիգա (հան– րապետութիւն) եւն· իրրեւ թէ դիտական քննու – թեամբ : Իսկ միւսնե՞րը : Փորձէ կարդալ «Սովե – տական Հայաստան» օրաթերթն ու ամսագիրը, կամ ուրիշ որեւէ հրատարակութիւն, բուռ բուռ քար ու խիճ որեւէ յօդուածի մէջ : Բոլորն ալ հե– տեւանք տգիտութեան, խմաստակութեան, անհո – գութեան կամ ծուլութեան :

— Հետզհետէ կը վարժուին, թերեւս հիներէն սորված են :

= Ընդհակառակն, շատոնց գլած անցած են հինները : 1920ին Կովկասէն հեռացած հայրենա – կիցն անգամ դժուար կը հասկնայ այդ լեզուն : Կարծես մրցումի ելած են, «ռեվոլիւցիոն ունէ – դենց»ներ կամ « ժուռնալիստական էրուդիցիա » ծախելու համար :

— Ազա՞տ են բառարանին մէջ եղած . ամէն բառ գործածելու :

= Եթէ ազատ չեն, այն ատեն ո՞ւր կը մնայ ինքնորոշման իրաւունքը : Ինչո՞ւ Ազէրին կրնայ «նայըր» կոչել նախարարը, իսկ Երեւանցին կը յամառի «մինիստր» անուանել : Չի՞ գիտեր որ այդ բառը բազմաթիւ նշանակութիւններ ունի Փրան – սերէնի կամ անգլերէնի մէջ :

— Կ'ըսէիք թէ միայն լեզուական չէ ձեր մտահոգութիւնը : Ուրիշ ի՞նչ վէրքեր կը տեսնէք :

— Ահա թէ ի՛նչ,— այսպէս բոնի աղճատելով, աղքատացնելով, խառնածին եւ անճաշակելի «գո– դերէն»ի վերածելով մեր այնքան ճոխ եւ ճկուն մայրենիքը, ի վերջոյ կ'օտարացնեն ոչ միայն լեզուին, այլ եւ ժողովուրդի ոգին : Ամէն լեզու իր փիլիսոփայութիւնը, զարգացման բնական ըն– թացքն ունի :

— Երբ ներդաղթը ծաւալի, նորեկները կ'ազ– դեն, չատ մը սխալներ կը չակուին :

= Ընդհակառակն, գացող գրոց – բրոցները իրենք են որ կ'ազդուին եւ արդէն իրենց թղթակ– ցութիւններուն մէջ կը հոլովեն օրուան գոհար – ները ,— «դեպուտատ», «օկրուգ», «պրոբլեմ» , «բաղա», «ռասա» եւայլն : Իսկ այստեղ, Հայկա – կան Արտասահմանի մէջ, բարձրաստիճան կղերա– կանէն մինչեւ գոյնզգոյն գրչիրներ փոխանակ հա– ւաքաբար ըմբռնելու եւ մտանանչելու չարիքը, փոխանակ հակազդելու, կա՛մ սուտ խենդ կը ձե– ւանան, եւ կամ իրենց կարդին կը քաջալերեն զայն, արտատպելով թութակաբար : Մինչեւ ան– գամ թերթեր եւ գիրքեր կը հրատարակեն, գա – ղութներն ալ վարակելու համար նոյն բարբարո – սութեամբ :

— Չէ՞ք ընդունիր որ աւելի կարեւոր հոգեր ունինք այսօր,— հոգերու ամբողջացում, ներ – գաղթ եւայլն :

= Մէկը միւսը չի խանգարեր : Մնաց որ, չա– րիքը օրորոցէն – գլրոցէն կը սկսի : Քանի այսպէս չարունակուի, այնքան կ'արմատանայ աւերը, դառնալով անդարմանելի : Այս հարցին մէ՞ջ ալ ձայն չունի Հայկական Արտասահմանը, որ այն – քան հասուն բարձրութեան մը հասցուց արեւմտա– հայ աչխարհաբարը, Եւրոպայի պողոտաներուն կամ Սուրիա–Լիբանանի հիւղաւաններուն մէջ : Գի– տութեան արեւը միայն Երեւանի վրա՞յ կը ծագի : Ինչո՞ւ պիտի չուզէին օգտուիլ մեր անսպառ դան– ձարանէն, մեր ճիգերէն, գրական վարուցանէն : Եւ ինչո՞ւ պիտի անտեսէին Արտասահմանի տեսա – կէտները, իրրեւ տեսակ մը խստակրօն Միաբա – նութիւն :

Շ·

Ջրոյց Henry Troyatի հետ

Առաջին հանդիպումս տեղի ունեցաւ չորեք – շաբթի օր, Flammarion գրատունը, ուր գացած էր իր նոր գիրքին՝ «Tant que la Terre durera»ին (Ցոր– չափ տեւէ երկիրը) ձօնները գրելու : Քանի մը բառ փոխանակելէ վերջ, տեսակցութիւն մը խնդրեցի «Ցառաջ»ի անունով : Սիրայօժար հաւանեցաւ եւ Ուրբաթ առտու լինքնիքս գտայ չքեղ ապարանքի մը մէջ, Place Pereireի մօտերը :

Ո՞վ չէ լսած իր անունը եւ ո՞վ չի գիտեր իր ծագումը (ռուսահայ ։ Լեւոն Թորոսեան) : Մաս – նաւորապէս 1938էն ի վեր, Henri Troyatի անունը տարածուեցաւ, երբ արժանաբար կը ստանար Goncourtի մրցանակը, իր Araigne վէպին համար (Աստաղ) : Այս առթիւ էր որ քննադատները չեր– մացան գնահատելէն իր մաքուր եւ պայծառ ոճը, գայն նմանցնելով Փրանսացի ամենամեծ styliste'նե– րու ոճին : Այս բոլորը անշուշտ որոշ հպարտու – թիւն կը պատճառեն մեր ժողովուրդին, թէեւ Henri Troyat հազիւ կը յիշէ զայն ...

Մօսակցութիւնը տեղի ունեցաւ իր գրադէտի աչխատանոցին մէջ, ուր տեղաւորուած է չքեղ դրադարան մը : Սեղանին վրայ լեցուն մոխրա – մաններ :

— Ո՞ւր ստացած էք ձեր ուսումը :

— Այստեղ եկած եմ 8 տարեկանիս ,յաճախած եմ Lycée Pasteur, անկէ վերջ Իրաւադիտական համալսարանը :

— Ե՞րբ սկսած էք գրել :

— Գրե՞լ թէ հրատարակել : Ձիշդ է որ գրելը միշտ չատ կանուխ կը սկսի : Ինդիրը հրատարա – կելն է : Առաջին հրատարակութիւնս վէպ մըն էր, Faux-Jour որ լոյս տեսաւ 1935ին, երբ պինուր էի :

— Ո՞ր գրական դպրոցր կը նախընտրէք :

Կը զգայի որ ձախող էր հարցումս : Պ· Troyat պատասխանեց անմիջապէս .

— Ոչ մէկը : Գրագէտին համար էականը իր սեփական դպրոցը շինելն է, առանց որեւէ աղղե– ցութիւն կրելու : Կարեւի եղածին չափ վերանո– րոգուիլ, առանց յարմարելու հասարակութեան կամ քննադատի ճաչակին :

— Որո՞նք են ձեր նախընտրած գրագէտները :

— Ֆրանսացիներէն՝ Սթանտալ, Պալզաք եւ Ֆլոպէռ, հակառակ բոլոր բամբասանքներուն զոր կ'ուղղեն այս վերջինին, Ռուսերէն՝ Տոսթոյեւսքի, որ չատ խոր տպաւորութիւն ձգած է վրաս, Թոլս– թոյ, Կոկոլ :

— Կրնայի՞ք պարզել ձեր ծրագիրը վերջին վէպի մասին, որ, ինչպէս կ'երեւայ, roman-fleuveի մը ծաւալը պիտի ունենայ :

— Նպատակս ոչ փիլիսոփայական է, ոչ ալ ընաղանցական : Կ'ուզեմ նկարագրել խումբ մը մարդոց կեանքը եւ յեղափոխութիւնները ժամա – նակի ընթացքին : Ինչպէս կ'ըսէ գիրքին անունը, բացատրել թէ ցորչափ կեանքը կը տեւէ, պիտի ըլլան պարկեչտ մարդիկ որոնք պիտի ապրին ի – րենց խոչտլով, ուրիշներ որոնք պիտի ենթար – կուին փորձութեանց, եւ ուրիշներ որոնք կը մոռ– նան ապրիլը, օրն ի բուն աչխատելով :

— Ի՞նչ անմիջական ծրագիր ունիք :

— Գրել այս վէպին չարունակութիւնը : Ներ– կայ հատորը կը հասնի մինչեւ 1914 : Երկրորդը պիտի ըլլայ 1914էն մինչեւ 1919 : Նիչերը (notes) ամբողջ ունիմ, բայց գրելը տակաւին քանի մը տարուան գործ է : Միջանկեալ հաւանական է որ թատերգութիւն մը գրեմ :

— Քանի որ չատ կանուխ հեռացած էք Ռու – սատանէն, ի՞նչպէս կրցած էք ձեր գիրքերուն մէջ այնքան խորապէսներկայացնել ռուսականկեանքը :

— Նախ կան ծնողքիս յիչատակները ,պատմու– թիւնները որոնցմով ապրած եմ իմ ամբողջ ման– կութեան շրջանիս, յետոյ չատ նիւթեր առած եմ ծնողքէս կամ բարեկամներէ : Երբ գլուխ մը կը վերջացնէի, կը կարդայի անոնց, սրբագրութիւն– ներու համար : Եւ վերջապէս կարծեմ կայ «ներքին Ռուսաստան մը» որ կրնայ տարբերիլ իրականէն :

— Ի՞նչ կը մտածէք յետպատերազմեան դրա – կանութեան մասին :

— Շատ մտահոգութիւն կը պատճառէ ինծի : Ինչ որ կը կոչեն littérature engagée եւ actuelle, պարզ reportage է : Ներկայիս գրագէտը եղած է լրագրող եւ այդ գրուածքները միայն այժմէական արժէք ունենալով չատ կը կորսուին : Ծանրակչիռ վիճակ է այս : Հանրութիւնը եւ գրագէտները կը կորսնցնեն phraseին ճաչակը : Ոճը կարեւորութիւն չունի : Հիմա ժողովուրդը մասնաւորապէս չլա – ցած է ամերիկեան վէպերով որոնց թարգմանու –

ԴԱՀԼԻՃԸ ՊԻՏԻ ՀՐԱԺԱՐԻ՛

«ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳԻ ՄԷՋ Է», Կ'ԸՍԷ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

Իրրեւ հետեւանք համայնավարներու բռնած դիրքին, վարչապետը ուրբաթ օր Ազգ· ժողովին ներկայանալով, ծանրակչիռ յայտարարութիւններ ըրաւ : Ահաւասիկ ամփոփումը·

— « Անցեալ յունուարին, համախորհուրդ Աչ– խատանքի ընդհ· Դաչնակցութեան եւ Ֆրիստոն– եայ աչխատաւորներու Դաչնակցութեան հետ, ո– րոշուեցաւ աչխատավարձի որեւէ յաւելում չընել, Ցուլիս 1էն առաջ : Կառավարութեան դիրքը չէ փոխուած : Այն քաղաքականութիւնը զոր առանձ– նեց վերջ ամիս առաջ, այսօր ալ անհրաժեչտ կը նկատէ երկրին փրկութեան համար· փրկութեան յոյս կայ միայն կարգապահութեան մէջ : Աչխա – տավարձի բարձրացումը յառաջ կը բերէ դիներու բարձրացում, այս է փաստը, մնացեալը ամբողջ սուտ է : Եթէ դիները ազատ ձգուին, ամէն ինչ խնդրական կը դառնայ : Նոյն պարագան, եթէ աչ– խատավարձերը վերաքննուին : Այն առեն դրա– մին անկումը պիտի ըլլայ չատ արագ եւ անողորմ՝ բոլորին համար : Եւ աչխատաւոր դասը չատ աւելի պիտի տառապի : Արդէն իսկ 995 միլիոն տոլար առած ենք Պանք տը Ֆրանսէն, 1946ին, եւ առ նուազն 700 միլիոն եւս պիտի առնենք 1947ին : Ե– թէ նոր թղթադրամներ հանենք, ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր դրամը միջազգային հրապարակներուն վրայ : Տնտեսական սակարկութիւններէն պիտի անցնինք քաղաքական սակարկութեանց, պիտի կորսնցնենք մեր անկախութիւնը : Հանրապետութիւնը, որ ար– դէն վտանգի տակ է, պիտի կրնա՞յ դիմանալ հար– ուածին, թէ պիտի փլի :

«Պէտք է նկատի առնել նաեւ այս հարցերուն միջազգային երեսը : Մեր առեւտրական կչիռը բաց ունի եւ ստիպուած ենք ներածումներ կատարել : Եթէ դրամը փճանայ, այդ ալ պիտի վտանգուի եւ հետեւանքները չատ ծանր պիտի ըլլան պաբենա – ւորման համար : Հարկ է բարձրաձայն եւ բացորո– շապէս ըսել ճչմարտութիւնը ժողովուրդին : Հան – րապետութիւնը անկեղծութեան կարգուսարք մըն է : Ինչ որ անհրաժեչտ էր վերեք ամիս առաջ, ան– հրաժեչտ է նաեւ այսօր : Եթէ համաձայն էք, կը չարունակենք մեր գործը, եթէ ոչ թող ուրիշներ ստանձնեն պատասխանատուութիւնը» :

Պ· Ռամատիէի այս վճռական յայտարարութի– նէն վերջ խօսք առաւ ընկերվարական ներկայա – ցուցիչը, Շարլ Լիւսի, մասնաւորապէս չեչտելով· «Դրամին անկումը նախապատն է ազատութեան կարգուսարքի անկումին» : Ցետոյ իր կատարեալ համամտութիւնը յայտնելով Պ· Ռամատիէի, հար– ցուց համայնավարներուն,— «Պատասխանեցէք, համաձա՞յն էք յունուար 23ի քաղաքականու – թեան » :

ՊՕՂՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼ ԸՍԱԻ...

Կարգը եկած էր համայնավարներուն, որոնց ներկայացուցիչը, Ժաք Տիւքլո, այդ օրը քաչուած էր փոխ նախագահի պաչտօնէն, որպէսզի կարենայ աւելի ազատ խօսիլ : Պ· Տիւքլո երկար ճառ մը խօսեցաւ, վկայութեան կանչելով նոյնիսկ... Ս· Գիրքը եւ Պօղոս առաքեալը : «Երբ տեղ մը հրդեհ կը ծագի, կա՛մ թին կ'առնեն հոդ լեցնելու համար եւ կամ իւղ կը թափեն աւելի արծարծելու համար : Դուք իւղին չիշր առած էք, մոռնալով Ս· Պօղոսի խօսքը·— «Ո՛վ որ չաչխատիր, չուտեր» :

Ցետոյ խստօրէն քննադատելով ընկերվարա – կանները եւ ժողովրդականները, եզրակացուց ·

— « Պէտք չէ յոյս դնել մեր վրայ, քամուած լեմոնի քաղաքականութիւն մը վարելու համար : Դուք կը պահանջէք որ աչխատաւորները կրեն ձեր քաղաքականութեան մեղքը : Մենք չենք կրնար դիւրաւ «այո» ըսել » :

Ընկերվարականները բանաձեւ մր առջար –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

թիւնները չատ տկար են եւ անխնամ : Այնպէս որ բոլորովին կը մոռնանք լեզուին, ձեւին, ոճին կարեւորութիւնը :

— Ձեր կարծի՞քր վէպի ապագային մասին :

— Միչտ կ'ըսեն թէ վէպը կը մեռնի, կը կոր– սուի : Չատ սխալ է, այդպիսի վախ չկայ : Հիմա Փրանսան չատ աղդուած է անգլեւաքսոն, ամե – րիկեան վէպէն, բայց այս վերջինին ալ ապագան Փրանսական դասական վէպն է, ուրիչ խօսքով պո– չը խածնող օձին կը նմանի : Վէպը միչտ կը մնայ, հակառակ իր անցուցած տագնապներուն :

— Գիտէ՞ք որ ձեր գիրքերէն մասեր թարգ – մանուած են հայերէնի, Սուրիա–Լիբանանի, Թուրքիոյ, Եգիպտոսի մէջ : Եթէ ամբողջ գործ մը թարգմանել ուզէինք, ո՞րր կը նախընտրէիք :

— Բնաւ լուր չունէի այդ թարգմանութիւն – ներէն, չատ ուրախ եմ : Եթէ ամբողջ դիրք մը թարգմանել ուզէիք, պիտի նախընտրէի վերջինը, թէեւ չատ դժուար է, հակառակ պարագային Araigneը կամ Vivierն :

Շնորհակալութեամբ հրաժեչտ առի երիտա – սարդ գրագէտէն, որ տասը օրէն կը մեկնի Աֆ – րիկա, ուր պիտի մնայ չորս ամիս, տալով դաս– դան դասախօսութիւններ :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՍԵՐՏՆԱՀԱՏԸ ԱՂՎԵՍԻ ԳՈՒՅՔԻ ՎԱՃԱՌՔԻ ՄԱՍԻՆ

(ՊԱՏՄՎԱԾՔ)

Մեր ալյուրատու գյուղերում տարածված է հետևյալ սովորությունը՝ երբ գյուղացին ցանկանում է ծախել իր ունեցվածքը, նախ և առաջ դիմում է գյուղի ծերունիներին, որոնք հավաքվում են ընտրյալ տեղում և սկսում են քննել ծախվելիք գույքի արժեքը։ Ծերունիները, որոնք ունեն մեծ փորձառություն, ամենայն մանրամասնությամբ ուսումնասիրում են ծախվելիք գույքի որակը, նրա առավելությունները և թերությունները։ Ծերունիների կարծիքը ամենավերջնական է համարվում։ Նրանց որոշումը ոչ ոք չի համարձակվում չեղյալ հայտարարել։

Ծերունիների ներկայությամբ գյուղացին ծախվելիք գույքի վրա դնում է իր նշանը, որից հետո ոչ ոք չի կարող ձեռք տալ այդ գույքին։ Նշանը դնելուց հետո գյուղացին ծերունիների հետ միասին գնում է գնորդի մոտ և հայտնում նրան, որ ինքը ծախում է այս կամ այն գույքը։ Գնորդը, որ նույնպես ծերունիների հետ է գալիս, ուշադիր զննում է ծախվելիք գույքը և ապա հարցնում գյուղացուն, թե ինչ գնով է ծախում։ Գյուղացին նշանակում է գնի մի մասը, որից հետո գնորդը ասում է, որ ինքը կարող է վճարել միայն այդ գնի կեսը, իսկ մնացած կեսը կվճարի ապրանքը ստանալուց հետո։ Գյուղացին համաձայնում է։ Գնորդը վճարում է գնի կեսը, իսկ մնացած կեսի համար տալիս է իր պարտագիրը։ Պարտագրի մեջ նշվում է ապրանքի տեսակը, քանակը և գինը։ Պարտագրի վրա ստորագրում են գնորդը, գյուղացին և ծերունիները։

Ապրանքը ստանալուց հետո գնորդը վճարում է պարտագրի մնացած գումարը։ Եթե գնորդը ժամանակին չի վճարում, ապա գյուղացին իրավունք ունի դիմելու դատարան։

Ծերունիների միջնորդությունը շատ հազվադեպ է լինում։ Սովորաբար գյուղացին ինքն է գնում գնորդի մոտ և առանց ծերունիների ներկայության ծախում է իր ունեցվածքը։ Այդ դեպքում գնորդը ոչ մի կերպ չի կարող խուսափել վճարելուց։

Ծերունիների միջնորդությունը ամենից շատ տարածված է Ղազարապատի գավառում։

ՓԱԿ ՈՒ ՉԻՒՂ

Մի գիւղ էր։ Շուկայ ունէր գիւղը։ Ամէն կիրակի հաւաքւում էին գիւղացիք ու գիւղացուհիք, ապրանքներ էին բերում ու ծախում։ Ամէն կողմից էին գալիս։ Ոմանք ձիերով էին գալիս, ոմանք ոտով։ Ոմանք ցորեն էին բերում, ոմանք՝ գինի, ոմանք՝ ոչխար, ոմանք՝ ուրիշ բաներ։

Մի անգամ էլ հաւաքի օրն էր։ Շուկայում ամէն տեղ աղմուկ էր։ Ամէն կողմից լսւում էին ծախողների ձայները։ Մէկը կանչում էր՝ ես ունեմ այսպիսի ապրանք, միւսը՝ ես ունեմ այնպիսի ապրանք։ Ամէն կողմից լսւում էին գնորդների ձայները։ Մէկը կանչում էր՝ ես կառնեմ այսքան ապրանք, միւսը՝ ես կառնեմ այնքան ապրանք։

Շուկայի մի անկիւնում կանգնած էր մի չիւղ։ Նա էլ էր ուզում ծախել իր ապրանքը, բայց ոչ ոք չէր նայում նրա կողմը։ Ամէն մարդ իր գործով էր զբաղուած։ Ոչ ոք չէր ուզում գնել չիւղի ապրանքը։

Չիւղը տխուր կանգնած էր իր տեղում։ Նա ուզում էր ինչ-որ բան ասել, բայց ոչ ոք չէր լսում նրան։ Ամէն մարդ իր գործով էր զբաղուած։

Ի վերջոյ չիւղը չդիմացաւ, սկսեց բարձր ձայնով կանչել։

— Ես ունեմ փակ, ես ունեմ փակ, ես ունեմ փակ։

Ամէն կողմից լսւում էին ծիծաղի ձայներ։

— Ի՞նչ է, ի՞նչ է, ի՞նչ է, — հարցրին նրանից գիւղացիք, — ի՞նչ ես ծախում։

— Փակ, փակ, փակ, — պատասխանեց չիւղը։

Գիւղացիները ծիծաղեցին։

— Ի՞նչ է փակը, — հարցրին նրանից։

— Փակը շատ լաւ բան է, — պատասխանեց չիւղը։ — Ով որ փակ ունի, նա կարող է ամէն տեղ գնալ, ամէն տեղ մտնել։ Ով որ փակ ունի, նա կարող է ամէն տեղ ապրել։ Ով որ փակ ունի, նա կարող է ամէն տեղ ապրանք ծախել։

Գիւղացիները նորից ծիծաղեցին։

— Ի՞նչ ես ասում, — ասացին նրանք, — ի՞նչ փակ է, որ ամէն տեղ կարելի է գնալ, ամէն տեղ մտնել, ամէն տեղ ապրել, ամէն տեղ ապրանք ծախել։

— Ես ասում եմ ճիշտ, — պատասխանեց չիւղը։ — Ես ունեմ այնպիսի փակ, որ ամէն տեղ կարելի է գնալ, ամէն տեղ մտնել, ամէն տեղ ապրել, ամէն տեղ ապրանք ծախել։

Գիւղացիները նորից ծիծաղեցին։

— Ցոյց տուր, տեսնենք, ի՞նչ փակ ես ունեցել, — ասացին նրանք։

Չիւղը ցոյց տուեց իր փակը։ Փակը մի մեծ տոպրակ էր։ Տոպրակը լցուած էր տարբեր ապրանքներով։ Տոպրակի մէջ կային ալիւր, ձէթ, գինի, ձուկ, միս, հագուստ, կօշիկ, գործիքներ, ամէն տեսակ ապրանքներ։

Գիւղացիները նորից ծիծաղեցին։

— Ի՞նչ ես ասում, — ասացին նրանք չիւղին։ — Ինչպէ՞ս կարելի է մի տոպրակի մէջ այդքան ապրանք դնել։ Ինչպէ՞ս կարելի է մի տոպրակի մէջ ալիւր, ձէթ, գինի, ձուկ, միս, հագուստ, կօշիկ, գործիքներ, ամէն տեսակ ապրանքներ դնել։ Ինչպէ՞ս կարելի է մի տոպրակի մէջ այդքան ապրանք ծախել։

— Ես ունեմ փակ

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

Մայիսական

Նոր բան Արեւէն վար : Ձկա՞յ, չկայ :

Մայիս 1 կը տօնեն — Մարքսի աւետարանը այսպէս հրամայած է, հոս Եւրոպայի մէջ, բոլոր անոնք , որ իրենց ճակտի քրտինքով կ'արդասա – ւորեն ֆրիակեներու դրամարկղները :

Մենք, մեր պզտիկ տարիքին, լուր չունէանք Մարքսի, Լէնինի գոյութենէն : Մեր քաղաքը եր – բեք այցելած չէր ոչ Լէնինը, ոչ Մարքսը եւ ոչ իր կապիտալահալած պատգամաւորքը :

Բայց եւ այնպէս, առանց գիտնալու, մայի – սապաշտ ենք եղած : Առտուն կանուխ, արեւածա– գէն առաջ, երբ տակաւին աստղերը, Արեւի բա – ցակայութենէն օգտուելով, իրենց չարաճճի ա– չուկները կը պլպլացնէին մեր գլխուն վերեւ .— Ով կ'ըսէ թէ ես ալ բանաստեղծի չնորհ չունիմ!!.— Մամիկս կ'արթնցնէր մեզ եւ ճլբլբալէն ճամբայ կ'իյնայինք ամբողջ ընտանեօք, գետեղերքները եր– թալու եւ Մայիս 1ի կաթը խմելու հոն, կանաչ խոտերուն վրայ՝ դիմաւորելով Արեւ հայրիկին ղարթօնքը . . .

Օ՛, ինչ ուրախութիւն, ի՛նչ հրճուանք էր : Նոյն օրը ազատ էինք : Քերականի մէջէն «աշխա – տողականաց», «բարեխօսականաց», «ճղնաւորա – կանաց»ները հեզելու կամ Հեզարանէն «երանեալ» կակազելու չարչարանքէն : Մեր փաթրոններըը կամ կապիտալիստները՝ մեր վարժապետներն էին :

Բնութեան ծոցն էր մեր հաւաքավայրը : Ծա – ռերուն տակ եւ վազուն ջուրերու եղերքը :

Ոչ թռուցիկներ կը գրուէինք եւ ոչ պատերը կը ծեփէինք խոշոր յայտարարութիւններով՝ հրա– ւէր կարդալու համար մեր ընկերներուն : Զուներինք մեծ բեմախօսներ, հռետորներ, օրուան նշանակու– թիւնը բացատրող՝ պլշթուցիկ նախադասութիւն– ներով, վերիժագրու արտայայտութիւններով :

Սէնտիֆաները լոգանքներ չէին պարտադրեր մեզի՝ գոց ընելու համար :

Երբ աւելի չատաղիմեցինք, ղպրոցի տղաքը բոլորս միասին կ'ելլէինք մայիսեան ծօնը փառա– բանելու : Շարքով կը քալէինք՝ վարժապետներուն կամ վարժուհիներուն հսկողութեան եւ չանթահա– րիչ նայուածքին տակ, երգելով « Պառաւը այծ մ'ունէր , փոքրիկ սիրուն այծ»ր կամ «Նապաստակն ազտրիկ»ը :

Քանի ղպրացանք, ու Եւրոպայի մօտեցանք՝ « Մայիս 1»ը պարտադրութիւն դարձաւ : Կաթի չիչերուն փոխանորդեցին գինին ու մարդու արիւ– ծի սեւ բիծը ուռչում էր, տարածւում, համակե– լով ողջ էութիւնը : Նայում էր եւ անհետացող հսկայի եռեւից՝ միշտ աչքի առաջ ունենալով նրա պատկառելի մեծութիւնը : Եւ այդ բոլորին որ – պէս արձագանգ՝ նրա ականջներում դեռ երկար – երկար ղօղանջում էին «իմ վիճակը տես եւ քեզ խղճա» բառերը :

Գ. ԾԻԾԵՌՆԱԿ

ԾՈՎՈՒՆ ԱՌՋԵՒ

Եկուր քեզ երգեմ, սիրեմ ու չոյեմ
Ժայռերուն խորքին բոցակիզուող ծով.
Գարունն գիրուխտ է ցաներ կուրծքիդ դէմ.
Քընարս ու հոգիս թող լուսնան քեզմով :

Իջիր ներսըդիս. արիւնիս մէջէն
Թող սահին ջուրերդ բաշերը հովին.
Այնքան չքնաղ ես, լոյծ եւ տարօրէն՝
Որ ինձ կը թըւիս մերթ աղջիկ, մերթ կին :

Մարմինդ է աղուոր, պարարտ եւ կայտառ,
Ջերթ Օպանէլի երգած Վէնիւսին.
Սրտիս խորունկէն վարդ ու խունկ կ'այրին,
Ի տես կողերուդ չարժումին անճառ :

Լոյսր կը վառի, կը յորդի վըրադ,
Վըրադ իմ սիրտն է կայմերն իր տէգած.
Ախ, այս ի՛նչ աղուոր գարուն է անդայտ.
Հորիզոններուն չահերն են վառուած :

Աւազին վըրայ ճերմակ աղջիկներ,
Որոնք սիրուն են մեխակի նըման.
Գարունն անոնց հետ խաղի է ինկեր.
Այս ո՛րքան արեւ ափերուն վըրան :

Ախճերուն մէջէն կ'անցնին մեղմօրէն
Սիւզին գրկին մէջ քակուո՛ղ մրմունջներ.
Ալիքներուն մէջ երգեր են իջեր,
Որոնք մերթ ուրախ եւ մերթ տրտում են :

Բեհեզի նըման սիւքն է հաճելի,
Համբոյրի նըման ջուրերն են մաքուր.
Եկուր, իմ հոգիս, նետինք կողք կողքի,
Մեր յուզումին մէջ երջանիկ եւ լուռ :

Վենետիկ, 1947

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

նը : Այծի կամ նապաստակի երգերուն յաջորդեց բռունցքի եւ ռումբի փառաբանութիւնը :

Մեզի ըսուեցաւ : Ասոնք են որ պիտի առաջ – նորդեն մարդկութիւնը դէպի երջանկութիւն եւ խաղաղութիւն ...

Նոր է որ կը հասկնանք թէ մենք, բռնութեան եւ թշուառութեան զոհերն ենք եղած այն անուշ օ– րերուն ...

Շէն մնայ Մոսկուան, ձայնատարով եւ լրա– դիրներով, ամբողջ աշխարհի կը հաղորդէ մայիս– եան տօնի առթիւ արտասանելի եւ երգելի կտոր – ները՝ վարժուհիներն ու միւսիւները ազատելով երգեր կամ արտասանելի ոտանաւորներ յօրինելու տագնապէ :

Յառաջդիմութեան չնորհիւ, մեր մամիկին յաջորդեց վարժապետ ու վարժուհին, եւ այսօր, այս վերջինները իրենց տեղը տուած են կուսակ – ցապետին կամ մարդուած ճառագործներուն ...

Եւ այս կերպով, ազատութիւնն ու երջանկու– թիւնը, տոտիկ - տոտիկ կը հասնին մեր դռներուն առջեւ :

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԳԱՂՈՒԹՔ ԳԱՂՈՒԹ

ՅԻՐՈՒՑԱՆ ԽԼԵԱԿՆԵՐ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՄԷՋ

Պօղոսեանի չրջանէ (Եոզկատ) Ուզունլու դիւ– ղէն հայուհի մը կը գրէ իր եղբօրը (Մշակ, 28 մարտ) .—

«Վարլըդ վէրկիսի»ն (Ունեւորութեան տուրք) չկարենալ վճարելնուս համար, ամուսինս Յակոբը բանտ նետեցին եւ հազար ու մէկ տանջանքի ու ծեծի ենթարկելէ ետք՝ իր անկենդան դիակը յանձ– նեցին ինծի : Տասը հոգիով թաղեցինք դինքը հայ– կական գերեզմանոցին մէջ, որուն քարերն ան – դամ չափչտակած են թուրքերը : Տիկին Թագուհին իր ծոչէն ակնածանքով հանեց ժամագիրք մը ու կարդաց : Ցետոյ բոլորս միասին «Հայր մեր»ը փսփսացինք ու տուն վերադարձանք արցունքոտ աչքերով :

Ես որպէս ժառանգորդ, մեծահարուստ ճէպէ– ճեան գերդաստանին՝ կառավարութեան յանձնեցի երկյարկանի փառաւոր տունս ու դրամատնման այդի – պարտէզս : Ահա ունեւորութեան տուրքին վճարումս .— ամուսինս ու մեր բովանդակ հարս– տութիւնը ... Մեր տան մէջ կը բնակի միւտիւրը : Ամէն անգամ որ մեր տան առջեւէն կ'անցնիմ, սիրտս կը փղձկի : Երբեմնի հազար տուննոց Ու– զունլուի մէջ մնացած են մօտ քառասուն տուննոց հայ խրեամներ : Քու ճանչցած հին սերունդէն ոչ մէկը մնացած է . իսկ նոր սերունդը բացարձակա– պէս թրքանալու վտանգին ենթարկուած է : Ու – զունլուի երեք եկեղեցիները,— Ս. Աստ, Ս. Գր . Լուսաւորիչ եւ Ս. Աստուածածին, բոլորն ալ կի – սաքանդ վիճակի մէջ են : Անոնց գմբէթներուն վը– րայ բուսեր կը թաղին եւ թռչունները տարիներէ ի վեր իրենց բոյները կը չինեն : Գրեթէ երեսուն տարիէ ի վեր ոչ ժամ տեսած եւ ոչ ալ ժամերգու– թիւն լսած ենք : Հոգեկան մխիթարութեան ծա – րաւի ենք : Շրջակայ գիւղերէն՝ երբեմնի հայա – բնակ երկու հազար տուննոց Զաթ գիւղը, այժմ ունի մէկ հայ ընտանիք : Իսկէլի յիսուն հայ տուն : Պօղոսեան 60, Ռումտիկին 40, Գարագայա մէկ տուն :

ՀԱՅԱՏԻՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԸ ՄԱՀԸ

Հռոմի Քահանայապետական Ս– Գրքի Հայ – տաւութեան մէջ իբրեւ կարգաւոր ուսուցչապետ դասախօսող Ազգոսինոս Մերք, վախճանած է նոյն հաստատութեան մէջ : Ծնած էր Գերմանիոյ Ախեան քաղաքը 1869ին : Հռոմի համալսարանին մէջ կ'ուսանի փիլիսոփայական եւ աստուածաբա – նական ճիւղերը : Կը ճամբորդէ Ս. Երկիր, ու – սումնասիրութիւններ կատարելու համար : Ան իր դրութիւններով մեծապէս նպաստած է Հայոց – տութեան, մասնաւորաբար Նոր կտակարանի ու– սումնասիրութեան, հայ մատենագրութեան նիւ – թերը օգտագործելով : Հանդուցեալը օգտագոր – ծած է Հայր Զօհրապեանի երկասիրութիւնը, Լա– զարեան ճեմարանի եւ էջմիածնի Լուսատիպ աւե– տարանները, Բրիտ. թանգարանի, Փարիզի Ազգ. Մատենադարանին հայերէն ձեռագիրները են . :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԵՂԻՆ ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ

Եթէ ան ողջ ըլլար՝ միեւնոյնն է , այնքան դրաված պիտի ըլլար իր բանուորական թեւերով որ Ամերիկայի երկնաթռիչ խմբագրատունէն վար պիտի չիջնէր դրածիս կարեւորութիւն տալու հա– մար : Որովհետեւ մեր գիւղի վարժապետը հեղի – նակաւոր , ու ծայրայեղ դաղափարներու յամեցած դրօչակիր՝ եւ տօնական օրերու լուսաւոր ատող՝ չատոնց , մէկ ծայրէն միւսը լուսցնող ամբողջու – թիւն՝ մոռացութեան վիրապը նետած էր իր անցեալն ու մեր Գիւղը՝ որուն յիշատակները դրի առնելու մանկական դաղափարս՝ իմ հանգիստը խռոված է, ճիշդ նոյն նուիրական փիղերուն պէս որոնք մեռնելու մօտ դէպի հաւաքական դերեզմա– նոցը կ'ուղղուին, ապաշխարող ուխտաւորներու նման : Բայց գիւղը նկարագրել առանց մեր վար– ժապետին՝ չահեկանութեան կէսր վճացնել ըսել է ճիշդ առանց ձիու կառք նստելու կր նմանի :

Եթէ ան մեռած է, վստահ եմ որ անդին ալ բացառիկ տեղ ունի, եւ օր մը մեզ դիմաւորելու պիտի գայ՝ ապահով անկիւն մը առաջնորդելու համար, չնորհիւ իր արտակարգ կարողութիննե– րուն : Ուրեմն անոնք որ ակնկալութենէն չեն ու– զեր դրկուիլ, պարտաւոր են հաղորդակից ըլլալ սերունդէ սերունդ տեւող իր այս բարեմասնու – թիւններուն, վստահ ըլլալով որ պակասը ինք կր լրացնէ մեր յաջող կեանքի վայելքին մէջ : Թող խօսուի իր մասին որչափ որ կ'ուզէք, բայց ոչ ոք ինձի չափ կր ճանչնայ զինքը :

Պզտիկ չնորհ չէր պատուհան պատուհանի դի– մաց ունենալ անոր հետ : Ես նոյնիսկ հաշուով կը չնչէի եւ միայն դիշերուան խաւարին մէջ ազատ – օրէն մեր պատչամը կ'ելլէի եւ ընկնաւորի պէս Բարունկանց Արութ աղբօրմէն տրված՝ յիչողնե– րուս տոպրակը կը բանայի տովորական նախեր – դանքով մը : Մինչ մեր վարժապետը դիշերուան խոր լռութեան վարագոյրը ծուխ ծուխ կ'ընէր իր երգեհոնով : Անոր պէս՝ երաժչտութեան մէջ հնարագէտ — ոչ մէկ տեղ կաք, վստահ եմ, եւ ի՛նչ երգեր սորված ենք իրմէն :

Զա՞ր, ոչինչ, բոլորս ալ ունէինք : Ժամն ու դուրսը, դիւղ մը դիւղով երգել դիտէինք, եւ ինչ երգեր : Երբ Ամիրխանեց Մարտիրոսը, տանիքին վրայէն կ'երգէր, ձորերը բերնէ բերան իրար կ'անցնէին : Անդիէն Ադամը, «Սո՛ւրբ Սո՛ւրբ» կ'աղօթէր եւ բոլոր սուրբերը, նահատակները ժա– մուն տանիքը կը թաւէին, եւ Աստուածամայրը սեղանէն վար կ'իջնէր իր որդւոյն տառապանքը մոռնալով : Եղբայրս Պետրոսը արեւոտ բլուրի մը վրայէն երբ ձեռքը ականջին կը դնէր՝ Ալիքպա – պայ լեռը դլուխը կր հակէր անոր ունկնդիր : Մեր Անոնիկը երբ պար կը քաչէր երգելով, յաջորդ օ– րը սոխակներու ձագերը որբ կր մնային իրենց նա– խանձոտ ծնողքներուն անչարժ թեւերուն տակ : Հե– տեւաբար վարժապետին երգելու մասին խօսիլ եւ ոչ թէ իր երաժչտական եւ այլ հնարքներուն , պարզապէս պղտիկցնել պիտի ըլլար զինքը :

Երգը ինչ էր որ մեր գիւղին մէջ, խնոցի հա– րսը իր երգն ունէր , որուն ձայնէն կարագի հա– տիկները խնոցիին կարմիր հողէ փորէն դուրս կ'ելլէին, իբրեւ հրմշտկելով սպիտակ վարդերու փունջով : Կենդանիները կաթը կը պահային ա – ռանց երգի : Պտուղները խակ կը մնային : Ցորեն– ները կը պատկէին : Այդիները ազոխ կը մնային : Աղբիւրները գետնի տակ եղանակի մը ժեեւէն ճամբայ կը փոխէին : Քաղաքներու ճայներէն ար– տերը կը մերկանային : Կալերը երջապտակներու կը փոխէին : Լծկանները կը մոռնային իրենց յոգնու– թիւնը : Արեւը նոյնիսկ ամառ եօթը տարի կանդ կ'առնէր եւ չէր ճանճրանար լսելէ հօտաղին եր – գերը, երգը անդապահին, երգերն հարսանեաց : Քարադայ աղջիկներու երգերն հազա ո՞ր մէկը որ մէկը, ճա՛յն, ճա՛յն, ճա՛յն :

Բայց մեր վարժապե՞տը, օրեր ու օրեր իր դոր– ծիքին տեղնաչարին մատնահարերով անոր գաղա– նիքը կարդացած լինցած էր : Ամէն մէկ տեղին՝ ոչխարի ակռայի նմանող այդ փղոսկրներուն վրայ— դրելով երգի մը հատուածը նօթայի տեղ անչուչա, նօթան ի՞նչ է, ուսեալի՞ք է : Բայց ան ատոր պէտք չունէր : Այդ արտակարգ դործիքը որ չատ չէր հրապուրեր մեզ, նուէր ստացած էր ի – րենց յաճախ հիւր եկող ազգութեան մարդոցմէ, ինկոյքները փառաւորելու համար :

Իր հայրը գիւղին մենծ ազան էր : Իրենք տնով թիւրխմացութեամբ մեր գիւղը ծնած էին մեզ կա– ռավարելու համար անչուչտ, ինչ, վարժապետ հայրը անպաչտօն գիւղապետ և մեր հաչուոյն ամէն օր տօնախմբութիւն կար իրենց տունը, չունն ու դէլը հաւաքած իրենց գլխուն : Հօրեղբայր մըն ալ ունէր նչանաւոր ջրիզող, ժամուն ու տէրտէրին փորձանքը : Վա՛յ թէ գիւր մը սխալ կարդացուէր, եթէ իր դրաբար հայհոյութիւնները չբաւէին, տակի խչտեակը դէպի դասը կը նետէր, եւ ատանկ բաներով պատճառ եղած էր որ հայրս բնաւ ժամ չդայ :

Ամէն բան բացառիկ էր այս տանը մէջ, կ'ըսեմ չէք հաւատար : Անոնց բակը «չունն գաէրը չէր ճանչնար» միայն իրենք սագեր ունէին որոնք հասնողին վրայ կը յարձակէին խածնելով : Այդ – պէս էր մեր դրացի վարժապետին տունը: Հապա ի՞նք: Արտասուաբեր պոմպայէ մր աւելի դառնու– թիւն էր ան, մեր գլխուն, մանաւանդ ղպրոցին մէջ :

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

կեցին, որ վստահութիւն կը յայտնէ կառավարութեան: Քուէարկութիւնը պիտի կատարուի այսօր, կիրակի: Համայնավարները պիտի մերժեն վստահութեան քուէ տալ, բայց միեւնոյն ատեն չեն ուզեր հրաժարիլ դահլիճէն: Եթէ պնդեն այս վերջին կէտին վրայ, դահլիճը պիտի հրաժարի: Վերջին պահուն Պ. Ռամատիէ անդամ մը եւս յիշեցուց թէ «հանրապետութիւնը վտանգի տակ է»: Ընկերվարականները վտանգաւոր դնելով կառավարութիւն մը առանց համայնավարներու, կը ջանան միջին ճամբայ մը գտնել:

ՊԱՐԵՆԱԻՈՐՄԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Մինչ այս մինչ այն, օրէ օր կը չեչտուի պարենաւորման տագնապը: Ամէնի մէջ (հարաւ-արեւմտեան Ֆրանսա) խանութպանները յարձակեցան Տնտեսական Հակակշռի յանձնաժողովի դրասենեակին վրայ, կոտրեցին հեռաձայնի թելերը եւ փողոց նետեցին պաշտօնաթուղթերը, իբրեւ բողոք պարենաւորման սեղմումներու դէմ:

Հացի, «պիսքոթ»ի եւայլն վաճառումը արգիլուած է Սէնի, Սէն ե Ուազի եւ Սէն ե Մառնի նահանգներուն մէջ, կիրակի օրերը, սկսելով այսօրուընէ (4 Մայիս): Բայց, նկատի առնելով որ յայտարարութիւնը ծայրը ծայրի եղած է, այս առտու բացառաբար հացագործները արտօնուած են ծախելու շաբաթ օր եփուած հացը: Միջոցներ ձեռք առնուած են, որպէսզի շաբաթ օրուան արտադրութիւնը կրկնապատկուի:

Դրամատուներու պաշտօնեաները որոշած էին գործադուլ հռչակել շաբաթ օր, Փարիզի մէջ: Կառավարութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որուն համաձայն Ֆրանսայի բոլոր դրամատունները պիտի փակուին, մինչեւ որ կարգադրուի յաւելուածական արձակուրդի խնդիրը:

Հազարաւոր բժիշկներ «վարչական գործադուլ» հռչակեցին մէկ ժամուան համար, մերժելով ստորագրել զանազան պաշտօնաթուղթեր:

Ռընոյի բանուորները ժողով դումարելով, 8000ի դէմ 11.300 ձայնով որոշեցին չարունակել գործադուլը: Հազար բանուորներ ձեռնպահ մնացին: Ռենի շրջանէն Մոռնանի հողագործները բաւականաչափ ցորեն յանձնած չըլլալով, նահանգապետը որոշեց այդ գիւղախումբին բնակիչները զրկել հացի բաշխումէն, 32 օրուան համար: Քաղաքապետութիւնը որոշեց հրաժարիլ, եթէ այս ծրագիրը գործադրուի:

Ամերիկեան ճանապարհները Պոլսոյ մէջ

Միջերկրականի ամերիկեան նաւաբաժինը Պոլսոյ Ջուրերը հասաւ ուրբաթ օր եւ խարիսխ նետեց Վոսփորի մէջ: Թրքական մարտանաւերը թնդանօթի համազարկով ողջունեցին հիւրերը: Նաւաբաժնին դլուխը անցած էր «Լէյթ» օդանաւակիրը, (27.000 թոն), իր տեսակին մէջ առաջինը որ կ'անցնի Տարտանէլլն: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ գիւղացիները կը ծափահարէին նեղուցին երկու ափերէն:

Նաւաբաժնին այցելութիւնը պիտի տեւէ հինգ օր եւ Թուրքիոյ կողմէ կը համարուի ցոյց մը ամերիկայի բարեկամութեան որուն այնքան կը կարօտին: Միջերկրականի ամերիկեան նաւային ուժերուն հրամանատարը իր ջերմ դոհունակութիւնը յայտնեց Թուրքիա դալուն առթիւ, «Ազգ մը որ այսքան ջերմ հիւրընկալութեամբ եւ փոխադարձ վստահութեամբ կ'ընդունի մեզ»:

Միեւնոյն օրը Պիրէոն հասաւ ամերիկեան «Փրովիդէնս» յածանաւը, որ ունի 10.000 թոն տարողութիւն եւ որ նոյնպէս պիտի մնայ հինգ օր: Նախապէս Կրետէ կը դանուէր: Ուրիշ ամերիկեան յածանաւ մը Սելանիկ գնաց:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ընդհ. ժողովը որոշեց քննիչ յանձնախումբ մը ղրկել Պաղեստին, հակառակ Ա.թաբներու բողոքին: Այս վերջինները կը պահանջեն անմիջապէս անկախութիւն հռչակել: Ընդհ. ժողովը 15ի դէմ 24 ձայնով մերժեց անկախութեան պահանջը: Տասը պետութիւններ ձեռնպահ մնացին:

ՎԱՒԱՆՆԻ հայրենակիցներէն Պ. Յակոբ Թէրզեանի երեք տարեկան մանչ զաւակը բեռնակառքի մը տակ մնալով, դլուխը կը ջախջախուի: Մահր վայրկեանական կ'ըլլայ: Աղկածը պատահած է Պուլմառ Վոպանի հրապարակին մօտ, այն տեղ ուր 1944 Օգոստոս 15ին ռմբակոծութեան, 53 հայեր նահատակուեցան:

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հեռագրեն թէ ապստամբներու դէմ կատարուած գործողութիւնները սաստկացան, մանաւանդ Սալոնիկի հողագործներու (ձախեր) մինչեւ Պելոպոնէս (աջեր): Ուրիշ հերոսական ռազմի մը համաձայն, ժողովրդական բանակէն 600 հոգի դրաւած են Աստրոս քաղաքը, (Պելոպոնէս):

ԹԻՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը մերժեց Ի. Միութեան առաջարկը, սովետ-եւիրանեան օդանաւային ընկերութիւն մը կազմելու մասին:

1915 Ապրիլ 11-24ի տարեդարձին առթիւ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. վարչութիւնը յիշատակի երեկոյ մը սարքած է 11 Մայիսի կիրակի դիշերը, Salle de Géographie:

Դեղարուեստական բաժին: Կ'երդէ Օր. Աստղիկ Առաքելեան, կ'արտասանեն Օր. Մառի Կառավարենց եւ Պ. Զօհրապ Մուրատեան:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԱՊՐԻԼ 11/24ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Մարսէյլի «Ռոստոմ» խումբ, չորեքշաբթի օր, 7 Մայիս, ժամը 8ին, Café Noailles:

(Aixի խումբի դասախօսութեան օրը կը յայտարարենք յառաջիկային): Մոյն դասախօսութիւններուն կը հրաւիրուին Կապոյտ Խաչի տիկինները, սանուհիները, իրենց ընկերները, ինչպէս նաեւ մեր համակիրները:

ՆՈՑՆ ԱՌԹԻԻ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ կազմակերպուած՝ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ: Կը դասախօսէ Կիւրեղ Խրայեան, 137 Paul Bertի սրահին մէջ, 5 Մայիս, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի պարահանդէսը

կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ Մայիս 4ին, կիրակի օր ժամը 3ին 12, Salle Jean Goujon, 8 rue Jean Goujon, դեղարուեստական բաժին: Ճոխ պիւֆէ: Եւրոպական պար:

Տոմսերը կը ծախուին, Բալուեան, Հր. Սամուէլ եւ Պարսամեան գրատուներուն, ինչպէս նաեւ «Ցառաջ»ի խմբագրատունը:

Ոսկի փարչիկ - Արծաթ ջրիկ

Օփերէթ չորս արար

Ն Ե Ր Գ Ա Լ

Երգախառն պատկեր, «ԼՈՑՍ» թատերախումբի կողմէ՝ ղեկավարութեամբ ՏԻԿԻՆ Ռ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆԻ,

5 Մայիս, Սիմֆոնիա Ֆլօրէալ, Պօմոն, երեկոյեան ժամը 8.30ին:

Սբ. Պատարագը կը մատուցանէ Գարեգին Եպս. Յովհաննէսեան, Հոգեհանգստեան կարգերը կը կատարեն Տ. Տ. Գարեգին Եպս. Յովհաննէսեան եւ Տ. Տ. Գարեգին Եպս. Գալուստեան

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 6 MAI 1947 Երեքշաբթի 6 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5027-Նոր շրջան թիւ 636 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր.

Դահլիճը վստահութիւն չհանեցաւ 186ի դէմ 360 ձայնով

ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ՏԵՂ

Ազգ. ժողովը բացառիկ նիստ մը գումարեց կիրակի օր, քննելու համար կառավարական տագնապը: Ինչպէս գրած էինք, Պ. Ռամատիէ վստահութեան քուէ պահանջած էր ուրբաթ օր, քանի որ համայնավարները այլեւս համաձայն չէին դահլիճին քաղաքականութեան, մասնաւորապէս տըն-տեսական դետնի վրայ:

Կիրակի նոր վիճաբանութիւններէ վերջ, Ազգ. ժողովը վստահութիւն չհանեցաւ 360 ձայնով ընդդէմ 186ի (համայնավարներ): Ձեռնպահներ ալ կան: Ուրեմն ինքնին դուրս ձգուած կ'ըլլան համայնավար նախարարները: Այս քուէարկութեան վրայ, վարչապետը անմիջապէս գործի ձեռնարկեց, դահլիճը վերակազմելու համար: Ազգ. պաշտպանութեան նախարար նշանակուեցաւ Պ. Իվոն Տէլթոս (արմատական), աշխատանքի՝ Պ. Ռոպէռ Լաքոսթ (ընկերվարական), փոխ վարչապետ՝ Պ. Թ. Հ. Թէթժէն (ժողովրդական, փոխան Մորիս Թորէզի), վերաշինութեան՝ Ժիւլ Մոք (ընկերվարական) եւայլն:

Երէկ, երկուշաբթի, նոր դահլիճը ժողով գումարեց, իր աշխատանքները դասաւորելու համար: Կը կարծուի թէ կառավարութեան այս կազմը երկար պիտի չտեւէ: Համայնավարները ուժգնօրէն բողոքելով, լարած են իրենց բոլոր ուժերը:

Մինչ այս մինչ այն, խլրտումները կը չարունակուին Փարիզի թէ դաւառի մէջ, իբրեւ հետեւանք պարենաւորման դժուարութեանց: Բանուորներէն զատ, խանութպաններն ալ դժգոհ են, եւ կը բողոքեն հասատատուած սեղմումներու դէմ: Փարիզի մետաղագործական բանուորներու միութիւնը կը սպառնայ գործադուլ հռչակել իր 300 հազար անդամներով: Ջօր. ար Կոլի կուսակիցները ինչպէս եւ անգլուսաքսոն քաղաքական շրջանակները լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին անդուադարձին:

Ամերիկեան նաւաբաժինը Վոսփորի մէջ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՉԻՐ ՊԱՑԹԵՐ ԵԹԷ...

Paris - Presseի Պոլսոյ թղթակիցը չողչողուն բառերով կը նկարագրէ ամերիկեան նաւաբաժնին ժամանումը: «Սթանպուլի աքլորները դիչերն ի բուն երդեցին: Ծարաւելով Թրքական տորմիղին չորս մարտանաւերու վարորոյներէն, կարծեցին թէ մը»: Ժամադրեալ հոգնոյ ողջոյնով նախապատրաստ = Պայազիտի բնակիչները պատուհանները խուժե = ցին, երբ չչակնները կ'աւետէին ժամանումը, բազմութիւնը խռնուեցաւ Կալաթայի եւ Տոլմապաղ = չէի քարափներուն վրայ, նաւահարները 15 ղրուչով դէպի մարտանաւերը կ'առաջնորդէին փոփոքողները: Եչիլէքէօյի առջեւ (Թարապիա) կեցած էր ամերիկեան «Տէյթըն» յածանաւը (14.000 Թոն): Մ. Նահանգները թնդանօթի 21 հարուածներով ողջունեցին բարեկամ Թուրքիան: «Մոքէս կ'անցնի թէ այս 21 հարուածները տեղ պիտի գտնեն պատմութեան մէջ: Անոնք կը խորհրդանշեն ոչ միայն նաւաղներու ողջոյնը ուրիչ նաւաղներու, այլ վերջնական կէտը սա տարօրինակ խաղաղութեան, որ ժառանգ մնաց Մոսկուայի խորհրդաժողովէն: Պատերազմի յաղթականներուն դիրքերը արդէն իսկ աչխարհի ուշադրութիւնը գրաւած են թնդանօթի հարուածներով: Աչքերս կը դոցեմ եւ կ'երեւակայեմ թէ վերջին պատերազմը չէր պայթեր, եթէ այսպիսի նաւաբաժին մը երեւար Տանգիկի մէջ, 1939 Օգոստոսին»: «Եալուզ» ալ իր կարգին 21 թնդանօթ արձակեց: (ՅԱՌԱՋ.— 1914ի մեծ պատերազմն ալ չէր պայթեր, դինչ Թուրքիան պատերազմին չէր մասնակցեր եւ հայ ժողովուրդը չէր կոտորուեր, եթէ ամերիկեան նաւաբաժին մը երեւար Տարտանէլի առջեւ...):

Ամերիկեան երկու Թորփիլանաւերը 2900ական Թոն տարողութիւն, բայց 42 հանդոյց արագութիւն ունին: Օդանաւակիրը, «Լէյթ», որ մէկ տարի առաջ չհնուած է, ունի 82 օդանաւեր: Թղթակիցը կը պատմէ թէ Պոլիս հասնելէ առաջ, Տարտանէլի վերեւ, նաւաղները հետեւեալ քարոզը լսեր էին.

— « Դուք բարեկամեցողութեան դեսպաններ էք... Մենք արժանի ենք սիրուելու մեր անձնական բարեմասնութեանց համար:

Եւ դարձեալ թղթակիցն է որ կը հեղնէ . — « Ծովակալ Ճէնինկսի այս խմաստուն խորհուրդները կը թաւալին ու կը թաւալին քսան տարեկան նաւաղներու ղլուխներուն մէջ: Այդ խրատներէն իՙնչ պիտի մնայ իրենց, երեք բաժակ բաֆիէ վերջ: Ոստիկանական տեղեկագիրները վաղը պիտի պատրաստեն դէպքերու ցուցակը »:

Ամերիկացի հիւրերը մեծ մասով իջած են Բերա Փալաս եւ Թոքատլեան, որ այժմ կը կոչուի «Քոնաք», վարձու տրուած ըլլալով Թուրքի մը:

(Լարքեա շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Ամերիկեան նաւաբաժինին ժամանումէն օրեր առաջ, Պոլսոյ եւ Անգարայի թերթերը աւետաբեր լուրեր կը հրատարակէին: Մ'ելեւոյն ատեն խոր – հրդաւթիւններ, ուր իրար խառնուած են ուրախութիւնը եւ զանազան մտահոգութիւններ :

Նախ աւետաբեր լուրերը.—

Բանակցութիւններ սկսած են կառավարութեան եւ Անգարայի ամերիկեան դեսպանին մէջ, տրամադրուելիք վարկերու մասին: Արժանահաւատ աղբիւրներու համաձայն, Ամերիկացիները պիտի ձեռնարկեն զանազան ճամբաներու չինութեան: Կ'ըսուի թէ ռազմական պիտոյքը ձրի պիտի տրուի:

Լոնտոնի «Նիւզ Քրոնիքլ» թերթին տեղեկութեանց համաձայն, Իսմէթ Ինէօնիւ ամերիկեան վարկերը պիտի գործածէ բանակը արդիացնելու եւ ռազմագիտական ճամբաներ չինելու կովկասէն մինչեւ պուլկարական սահմանները:

«Սօն Թէլէկրաֆ» ցնծութեամբ արձանագրեր է նախագահ Թրումընի առաջարկած օժանդակութեան վաւերացումը Ներակոյտին կողմէ, կը յայտարարէ.

— « Այս պարագաներուն տակ, Ամերիկայի որոշումը դէպի արեւմուտք եւ դէպի Նեղուցները ալդղուած յարձակումի մը առաջքը կ'առնէ եւ կը շղթայակապէ Ռուսիան: Անգլիոյ գինակցութենէն վերջ Թուրքիա-այլեւս ապահոված է նաեւ Ամերիկայի օժանդակութիւնը, ինչ որ գինքը վերջնապէս կ'ազատէ յարձակումի մը պարագային առանձին մնալու հաւանականութենէն »:

Արդ, ուրիչ թերթեր նոյն գոհունակութեամբ արձանագրելով այս կարգի լուրերը, այնքան ալ պայծառ չեն տեսներ հեռանկարը:

Այսպէս, «Թանին»ի խմբագրապետը, Հիւսէյին Ճահիտ բացէ ի բաց կը պահանջէ որ չհակակից պետութիւնները արձանագրութիւնը մաններուն ապահովութիւնը :

Այս առաջարկը Ամերիկայի մէջ ալ թելադրուած է ծերակուտականի մը կողմէ, որ վերջերս Թուրքիա դացած էր:

Ամերիկացի ծերակուտականին տեսութեամբ, այդ երաշխաւորութիւնը պէտք է ստանձնեն Ամերիկա եւ ... Ս. Միութիւնը :

Թուրք հրապարակագիրը աւելի ընդլայնելով այս տեսութիւնը, կը բացատրէ թէ ամերիկեան օժանդակութիւնը, ռազմական պիտոյքներու հայթայթումը, երկաթուղիներու չինութիւնը «բաւական չեն Թուրքիան ազատելու այն ծանր զոհողութիւններէն որոնց տակ ճնշուած է ան»:

Հիւսէյին Ճահիտ այնքան ալ մխամիտ չէ որ հաւատայ թէ Ռուսիա պիտի հաւանի երաշխաւորել Թուրքիոյ սահմանները, Ամերիկայի հետ: «Այդ պարագային Ռուսիա հրաժարած պիտի ըլլար Նեղուցներու եւ մեր արեւելեան նահանգներուն մասին դրուած հողային պահանջներէն» :

Ուրեմն, «պէտք է Թուրքիոյ սահմանները ե – րաշխաւորել առանց Ռուսիոյ մասնակցութեան» :

— « Որպէսզի կարելի ըլլայ Թուրքիան պաշտպանել արտաքին յարձակումի մը դէմ, ամէն բանէ առաջ պէտք է արար աշխարհի հասկցնել թէ Թուրքիա երբեք առանձին պիտի չմնայ» :

Թուրք խմբագրին կարծիքով, այս քաղաքականութեան կը հետեւին Անգլիան եւ Ամերիկան, ոչ միայն Թուրքիոյ, այլեւ բոլոր ժողովրդավար երկիրներու համդէպ :

— « Այս կերպով միայն կարելի է կապել յարձակման հակամէտ բոլշեւիկներու ձեռքերն ու ոտքերը եւ բռնադատել որ հանգիստ կենան» :

Ինչպէս կը տեսնէք, Թուրքերը իրենց տրամադրչ յոյսը դրած են անգլեսաքսոն պետութեանց վրայ, փրկուելու համար ռուսական մղձաւանջէն: Եւ քանակապաշտ կը հրճուին, հիմա որ ամերիկեան մարտանաւերը խարիսխ նետած են Վոսփորի ջուրերուն մէջ:

Անցեալ տարի Ամերիկացիները զրահաւոր մը յատկացուցին, Պոլիս փոխադրելու համար Ուիլհէլմոսի Թուրք դեսպանին մարմինը: Ցետոյ Միչերկրականի ամերիկեան նաւաբաժինը այցելեց Իզմիր: Եւ ահաւասիկ երրորդ յոյցը:

Անգլիացիներն ալ ետ չեն մնար: Վերջերս խումբ մը երեսփոխաններ այցելեցին Պոլիս եւ Անդարա, չերմապէս խրախուսելով Թուրքերը: Այս առթիւ աւետեցին թէ յունիսին անգլ. նաւաբաժին մը պիտի այցելէ Պոլիս:

Կատարեալ մշուշ, ինչպէս երէկ: Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԶՐՈՑՑ՝ ԶՐՈՑՑԻ ՄԸ ՄԱՍԻՆ

Խմբագիրը.— Դարձեալ կը պնդե՞ս թէ ներդաղթի երկու լիազօրները Փարիզ հասած են, բայց լուրը դաղտնի կը պահեն:

Լրաբերը.— Ահաւասիկ վկայ մը եւս, այս անդամ Իսլէն, որ կը պատմէ թէ լիազօրները դես – պանաուան իջած են, թէ առաջին առթիւ պիտի փոխադրուին բազմազաւակ ընտանիքները եւ զինուորցուները: Այդ լուրերը ես ալ հաղորդեցի , բայց դուք զանց առիք:

Խ.— Գիտեմ, Ալֆորվիլլէն ալ վկայութիւն բերին: Այնքան վստահութիւն յայտնեցիք լուրին վաւերականութեան մասին որ «վերապահութեամբ»ը ջնջեցինք:

Լ.— Ի՞նչ մեղքս պահեմ, որեւէ կասկած չունէի ինծի պատմողին վրայ, մանաւանդ որ թուեցող «ճակատագրական» էր: Կը կարծէի թէ դուք արդէն դիտէիք :

Խ.—Ի՞նչ պատճառ կրնար ըլլալ դաղտնի պահելու այսքան կարեւոր լուր մը, երբ հազար կարը կ'ըլլան, զարմանազան աւետիսներ հաղորդելու համար :

Լ.— Անակնկալին դաղտնիքները ոչ դուն գիտես, եւ ոչ ալ ես, վարագոյրը երբ որ բացուի...

Խ. Գոնէ երկու լիազօրներուն անունները ի – մանայիր :

Լ.— Եթէ այդ ալ ըսէին, այլ եւս ի՞նչ դաղտնիք մնացած կ'ըլլար: Ամէն պարագայի մէջ, ես հաւատալով բարեկամիս , ուղեցի միխիթարել ա – նոնք որ անցագրի կը սպասեն ամիսներէ ի վեր :

Խ.— Այդ միխիթարութեան համար ոչ բաղ կը պակսի, ոչ ալ սաղ, դիմացի աւազանին մէջ: Ուրիշ առեն «յառաջդիմական»ի մը հետ դինի խմէ, նարա կամ «պլօթ» խաղա, բայց «Հայաստա – նասիրական» խօսք – խորաթան կարճ կապէ :

ՎԱ.ՀԻ

ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ Արտաւազդ արք. Լոռ – ոյն մեկնեցաւ, եկեղեցական գործերով եւ ներ – գաղթի հանգանակութեամբ զբաղելու համար:

ՖՐԱՆՍԱ. ՄԷԿ ԱՄԻՍ ԱՌԱՋ պիտի ստանայ Ամերիկայէն գալիք ցորենը: Ոչ միայն Մայիսի մնացորդը, այլեւ Յունիսի բաժինը եւ յաւելուածական բերը, համադումար 82.000 Թոն Ֆրանսա պիտի հասնին Մայիսի վերջը, այնպէս որ կացութիւնը մեծապէս պիտի բարւոքի: Բայց կարելի է աւելցնել հացի բաժնեչափը: Ամէն մէկուց ձեռք պիտի առնուի, որպէսզի պիւղայինները կարենան առանձ բոլոր տեսակ սերմնացուները, հոկտեմբերին եւ նոյեմբերին :

ՄԱՐՍԷԼ. ՏԷՍ. անցեալ մարտին խնդրագիր մը ուղղելով , արտօնութիւն ուզած է կիպրոս մանելու, համաձայն Եգիպտոսէն հասած հեռագրի մը: Ոստիկանութիւնը մերժած է եւ քննութիւն կը կատարէ , կասկածելով թէ մահապարտ փախստական կրնար արդէն կիպրոս կը դանուի: Անգլիոյ դաղ – թային նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ լուր չունի այս անցուդարձէն :

ԱՆԳԼԻՈՑ արտաքին նախարարը, Պեվին տե – դեկագիր մը պիտի ներկայացնէ երեսփ. ժողովին, Մոսկուայի խորհրդաժողովին աչխատանքներու մասին: Թէեւ ժողովը ձախողեցաւ, բայց Պ. Պէ – վին գոհ կ'երեւայ ձեռք բերուած արդիւնքէն: Իր ամենամեծ ցաւը այն է որ համաձայնութիւն չդոյացաւ քառանդամ դաշինքի մասին, ապահովելու համար Գերմանիոյ դինաթափութիւնը: Պէվին այս անյաջողութիւնը կը վերագրէ Ս. Միութեան, որ դաշնագրին կնքումը կը կապէր ուրիչ խնդիրներու հետ :

ՓԱՐԻԶԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ պիտի բացուի Մայիս 10ին: Արդէն իսկ արձանագրուած են 8600 ցուցադրողներ: Պիտի տեւէ մինչեւ Մայիս 26: Մուտքը ազատ է կիրակի, 11 Մայիս :

ՏՈԼԱՐԸ , որ վերջերս 170 ֆրանքի իջած էր սեւ չուկային մէջ, 230ի բարձրացաւ չաբաթ օր: «Մասնագէտներ» կ'ըսեն թէ դեռ պիտի բարձրա – նայ 250ի եւ աւելի, իբրեւ հետեւանք Ֆրանսայի ներքին կացութեան :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ խռովութեանց առթիւ Միացեալ Ազգերու կողմէ Եւրոպա ղրկուած քննիչ յանձնախումբին ալպանացի եւ եուկոսլաւ անդամները հրաժարեցան, նոր անելի մը մտնելով աչխատանքները :

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԻՆ

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԾԱԼՔԵՐԸ

Եղբայրասպան կռիւները որոնց թատր կը հանդիսանայ Յունաստան աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր, իր վրայ հրաւիրած է մեծ ու փոքր պետութիւններու ուշադրութիւնը: Ասիկա չատ բնական երեւոյթ մըն է, որովհետեւ իւրաքանչիւր պետութիւն կը զուրգուրայ իր քաղաքական անկախութեան վրայ: Այս կռիւներուն մէջ անշուշտ մեծ դեր մը կը կատարեն երկրին աղքատ ու թշուառ վիճակը, ժողովուրդին անօթութիւնն ու տառապանքը: Բայց նաեւ կան քաղաքական, տնտեսական եւ այլ շարժառիթներ: Մ. Նահանգներուն կան եւ այլ շարժառիթներ: Մ. Նահանգներուն Թուրքիոյ եւ Յունաստանի տրամադրած 400 միլիոն տոլար վարկը (250 միլիոն Յունաստանի) աւելի զօրացուց պայքարը, որ գոյութիւն ունէր անգլեւսաքսոն եւ խորհրդային իշխանութիւններու միջեւ: Արդարեւ Մ. Նահանգներու նախագահը երբ կը խնդրէր Խորհրդարանէն վաւերացնել պահանջուած վարկերը յիշեցուց պետութիւններուն, Յունաստանի համար ըսաւ թէ այդ վարկերը պիտի սահմանուին նախ օգնելու անօթի ժողովուրդին ու յետոյ պաշտպանելու զայն ահաբեկչական գործունէութեան դէմ: Իսկ Զըրչիլ յոյն դիմադրականները կ'որակէր «համայնավար ասպատակներ»: Ուրեմն մարքսիսբական նպատակէն աւելի քաղաքական նպատակն է որ կը հետապնդուի:

Ամերիկեան մամուլը լայնօրէն արձագանգ տուաւ այս վարկին, կատարելով թեր ու դէմ դնահատումներ: Հակառակ այս բոլորին, սակայն, կը կարծուի թէ ամերիկացի ժողովուրդը հարկ եղած լուսաբանութիւնը չէ ստացած դեռ եւ կը հարցնեն թէ որո՞ւ դէմ կ'ուզեն կռուիլ Յունաստանի մէջ իրենց տրամադրած տոլարներով, ամերիկեան զէնքերով եւ զինուորական մարզիչներով, ի պաշտպանութիւն ներկայ կառավարութեան: Հակառակ կորդ տարբերը իսկապէս «համայնավար հրոսակներ», «ահաբեկիչներ» եւ կամ «ղինեալ փոքրամասնութիւններ» են:

Ամերիկացի սպայ մը որ պատերազմի ատեն դերմանական դիծերուն եռեւ իրրեւ կցորդ ծառայած է յոյն հրոսակներուն մօտ, եւ երկրին ազատագրումէն ետքն ալ բաւական ժամանակ մնացած է այնտեղ, դրի առած է կարդ մը դէպքեր: Այդ նիչերը իրենց մանրամասնութեանը մէջ նորութիւն մը չեն տառնանա... Այն... [illegible]

Յունաստանի հրոսակային կազմակերպութիւնները՝ Եամին մէջ համայնավարներուն թիւը երկու տարի առաջ հազիւ մէկ տասներորդն էր: Անշուշտ անկէ ի վեր աճած է, իրրեւ հետեւանք նեղութիւններու եւ զրկանքներու: Բայց զարձեալ փոքրամասնութիւն կը կազմեն համայնավարները: Այս չարժումը ծնունդ առաւ զերման գրաւման ժամանակ, դրդուած հայրենասիրական նպատակներէ եւ Անգլիացիք օգնեցին անոնց, զրկելովսպաներ եւ ռազմանիւթ, խանգարելու համար Գերմաններու հաղորդակցութեան միջոցները, կատարել խափանարար ձեռնարկներ: Անոնց նշանաւոր զորձերէն մէկը եղաւ քանդումը Կարկոփոմոս կամուրջին, որ Գերմաններուն վեց չաբաթ յետաձգել տուաւ վճռական պահուներկաթուղիովիոդրութիւնը՝ ափրիկեան ճակատին վրայ: Եւ եղաւ ատեն մը որ Գերմանները ստիպուեցան լքել ռազմադիտական կարդ մը դիրքեր ու չրջաններ: Ահա այդ միջոցին է որ պէտքը տեսնուեցաւ տեսակ մը կառավարական իշխանութիւն հաստատել: Քաղաքական այս կազմակերպութիւնը յետագային կոչ ուեցաւ Եամ: Անոր կը մասնակցէին ընկերվարականներ, համայնավարներ, հողագործականներ եւ ուրիշ հոսանքներ: Եամի զինուորական ճիւղն ալ կոչուեցաւ ելաս: Ի վերջոյ «Կառավարական Ցանճ» նախագիծով կոչուած այս խորհուրդը հաստատուեցաւ իր «մայրաքաղաք» Քարփենիսի մէջ, զլխաւորութեամբ անկուսակցական պրոֆ. Ալեքսանդր Սվօլոսի. համայնավարները այս մարմնին մէջ ունէին երկու անդամ:

Այս մարմինը ուզեց իր ներկայացուցիչը ունենալ Գահիրէ ապաստանած դահլիճին մէջ, բայց 1943ին իր դրկած մարդիկը ընդունելութեան չարժանացան ոչ թագաւորին եւ ոչ ալ վարչապետին կողմէ: Անգլիացիներն ալ Հիւսիսային Ափրիկէի յաղթութենէն վերջ, դադրեցուցին իրենց զինուրական օժանդակութիւնը եւ իրենց հաչուոյն դիմադրական չարժում մը կազմակերպեցին, Նախագէոն Զէրվասի հրամանատարութեամբ: Իր անդամներուն թիւը 10—15 հազարը չանցաւ: Միեւնոյն ժամանակ Գերմաններ Աթէնքի մէջ ստեղծեցին «ապահովութեան դունդ»եր իբր թէ Յունաստանէն վանելու համար համայնավարութիւնը: Այս դունդերուն զինուորները գերմանական հագուստ կը հագնէին եւ ունէին գերման զէնքեր: Անոնց պարտականութիւնն էր գիւղերը այրել, սպաննել հայրենասէր Յոյները: Եետագային այս

Զայնիկ հնչ

Ու չարունակեց.

— Հիմա հասկացա՞ր ինչու գիրքը տուղեցի որ գոցես: Տեսա՞ր որքան հեռու են զդայարանքներդ չափելու համար հրաչքին կրակը: Երկու բառ ու կը գոցեն գերեզմանաքարը մեր վրայ: Անգութ են մարդիկ, մանաւանդ մեռելներու հանդէպ: Զար – թօնքի սերունդ...: Մեզմէ հեռու ես, ըսի, բայց չըսի՝ օտար: Ոչովհետեւ

— Նայէ՛:

Պատուհանիս սեւութեան մէջէն անորոշ պա – րագիծ մը ձեւ առաւ տարտամօրէն, տակաւ լուսաւոր դառնալով: Դէմք մը — երիտասարդ:

Դանդաղօրէն ան չարունակեց.

— Եկայ այսօր քեզ սա պատկերին բերելու: Ու՝ խորհուրդին: Դարը որ մեզ կը բաժնէ վոխած է գրեթէ բոլոր կաղապարները զդալու, մտածելու, մանաւանդ ապրելու: Սակայն՝ արի՛ւնը...: Նայէ սա դէմքին — ու ճանչցիր սերունդը որ այնպէս օր մը կեցաւ քեզ նման եւրոպական քաղաքի մը համայնապատկերին դիմաց: Երիտասարդը ուսա– նող էր քեզ նման, ու աշխարհ մը եռանդ ու հաւատք հոդւոյն մէջ, եկած լեցուելու Արեւմտեան մշակոյթով: Լեցուելու եւ յորդելու մինչեւ ամէն նէն աննշան խորշը իր հայրենի երկրին: Աղդի մը աղօթքը դրկած էր զինքը ու ինչքան յո՛յս, ինչքան երա՛զ այն աչքերուն՝ որոնք պղտորեցան երբ ա– նոնք մեկնեցան: Ըսե՞մ թէ պէտք չունեցանք ուր– ուականներու, դարձնելու համար մեր հողիներուն պրիսմակները մեր ժողովուրդին...

— Առաջին սերունդ... եկան նորերը, ու նո– րերը, նոյն կրակէն հալածական, կեցան սա պա – տուհանին առջեւ քեզ նման: Դիտեցին անոնք այ սա փարիզեան մայրամուտի ձոյլ գեղեցկութիւնը, որ քաղցր արտասուքեամբ կը լեցնէ չէնքերու մռայլ ընդերքները Եետոյ՝ իրիկնամուտը, երբ կը ծորիմա– պերէն, նման խունկի լուռ աղօթքին որ կը դրկէ խորանի ծխուն դիծերը կիրամուտքին... Աւելի՞ն — անոնք ալ սարսռացին անծանօթ, գրեթէ անդի– մադրելի չչուկներէն, հրաւէրներէն, որոնք արձա– գանգեցին իրենց միսերուն, չիղերուն խորքէն երբ կիսալոյսի դողին տակ իրենց զդայարանքները ա– ռին ձայներու, գոյներու, ձեւերու մէջէն յուռթ հեւքը քաղաքին որ կը սպասէ իր հեչտանքին... Գրականութի՞ւն — բայց ապրում էր սա մեր մէջ, քովն ի վեր այն միւս ապրումին որ դինովցնող, խենդեցնող հրաչքն էր մեր ազդի զարթնումին... Քու չիղերդ առաջին զդայութեան չաճախանքը ու– նին միայն...

Ա[illegible]

զինուորները օգտագործուեցան Անգլիացիներու կողմէ, կռուելու համար դիմադրական չարժման ուժերուն դէմ: Այսօր անոնք կը կազմեն յունա – կան բանակին զլխաւոր տարրը:

Այդ միջոցներուն՝ Մինչեւ Արեւելք կրցած էին փախչիլ 30.000 Յոյներ, գրեթէ ամբողջութեամբ հանրապետականներ եւ դիմադրական չարժման գործակիցներ: Անոնցմէ կարդ մը բարձրաստիճան սպաներ, Գահիրէ ապաստանած յոյն պատերազ – մական նախարարէն խնդրեցին դիմադրական ճա – կատէն ալ ներկայացուցիչներ առնելով, խառն կառավարութիւն մը կազմել: Սպաները ձերբա – կալուեցան եւ բանտ առաջնորդուեցան: Իբր բո – ղոքի արտայայտութիւն՝ զէնքերը վար դնող զին– ուորներն ու նաւաստիներն ալ էրիթրէա եւ Բօսէդեա դրկուեցան: Մնացեալ 3500ը կազմեցին «լեռնային կոկատը» եւ ի վերջոյ Աթէնքի մէջ Անգլիացիներ – րուն կողմէ գործածուեցան դիմադրական չարժ – ման դէմ:

Երկրին ազատագրումէն վերջ, Գահիրէի մէջ կազմուեցաւ նոր դահլիճ մը, վարչապետութեամբ Հանդուցեալ Վենիզելոսի որդիին՝ Սոփոկլէս Վե – նեզելոսի, որ անկեղծօրէն աշխատեցաւ խառն կա– ռավարութիւն մը կազմել: Այս նպատակով ան խորհրդաժողովի հրաւիրեց բոլոր կուսակցու – թիւնները: Այս կարզադրութիւնը հաճելի չգտուե – ցաւ Անգլիացիներուն, որոնք ստիպեցին անոր հրաժարիլ եւ նոր վարչապետ մը ընտրեցին, փա– փանտրուի, զեկավար քաղաքական փոքր խմբակ– ցութեան մը եւ ուժեղ հակառակորդ մը Եամի:

Երկար եւ տաժանելի խորհրդակցութիւններէ վերջ, 1944 Սեպտեմբերին՝ վերջապէս համաձայ– նութիւն մը գոյանալով, Եամը հինգ ներկայացու– ցիչ ունեցաւ 22 անդամներէ բաղկացած դահլիճին մէջ: Եւ երկու հոսանքներուն միջեւ գոյութիւն ունեցող եղբայրասպան կռիւին վերջ տրուեցաւ: Դժբախտաբար զինադադարը երկար չտեւեց եւ Յունաստան այսօր կրկին ռազմադաշտի վերած – ուած է ու արիւնը կը հոսի:

Այս տարրն է ահա որ կ'ամբաստանուի իրրեւ խռովարար:

Այս բոլորին մէջ մէկ բան պարզ է,— ազդե– ցութեան պաքար Անգլեւսաքսոններու եւ խոր – հրդային իշխանութեան միջեւ, յոյն ժողովուրդի արեան գնով:

Ա. ՀԱՔԼԵԱՆ

— Եետոյ՝ Աթէնքի Սերունդը...: Որ անդուսպ պոէթկումն էր հայ բազուկին: Առանց արցունքի, առանց չափի ու մտածման՝ որ դնաց իր առասպե– լային որքան ճակատագրական զազաթումին: Ես– լային որքան ճակատագրական զազաթումին: Ես– զափոխութի՛ւն — որքա՞ն կ'անցնի քեզ այդ բա– ռին տակ կազմուած հէքեաթային խռովքէն ու դժոխքէն: Ո՞վ պիտի տայ քեզ եւ քու սերունդիդ ջիղերուն չա՛փը, կշռելու կի՛րքը, ո՛ւժը, տաղան– դը, մանաւանդ կշռելու հաւա՛քը որ չինեց Մե – ծարենցի թաւիշն ու հայդուկին պողպատը, որփր– փրաց երիտասարդ սերունդներու արեան մէջ մին– չեւ այդ զարունը...

Ծոցնած, հեռացած, սակայն ձայնը կրկին թափ առաւ.

— 1915ի այդ զարունը հին զարու տաղանդն ու աչխատանքը կործանեց: Զունիմ խօսելիք այդ տարիին վրայ: Ոչ մէկ բառ՝ որ հարազատ ըլլայ ապրումին ուժգնութեան եւ սարսափին:

— Մի՛մի՛՝

Լռեց...

Պահ մը ձայնին արձագանգը երերաց չուրջս, յետոյ այդ ալ չկար: Դանդաղ, չատ դանդաղ, բա– ռերը լեցուցին սենեակս.

— Երիտասա՛դ: Աբրիլնիդ ճամբով քեզ կը կան– չեմ քու աղդիդ: ճամբով՝ որու վրայ միայն կը– նայիդ հանդիպիլ ու հասկնալ: Զարթօնքը ե– րիտասարդներու կերտումն էր: Երկրորդն ալ երի– տասարդներէն պէտք է ըլլայ: Միայն՝ հաւա՛տք... հաւատք:

— Ուսանող: Մտքիդ ճամբով քեզ կը կանչեմ քու աղդիդ: Կործանածը, իրր արժէք ու քանակ, անցեալին է: Հին քարերը հին տաճարին համար: Ա՛ռ, ազատօրէն, լայնօրէն ինչ որ Եւրոպան ունի տալիք, սակայն զարձիր քու ժողովուրդիդ: Դի– տեմ, տխուր է պատկերը քու մեծերուդ: Ու յա– ճախ կ'ամչնաս Հայ կոչուելուդ, ի տես քու ժողո– վուրդիդ զեկավարներուն վիճակին — ոմանք բո– պիկ, վրձնոց հողիչն ու միտքէն, եւ կամ նեղկուած ու ծախուած, քուրջի կտորի մը նման. ուրիշներ, որոնք կը խօսին քու աղդիդ անունով մեծահարուս– տի յաւիտենական, անկանգնելի միամտութեամբ, երբ միայն իրենց քիթերն են կապը աղդին հետ: Հայաստա՞նը —մենք մեր երազը սպանեցինք, հե– տ ձեր երազը ձեզ կը սպաննէ...: Ճակատագիր: Այս ամէնուն դէմ՝ ուժ եւ հաւատք կը պահանջեմ քեզմէ: Ու վրէժը Թուրքի՞ն դէմ. կը պահես ոդին, բայց ոչ ձեւը: Պատրամ, խրատ չունիմ, բայց յի– շէ սա խօսքս...

Ալ տառապանք կար չէշտին հետ երբ խօսեցաւ.

— Պէտք է ապրի այս աղդը: Ու ապրի՝ իր չարչանքին. կը ապրէ քներուն եւ իր անդեաւին բո– լորտումը: Զարթիր այլ կերպ պահել գոյութիւ– նը: Զախողեցա՞ք — նախ կատարած կ'ըլլաք ձեր պարտականութիւնը հայ ժողովուրդին, ձեր ար – եան, ձեր լեզուին հանդէպ: Եետոյ՝ առած կ'ըլլաք մեր եւ ձեր վրէժը ամէն տեսակ Թուրքերէն: Մա– նաւանդ վրէ՛ժը Ապրիլեան Նահատակներուն...

Ըսաւ ու դնաց:

ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՆՈՐ ՅՈՑՑ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Իզմիրէն կը հաղորդեն Պոլսոյ թուրք թերթե– րուն (19 Ապրիլ).—

Իզմիրի մէջ, բարձրադոյն ուսանողներու խումբ մը ժողով դումարեց այսօր, կէսօրին, օդ– տուերով ցերեկուան դադարէն: Առեւտրական բարձրադոյն վարժարանէն ուսանողներ, հինդա – կան, վեցական խումբերու բաժնուած, խմբուե – ցան ճումհուրիէթ հրապարակը, եւ ուրիչ երկսեռ լիսէականներ եւս միացան իրենց: Ուսանողներէն մին խօսք առաւ եւ պոռաց.

— Այս հաւաքոյթը կազմակերպած ենք հա – մայնավարութեան դէմ, եւ նախ սկսինք »Զինճիր– լի Հիւրիյէթ» թերթէն, որ Իսթանպուլէն Իզմիր փոխած է: Այս թերթը բռնապետութիւն կը նկա– տէր Իսթանպուլի բարձր ուսանողութեան ժողովը որ տեղի ունեցաւ անցեալ Յունուարին, իրր ընդ– վզումի արտայայտութիւն համայնավարութեան դէմ: Որքան ամօթալի է այս թերթին զործածած լեզուն, որ կը մեղադրէ համայնավարութեան դէմ բողոքող երիտասարդութիւնը: Իզմիրի երիտա – սարդութիւնը չի կրնար լռել համայնավար պոռչ – տուքներուն դէմ: «Հիւրիյէթ» թերթը պէտք է լաւ դիտնայ որ Իզմիրեան երիտասարդութիւնը կրնայ չատ լաւ դաս տալ իրեն»:

Յուցարար ուսանողներու խումբը հետզհետէ կը սուուրանար: Երիտասարդ մը պոռաց.— Մեր հայրենիքին մէջ համայնավարական ոդի պիտի չմտնէ, եւ ահաւասիկ «անկցի համայնավարու – թիւնը» կ'ըսեմ յանուն այս բազմութեան:

Զայներ բարձրացան.— Անկցի համայնավա – րութիւնը:

Երիտասարդները ապա դրօշակներ ի ձեռին եւ Աթաթիւրքի նկարները բռնած, բաժնուեցան հրա– պարակէն, միաբերան արտասանելով «Մավուրան զըղըլլար, կէնճլիդ կէլիյօր» ոտանաւորը: Եետոյ

գացին ուղղակի «Հիւրիւյէթ» թերթին տպարանը, ուր սակայն ոստիկանութիւնը կանխապղուշական միջոցներ ձեռք առած էր: Քանի մը ուսանող սանդուղներէն վեր ելան, կղպուածդռները հրելով բացին եւ մտան տպարան, որ դոց էր այսօր: Հոն գտան «Զինճիրլի Հիւրիւյէթ» թերթին ծրարները, զոր բզիկ բզիկ ըրին եւ կամ նետեցին պատուհանէն վար, իրենց ընկերներուն, որպէսզի անոնք այ պատռտեն: Երիտասարդները լրագիրներր բզկտելէ վերջ «Տաղ պաչընը տիւման ալմըչ» քայլերգը երգեցին:

Յետոյ անցան կառավարչատան հրապարակը, եւ Քէմէրալթըի մէջ ցրուիչներու ձեռքէն խլեցին «Զինճիրլի Հիւրիւյէթ» թերթերը, զոր բզիկ բզիկ ըրին: Յետոյ ցրուեցան, Անկախութեան քայլերգը երգելով:

Ասկէ զատ ,երիտասարդները նամակ մը ձգեցին «Զինճիրլի Հիւրիւյէթ»ի տպարանը, ազդարարելով որ եթէ ապէ այսուհետեւ այդ թերթը, ամէն պատասխանատուութիւն իրեն պիտի վերագրակի:

Կուսակալութիւնը տեւէ ապօրինութիւն տեսած չէ այս ցոյցին մէջ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԿԵԱՆՔԸ ՂԱԶՈՒԻՆԻ ՄԷՋ (ԻՐԱՆ)

Ղազուինի հայ գաղութը 70—100 տարուան պատմութիւն ունի: Նախապէս հոն հաստատուած են տասը ընտանիքներ: 1945ին կային 300 հայ ընտանիքներ, 1500 հոգի, թիւ մը որ միշտ փոփոխութեան ենթարկուած է: Այժմ կ'ապրին 150 ընտանիքներ , 850 հոգի, որոնց մեծ մասը կը զբաղի մեքենավարութեամբ, գինեգործութեամբ , դեղագործութեամբ եւ ուրիշ աշխատանքներով:

Ղազուինի հարաւակողմը կը գտնուի Ղասիմարադ գիւղը, 30 տուն հայ ընտանիքով: Այս գիւղի բնակիչները 1946ին ամբողջութեամբ Հայաստան մեկնեցան :

Ղազուին սկիզբէն իսկ ունեցած է իր դպրոցն ու եկեղեցին: Դպրոցն ունի գեղեցիկ թաղարաշարահ մը , իր համեստ բեմական սարքաւորումով: Գրադարան մը 1300 հատոր գիրքերով: Վերջին դէպքերուն հետեւանքով փակուած «Բաֆֆի»ըզըլ-դոցը վերաբացուած է: Ունի 180 աշակերտներ, տեսուչն է Մ. Աւետիսեան: Իր գլխաւոր եկամուտը կը կազմեն աշակերտներուվճարովնդհանրական ձեռնարկներ: Այս տարի դպրոցին նիւթական վիճակը չատ ծանր է, աշակերտներու չքաւորութեան պատճառով :

Նախկին եկեղեցին հրկիզման հետեւանքով 1936ին քարերար Պ. Ց. Բարսեղեան, ի յիշատակ իր աղջկան՝ կը կառուցանէ գեղեցիկ եկեղեցի մը, դպրոցին կից: Եկեղեցին ու դպրոցը նիւթապէս թէ բարոյապէս աշակցած են իրարու:

Տարիներէ ի վեր Ղազուինի մէջ գործած են Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութիւնն ու Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը, սակայն դպրոցն ու ազգային գործերը ղեկավարողն է եղած եւ չատ կանոնաւորու-թեամբ՝ Հ.Ց. Դաշնակցութիւնը: «Թուտեհ» կուսակցութիւնը հիմնուած տասն կարգ մը Հայեր ալ թէեւ միացած են անոր , բայց մեծ մասը անկուսակցական է եւ հեռու քաղաքական պայքարներէ: Այժմ գաղութին կեանքը խաղաղ է:

Ունին «Հայ Երիտ. Ընդհ. Մշակութային Միութիւն», «Մանուկներու Բարեսէր» միութիւն , 30 անդամներով, «Հայ պատանեկան կուլտուրական միութիւն» 40 անդամ, «Հայ Տրամաթիք Սթիւտիա», մարզական խումբեր, եւն.: Անցեալ տարի Հայաստան մեկնեցան 450 հոգի:

ՁԷՋԻՐԼիի առաջնորդ Տ.Տր. Բարոյեան, որ Անթիլիաս մեկնած էր Եպիսկոպոսական ատեճան ստանալու համար, վերադարձած է իր Աթոռը՝ Գամըշլի: Իր գաղաք մուտքն ու ընդունելութիւնը եղած է չատ փառաւոր: Մասնաւոր պատուիրակութիւն մը մինչեւ Հասիչէ մեկնած է պինդը դիմաւորելու համար: Գամըշլիէն մինչեւ քանի քիլոմեթր հեռու, թէ Մուհամմէտ դիմաւորելու եկած են հայ ժողովուրդի ընտրանին՝ բազմաթիւ ինքնաշարժներով: Յատկապէս զարդարուած ինքնաշարժին մէջ տեղ կր գրաւեն Տ.Տր. Եպիսկ. Հայ Կաթ. Գեր. Կիւրեղ Զօհրապեան եւ ատոր -ներու առաջնորդը: Գամըշլիէն քանի մը քիլոմեթր մնացած , երկու կողմերը չարուած կը սպասեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի երէց սկաուտները, որոնք առաջնոր -դական թափորին կ'ընկերանան չարժանիներով: Մուխթարներ եւ գիւղացիներ, բոլորն ալ զինուած եւ ձիաւոր կ'ողջունեն առաջնորդը: Քաղաքին առաջեւ, թափորը առաջնորդութեամբ հարիւրէ աւելի Հ. Մ. Ը. Մ.ի արիներու եւ նուագախումբի եւ հայ եւ օտար մեծ բազմութեան մը մէջէն անցնելով, «Հրաչափառ»ով մուտք կը գործէ եկեղեցի: Թափորը յետոյ կը չարժի դէպի առաջնորդարան, ուր կանգնուած էին չորս յաղթական կամարներ՝ դեղեցկօրէն զարդարուած: Հոն իրենց բարեմաղթութիւնները ու չնորհաւորութիւնները յայտնեցին զատ տեղին կառավարիչը ,ոստիկանապետը, Շէխեր, քլուբ աղաներ , կառավարական պաշտօնեաներ եւն.: Առաջնորդը ղգածուած բառերով իր չնորհակալութիւնն է յայտնած եւ օրհնած ժողովուրդը :

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ).— Ապրիլեան Եղեռնի տարեդարձն է որ տօնուեցաւ Ապրիլ 22ին կիրակին, նախաճեռնութեամբ՝ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին :

Պատարագէն վերջ՝ քահանան եւ ժողովուրդը առաջնորդութեամբ դպրաց դասուն, արարողութեամբ մտան յարակից նորաշէն դպրոց-սրահը, ուր նախապէս առաջնորդուած էր հայ աւետարանական համայնքը դլխաւորութեամբ Պատ. Զ. Պուտաքեանի : Բեմին վրայ սեւերով ծածկուած եւ ծաղիկներով զարդարուած մահարեմ չերջա -նակուած էր Ա. Ահարոնեանի պատմական խօսքերով.— «Այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք, Թող ողջ աշխարհ Հայուն կարդայ նախատինք» : Յուսկայա եւ երկիւղածութեամբ լսուեցաւ կրօնական պաշտամունքը, որմէ վերջ, յանուն Կապոյտ Խաչի խօսեցաւ ընկերուհի Քիւրխճեան յուզելով բոլորը: Ծորապէս աղդուած մեր մեծ մեռելներու յիշատակէն, խօսեցաւ իր լաւագոյն ճառերէն մէկը ներչնչելով մեզի յարդանքի եւ յոյսի հաւատամքը :

Օրուան պատչառ արտասանութիւն մը ըրաւ Նոր Սերունդէն Օր. Մարի Պօյաճեան: Մենեջրեց Տիկին Աղատուհի Տէր Վարդանեան «Սեւ Խաչը» , կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին կողմէ Տիկին Տէօքմէճեան կարդաց դրաւոր ուղերձ մը : Յետոյ խօսեցաւ Պատ. Պուտաքեան, որուն այնքան հմտալից ճառը կ'արժէր նոյնութեամբ արտադրել եթէ հնարաւորութիւններ չպակսէին: Սպահան - դնսը փակուեցաւ «Հայր մեր»ով :

★ Ապրիլ 27ին կիրակի օր Պոմոնի Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբը իր երկրորդ տարելիցին առիթ, նոյն սրահին մէջ, կազմակերպած էր ծնողներու ի պատիւ խնջոյք մը, որ մեծապէս դնահատուեցաւ: Այս առիթ ընկեր Վարդգէս Տէր-Տէրեան իր դրաւոր յարդանքի խօսքէն վերջ, ուղղուած ծնողներու եւ դիրենք հովանաւորող մեծ կազմակերպութեան՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, եւ-րեկոյթը յայտարարեց բացուած «Մշակ բանուոր»ով զոր խանդավառօրէն երգեցին «Նոր Սերունդ»ի երկսեռ ընկեր ընկերուհիները: Սեղանապետ ընտրուեցաւ Պ. Ցոլէ. Հայցադործեան որուն առաջարկով մէջընդմէջ եղան երգեր, արտասանութիւններ, զուարճախօսութիւններ եւ յարդանքի խօսքեր: Խօսեցան Պատ. Պուտաքեան, Գ. Շերլիքեան, Գ. Քէնտիրեան, Օ. Ձդնաւորեան, Ա. Սարդիսեան, Ց. Տէօքմէճեան, բոլորն ալ ծանրանալով Նոր Սերունդի գործունէութեան եւ յառաջդիմութեան վրայ: Երգեցին Օրիորդներ Հայցադործեան, Դարբինեան եւ ուրիշներ, արտասանեցին ընկերներ Քէնտիրեան եւ Մարդարեան: Եղան ինքնաբուխ նուէրներ «Նոր Սերունդ»ին մօտաւորապէս 11.000 ֆրանք: Բաժանուեր պարպուեցան Նոր Սերունդի եւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան կենացը: Երեկոյթը վերջացաւ կէս գիչերին, որմէ վերջ սկսան եւրոպական պարերը:

Ապրիք տղաք, չարունակեցէք աշխատիլ այն համոզումով որ մեծ դեր ունիք կատարելիք ներկայ պայմաններու մէջ: Երեկոյթը անցաւ չատ յաջող: — Լրատու

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ԵՐԿԵՐԸ, իններորդ հատոր, Ընդհանուր Ակնարկ մը Հայ Բանաիւսութեան վրայ (Գուսանական հեթանոս վիպասանութենէն մինչեւ վաղուան գրականութիւնը): Գրուած 1942—46: Գեղեցիկ տպագրութեամբ եւ 463-մեծադիր էջերով: Գինը եօթը սուրիական: Տպ. Պէյրութ, Հայ Ճեմարան :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԵՂԻՆ ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ

Մնդրեմ ներս հրամեցէք, մեր դպրոցի սրահը, յարդանքով մօտենանք իր դրակալ-դահլոյն: Հոսկէ մեկնած է դարաւերջին այն առաքեալը որ ամէն բան դոհելով որոշած էր փրկել աշխարհը, լուծուելով միջազդային կառքի մը անիւին, բայց ափսոս, դործը կէս թողած մեկնած է Էնդի Դէմը, կամաւորապէս : Աասնկ ալ անմիտ անակնկալ, հապա գո՞րծդ, անխիղճ մարդ :

Անոր ամպիոնը բացառիկ չնորհ ունի հաւատաքննական առեանի մը պէս: (Վայ աչքդ չելլէ, ականջդ խօսի, Սողկանց Բարթող, կը յիչե՞ս ինչպէս չռեցիր անոր այդ դարակին մէջ լեցուած ղէղ մը կեռասին վրայ, իր վրէժ այն ծեծին դոր դուն ստացար իրմէն, երբ արդէն Իւզպէկցի խորթ մայրդ քանի մը օր անօթի թողած էր քեզ) :

Դարակին վրայ է, դեռ կը տեսնէք փչատի հատտ գաւազան մը երկար, հեռուէն մեր դլխուն պարնելու համար: Այնքան ծոյլ էր օրհնեալ հոդին երբ չէր բարկանար, կամ երբ Քէսին փիւսկիւլը (ծոպ) նոր էր: Զինքը չբարկացնելու համար ամէն ջանք կը թափէինք դոնէ իմ առենս: Ոմանք պատեղ ու չարոց կը բերէին իրեն, չատեր չամիչ ու դլուխ: Եթէ երկնքէն եաֆայի նարինջ մը իյնար դլուխը, իրեն համար էր :Նուէր, նուէր, տուրք մըն էր որ վերջ չուներ, ինչեր մտած չեն այդ դդրոցն ու իր դրպանները: Եթէ երեք Մոդերը դիտնային ու իր դրպանները: Եթէ երեք Մոդերը դիտնային մեր կրածները անոր համար, իրենց ուղտերուն դլուխը չտկելով ետ պիտի դառնային ամչնալով իրենց տարած չնչին նուէրներուն համար Բեթլէհէմի մսուրին: Ես հակառակ հիմա հասարակ, թչուառական մահկանացու մը ըլլալուս՝ այն առենները Աչնէթայնէն աւելի խորապէս տիեղերադէտ էի:

— Մնդրեմ պարոններ եւ տիկիններ սա ծաղրելու սովորութիւնը մոռցէք: Նկատեցէք, այն ինչ որ անցեալին կը պատկանի իմս չէ, եւ ես տխրած եմ ճշմարտութիւնը րսել իր մերկութիւնով, եւ հաղուստները նուիրել այն մարդոց որոնք սովորութիւն ունին ուրիշի մը մէջ ծպտուելով իրենց էջը քչել: Ես կ'ատեմ դիմակաւոր բոլոյախօսները: Քողարկուած խօսք եւ երկրորդ դէմքի միջոցով կուրդացած արտայայտութիւնը դովող, անհատի պայծառատես իմացականութիւնը խափանող կեղծաւոր ինքնասկրները: Այն առենները ես ալ պահուրտուք խաղալ չատ կը սիրէի, բայց ինծի հասակակից աղջիկներու հետ : Մնդհրր տարբեր էր սակայն երբ վարժապետին հետ դործ ունենայի :

Նկատած էի թէ ով որ նուէր մը բերէր իրեն, այդ օրը ոչ միայն առանձնաչնորհեալ մըն էր եւ ծառայանքներէն ազատ կը մնար, այլեւ մեծ պատիւներու կ'արժանանար: Զանդը ինք կը դարնէր, կառավարիչն ալ ինք կ'ըլլար, կարդին մէջ դրուիլը կ'անցնէր, կոտրած փայտերուն տեղը լեցնելու համար որեւէ պարտէդ մտնելու արտօնուած՝ փառաւորապէս կ'օգտուէր պատուղներէն: Դպրոցի աղջիկները զինքը հաղարումի քնքոյշ բաներով կր հրապուրէին: Մտածեցի ես ինչո՞վ պակաս եմ: Ուրե՞մն :

Գիչեր մը անկողնիս մէջ, մանուկ հոդիս վըրդովուած, նախ համրեցի մեր առաստաղին բոլոր հինցած մարդակները, հաշուեցի անոնց վրայի ժանդոտած դամերը եւ տեսայ թէ ժամանակի տեսողութիւնը փայտին ու դամին համար խստոր կը համեմատի, եթէ փայտը իր կեանքի տեւողութեան համեմատութեամբ դամի օրերուն մօտենայ, պէտք է աւելի արագ անցնի մէջոցի տարածութիւնը իրեն յատուկ առանձին չափանիչներով, որովհետեւ դամը առեն պիտի ունենայ իրմէ հինդ անդամ աւելի չերջան ընելու սահմանուած տարածութիւներ :

Ուրեմն նիւթերու կապակցութիւն դոյութիւն չունի, ամէն ինչ առանձին է ու ինքն իր վրայ կը դառնայ հոլի մը նման ինչպէս արեւապաշտ ա-դանդաւոր մը: Չկի կրնար քնանալ, առելտառ ես մը, ադջիւր կը տնկէր, մինչ ընկերներս խոհեմ -օրէն քնացած կ'ուռէին, ես տեղ քայլ կ'ընէի. դուրս նետուեցայ անկողնէս, ուրե՞մն.

Մօրս թանկարժէք իրերու պահնորդ անուս -կը մօտս էր: Մեծ զդուչութեամբ բացի զայն , ինչպէս եղբայրներս ու քոյրերս, ես ալ իմ բաժինս ունէի հոն, ինչպէս մայրս կ'ըսէր, եւ ապագայ փեսայութեանս ադամանդակուռ մատնին իւրացուցի դողալով :

Այլեւս ոչ դաս սորվեցայ, ոչ ալ որեւէ վախկար մէջս, հրա՜չք: Կանուխ դպրոց զացի, կար -միր սուտակով ոսկի մատանին երկու մատներուս դետեղելով, այնքան բարակ էին դեռ մատներս : Դպրոցի կարդը այլեւս սերտած էի, առիթ տուի ադոց, որ նշմարեն դողտս որոնք մատնանիչ ըրին վարժապետին: Երբ դիս կանչեց, ես լիրբ ծիծաղով մը իրեն մօտեցայ, մնացեալը չափուած ձեւուած Դանայեան կարասի օրէնքն էր, — Տուր նայիմ սա մատանին ... :

Այդ օրը մեծ պահքի երկուշաբթին էր : Բոլոր հայ-քրիստոնեաները վաստահաբար կ'ապաչխարէին Զատիկն առաջ: Պահքի օրերուն դոնէ, սուտ չխօսելուս կր հաւատաք անշուշտ, սակայն կը ցաւիմ որ չեմ կրնար սուտ խօսիլ եւ հիմա, որովհետեւ կ'ամչնամ այդ օրուան պատահարը պատմել: Մոլութիւն դարձած՝ ճշմարտախօսութեան յանդգնութիւնս ալ մօրս էր: Ես ալ չեմ դիտեր թէ ինչպէս կրցած եմ հաշտեցնել անոր երկու պատուէրները, ճշմարտախօս եւ դաղտնապահ ըլլալ :

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

(2)

«Պատերազմի ամենամեծ վտանգաւոր ոճրագործները»

Շաբաթ օր Նիւրընպէրկի միջազգային առեւտրին առջեւ սկսաւ Գերմանիոյ քիմիական վիթխարի հաստատութեան , Ֆարպընի 24 գլխաւոր տնօրէններուն դատավարութիւնը : Այս առթիւ 20.000 բառերէ բաղկացած ամբաստանագիր մը կարդաց ամերիկեան ընդհ. դատախազը , զոր Թ. Լ. Բոլորն ալ մեղադրելով թէ պատրաստած եւ վարած են նախապատրաստական պատերազմը : Անոնք ամբաստանուած են նաեւ իբրեւ կազմակերպիչները մարդկութեան դէմ գործուած ոճիրներու , գերեվարութեան (բռնի աշխատանք) եւ կողոպտիչները գրաւեալ երկիրներու :

Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ Ֆարպընի 200.000 բանուորներէն 50 առ հարիւրը բռնի տարուած աշխատաւորներ էին , թէ գրաւման առեն Ֆարպընը ամբողջովին կլանած էր Լեհաստանի քիմիական ճարտարարուեստը : «Այս ամբաստանեալները եւ իրենց նմաններն էին պատերազմի գլխաւոր ոճրագործերը եւ ոչ թէ կէս – պատասխանատու նացի մոլեռանդները եւ վողոջին անկիւնը կեցած տաղտկները : Իսկ ամէնէն կարեւոր խնդիրը այն է որ , եթէ այս մարդոց յանցանքը երեւան չհանէինք եւ չպատժէինք , շատ աւելի մեծ վտանգ մը պիտի ստեղծէին աշխարհի ապագայ խաղաղութեան համար , քան Հիթլէր , եթէ տակաւին ողջ ըլլար» :

Ամբաստանագիրը մանրամասնօրէն կը պատմէ թէ Ֆարպընի վարիչները ինչպէս պատրաստեցին պատերազմը , թէ ինչպէս քարտուղութիւններ , լրտեսութիւն եւ հինգերորդ դունդի աշխատանք – ներ կը կատարէին Գերմանիայէն դուրս : Կ'ըսէ նաեւ թէ ամբաստանեալները արհեստական ձգտ – խէժի գործարան մը հաստատած էին Աուշվիցի արդելարանին (Լեհաստան) դուրս եւ իրրեւ ճորտ գործածէին կալանաւորները : Անոնք որ այլեւս չէին կրնար աշխատիլ , կը դնդակահարուէին : Ա – նոնք ամբաստանուած են նաեւ թէ վուլթացուցած էին ծանր ջուրի արտադրութիւնը Նորվեկիոյ մէջ , հիւլէական ռումբեր շինելու համար : Մինչեւ 15 տարի եւ երթալով , ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ 1932ին , երբ նացի կուսակցութիւնը երկու միլիոն քուէ կորսնցուցած էր խորհրդարանի ընտրու – թեանց մէջ եւ կուսակցութեան ապագան անորոշ էր , Հիթլէր Ֆարպընի վարիչներուն օգնութեան դիմեց եւ անոնք նեցուկ հանդիսացան , զինքը իշխանութեան բարձրացնելու համար : Իսկ 1938ին Ֆարպընը քիմիական պատերազմի կը պատրաստուէր «մասնաւոր սաստկութեամբ» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՒԹԵԱՆ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ տնտեսական կարգուսարքին տարբերութիւնը արդիւք չէ երկու երկիրներուն դործակցութեան , ըսաց է Սթալին Պ. Սթասընի , որ վերջերս տեսակցութիւն մը ունեցած էր իրեն հետ : Մ. Նահանգներու նախագահական թեկնածուն , Սթասընը , նոր մէկնեղ հանեց խօսակցութեան մանրամասնու – թիւնները , Սթալինի արտօնութեամբ : Սպարապետը ըսած է .— «Եթէ պատերազմի առեն կրնայինք դործակցիլ , ինչո՞ւ պիտի չկրնանք նաեւ խաղաղութեան առեն : Ամբողջ հարցը ուղիղ եւ չուզելու խնդիր մըն է : Եթէ կողմերէն մէկը չուզեր դործակցիլ , կը նշանակէ թէ յարձակումի սպառնալիք մը կայ : Գերմանիա չուզելով դործակցիլ Խ. Միութեան հետ , յարձակում դործեց : Խ. Միութիւնը կրնար դործակցիլ Գերմանիոյ , ինչպէս ուրիշ երկիրներու հետ , բայց ան փափաք չունէր :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ հրէական կոմիտէն աղդ մը հրատարակելով ամերիկեան թերթերուն մէջ , կը յայտարարէ .— «Հազարաւոր հրեայ այրեր եւ կիներ , 18—35 տարեկան , կր մարդուին այժմ ամբողջ եւրոպայի մէջ , եւ Պաղեստին պիտի իջնեն անկար – գելներով : Մենք հազար հրեաներ պիտի տանք Պաղեստինի , բրիտանական կառավարութեան կողմէ կախուած իւրաքանչիւր հրեայի համար» : Այս առթիւ հանդանակութիւն մը բացուած է , քանի որ մէկ անկարգելը (փարաշիւթ) 36 սթերլին կ'արժէ :

ԻՏԱԼԻԱ մէկ մլուխտ տոլարի փոխառութիւն մը խնդրեց Միջազգային Դրամատունէն : Ֆրանսա եւս 250 միլիոն տոլար կը սպասէ նոյն դրամատունէն :

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ 50.000 լուսանկարները եւ յայտարարութիւնները դողդուեցան տեղեկատու նա – խարարութենէն , խորհրդաւոր պարագաներու մէջ : Գ.ջ. օր մարդ մը ներկայանալով դրասենեակ , խնդրեց իրեն յանձնել յայտարարութիւնները եւ լուսանկարները : Քարտուղարուհին արտօնագիր պահանջեց : Մարդը դնաց եւ երկու ժամ վերջը վերադարձաւ տեղեկատու նախարարութեան ար – տօնագրով : Քարտուղարուհին նորէն կասկածե – լով , հեռախօսեց նախարարութեան ար – տօնագրով .— «Այո , տուէք» : Մարդը երկու պատասխանեց .— «Այո , տուէք» : Մարդը երկու օդնականներ կանչեց եւ լուսանկարչներն ու աղդերը դուրս հանեցին եւ այս անգամ ուրիչ ձայն մը պատասխանեց .— «Ի՞նչ կ'ըսէք , մենք որ հեռախօսեցինք նախարարութեան ար – տօնագրով» : Քարտուղարուհին նորէն կասկածելով , հեռախօսեց նախարարութեան ար – տօնագրով

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 ֆր.

Mercredi 7 MAI 1947 Չորեքշաբթի 7 ՄԱՅԻՍ

ՀԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5028-Նդր շրջան թիւ 637 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃՐԱԳ ՄԸ ՀՈՍ, ՃՐԱԳ ՄԸ ՀՈՆ

Հեռաւոր սուրբերու վարժուած տիրացուներ ունինք, որոնք չատ վերէն կը նային իրենց աչքին առջեւ կատարուած աշխատանքներու վրայ :

Աւելի քան 25 տարի է որ կը չարունակուին այդ աշխատանքները ամէն գաղութի մէջ : Մինչեւ – նոյն մտահոգութեամբ,— վառ պահել ազգային ոգին եւ մշակոյթը, օտար ափերու վրայ : Մէկ խօսքով՝ ինքնապաշտպանութիւն :

Արդի՞նքը,— կամաւոր կոչերը միայն կըր – նան չհեռնել, եւ կամ նեմացնել :

Պահ մը մէկդի դնենք բախտաւոր, փարթամ գաղութները, Ֆրանսա, Եգիպտոս, Ամերիկա, ուր աչքի կը զարնէ յետին չարժումը, կ'արձա – նագրուի եւ կ'արձագանգէ :

Մեր մեծապատիւ ուսումնականներէն քանի՞ հոգի լուր ունին, օրինակ, Պալքաններու, Ծովաստանի կամ Սուրիա-Լիբանանի մէջ թափուած քըր – տինքէն եւ ձեռք բերուած վաստակէն : Ոչ միայն կրթական, այլեւ գրական – գեղարուեստական գետնի վրայ :

Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ գաղութները են – թարկուելով խստակրօն կարգուսարքի մը, եւ մա – նաւանդ տնտեսական ահաւոր անձկութեան մը, այլեւս ի վիճակի չեն լայն բանալու իրենց թե – ւերը, ինչպէս տարիներ առաջ :

Մի՞նակեալ ըսենք որ, աշխարհաւեր պատե – րազմէն առաջ, երկուքն ալ եղբայրաբար օգնու – թեան կը հասնէին աւելի անբախտ գաղութներու : Նոյնիսկ Հայաստանի : Այսօր երկուքն ալ մատ – նուած են աննախընթաց թշուառութեան մը, եւ ձգուած իրենց բախտին :

Պարագան նոյնն է Ծունաստանի մէջ, մանա – ւանդ Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ շրջաններուն՝ հա – մար, ուր հազարաւորներ օր առաջ հեռանալու մասին կը մտածեն :

Եւ սակայն, այս եղերական կացութեան առ – ջեւ իսկ, Ծունահայը ծալկոց եւ դպրոց կը պահէ : Եւ եթէ կան քաղաքներ որ ոչ մէկին ունին, ոչ միւսը (Տէտէ Աղաճ, Քսանթի եւն·), պատասխա – նատուն իրենք չեն : Ոչ բարոյապէս, ոչ ալ նիւ – թապէս :

Որո՞ւ միտքէն անցաւ եղբայրական օգնու – թիւն մը ընծայել այս անճար գաղութին, ուր պարզ օրաթերթ մը անդամ 200 տրախմի կ'արժէ (Գրաւման շրջանին, կարելի եղած էր մէկ միլիո – ֆրանքի պարէն եւ դեղեր հասցնել) :

Մեր նայուածքը տարածենք աւելի հեռուն մինչեւ Եփրատի ափերը :

Ապահովաբար չատ քիչեր կարդացին ճամբոր – դի մը նկարագրութիւնը՝ Գամըշլը դիւղի մասի (Յառաջ, 3 Մայիս) :

Տարիներու ընթացքին կազմուեցաւ այս հա – յաստանը, Թուրքեստանի սահմանին վրայ, ճահիճները հաղիւ ցամքեցուցած, անոր բնակիչ – ները հաստատեցին եկեղեցի, առաջնորդարան, մանկապարտէզ, ազգ· վարժարան, Հ· Մ· Ը· Մ· եւայլն :

— «Մանկապարտէզի աշակերտներուն թիւն 178 : Սրահին ու դասարանին գետինը մերկ է, չո – խար մը անգամ չի ծածկեր պէտոնը, եւ փոքրիկ – ները նստեր են երկար, փայտէ մերկ նստարաննե – րու վրայ» :

Աւելի բախտաւո՞ր է ազգ· վարժարանը, ո – ւնի 450 աշակերտներ :

— « Ա· եւ Բ· դասարաններդ երկու մասերու բաժնուած են, աշակերտներու բազմութեան պատ – ճառով : Բոլորն ալ ունին գրասեղաններ : Պատերը մուր են ու մոայլ, լուսամուտները փիչ եւ փոքր : Եւ սակայն, կը մխիթարուին մտքի եւ սրտի լոյսով : Հայերէն կը սորվեցնեն քրտախօս ընտա – նիքներու դաւակներուն :

— « Աշակերտներուն կէսէն աւելին էրտախօս ըն – ներու զաւակներ են, որոնք այնքան սահուն կը պոպով կը խօսին ու կը գրեն մայրենի լեզուն» :

Շատ ու չատ բարե՛ւ մեր այն հայախօսնե – րուն, որոնք երկտող մը կարդալ–գրել անդամ չ – սորվեցուցած իրենց զաւակներուն : Եւ կը պարծ – անանց Ֆրանսերէնով, անգլերէնով կամ սպաներ – նով : Նոյնիսկ Թուրքերէնով ...

Մինչդեռ, անդին, Անատոլուի խորերը, ա – մը կեսարացիները օգնութիւն կը խնդրեն, դպր – մը բանալու համար, որպէսզի իրենց զաւակնե – չմոռնան մայրենի լեզուն ...

Ճրագ մը հոս, ճրագ մը հոն : Բորբը Նա – պատակին համար,— սեփական հայրենիք :

Ներգաղթի հրամանագրի մեկ տարին

50 761 հոգի գացած են

(ՄՄԲ.— «Ս· Հայաստան» ամսագրի 1946 Դեկտ·ի թիւէն, մեր հայերէնով) ·

Մէկ տարի առաջ, 1945 Նոյեմբերին, Խ· կառավարութիւնը թոյլ տուաւ արտասահմանեան երկիրներուն մէջ գտնուող տարագիր Հայերուն վերադառնալ Հայրենիք՝ Խ· Հայաստան : Այս պատմական որոշումը մեծ ցնծութիւն ստեղծեց թէ՛ Խ· Հայաստանի եւ թէ արտասահմանի Հայերուն մէջ :

Ներգաղթը կազմակերպուած ձեւով սկսելու համար՝ կատարուեցան մեծ աշխատանքներ : Ներգաղթողներու առաջին կարաւանը հայրենիք վերադարձաւ այս տարուան Յունիս 27ին «Թրանսիլվանիա» չոգենաւով : Անկէց վերջ բուռն թափով չարունակուեցաւ ներգաղթը, արտասահմանեան կարգ մը երկիրներէն՝ Սուրիայէն, Լիբանանէն, Յունաստանէն, Պուլկարիայէն, Ռումանիայէն եւ Իրանէն : Ամրան ընթացքին Սուրիայէն եւ Լիբանանէն ներգաղթեցին մօտ 19.000 Հայեր : Աւելի քան քանի հազար հոգի եկան Իրանէն : Քանի մը հազար Հայեր ալ ներգաղթեցին արտասահմանի միւս երկիրներէն : Այսպէս, 1946ին արտասահմանէն Խ· Հայաստան վերադարձողներու թիւը հասաւ 50.761 անձի : Ներգաղթողներուն աւելի քան 40 առ հարիւրը տեղաւորուած են հանրապետութեան քաղաքներուն մէջ : Միայն Երեւան քաղաքին մէջ տեղաւորուած են աւելի քան 10.000 հոգի :

Ներգաղթողներուն մէջ կան բազմաթիւ դիւղացիներ, բանուորներ, մտաւորականներ եւ տարբեր մասնագիտութեան տէր անձեր : Բոլոր աշխատունակ մարդիկը՝ թուով քանի հազար հոգի, ըստ մասնագիտութեան արդէն սկսեր են աշխատանքի՝ մեր արդիւնաբերութեան, դիւղատնտեսութեան եւ մշակութային դանազան ճիւղերուն մէջ : Անոնք ամենամեծ եռանդով կ'աշխատին իրենց նոր, բայց հարազատ միջավայրին մէջ : Անոնցմէ չատեր մտնելով ընկերվարական մրցման մէջ, դարձեր են հարուածայիններ եւ ստախանովականներ :

Տասնըեօթամեայ ջուլհակուհի Եղիսաբէթ Էնկֆեան, որ Խ· Հայաստան եկած է առաջին կարաւանով եւ գործի մտած «Սթալին» հիւսուածքէղէնի գործարանին մէջ, աշխատանքի սկսելէն հինգ օր վերջ, սկսաւ ինքնուրոյն կերպով տիրապետել սպիտակեղէն գործող՝ իրեն համար բոլորովին անծանօթ մեքենային եւ մրցման մասնակցեցաւ միւս աշխատողներուն հետ : Հոկտեմբեր – եան ընկերվարական Մեծ Յեղափոխութեան 29րդ տարեդարձի նախօրեակին, խորհրդային նոր քաղաքացին դերազանցեց իր մրցակիցները, 300 մեթրի փոխարէն, մէկ ամսուան մէջ տալով 600 մեթր : Մեծ ոճնի օրը Ե· Էնկֆեան խոստացաւ այնուհետեւ տալ երեք չափ (նորմա) : Հիմա կը կատարէ իր խոստումը օրական տալով 2.5էն 3 չափ :

«Միկոյեան» գործուածքի աշխատանոցին մէջ հիացումով կը խօսին, վերջերս Ռումանիայէն հայրենիք վերադարձած Խ·նոր քաղաքացի՝ Հմայեակ Ստեփանեանի ընտանիքի մասին : Խ· Հայաստան գալէն քանի մը օր վերջ՝ Ստեփանեանի ընտանիքը, որ 15 հոգիէ կը բաղկանայ, աշխատանքի անցաւ գործարանին մէջ : Հմայեակը հիւսն է, անոր որդիները՝ Ստեփանը, Յարութիւնը, Համազասպը, աղջիկները եւ կինը հմուտ մանողներ եւ կարողներ են : Ստեփանեաններու ընտանիքը, մտնելով ՍՍՌ Գերագոյն Խորհուրդի ընտրութիւններու ի պատիւ յատուկ եկած մրցումին մէջ, ստանձնած է յանձնառութիւններ զոր կը կատարէ աւելիով :

Լենինականի առանին կահ–կարասիներ պատրաստող «Պողպատ» արուեստին մէջ կ'աշխատին արտասահմանէն վերադարձած 53 մասնագէտ բանուորներ : Անոնցմէ չատերը բարեխղճօրէն եւ եռանդով կը կատարեն իրենց պարտականութիւնները, 150—200 արտադրական տոկոսով :

Երեւանի «Ձերժինսկի» դազգահագործիֆաշիանական գործարանին մէջ յղկողներ Գ· Մանուկեան, Հ· Եփրեմեան եւ փականագործ Ի· Մանուկեան, հայրենիք գալով անմիջապէս անցան աշխատանքի եւ մրցումի մասնակցելով, հիմա կը կրկնապատկեն ու կ'եռապատկեն իրենց արտադրութեանց քանակը :

Ս· ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏԵԳՆԱՊԸ

Ընկերվարականները արտակարգ ժողով գումարեցին

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, կիրակի օր դահլիճը 186է դէմ 360 ձայնով վստահութեան քուէ ստացաւ Ազգ· ժողովէն : Քուէարկութենէն անմիջապէս վերջը, վարչապետը պաշտօնի արձակուած համարելով չորս համայնավար նախարարները, առժամապար ուրիշներու յանձնեց անոնց պաշտօնը : Հինգերորդ համայնավարը, Պ· Ժոռժ Մառան, առողջապահական նախարար, անդամ է ոչ թէ Ազգ· ժողովին, այլ Հանրապետութեան Նորհուրդին : Հետեւաբար մասնակցած չըլլալով կիրակի օրուան քուէարկութեան, կը մնար իր պաշտօնին վրայ : Բայց ան ալ վերջին պահուն նամակ մը դրկելով, յայտնեց թէ համաձայն է իր ընկերներու տեսակէտին, հետեւաբար կը հրաժարի :

Այսպէս վերակազմուած դահլիճը անմիջապէս դարձի ձեռնարկեց, սակայն իր ճակատագիրը երէկ պիտի որոշուէր, ընկերվարական կուսակցութեան արտակարգ համագումարէն վերջ : Պ· Ռամատիէ ընկերվարական ըլլալով, կ'ուզէ դիտնալ թէ կուսակցութիւնը համաձա՞յն է կառավարութիւնը չարունակելու առանց համայնավարներուն : Կարծիքները մեծապէս կր տարբերին այս հիմնական հարցի մասին : Ընկերվարականներուն մէջ ալ կայ ձախ թեւ մը որ չուզեր ամէն կապ խզել համայնավարութեան հետ եւ դայն դարձնել ընդդիմադիր ուժ մը : Մնանանդ որ, հետզհետէ կը զօրանայ զօր· տը Կոլի նոր կազմակերպութիւնը, «Համա – խմբում Ֆրանսացի Ժողովուրդի» : Կազմակերպութեան ընդհ· քարտուղարը առջի օր զեկոյցով մը կը հաղորդէր թէ մինչեւ մայիս արձանագրուած են 810.000 անդամներ, որոնց 103.000ը Փարիզի մէջ : (Անդամագրուած համայնավարներուն թիւը կը հաշուեն 900.000) : Մասնաճիւղեր պիտի կազմուին նաեւ զաղթավայրերու, Մ· Նահանգներուն, Քանատայի, Հարաւ· Ամերիկայի եւ Ասիոյ մէջ, ուր որ Ֆրանսացիներ կան :

Ընկերվարական համագումարին հրաւիրուած են 400 պատգամաւորներ, Ֆրանսայի բոլոր մասերէն : Իր տալիք որոշումը վճռական հետեւանքներ պիտի ունենայ ոչ միայն երկրին, այլեւ կուսակցութեան համար : Այս առթիւ է որ պիտի պարզուի թէ Ֆրանսայի քաղաքական կուսակցութիւնները տրամադի՞ր են միացեալ ճակատ կազմելու համայնավարներուն դէմ :

Վերակազմուած դահլիճը իր առաջին նիստին մէջ որոշեց օգնաւեր եւ զօրք փոխադրել Մատագասքար, ուր ապստամբութիւնը չէ զսպուած տակաւին : Համայնավարները այս հարցի մասին ալ տարբեր տեսակէտներ ունին : Այս առթիւ հարցապնդումներ պիտի ըլլան Ազգ· ժողովին մէջ :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀՈԳԵՐ

Համայնավարները բնականաբար բարկացած են, տեսնելով որ իրենց նախարարները դուրս կը ձգուին, առանց հրաժարած ըլլալու : Անոնք չէին կարծեր թէ Պ· Ռամատիէ այսքան վճռական պիտի ըլլար· իսկ ուրիշներ կը չնորհաւորեն վարչապետին քաջութիւնը : Այս առթիւ ալ մասնագէտներ դիտել կուտան թէ սահմանադրութիւնը չէ նախատեսած չատ մը պարագաներ : Համայնավարները կը չարունակեն իրենք զիրենք համարել կառավարական կուսակցութիւն եւ անոր համեմատ գործել : Մեւս կողմէ, մեծ յոյսեր դրած են ընկերվարական համագումարին վրայ, որուն անդամները ձայրը ձայրին կառախտմբ նստան դէպի Փարիզ, երկրին հեռաւոր վայրերէն :

Եթէ վերակազմուած կառավարութիւնը չարունակուի կամ նոր կառավարութիւն մը կազմուի առանց համայնավարներուն, կը վախցուի որ այս վերջինները դարկ տան գործադուլներուն, Աչխատանքի Դաշնակցութեան միջոցաւ եւ ջլատեն կառավարութեան գործունէութիւնը :

Առանց ատոր ալ, գործադուլները կը ծաւալին արդէն : Րընոյի բանուորները դրաւեցին այդ վիթխարի հաստատութիւնը, որ պետութեան կը պատկանի : Սէնտիղիէի մետաղագործական հաստատութեանց բանուորները գործադուլ հռչակեցին, պահանջելով աւելցնել արտադրութեան պարգեւը : Եթէ չուտով համաձայնութիւն չդոյանայ, հնոցները պիտի չկրնան բանիլ երեք չաբաթէն առաջ :

Վարչապետը ուրբաթ օր ունկնդրութեան պիտի ընդունի Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը որ առջի օր նիստ մը դումարելով, որոշած էր կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել բանուորներու դժգոհութեան վրայ : Կազմակերպութեան վարիչ մարմինը համաձայն ըլլալով հանդերձ դիները կրճատելու քաղաքականութեան, կը կարծէ թէ կարելի է պարգեւներ սահմանել յաւելեալ արտադրութեան համար : Ուշադրաւ պարագայ մր այս առթիւ.— Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը առայժմ վերապահ դիրք մը բռնած է մետաղագործական բանուորներու պահանջին մասին, որ կը նախատեսէ ժամական 10 ֆրանք պարգեւ յաւելեալ արտադրութեան համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Ա Ր Ա Գ Ա Ծ

Անյիշելի ժամանակներից կանգնած է լեռների դեղեցկուհին՝ Արագածը:

Պատմութեան հողմասոյր ոչխատնքներին ա-կանատես այս լեռը տեսել է, թէ ինչպէս Արա-րատեան դաշտի տափարակից, ամեհի նժոյգներով, դէպի իր ստորոտներն են վարդել Խալդերը, ո-րոնք փոխադրական դէյարկներ ունէին, արագոտն Ուրարտացիները, դեսերի սիրահար թխաչեայ Ա-մէնները, եւ Ասորիները՝ սեւազանդուր մօրուք-ներով, որոնք բաբանեներով ճգնում էին փչրել խալ-դական բերդերը՝ արծիւների նման լրենց քար-կոփ մազիլները խրած հողի մէջ:

Ո՞վ է եղել առաջին մարդը, որ առաջին ան-դամ բարձրացել է այդ լերան գլուխը, գլուխ, որ դուցէ կայծակների զարկով բաժանւել է չորս գա-գաթների եւ նրանց գոգում գոյացրել փիրուզեայ մի լճակ, որ մաքուր է ինչպէս մանկան դեռ չպղ-տորած առաջին արցունքը: Այդ լճակը, կախար-դիչ ու թովիչ, որի մէջ կարծես երկինքը խտացրել է իր ամբողջ կապոյտը, որի յատակում նկատելի են կոկած ջրաքարեր ու սպիտակ աւազը, ինչ-պէս առաջին ձիւն, որ նստում է անկոխ վայրե-րում:

Հայաստանի փրւած լեռներից մէկն է Արա-գածը, փռւած լայն, ինչպէս մայր արծիւն իր թե-ւերի տակ եղած ձագուկ-բլուրների վրայ: Արե-ւելեան ստորոտն իշխում է Արարատեան դաշտի վրայ, ստորոտ, որից ներքեւ են խուժում գագա-թից սկիզբ առնող վիթխարի խորխորատներ ու ձորակներ, մութ ու անձուկ, ուր յաւիտենապէս արեւի ոչ մի շող չի կարողացել թափանցել: Արեւ-մտեան ստորոտից սկսւում է հացառատ Շիրակը, որի դաշտավայրում ապրում է «մանի» երգող եւ քէֆ սիրող ժողովուրդ, ժողովուրդ, որ առանց երգի ոչ մի աշխատանք չի կատարում:

Նայելով մեր Արագածին՝ ակամայ մտածում ես, որ Հայկը՝ Հայ ժողովրդի քաջ լեգենդար նա-խահայրը, դուցէ այդ լերան հմայքը լսել է ու դեռ այն ժամանակ, երբ հաշտ ու խաղաղ ապրում էր Սեննաարում, Բէլ սիտանի հետ: Լսել էր դուցէ: Նա երազել էր տեսնել Արագածը: Ահա նա, իր վա-չէ որդիների ու թոռների հետ կանգնած Արա-րատեան դաշտում:

— Արեցէք ձեր նիզակը այս արգաւանդ հո-ղում, նայեցէք այս չքնաղ լերան եւ այն պահեցէք ձեր ձեռքերում յաւիտենից յաւիտեան:

— Գեղեցիկ է, գեղեցիկ,— ասաց միաբերան Հայկական առաջին ընտանիքը:

Եւ այնուհետեւ, այնտեղ վերեւում, բերդեր կառուցւեցին եւ լեռը այրերին ուշ քաջութեան ներշնչանք, կոյսերին՝ ջուր ու ծաղիկներ:

Արագածի լանջերին, վտիտ ծառեր կան այն-տեղ, ու թփեր, որոնք սառնաշունչ քամիների ա-ռաջ կանգնում են ամբողջ ամառ եւ խոր աշնաներ հակում են լրենց գլուխները: Այնտեղ կայ վայրի ալոճ եւ մասուր, եւ խոտեր կան, որոնք կորում են թրերի պէս: Ահա այս լեռնալանջերում ապրել են մեր Խալդ եւ Ամէն նախահայրերը, որոնց չի-կացած հայեացքներից դեւերը կծկւում էին ժայ-ռերի խոռոչներում եւ քարից քար էր զարնւում վայրի այծեամը արիւնոտելով իր սեւ կճղակները:

Այժմ էլ, երբ անցնես Արագածի լանջերով, կը հանդիպես քաղմաթիւ դիւղերի, որոնց դեռ հին առաստաղների տակ կայ մի զարմանալի խլրտուն կեանք: Այդ դիւղերում ապրում են լեռնաստանի սուրբ ժողովուրդներ՝ Սասունցիներ, Տարօնցի-ներ: Ներանք արագոտն են եւ քաջակորով եւ հաշտ են Արագածի հետ, որ պարգեւում է մաքուր օդ եւ ջուր, ծխախոտաթուփ ու կանեփ, բանջարեղէն ու ծաղիկ: Դեռ լոյսը ձգւում ներանց հօտն ու նա-խիրը, դանդաղ, զորշ ու թուխ ամպերի նման բարձրանալով մինչեւ ձիւնի սահմանները, ուր ծարաւած չար այծը պահ մը լիզում է ձիւնը՝ զո-վացնելով կանաչի հիւթով պատած իր չրթունքը:

Այստեղ, այս արեւոտ լեռնալանջին, դիւղեր կան, որոնք այլեւս քսենեֆոնեան դիւղերը չեն: Ներանք չեն երեւում միայն առաւօտեան թռչնի բարձրացող ծխից, այլ այն քարէ խոշոր չէնքերով եւ նոր գծագրւած փողոցներով, որոնք ձգւելով դիւղերից՝ խառնւում են լեռն ի վեր մագլցող չա-ւիղներին եւ առապարներին:

Նոր, սոցիալիստական մարդն է այժմ վայե-լում Արագածի դեղեցկութիւնն ու բարերերութիւ-նը, որը համայնական աշխատանքից յետոյ, տանը մաքի բոլոր թեւերով կապւում է աշխարհի հետ: Այստեղ երբեմնի խուլ ու ամայի լեռնալանջերում հն-չում է ռատիոն եւ վայրի օդն ընտելացած է աշ-խարհի չորս ծագերից եկող լուրերին, ընդունելով այն որպէս առօրեական պահանջ:

Նախկին կոպիտ ու քարակոփ լեռնցին այժմ իր չրջապատի բնութեան վրայ չի նայում ահ ու զարմանքով: Նա գիտէ, որ լեռը՝ լեռ է եւ ոչ մի ոգի ու չարք չկայ այնտեղ, եւ միայն տոկուն ու յամառ աշխատանքն է նրա մաքի դերիչխանը, ո-րին կպչելով դարձել է ճարտար վարպետ: Եւ ինչ կայ զարմանալու, եթէ Սասունցի մի Օհան ասի հպարտութեամբ.—

— Աշխարհք փոխւել է, փոխւեր ենք մենք էլ, մեր ագաթն էլ...

Եւ իսկապէս, չատ բան փոխւել է Արագած լ-րան լանջերին: Մտնում ես պատահական մի տուն: Ներսը մաքուր է, եւ երկաթեայ մահճակալն-կան, որոնց ճաղերը պսպղում են արծաթի փա-լով: Անկիւնում կանգնած է փնջնաեռը, որպէս ա-տաւոլոր հիւր: Կարմրագոյն, ապակեզարդ դր-պահարանում, ձգւած զինուորների նման, չար-ւած են գրքեր: Ոչ ոք չի զարմանում քաղաքից կած, արտասովոր հազած հիւրերի վրայ: Սեփ-կանատիրական զարշ մոլի կիրքը տեղի է տ համայնականին, քանի որ այնտեղ այս բարձուն վրայ, մարդիկ ապրում են նոյն խոհերով ու մ քերով, ինչ որ Արարատեան դաշտի դիւղը մէկին ու մէկը:

ՍՈՂՈՄՈՆ ՏԱՐՕՆՑ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԵՐԵՔ ԹՈՆ ՈՍԿԻ եւ 60 միլիոն արժէ-անուն մը աղամանդ դանուեցաւ Պրէսլաւի վանքին մէջ: Կը կարծուի թէ Գերմանները պ-հած են:

Օրհնակելին եւ պախարակելին

Վիէննա, (Յառաջ).— Պառաւ մըն է 70ը ան-ցուկ, առողջ, ծեր, գոհունակ դէմքով: Միշտ ու-րախ դիմագծով կը տեսնեմ, երբ քաղաքային պարտէզը երթամ: Երբեմն հոն կը հանդիպիմ է-րեն, իր որոշեալ տեղը միշտ, Johan Straussի ար-ձանին մօտն է, ուր կ'ըլլան նաեւ քաղաքային պարտէզ գացող Հայեր, կին թէ տղամարդ: Երբեք առանձին չեմ տեսած տիկ. Ա., միշտ շրջապատ-ուած ծանօթներով, բարեկամներով: Փոքրիկները մանաւանդ երբեք չեն հեռանար սիրելի մեծ մայ-րիկէն: Պատկառանքի հով մը կայ վրան: Կը հագ-ուի մաքուր եւ պատշաճօրէն, բայց ոչ պճնասէր պառաւներու պէս:

Շատ տարիներ առաջ մեռած է ամուսինը, հա-մեստ հայ վաճառական մը որ երեւի թողած է իր նիւթական կարողութիւնը, որով ցարդ կ'ապրի, բարեկեցիկ եւ գոհ իր վիճակէն, իր կոկիկ կահա-կորուած բնակարանին մէջ առանձին կ'ապրի, թէ-եւ ունի բազմաթիւ աղգականներ քաղաքին մէջ: Ունի մանչ զաւակ մը եւ երկու աղջիկներ, որոնք չատոնց կարգուած են Հայերու հետ, տուն տեղ ե-ղած եւ չափահաս զաւակներու տէր: Զաւակները եւ թոռները իրենց մօրը: Մեծ մօր բոլոր բարե-մասնութիւնները իւրացուցած են:

Կր զարմանամ, 40 աւելի տարիէ ի վեր գաղ-թած իր ծննդավայրէն, ուր Հայերը առհասարակ Թրքախօս են, այս տիկինը կը խօսի հայերէն, այն-քան մաքուր, այնքան գրական լեզուով: Ոչ մէկ օ-տար բառ, կը խօսի հատիկ հատիկ, որոշ եւ սա-հուն: Խօսածները իմաստալից եւ հաճելի:

Դժբախտաբար չատ քիչերը են անոնք որ կը պահեն իրենց հայկական դրոշմը, լեզուն, յաջոր-դաբար աւանդելով իրենց զաւակներուն եւ թոռ-ներուն:

Կը ճանչնամ կեսարացի բազմանդամ ընտանիք մը, չատ համեստ եւ պատուաւոր: Քառորդ դարէ մը ի վեր հոս են, տուն տեղ եղած, բարեկեցիկ կ'ապրին, զաւակները հոս ծնած՝ մեծցած ամու-նացած են, իրենք թուրքերէն կը խօսին ի բաւեր, իրենց Վիէննացի զաւակներն ալ թուրքերէն կը խո-սին: Իսկ իրենց մէկ աղգական հայրենակիցը աւելի սօֆի, Թրք. Փէսէն ալ չի հրաժարիր ...: կարմիր Փէսը գլխին, հատ ծոպը առ-չևւէն կախած, ձերմակ երկար վերարկու մը հա-գած, իրմանութիւնատուհանին մէջ նստած՝ կ'աշ-խատի: Երբ գործով այն փողոցէն կ'անցնիմ, ձամ-բաս կը փոխեմ, ակամայ չտեսնելու համար իր երեսը:

Այս կարգին յիշեմ նաեւ թէ, քանի որ պաղու-թիւ մէջ կեսարացիները եւ քանի մը Եողղատցի-ներ որոշ թիւ մը կը կազմեն, թուրքերէնն ալ պոր-ծածական լեզու է դարձեր: Թուրքերէն գործի մէջ սակարկութեան մէջ, խաղի մէջ եւ.. հայհոյան-քի մէջ: Եթէ չեմ սխալիր, պաղութիւն մեծ մասը 20է աւելի անձեր կարգուած են տեղացիներու հետ: (Պաղութ ըսելով պէտք է հասկնալ պատե-բազմէն առաջ տեղս հաստատուած Հայեր): Շա-տեր զաւակներ ունին որոնց անշուշտ ընտանեկան լեզուն գերմաներէն է, զաւակները կը խօսին ի-րենց մայրենի լեզուն, իսկ հայրենի լեզուն, ժա-մանակ չունին այդ բաներով զբաղելու:

Ձիւղ է որ չկայ ոչ մանկապարտէզ, ոչ դպրոց, բայց կայ ժրաջան քահանայ մը, որ միշտ կը յոր-դորէ եկեղեցիէն.— Ղրկեցէք ձեր զաւակները, սի-րով կը ղբաղիմ, փոքր կամ տարէց: Բայց ո՞վ կ լսողը: Եւ մտածել թէ 1915ի տարսակներուն ա-տեն, անապատներու մէջ սովահար, արեւահալ մայրը իր զաւակներուն մայրենի լեզուն կը սոր-վեցնէր աւազի վրայ Ա. Բ. Գ. գծելով...:

Բարեբախտաբար դեռ կան ընտանիքներ ալ իրական Հայեր, հասուն զաւակներու տէր չատեր որոնք հայերէն կը խօսին եւ հայերէն կը խորհին

ԳԱՂԹԱԿՏ

Միացեալ Ազգերը բռնակ պիտի ունենան

Միացեալ Ազգերու գինուորական յանձնա-խումբը չաբաթ օր հրատարակեց իր տեղեկագիրը, որուն համաձայն Մեծն Բրիտանիա, Մ. Նահանգ-ները, Ռ. Մխութիւնը, Ֆրանսան եւ Չինաստան հաւանած են իրենց ամէնէն քաջավարժ եւ ընտիր ուժերը տրամադրել, միջազգային բանակ մը կազ-մելու եւ խաղաղութիւնը ապահովելու համար: Այս ուժերը փոխ պիտի տրուին միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան եւ պիտի գործեն գերագոյն հրամանատարութեան մը տակ որ պա-տասխանատու պիտի ըլլայ միացեալ Ազգերու Խորհուրդին:

Հինգ Մեծերու գինուորական մասնագէտները 14 ամիսէ ի վեր կ'ուսումնասիրեն այս հարցը, ծրագիր մը կազմելու համար, որուն համաձայն Ազգերու Խորհուրդը իր տրամադրութեան տակ պիտի ունենայ դէնք եւ զօրք, խափանելու համար որեւէ սպառնալիք խաղաղութեան դէմ, բռնադրումով միջազգային խաղաղութեան կամ նախայարձակում: Հրատարակուած տեղեկագրէն կը հետեւի թէ չատ մը կէտերու մասին անհամա-ձայնութիւն կը տիրէ Ռ. Մխութեան եւ արեւմտ-եան պետութեանց միջեւ: Հետեւաբար ամիսներ— թերեւս տարիներ — պիտի անցնին, մինչեւ որ բանակցութիւնները վերջնական եւ Մ.Ա.Կը գինեալ ուժ ունենայ իր տրամադրութեան տակ:

Անհամաձայնութիւններէն մէկը սա է.— Ռ. Մխութիւնը կը պնդէ որ Հինգ Մեծերը միեւնոյն չափով ցամաքային, ծովային եւ օդային ուժ տրամադրեն: Անգլիա, Ֆրանսա, Մ. Նահանգները եւ Չինաստան կ'առաջարկեն որ իւրաքանչիւրին բաժինը տարբեր ըլլայ: Օրինակ, Անգլիա կրնայ ամբաձիգ օդանաւեր տրամադրել, իսկ Ռ. Մխու-թիւնը ցամաքային ուժեր եւայլն:

Ցեռայ, Ռ. Մխութիւնը կը պահանջէ 30—90 օր պայմանաժամ սահմանել, Մ.Ա.Կի զօրքը խու-վութեանց վայրին մէջ պահելու համար, խաղա-դութեան սպառնացող վտանգը խափանելէ վերջ: Մխանները կ'ըսեն թէ միջազգային բանակին քաշ-ուելու պայմանաժամ պէտք է որոշուի Ապահո-վութեան Խորհուրդին կողմէ: Ռ. Մխութիւնը կը մերժէ որ Միացեալ Ազգերու 55 անդամները ռազ-մավարական խարիսխներ տրամադրեն Ապահովու-թեան Խորհուրդին, երբ խաղաղութիւնը վտան-գուած: Ժողովները կ'ըսեն թէ անհրաժեշտ են այդ խարիսխները: Ռուսերու կարծիքով, Ապահովու-թեան Խորհուրդին տրամադրուած զօրամասերը խաղաղութեան առեն պէտք է մնան իրենց պատ-կանած երկիրներու սահմաններուն մէջ: Միւսները կ'առաջարկեն տրամադրելի ուժերը ցրուելիսփիւ-րս աշխարհի, որպէսզի Ապահովութեան Խոր-հուրդը կարենայ անմիջապէս գործել, երբ խա-դաղութիւնը վտանգուի:

Ուրիշ վիճելի կէտեր ալ կան, բայց Հինգ Մե-ծերը համաձայնած են 24 կէտերու մասին: Ամէն պարագայի մէջ տակաւին ընդհանուր սկզբունք-ներ են որ կը մշակուին:

ԱՊՐԻԼ 11Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԻԼԱՆՈՅԻ ՄԷՋ

ՄԻԼԱՆՕ (Յառաջ). — Ապրիլ 27ին, հայ եւ օտար հոծ բազմութեան մը ներկայութեան, Իտա-լիոյ Հայ Մշակութային Միութիւնը արժանավա-յել կերպով ոգեկոչեց Ապրիլեան նահատակներուն յիշատակը: Բացման խօսքը արտասանեց Պ. Արա-մայիս Սրապեան, որուն յաջորդեց Շուիէնի մա-հերդը, զոր նուագեց յայտնի դաշնակահարուհի օր. Մ. Պատուրեան: Ցաջորդաբար խօսք առին Պ. Ամէն Սարեան (իտալերէն), Պ. Մանուկ Խանպէկ-եան եւ Պ. Զաւրբաստ: Ճառախօսներուն կեդրոնա-կան դաղափարն էր տեսնել Ապրիլ 11ի զոհաբե-րութեան մէջ այն հուժկու եւ անդիմադրելի ու-ժականութիւնը որ համայն հայ ազգը կը մասնի-ացնէ գերբնական ցաւի մը մէջ: Օր. Մ. Պատուր-եան յաջորդաբար նուագեց Շուիէնէն, Ռայլա-բրիէտարավէն, Ալպենիցէն, Կալուբրիէն եւ երգեց Կրէչմանինովէն, Կոմիտասէն (Կռունկը), Մելիք-եանէն (Վարդը), խոր տպաւորութեամբ համակե-ցով ներկաները: Արտասանութիւններ ըրին տիկ. Քնարիկ Եղիկեան (Սիամանթոյի «Մօր մը երա-զը») եւ Պ. Բագրատ Եղիազարեան (Ա. Ահարոն-եանի «Ցարգանք քեզ»ը): Երկուքն ալ մեծ ձեռ-նահասութեամբ: — Ա. Ս.

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ անդլիական որբանոցը փակ-ուեցաւ Թիթոյի հրամանով: Հաստատութիւնը մէկ միլիոն սթերլին դրամ ունի: Այս առթիւ Լոնտոնի անդլեսաերալ ընկերակցութեան նախա-դահութենէն հրաժարեցաւ անդլիացի պատմաբան մը որ տարիներէ ի վեր քարոզութիւն կը կատարէր ի նպաստ Թիթոյի:

ՀԱՑ ԿԱՄ. ԵՒ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՍԱՐՔԱԾ ՄԵԾ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԼԻՈՆ, 27 Ապրիլ.— Այս տարի ալ Լիոնի հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութիւնը մեծ սգահանդէս մը սարքած էր, մէկ միլիոն նահատակներու եւ երկու պատերազմներու (1914 — 18 —1939—45) ընթացքին ինկած հերոսներու յիշատակը փառաւորելու համար Fourvièreի կաթողիկէ մայր տաճարին մէջ:

Կիրակի (17 Ապրիլ) առաւօտ կանուխէն բազմութիւնը գունդ – գունդ կը դիմէր դէպի Fourvière: Քաղաքը կարծես տօնական զգեստ է հագեր: Ժամը 10ին յայտարարուած էր պատարագը, բայց, չատ աւելի կանուխ հսկայ կաթողիկէին ընդարձակ շրջափակը ծայրէ ծայր լեցուած էր: Վերը, բարձր աշտարակին վրայ զանգերը կը ղօղանջեն, մեզի բերելով «Բամբ փորոտան»ի դուռ ալիքները: Հայոց աչխարհի նուիրական քայլերգն է որ կ'արձագանգէ: Հայ նահապետին՝ Մեծն Ալիշանի ուրուականն է որ կը շրջի յորդահոսան բազմութեան մէջ, միայն հայ նահապե՞տն է: Օ՛, ոչ Հայոց բոլոր հին ու նոր նահապետներուն, «Զինուոր-եալ մանկանց նոցա, եւ, ամէնայն ժողովրդեան»: Այն ժողովուրդին՝ որ օր մը ողջակիզուեցաւ յանուն իր հաւատքին, իր դաւթին, իր պաշտելի հայրենիքին:

«Բամբ փորոտան»ի բամբ որոտումներուն կը յաջորդէ հոգեմայլ «Մորհուրդ խորին»ը: Թղթակիցները կը լուսանկարեն աչ ու ձախ: Մարտիկ – ներու միութեան անդամները ժրաջան մեղուներու պէս կը վազվզեն հոս ու հոն կարպապահութիւնը անթերի դարձնելու համար:

Պատարագը կը սկսի ժամը ճիշդ 10ին: Օրուան պատուակալ հիւրը եւ պատարագիչն է գերապայծառ Պահապանեան եպիսկ. (Փրիղէն): Ցառաջացեալ տարիքով, բայց հայեացքը սուր, հաստատուն, կեցուածքը թիկնեղ: Սպասարկող քահանաները՝ Հայր Պապեան (Լիոն), Հ. Մոմճեան (Փարիզ), եւ Հ. Ոսկիկեան (Վալանս): Տաճարին մօտ աթոռներ վերապահուած են քաղաքապետին, սպաներու, Գերիներու միութեան եւ դանազան միութեանց ներկայացուցիչներուն:

Երգչախումբը կը մասնակցի արարողութեանց Պ. Ֆէքրահեանի ղեկավարութեամբ: Նոր տպաւորութիւն գործեցին Օր. Մովինարին «Սուրբ Սուրբ»ը, Պ. Գրիգոր Մարտիրոսեանի «Հրեշտակայլն»ը, Ղազար Մխքայէլեանի (մասնակցութեամբ Օր. Մովինարի) «Ամէն, եւ ընդ հոգւոյդ քում»ը:

Շատ դեղեցիկ ու բովանդակալից քարոզ մը խօսեցաւ Լիոնի առաջնորդին փոխանորդը, գերապայծառ Անտէլ: Գրեթէ կէս ժամ տեւող իր քարոզով, հմուտ կղերականը ներբողականը ըրաւ մեր ժողովուրդին, նահատակներուն եւ տառապանքներուն, յանուն քրիստոնէութեան ու անոր սուրբ հաւատքին: Նոյնքան դեղեցիկ ու պատրաստուած քարոզ մը տուաւ (հայերէն) հայր Մոմճեան, որ Ֆրանսերէն նախաբանով մը չնորհակալութիւն յայտնեց Լիոնի կարտինալին, քաղաքական պինուորական վարչութեանց, նոյնպէս եւ Ֆրանսացի ժողովուրդին իրենց այնքան բարեկամեցողութեանց համար հանդէպ հայ ժողովուրդին: Պատարագը վերջացաւ ժամը 11.45ին:

Ապրիլ 27ի կիրակի առաւօտը չնորհիւ Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան այս մեծ նախաձեռնութեան՝ հայկական պրոպականտ օր մը եղաւ: Կ'արժէ չնորհաւորել Մարտիկներու Միութիւնը, որ այս ձեռնարկով բարձրացուց մեր ժողովուրդին անունը եւ վարկը:

Երէկ՝ ճակատներու վրայ: Այսօր՝ քաղաքի բազմութիւններուն մէջ: Կեցցէ՛ք, տղաք:— Մ.Մ.

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՏՕՆԵՑ ԱՊՐԻԼ 11Ը

ՍԷՆԹ–ԷԹԻԷՆ. — Մեռասաներորդ ժամուն արթնցած կարգ մը «յառաջդիմական»ներ, քանեւ հինգ տարիներ մեր մէկ միլիոնէ աւելի նահատակները աւարգելէ, անպատուելէ վերջ, երկու տարիէ ի վեր կ'ուզեն մենաչնորհի վերածել Ապրիլեան Սպատօնը:

1925էն ի վեր հոս ունինք Ազգ. Միութիւն մը (վաւերացուած ֆրանսական իշխանութեանց կողմէ), որ ամէն տարի կատարեալ հաւատարմութեամբ եւ մեծ հանդիսաւորութեամբ կը տօնէր համազգային Սպատօնը, որուն հանդէպ դժբախտաբար բոլորովին անտարբեր կը դտնուին վերայիչեալ նորելուկ էֆԷնտիները: Ազգ. Միութիւնը այս տարի ալ ձեռնարկած էր Սպատօնին եւ այդ ուղղութեամբ ալ հրաւէր կարդացած էր բոլոր կազմակերպութիւններուն: Առաջին խորհրդակցական ժողովին մէջ Ազգ. Ճակատ կոչուած էլիթէին ներկայացուցիչները կը պահանջեն որ Սպահանդէսը կատարուի նախաձեռնութեամբ Ազգ.Ընդհ.Միութեան (Հ.Ա.Ճ.) եւ Ազգ.Միութեան եւ մասնակցութեամբ միւս կազմակերպութիւններու: Ներ – կաները յանուն համերաշխութեան կ'ընդունին առաջարկը: Սակայն երկրորդ ժողովի մը մէջ Ազգ. Ճակատի չփացած մարդուկները, կ'ուզեն իրենց վրայ կեդրոնացնել նախագահութիւնը եւ իրենց բանախօս Փարիզէն հրաւիրել դաւանափոխ մը: Ներկաներուն լուրջ ընդիմութիւնը պատճառ կ'ըլլայ որ այս ժողովը ձախողի:

Ազգ. Միութիւնը, յանուն դաղութիս համերաշխութեան, միջին ճամբայ մը դտնելու համար կը հրաւիրէ երրորդ ժողով մը: Մինչ այդ արդէն արձարանին մէջ փակցուած թուղթի կտոր մը կ'իմացնէր թէ «Ազգ. Ընդհ. Միութեան նախաձեռնութեամբ Ապրիլ 27ին կը տօնուի Սպահանդէսը»: Այս մենաւիրական յայտարարութեան վրայ Ազգ. Միութիւնը ձեռնթափ կ'ըլլայ: Սակայն, պահակները արթուն են: Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդը անմիջապէս գործի անցնելով, Ապրիլ 26ին, շաբաթ երեկոյ St-Ennemondի սրահին մէջ տօնեց համազգային Սպահանդէսը, արժանաւորելով գաղութիս դնահատանքին: Համեստ ու անպաճոյճ սպարեմ մը, որուն մէջտեղը կը հանդիսէր սեւ դաղաղ մը շրջանակուած ծաղկեպսակներով, զոր բերած էին Հ.Ց.Դ. «Անուշ» կոմիտէն, Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդը, կապոյտ Աչէի Սանուհիները, Քղիի Հայրենակցական Միութիւնը եւ ուրիշներ: Աւուր պատշաճի քանի մը յուզիչ խօսքերով հանդէսը բացուած յայտարարեց Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդէն ընկ. Մանուկ Մանուկեան: Քղիի Հայր. Միութեան կողմէ աղերսող սրտայոյզ «Տէր ողորմեա»ն երգեց օր. Արշալոյս Սեդրակեան որ նաեւ արտասանեց «Ափ մը մոխիր»ը (Սիամանթօ): Ուղերձ մը կարդաց Սէն Շամօնի Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի ներկայացուցիչ ընկերը Պետիկեան: Ընկ. Սարգիս Փիլիկեան յուզուած չեշտով արտասանեց «Ճմրթուածութեան եւ բողոքի ձայներ» (Արմէն Ռշտունի): Մեներդեցին օր. Հռիփսիմէ Ընտրիկեան (Սէն Շամօն) եւ ընկ. Վարդան Բաբախեան: Օրուան համապատասխան եւ յաջող արտասանութիւնները ըրին ընկ. Դասպար Աբրահամեան «Հոգեհանգիստ» (Ց. Թումանեան), օր. Արմենուհի Ընտրիկեան (Սէն Շամօն), «Գիւտին փառքը», օր. Մարիամ Փիլիկեան «Ուխտաւորը»: Սանուհիներուն կողմէ օր. Անահիտ Ստեփանեանի արտասանութիւնը «Մեղդամարը» (Սիամանթօ) խորապէս յուզեց բոլոր ներկաները:

Հ.Ց.Դ. «Անուշ» կոմիտէին կողմէ քանի մը խօսքով իր յարդանքի բաժինը բերաւ ընկ. Արմենակ Գուլումճեան (Սէն Շամօն), իսկ որպէս բանախօս Վիէննէն մասնաւորաբար հրաւիրուած էր հայր Տէրմոյեան, որ մէկ ժամ տեւող կուռ բանախօսութեամբ մը եւ վաւերական փաստերով պարզեց 1915ի Թուրքերէնի հայասչինչ դաւադրութեան ծալքերը: «Ուր որ ալ դտնուինք, մեզի համար Ապրիլ ամիսը ինքնամփոփումի եւ Ուխտի օր է: Մեր նախնիքները, իրենց արեան գնով մեզ կտակեցին Հայկական արդար Դատը: Մենք այ մեր կարգին պէտք է զայն յանձնենք մեր Նոր Սերունդին եւ զօրավիդ ըլլանք անոր: Ասկէ առաջ կային մարդիկ, որ այս հանդէսին չէին մասնակցեր, իսկ այսօր ուրախ ենք որ մրցակցութիւն ստեղծուած է: Գէթ այսօրուան համար մէկդի դնելով բոլոր տեսակի քննախնդրութիւնները՝ համերաշխութեամբ խոնարհինք մեր սրբազան գոհերուն առջեւ չարժանանալու համար անոնց անէծքին»:

Նախագահ երիտասարդ ընկերը իր փակման խօսքով յանուն Նոր Սերունդին անդամ մը եւս ուխտեց անվհատ չարունակել այն փշոտ ճամբան զոր մեր նախահայրերը գծած են իսր հայրենասիրութեամբ:

ՀԱՐՊԱՆՑԻ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՕՐՆ ՕՐԵՐՈՒՆ, խորհուրդ (մեր ժամանակներէն): Երեք պատկեր ու մէկ պատգամ: Գրեց՝ Յ. Օշական: Մատենաշար Ս. Թարգմանչաց Շրջ. Միութեան Թիւ 2: Երուսաղէմ: Գին 4 շիլին Թղթատարի ծախքով: Հասցէ.— Printing Press, Jerusalem:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԵՂԻՆ ՎԱՐԺԱՊԵՏ

— Լաւ հասկցա՞ր արիւն թափի քովէդ, դանիքը քեղի պահէ, կը պատուիրէր յաճախ: Բայց երբ Ս. Գիրքը նոյնիսկ կ'ըսէ, թէ չկայ դաղտնք մը որ տանիքներէն չպոռան, ես ինչու այսքան չբսեմ:

Մեծ պահքի օրերը առտու իրկունէ դատ կէրին ալ ժամ կ'երթայինք. այդ օրը մատանը չնորհիւ ես էի քարոզասացը: Եկեղեցիէն դուս, այնքան չարաչարած էինք փոխերն ու քարոզներ որ երբեմն սեղանին առջեւ ալ մեր միտքը կ'իյր եւ չէինք կրնար մեր խնդուքը զսպել: Կէսօրին՝ տոյնց Յոսրովը փոխասաց էր Տեփոյենց Պետրոսին հետ: Երբ մէկը սկսաւ, «Յոնարհեցոյ, ա, դունկն քո եւ լուր ինձ, զի աղքատ եւ տնանիմ եմ», միւսը տէրտէրին բացակայութենէն օգտուելով դբսի ձեւով դէմ առաւ — Ծօ, ինչո՞ւ չեմ տեր թէ դուն ինչ չանորդի չուն ես»... Այդպէս բաւեր կարծես, անդին չարաչար կարդացուրուն մէջէն պասօ մը կը լսուէր իր մեղանչարբաչանքով.— Նորաստեղծեալ հարս մը զի, ըրի չըրի ծոցը մտայ, զի տուանջեան կէս գիշին դափով փողով ներս բերին»: Տէրտէրը յ հասաւ եւ իր ձեռքի լուսաճաճանչ ադամանդատ խաչով սկսաւ հարուածել հասածին գլխուն, — սուզ կովու հոդիեր» ըսելով:

Երեք սեղաններու Սրբութեան Սրբոցներու վարագոյրներուխորաններով զոցուած էին: Վերջանք դասի, դաղտնի կառավարիչըիրմատնուն Թուղթը վարժապետին տահեցուցած էր. վարպետը փալլախանը վար առաւ, առաջին սմ կանչեց Աղջիկ Խաչօն, վերջը չատերը:

Այս տղան մեր Եւա խնամուն եօթը տղրէն մին էր հղեհէ մը հրաչքով ազատած: Դժբախտ տղուն վերնատունը քիչ մը պարպուած էր, իր գլխուն վրայ բուեր թառած էին կարծես եւ մազ չէր բուներ: Բերնին մէջ լեզուն մը կար թեթեւս եւ լորձունքը միշտ կը վազէր: Տնկուած կուռնակին չապիկին տակ ալ հաւանաբար կատուի մը ձագը միշտ անոր խոխոջացնելով երեսին վրայինդարու պէս ծամածռութիւն մը կ'ընդդծէր: Աղջիկը՝ նէրէն չէր բաժնուեր: Իրենց տխուր կովերուն միղամսան կը հրամցնէր բը՛դ բը՛դ ընելով որպէսզի դեռինը չաղոտուեն: Նշանաւոր ընկոյզի դող էր, եւ ձուի կտրելու մէջ վարպետ: Բայց բոլոր այս բարեմասնութիւններով դպրոցին մէջ տարիներէ ի վեր պնակիկ կը կարդար միայն իր ահագին մարմնով դրան մօտերը նստած: Պնակիկը կապով մը վղէն միշտ կախուած էր, եւ երբ ամառ կամ կամներ, թրիքի ամանի կը վերածէր զայն: Ինքն էր միայն մեր ինքնատիպ բարբառին չեմարանը: Անոր խօսած լեզուն երբեք չէր աղաւեր չրջապատէն: Մենք սկսած էին չհասկնալ երբ կ'ըսէր, օրինակի համար,— Ծօ, հուսա եկօ՛, հուսա իրիկէ՛, հուսա չե՛մ աղջի մի ոտ կուսայ» (հոս եկուր, հոն նայէ, հոն դեղանի աղջիկ մը տեղապար կ'ըսէ):

Ջեմ դիտեր թէ Աստուծոյ զարկած այս բրլիշակ (աւերակ) տղային ի՞նչ կ'ուղէր մեր վարժապետը: Երկու հուժկու տղաք հրաման ստացան եւ դետին տապալեցին զայն, ոտքերը անցուցին երկու փայտերու մէկ եւ Չինացիներու պէս երկու կողմէն կապելէ վերջ անոր կրնայի բոպիկ երկու ոտքերը մօտեցուցին վարժապետին քթին. դէ՛ տուր որ կուտաս: Խաչոյին վախէն արձակած զառիթ զուռթը աւելի կը բարկացնէր վարժապետը:

— Աման վայըպետ, ոտքդ պաղնե՛մ, աղաղակը ամբողջ թաղին մէջ կը լսուէր, բայց մեր հերոսը չէր յոդներ փայտ կոտրելէ:

Մենք այլեւս դիտէինք որ չտճախ չանցաւոր չէր Աղջիկ Խաչօն: Բայց ինչպէս սովորութիւն է խրատուիլակ մը ծեծել պղտիկները վախցնելու համար, նոյնպէս մեր պատուելին դայն կը խոչտանդէր իրրեւ ահան ապրանք, մեզ վախցնելու համար: Որբեւայրի Եւա հարսան տէր տիրական չունէր: Մեծ տղան ծունկի մը չուրի մէջ խեղդուեր էր, իսկ երկրորդը օտարութեան մէջ Տաճիկները կեբեր էին, երրորդը պանդխտութենէ չէր դարձած, երեքն ալ Աստուած ինք տուեր, ինք ալ առած էր ու մնացեր էին Աչօն ու Մովսէսը: Մովսէսը եռեւս կծկուած կուլար ու կ'ողբար այդ օրը, եւ մէկը չէիր որ իր եղբայրը ազատէր վարժապետին ձեռքէն: Կ'ըսեն թէ խենթերը չատ մօտ են Աստուծոյ, ատոր համար Թերեւս Ամենակալը վերէն՝ նշանով մը Ղուկաս Ամուենց Սառա հարսային աչքը կը խաղցնէ: Ահա, ան ազելով ներս կը մտնէ, մենք կարծեցինք թէ՝ Թեւաւոր հրեշտակ մըն էր վերէն իջած: Մեր Սառա հարսան՝ առաջնորդները նոյն իսկ բարեւի կը կեցնէր դիմացը, ո՛ւր մնաց վարժապետը, որ տեղի կուտայ անոր «երաչխաւորութեան», ու խեղճ Աչօն կաքաւելով իր խչտեակին վրայ կը շինռնկի ոտքերը երկնցուցած:

Բոլորս, դպրոցով պատժուած էինք, եւ այդ իրիկուն ուշ ատեն դառնալու դատապարտուած: Ես դգացի որ մատանիիս չուրջն էր ստեղծուած այդ մչուշոտ մթնոլորտը: Վարժապետն ալ կուահեց միտքս, դիտէր որ չուտով կլլելիք պատառ չէր: Բայց ես դոհ էի արդիւնքէն եւ յետագային տունէն չատ մը ուրիշ բաներու կարգին քանի մը տասնեակ դերքեր թոցուցի, միշտ նոյն մատաեւեռումով:

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

(3)

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐՃ ԳՐԵԼ, ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ԳՐԵԼ, ՄԱՔՈՒՐ ԳՐԵԼ,

«Լիպէոասիօն» կը գրէ թէ վարչապետը խորհրդակցելով աշխատանքի նոր նախարարին՝ Պ. Լաքոսթի հետ, հետեւեալ առաջարկները պիտի ներկայացնէ Աշխատանքի Դաշնակցութեան, լուծելու համար բանուորական տագնապը.—

1. Ճաւելեալ արտադրութեան համար ժամա – կան պարգեւ մը սահմանել այն բանուորներուն ո – րոնց ամսական վաստակը 10.000 ֆրանքը չանց – նէր։— 2. Տուրքէ ազատ համարուած դումարը բարձրացնել 84.000 ֆրանքի (քրիստոնեայ աշխատաւորներու Դաշնակցութիւնը կ'առաջարկէ 108 հազար ֆրանք).— 3. Աւելցնել ընտանեկան նր – պաստները։

Ծաւիր դէպի Պաղեստինի վէմ

Պաղեստինի բրիտանական զօրքն ու ոստիկանութիւնը չարժման մէջ դրուեցան, բռնելու համար 216 բանտարկեալներ որոնք փախած են Ա.Կ – բայի բանտէն։ Փախստականներուն 33ը Հրեաներ են, 183ը Արաբներ։ Ինչպէս գրած էինք երէկ, հարիւր հրեայ ահաբեկիչներ չարձակում գործած էին այս պատմական բանտին վրայ։ Ցանդուքն ճեռնարկ մը, որ զարմանք պատճառած է բոլորին։ Մասնաւորապէս ընտրուած ահաբեկիչներ, սպա – ռազէն՝ հրացաններով, ռումբերով եւ պայթու – ցիկներով, իրենց երկու կառքերը կը քշեն բանտին առջեւ։ Ճետոյ պայթուցիկներ արձակելով խոշոր ճեղք մը կը բանան բանտին հիւսուածոյ պատերուն վրայ։ Եւ բանտարկեալները դուրս կ'ելլեն իրարու ետեւէ։ Ծրագիրը չատ լաւ պատրաստուածէր եւ ինքը նախատեսէր պայթեցնել ճամբաները եւ կամուրջները, ինչպէս եւ գրաւել բանտին չարակից բաղ – նիքները։ Զորս պայթուցիկներ գտնուեցան բաղ – նիքներուն մէջ։ Մի հիւնոյն առեն ռումբ մը նետ – ուեցաւ բրիտանական զօրակայանի մը վրայ, իսկ ծուղակ մը լարուեցաւ Հայֆայի մօտ։

Հրէական Գործակալութեան ներկայացուցիչը ցաւ յայտնեց այս չարձակման առթիւ, յուսալով թէ ղինուորական իշխանութիւնը վրէժխնդրական միջոցներ պիտի չտնօրինէ ամբողջ ժողո – վուրդին դէմ։ Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ հինգ հազար անգլիացի զինուորներ եւ հարիւրա – ւոր ոստիկաններ հետապնդումներ եւ խուզարկութիւններ կատարեցին Զաբուլոնի հովիտին եւ Գալիլիոյ բնակավայրերուն, գերեզմանոցներուն եւ քարայրներուն մէջ, փախստականները գտնելու համար։

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ ամերիկեան եւ թրքական մարտանաւերը թնդանօթի 21 հարուածներով ողջունեցին Իսմէթ Ինէօնիւն, որ այցելութեան եկած էր։ Երբ Թուրքիոյ նախագահին մակոյկը մօտեցաւ «Եավուզ» յածանաւին, անոր թնդանօթները առաջին ողջոյնը արձակեցին, յետոյ որոտացին ամերիկեան թնդանօթները։ Իսմէթ Ի – նէօնիւ կարդով այցելեց ամերիկեան մարտանաւերը, որոնց նաւազները երեք անգամ ողջունեցին նախագահը։

5000 ՀՈԳԻ Բ.։ օր ցոյց մը կատարեցին Վիէննայի մէջ, վարչապետութեան ապարանքին առջեւ, բողոքելով անօթութեան դէմ։ Ցոյցը տեւեց երկու ժամ։ Ցուցարարները կ'աղաղակէին.— «Անկո՛ր սովի կառավարութիւնը»։ Ոստիկան մը կոխոտուեցաւ եւ ընկերվարական երեսփոխան մը վտարուեցաւ, երբ կը փորձէր խաղաղեցնել ամբոխը։

ԱՆՕԹՈՒԹԵԱՆ ՄՂՁԱՒԱՆՋԸ հետզհետէ կը սատկանայ Գերմանիոյ բրիտանական շրջանին մէջ։ Համպուրգի Արհեստակցական Միութիւնները կը խորհին ընդհ. գործադուլ հռչակել։ Հացի բաժնեչափը չափազանց դժուար կը ճարուի, մինչեւ միլիոնաւոր քաղաքացիներ կ'ապրին օրական 700—900 գրով։ Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Գերմանիոյ պարենաւորման ամէնէն ծանր տագնապն է որ կը տիրէ եւ կը վախցուի թէ երկու ամիս առանց հացի պիտի մնան, եթէ միջոցներ ձեռք չառնուին։

19 ՈՃԻՐՆԵՐՈՎ ամբաստանուած Լեհ մը, Սթանիսլաս Վաղիլեւսկի, որ մահուան դատա – պարտուած ըլլալով Մոնթոպանի բանտը փոխադրուած էր, յաջողեցաւ փախչիլ, թէեւ ոտքերը չղթայուած էին եւ գլուխը ածիլուած էր։ Կալա – նատրր չաբաթ օր երկաթ ճող մը կ'ինչեցնէ բանտապահին գլխուն եւ բանալիները յափշտակելով կը փախչի։ Հետապնդումներ կը կատարուին հինգ նահանգներու մէջ։ Կը զարմանան թէ ինչպէս կըրցած է հանել ոտքին չղթաները։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կառավարական օրկանը, «Իզ – վեստիա» կը գրէ թէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը ուժ կուտայ յետաշրջականներուն, թշնամութիւն յարուցանելու համար Խ. Միութեան դէմ։ Այս առթիւ կը քննադատէ արտաքին նախարարը, զօր. Մարշըլ, մեղադրելով թէ «խեղաթիւրած է» Մոսկուայի ժողովին ան – ցուդարձը, ապրիլ 29ի ճառին մէջ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ համայնավարներուն թիւը է 74.000, համաձայն պաշտօնական տեղեկա – գրի մը, որ կ'ըսէ թէ անոնք յաջողած են տողոս – կել սինէմաներու, անթեւի, թերթերու, բանուորական կազմակերպութեանց մէջ եւն.։ «Այս 74 հազար անդամներէն իւրաքանչիւրին համար ուրիշ տասը հոգի պատրաստ են կուսակցական գործ կատարելու.»։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահական թեկնածուն, Սթասըն, որ վերջերս տեսակցութիւն մը ունեցած էր Սթալինի հետ, յայտարարեց թէ համաձայն է 400 միլիոն տոլար տրամադրելու Ճունաստանի եւ Թուրքիոյ։ Բայց դիտել տուաւ թէ Մ. Նահանգները սխալ կ'ընեն զինելով յունական բանակը, զայն չարժելու համար ապստամբներուն դէմ։ Եւ քննադատեց նախագահ Թրումընի ժխտական քաղաքականութիւնը։ «Պէտք է վերաչինել եւ բարեկեցիկ վիճակի մը հասցնել Ճունաստանը, տկարացներու համար համայնավարութեան հոսանքը»։

ՄԱՅԻՍ 1Ի ՑՈՑՅԻՆ ԱՌԹԻԻ, երեսփոխան Փոնթալիս Նամակ մը ուղղելով Սէնի նահանգապետին, կը քննադատէ Մ. Նահանգներուն դէմ խօսուած ճառերը, մանաւանդ որ «Թրումընը դէպի կախաղան» աղաղակներ լսուած էին։

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ Je Suis Partout չաբաթաթերթին աշխատակիցներէն Լէսքա, Լոսլո եւ Տորսէ։ Երեքն ալ փախած են։

Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ 20 միլիառ րուբլիի ներքին փոխառութիւն մը հրապարակ հանեց, վճարելի քսան տարիէն։

ՑԱՂԹԱՆԱԿԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ առթիւ, որ պիտի տօնուի այս կիրակի, կարեւոր զօրադունդներ հասած են Փարիզ։

1915 Ապրիլ 11-24ի տարեդարձին առթիւ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. վարչութիւնը յիշատակի երեկոյ մը սարքած է 11 Մայիսի կիրակի դիշերը, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie։

Հասցէ.— 184 Bld. St. Germain։

Կը նախագահէ ԸՆԿԵՐ ՊԵՏՐՈՍ ՊԵՏԻԿԵԱՆ, անդամ կեդր. վարչութեան։ Կը խօսին՝ ընկերներ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ ՅՈՎՒԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին։ Կ'երգէ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՒԱՔԵԼԵԱՆ, կ'արտասանեն Օր. Մաւի Կառավարենց, Պ. Զօհրապ Մուրատեան, Ժ. Փալա – մուտեան եւ Բ. Հապէչեան։

ՀԱՑ ԱՐՏՆԵՐՈՒ ՄՈՒԹԵԱՆ ՇԱՒԱՐԻ ՅԵՐԿՈՑԹԸ

Կազմակերպուած Շաւարի եւ շրջանի սկաուտներու եւ դայլիկներու կողմէ, ի նպաստ իրենց մասնակցութեան միջազգային ճամբարին։ Կիրակի, 11 Մայիս ժամը 15ին Շաւարի Salle des Fêtesի մէջ (rue Stalingrad)։ Սկաուտական ճոխ յայտագիր, թատերական ներկայացում։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆՑ ԿԵԴՐՈՆԻՆ երկրորդ բանախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Սորպոնի Թիւրկո ամփիթատրոնին մէջ, Մայիս 10 չաբաթ օր, ժամը 15.30ին։ Բանախօս՝ Պ. ՌԸՆԷ ԿՈՒՈՒՍԷ, անդամ Ֆրանսական Ակադեմիայի, փոխ նախագահ կեդրոնին։ Նիւթը՝ Մեծն Տիգրան։ Մուտքը ազատ է։ Կը խնդրուի չխաչաճեւել։

Պ. ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ.— Ճա – ռայիկայ չաբաթ օր, 10 Մայիս, ժամը 3.30էն 5, Պ. ՌԸՆԷ ԿՈՒՈՒՍԷ Սորպոնի Թիւրկո ամփիթատրոնին մէջ բանախօսութիւն մը պիտի կատարէ Մեծն Տիգրանի վրայ։ Այդ պատճառով Պ. Զօպանեան Նուպարեան Մատենադարանին մէջ իր հերթական դասախօսութիւնը (Դանիէլ Վարուժանի մասին) յետաձգած է յաջորդ չաբաթ օրուան, 17 Մայիս, ժամը 5ին։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԻՍ

Նախաձեռնութեամբ Վալանսի Կրթական մարմնոյ։ Գեղարուեստական բաժին աշակերտութեան կողմէ, ղեկավարութեամբ վարիչ ուսուցիչ Պ. Ա. Մարտիրոսեանի 14 Մայիս, չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 20.30ին Սալ ատ Ֆէյթի մէջ։ Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը անխտիր։

Ծանօթ.— Տոմսերը ապահովել հետեւեալ վայրերէն՝ Հայ Ազգ. Ընդհ. Միութեան գրասենեակէն, աշակերտներէն եւ Քէօսմէճեանի սրճարանէն։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍ

Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանի նախկին Աշակերտաց Միութիւնը դաշտահանդէս մը կազմակերպէ դպրոցին պարտէզներուն մէջ, կիրակի Ճունիս 15ին։ Կը խնդրուի չխաչաճեւել Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

Օր. ՇԱՀՆԱՐ ՑԱԿՈԲԵԱՆ
Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՏԷՐ ՑԱԿՈԲԵԱՆ
Ամուսնացած
4 Մայիս 1947, ԱԹԷՆՔ

ՑՈՒՇԱՏՕՏ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փարիզի մասնաճիւղին անդամական ժողովը այս հինգշաբթի, ստորոգական հաւաքատեղին։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. ԵօԹնեղբայրեան խումբի ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, ընկեր Սիրականի աշխատանոցը։ Կարեւոր օրակարգ։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԱՊՐԻԼ 11/24ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Մարսէյլի «Ռոստոմ» խումբը, չորեքշաբթի օր, 7 Մայիս, ժամը 8ին, Café Noailles։

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹԻ «Համազասպ» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի Մայիս 8 երեկոյեան ժամը 8ին, տովորական հաւաքատեղին։

ՎԻԷՆ.— Ֆ. կապոյտ Խաչի վարչութիւնը ընդհակառակութեամբ ստացած է ընկեր Նշան Գալայճեանի աղջկան՝ ընկերուհի Տիրուհիի նշանտուքին առթիւ 1000 ֆրանք Օր. Սրբուհի Գալայճեանէ, մասնաճիւղին ումն 2000։ Նոյն առթիւ ընկեր Նշան Գալայճեան 1000 ֆրանք Հ. Ց. Դ. կոմիտէին։

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԴԻՒԱՆԷՆ.— Գաղթ Շահիճեանի յիշատակին՝ հոգեհանգստեան պաշտօնը որ յայտարարուած էր յառաջիկայ կիրակի օրուան համար՝ (Մայիս 11), յետաձգուած է Մայիս 18ի կիրակի օրուան։

Côte d'Azur

Օդափոխութեան երթալ փափաքողները կրնան դիմել Պ. ՀՐԱԶԵԱՑ Տ. ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻ։

Հասցէ.— Mr. H. D. N. MASSIS
Agence C. I. D. Villefranche s/mer, պանդոկ, կահաւորուած սենեակ, վիլլա, պատասխանի համար կցել դրոշմաթուղթ։

ԿՈՋ ԹՈՓՈՒԱՏԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ԲՈԼՈՐ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ.— Փարիզի եւ շրջանի բոլոր հայրենակիցները 1947 Ապրիլ 27ին հաւաքուելով իսկ ծուլերուն մէջ, վերակազմեցին Համաթոքատի Վերաշինաց Միութիւնը։ Այս առթիւ վարչութեան անդամ ընտրուեցան.— Պ. Պ. Արմենակ Փէհլիւանեան, Քերոբ Մանուկեան, Ցարութիւն Քէշիշեան, Ցակոբ Մոսկոֆեան, Լեւոն Պէնկեան, Սուքիաս Պապիկեան, Տօնիկ Փէհլիվանեան։

Կը խնդրուի Ֆրանսայի մէջ հաստատուած բոլոր հայրենակիցներէն, ուր որ ալ գտնուին, մասնաճիւղը կազմել եւ հաւաքուիլ Միութեանս շուրջ, օգնել ներգաղթին եւ ազգահաւաքման դործին, ինչպէս կը պահանջէ մեր սիրելի հայրենիքը, Խ. Հայաստան։ Ինչպէս ուրիշ հայրենակիցներ, Թոքատցին ալ դարերէ ի վեր անձկութեամբ կը սպասէր այս օրերուն։ Միութեանս հասցէն.— Pehlivanian Arménak, 6ter, Bld. Rodin, Issy les Moulineaux (Seine)։ — վարդան

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ ՏԻԿԻՆ Իւղարբեր Փափազեան Ցունաստանի Զաւարեան վարժարանի նոր Սեռնդին կը նուիրէ մէկ տարեկան «Հայաստան», մէկ տարեկան «Հայ Բոյժ», մէկ օրինակ «Գիւլիւղար» եւ մէկ մէկ օրինակ Հայկազեան» եւ «Արածանի»։

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԱՐԻԷԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
LA CORNE D'OR
5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 եւ 26-11, ։ Վարիչն է տարակարելի ԹԻՊԵՐԸ ։
Հոն պիտի գտնէք աւանդական տաք մթնոլորտը, Tzigane նուագախումբի մը երաժշտութեամբ։
ԱՐԻԷԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ԱՋԱԶԵԼԻ ԳԻՆԵՐ։
Սրահը տրամադրելի է նշանտուքներու, հարսիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար ։ Ախորօք դիմել նոյն հասցէին ։
ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ ։

Ազդարարութիւն կօշկակարներուն
Անհրաժեշտ կարիք վաճառատուն Crepin եւ Tannerie։ Ներ բոլոր գնումներու համար դիմեցէք 8 · Գ · փողոցի վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13e) Tél. Gob. 64-54։ Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, բաց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Glacière։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տլ.

Jeudi 8 MAI 1947 Հինգշաբթի 8 ՄԱՅԻՍ

ՅԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5029-Նոր շրջան թիւ 638 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր.

Ընկերվարական համագումարը վստահութիւն յայտնեց վարչապետ Ռամատիէի

Ընկերվարական ազգ. խորհուրդը իր արտա – կարգ նիստին մէջ վստահութիւն յայտնեց վար – չապետ Պ. Ռամատիէի, 2125է դէմ 2529 ձայնով:

Ժողովին կը մասնակցէին 400 պատուիրակ – ներ: Այս առթիւ տեղի ունեցան չատ բուռն վիճա – բանութիւններ: Ժողովը բաժնուած էր երկու հո – սանքի: Երկու կողմերն ալ ուժգնօրէն կը պաշտ – պանէին իրենց տեսակէտները: Կէս օրուան նիստը բացուած տեղն, կուսակցութեան ընդհ. քարտու – ղարը, Կի Մոլէ, մանրամասնօրէն պարզելով կա – ցութիւնը, թէ ազգէն իր ընկերներուն զգուշանալ թէ «նախնական հակահամայնավարութենէն եւ թէ համայնավարական մարմաջներէ»: Ապա առա – ջարկեց որ Ռամատիէ հրաժարի, «որպէսզի չէզոյ բարքուած թակարդներուն մէջ: Ճեսոյ ընկերվա – րական կուսակցութիւնը լուծումներ պիտի առա – ջարկէ եւ այսպէս պիտի պայծառանայ կացու – թիւնը:

Վարչապետը անմիջապէս խօսք առնելով յայ – տարարեց.

— « Վերջին ընտրութիւններէն ետք, ոչ մէկ մեծամասնութիւն կար Ազգ. ժողովին մէջ: Դիա – մը բախտին ձգուած էր, ինչպէս Ազգ. ժողովը: Ընկերվարական կուսակցութեան չէր իյնար ստանձնել գլխաւոր պատասխանատուութիւնները: Մենց որ, մեր Ազգ. Խորհուրդին մէջ զօրաւոր հո – սանք մը կար ընկերվարական ղեկավարութեամբ կառավարութեան մը դէմ: Զկար ոեւէ մարդ կամ կուսացութիւն որ կարենար միաձայնութիւն ա – պահովել: Այն առեն էր որ Լէոն Պլումի դիմեցին: Լէոն Պլումի յաջողութենէն վերջ, կարելի դարձաւ կուսակցութեանց միութիւնը: Կարելի եղաւ ա – ռաջնել գրամական ազդակ մը վտանգը, ինչպէս եւ դիներու բարձրացումը: Եթէ թոյլ տանք որ գի – ներու բարձրանան, եւմտական ազդ մը պիտի պայթի արագօրէն, անխուսափելի է այդ վտան – գը: Բանուոր դասակարգն ալ չատ լաւ գիտէ այս պարագան »:

Պ. Ռամատիէ յետոյ պարզեց այն ծանր հետե – ւանքները որ կրնան ծագիլ նախարարական տագ – նապ մը եւ չեշտեց թէ պէտք է արձագն մնայ «կոլականութեան» «կոլիսմ) հանդէպ: « Կոլական վտանգը իրական չէ այժմ, բայց կրնայ պատա – հիլ»: Բացատրելէ վերջ համայնավար նախարար – ներու հեռացման պատճառները, վարչապետ շա – րունակեց.

— « Ընկերվարական կուսակցութիւնը դիտէ թէ ինչ կ'ուզէ,— շարունակել դիներու կրճատման քաղաքականութիւնը մինչեւ որ յաջողինք: Այս է միակ ճեզը հանրապետութիւնը պաշտպանելու: Մ'այս պէտք է ըլլայ իր կամքը, իր ամբողջ կամքը: Մնաց որ, այս պարտականութիւնը մեզի տուած են իրականութիւնը, օրուան անհրաժեշտութիւնը, Հանրապետութեան կեանքն իսկ որ վտանգի տակ է: Մենք չենք կրնար հրաժարիլ մեր ստանձնած պարտականութենէն: Մեծ վտանգներ կան, ճիշդ է, բայց եթէ կարենանք դիմանալ, պիտի անցնինք կիրճը: Ընկերվարական կուսակցութիւնը հանրա – պետութեան յաղթանակով պիտի չահի չատ աւե – լին քան ինչ որ պիտի կորսնցնէր առժամապէս, այս փորձութիւններով »:

Վիճաբանութեանց ընթացքին խօսք առաւ նա – եւ Պ. Լէոն Պլում, բացատրելու համար թէ այժմ կարելի չէ միասարը ընկերվարական կառավարու – թիւն մը կազմել:

Վիճաբանութիւնները տեւեցին գիշերը: Առ – տուան ժամը 2ին թեր ու դէմ կարծիքները կը շա – րունակուէին: Ի վերջոյ կարելի եղաւ համաձայ – նութեան մը յանգիլ: Երկէ չատ մը թերթեր չէին կրցած հաղորդել արդիւնքը:

Վերջին պահուն նորէն խօսք առած էր Լէոն Պլում, չեշտելով թէ Պ. Ռամատիէի հրաժարումը կրնայ չատ ծանր հետեւանքներ ունենալ: «Ֆրան – սայի մէջ հանրապետութիւնը խախուտ է եւ միշտ կեսարականութեան գետին մը կայ: Անհրաժեշտ է պահել Ռամատիէի դաշինքը »:

ՈՒՐԻՇ ԼՈՒՐԵՐ ՏԱԳՆԱՊԻ ՄԱՍԻՆ

Համադումարին վստահութիւնը չահելէ վերջ, Պ. Ռամատիէի առաջին գործը պիտի ըլլայ վերա – կազմել դահլիճը, քանի որ առժամեայ փոխա – նորդներ նշանակած է հինգ համայնավար նախա – րարներուն տեղ: Ցայտնի չէ թէ համայնավարնե – րը ի՛նչ դիրք պիտի բռնեն: Ժաք Տիւքօ, կուսակ – ցութեան Բ. ընդհ. քարտուղարը, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ միտք չունին ընդհ. գործադուլ սարքելու, բայց պիտի չարունակեն պայքարը, որպէսզի բանուորները պարզեւ ստա – նան յաւելեալ արտադրութեան համար:

Ամէն պարագայի մէջ, գործադուլները կը չարունակուին դանազան ձեւերով: Առջի օր մաք – սային պաշտօնեաներն ալ գործադուլ յայտարարե – ցին երկու ժամուան համար: Գործադուլ հռչա – կած են նաեւ կաթնատնտեսութեան այն բանուոր – ները որոնք կ'ամլացնեն կաթը եւ կը լեցնեն ու կը կնքեն շիշերը: Անմիջապէս հարիւրաւոր գին – ուորներ ղրկուեցան կաթնատուններէն, որպէսզի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Անգլիա եւ Ամերիկա կը սպառնան Թուրքիան

Օդակայաններ, նաւահանգիստներ, «ռատար»ի կայաններ եւն.

« Նիւ Եորք Հերըլտ»ի Մոսկուայի թղթակիցը չունդալից տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Մայիս 6 թուակիր հեռագրով մը: Կ'ըսէ թէ Թուրքիա կը վորձէ հակախորհրդային «առողջապահական դո – ղի մը» հաստատել Իրանէն մինչեւ Պալքանները եւ կեդր. Եւրոպա, աջակցութեամբ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի: Այս վերջիններուն դերը կը նկարա – գրէ կառավարական պաշտօնաթերթը, «Իզվես – տիա», տեղեկագիր մը հրատարակելով Անգարա – յէն: Ահաւասիկ տեղեկագրին ամփոփումը —

Անգլիացի եւ ամերիկացի սպաներ եւ գործա – կալներ արագօրէն դինուորական խարխոխ մը կը վերածեն Թուրքիան: «Անգարայի, Իզմիրի կամ Պոլսոյ որեւէ մէկ ճաշարանին կամ սրճարանին մէջ կր տեսնէք անգլիացի եւ ամերիկացի մարդիշ – ներ, իրենց բանակներուն համազգեստներով: Ա – կէ զատ բազմաթիւ անգլիացի եւ ամերիկացի գոր – ծակալներ եւ քաղաքային զգեստով մարդիշներ այժմ կը գործեն Թուրքիոյ մէջ իբրեւ չրջուն ա – ռեւտրականներ կամ վաճառականներ: Տենդային աշխատանքներ կը կատարուին օդանաւային կա – յաններու ցանց մը տարածելու եւ կազմակերպելու համար, Ամերիկայի աջակցութեամբ: Վերջին պատերազմի ընթացքին, Թուրքերը հարիւր օդա – կայաններ եւ ասֆալտէ ռազմադիտական ճամբա – ներ չունեցին Բրիտանացիներու դեկավարու – թեամբ: Անոնք վերաչինեցին նաեւ Ալէքսանտրէթի (Իսքէնտէրուն), Մերսինի եւ Իզմիրի նաւահան – գիստները: Այժմ նոր եւ հզօր ռատիօ–կայաններ կը չինուին Անգարայի, Պոլսոյ եւ Իզմիրի մէջ: Ամերիկեան Ուէսթինկհաուզ տունը պայմանագիր մը կնքած է, հինգ մեծ օդակայաններ չինելու հա – մար Թուրքիոյ մէջ: Այս տունը 4.500.000 տոլարի վարկ մը տրամադրեց Թուրքիոյ, օդակայաններու չինութեան համար:

Թուրքիոյ մէջ Անգլիացիներու եւ Ամերիկա – ցիներու կողմէ հաստատուած «քաղաքային» օդա – դիծերը բանեցնողներն են անգլիացի եւ ամերիկա – ցի դինուորական պաշտօնեաներ: Ակէ զատ, մաս – նաւոր օդակայաններ եւ ռատիօ–կայաններ կան Թուրքիոյ մէջ որոնք միայն Ամերիկացիներու եւ Անգլիացիներու կողմէ կը գործածուին: Թուրքե – րը չեն կրնար մօտենալ անոնց:

Նեղուցներու երկու ափերը կը ծածկուին «ռա – տար»ի հաստատութիւններով որոնց վարիչները անգլիացի սպաներ են»:

Ամերիկեան թերթին թղթակիցը կ'ըսէ թէ «Իզվեստիա»յի տեղեկագիրը այս կարծեցեալ իրա – դութիւնները կը յիշէ պարզելու համար Մ. Նա – հանգներուն «օդնութիւնը» եւ «վերաչինութիւնը» Թուրքիոյ մէջ: Տեղեկագրին համաձայն, այս կարգի «վերաչինութիւնը» յարաճուն մտահոգու – թիւն կը պատճառէ Թուրքիոյ այն շրջանակներուն մէջ որոնք կ'ուզեն որ Թուրքիա անկախ եւ խաղա – ղաստր պետութիւն մը մնայ:

« Իզվեստիա»յի թղթակիցը, Ա. Մ. Անտան – լեւ, որ գրած է այս տեղեկագիրը, կը նկարա – գրէ իր տեսածները Պոլսէն Անգարա ճամբորդու – թեան մը ընթացքին: Ան տեսած է որ Թուրք դի – ղայիները չքաւորութեան մատնուած են, անգոր – ծութիւնը կ'աճի, թղթադրամներու յաւելումով կը ծանրացնէ Թուրքիոյ տնտեսական դժուարու – թիւնները: Եւ կը շեշտէ — «Տնտեսական կացու – թեան վատթարացման հիմնական պատճառն է մէկ միլիոնոց սպառազէն կազմ եւ պատրաստ բանակի մը պահպանումը, որ անտանելի բեռ մըն է տնտե – սական այնքան տկար երկրի մը վրայ որպիսին է Թուրքիա»: Թղթակիցը կը կարծէ թէ նախագահ Թրումընի խոստացած գրամական աջակցութիւնը «Թուրք յետաչրջականներուն» կողմէ պիտի չգոր – ծածուի թեթեւցնելու երկրին տնտեսական տաժա – նելի կացութիւնը:

ԼՈՆՏՈՆի Ֆրանսական դեսպանը բողոքագիր մը ուղղեց անգլերէն Picture Postի չաբաթաթերթին դէմ որ Հիթլերի նմանցուցած էր զօր. տը Կոլը, յօդուածով եւ պատկերներով:

«Խօսում է երեւանը»

ԼՈՒՐԵՐ ՆիՒ ԵՈՐՔԻ ԺՈՂՈՎի ՄԱՍԻՆ

Երեւանի ձայնասփիւռը երեքչաբթի ժամը 8.50ին իր վերջին լուրերու բաժնին մէջ հաղորդեց թէ Նիւ Եորքէն ստացած Մայիս 6 թուակիր հե – ռագրի մը համաձայն, Հայկական Համագումարը տեղի ունեցած է, մասնակցութեամբ աշխարհի բոլոր կողմերէն եկած պատգամաւորներու: Մին – չեւ իսկ ձավայէն ներկայացուցիչներ գացած են: Ժողովը տեւած է չորս օր: Գլխաւոր դեկուցաբերն էր Ծովինկեան: Օրակարգին գլխաւոր հարցերը ե – ղած են Թրքահայ Դատը եւ Ներպաղթը:Ծովինկեան երկար դեկուցում տուած է կատարուած բոլոր աշխատանքներու մասին ու վեր է հանած Հայաս – տանի վերելքը, կատարուած մշակութային, չինա – րարական բոլոր աշխատանքները եւ յայտնած է թէ աշխարհի բոլոր Հայերը կը պատրաստուին ներգաղթելու իրենց հայրենիքը:

Ճեսոյ խօսած են Պօյաճեան, Նիւ Եորքէն պրօֆ. Դրիգորեան: Համագումարը վերջացած է մեծ միթինկով մը, որուն ներկայ եղած են 3000 հոգի: Քուէարկուած է բանաձեւ մը, պա – հանջելով Ուիլսընեան սահմաններուն կցումը Խորհրդ. Հայաստանին, համաձայն 1920ի Մեվռի դաշնագրին: Բանաձեւը ղրկուած է Միացեալ Ազ – գերու անդամ բոլոր պետութիւններուն: Ասկէց զատ դիմում մը եւս կատարուած է Զորս մեծ պե – տութեանց արտ. գործերու նախարարներուն,ներ – կայացնելով նոյն պահանջները:

Ներկայ եղած են նաեւ Ռումանիոյ երեք պատ – գամաւորները, նաեւ Պալքաններէն, Սուրիայէն, Եգիպտոսէն, Լիբանանէն եւ Ֆրանսայէն: (ՄՄԲ. —Ֆրանսայի պատուիրակներուն անցագիրները ձըլլալով, փոխանորդներ նշանակուած են):

«Հայերը պետերնին Մարսէյլը իբր մայրաքաղաք»

Մարսէյլի V չաբաթաթերթը իր վերջին թիւին մէջ (4 Մայիս), ամբողջ երկու էջ յատկացուցած է Մարսէյլի Հայերուն, այս խորագրին տակ (հա – յերէնը Հայերէն տառերով): Թերթին խմբագրու – թիւնը հարցումներ ուղղելով իր բարեկամին՝ Ա – չոտ (Մալաքեան, այլ անուամբ՝ Henri Verneuil), տեղեկութիւններ կը ստանայ Հայոց պատմու – թեան, քրիստոնէութեան, տառապանքներու, մշակոյթի, ներգաղթի եւայլն մասին: Տեսակցու – թեան կցուած են 15 պատկերներ, որոնց մէջ կ'ե – րեւան Մարսէյլի Հայոց եկեղեցին, հայաշատ արուարձան մը՝ Սէնթ Անթուան, Արտաւազդ արք. եւ դպրապետ՝ Պ. Յակոբ Մալաքեան եկեղեցւոյ չապիկով, կրօնական արարողութիւն մը դպիրնե – րով եւ քահանաներով, Վ. Սարգսեանի երգչա – խումբը փորձի մը առեն, նուագապետ (ճաղ) Ժաք Հէլեան, Անոի Վէրնէօյլ՝ անթելին առջեւ, հայ կօչկակար մը, դորգ Նորոպղներ, դերձակ մը, դոհարադործ մը, տպագրիչ մը, դերձակ մը եւ հայ գեղուհի մը մակոյկով:

Մէկ խօսքով հայանպաստ հրատարակութիւն մը: Գինը՝ 12 ֆրանք:

ՏԱՒԸ ՏԱՐԻ ԹԻՄՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ, քսան տարի բնակութեան արդելքի եւ ստացուածքի դրաւման դատապարտուեցաւ Հայ մը, Լազար Մայիլով, ամբաստանուած ըլլալովթէ մատնած է բազմաթիւ հայրենասէրներ, Դիմադրականճակատի «Ալիանս» խումբէն: Թերթերը կը դրեն թէ ամբաստանեալը զաւակն է Բադուի խավեարի ամենամեծ արտա – դրիչին, եւ Թոռը արքեպիսկոպոսի մը, թէ Ֆրան – սա եկած է 15 տարեկանին, եւ կէսթափոյի դոր – ծակալ եղած՝ 1940էն 1944: Օթէլ Լիւթէսիայի մէջ դանուած է նիւ մը (Ֆիչ, գործակալ F 7.143) դերման գաղտնի սպասարկութեան արձանագրու – թիւններէն: Ճեսոյ, Մայիլով երեք տեղեկագիր – ներ ուղղած է այդ սպասարկութեան վարիչներէն Քարլի: Ամբաստանեալը ուժգնօրէն պաշտպանեց ինքզինքը, յայտնելով թէ Քարլ նացիներուն հա – կառակ էր եւ պաշտօնանկ եղած է 1942ին եւայլն: Դատարանը չկրցաւ ճշդել թէ իսկապէս ի՛նչ դեր կատարած է Մայիլով, որ 1944ին Գերմանիա փախած, սակայն ձերբակալուած էր Ֆրանսական ոստիկանութեան կողմէ:

2000 ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐ իրենց չուներով կը փըն – տուեն լեհ մարդասպանը, Վաղելեւսկի, որ ամբաս – տանուած է 20 ոճիրներով եւ փախաւ Մոնթոսպանի բանտէն, թէեւ չղթայ կապած էին ոտքերուն:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Ամերիկացի թղթակից մը կը պատմէ.—

Երուսաղէմի հինաւուրց քաղաքին կացութիւնը ընդհատաբար կը լարուի: Օրեր կ'ըլլան որ կը կարծէք թէ կեանքը բնականոն կերպով կ'ընթանայ: Մի՛այն ամէն կողմ տեսնուող միջնեկներն ու «հրաշիւք իմն» ամայացուած փողոցները են որ ըղձապատկերութեան ժամերու արդելքէն վերջ՝ կը յիշեցնեն այն սարսափն ու ահեղութիւնը, որուն մէջ ընկղմած է այս երկիրը: Ցեղով յանկարծական պայթիւն մը, օր ցերեկով կամ գիշերուան մթութեան մէջ: Խուլ մռնչիւնի կողկողումը ահազանգին՝ որ կը ծանուցանէ ահաբեկչական նոր յարձակում մը, համաչափ կափկափումը արագահարուածներու՝ քաղաքին մէջ. պատահական զէնքի հարուածներուն ձայներուն մարելը եւ լռութիւն: Ցեղով կրկին ահազանդ, այս անգամ ազդարարելու համար թէ վտանգը անհետացած է:

Վերջերս ահաբեկիչները յաճախ յարձակում մը եւս ունեցան: (Անոնց յարձակումները միշտ յաջողած են եղած եւ ուղեցած չուղեցած, պէտք է հիանանք իրենց քաջութեան եւ թէմփիթիւն վրայ): Անգլիա – կան ուրիչ հիմնարկութիւն մըն ալ օդը ելաւ. նորէն քանի մը անգլիացի դիւանագէտներ սպանուեցան, քանի մը հոգի ալ չըջականերէն: Լարուած կացութիւնը կը սաստկանայ: Անգլիացի եբրայեցի դիմագծով հրացանակիրները իրենց մատները զէնքերուն լեղուակներուն վրայ կը դնեն չզայնացած ու կը սպասեն:

Զարմանալի չէ ուրեմն, որ այս տեսակ մթնոլորտի մը մէջ, գրեթէ անկարելի է ունենալ հանգարտ եւ առանց կիրքի վերաբանութիւն, Պաղեստինի նման խիստ կարեւոր խնդրի մասին:

Հրեաները ծուղակին մէջ բռնուած են՝ մէկ կողմէ իրենց իսկ ծայրայեղներուն եւ ահաբեկիչներուն, միւս կողմէ անգլիական քաղաքականութեան եւ անգլիական տիրապետութեան միջեւ: Արաբները ծուղակն ինկածն, զանուելով մէկ կողմէ իրենց սպառնացող աւատապետական ընկերային դրութեան լուծին տակ, միւս կողմէ կը վախնան հրէական տիրապետութենէն: Անգլիացիները բռնուած են ծուղակին մէջ, իբրեւ արդիւնք ապիկար քաղաքականութեան մը, որուն հետեւանքը եղաւ ներկայ անելը: Մէկ բան պարզ է սակայն: Ոչնչացումի այս ողբերգութեան մէջ այս երեք դերակատարները իրենք զիրենք դիւրաւ պիտի չազատեն:

Ինչպէս միշտ երբ մէկը ծուղակի մը մէջ կ'իյնայ, չափաւորութիւնը տեղի կուտայ ծայրայեղութեան առջեւ: Արաբ չափաւորներէն Նաշաշիբի ընտանիքը (որոնք իրենց մրցակից Հիւսէյնինեռու նման կատաղի ծայրայեղներ չեն) մասնուած են սարսափի լռութեան մը եւ կ'ըսուի թէ կը հեռանան, վախնալով իրենց կեանքէն՝ Հիւսէյնիի ներու կատաղութիւններէն: Հրեաներուն մէջ Տքթ. Եուտա Մակնեսի նման (եբրայական համալսարանի դասախօս) չափաւորութեան ջատագովներ, հրէական կարգ մը չըջանակներու կողմէ կը նկատուին առնուազն վախկոտներ՝ եթէ ոչ դաւաճաններ հանդէպ իրենց ցեղին:

Աչխատաւորական ձախ կազմակերպութիւնը (Հաչոմէր Հազաիր), որ զէմ է հրէական պետութեան եւ կը քարոզէ արաբահրէական համերաշխութիւնը, յարձակման ենթարկուեցաւ «Իրկուն»ի ահաբեկիչներու կողմէ: Անգլիացիներուն պարտադրած պատերազմական վիճակը, որ հրէական տնտեսութիւնը կը խանգարէ, ահաբեկիչներու ի նպաստ կը ծառայէ: Ժամանակին Հրեայ բնակչութեան փոքր մէկ մասը միայն համակրանք մը ունէր ահաբեկիչներուն հանդէպ, մինչ արդ համակրաքներուն թիւր երթալով կ'աճի:

Անգլեւամերիկեան քննիչ յանձնաժողովը անցեալ տարի յանձնարարած էր, ոչ հրէական եւ ոչ ալ արաբական պետութիւն հաստատել Պաղեստինի մէջ, «այլ հաշտեցնել անոնց տենչերը»: Պաղեստինի այս օրուան մթնոլորտին մէջ, պարզ է թէ այս յանձնարարութիւնը կը դառնայ բարեպաշտական եւ անօգուտ յոյս մը:

Աւտր պատճառներէն մէկն է Հրեաներուն նոր բաշխէն զուտ հրէական Թէլ Ավիվ քաղաքը, որ իրեն կը քաշէ այն բոլոր Հրեաները, որոնք օտար լուծին տակ տառապեցան վերջին տասը տարիներու մէջոցին: Թէլ Ավիվ իր արդիական ճարտարապետութեամբ կը թուի աւելի բարգաւաճ եւ աւելի գործունեայ, հակառակ պաշարման վիճակին: Անիկա տառապալից ուխտադնացութեան մը վերջին հանդրուանն է Հրեային համար: Հոն անիկա իր ժողովուրդին մէջ կը գտնուի, վայր մը՝ ստեղծուած իր ցեղին կորովով: Մարդիկ որ կըռուած են անընդհատ ապառաժուտ եւ անջրդիհողին դէմ՝ ստեղծելու համար պարզուկ, առողջարար կեանքը հրէական հասարակաց ազատակապանութեան: Անօգուտ է խօսիլ այդ տեսակ մարդոց՝ Արաբներու իրաւունքներու մասին: Անոնք անար – դար կը գտնեն ներգաղթի սեղմումները:

Միւս կողմէ Արաբը չի հանդուրժեր որ խօսուի հրեայ «աստպատակներու» իրաւունքներու մասին: Իմ նախահայրերը Պաղեստինի մէջ ապրած

ԱՐԱԳԱԾ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բայց ամենից հետաքրքիր են Արագածի Ք – գերը: Չէնքի ու ճիու սիրահար Քրդերը, որոնք քոչէորթական կեանք էին վարում, արդէն համոզուել են, որ նոսակեաց կեանքն աւելի է ձեռնտու: Եւ կանեփից ու այծի մազից հիւսած սեւ կոներին փոխարինեցին քարէ սպիտակ տներ: Նրանք ձին ու եզը մղեցին սկզբում իրենց համար արտասովոր աշխատանքի եւ նոսակեցութիւնը մի տասնեակ տարի առաջ դէպի լեռնալանջերը հրաւիրեցին տըրակտորին: Ցեղով եկան հնձող եւ կալսող մեքենաները: Ամէն մի քրդական հին կամ նորակառոյց գիւղում՝ կառուցւեցինկամարաձարդ աղբիւրներև գիւղի կեդրոնում բազմեցին դպրոցն ու թատրոնը, քրդական առաջին դպրոցն ու թատրոնն ամբողջ աշխարհում:

Գեղեցիկ է Արագածը՝ եւ այն աւելի է գեղեցկացնում նոր մարդը, որ վայրիրջապատիհետքերը հետզհետէ թօթափելով՝ վայելում է նոյն այդ չրջապատի գեղեցկութիւնը գիտակցաբար:

Ես նայում եմ Արագածին:

Աւտած է, որ լեռը պիտի նայել հեռուից: Ճիշտ է ասուած: Երբ լերան սառոտին կամ գագաթին ես կանգնած մարմնապէս ձուլւում ես նրան, իսկ երբ հեռուից ես դիտում՝ ձուլումը կատարւում է հոգեպէս: Երկու դէպքում էլ այդ ձուլումը հաճելի է:

Անբնական է Արագած լերան գիշերը: Ինչում է մութը եւ հետզհետէ խառնում ու ցերեկայ պահին աչքիդ առաջ որոշակի գծագրւած լեռը դառնում է մի վիթխարի զանգւած՝ սուզւած անթափանց մութի մէջ, եւ նրա վիթխարի անտես ձեռքը վառում է արծաթեայ աստղերը, ինչպէս վառ ծաղիկներ՝ ցանցնւած երկնքի կապտադոյն դորգի վրայ: Լերան լանջին, այստեղ եւ այնտեղ սկիզբ են առնում հրաբաշ խարոյկները, որոնք նախ բռնկում են բոցերով, հրթիռի կայծեր են լցնում իրենց չուրջը եւ ապա դառնում դանդաղ, նոսատ լրջախոհ: Լսւում է հովւի սրինդի թովիչ ձայնը, որ ոլորւում է լեռնային դիւերայ խաւարի մէջ: Եզանակը պարզ է, ինչպէս բնութիւնը, որ ականջների լռութեան՝ անտարբեր լսում է մեղեդին: Սիրոյ մի հեռաւոր կարօտ է մղկտում փայտեայ այդ սրինդում, ուր կայ նախնական կոմիտասը, որ հոսում է հոգով, հնչում է սրտին ու ծորում ճարտար մատների ներդաշնակ ելեւէջներով:

Նայում եմ: Ներքեւում Արարատեան դաշտն է՝ լցւած անեղրական մութով: Մօտ է, այնքան մօտ, ասես ձեռքով կարող ես չօշափել: Վերջապէս՝ լոյսի ծովը վաղուց է յորձանք տւել դէպի արեւմուտք, սպիտակ ու զորշ ամպերը վերածւելով հալած պղնձի եւ խամրել հեռաւոր լեռների այն կողմը: Երեւում են ոսկեպատ ծառ կլաղներ: Դի – մաց Հոկտեմբերեանն է: ձախ կողմը երեւանը, որ նմանւում է խաւարի ծովում կանգնած վիթխարի հրաւառ նաւի:

Այո, գեղեցիկ է Արագածը: Գարնանը նա բաց է անում իր զմրուխտ փէշերը եւ աչխատանքի մարդը՝ մաքառելով՝ վայելում է այդ յաւերժական մօր անհատնում բարիքները: Այնտեղ կարմրահատ ցորեն է հասնում, եւ դարի, որ սպիտակ է, ինչպէս ձիւն: Ահա Շիրակի հարթավայրի վրայ իշխող Մանթաշի ձորը, ուր մուգ զմրուխտ կանաչով, իր կարկաչուն առուներով ու աղբիւրներով, որոնք համերգում են մինչեւ այն ժամանակ, երբ լերան գագաթից ծեր ձմեռը լռեցնում է նրանց, ինչպէս նահապետական խոտաբարոյ պապը՝ իր թոռներին: Այս ձորում հաւքեր կան, որոնց վիտուրներն աւելի ոսկեւուն են, քան ինքը ոսկին, եւ կառուցներ ունեն սեւ, եւ կարմիր ոտքեր, ինչպէս մարջանը՝ հանւած Հնդու ծովից: Արագածի ամէն քարից ու փապարից լսւում է

են հարիւրաւոր տարիներ, հոգ չէ թէ թշուառ վիճակի մէջ: Կասկած չկայ որ Հրեաներու պատերին ներխուժումով Արաբներու ապրուստի մակարդակը մեծապէս բարւոքեցաւ: Արաբ բնակիչներու թիւը կրկնապատկուեցաւ: Կարգ մը Հրեաներ կը հաւատան թէ հրէական պետութեան ընդդիմացողները են, Արաբներու փոքր «էֆէնտի» դասակարգը: Սակայն չէզոք դիտողներ եւ Հրէական Գործակալութեան արաբ-մասնագէտները համաձայն են թէ՝ ընդդիմութիւնը կարծուածէն աւելի ուժեղ է եւ չի սահմանափակուիր մէկ դասակարգի մէջ: Պաղեստինի Արաբներուն, ստուար մեծամասնութիւնը թէեւ 'օգտուի հրեայ հասարակութենէն, բայց խորապէս կը սարսափի Հրեաներու քաղաքական տիրապետութենէն, անոնց արեւմտեան աւելի նիստուկացէն, դերադասոց կենսունակութենէն, իսլամական բարոյական բոլոր օրէնքները արհամարհելէն:

Ջաիպաղնց բացայայտ կը թուի թէ իրական որեւէ համագործակցութիւն՝ կազմելու համար արաբական եւ հրէական պետութիւն մը, ամբողջովին երեւակայական է: Կարգադրութիւն մը պէտք է բնել եւ չուտ: Անխուսափելի եղրակացութիւնը այն է, որ այդ կարգադրութիւնը պէտք է պարտադրել ուժով: Սողոմոն անգամ խիստ պիտի չարժէր, լուծելու համար այժ խնդիրը, թէ՛ Արաբներուն թէ Հրեաներուն հետ:

նրանց երգը, դեղդեղանքը, նրանց աղու ձայնը, որ դիւրեկան է, ինչպէս առաջին անգամ սիրահար – ած տասնվեցամեայ կոյսի քաղցրաձայն երգը:

Շատ են համեմատել Արարատն ու Արագածը: Եւ չատ-չատերն են երգել այս լեռները, առանց որոնց անկարելի է պատկերացնել Հայաստանը: Նրանք թօսել են չատ մեծ սրտերի՝ Խորենացու եւ Եղիշէի Պատկանեանի եւ Նալբանդեանի, Ալիշանի եւ Ծովհաննիսեանի, Թումանեանի եւ Իսահակեանի, Իշքեանի եւ Տէրեանի եւ նորագոյն բանաստեղծների հետ: Հները՝ հին ընկալմամբ, նորերը՝ նոր:

Արարատը վեհ եւ փառաչէղ: Նա Հայաստանի լեռների Հայկ նահապետն է, մեր դիւցազնական խորհուրդը կարծես: Անցեալում զեղջուկն ու բանաստեղծը նայել են Արարատին, իրենց ցաւն ու տառապանքը պատմել նրան, ապա նրա յաւիտենական լուռ ունկնդրութիւնը միակ սփոփանքն է եղել նրանց սրտերի: Այդպէս է այսօր նաեւ օտար երկրների հորիզոններում թափառող Հայը, որ զրկւի եւ հալածւած է, չի կարող պատկերացնել Հայաստանն առանց Արարատի:

Ակ է Արագածը: Նա գեղեցիկ է եւ բարեբեր: Նամանաւանդ բարեբեր: Արագածը հիացմունք է պատճառել ամենից առաջ մեր ժողովրդին, մեր դուստրներին եւ բոլոր նրանց, որոնք երբ եւ է տեսել են նրան գոնէ հեռուից, կամ եղել են նրա գագաթին, վայելել նրա հիւրընկալ օդը, նրա գեղադալար լանջերից քաղել գէթ մի ծաղիկ, կամ խմել այն առուորակ ջուրը, որ կաղնտյր եւ եղնիկային թեթեւութիւն պարգեւում է մարդուն:

Եւ մեր գեղեցիկ Արագածը երգում է Հայ դասական գրականութեան վերջին ներկայացուցիչ Ահարոն Իսահակեանը, Վարպետը: Երգել է ոչ միայն որպէս գեղեցիկ ու բարեբեր լեռ, այլեւ որպէս մայր, որի մեծ սրտին տենչացել է սեղմել իր քնարէ սիրտը եւ լալ, արիւն լալ:

Ակ է Արագածը: Նա քնարական լեռ է, որ սիրում է լսել միայն սրտի զեղումները եւ տեղում է յոյզեր՝ քնքոյշ, բարի, ազնիւ ու զեղեցիկ, այնուհետեւ, ամենից առաջ, նա մայր է: Արագածը լսող ու լսելի, սիրող ու սիրող, զորովագութ է ու զգայուն: Եւ «մանիներների այն պերճ հիւսւածքը, մարգարտեայ այն չարքը, որ նւիրել է Վարպետը նրան — կ'տպրեն այնքան ժամանակ՝ քանի կայ լինքը Արագածը:

Թող յաւերժ բարի լինի այն ժամը՝ որը հայ ժողովրդին պարգեւեց մայր Արագածը, որի ներքեւում փուած հողի մէջ զարկել են իրենց նիզակը մեր նախապապերը, որի սառոտում եւ լանջերին կառուցւեցին չահասատաններ, ու աւաններ, քարակոփ բերդեր եւ հոյակերտ վանքեր: Թող յաւերժ զեղեցիկ ու բարեբեր մնայ մեր Արագածը, որին ոչ ոք չի կարող խլել, քանի կայ մարդը, քանի նրա սերունդները կը քայլեն յաւերժութեան դաշտերով, իրենց աչքերի եւ սրտերի մէջ դամած Արագած անունը, ինչպէս որդին որ պահում է իր հայրապատ մօր անունը:

ՍՈՂՈՄՈՆ ՏԱՐՕՆՑԻ

ԿԵՍԱՐԱՑԻՆԵՐՈՒ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Կեսարիոյ եւ Շրջ. Հայր. Վերաչինաց Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը ներկաղթի ի նպաստ իր կատարած հանգանակութեան արդիւնքը՝ 116 հազար 600 ֆրանքը յանձնեց Ներկաղթի Կեդր. Ցանձնաժողովին: Նախապէս ալ այս նպատակի համար հանդիսի մը հասոյթը, 60.000 ֆրանք յանձնած էր, որով համապատասար 176.600 ֆրանք: Այս գանկին դուրս կը մնան ունեւոր հայբենակիցներ որոնք իրենց մասնակցութիւնը բերած են ուղղակի տալով Կեդր. Ցանձնաժողովին:

Վարչութիւնս հրապարակաւ իր չնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր նուիրատու հայրենակիցներուն ինչպէս նաեւ Միութեանս հանգանակիչ յանձնախումբի անխոնջ անդամներուն, Գրիգոր Հայթաեան, Աւետիս Գալֆայեան, Բարսեղ Մարգարեան եւ Վահրամ Մոսոեչեան:

Ներկայիս Փոքր Ասիոյ զանազան վայրերէն Կեսարիա հաւաքուած 3000ի մօտ հայութիւն մը կայ, թէեւ բաց եկեղեցի եւ հոգեւոր հովիւ մը ունին, բայց մանուկները զրկուած են հայ դիրէն: Բոլորը կը յամախեն օտար վարժարաններ եւ դատապարտուած են օտարանալու եւ կորսուելու: Հայ Եկեղեցւոյ սրբազան չարականներն անգամ կ'երգուին լատիներէն դիրերու վրայէն:

Օգտուելով վերջերս տոյժ տուած թոյլտու ընթացքէն, Միութիւնս կը ջանայ նախաձեռնարկ ըլլալ երբեմնի հայկական այս չէն կեդրոնի մէջ հայ դպրոցի մը հաստատման:

Պատերազմէն վերջ Միութիւնս նոր վերակազմուած ըլլալով, նիւթական բաւարարութիւն չունի նման ձեռնարկի մը յաջողութեան համար: Հետեւաբար կազմակերպած է երեկոյթ պարահանդէս մը այս չաբաթ երեկոյ (10 Մայիս) ժամը 8.30ին մինչեւ լոյս 8, rue Jean Goujonի սրահներուն մէջ: Կոչ կ'ընենք բոլոր կեսարացիներուն եւ առհասարակ Փարիզահայերուն ներկայ ըլլալ հոծ բազմութեամբ եւ քաջալերել այսոնութիւնական նպատակը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՕՇԱԿԱՆԻ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

ՎԱԼԱՆՍ, (Յառաջ).— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն Ապրիլ 27ի կիրակի օրը սարքած էր հրապարակային դասախօսութիւն մը, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։ Օրուան նախագահ ընկեր Գ. Սարոյեան ժողովը բանալով, հաղորդեց թէ պիտի դա – սախօսէ ընկեր Շ. Նարդունի, նիւթ ունենալով Հայկ. Մշակոյթին դերը Արտասահմանի մէջ։ Մինչեւ կէս գիշեր ունկնդիր հայրենակիցները չէին ուզեր հեռանալ։ Բուռն ծափերով բեմ եկաւ Շ. Նարդունին. մէկուկէս ժամուան դասախօսութեան ընթացքին, բոլոր ժողովականները ականջ կը – բած, մտիկ ըրին։ Երբ դասախօսութիւնը վերջացաւ, ոչ մէկ հարցում բացի մէկ երկու կէտերու լուսաբանութենէն։ Այս առթիւ դասախօսը յայտնեց նաեւ թէ պիտի ուզենք եւ պէտք է ուսնուի Յ. Օշականի յոբելեանը, Փրանսայի մէջ եւս։ Գրագիտ քննադատ մը կը նմանի օդին մէջ սաւառնող թռչունի մը, որուն թռիչքը ոչ ոք կեցն կրնայ եւ իրաւունք չունի։ Ներկաներէն ասանկ մը հայրենակիցներ արձանագրուեցան իրրեւ առժամեայ յանձնախումբ, որոնց մէջն է նաեւ մեր բարեկամուհին, Տիկին Օտէթ Մինքայէլեանը։ Անոնք խոստացան անմիջապէս յարաբերութեան մէջ մտնել Փարիզի կեդրոնական յանձնաժողովին հետ։ Ներկաներուն փափաքով խօսեցաւ նաեւ Պ. Յ. Տէր Յա – կոբեանը, իր խորին գոհունակութիւնը յայտնելով տիրող ոգեւորութեան համար։— Թղթակից

ԱՊՐԻԼ ՏԱՍՆԸՄԿԻՑ ԱՌԹԻՒ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Սիրելի Յառաջ, երկու տարի առաջ երբ Դաշնակցականներ ալ կը մասնակցէին «Ազգ. Ճակատ»ին, առնուազն 5—600 հոգի կը խռնուէին սրահը, հասարակ մէկ ներկայացման առեն։ Այս ճշմարտութիւնը կը հաստատէ իրենցմէ մէկը, տղբալով դառնօրէն ժողովուրդին նօսրացումը ի – րենց հանդէսներէն, այն օրէն որ Դաշնակցական – ները քաշուեցան, համաճայն կեդր. կոմիտէի յայտարարութեան։

Կիրակի, Ապրիլ 20ին, որոշուած էր ասնել Ապրիլ 11/24ը նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միու – թեան եւ Ազգ. Ճակատին։ Այս առթիւ կոչ մը ուղղած էր իրենց դոյութիւնը արդարացնող բոլոր միութիւններուն։ Արդ, «Ազգային Ճակատը չան – կարծ անտես կ'ընէ այս որոշումը, եւ դադրեցուց անձամբ կարգ մը միութիւններու անունովթուղթակիկ կը հանէ, նշանակելով բանախօս մը, որ երկար տարի կը սպասէ սրահին մէջ, վերջապէս հանդէսին բացումը կատարելու համար ի ներկայութեան 48 ունկնդիրներու։

Թող հաւատայ աշխարհը որ մենք ոչ մէկ պատճառ չենք ունեցած այս անգամ։ Անկեղծօրէն կը ցաւինք մեր բացակայութեան համար, սակայն ուրիշ կերպ կարելի չէր ընել, նկատի առնելով իրենց նենգամտութիւնը։

Ցուսա՞նք թէ պիտի խրատուին այս անգամ։

Գալով մեղի, այս ասնին սրբագրութիւնը չաղարտելու համար, որոշեցինք այս տարի գոհանալ Մարտիկներու Միութեան նախաձեռնութեամբ սարքուած հոգեհանգիստով։— Տ. Սողոմոնեան

ՄԱՐՁԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վիէն, 28 Ապրիլ (Յառաջ).— Հ. Մ. Ը. Մ.ի մանաճիւղի վարչութեան Ֆութպոլի յանձնախումբը նամակներ կը ստանայ զանազան մարզական միութիւններէ, շնորհիւ իր տարած յաղթանակներուն։ Ֆութպոլի նորընտիր յանձնախումբը եռանդուն աշխատանքի լծուած է։ Կիրակի, Ապրիլ 27ին կազմակերպած էր զոյգ մրցումներ.— Պա – տանիները եւ Ա. խումբը։ Իր հակառակորդները էին C. S. Charlisի պատանիները եւ Ա. խումբը։ Մրցումը տեղի ունեցաւ ժամը 3ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի սեփական մարզադաշտին վրայ։ Վարպետները բացին մեր պատանիները C. S. Charlisի պատանիներուն դէմ։ Մեր պատանիները պարտուեցան, 4—0, որովհետեւ առաջին խումբի խաղացողներէն 3 հոգի դործի բերմամբ կը բացակայէին, ստիպուած մեր պատանիներէն երեք լաւագոյն խաղացողներ տեղաւորելինք Ա. խումբին մէջ, այս պատճառաւ չկրցան իրենց սովորական խաղարկութիւնը ցոյց տալ։ Մեր պատանիներուն պարտուելէն վերջ, մեր Ա. խումբը որոշած էր ջանք չի խնայել մեր պատանիներուն վրէժը լուծելու համար։ Ժամը 5ին կը սկսի Ա. խումբերուն խաղը հակառակորդի յարձակողականով։ Գնդակը մէկ բերդէն միւսը երթալ գալէն վերջ Ժանոն կը նշանակէ առաջին նշանակէտը, 10 վայրկեան վերջ կը նշանակեն երկրորդ նշանակէտը։ Կիսախաղը կը վերջանայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 2—0։

Քառորդ ժամ դադարէն վերջ կը սկսի երկրորդ դեղեցիկ կիսախաղը։ Մեր պատանի յառաջադահները դեղեցիկ փոխերով կը սկսին յառաջանալ ու կը նշանակեն յաջորդաբար երկու նշանակէտ եւս։ Հակառակորդը չատ կը ջանայ նշանակէտ չահիլ, բայց մեր անմնամ վերջապահները յարձակումները եւս կը մղէին։ Խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 4—0։ Այս մրցումին մէջ վայելեցան Ա. Նաճարեանը, Կ. Զարդարեանը (խմբապետ) Մովսէսը, Մարդարեանը եւ մեր պատանի Արտաւազդը։— Յ. Մաթոսեան

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ԽՈՒՐՄ ՄԸ

ԼՒ. ՍԻՈՒԹ.— Ութ տարի լուռ, բայց միշտ արթուն մնացած մեր ընկերները ուշադրութեամբ կը հետեւին օրուան դէպքերուն, պահելով իրենց հաւատքը Հ. Յ. Դաշնակցութեան վրայ։

Անցեալ Մարտին հաւաքոյթ մը ունեցանք եւ որոշեցինք վերակազմել մեր «Ժամակ» խումբը։ Այս առթիւ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին կողմէ եկած էին երկու ընկերներ որոնք տուին անհրաժեշտ հրահանգները։ Ասոնցմէ նաեւ ընկեր Աճէմեան (Սկէն Շամանէն) որ նոր հաստատուած է հոս։ Նորակազմ խումբը պիտի աշխատի ազգային ոգին վառ պահել այս փոքրաթիւ դաղութին մէջ։ Խումբը որոշած է Մայիս 28ի տարեդարձը տօնել Ցունիս 1ին։ — Վարչութիւն

ԲԱՐՁՐ ՀԱՑՔԻ ԽՆՋՈՑՔԸ

Բարձր Հայքի Հայր. Միութեան ցերեկոյթը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 27ի կիրակին, Pré St. Gervaisի ընդարձակ սրահին մէջ զոր քաղաքապետութիւնը միշտ սիրայօժար կը տրամադրէ Հայերուն։

Ժամը 3էն սկսեալ հայրենակիցները փութացած էին դրաւել իրենց տեղանները։ Ժամը 4ին հանդիսը բացուած յայտարարեց օրուան նախագահը։ Վարչութեան անդամներէն Պ. Նիկողոսեան բեմ հրաւիրելով Պ. Գոյունեան որ դրաւոր ճառով մը վերյիշեց Կարնոյ անցեալի դէպքերըեւայն կարեւոր դէմքերը, որոնք անդարձ բաժնուած են մեզմէ եւ վերջացուց Կարնոյ մասին գրուած երկու երգերով «Զայն մը հնչեց էրզրումի Հայոց լեռներէն», «Ե՞րբ պիտի տեսնեմ Կարին նստած հայ իշխան»։ Յետոյ հրաւիրուեցաւ Պ. Մ. Պարսամեան որ իրրեւ ուսուցիչ վարժարանի յուզումով յիշեց այդ հաստատութեան, Արծնեան եւ Հոփոփեանց դպրոցներու հանդէսները եւ ուրիշ ոգեւորիչ երեւոյթները։ Ապա սրտանց յաջողութիւն մաղթեց Հայր. Միութեան։

Գեղարուեստական բաժինը նոյնպէս խնամուած էր։ Երգեցին Տիկին Գեղուհի Լուսպարոնեան, Պ. Շարամ Աուտալէրեան, Պ. Սէրժ Լուսպարոնեան որոնք արժանացան ջերմ ծափերու։ Արտասանեցին Պ. Նորայր Լուսպարոնեան չատ դեղեցիկ կտոր մը Հայասանէն «Ալ կը բաւէ», եւ Պ. Ասրունի իր մէկ գրութիւնը «Երեւանին»։ Պ. Գալուստ Մինքայէլեան թառով նուագեց հայկական կտորներ, եւ փոքրիկն Եղեկիէլեան (11 տարեկան)։ Դեղեցիկ էին կովկասեան պարերը Պ. Ճաքէթի եւ Պ. Գէորգի կողմէ։ Իսկ Շամիլը պարեց Օր. Տուրպախ արժանանալով ջերմ ծափերու։

Դեղարուեստական բաժինը փակեց Տիկին Ա. Պաչիկեան պարզելով Միութեան երկամեայ գործունէութիւնը եւ գնահատելով վարչութեան աշխատանքը.— կարելի եղածին չափ օգտակար դառնալ այն հայրենակիցներուն որոնք թէ հոս եւ թէ ներդաղթի պահուն իրենց օժանդակութեան պիտի կարօտին։

Յետոյ սկսան եւրոպական պարերը որոնք կ'ընդմիջուէին հայկական չուրջ պարերով, ընկերակցութեամբ Պ. Ղուկաս Տէր Աղարեանի ջութակին եւ Պ. Գալուստի թառին։ Կ'արժէր տեսնել կարնեցիներու մասնակցութիւնը մանաւանդ Տիկին Գալուստեանը որ կարինէն իսկ յայտնի պարող է եղած։ Վերջապէս ամէնքն ալ ոգեւորուած էին եւ պահ մը իրենք զիրենք կարնոյ մէջ կ'երեւակայէին։

Աճուրդի փոխարէն վիճակախաղ սարքած էին որմէ չահեցան հինգ թիւեր։ Սպասարկութիւնն ալ դնահատելի էր։

Ապրիք, տղաք, միշտ այդպէս եռանդուն ու աշխոյժ մնացէք, բարձր պահելու համար Բարձր Հայքի անունը։— Ներկայ մը

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐՃ ԳՐԵԼ, ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ԳՐԵԼ, ՄԱՔՈՒՐ ԳՐԵԼ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԵՂԻՆ ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ

Տարածներէս չատեր մոռցած եմ, բայց հսկայ ծառի մը խոռոչէն պատ գիրքերս — մատղաղթէ սրբութիւններ — չեմ կրնար մոռնալ։ Անոնք գացին զարդարել մեր վարժապետին սենեակը գիղուած անհաչիւ գրքերու սիմնաշարքերը որոնցմով այնքան կը հպարտանար ան. թէեւ նմոյշներու հատիկիչ մըն էր միայն, նման այն մարդոց որոնք հովանոցներու տեսակներ կամ գլխարկներ կը ժողվեն քրջահաւաք Հրեաներու պէս, եւ դեռ ուրիշներ որոնք հոգի կուտան կախաղանի չուաններ ունենալու համար։ Ան կարդալու պէտք չունէր, որովհետեւ իր ուսման տուիր չատոնց լեցուցած ու գոցած էր, պահած տեղն ալ երբեմն քաղաք կ'երթար լեցնելու։ Այսպէս վերջին տարին երբ քաղաքէն դարձաւ, իր հետ բերած էր չատ մը թուքերէն, անգլիերէն գիրքեր, եւ թուաբանութիւն որոնց անունն իսկ լսած չէինք։ Սոխուեցանք դնել։ Ծեղճ հօրս չատ սուղի նստած մէկգիլէցորեն վճարեց Նէվտէսքէ եւ Կիւլտէսքէ դեղեցկատառ գիրքերուն համար, ու մենք սկսանք օդէն թռչիլ։ Բաւական էր որ առանկ գիրքեր ունէինք, մեծ մարդ էինք։

Հրաշագործ էր մեր վարժապետը գիտութիւն սորվելու եւ աւանդելու մէջ։ Բոլորիս ալ զարմանք կը պատճառէր, աս մինչեւ հիմա չգիտցածը ո՞ւրկէ եւ ե՞րբ խելքին պտուկը լեցուց, կը հարցնէինք իրարու մեծով պղտիկով։ Սուտ ճրագը իրիկուն չեղած կը մարի։ Շատ վերջը հասկցանք իր գաղտնիքը, երբ իր գարակին մէջ գտանք զանազան «բանալիներ»։ Թուրքերէնի բանալին հայատառ գիրք մըն էր զոր ինք չատ գիւրութեամբ կը կարդար մեզմէ պահելով, ու մեղի կը պարտադրէր իրա – կանը սորվիլ։ Թուաբանութեան մարզանքն ալ նոյնն էր. անգլիերէնն ըսուածնալ ճընճղուկներէնի պէս բան մըն էր։ Մենք թուքախաբար չատ մը «ուքիներ» կ'ուսանէինք։ Բայց կը հասկնայինք այնքան որքան այդ խեղճ թռչուններր կը հասկնան իրենց կրկնածներէն, չղթայակապ դառնալով օդակէ թառին վրայ։

«Միացեալ Ընկերութիւնը» եկած հասած էր մեր քաղաքը, բայց կարծես կը վախնար անդամ մը միայն այցելելու մեր դիւղի տանջարանը։ Մեր վարժապետը մեր միսերը արդէն հալեցուցած էր, սկսած էինք մեր ոսկորներն ալ վրայ տալ։ Այնպիսի նահատակութեան օր մը երբ կը կարծէինք թէ վերջին Դատաստանն է, վրայ հասան Տէրսիմցիները տու մեր դուարը առին տարին առօք–փառօք։ Ի՞նչ մեղքս պահեմ, ես չատ ուրախացայ։ Աստուած այս անգամ Քիւրտերուն աչքը խաղցուցեր էր որ դան այդ օրուան փորձանքէն ազատեն մեզ, ապա թէ ոչ մեր դործը բուրդ էր։ Այդ օրը ամենաղժուար դասերու հաշիւը պիտի տայինք եւ...

Ջատկուան համար ալ երեք լեղուով Աւետարան պիտի կարդայինք։ Այդ մօտան ալ ինք բերած էր չեմ դիտեր ուրկէ։ Ժամուն երեք սեղաններուն առջեւ երեք տեսակ Աւետարան պէտք էր.— դրաբար, աշխարհաբար եւ տաճկերէն. — «Վ իսա է– ֆէնէմիմիդ տէտի քի»։ Այդ տարին իրենց տան հիւր փաչա մը ժամ պիտի դար, ինչպէ՞ս իրեն չնորհքը ցուցնէր պատուելին։ Բայց ըսի ձեղի, որ այս տատապանքէն փրկեց մեզ առժամաբար մեր նշանաւոր աւազակը Սէյիտ Ալին, մեր տատրը քշեւ տանելով։ Որովհետեւ մեր վարժապետը ի ծնէ քաջ, երբ տեսաւ թէ տղամարդիկ դէնքերն առած ճամբաները բռնել կը վազեն, ինքն ալ իր ոսկե – բաշ նժոյդը հեծած, հրացանը կողքէն կախ, փոթորիկի պէս սուրաց ոլոր մոլոր ճամբաներէ, չմոռնալով սակայն սանկ Ակոբ Ամուենց գռնէն անցնիլ իր նշանածին հիացմունքին արժանանալու համար, տրպէտզի անոր դպրոց եկող քոյրերն ու եղբայրները աւելի նզովք դառնան մեր գլխուն. այնքան արտակարգ բան էր վարժապետ փեսայ ունենալը մեր դիւղին մէջ։ Ափսո՛ս որ քաղքցիները չարգը չեն դիտեր վարժապետ փեսային եւ կը մերժուն իրենց աղջիկները։ Զեղ վստահեցնեմ որ եթէ մեր դիւղը չիլէր արագիլի բոյնի մը պէս, եւ մենք չցրուէինք աշխարհի չորս կողմը, մեր վարժապետը օր մը անկախութիւն հռչակելով ինքզինք թագաւոր պիտի կարդէր մեր վրայ, եւ արժանի էր, սնած ու մեծցած կաթով, կաքաւով, նուշով չարոցով։ Երեսին վրայ արեւու չուք չկար, ձեռքերը հողին դպած չէին, իսկական թագաւորցու։ Նորէն խնդացիք վրաս, առարկելով որ վերջը համայնավար մեռաւ։ Ես ալ ձեր դատողութեան վրայ կը սկսիմ կասկածիլ։ Մարդու մը վերջը դիս չի հետաքրքրեր, ես հոս՝ «Առաւօտ լուսոյ» կ'երդիմ, դուք թաղման կասկածի Աւետարանէն կը ճառէք «Թէ չինք յարութիւն,, ընդունայն են եւ հաւատք ձեր» ըսելով։ Արդէն յաճախ կը մտածեմ թէ ես բոլորիդ ձեռքէն ազատելու համար աւելի լաւ պիտի չընէի մեր Քիւրտերուն մէջ ապրելով։ Անոնք կարդ ու կանոնի մասին բնաւ դաղափար չունենալով, մեր երեք լեղուով Աւետարան սորվելու պահուն կուգան մեր հօտերը յափշտակել։

Բայց հոդ չէ, ահա մեր վարժապետը նժոյդին վրայ կ'արշաւէ, ո՞վ կրնայ ազատիլ անոր ձեռքէն, եւ վստահ ենք որ մեր խեղճ ոչխարներն եւ այծերը պիտի չյողնին մինչեւ Տէրսիմ, գառները եւ ուլերը որբացնելով մեր դոմերուն մէջ։

Վա՛խ, վա՛խ, վա՛խ, ո՞վ իրենց ծիծ պիտի տայ... Սակայն ի՞նչ լաւ պիտի ըլլար եթէ մենք ալ արտօնուէինք վազել դէպի լեռները։ Կը կարծէք թէ աւարառուները բոլորն ալ չափահաս մարդի՞կ են, երբեք։

ՀՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

չարունակեն անոնց գործը: Եթէ գործադուլը քանի մը օր իսկ տեւէ, կարելի պիտի չըլլայ առողջ կաթ հասցնել Փարիզի շրջանը: Բանթողները 7.50 ֆրանք պարզեւ կը պահանջեն իւրաքանչիւր ժամուան համար :

Օր. որ կալի կազմակերպութեան անդամներուն թիւը հասած է մէկ միլիոնի, ինչպէս կը հաղորդեն իրենց դրասենեակէն: Ձօրավարը իր յաջորդ ճառը պիտի խօսի Պոուտոյի մէջ, Մայիս 15ին: Սէն Մալոյի քաղաքապետութիւնը, որ հրաւիրած էր զօրավարը նախագահելու յունիս 18ի տարեդարձի հանդէսին, ետ առաւ այս որոշումը, «անպատեհ» համարելով զայն: Տասներեք համայնավարներ եւ ընկերվարականներ հակառակեցան հրաւէրին, ուրիշ 12 անդամներ թէր քուէարկեցին, երկու հոգի ալ ձեռնպահ մնացին: Ուրեմն հրաւէրը ետ առնուեցաւ մէկ ձայնի առաւելութեամբ :

«Փութացնել օգնութիւնը Յունաստանի եւ Թուրքիոյ»

— • —

Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովը սկսաւ քննել նախագահ Թրումընի առաջարկը,— 400 միլիոն տոլար տրամադրել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ: Ժողովը 22ի ղէմ 168 ձայնով մերժեց յե – տաձգել այս ծրագիրը եւ ընդհակառակն որոշեց փութացնել զայն: Ձօրաւոր ընդդիմութիւններ կան ծրագրին դէմ, բայց ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է թէ պիտի քուէարկուի բաւարար մեծամասնութեամբ: Այս առթիւ երեսփոխան մը կարզաց զօր. Մարշըլի մէկ նամակը, որ կը յայտարարէ թէ խնդիրը «ամենամեծ տիպողութիւնն ունի»: Արտաքին նախարարը կ'ըսէ նաեւ թէ ինք ծրագրին քուէարկումը աւելի դրական կը գտնէ Մոսկուայի խորհրդաժողովէն վերջը, թէ առա – ջարկուած աջակցութիւնը «կրնայ համապատասխանել մեր շահերուն, ինչպէս եւ խաղաղութեան շահերուն » :

Ձօրավարին նամակն ստացող երեսփոխանը յայտարարեց այս առթիւ:

— « Եթէ թոյլ տանք որ Ռուսիա գրաւէ Յունաստանը եւ Թուրքիան, իր յաջորդ քայլը պիտի ըլլայ, անշուշտ, Իրան, Աֆղանիստան, Հնդկաստան եւ Չինաստան, որոնք բոլորն ալ սահմանակից են Ռուսիոյ... ա՛յս է պատճառը որ Մ. Նահանգները , լիովին գիտակից վտանգին, պէտք է, մեր խնդիրը «ամենամեծ տիպողութիւ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 9 MAI 1947 Ուրբաթ 9 ՄԱՅԻՍ

Թ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5030-Նոր շրջան թիւ 639 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՇԱՐ ԼՕՍՔԸ

ՓՈՐՁՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆ

Ֆրանսան կրկին մասնուած է չատ ծանր տագնապի մը : Օրուան լուրերը կը բացատրեն ամէն բան : Ամենօրեայ կեանքին մէջ ալ, իւրաքանչիւրին փորձառութիւնը կը լրացնէ պակասը :

Բոլորը անձկութեամբ կը հետեւին այս նոր կացութեան ելեւէջներուն, նախքան թէ դուրսէն :

1947 Յունուարէն ի վեր, երկրորդ անգամ է որ յանդուգն փորձ մը կը կատարէ ընկերվարական կուսակցութիւնը, թէեւ երրորդ հոսանքն է իր չահած քուէներով եւ երեսփոխաններով :

Առաջին անգամ Լէոն Պլում սահմանեց պատասխանատուութիւնը, միատարր դահլիճ մը կազմելով եւ հաստատելով դիները աստիճանաբար կրճատելու քաղաքականութիւնը :

Փոխանցման այս կարճ շրջանը անցնելէ վերջ, իշխանութեան կոչուեցաւ ուրիշ ընկերվարական մը, Պ. Փոլ Ռամատիէ : Բաղդատաբար անձանօթ, նոր վարչապետը չուտով դարձաւ կեդրոնական դէմք մը, իր յանդգնութեամբ եւ վճռականութեամբ : Ապացոյց՝ իր բռնած դիրքը այս չաբթուան անհաղարձի ընթացքին :

Անհրաժեշտ չէ դունատուր բառեր դործածել, հաստատելու համար թէ որքան ծանրակչիռ պատասխանատուութիւն մը կը սահմանէ վարչապետը իր կուսակցութեան հետ, օրուան այս ժամուն :

Արտաքին ճակատի վրայ, պատերազմին վերջնական հաշուեյարդարը չէ կատարուած տակաւին, որպէսզի Ֆրանսա կարենար հաշուել իր չահն ու վնասը :

Իր հիմնական ակնկալութիւնները կախում ունին Գերմանիոյ ապագայ կազմակերպութենէն, որու մասին իրական համաձայնութիւն չէ դոյացած տակաւին : Մոսկուայի խորհրդաժողովին մէջ, պարզապէս տեսակէտներ, ակնարկներ լսուեցան : Եւ անդամ մը եւս հաստատուեցաւ թէ լայն անջրպետ մը կը բաժնէ Դաշնակիցները :

Ներքին ճակատին վրայ, ո՛րքան խոր ճեղքեր ու վէրքեր :

Նախ՝ անտեսական – ելմտական կացութիւնը, որ կրնայ աղէտի մը յանգիլ, եթէ օրուան վարիչները եւ քաղաքական կուսակցութիւնները չկարենան պահել իրենց պաղարիւնը :

Վարչապետ քանիցս ազդարարեց, եւ ուրիշ, հեղինակաւոր, պատասխանատու ըսնաններ ալ բարձրագոչ կը յայտարարեն, թէ ինչպէս Ֆրանքը, նոյնպէս Հանրապետութիւնը վտանգի տակ են : Ուրեմն իրենց ղլխաւոր ճիդը պիտի ըլլայ վերկել ե՛ւ մէկը ե՛ւ միւսը :

Տնտեսական տագնապին հետ սերտօրէն կապուած է ընկերային : Մէկը միւսին հետեւանք է :

Դժգոհ են բոլորը : Դրամատէրները՝ նոր համար որ հողը կը փլի իրենց ոտքերուն տակ . բանուորական օրէնքներով, ազդայնացումներով եւ ուրիշ բարենորոգումներով :

Դժգոհ են աշխատաւոր բազմութիւնները : Անոնք անհամբերութեամբ նուաճումներ կատարեցին վերջին տարիներու ընթացքին եւ չատ բաբեր կը խօսին այսօր : Բայց եւ այնպէս, խախուտ էվրընց վաստակը :

Դժգոհ են միջին դասերը ,— մանր առեւտրականներ եւ արհեստաւորներ, որոնք անտանելի կը դանեն տուրքերը, հսկայ նիւթերու սղութիւնը եւ ուրիշ դժուարութիւններ :

Քաղաքական–կուսակցական ճակատին վրայ, ահաւասիկ դէմ դիմաց երեք զօրաւոր հոսանքները, որոնք մեծամասնութիւն կը կազմեն Ազգ. Ժողովին մէջ : Եւ չորրորդ մը, զոր տե՛ր Կոլի «Համադրումը», որ կրնայ բուռն պայքարի մը յանգիլ :

Համայնավարները բաժնուելով կառավարութենէն, այսինքն մեծամասնութենէն, լայն ճեղք մը բացին ձախակողմեան ճակատին վրայ : Եւ հիմա ոգեսած են վրէնց գործելու ազատութիւնը, անոնց պէս փորձեն բազմապատկել իրենց համրանքն ու ճիգերը :

Անոնք «յեղափոխութի՛ւն» կ'ազդարարեն : Եւ կը կարծեն թէ ընկերվարական ուսակցութիւնը պիտի պառակտի, քանի որ կռիւներ չարունակելու բանաձեւը քուէարկուեցաւ միայն 404 ձայներու առաւելութեամբ

Մէկ խօսքով, փորձութեան շրջան ա է որ կ'անցընէ երկիրը :

Այս առթիւ, յիշեցնէ՞ինք թէ ինչպ այլուր, այստեղ ալ եկուորներուն տարրական օրէնքն է պղուչանալ ցուցադրական մարզանքներ Շ.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

« ՅԵՆԴ ԱՇՈՏ»ԻՆ ՅԵԼՕՔ ԽՕՍՔԵՐԸ

« Յառաջ »ի վերհրատարակութենէն ի վեր նամակներ կը ստանանք ընթերցողէ մը որ կը ստորագրէ Աշոտ Ուռումչուճի, Չէզոք, Խեղդ Աշոտ , Ապուշ Աշոտ : Պահարանին վրան ալ՝ «Էչ···Աշոտ» : Առանց որ եւ է հասցէ տալու :

Դէզերով կը մնան իր նամակները, ինչպէս եւ ծաղրանկարները, զրպանատան խորհրդածու – թիւններով :

Լեղուն՝ Պոլսոյ ոսկեօրկնը,— այն որ կը խօսուի չուկան եւ սրճարաններու մէջ, կոտոշի պէս ցցելով թուրքերէն բառերը···

Զէ՞ք յիշեր եր· Օտեանի Իդնատ աղան :

Անդամ մը խմբագրատուն հրաւիրեցինք Թեր – Թոլ : Մարդ չերեւցաւ : Բայց նամակները չդադրեցան : Երբեմն ալ աշխատակիցներու բաժին կը հանէ : Միշտ միեւնոյն աղ – պղպեղ լեզուով : Յաճախ ալ բերան աւրելով :

Ի՞նչ կը գրէ ·— Ամէն բանի մասին , խենդ–խելառ աղաղակներու, անճոռնի չաղակրատութեանց հետ սահեցնելով խելօք խօսքեր :

Ահաւասիկ վերջինը, բաղդատաբար լուրջ, (միայն տղղադրութիւնը չտկած եմ) .

— « Կը տեսնէք որ հինգ փարայի յառաջդիմութիւն չեմք ըրած 30 տարիէ ի վեր : Նախկին ռազմիկները տողանցքի պէս բան մը ըրին Champs Elysées ի վրայ : Տողանցքը չսկսած հայկական տըրտըրը, կռիւը սկսաւ (մեր աւանդական սրբութիւնը) : Վա՛յ եռագոյն պիտի պարզենք, վա՛յ կարմիր դրօշակ պիտի պարզենք··· Այս ամէնը Ave. Georges V ի վրայ , օտարներուն աչքին առջեւ : Այս հէրթիները որոշեր են ոչ եռագոյն, ոչ կարմրագոյն դրօշակ պարզել : Այս րսողներն ալ մեծ պիտի ըլլան, դեկավար պիտի ըլլան :

··· Երբսւն տարի է Եւրոպայի մէջ միմիայն գինի խմել, սիեմա երթալ, իրար փաթթոտելով պարել սրվաց եմք, ուրիշ ոչինչ : Ամօ՛ր, ամօ՛ր, ամօ՛ր» :

Յ· Գ·— Տողանցքի եկողներուն մէջ եօթը հատ ալ չածիլուածներ կային···

Փառք տուէք որ նամակագիրը «Ուսումչուճի» կը կոչուի , այլապէս դեռ ի՛նչ աղի–լեղի ճչմար – տութիւններ պիտի տեսրադրէր, իր պատկերա – զարդ չարադրութեամբ : ՎԱՀԷ

ՍՕՖԻԱՅԻ կարմիր Խաչի հիւանդանոցին մէջ, երկար հիւանդութենէ մը վերջ մարտ 23ին մեռած է Արսէն ուսուց քահանայ Խաչոյեան, բնիկ Սէօ – ղէօղլի , ծնած 1885ին : Այս առթիւ հոգեհանդիստ կատարուած է Վիէննայի Հայոց մատուռին մէջ, ինչպէս կը հաղորդէ իր որդին, Պ· Հրաչ Կայծակ Ա· Խաչոյեան, ոտանաւոր մը ձօնելով տղրացեալ հօրը յիշատակին :

ՀԱՅՑԻ ՏԱԳՆԱՊԻՆ Ա.ՌԹԻԻ խռովութիւններ ծագեցան Նըվէհի մէջ : Ամբոխը խոշտանգեց Նիէվռի նահանդապետը, վերցնելով փողկապը : Ռումբ մը ձգուեցաւ Շարանթի նահանդապետին բնակարանը : Ընդհ· պործադուլ Մոնլիւսոնի մէջ : — Պէզիէի մէջ սինէմաներու դինը 10 Ֆրանք նշանակուեցաւ :

ԳԱՀԻՐԻի մէկ սինէմային մէջ ռումբ մը պայթելով, հինգ հոգի մեռան, 30 հոգի վիրաւորուեցան : Հարիւր կասկածելիներ ձերբակալուեցան : Կը վախցուի որ ուրիշ յարձակումներ ալ կատարուին : Կալանաւորներուն մէջ կան համայնավար լրագրողներ :

ՌՈՒՄԻԹԻԱՆՆԵՐԸ կը ծաւալին Սպանիոյ մէջ : Պաչարման վիճակ հաստատուեցաւ Պիլպաոյի մէջ ուր ուր գործադուլ հռչակած են 50.000 բանուորներ :

46 ԿԻՆԵՐ ԵՒ ԱՂՋԻԿՆԵՐ , 16էն 21 տարեկան, որոնք Ֆրէնի բանտը փոխադրուած էին առժամ – տապէս , առջի օր ըմբոստանալով, խուժեցին դարմանատունը, իրար խառնեցին ալքոլն ու եթերը եւ կուլ տուին : Յետոյ մայրապետներուն եւ պահակներուն վրայ յարձակեցան կօշիկներով, աւելներով , ամաններով : Ոստիկաններ օգնութեան հասան, բայց չարժումը ծաւալեցաւ բակին մէջ եւ քանի մը կիներ սայթաքակի քարերը հանելով անոնց վրայ նետեցին : Հինգ ոստիկաններ եւ վեց – եօթը բանտարկեալներ վիրաւորուեցան : Ի վերջոյ կարելի եղաւ զսպել ըմբոստները եւ արդելափակել խցիկներու մէջ :

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄԱԻՐԻՆԸ

Ի՞նչ պիտի ընեն նամակակիցները

Ընկերվարական կուսակցութեան համագումարին որոշումէն անմիջապէս վերջը, Պ· Ռամատիէ տիէ ձեռնարկեց դահլիճին վերակազմութեան , — հինգ նոր նախարարներ նշանակել հեռացած հատ – մայնավարներուն փոխարէն : Նոր նախարարները նշանակուած են արդէն ,եւպէս չոսնապէս հաստատուեցան երէկ, երբ հանրապետութեան նախագահը վերադարձաւ Օրլէանէն :

Վերակազմուած նախարարութեան առաջին դործը պիտի ըլլայ հաստատակչռել ելմտացոյցը, դոհացում տալ այն բանուորներուն որոնք սովո – րականէն չատ վար օրավարձ կը ստանան, եւ ա – պահովել պարենաւորումը : Մեւնոյն ատեն զարկ պիտի տայ դիները կրճատելու քաղաքականութեան , որ իր հիմնական ուղեդիծն է , գոնէ մինչեւ Յուլիս :

Բոլորն ալ կը խոստովանին թէ Ռամատիէ դժուարին կացութեան մը առջեւ կը գտնուի , բայց միեւնոյն ատեն կը խոստովանին թէ ելք չկայ , փրկելու համար Ֆրանքը եւ հանրապետութիւնը :

Համայնավարները չեն ծածկեր իրենց դառնութիւնը : «Իւմանիթէ» դառնօրէն կը գանդատի թէ ընկերվարական ազդ· խորհուրդը հաւանութիւն յայտնելով Պ· Ռամատիէի , որ հրամանա – դրով մը ճամբեց համայնավար նախարարները վաւերացուց աւելի դէպի ալ հակումը զոր կը յայտնէ նոր կառավարութեան կազմն իսկ : «1947 Մայիս 7ը դժբախտ թուական մը պիտի մնայ Ֆրանսական քաղաքականութեան մէջ» :

Պ· Ֆլորիմոն Պոնթ , գործօն անդամ համայ – նավար կէդր· Կոմիտէին , պատասխանելով թերթի մը հարցումներուն , յայտարարեց ,— «Ընկերվարական կուսակցութեան ազդ· խորհուրդը չատ ծանր պատասխանատուութիւն մը ստանձնեց , 1· Վաւերացնելով համայնավար նախարարներուն պաշտօնանկութիւնը ,— 2. Ընդունելով ընկերվարական նախարարներու մասնակցութիւնը խառն կառավարութեան մը որմէդուրսգզուած է համայնավար կուսակցութիւնը , բանուոր դասակարգին մեծ կուսակցութիւնը , Ֆրանսայի առաջին կուսակցութիւնը որ մօտ վեց միլիոն քուէ չահեցաւ երեսփ· ընտրութեանց մէջ» :

Հակառակ այս վրդովումին , կը կարծուի թէ համայնավար կուսակցութիւնը չափաւոր ընթացք մը պիտի բռնէ առ այժմ , ամրապնդելու համար իր դիրքերը ; զոր· տր Կոլի նոր կազմակերպու – թեան հանդէպ :

ԳՕՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ

Առջի օր գործադուլ մը եւս ծագեցաւ որ եթէ չարունակուի , կրնայ չատ ծանր հետեւանքներ ունենալ պարենաւորման տեսակէտով : Թրմխորի «Ալքօ – Լըվիւռ» գործարանին 340 բանուորները գործադուլ հռչակեցին ,յաւելում պահանջելով : Այս գործարանը, որ կը գտնուի Փոնթուազի մօտ , կը հայթայթէ Ֆրանսայի փուռերուն թթխմորին 22 առ հարիւրը, իսկ Փարիզի փուռերուն 30 առ հարիւրը : Ուրեմն հացի պատրաստութիւնը կրնայ վտանգուիլ , մանաւանդ որ կ'ըսեն թէ 40.000 քիլօ թթխմոր փճացած է (թթխմորը չի դիմանար հինգ օրէն աւելի) :

Բարեբախտաբար չուտ վերջացաւ կաթի բանուորներուն գործադուլը :Որոշուեցաւ6.50 Ֆր.պարդեւ տալ յաւելեալ արտադրութեան համար եւ վճարել գործադուլի պատճառով կորսուած օրա – կանները :

Որեւոյն բանուորներուն գործադուլը կը չա – րունակուի հանդարտօրէն : Գործադուլէ մարմինը կը չարունակէ պատուիրակներ ղրկել միւս մե – տաղործական հաստատութեանց , որպէսզի մի – անան իրենց : Իւնիք (փիլմօ) գործարանին բան – ուորներն ալ յաւելում պահանջեցին , բայց վար – չութիւնը տեսրակները ցուցնելով հաստատեց թէ անկարելի է : Գործարանը կը բանի , սպասելով վարչապետին եւ Աչխատանքի Դաշնակցութեան տեսակցութեան որ տեղի պիտի ունենայ այսօր , ուրբաթ : Ուրիշ գործարաններու մէջ ալ ժողովներ դումարուեցան , եւ առայժմ որոշուեցաւ չարու – նակել աշխատանքները :

Հիւսիսային շրջանին մէջ , երթեւեկը դադրած է շրանցքներու վրայ , գործադուլի հետեւանքով : Յիսուն նաւեր որոնք ածուխ բեռցած էին Փարիզի համար , անչարժութեան դատապարտուած են : Մանր – մունր խլրտումներ եւ գործադուլներ անպակաս են գանազան հաստատութեանց մէջ , բայց տակաւին ընդհանուր չարժումի մը նշանները չեն երեւար :

Մաքսային պաշտօնեաները երկու գործադուլ հռչակելէ վերջ , վրէնց վրէժը առին ճամբորդներէն , տառապէս գործադրելով օրէնքը : Ճամբորդները ժամերով կը սպասեն , պայուսակները տակնուվրայ կ'ըլլան , յետին տուփը կը բացուի , այրեր եւ կիներ կը խուզարկուին , հացը եւ ուրիշ ուտելիքներ տուրքի կ'ենթարկուին կամ վար կը դրուին

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

83 ՏԱՐԵԿԱՆ ՆԿԱՐԻԶԻ ՄԸ ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԿՏԱԿԸ

ԽՄԲ.— Արշակ Չէրվանեան, բազմաշխատ արուեստագէտը, հետեւեալ նամակը ուղղած է հայ մամուլին.—

Իմ ևուիրաբերութիւնները Հայ ազգին

Բոլոր այն Հայերին, որ կարող են եւ պիտի ուղեն արտայայտուիլ այսու յայտնածս որոշումիս մասին, կանխաւ կը յայտնեմ շնորհակալութիւնս:

Ա.

Աչխատասիրս՝ անցած Հոկտեմբերի առաջին օրը թեւակոխած հասակիս 83րդ տարին, դեռ այնքան խանդավառ եմ արուեստիս սիրով, որքան եւ որպէս որ էի 25-30 տարեկան եղածս ժամանակ:

Ինչքան էլ դեռ չեմ տեսներ օրերիս վախճանը, բայց եւ շատ հասկանալի է որ երկարակեցութեան մօտաւորապէս սովորական տեւողութիւնը տասնեակ տարիներով գլած անցած մէկը, որպիսին ես եմ, չեմ կարող աչքի առաջ չունենալ Ստեղծողի նախասահմանած կարգադրածը, չեմ կարող քնով անցնել, մոռացութեան տալ կեանքի հասնականութիւնները եւ չհոգալ. ահա ինչու՝ քանի Տանու Տէրն չէ՝ եկել՝ ես կ'ուզեմ որ՝ ամբողջ կեանքով գեղարուեստին նուիրուած եւ գեղարուեստի սիրուն ամէն աշխարհօրէն սովորական ցանկալի բաները մոռացած եւ ուխտուած զինուորեալս մնալիք ԹՈՂՕՆի մասին լինի՝ օրինական ընդունուած կարգով՝ մէկ հաստատ վերջնական կարգադրութիւն ըստ իմ սրտի փափաքի:

Ծայրէ ի ծայր անհաշիւ ինքնամոռացութիւն եղած իմ կեանքի տեւողութեան բոլոր ժամանակները, հակառակ տեսակ տեսակ արդելարիթ պարագաներ, օրինակ, յեսամնաց երկրում ծնած լի – դաներէ, օրինակ, յեսամնաց երկրում ծնած լինելս, բարձր ուզում ստանալու փափաքանօք ոգեւորուած պատանու պանդխտելներս, տասնեակ տարիներով օտար աշխարհներում յամենալներէ վերջ յանկարծ՝ քաղաքական դէպքերի հետեւան – քով՝ արգելուածութիւնը հայրենական տուն դառնալու — կացութիւն որ 68 տարի տեւեց ու կը տեւէ — հեռաստան երկիրներում ինձ օտար ժողովուրդների մէջ մենակ, վարձու սենեակներում, հիւրանոցներում, արտիս վրայ բար դրած ապրե – լու հարկադրուածութիւնս եւ մանաւանդ, 1914ին սկսած համաշխարհային պատերազմի եւ հետս – դայ ռուս յեղափոխութեան յարուցած համայնա – կան չփոթի մէջ՝ Կովկասում՝ մինչեւ չապիկս կորզոտուելս, (այդ է, կեանքի սեւ օրերում անօգնական չմնալու ակնկալութիւնով խնայածս հա – զարների ամբողջական կորուստը), իմ երկար տարիների երկունքի արդիւնք լուրջ նկարներիս հատորների եւ արուեստագիտական ստեղծագործութիւնները այս ու այնտեղ անհետանալը, ձախող վերջացած պատերազմի հետեւանքով չկայի և չունիմութեան յաջորդող տարիներում ապրուստի վատ պայմանները եւ դրա հետեւանք 4-5 տարի ծանր դժուարամարսութիւնով հիւանդանալս երբ ռէստորաններում կերակրուղիս օրերը սեւացան... վերջապէս, մի օր էլ երբ, ինչպէս որ է, ես ինձ դատ քշտած մինչեւ այս հեռաստան Ամերիկա:

Բոլոր այս ձախողութիւնները բնաւ չկարողացան պակասեցնել իմ մէջ արուեստիս մասին իմ խանդավառութիւնը եւ ոչ էլ երբ եւ է յոյս կտրուեց գալոց լաւ օրերի մասին, երբ ես՝ նորէն՝ բռնկուածութեան նոպաներում՝ միշտ ինքնամոռացութեան հատատաւոր՝ ուղեցի մէկ լաւ բան եւս անել, ուրիշների չարածը, անսովոր լուրջ բան եւս անել, մնալով մշտապէս ես ինձ նման, ամէն հայեցակէտով միայն ինձ նման:

×

Ունեցած լինելով բախտ հասարակութեան մէջ բարձր դասակարգերի մարդկանց հաւանելի լինելու եւ, մէկ մէկ էլ նրանցից դնահատուած, մեծ յաջողութիւնների մի օր՝ դեռ մտքումս ունենալով իմ անմահ ուսուցչիս՝ հանճարեղ վարպետ Cesare Maccari-ի թելադրածը, որով նա կը յանձնարարէր ինձ — «ԵՒՐՈՊԱ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼԻՍ ԲԵՐԵԼ ԻՐԵՆՑ ՄԵՐ ԵՐԿՐԻՑ ԱՑՆ, ԻՆՉ ՈՐ ՄԵՐՆ ԷՐ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՑՔ ԴԵՌ ՉԷԻՆ ԳԻՏՑԵԼ». ես վճռեցի (1900ի ամառը) եւ դնացի Հայաստան, հազար հազար տարիներով հին մեր նախնիքների երկիրը:

×

Լեզուով չի պատմուիր այն փլուզումը, որ իմ մէջ տեղի ունեցաւ, երբ ես իմ աչքո տեսայ առ տեղեաւն այն, որի մասին քիչ ու միչ տեղեակ էի միայն հատ ու կենտ աղքատիկ, լղար կարգադրութիւններից որ՝ մէկ մէկ զարդարուած կը լինէին պատահական եւրոպացի ճամբորդների լոյս ընծայած մի գրքից քաղածոյ պատկերներով:

×

Գեղարուեստների Դասական, Պատմական, Միջնադարեան եւ Վերածնունդի գարերի եւ մեր ժամանակաշրջանի երկիրներում կրթուած, ապրած եւ գործած, դեռ 36 տարեկան երիտասարդ

Նարգարի հրաւանագրի մէկ տարին

50 761 հոգի գացած են

(Բ. եւ վերջին մաս)

Կիրովականի հիւսուածեղէնի գործարանի մոնթաժի աշխատող Տիգրան Սաֆարեան օրական կուտայ 2.5—3 արտադրական նորմա: Նշանաւոր են նաեւ Հրանտ Գրիգորեան, Հայկ Մարկոսեան եւ ուրիշներ, որոնք կ'արտադրեն 150 առ հարիւր գործ: Աչխատանքի այս տեսակ հերոսներու թիւը շատ մեծ է: Լենինականի, Էջմիածնի, Արաբկիրի եւ շատ մը ուրիշ վայրերու մէջ, ներգաղթած արհեստաւորներէն կազմուած են կարողներու, փոխադրողներու (տրանսպորտիկներ), ակնադործներու եւ մետաղագործներու արտէլներ, որոնք արդէն սկսած են իրենց աչխատանքները:

Հաղարաւոր ընտանիքներ իրենց ցանկութեամբ ընդունուած են տնտեսութիւններու մէջ: Արտաշատի, Էջմիածնի, Ախուրեանի, Հոկտեմբերեանի եւ ուրիշ շրջաններուն մէջ կազմակերպուած են յատուկ խմբակներ, ուր ներգաղթող կոլտնտեսականները կ'ուսումնասիրեն զիւղատնտեսական արտէլներու սթալինեան կանոնադրութիւնը: Խումբ մը երիտասարդ ներգաղթողներ կը հետեւին մեքենաշարժ արօրներու դասաւանդութիւններուն: Մ. կառավարութիւնը մեծ հոգատարութեամբ է շրջապատած ներգաղթողները: Գիւղական վայրերը բնակող ներգաղթածները մէկ տարի զերծ են, զիւղատնտեսական եւ ուրիչ տեսակ տուրքերէն: Սակիզբի պէտք ունեցողներուն կը տրուին հաղուստեղէն, վառելիք եւ տնական կահկարասիներ: Դպրոցական տարիք ունեցող բոլոր երեխաները տեղաւորուած են դպրոցներուն մէջ: Անոնց թիւը 6000ը կ'անցնի: Այս երախաներուն ճշդիւ մեծամասնութիւնը առաջին անգամն է, որ հնարաւորութիւն կը ստանայ սորվելու մայրենի լեզու եւ գրականութիւն:

Ներգաղթողներէն 600 պատանիներ զետեղուած են արհեստագիտական դպրոցներուն եւ դպրոցներուն մէջ: Աւելի քան 1200 երիտասարդներ եւ աղջիկներ ընդունուած են Երեւանի «Մորթով» Պետական Համալսարանին, ինչպէս նաեւ բարմարուեստական համալսարանի, երաժչտանոցի եւ ուրիչ բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու մէջ:

Մեր Հանրապետութեան մէջ տասը տարի առաջ վակուեցան՝ անգրագիտութեան վերացման բոլոր հաստատութիւնները: Ներգաղթողներուն մէջ կը գտնուին մեծ թիւով անգրագէտներ: Անոնց համար դարձեալ կազմակերպուեցան գիչերային դպրոցներ եւ կայաններ:

Այժմ Հանրապետութիւնը կը պատրաստուի 1947ին արտասահմանէն եկող Հայերու ընդունելութեան դործին: Քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ կը չինուին 2400 բնակարաններ: Մինչեւ այս տարուան վերջ պիտի պատրաստուին աւելի քան 135 հազար քառ. մեթր բնակելի տարածութիւն: Հայրենիք վերադարձած եւ Երեւանի մէջ տեղաւորուած Հայերէն չատեր կը չինեն սեփական տուներ: Քաղ. Խորհուրդը բնակելի տարածութիւն յատկացուցած է 1500 ընտանիքի համար: Արտաշատի, Բասարգեչարի, Ն. Բայազիտի եւ ուրիշ շրջաններուն մէջ ներգաղթողներու առաջին խումբերը արդէն տեղաւորուած են նոր բնակարաններու մէջ:

Սոացուած են բազմաթիւ նամակներ, ուղղած Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին: Ներգաղթողները անոնց մէջ կ'արտայայտեն, իրենց խոր զգացումները եւ ջերմ շնորհակալութիւնները Մ. կառավարութեան եւ հարազատ ընկեր Սթալինին, ամբողջ աչխարհին մէջ գրուած՝ արտասահմանեան Հայերու մասին ցոյց տրուած Հայրական հոգատարութեան համար:

Ս. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

500,000 ՏՈԼԱՐ ԵՒՍ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՄԱՐ

ԽՄԲ.— Բարեգործականի կեդր. վարչութիւնը նէն ստացած նամակ հետեւեալ գեկոյցը (Նիւ Եորք, 14 Ապրիլ).—

Հայաստանի կառավարութիւնը հետեւեալ պաշտօնական հեռագիրը ուղղած է Հ.Բ.Ը.Մ.Միութեան կեդր. վարչութեան.—

«Ստացուած տեղեկութիւնների եւ մամուլի հաղորդումներէ համաձայն, յաջողութեամբ աւարտել էք Ներգաղթի մէկ միլիոն տոլարի հանգանակութիւնը: 1947 թուի Ներգաղթի աչխատանքներն արդէն սկսուած են եւ այս տարի նախատեսուած է Ներգաղթ կատարել նաեւ Իրանէն, Եգիպտոսէն, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկայէն: Ցունաստանէն նախատեսուած է հիմնականում աւարտել այնտեղ մնացած Հայրենիք: Ներգաղթը: Մղուում ենք նաեւ փոխադրաւարձն ապահովելու համար տեղափոխել Հայաստանի կառավարութեան թիւ 24001 ընթացիկ հաչուին Սովետական Միութեան Պետական Պանքի Հայաստանի դրասենեակում 800.000 տոլար:» Հայկական Ս.Ս.Հ.Միհնիստրների Սովետի Նախագահի Տեղակալ Կարապետեան

կեդր. վարչ. ժողովը իր երկուսն նիստին մէջ որոչեց հեռագրով 400.000 տոլարի թերհաչիւ դումար մը փոխանցել Մոսկուա, Հայաստանիկառավարութեան ընթացիկ հաչուոյն, որպէսզի ներգաղթողներու փոխադրութեան ճեռնարկուի անյապաղ: Մեծապէս սրտապնդուած ենք որ այս տարի Ցունաստանէն ամբողջովին պիտի փոխադրուին արձանագրուած բոլոր Հայերը, չուրջ 17000, որոնց դժբախտ վիճակը լուրջ մտահոգութեան տեղի տուած է վերջերս (անցեալ տարի հաղիւ կարելի եղաւ 5000 հոգիի ներգաղթը յաջողցնել):

2.— Նկատելով որ այս տարուան ընթացքին 70.000 Հայերու ներգաղթը ծրագրուած է, որով անհրաժեչտ պիտի լլլայ անոնց փոխադրութիւնը ապահովելու համար ուրիչ նոր եւ կարեւոր վարկեր եւս տրամադրել, կեդր. վարչ. ժողովը տրոչեց նաեւ որ 1947ին նոյն թափով չարունակուի Ներգաղթի Հանգանակութիւնը, առ նուազն կէս միլիոն տոլար եւս գոյացնելու առաջադրութեամբ: Այս մասին նոր կոչ — Շրջաբերական մը պիտի հրատարակուի: Տարակոյս չունինք որ Ամերիկայի Թ. արտասահմանի բոլոր Հայրենակիցները եւ մասնաւորապէս Հայրենակցականները նոյն ոգեւորութեամբ պիտի լծուին սոյն Հայրենասիրական հանգանակութեան, այդ նպատակին համար անվերապահօրէն ընծայելով իրենց բարոյական եւ նիւթական օժանդակութիւնը:

3.— Բաց աստի, նախագահի տեղակալ Սահակ կարապետեանի հեռագրէն վերջ, երեւանէն երկրորդ հեռագիր մը եւս ստացանք, ստորագրութեամբ Ներգաղթի Ընդունման եւ Տեղաւորման Կոմիտէի Նախագահ Աստուածատրեանէ, որով նոյնպէս ցոյց կուտայ ստիպողականութիւնը տասը

ՀԱՑԻ արժանապատուութիւնը, ինքնայարգութիւնը ձայն տուաւ իմ մէջ. յիչեցի վարպետ ուսուցչիս յանձնարարութիւնը եւ ես, միանգամայն վճռապէս որոչեցի ինձ վայել կերպով վեր հանել՝ ՀԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄՈՌԱՑԱԾՆԵՐԻ, ՆՐԱ ԱՐԾԻՒՆ ՈՒ ԱՐԾԱՆԻՒՐԸ ԶԳԻՏՑՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ՝ փաստերի հղօրագոյնը, անհակաճառելին, նրա ազդային հանճարի գերլիակատարութիւնը պերճաբանող չինարարական դեղարուեստի դիմապատկերը՝ դեռ բազմական մի կանգուն յուչարձանների քարերի սրատաղաւ գոյներովը, ինչպէս եւ նրանց չքազարդ դրուագային անօրինակչքեղութիւնների հազարան պէսպիսութիւնները:

ԻՄ ՀԱՐԱՉԱՏ ՀԱՑԵՐԸ ԹՈՂ ԳԻՏՆԱՆ ՈՐ ԱՑՍ ԱՄԷՆԸ Ո՛Չ ԻՆՉՆԻՑ ԱՌԱՋ, ՈՉ ԻՆՉ ՕՐԵԿԻՑ ՄԿՆ ՈՒՐԻՇԸ ՉԷ ԱՐԱՇ ԵՒ ԻՄ ԱՐԱՇՆ ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՓՐԿՈՒՄ ԻՄ ՉԵՌՈՒՄՍ ԵՆ ՀԱՑՍ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆՆ ՄԷՋ ԱՄԵՆԻՑ ՇԱՏԸ, ԳԵՐԻՎԵՐՈՑՆ ԵՒ ԱՆԴԻՄԱԴՐԵԼԻ ՍՐՏԱԳՐԱԻԸ ԵՐԵՍՈՒՆ ՄԵԾ ԵՒ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԾԱԻԱԼՈՎ ԶՐԱՆԵՐԿ ՊԱՏԿԵՐ – ՆԵՐՆ ԵՆ ԱՆՒ ՄԱՑՐԱՔԱՂԱՔԻ ՄԷՋ ԵՒ ՄՕՏԱ-ԻՈՐ ՀԱՐԵԻԱՆ ԵՐԿՐԱՄԱՍԵՐՈՒՄ 1900-1920 ՏԱ-ՐԻՆԵՐԸ ԴԵՌ ՄԵԾԱՊԷՍ ԿԱՆԳՈՒՆ ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ ՏԵՍԱԾՍ ՁԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՄԵՆԱՕՐԻԺԻՆԱԼ ՑՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ: ԱՊԱ, ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՇԱՏ ՄԻ ՀԱՑԱ ՏԵՂԵՐԸ ՍՐԱՆՑ ՀԱԻԱՍԱՐԱԲԻՒՔ ՀԱՑ ՇԻ-ՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ԲԱԶՈՒՄ ՀԱՑԱ. ԿԱ-ՌՈՒՑՈՒԱԾՔՆԵՐԻՆ ԲՈԼՈՐ ՁԻԿՂԵՐԸ ՆԵՐԿԱՑԱ-ՑՆՈՂ ՏԻՊ ՈՒ ՏԵՍԱԿՆԵՐԻ ԴԻՄԱԳԾԻՆ ԱՌԻՆՔՆՈՂ ՌՈՐՈՇՆ՝ ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ ՇՔԱԶԱՐԴԻ ՀԱԶԱՐ ՀՆԳ ՀԱՐԻՒՐ ՄՕԹԻՖՆԵՐ՝ ՄԱՏԻՏՈՎ, ՊԱՏԿԵՐԱՔՐԱԾ՝ ՀԱՑՆՊԻ՛Ս ՑԱՆԿՈՒԹՅԻՋ ՄԻ ՈՃՈՎ «ՈՐՈՒՆ ՀԱՒԱՍԱՐԵԼ ԶԻ ԿԱՐՈՂ ԱՄԵՆԱՑԱՋՈՂ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ», ԻՆՉՊԻՍ ԱՍԱՑԻՆ ԼՈՆՏՈՆՈՒՄ ԱՆԻՎԱՑԻ ԴԱՏԱՒՈՐՆԵՐԸ — 1921ԻՆ: ՀԱՑՍ Ա-ՄԷՆԻՀԵՏ ՄԻԵՒՆՈՑՆ ԱՐԿՂԻ ՄԷՋ ԽՆԱՄՈՎ ԾՐԱԳՐԱԾ ԿԱՑ 15 ՀԱՏ ՀԱՑԼ ՄԵԾ ՋՐԱՆԵՐԿԵՐԻ ՀԱՒԱՔԱԾՈՑ, ՈՐ ՀԱՑԱՍՏԱՆ ԵՐԿՐԻ ՄԷՋ ՄԻ-ՄԻԵՒՑԻՑ ՏԱՐԲԵՐ ԲՆԱԳԱՒԱՌՆԵՐԻ ՀԱՑ ԿԱ-ՆԱՆՑՈՒԱՏԿԵՐՆԵՐՆ ԵՆ՝ ԻՐԵՆՑ ՇՐՋԱՆԻ ՏԵ-ՂԱԿԱ՝ ՀԱՑՈՒԿ ՏԱՐԱՋՆԵՐՈՎ ՈՒ ԱՐԴ ՈՒ ՋԱՐ-ԴԻ ՋՈՒԿ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆԵՐՈՎԸ ՆԿԱՐՈՒԱԾ:

ԱՅ ՎԵՐՋԻՆՍ ՄԱՍՆ Է 1918Ի ՍԵՒ ՏԱՐՈՒՄ ԷՋՄԻԵՆԻ ՄԷՋ ՆԿԱՐԱԾՍ ՆՈՑՆԱԲՆՈՑՔ ՔՍԱՆ-ԵԱԿ ՆԱՐՆԵՐԻ, ՈՐՈՆՔ ԿԱՐԾՈՒՄ ԵՄ ՊԱՏՔ Է ՏԱՐՈՒԱԾ ԼԻՆԻ ԵՐԵՒԱՆ:

Այսչա՛ս, ճիչտ երդումով կապուածի խղճմտանքով ես, յետագայ ՔՍԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻ ամանակ անցուդի թափառելով այն ժամանակուան ռուս կրթութեան մաս կազմող ՀԱՑԱՍՏԱՆ ԵՐԿՐԻ ԲՈԼՈՐ ԲՆԱԳԱՒԱՌՆԵՐԸ, սիրահամբոյր յամենալով եխուզարկողի աչքո զնելով բոլոր ուր որ կար եւ եղ կը մնար հին օրերից մինչ մեզ հասած քայ աչխատասած մի կտոր:

Ա. ՓԷԹՎԱՃԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ԼԻՈՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ԼԻՈՆ, 4 Մայիս (Յատ.).— Շաբաթ իրիկուն, 3 Մայիս, էքիէն Տօլէի սրահին մէջ տեղի ունե – ցաւ Լիոնի Ուսումն. Խորհուրդի բացման հանդէ – սը: Փոքր բացատրութիւն մը այս առթիւ: Ազգա – յին Միութեան ներկայ վարչութիւնը, ընտրու – թիւններէն անմիջապէս վերջը կրթական գործը լաւագոյնս վարելու համար «Կրթական Մարմին» մը ստեղծեց: Սոյն կրթական մարմնին նպատակը պիտի ըլլար զանազան տեղեր բացուած դպրոցնե – րը կազմակերպել, անոնց պիտոյքները հոգալ եւն: Կրթական Մարմինը իր նախապատրաստական աշ – խատանքները կատարելէ վերջ, ուղեց աւելի ընդ – լայնել իր շրջապատը: Հրաւէր եղաւ յարանուա – նութեանց որոնք սիրով պատասխանեցին, եւ շարք մը խորհրդակցութիւններէ վերջ կատարեալ հա – մաձայնութեամբ հիմը դրուեցաւ Ուսումնական Խորհուրդի մը:

Ահա այդ Ուսումն. Խորհուրդն էր որ կը նե – կայանար մեզի իր անդրանիկ ձեռնարկով:

Հանդէսին պատուական նախագահը՝ հայր Գր. Պապեան, բացատրեց Միութեան առաջադրութիւն – ները: Ըսաւ թէ իւրաքանչիւր ձեռնարկի յաջողու – թիւնը որքան կախում ունի կազմակերպողներէն, նոյնքան եւ ժողովուրդէն: Անոր դուրգուրանքը եւ քաջալերանքն է որ սատար պիտի հանդիսանայ մեր գործին յաջողութեան: Նոր սերունդի փրկու – թեան գործը միասին կատարելու մեծ եւ ծանր պարտականութիւնը ունինք, դիտակցինք այդ պարտականութեան:

Ուսումն. Խորհուրդի ծրագրին եւ նպատակ – ներուն չուրջ աւելի լայնօրէն արտայայտուեցաւ Պ. Յակոբ Վարժապետեան: Կարդաց այն ուղեղ – ծը որ գծուած է բնթացիկ եւ յետագայ աշխա – տանքներուն համար: Ցիչեց թէ, չատ ուրախալի էր այսպէս բոլոր յարանուանութիւնները եւ հոս ու հոն եղած դպրոցները իրարու մէկ ծրագիրի չուրջ համախմբել: Գեղեցիկ նախա – ձեռնութիւն մը, դովելի գործ մը որ պէտք է կատարուի գեղեցիկ յաղթանակով մը:

Պատուելի Խաչիկեան մեղի ներկայացուց «Սա – սունցի Դաւիթը եւ հայկական նկարագիրը»: Ցար – դելի փրօֆեսէօրը շատ սրտ եւ հասկնալի լե – զուով պատմեց աւանդավէպը, յետոյ անոր մէջ

վինտուեց Հայուն նկարագիրը, քաջութիւնը, ըմ – բոստ ոգին, նկարագրի մաքրութիւնը, ընտանեկան սրբութիւնը, վեհանձնութիւնը եւ այլն եւ այլն: Մէջբերումներ եւ օրինակներ բերաւ մեր պատմու – թեան զանազան շրջաններէն, եւ զանոնք համեմա – տութեան դրաւ Սասունցի Դաւիթի նկարագրին հետ: Վերջացնելէ առաջ ըսաւ թէ, ցարդ դրուած, մշակուած «Սասունցի Դաւիթ»ներ դժբախտաբար անկատար են — Թումանեան, Զիթունի, Գարե – գին եպիսկ. Սրուանձտեանց եւ այլն — եւ եզրա – կացուց,— եթէ օր մը հայ դրող մը կարենայ մե – զի լման, պէտք եղածին պէս «Սասունցի Դաւիթ» մը տալ, այն ատեն կրնանք անվարան յայտարա – րել թէ մենք Հայերս աշխարհի լաւագոյն դիւցազ – նավէպը ունինք:

Մէջ ընդ մէջ եղան երգեր, արտասանութիւն – ներ եւ նուագ նորահանները կղմէ: Դժբախտա – բար սպասուած բազմութիւնը չկար: Ո՞ւր էին այդ իրիկուն Լուսաւորչականները, Կաթոլիկները, Բո – ղոքականները... ո՞ւր էին այն միւսները, անոնք որ օրն ի բուն ծրագիրը կը մշակեն, «փրկութեան գործ»էն կը ճառեն, ամէն տեղ եւ ամէն ինչի տէր տիրական կ'ուզեն դառնալ:

Ա՛յո՛, կը հասկնանք: Օդը խոնաւ, անձրեւոտ էր հասկնալի է: Ապա մի — ինչպէս կ'ըսեն Կով – կասի մէջ — ապա մի Նասրէտին Հօճա կամ «Զայ – ճի պաշի»ն բեմադրեցէք, այն ատեն ո՛չ անձրեւը, ո՛չ իսկ ձիւնն ու կարկուտը արգելք կ'ըլլան սրա – հր լեցնելու:

ԵՐ. ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կիրակի, Մայիս 4, Լիոնի Ազգ. Միութիւնը հանդուցեալ Երուանդ Տէր Անդրէասեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ առաւօտեան հոգեհանգիստ, կէ – սօրէ վերջ ժամը 3ին ալ այդ մը կազմակերպած էր: Ժամը 3ին իր հարազատները, բարեկամներու եւ ծանօթներու խումբ մը ինչպէս նաեւ Լիոնի Ազգ. Միութեան ներկայացուցիչները հաւաքուե – ցան դերեզմանատունը: Ազգ. Միութեան կողմէ Պ. Ա. Կիւլպէնկեան թարմ ծաղկեփունջ մը դնե – ղելով հողակոյտին վրայ, պարզեց հանդուցեալին արժանիքները: «Յառաջ»ի կողմէ ընկ. Թադեւոս Ալվազեան եւ Զաւիահաս սերունդի կողմէ ընկեր Մ. Մխրդէ վերյիշեցին Տարազի կեանքն ու կատա – րած գործը, անոր դուրգուրանքը մայրենիքի հան – դէպ եւ իր այնքան չինիչ «ի պէտս զարգացեալոց»ները «Յառաջ»ի մէջ:

Տրտում եւ թաց աչքերով բաժնուեցանք մեծ հայկաբանին հողակոյտէն...:

ՊԱՊԼԷ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ քոյր մարզա – կան Միութիւններու միջմասնաճիւղային մեծ գե – դախաղի մրցումներ, կազմակերպուած Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ Կիրակի 11 Մայիս Հ.Մ.Ը. Մ.ի սեփական դաշտին Atlanticի St-Loup ի մէջ:

Մարսէյլ — Լիոն–Տէսին առաջին միջմասնա – ճիւղային գնդախաղի մրցումը հովանաւորու – թեամբ district de provence ի նախագահ Mr. Durand ի:

Ժամը 2.30ին Լիոն – Տէսին Հ.Մ.Ը.Մ.ի խառն խումբը ընդդէմ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Մարսէյլի մասնա – ճիւղի անպարտելի պատանի (Ժիւնիոր) խումբին դէմ:

Ժամը 4ին Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբն ընդդէմ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Մարսէյլի Ա. խում – բին դէմ: Այս առթիւ Պ. Լեւոն Մնացականեան տրամադրած է գեղեցիկ բաժակ մը յաղթական խումբին:

Մարսիլահայ մարզասէր հասարակութիւնը բախտը պիտի ունենայ 1947 տարեշրջանին ակա – նատես ըլլալու բոլոր Հ.Մ.Ը.Մ.ի եւ քոյր մար – զական Միութեանց խաղարկութեան, այսպէս նախ Լիոն–Տէսին, յետոյ Վիէն, Վալանս եւ Նիս եւվերջը Հ.Մ.Ը.Մ.ի Փարիզի զօրաւոր մասնաճիւղերը ի – րենց կարգին ցոյց պիտի տան մարսիլահայութեան իրենց գնդախաղի ճարպիկ խաղարկութիւնը եւ մարզական բարձր ոգին:

Լիոն – Տէսինի եւ Մարսէյլի այս նշանաւոր հանդիպումին առթիւ կ'իմանանք թէ Լիոն – Տէ – սինի խումբին պիտի ընկերանան բազմաթիւ Հ.Մ. Ը.Մ.ի սիրահարները որով այժմէն իսկ կը նա – խատեսենք խուռներամ բազմութիւն մը:

Վահան Շամլեան

ԳԱՂՈՒԹՔ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՒԷՆՔԻ Ա.ՋԳ. ԿԵԴՐ. վարչութիւնը 500.000 տրախմի տրամադրած է Յունաստանի պատերազ – մի որբերուն սնուցիչին, Եորկիոս Թազաւորին մահուան առթիւ:

ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՑՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ նամակով մը կը տեղեկացնէ Եգիպտոսի առաջնորդին, թէ ձեմարանը բացուած է եւ երկրորդ տարին կը բո – լորէ արդէն: Առաջին տարին բացուած է առաջին դասարանը, իսկ ներկայ դպրոցական տարեսկիզ – բին ալ բացուած է երկրորդ դասարանը: Ձեմարա – նը պիտի ունենայ եօթը տարուան շրջան մը, չորս դասարան ձեմարանական եւ երեք դասարան այ լսարանի բաժին: Կաթողիկոսական ընտրութեան համար տեղի ունեցած համագումարին մէջ, բա – րերար անդամներ արձանագրուեցան որոնք ցարդ որեւէ գումար չեն ղրկած: Իւրաքանչիւր սանի համար տարեկան 500 տոլարի ծախք մը նախատես – ուած է, կաթողիկոսը կը թելադրէ նոր բարերար – ներ գտնել, որոնք յանձն առնէին սաներ պահել ձեմարանին մէջ վեց տարուան համար: Տարեկան 500 տոլարէն՝ 3000 տոլար ծախք պիտի ըլլայ իւ – րաքանչիւր սանի համար: Այս առթիւ կ'առաջար – կէ որոշ գումար մը դրամատուն պահ ձգել եւ ա – նոր տոկոսը ամէն տարի յատկացնել սանին:

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՆԱՐՈՑԵԱՆ պատրիարքի թո – ղօնները, որոնք երեք տարիէ ի վեր կը դանուէին ներկայ Տեղապահ Արսլանեան արք.ի մօտ եւ եր – կար դատավարութեան դուռ բացած էին, դատա – կան որոշումով վերջապէս յանձնուեցան իրաւա – բար Պ. Վահրամ Կեսարի:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՑ մէջ Ապրիլ 4ին յանկարծա – մահ եղած է «Արաքս» թերթի խմբագիրը, Պ. Ա – բրամ Մտեփանեան, որ Զատկի առթիւ Երուսաղէմ գացած էր ընտանիքով:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԵՐ ԳԵՂԻՆ ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ

Հաղիւ քանի մը հրացանակիրներ ժայռերու հետեւ պահուըտած կ'ըլլան, օդին մէջ հրացանները արձակելու համար, մնացեալները, աղջիկ, տղայ, լակոտներ կենդանիները հաւաքելով լեռ կը բարձ – րացնեն, չմոռնալով միասին առնել դաւադիր մեր քիւրտ հովիւներն ու քիւրտ շուները: Մենք ի՞նչով ենք պակաս. հաւատացէք քարերով կը սպաննինք զանոնք, եթէ թոյլ տրուէր մեզի լեռ բարձրանալ, բայց վարժապետին բացակայութեան վերտառը Խորէնը կառավարիչ էր:

Մաղթաղինացիին պէս ժամուն տակ՝ իր անհամար մեղքերուն համար անդուլ լացող իր մօրը պէս չար այս կէս Խորհրդոյի տղան՝ աւելի անտանելի էր քան մեր ուսուցիչը. կապիկներու պէս հնազանդ՝ փակած էինք մեր խշտեակներուն: Եղբայրս՝ Պետրոսը նոյնիսկ անոր չար լեզուին կը քաշուէր թէեւ մկկ փչելով կրնար բլուրէ բլուր նետել զայն: Հրացանաձգութիւնները աւելի չատ կը լսուին հեռուէն: Դիւղին մենծ աղաները ժողո – քի նստած էին, երբ յանկարծ մեր պայմանաբեր վարժապետը վերադարձաւ դիւղամէջ ձիով, բեռնաւորուած լեռնային անթառամ ծաղիկ – ներով: Դպրոցի աշակերտներն իրար անցան. պատուհանները թափեցանք, հակառակ կառավար – չին սպառնալիքին: Ի՞նչ աղուոր էր ձին, ճերմակ փերփուրի մէջ կորսուած կր խաղար, ու մեր վար – ժապետին ֆէսի փիւսկիւլը անոր չարժումներուն հետ կ'օրօրար ու կը չօրօրար. տահուլ զուռնան կը պակսէր Ակոբ ամուսնոյ այս փեսին հարնիքը սկսելու համար:

Վարժապետը դէպի մեզ նայեցաւ. մեր տեղ – երը փախանք ինչպէս կաքաւները փիսիկ ձիւնին մէջ կը մտնեն որսորդներէն վախնալով: Եղբայրս

անխոհեմութիւն ըրաւ եւ զանգին կողմը, մինչեւ պատուհանը բարձրացող որթատունկին առեղծած թաքստոցին ապաւինելով կը դիտէր դրսի անց ու դարձը, երբ վարժապետը յանկարծ ներս մտաւ ու «յանցանքի վրայ», բռնելով զայն... զգեստնեց, կարծես դուարը աւարի տանող Քիւրտերէն մին ան ըլլար, ու սկսաւ անխնայ ծեծել, ծեծել: Եղ – բայրս ընդդիմութեան հով մը առաւ: Դիւրին չէր պեհերը մրած տղու մը համար ուրէ մկկէ մը ծեծ ուտել. ան ալ աղջիկներու ներկայութեան եւ մա – նաւանդ իր պզտիկ եղբօրը առջեւ: Ես սկսայ բո – լոր ձայնովս լալ ու պոռալ, եղբօրս ծունկերուն փաթթուիլ պաշտպանելու համար:

— Հերի՛ք է, վարժապետ, դուաց եղբայրս իր որոտացող ձայնով:

Սրահը զերեզմանոց մըն էր կարծես ու բալ – մաթիւ աչքեր միայն կր չարժէին եղբօրս նահա – տակութեան ականատես: Հատ ու կտոր աղիողորմ ճիչեր ալ կը լսուէին:

— Գրքերս առ, Խորով, հրամայեց եղբայրս ու քանի մը դասագրքեր ընդունելէ վերջ դուրս վազեցաւ: Ես ամէն բան մոռցած դրան չէմքին վրայ եւս դարձայ եւ կուչ փորով հայ – հոյեցի, հին ու նոր հաշիւներս մաքրելու համար: Մոռցած չէի կերած ծեծերս ոտանաւոր դրելուս համար, ծաղրանկար գծելս ալ յանցանք սեպելով, ո՛ր մէկը բաւ, ինչպէս չհայհոյէի: Այդ եղաւ վերջին խօսքս ուղղուած մեր դպրոցիգահուն եւ ա – նոր ինքնակալին, որուն չուրջը, վերը դարակին վրայ դեռեղուած կային հաւատաքննական չար – չարանաց, կամ թրքական բանտերու վերաբերեալ դարմանազան պատիժներու դործիքներ ու իրեր, խմաքարեր ծնրադիր նստելու համար, ծանրու – թիւններ մէկ ոտքի վրայ կենալով երկու ձեռքե – րով բարձրացնելու համար ժամերով, եւն եւն:

Երբ վախով տուն մտանք, դեռ հայրս լեռնէն չէր վերադարձած: Մայրս իրողութենէն անտեղ – եակ երբ մեր վիճակը տեսաւ, կարծեց թէ մենք Քիւրտերէն ծեծուած էինք: Ես կրցայ պատմել ա – մէն բան, հակառակ եղբօրս պատուէրին: Մայրս չուտով եղբայրս մերկացուց, եւ երբ անոր մար – նոյն վիճակը տեսաւ, ամպրոպը պայթեցաւ:

— Մատ–նե–րը՛դ կո՛ր–տը՛ր–տի՛ր՛ն...

Ես ապուշի պէս ինքս իմ վրայ դարձայ քանի մը անգամ, եւ կարծեցի թէ մեր դրան դիմացի հրաբխային խոռոչի երբեմնակի որոտն էր որ կը լսուէր: Լաւ որ դիւղը մարդ չէր մնացեր, այլա – պէս բոլորն ալ անոր աղաղակէն փախչելով քա – րայրները կ'ապաստանէին, կարծելով թէ նորէն ջարդ կայ: Մայրս մատակ առիւծի մը պէս մեր բակը վազեց, ճանճի մը եռեւէն ցատկռտող զառ – նուկ մը բղկռեց ու մորթովը եղբօրս կուրծքն ու կռնակը պատեց:

Օրեր ու շաբաթներ անցան: Դիւղը տագնապի մէջ էր: Քիւրտերու գալումը ոչինչ, այդ սովորա – ան բան էր մեղի համար, աղաները մեղսակից ստրկութեամբ, մեր հարսներու զարդասկիներէն մաս մը կաշառք տուին Քիւրտերուն եւ կէսով ջարդուած կենդանիները ետ բերին: Արդէն Տէր – սիմջինները մեր քոսոտ հօտերուն պէտք չունէին:

Թաղական Խորհուրդը ազատներու պէս մեր դիմացի ցուիքը թառեր, մտիկ կ'ընէր հօրս բարձրաղաղակ ցասման պոռթկումը: Հայրս եր – կար ճամբորդութենէ մը վերադարձին մօրս հետ համախորհուրդ զաղթելու կըպատրաստուէրէպլի կարնոյ դիւղերէն մին, հող գնած ու ռեմոն (կան – խավճար, արբոն) տուած էր նոյնիսկ, այնքան որ ծանր կուգար իրեն այս դէպքը: Բայց դիւղ մր դիւղով խօսքր մէկ ըրած, ոչ մեր արտերն ու պարտէզները գնեցին, ոչ ալ մեր տունն ու տեղը, ու մենք փականք մնացինք դիւղը, եւ դպրոցի ճամբան մոռցանք, մինչ վարժապետը կը չարու – նակէր սերունդներ փճացնող դահակալութիւնը:

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

(Վերջ)

եւայլն: Թերթերը ուրիշ պատկերազարդ պատմութիւններ ալ կը պատմեն:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ելմտական նախարարը, Պ. Ռոպէռ Շուման, յայտնած է Ազգ. ժողովի մասնաւոր յանձնախումբին թէ Ֆրանսայի տրամադրուած արտաքին վարկերը հետզհետէ կը հալին, ցորեն եւ ուրիշ ուտելիքներ գնուած ըլլալով: Միջազգային դրամատունը 250 միլիոն տոլարի նոր վարկ մը կը բանայ, բայց այս դումարը պիտի յատկացուի քարամեայ ծրագրին գործադրութեան: Ժողովէն վերջը համայնավար երեսփոխանները կը պատմէին թէ Լէոն Պլումի քաղաքականութիւնը, 10 առ հարիւր դեղչ դիներու վրայ, պետական գանձին արժած է 39 միլիառ ֆրանք: Այս դումարին 21 միլիառը գոյացած է տուրքերու նուազումէն, 18 միլիառը պետական նպաստներէ:

Գալով բուն ելմտացոյցին, կը յուսան հաւասարակշռել վերջնապէս: Սովորական ելմտացոյցին ելքն է 612 միլիառ ֆրանք, մուտքը 590 միլիառ: Տարբերութիւնը պիտի գոցուի զանազան միջոցներով: Հնդկաչինի ծախքերը պիտի մտնեն զինուորական ելմտացոյցին մէջ: Զինուորական վարկեր պիտի չտրամադրուին մինչեւ որ քուէարկուի բանակին կազմակերպութեան օրէնքը: Ամբողջ տարուան համար զինուորական ծախքերը պիտի չանցնին 180 միլիառ ֆրանքը:

Նոր պաշտօններ Թ. Միութեան դէմ

Մ. Նահանգներու Երեսփ. ժողովին Մայիս 7ի նիստին մէջ, չարունակուեցան վիճաբանութիւնները, Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ տրուելիք օգնութեան մասին: Ռամկավար երեսփոխան մը, Բիչըրսոս, բուռն ճառ մը խօսեցաւ Թ. Միութեան դէմ, յայտարարելով թէ ան Միացեալ Ազգերուն մէջ մտած է պարզապէս վիժեցնելու համար զայն: «Որքան չուտ հասկնանք թէ Թ. Միութիւնը ուղղակի մտած չէ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան մէջ, այնքան լաւ: Ցեսոյ չերմակէս պաշտպանեց նախագահ Թրումընի առաջարկը,— 400 միլիոն տոլար տրամադրել Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ: «Հակառակորդները կ'ըսեն թէ օրինագիծը դաշոյն մըն է Միացեալ Ազգերու սրտին մէջ: Եթէ այդպէս է, դաշոյնը դրուած է Խորհրդային Ռուսաստանի կողմէ: Ոչ մէկ տարակոյս այս մասին»:

Ուրիշ երեսփոխան մը, ներկայացուցիչ Քալիֆորնիոյ, ըսաւ թէ Ռուսիա բռնաբարած է «հանդիսաւոր համաձայնութիւններ» եւ «կը ջանայ քաոս, պատակաում եւ չփոթութիւն ստեղծել, մինչեւ անգամ խորտակել յունական կառավարութիւնը: Ես կ'ըսեմ թէ պէտք է ասպարէզ կարդանք, հասկցնելով թէ իրաւունք չունի այդպիսի բաներ ընելու: Մենք պարտաւոր ենք չառաջնուն քուէարկութիւն մը կատարել, հասկցնելու համար աշխարհի թէ կը հաւատանք պայմանագիրներու նուիրականութեան եւ թէ պատրաստ ենք վտանգելու մեր ճակատագիրը եւ ուժը, որպէսզի մարդիկ հնազանդին համաձայնութեանց:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ամէնքին կը հետաքրքրէն թէ կառավարութիւնը որոշեց զինքի տակ առնել առ նուազն 1500 պահեստիները, օգնելու համար Պելլոպոնէսի մէջ գործող ոստիկան – զինուորներուն: Բարեկարգութեան նախարարը խոստովանեցաւ թէ «նոր գոհութիւնները» կրելու հարկադրուած են, նկատի առնելով ըմբոստներուն յարձակուն գործունէութիւնը: Թերթերը կը գրեն թէ Պելլոպոնէսի ապըստամբներուն թիւը քանի մը հարիւրէն բարձրացած է աւելի քան հազարի: Դարով Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ չրջաններուն, 60.000 զինուորներ կը գործեն 25 օրէ ի վեր: Սպայակոյտը կը ծանուցանէ թէ 651 ըմբոստներ սպաննուած, 615 հոգի գերի բռնուած են, չատեր ալ սահմանէն անդին անցած: Վերջին լուրերու համաձայն, պաշարումը չէ յաջողած:— Միացեալ Ազգերու քննիչ յանձնախումբին ամերիկեան պատուիրակութիւնը պատրաստեց իր տեղեկագիրը, որուն համաձայն «Եուկոսլաւիա, Պուլկարիա եւ Ալպանիա զինած եւ պաշտպանած են յոյն ըմբոստները»: Տեղեկագիրը յանցաւոր կը գտնէ նաեւ Ցունաստանը:

Անգլիա իր նիւթական կացութիւնը պարզելով, չուզեցաւ նայիլ պատերազմի առեն եւ ընդհանուր դատին համար կնքուած չատ մը պարտքեր, որոնց դումարը կը հասնի 3 միլիառ սթերլինի, ինչպէս յայտարարեց ելմտական նախարարը: Ամերիկայի մէջ ալ չատեր արդար կը գտնեն այս առարկութիւնը:

Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովը բացառիկ նիստ մը գումարեց, լսելու համար արաբական պատուիրակութիւնը: Հրէական գործակալութիւնն ալ մանաւոր պատուիրակութիւն մը նշանակած է:

Ցաղթանակի բ. տարեդարձին ոճրակատարութիւնները սկսան երկիւ: Մեծ չահագնացութիւն մը տեղի ունեցաւ Օրլէանի մէջ, ի պատիւ Ժան տ'Արքի: Ներկայ էր նաեւ հանրապետութեան նախագահը: Փարիզի մէջ փոխադարձ հանդիսութիւններ տեղի պիտի ունենան չաբաթ եւ կիրակի:

Մոսկուացին կը հետաքրքրէն թէ Մայիս 4ին հրապարակ հանուած փոխառութիւնը, 20 միլիառ րուբլի, Մայիս 5ի վերկունը հասած էր 20 միլիառ 258 միլիոնի (496 միլիառ 192 միլիոն ֆրանք):

Հայմացնավարները օրինաբէ դիմում հրաւիրուեցան Պրազիլիոյ մէջ:

Միսի նոր գիները հրատարակուեցան պահեստանոցներէն մէջ.— Ցիլէն՝ 250 ֆրանք, բ. տեսակը՝ 180, խաչելիքը՝ 120 ֆրանք:

Չերբուկալոյեցան եւ Փարիզի մէջ պիտի դատուի Թուրք մը, Մահմուտ պէյ Սալիմ, 71 տարեկան, որ Թրքական հիւպատոս եղած է Հալեպ–Ադրիկէի եւ Հնդկաստանի մէջ, իսկ պատերազմի առեն գործակցած Գերմանիոյ հետ:

1915 Ապրիլ 11-24ի
տարեդարձին առթիւ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. վարչութիւնը յիչատակի երեկոյ մը սարքած է 11 Մայիսի կիրակի դիչեր, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie: 184 Bld. St. Germain: Métro St. Germain des Prés:

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. Պ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

անդամ կեդր. վարչութեան: կը խօսին՝ ընկերներ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԵՒ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Դեղարուեստական բաժին: Կ'երգէ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՒԱԳԵԼԵԱՆ, կ'արտասանեն Օր. Մառի Կառավարենց, Պ. Զօհրապ Մուրատեան, Ժ. Փալամուտեան եւ Բ. Հապէշեան: Մուտքը ազատ է

Երեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած կեսարիոյ եւ Շրջանի Վեր. Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, ի նպաստ կեսարիոյ եւ Շրջանի Հայ բեկորներուն եւ որբերուն: 10 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 8 rue Jean Goujonի սրահներուն մէջ: Եւրոպական եւ Արեւելեան նուագ: Գեղարուեստական բաժին: Ճոխ պիւֆէ:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱՒԻԼԻ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Կազմակերպուած Շավիլի եւ շրջանի սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ, ի նպաստ իրենց մանակցութեան միջազգային ճամբարին: Կիրակի, 11 Մայիս ժամը 15ին Շավիլի Salle des Fêtesի մէջ (rue Stalingrad): Սկաուտական ճոխ յայտագիր, թատերական ներկայացում:

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԴԱՄ ԸԼԼԱԼՈՎ ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

Կը ներկայացուի մեծ պատրաստութեամբ, Շերվանզատէի «Զ Ա Ր Ո Ի Ն», այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին, Սբնօրի ընկերվարա–կաններու սրահին մէջ, նախաճեռնութեամբ կապոյտ Խաչին եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ Սունդուկեան թատերախումբին: Դին 50 եւ 75 ֆր:

ԿՈՉ ԹՈՒԱՏԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ԲՈԼՈՐ ՀԱՑԲԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ.—Փարիզի եւ շրջանի բոլոր հայրենակիցները 1947 Ապրիլ 27ին հաւաքուելով Իսի լէ Մուլինոյի մէջ, վերակազմեցին Համաթոքատի Վերաշինաց Միութիւնը: Այս առթիւ վարչութեան անդամ ընտրուեցան.— Պ. Պ. Արմենակ Փէհլիվանեան, Քերոբ Մանուկեան, Ցարութիւն Քէշիշեան, Ցակոբ Մոսկոֆեան, Լեւոն Պէնկեան, Սուքիաս Պապիկեան, Տօնիկ Փէհլիվանեան:

Կը խնդրուի Ֆրանսայի մէջ հաստատուած բոլոր հայրենակիցներէն, ուր որ ալ գտնուին, մասնաճիւղեր կազմել եւ հաւաքուիլ Միութեանս չուրջ, օգնել ներգաղթին եւ ապրուստաքսման գործին, ինչպէս կը պահանջէ մեր սիրելի հայրենիքը, Խ. Հայաստան: Ինչպէս ուրիշ հայրենակիցներ, Թոքատցին ալ դարերէ ի վեր անձկութեամբ կը ոպասէր այս օրերուն: Միութեանս Հասցէն.— Pehlivanian Arménak, 6ter, Bld. Rodin, Issy les Moulineaux (Seine):— Վարչութիւն

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Պ. Պ. Ցովհաննէս, Վարդան եւ Օր. Մառի Ձօրճիեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի պատարագէն վերջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, իրենց եղբօր՝ Պ. ՆԱԶԱՐ ՁՕՐՁԻԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ, եւ հօր եւ մօր ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ՁՕՐՁԻԵԱՆԻ հոգւոյն: Կը հրաւիրեն անոնց յիչատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները:

ԿՈՒԶՈՒԻ աչխոյժ պատանի մը՝ առեւտուր սորվելու համար: Ներկայացուած իր ծնողքին կողմէ: Վճարում՝ սկիզբէն իսկ: Դիմել՝ Etablissements S. Terzian, 3 rue Poissonnière, Paris:

Օր. ՀՐԱՆՈՑԾ ԳԷՈՐԳ ԳԱԶԱԶԵԱՆ
Պ. ՍՏԵՓԱՆ ԹԷՐԶԵԱՆ
Նշանուած

Փարիզ 4 Մայիս 1947

ՏՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ 1000 ֆրանք կը նուիրեն Հայ Արիներու Միութեան, փոխան ծաղկեպսակի, Օր. Հրանոյշ Գազազեանի ընդ Պ. Ստեփան Թէրզեանի նշանախօսութեան առթիւ: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան խումբի ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, ընկեր Սիրականի աչխատանոցը: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԱՂԱՆՑ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին: Ներկայանալ անդամատոմարներով:

ԻՍԻ.— Ֆ. Հ. ԿԱՊՈՑՑ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները այս չաբաթ ժամը 8.30ին, Արիմեան դպրոցը, 2 rue de la Défense: Կարեւոր օրակարգ::

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ Մայիս 12ին, երկուչաբթի ժամը 15ին, եկեղեցւոյ սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբի լիակատար ժողովը՝ այս չաբաթ 10 Մայիս ժամը 20ին, Հայոց եկեղեցին:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Համա–Քղեցիական Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին Սէն Լուի Կառն փէն, Պառ Սամուէլի սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները: Կարեւոր օրակարգ:

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վանդանեան» խումբը ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԱՆԺԻԼ ՄՐՄՐԵԱՆի նշանախօսութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի 500 ֆրանք կը նուիրէ «Հայաստան» թերթի ֆոնտին:

Նոյն խումբը ողբացեալ ընկերը Մ. ՎԱՐԱՆԵԱՆի մահուան 13րդ տարելիցի առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք կը նուիրէ Ցառաջի:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ կատարուած են չորս ամուսնութիւններ (1947 Ցունուար 1էն սկսեալ մինչեւ 30 Ապրիլ) մկրտութիւն 39, պսակ 42 (6ը օտարի հետ), յաղարկաւորութիւն 52, հոգեհանգիստ 102:

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒՄԸ Է

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ
LA CORNE D'OR
5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet. Montmartre: Tél. Pro. 26-10 եւ 26-11, : Վարիչն է համակրելի ԹԻՊԵՐԸ:

Հոն պիտի գտնէք աւանդական տաք մթնոլորտ մը, Tzigane նուագախումբի մը երաժչտութեամբ: ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ:

Սրահը տրամադրելի է նչանառքներու, հարսնիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար: Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին:

ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ:

Ոչադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փաթպեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac. Place d'Italie. Glacière.

TAM-TAM
BAR RESTAURANT
(Տնօրէն Պ. ԿՐԻԿՈՒԱՌ)
28, rue St. Séverin, Paris (V)
Métro: St. Michel **Tél. Odé. 34-83**
Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր ճաշ: Աղանդերներու եռոյ զանազանութիւն: Արեւելեան առաջնակարգ նուագախումբ: Կ'երգէ Փարիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի **Mme. SONIA KARAKACHE**: Նախընտրելի է նախապէս գաւեղ սեղանը:

MANUFACTURE ST. THEODORE
ALPOUNARIAN ET Cie.
Կ'ապուրին Թրիքօտաժի եւ քոնֆէքսիոնի համար գործատուներ: Տեւական գործ: Դիմել՝ 23 rue du Berceau, Marseille:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail exécuté par des ouvriers syndiqués

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 10 MAI 1947 Շաբաթ 10 ՄԱՅԻՍ

ԺԶ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5031–Նոր շրջան թիւ 640 խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

«Ջախջախիչ յաղթանակը» եւ ուրիշ առասպելներ

ՄԱՐՍԻԼԻ, 8 Մայիս (Ցառաջ).— *Սպասելի որ տրեւէ տեղ աչքիս հանդիպի, կիրակի օրուան ընտրութեանց ճիշդ պատկերը տուող քանի մը տող: Ինչ որ կարդացի, բոլորը ուռած – փքած, սուտը իրաւը իրար խառնուած «մասալ»ներ էին:*

Նախ ինչ որ ընտրութիւն կը կոչեն, Մարսէյլ քաղաքի 11 վերափոխաններու ցանկի մը քուէարկութիւնն էր: Վերափոխաններու ամբողջութիւնը 30էն աւելի ըլլալով, հաշիւ մէկ երրորդը ընտրուած է Մայիս 4ին: Կրնա՞ն պնդել թէ մնացեալ քանի երեսփոխաններն ալ նոյն ցանկէն պիտի ընտրուին: Ի՞նչպէս կարելի է «Լա Մարսէյեզ»ի կամ «Ռուժ Միտի»ի մէջ գրել տալ թէ ընտրուած 11 հոգին Ազգ. վարչութիւնն է որ պիտի կառավարէ Մարսիլիոյ հայ գաղութը:

Քուէարկողները 1066 պէտք է ըլլային. 961 հոգի միայն յանձնած են իրենց քուէները: Այդ 961ին 449ը չահած է ինք, Դաշնակցութեան ցանկը միւս միւնակ, իսկ 512ը Ազգ. Ճակատ, Համայնավար, Ռամկավար, Հնչակեան, Բարեգործականը եւ ուրիշ զոյնզոյն խմբակներ: Մի խմխմ պէտք է ըլլալ հաւատալու համար թէ այդ 512 անձերը իրենց ձայները տուած են մի միայն անսալով իրենց խղճին ու բանականութեան, երբ ամէն մէկ ներս մտնող, եկեղեցւոյ դուռնէն իսկ կը շրջապատուէր անմիջապէս սարսափ ու բռնութիւն հոսող մարդոց խումբով մը, առաջնորդուելու համար տուփին առջեւ: Այնտեղ ալ տասնեակ աչքեր սուր եւ սպառնալից սլաքներով կը հետեւէին քուէարկողին դողդոջուն ձեռքերուն:

Առէք ցանկը եւ կարդացէք մեզի հետ նախ թեկնածուներուն անունները.— Եօթը հոգին ոչ մէկ կապ ունին այդ անապարծ եւ փոքրագլի մարդոց չքախումբին հետ, չէզոք մարդիկ, որոնք քիչ շատ կր վայելեն գաղութին վստահութիւնը:

Զորս «մարտիկ»ներ, լրարմէ ծանօթ ու մանաւանդ «սիրուած»սպրդած եւ պահուըտած եօթնի չուքին տակ, կը խոստանային, ինչե(ր ինչերմարմսէյլ քաղաքի ժողովուրդին: Ալ եկեղեցիին եւ կրօնքին նուիրական պաշտպանութիւնը, ալ մեր աւանդութիւններուն եւ սրբութեանց բարձր չահերը եւ այս ամէնը այո, խորհրդային կարգերու ջերմեռանդ ու մոլեռանդ հաւատացեալներու կողմէ: Այս «ջախջախիչ յաղթանակին» եթէ միւս ընթերներն ալ պրպտենք, բոլորն ալ կր ջախջախուին «ներգաղթի» խայծով եւ դրամով գնուած քուէներու կոյտին տակ:

— Արձանագրուած եմ, եղբայր, կ'ըսէր ինծի պարզ բանուոր մը որ ունի երեք զաւակներ, պիտի երթամ, պէտք է քուէս տամ որ առաջին կարաւանին հետ մեկնիմ, եթէ չտանին...

— Կ'ուզե՞ս որ քեզի բերեմ դրացիս որ իրենց երեսին նետած է 500 Ֆրանքը, «խիղճս, քուէս չեմ ծախեր» պոռալով:

— Ի՞նչ պէտք կայ, բարեկամ, ստախօսին մօր մինչեւ կիրակմուտք կը վաճի: Դեռ ամէն բան չպատմեցի: — Իրազեկ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ընդհ. ժողովը եչ. օր լսեց հրէական պատուիրակութիւնը, Պաղեստինի ներգաղթի եւ ազգ. տունի մասին: Գլխաւոր ներկայացուցիչն էր բարունի մը, Աբա Հիլել Սիլվերը, որ մեղադրեց Անգլիան թէ ցեղային խտրութիւն հաստատած է եւ պահանջեց որ հաշիւ տայ Մի – ացեալ Ազգերու Սեպտեմբերի նիստին մէջ: Ցետոյ պիտի լսուին Արաբները, Երուսաղէմի նախկին միւֆթիին յանձնարարութեամբ:

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ժողովը 21 ժամ անընդհատ նիստ դումարեց, քննելու համար զինուորագրու – թեան օրէնքը որ մէկուկէս տարիէն մէկ տար – ուան կ'ինչեցնէ ծառայութեան չրջանը: Պահպանողականները դժգոհ են այս կրճատումէն, առաջ – նորդութեամբ Չըրչիլի:

500.000 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ զործադուլ հռչակեցին երէկ, Համպուրկի մէջ, բողոքելով ուտեստի անբաւականութեան դէմ: Ոստիկանութիւնը եւ զօրքը չարժման մէջ դրուած են, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար: Զինուորական իշխանութիւնը լուրջ մտահոգութեան մատնուած է:

ՉԸՐՉԻԼ այսօր զինուորական չքանչան պիտի տառնայ վարչապետ Պ. Ռամատիէի ձեռքով, Ֆնվալիտի թանգարանին մէջ: Արարողութեան պիտի մասնակցին երեք զինուորական նուագախումբեր, 80 ձիաւոր սիփահիներ, երկու վաչտ հետեւակազօրք եւն.:

Մահ Ա. Զարըֆի (Ա. Վտարանդի)

Մոսկուայի «Լիթէրաթուրա կազէթ» թերթը հետեւեալ մահազդը հրատարակած է Ապրիլ 19 թուականով.—

« Սովիէտական Հայաստանի Գրողներու Միութեան վարչութիւնը խոր ցաւով կը յայտնէ մահը հայ բանաստեղծ Արամ Զարըֆի, ծանր հիւանդութեան մը հետեւանքով»:

Հանգուցեալը, գրական անունով Արամ Վտարանդի, ծնած էր Կարին: Հազիւ նաեւ 70 տարեկան եթէ ոչ աւելի, ուսուցչական պաշտօններ վարելէ վերջ, անցած էր Եւրոպա, ուսանելու: Ցետոյ ժրընեւ հաստատուեցաւ իբրեւ փորագրիչ, եւ, թունդ Դաշնակցական, հրաշունչ, բարձրաթռիչ քերթուածներ կր ձօնէր Հ. Ց. Դաշնակցութեան եւ յեղափոխութեան, «Դրօշակ»ի մէջ: Հրաշքով ազատած էր 1915ի Սարսափներէն, չնորհիւ իր դերմանադիտութեան: 1918ի զինադադարին բաւական առեն Հ. Ց. Դ. գործիչ եղաւ նախ Փոքր Ասիոյ այն քաղաքներուն մէջ ուր տարադիր բեկորներ սկսած էին հաւաքուիլ: Ցետոյ ղրկուեցաւ Ռումանիա, մասնաւորապէս Թրանսիլվանիա, գործի բերելու համար Անիի զաղթականներուն մնացորդները որոնք հայրենիքի հետ կապուած էին միայն եկեղեցիով:

1922ի արտագաղթին անցաւ Ռումանիա, ուր ժամանակ մը վարած է Հ. Հ. Հիւպատոսարանի քարտուղարութիւնը: Միշտ երերուն, առեն մը կ'աշխատակցէր «Ցառաջ»ի, յետոյ դարձաւ «ուղեկից», ալ ու ձախ փառաբանութեան տաղեր հիւսելով ուրիշ թերթերու մէջ:

Ունի բազմաթիւ գրութիւններ, զանազան թերթերու մէջ: Իր ամէնէն արժէքաւոր գործը պիտի մնայ Օմար Խայեամիբառեակներուն թարգմանութիւնը, այնքան սահուն եւ ներդաշնակ, թէեւ կարծիքները կր տարբերին հարազատութեան մասին: Եղծնակ մըն ալ յարմարցուցած էր եւ միշտ չ'երգէր հանդէսներու կամ հարսնիքներու մէջ: Գրաման չրջանին հրատարակեց թատերա – խաղ մը Շ. Գարահիսարի հերոսամարտի մասին, իսկ պատերազմէն վերջ նորէն վաւաքանական հատոր մը «Խորհրդային Մեծ Հայաստան» եւ ուրիշ քառեակներ Օմար Խայեամէն, հայերէն եւ Ֆրանսերէն: Ունի նաեւ գրքոյկ մը, «Իմաստուն – թեան քառեակներ»: Թերեւս ուրիշ ձեռագիրներ ալ ունի:

Քալ գիտէր հայերէնը, Ֆրանսերէնը եւ գերմաներէնը, ծանօթ էր նաեւ ուրիշ լեզուներու:

Վերջին տարիներս մատնուած էր նիւթական անձկութեան, փիղիքապէս ալ քայքայուած: (Թեթեւօրէն կաթուածահար): Անցեալ տարի Սեպ – տեմբերին Հայաստան դնաց ուրիշ երկու հրաւիրեալներու հետ, մասնակցելու համար Սովիետական Գրողներու Համագումարին: Որ եւ է դեր չունեցաւ, եւ հազիւ թէ ձայնը կը լսուէր այդ օրէնի վեր, ինչ որ մահազդութեան մատնած էր իր ընտանիքը: Մեռած է Մոսկուայի մէջ:

Կեսարիոյ եկեղեցիները ծախու հանուած

Կեսարիոյ «Գայսէրի» թերթը ազդ մր հրատարակելով կը ծանուցանէր թէ ծախու հանուած են Թալասի, Մունճուսունի եւ Կեսարիոյ Հայոց եկեղեցիները: «Մարմարա» (1 Մայիս) կը հաւատէ թէ իր պիմումներուն վրայ, ներքին նախարարութիւնը հրամայած է դադրեցնել վաճառում – ները:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարին փոխանորդը ճառ մը խօսելով յանուն նախագահ Թրումընի, մէջտեղ հանեց հինգ յօդուածներէ բաղկացած ծրագիր մը, Եւրոպայի եւ Ասիոյ վերաչինութեան համար: Ամերիկա պիտի չսպառէ Զորս Մեծերուն, դլուխ հանելու համար մատնա – տրապէս Գերմանիոյ եւ Ճափոնի վերաչինութիւնը: Իր հսկացողութեամբ, այս երկու երկիրները պիտի դառնան դործարաններ եւ աշխատանոցներ Եւրոպայի համար, խաղաղութիւնը ամրապնդելով: Նախագահ Թրումըն ալ ճառ մը խօսելով իր ծննդեան 63րդ տարեդարձին առթիւ, յայտարարեց թէ ինք կը հաւատայ որ աշխարհը ի վերջոյ պիտի կրնայ հաստատել տեւական խաղաղութիւն մը:

ՍՊԱՆԻԱՑԻՆ հասած լուրերու համաձայն, կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ: Ֆիլպաոյի մէջ 6000 բանթողներ բանտարկուած են: Շարժում – մը չէ դադրած տակաւին:

Դահիճը կը ջանայ լուծել տուեալ տագնապները

Պ. Ռամատիէ լրացուց իր դահլիճին կազմը, պաշտօնի հրաւիրելով հետեւեալ նախարարները, վերոյիշեալ համայնավարներու.— Պ. Դանիէլ Մայէր (ընկերվարական) աշխատանքին Լօժէն Թոմա (ընկերվ.) թղթատարութեան, Ռոպէռ Փրիժան (M. R. P.) առողջապահութեան, Պ. Փոլ Պէշառ (ընկերվ.) ազգ. պաշտպանութեան: Երկկ պիտի նշանակուէր վերաչինութեան նախարարը, հաւանաբար արմատական մը:

Կառավարութիւնը լարած է իր բոլոր ճիգերը, լուծելու համար օրուան տագնապները, քաղաքական թէ տնտեսական: Առաջին առթիւ բանակցութիւններ կատարուեցան Ռընոյի բանուորներու պատուիրակութեան հետ:

Արտադրութեան նախարարը հետեւեալ առաջարկը ներկայացուց.— Ժամական 2 Ֆրանք 80 աւելցնել յաւելեան արտադրութեան պարգեւը: Այս յաւելումը պիտի հաշուէն համաձայնութիւներ կնքուած օրէն: Գործադուլի ժամերը պիտի չվճարուին:

Այս առաջարկին վրայ, սէնտիքաներու պատուիրակները չորս անգամ ժողով գումարեցին: Ցետոյ աշխատանքի նոր նախարարը, Պ. Դ. Մայէր ուրիշ պատուիրակութիւն մը ընդունելով, յայտնեց թէ ժամական յաւելումը պիտի ըլլայ 3 Ֆրանք: Երկկ բանուորները պիտի տային իրենց վերջնական պատասխանը: Կառավարութիւնը լաւատես կ'երեւայ:

★ *Համայնավար կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրօն իր չաբաթական նիստին մէջ քննելով օրուան խնդիրները, չնորհաւորեց իր երեսփոխանները եւ նախարարները, «որոնք իրենց քուէարկութեամբ հաստատեցին կուսակցութեան հաւատարմութիւնը աշխատավարձերու վերարժեւորման քաղաքականութեան մասին որ որոշուած էր անցեալ յունուարին»: Քաղաքական Բիւրօն այս առթիւ դիտել կուտայ թէ ընկերվարական կուսակցութիւնը պատասխանատուութիւնն ստանձնած է դէպի ալ սահեցնելու Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը եւ ցաւ կը յայտնէ որ կուսակցութեան Ազգ. խորհուրդն ալ վաւերացուց այդ որոշումը, «մեծ ուրախութիւն պատճառելով յետադիմականներուն»:*

Քաղաքական Բիւրօն անգամ մը եւս կր յայտարարէ թէ վճռած են ամէն պարագայի մէջ դրծել իբրեւ «կառավարական մեծ կուսակցութիւն մը», պաշտպանելով ժողովուրդին չահերը եւ բանուորներու պահանջները: Քաղաքական Բիւրօն միեւնոյն ատեն յանձնարարեց կուսակցութեան եբելտխոհաններուն՝ օր առաջ Ազգ. ժողովին քննութեան ենթարկել Ալժերիոյ մասին պատրաստուած սահմանադրութիւնը, որ կը տրամադրէ հաստատել ալժ. խորհրդարան մր եւ կառավարութիւն մը, վարելու համար երկրին բոլոր ներքին գործերը: Ֆրանսայի մէկ ներկայացուցիչը պիտի ապահովէ արտաքին գործերը եւ ազգ. պաշտպանութիւնը, համախորհուրդ Ալժերիոյ կառավարութեան հետ: Այս կերպով Ալժերիան պիտի դառնայ «ընկերակից երկիր Ֆրանսական Միութեան», ինչպէս կը տրամադրէ Սահմանադրութիւնը:

Հացի պակասը եւ խլրտումներ

Կառավարութեան ուշադրութիւնը մանաւանդ ուղղուած կեդրոնացած է Ֆրանսայի ներքին կացութեան վրայ: Պարենաւորման դժուարութիւնները տեղի կուտան զանազան խլրտումներու: Նախարարական խորհուրդը երէկ առաւօտ ամբողջ նիստը յատկացուց այս հարցին: Վարչապետը մէկ օր յետաձգեց Աշխատանքի Դաշնակցութեան հետ որոշուած տեսակցութիւնը: Հանրապետութեան նախագահը, որ Օրլէան գացած էր ժան տ'Արքի տօնին առթիւ, ճառ մր խօսելով յիշեցուց թէ ժողովուրդին համար աւելի կարեւոր է աշխատանքի լծուիլ քան թէ խրիլ քաղաքականութեան մէջ:

Ինչպէս գրած էինք երէկ, ծանր խոովութիւններ ծագած են Նըվէռի մէջ Նիէվռ, կեդրոնական Ֆրանսա), հացի տաղնապին հետեւանքով: Թերթերը կը դրեն թէ սուտ լուրի մը վրայ 6000 քաղաքացիներ նահանգապետարանին վրայ յարձակելով դրաւեցին զայն եւ նեղեցին նահանգապետը: Լուրը այն էր թէ երկու վակոն ցորեն պիտի ղրկուէ այլուր եւ տարածուած էր չրջուն ձայնարձակի մը միջոցաւ: Կը կարծուի թէ քաղաքական հոսանք մր սարքած էր այս լուրը, որ հերքուեցաւ մէկ ժամ վերջը: Սակայն բազմութիւնը արդէն նահանգապետարան կը խուժէր, աղաղակելով,— «Ֆրանսական ցորենը Ֆրանսացիները պիտի ուտեն»:

Նանթիայի մէջ (Հարաւային – արեւմտեան Ֆրանսա) հինգ չրջաններու քաղաքապետները, որոնք պատասխանատուութեան կանչուած էին նահապատիժ կողմէ, ալիւրի գողութեան համար, նահանգապետարան դացին դրօշներ պարզած, աղաղակելով.— «Հաց տուէք մանուկներուն եւ ծերերուն»: Նահանգապետը հաւանեցաւ զատ զատ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

83 ՏԱՐԵԿԱՆ ՆԿԱՐԻԶԻ ՄԸ ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԿՏԱԿԸ

Իմ ևուիրաբերութիւնները Հայ ազգին

(Բ. եւ վերջին մաս)

Սկզբից եւ ևթ դիտակցելով այս ձեռնարկին արուեստագիտականին հատասարքժէք պատմա – գիտական եւ հնախօսական անգնահատելի հանգա – մանքին եւ՝ որպէս ՎԻՄԵԼԷՆ ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒ – ԹԻԻՆ՝ Հայի հանճարին հազար ամերով հին ու բարձր եւ դեռ ապրող ու բարբառող արժէքին, ապա՝ տեսնելով՝ յընթացս տարիների՝ կորզող – ցող հանդամանքը իմ ձեռնարկի, ես նրան պահե – ցի եւ պահպանեցի ճիշտ մարմին 'ի մարմնէ, զա – ւակը խնամող մեծցնող ծնողքի հոգածութիւնով, համարելով այն որպէս մի անդին զանձ, նորէն մի անդամ էլ ձեռք բերելն անհնար եղող բան:

Քառասուն եւ վեց տարի, երբ եւ իմ օրեր եւս անցան «ԸՆԴ ՀՈՒՐ ԵՒ ԸՆԴ ԶՈՒՐ», երբ իմ այս աշխատասիրութեանս արժէքի պանծացումները տեղի ունեցան Փարիզի Musée des Arts Decoratifsում, Լոնտոնի Victoria and Albert Մուզէում եւ British Architectsի Արքայական կամարի Ինստիտուտում, Ամերիկայի մէջ, Harvard, Columbia, Princeton, եւ Chicagoի համալսարաններում ՅԱՏԿԱՊԵՍ ԿԱԶ – ՄՈՒԱԾ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՎ, երբ այդ ուսում – նական բարձր հաստատութիւնների տնօրէնու – թիւնները խորհելով թէ դուցէ հայրենազուրկ թա – փառական արտիստս չէի մերժեր ծախել այս դանձը, ԱՌԱՋԱՐԿԵՑԻՆ ԻՆՁ ՀԱՋԱՐՆԵՐ: Ես չվորձուեցի եւ չեղաւ որ վոխէի իմ արածի եւ իմ սեփականի մասին հասկացողութիւնս. եւ, ինչպէս նրան ձեռնամուխ եղած օրս որոշել էի, մինչեւ վերջն ալ մնալով անայլայլ եւ ես ինձ նման ,ՆՈՒԻ – ՐԵՑԻ ԱՅՆ ՄԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԵՏԱ – ԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ:

ԻՄ ԿՏԱԿԱԿԱՏԱՐ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ (ՓՐՈՖ. Ց. Յ. ԶԱԳՄԱԳՃԵԱՆ, ԴՈԿՏ. Ա. ԲԱՐ – ՍԵՂԵԱՆ, ՀԱՑԿԱԶ ՂԱԶԱՐԵԱՆ, ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ ՕՐԻՈՐԴ ԶԱՊԷԼ ԹԱՀՄԻԶԵԱՆ, ԵՐԴՈՒԵԱՎ ՓԱՍ – ՏԱԼԱՆ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳԱԼԷՄԵԱՆ եւ Ց. ԹՈՒԼՈՒԳ – ԵԱՆ) ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԿԱՐԳՈՎ ԻՐԱՒԱՄՈՒ ԿԱՐԳԱԾ ԵՄ՝ Ի ԴԷՊ ԻՄ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԱՀՈՒԱՆ ՁԵՌԲ ԱՌՆԵԼ ԲՈԼՈՐ ՀԱՐԿ ԵՂԱԾ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ՝ ԻՄ ՆՈՒԻՐԸ ԱՊԱՀՈՎ ՀԱՅՑՆԵԼՈՒ ԵՐԵՒԱՆ:

ԱՊՐԻ ՀԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐ ՀԱՆՃԱՐՈՎ:

Դեռ ուսանողութեանս վազ օրերից միշտ զնա – հատուած եւ տարաշխարհներում էլ ոչ մէկ ուրիշ Հայի չտեսած պատկերների արժանացած աշխատա – ւորս ունիմ եւ 55 տարի պահած եմ, ՀԱՐԻՒՐԻ ՁԱՓ ԻՄ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԾ ԻՒՂԱՆԿԻ ԵՒ ՋՐԱ – ՆԵՐԿ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ՝ ծաւալով, մեծութիւնով այ – լազան, ինչպէս եւ բնաբանների ուրոյնութիւնով անսովոր չտեսնուած, ամենն ալ իմը, ո՛չ մի ուրիշին նմանեցողութեամբ, ամէնն ալ երկնուած՝ Հայաս – տանէն դուռ՝ տասնեակ օտար երկիրներու մէջ՝ յընթացս ՎԱԹՍՈՒՆ ԵՒ ՀԻՆԳ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ: Այս ղրծերէն եւ ոչ մէկը՝ որքան թէկուզեաս հատա – ուած, զովուած եղաւ, ես բնաւ չէ եղել որ մի երկրորդ անգամ նկարելու փորձութիւնն ունենա – յի: Արդ, քանի դեռ չեմ մեռել, իմ ցանկութիւնն է եւ, կը վախաքիմ որ, դրամական ունեւորու – թիւնով կարող մէկը կամ մի հաստատութիւն գնէ իմ այս գործը ամբողջովին եւ, միանուագ տրա – մադրէ՝ բարձրօրէն քաղաքակրթական մի նպա – տակի համար՝ 50.000 տոլար, ՈՐՄԷ ՈՉ ՄԷԿ ՍԷՆԹ ԻՆՁ:

Ես կ'ուզեմ որ այս դումարը՝ յաւերժ անձեռն – մխելի եւ որպէս տոկոսաբեր դրամագլուխ՝ պահ դրուի պանքային ապահով մի հաստատութեան մէջ եւ, բոլոր Հայերին համար յայտնի լինի A. FETVAJIAN FOUNDATION անունով: Ապա, Ամե – րիկայի մէջ հասարակական դիրքով յայտնի յար – դոյ ՀԱՑԵՐԷ եւ մէկ կամ երկու ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵ – ՐԷ ընտրուի մի ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ, որ օրէնքով լիազօր ատենապահը լինի եւ գործադրէ առաջե – դրածս որ է.

1) *50.000 տոլարի տարեկան եկամուտ–տոկո – սը լինի իմ ԱՆՈՒՆՈՎ ՑԱՑՏՆԻ ՄՐՑԱՆԱԿ եւ, ամէն ամսի առաջին օրէն վճարուելու կարգով, տրուի նկարչութեան արուեստին մէջ ընդհ.ք ցոյց տալու կարող ՀԱՑԱԶԳԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻՆ 48 Ա. – ՄԻՍ (=4 տարի) չարունակ:*

II) *Այսպէս բախտաւորուող սկսնակը պէտք է որ անցուցած լինի գեղարուեստի մի ակադեմիի մէջ ուսածի ուարտական չրջան:*

III) *Մրցանակս տանելու համար հարկ է մասնակցիլ ՄԻԿ ՍԵՓԱԿԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒ – ԹԻՒՆ ՊԱՏԿԵՐՈՎ, ուրիշ իրեն պէսների հետ ՄՐՑՄԱՆ — որ տեղի կ'ունենայ որոշ յայտարար – ուած տեղ եւ որ, երբ կարողութեամբն ծանօթ դա – տաւորների վճռով կ'ընտրուի ՀԱՄԵՄԱՏԱԲԱՐ ԱՄԷՆԷՆ ԽՈՍՏՈՒՄՆԱԼԻՑԸ:*

IV) *Մրցանակը չահելու բախտն ունեցող երի – տասարդ վարպետը ՊԷՏՔ Է ԵՐԹԱՑ ԻՏԱԼԻԱ, Հոմ քաղաքն իրեն կայան կեդրոն ունենայ՝ առ տեղեւն ծանօթանալու համար արուեստին մէջ մեծ եղածների եւ անոնց ստեղծած ՄԵԾԱԳՈՐ – ԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ հետ, միաժամանակ աշխատելով ձեռք բերել արուեստին մէջ ԹԵՒԶԻԻՔ ՀՄՏՈՒՒ – ԹԻՒՆ. յաճախելով տեղւոյն մէջ ծանօթ եւ յանձ – նարարուած ուսումնարանական հաստատութիւն – ներ եւ նայի օգտուիլ փորձ վարպետների խոր – հուրդ խրատներն ի մտի առնելով:*

V) *A. FETVAJIAN մրցանակը չահելու կարող բախտաւորը ԱԶԱՏ Է ԱՄԵՆԱՅՆԻԻ ԻՒՐ ԱՆՁՆԱ – ԿԱՆ ՆԱԽՁՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ՈՒՆԵՆԱԼ. ապա չատ չահեկան եւ օգտակար կը լինի իրեն համար եթէ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՐԻՈՑՆ 3-4 ԱՄԻՍՆԵՐՆ ԵՐԹԱՑ ԱՊՐԻԼ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐԻ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ՎԱՐՊԵՏՆԵՐ ՏՈՒԱԾ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐ՝ FIRENZE, VE – NEZIA, NAPOLI, BOLONIA, PARMA եւայլ քաղաք – ներ:*

VI) *A. FETVAJIAN մրցանակը չահողը ամենա – վխտաւոր բանը արած կը լինի, եթէ մրցանակա – ւորի իւր ՀՈՒՍԿ ԶՈՐԲՈՐԴ ՏԱՐԻՆ ԱՆՑՆԷ այ – գելով նկարչութեան արուեստի մեծ կեդրոններ եղած ՍՊԱՆԻԱՑԻ ՄԱՏՐԻՏՈՒՄ, ՊԵԼՃԻՔԱՑԻ ԱՆՎԵՐՍՈՒՄ, ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ ԱՄՍՏԵՐՏԱՄՈՒՄ, ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՓԱՐԻԶՈՒՄ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱՑԻ ԼՈՆՏՈ – ՆՈՒՄ ԵՐԿԵՐԿՈՒ ԱՄԻՍ:*

VII) *A. FETVAJIAN մրցանակի բաշխումի տնօ – րէնութիւնն ունեցող Հոգաբարձութիւնը Ո'Չ ՄԻ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՉՆ ՈՒՆԵՆԱԼՈՒ ՄՐՑԱՆԱԿ ՇԱՀՈՂԻ ԿՈՂՄԷ ՈՐ ԵՒ Է ՓՈԽԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ՊԱՀԱՆՋԵ – ԼՈՒ: Հոգաբարձութիւնը կը լինի ու կը մնայ յոյ – սով ակնկալու, որ բախտաւոր ընտրեալը մի օր, ինքն ալ, իւր կարգին, կը լինի ընտրեալ մէկ Հայ:*

×

Հիմի, ակնկալելով որ ՀԱՑ ՄՏՔԻ ԵՒ ՍՐՏԻ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐ կ'ուզենան արուեստագէտ յայտ – նած այս վախաքի չուրջ, երբ ես դուրս եկած կը տամ՝ ԱՌԱՆՑ Ո'Չ ՄԻ ՓՈԽԱԴԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏ – ՄԱՆԻ՝ ԱՄԲՈՂՋ ԻՄ ԿԵԱՆՔԻ ՀԱԻԱՍԱՐԱՐԱԾՔ ԲԱՆԸ, կը մնայ տեսնել թէ որքան հասուն հասկա – ցողութիւն ունին իմ ազգային անունով հարազատ Հայեր, իմ այս երկրի չուրջ:

Այսպիսին ես պիտի սպասեմ ՄԻՆՉԵՒ ԱՑՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՕԳՈՍՏՈՍ 15, որմէ յետոյ, եթէ իմ այս կոչը նկատի չառնուի, ես ինձ ազատ պիտի համարիմ վարուիլ իմ սեփականութեան հետ, ինչպէս պարագաներ կը թելադրեն, եւ պիտի մը – նամ խղճի հանդարտութեամբ որպէս մէկը, որ զո – հաբերեց իւր ազգին համար դեռ ոչ ոքի չբաած բանը:

Ա. ՖԷՐՎԱՃԵԱՆ

20 Dwight Street, Boston, Mass.

Ց. Գ. — Բոլոր հայ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել այս գրութիւնը: Ա. Ֆ.

Ապրիլ 11-24 եւ Ա. Ահարոնեան

ԼԻՈՆ.— Նպատակս չէ զրի առնել սրտաճմլիկ եւ սահմռկեցուցիչ ոճիրները՝ որոնք զործուեցան Մէսքէնէէն Թազդա — Սարիզա — Տէրզօր—Պուս – տրա — Շեռտտաիէ–Րէս Իւլայն — Հասիճէ, Եվ – րատ եւ Խապուր գետերու երկայնքը եւ այլուր: Ես եւ ուրիշներ յաճախ արձանագրած էինք մեր ականատեսի դառն յուշերը, նոյնիսկ այն ժամա – նակաշրջանին՝ երբ Աբդիւլհան սպահանդէսը ծոնել եւ Թրքական նախձիր— Հայ Դողգոթան զրի առ – նելը օրէնքէ դուրս հռչակուած էր Հայաստանի կառավարութեան եւ իրենց «յառաջդիմականնե – րու» կողմէ: Այն առեն Հայկական Դատ արտա – սանողն ալ «Հակահայաստանեան» եւ «Ֆաշիստ» տիտղոսին կ'արժանանար:

Տարիները անցան տրորելով իրենց պլանին տակ Տէր Գաբրիէլեաններ, Ջանկեաններ եւ բիւրա – ւոր նմաններ: Հասաւ 39 Թուականը իր Աչխար – համարտով, միլիոնաւոր կանաչ արեւներ խաւա – րեցան ամէն ազգէ: Նախայարձակը պարտուեցաւ: Եւ եղեւ լոյս: Օր մը լսեցինք թէ քառորդ դարու սիրազեղ բարեկամները, Քեմալիստան եւ Մոս – կուա իրարու հետ խռովեր են, Սիմէոն Վէրունիի պէս վտակ քեզ Աստուած մը Թռաւ բերնէս: Իսկ անկէ առաջ արտասահմանի հայութիւնը սկսաւ ի – մաց... «Համբուրել»: Հոդ չէ թէ յաճախ Յուդայի հոտ կուգար այդ համբոյրներէն: Երկկուան Սպա – տոնին հայհոյող եւ խանդարողները սկսան Թռու – ցիկներ բաժնել, ատրէտրով բուրվառով սպատօն կազմակերպել: Եւ ի՜նչ սրտառուչ պրոպականտով, այսպէս՝ Թուրքը մեզ ջարդեց, մեր պատիւը բո – նաբարեց, այրեց, թալանեց,— կարծես թէ մենք կամ իրենք լուսնակային էշած ըլլայինք երէկ չէ առջի օր:

Քանի ամիս վերջը Հայկական Դատի պրոպա – կանտ, Ներդաղթ–Հանդանակութիւն եւ ... հաւա – տագնական դատարաններու գործունէութիւն: Հակառակ մօտաւոր անցեալի կսկծալի վերյիշում – ներուն հայութեան առողջ տարրը զոհ էր, հոդ չէ թէ քառորդ դար վերջ հայ ազգին եսաւ եւ կա – յէնները առողջ դիտակցութեան կուգան, չէ՞ որ.. բարձրէն եկաւ հրամանը: Մլթիւնկներ, ճաշ, թը – ռուցիկ, յորելեաններ՝ հոգեւորական թէ աչխար – հական կանոհներ, քառակը եռեւէն աւտոկի վրայ նստած առաքեալներ ովսաննա երդչախում – բով չրջապատուած, ծաղերու վրայէն ծափ զար – նող թզուկ Զաքէոսներ, եւն եւն: Զմռռնականք նաեւ կարեւորագոյնը՝ համերաշխութեան քարող – ճա – ռերը:

Այս ամէնը իր ընդհանուր դիծերով լաւ եւ ուրախալի էր: Հայկական Դատ... Հայութեան անդիտակից տարրը «դիտակցութեան» կուգար. հոդ չէ. լաւ է ուշ քան երբեք: Իսկ՞ թէ: Հայ – կական Դատ — Ահարոնեան — Ապրիլ 11/24. ան – բաժանելի երրորդութիւն: Հայաստանի Փիլմի մէջ Ուիլսընեան սահմաններ ցոյց կը տրուին ինչպէս Սեվրի Դաշնագիրը՝ անմիջապէս վերջ. մարդ կը յուսայ Ահարոնեանը տեսնել.— ի զուր: Ապրիլ 11/24ը կը ծօնուի առանց «Սեւ Խաւարը»ի արտասանութեան:

Իսկ ասդին Հայ Աչուղը՝ որ կէս դար չարու – նակ երգեց իր ազգին ցաւերը, կերտեց հոգեպէս անսասան սերունդ մը, յարդանք պարտադրեց երը – ոզի ջուլիրն, իր օրհնեալ ձեռքերով ստորագրեց Սեվրի դաշնագիրը (ականջը խօսի Հայկ. Դատ հե – տաքրքրողներու սուտ–խենդ հատուածին)՝ որ պատուհացաւ Լոզանի մէջ, չնորհիւ «Ազգասիրու թագաւորութեան» եւ Գորշ Գայլի հանրապետու – թեան Ջանքերուն: Ան այսօր դամուած իր մահիճին մէջ, լռելեայն դատ կը վարէ երկնային եւ երկրա – յին աստուածներուն դէմ...

Հարցում մը, պարոնայք Հայաստանասէրներ, այս սպատօներուն որպէս նշանախօսք եւ օրուան պատգամ ի՞նչ կրնայ ըլլալ աւելի պատշաճ քան Ա – չուղին ա՛յն նախադասութիւնը որ կ'ըսէ.

Այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք՝

Թող ո՛ղջ աշխարհ կարդայ Հային նախատինք:

Ինչո՞ւ այդ սարսափը «Թաղուած» կուսակ – ցութեան մը կիսամեռ զաւկին յաւուր պատշաճի մարդարտաչուէչ մէկ պատգամէն, երբ անդին Մոսկուայի մէջ իսկ ցարական հերոսներու անուն – ներուն նուիրուած չքանչաններ կը բաչխուին Խ. Միութեան զինուորներուն:

ՍԱՄՈՒԷԼ–ՍԱՀԱԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԲԱՌԵՐ ...

ՔԱՆ.— Մեր քաղաքը հետզհետէ կը դառնայ փարիզահայերու նախասիրած անկիւնը իրենց ար – ձակուրդին կամ մեղրալուսնի ճամբորդութեան համար:

Արդարեւ, ամառ դիչերները ծովեզերեայ հայ չրջանակը տարուէ տարի կ'ընդլայնուի եւ հա – յերէն խօսքն ու վրդը յաճախ բարձրաղաղակ, կ'ընդհանրանայ: Այս առաւելութիւնը հաճոյք մի – այն կրնայ պատճառել տեղացիներուս: Ամէնուն սրտէն չէ առանց յոգնութեան բոլորը բարեկամ – ներու հետ յաճախակի հանդիպիլ, եւ նոր նոր բարեկամութիւններ հաստատել:

Լուսաւոր դիծ մը չէ՞ր մեր միօրինակ կեան – քին մէջ — Նարդունի – Տէր – Յակոբեանվերջին միժամեայ այցելութիւնը, որու ընթացքին բազ – մապիսի նիւթերու չուրջ խօսելու հաճոյքը ունե – ցանք յարգելի զրագէտներուն հետ:

Գիժբախտաբար նուազ ցանկալի այցելութիւն – ներ ալ սկսան իրարու չաչորդել:

Քանի մը ամիս առաջ զոյգ մը Փարիզէն, զբո – սանները լայն, չարաթներով պտտեցաւ Côte d'A – zureի վրայ, ամուսինը հայ կինը օտարուհի մը:

Այժմ ուրիչ հայբենակից մը, նոյնպէս Փարի – զէն, ոսոխականներու առջեւ ինկած, կը սկսի նեղել, ընտանիքի պատուական հայր հայրենակից մը, որ այդ զոյգին հետ (ախորժարեր) մը առնելու հա – ճոյքը վայելած կ'ըսէ: Բանէն դուրս կուգայ, որ օտարուհին մեր երկրորդ հայրենակիցին տաս – նեւեօթը տարեւան օրինաւոր կինը, իր ընտանե – կան չարկը լքելով, իր աղջկան ձեռքէն բռնած, առաջինին հետ հոս մսխած է իր ոսկեղէնները, եւ խարուած ամուսինը զոհէ վր հարստութիւնը վե – րադառնալու խօլական աչխարհին մէջ, կ'ամբաստանէ այս ու այն, կարծելով թէ դիւրացուցած են ոս – կինեղուն վաճառումը:

Ապարդիւն ինտատուք:

Բայց մինչ այդ, սրամաչուք, եւ վարկաբե – կում այնքան խաղաղ զաղութի մը տարիներէ ի վեր չտեսած բարի համբաւին:

Փարիզահայեր, հրամեցէք բոլորդ ալ, բայց ձեր աղտոտ լաթերը լուացէք ուրիչ տեղ: Ց.Ն.

ԱՒՍՏՐԻՈՑ ազատական նախարարը, Տօքթ. Կրեպըը, յայտարարեց Հորհրդարանին մէջ թէ յարաբերութիւնները մեծապէս ծանրացած են Եուկոսլաւիոյ հետ, որ կը մերժէ ընդունիլ Ա – ւստրիոյ դեսպանը: Ցետոյ չեչտեց թէ Աւստրիա երբեք պիտի չընդունի որեւէ դաչնագիր որ չի ճանչնար իր նախապատերազմեան սահմանները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած երեւանի թերթերէն)

ՍՏԵՓԱՆԱՒԱՆԻ շրջանի կոլխոզները ձեռնարկած են արտասահմանէն հայրենիք ներգաղթած հայրենակիցներուն համար երեքական սենեակէ բաղկացած բնակարաններ շինել: Մաս մը տուներ արդէն պատրաստ են :

ԵՐԵՒԱՆԻ մարմարի գործարանը նախագծած չորսուկէս ամիսէն կառարելիք արտադրու – թիւնները իրագործած է երեք ամսուան ընթաց – քին, տալով 89.300 րուբլիի ապրանք, փոխան 47.800 րուբլիի :

«ԼԵՆԻՆԻ» ԾՔԱՆՇԱՆՈՎ եւ «Մուրճ ու մանդաղ» ոսկի չքանչաններով պարգեւատրուած են կարմ մը Հայեր եւ Հայուհիներ իրենց արտադրած բարձր բերքին համար :

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՆԵՐԳԱՂԹՈՂՆԵՐՈՒ համար «Վոլոշիլով» սովխոզին մէջ շինուած են 60 նոր տուներ : Ապահովուած են անոնց տնական կահկարասիները, ուտեստն ու հագուստը: Տրուած է նաեւ փոքրիկ հողամասեր իրենց տուներուն մօտ, որ կը մշակուին սովխոզի միջոցներով :

ԵՐԵՒԱՆԻ Քաղ. Յորհուրդի Գործ. Կոմիտէի որոշումով պիտի քանդուին բազմաթիւ հինցած եւ առանց ցուցափեղկի կրպակներ ու խանութներ եւ անոնց տեղ պիտի շինուին նորեր : Մինչոցներ ձեռք առնուած են նաեւ կանոնաւորելու համար արհեստանոցներու եւ առեւտրական հաստատութիւններու ցուցափեղկերը : Այս կարգադրութիւնները տեղի կ'ունենան աւելի կանոնաւորելու եւ արդիացնելու համար մայրաքաղաքին դեղագիտական տեսքը :

ԱԼԱԳԵԱԶԻ ոչխարաբուծական սովխոզի (խորհրդային անտեսութիւն) աշխատաւորները 320 տոննաչափն սատացած են 410 առողջ եւ դիրուկ գառներ :

ԼՄԻՄԱՅՆԻ մեքենաչարժ արօրի կայանի աշխատանքներուն մէջ լուրջ թերութիւններ կան : Արօրները յաճախ պարապ կը կենան : Աչխատանքը կազմակերպուած ձեւով չընթանար, այլ պատճառով ալ գարնանացանը ձախողելու վտանգին տակ կը գտնուի : Աւելի քան երկու չաբթուան ընթացքին, երկու արօրով հերկուած է ընդամէնը 35 հեկտար տարածութիւն, սահմանուած 274 հեկտարի դիմաց : (Ս. Հայաստան, 6 Ապրիլ) :

ԱՐՏԱՇԱՏԻ շրջանի աշխատաւորները մեծ ոգեւորութեամբ աշխատած են դիւղերու բարեկարգութեան եւ անոնց բարեկեցութեան մասին : Տասնեակ դիւղերու մէջ հայկական հին ճարտարապետական ոճով կառուցուած են ապրիւր–յուշ – չարձաններ, ուրիշներ սատցած են էլեկտրական լուսաւորութիւն : Մեծ ուշադրութեան առարկայ եղած է նաեւ անձնական բնակարաններու շինութիւնը : Արտասահմանէն դարձողներու համար անցեալ տարի շինուած են 118 նոր բնակարաններ : Սակայն նոյն եռանդով չեն չարունակուիր 1944ին սկսած կարգ մը ձեռնարկներու շինութիւնները, ինչպէս օրինակ, հիւրանոց, հիւանդանոց, արհեստակցական նոր չէնքեր, «Արարատ»ի Արտաշատի բաժնին բնակելի չէնքեր են : Կատարուած են մսխումներ ու դեղծումներ : Հիւանդանոցին առջին յարկը 1945ին պէտք էր աւարտած ըլլար, մինչդեռ երեք տարուան միջոցին պատերը բարձրացեր են միայն երկու մեթր : Որմնադիրը իւրացուցեր է 10.300 «առաջավոր» Յովհաննէսեանը 13.835, երկրաչափը 5000, դնորդը 4217 րուբլի են : (Ս. Հայաստան, Ապրիլ 6) :

ԿՈՏԱՅՔԻ շրջանային կազմակերպութիւնն է – րու այդիներու մշակման եւ անոնց պահպանումի վերաբերեալ որոշումները մնացեր են անկատար : Այդեղծութեան վրայ հարկ եղած ուշադրութիւնը ընծայուելու պարագային, Կոտայքը կր դառնայ հանրապետութեան խաղողի եւ պտուղներու առատ շրջաններէն մէկը : Հակառակ անոր որ ամէն տարի կը տնկուին, 80—100 հեկտար արթատունկեր եւ հաղարաւոր պտղատու ծառեր, ոչ այդիներու տարածութիւնը կ'աւելնայ եւ ոչ այ պտղատու ծառերու քանակը : Շատ մը կոլխոզներ կը գոհանան միայն նոր այդիներ տնկելով, իսկ անոնց յետագայ մշակութեամբ բնաւ չեն մտահոգուիր : Այդ պատճառով նոր տնկուած այդիներուն 40—50 ա ոհարիւրը փճացած է : Հողագործ մասնագիտական հսկողութիւն չկայ : Քաոսաբեր դիւղի 52 հեկտար այդիէն սատցուած է 5—6 կենդինար բերք միայն : Աւելին : 38 հեկտար տարածութեամբ պտղատու ծառերէն բերք չսատցուիր քանի մը տարիէ ի վեր են : (Ս. Հայաստան, Ապրիլ 5) :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶ – ՄԸ.— Սահակ Կարապետեան, նախագահ Նախարարական խորհուրդի (վարչապետ), Սուրէն Մովսէսեան, փոխ նախագահ, Արամ Փիլոսեան, տեղական արդիւնաբերութեան նախարար : Լեւոն Յովսէփեան, նախագահի տեղակալ : Լեւոն Ալաստրեան, պետական ծրագրի յանձնաժողովի նախագահ : Սերգէյ Մինասբէկեան, անտառային արդիւնաբերութեան : Գառնիկ Նազարեան արտադրութեան : Ռուբէն Ազիզբէկեան, առեւտուրի : Գէորգ Ղեւոնդեան, առողջապահութեան, Յարութիւն Օքսուզեան, ինքնաշարժային փոխադրութեան, Ենովք Ղազարեան դիւղատնտեսութեան, Վիքտորիա Յովհաննէսեան, թեթեւ արդիւնաբերու – թեան, Գարեգին Աղբալեան, լուսաւորութեան, Հրաչեայ Գրիգորեան, չարժանկարի, Գուրգէն Փահլեւանեան, հասարակաց սնտեսութեան, Գուրգէն Արզումանեան, արդիւնաբերութեան, Ռուբէն Աբրահամեան, մսեղէնի եւ կաթնեղէնի արդիւնաբերութեան, Իվան Մաթէոսով, ներքին գործերու, Աբրամայիս Սահակեանց, շինանիւթերու արդիւնաբերութեան, Նիկիտա Կրիմեան, պետական ապահովութեան, Աբտաւազդ Բունիաթեան, վերահսկողութեան, Գրիգոր Աղաիանեան, ջրային տնտեսութեան, Լեւոն Զանիփոլատեան, սննդի արդիւնաբերութեան, Զօրապետ Գալստեան, սոցիալական ապահովութեան, Գառնիկ Դարբինեան, հիւսուածեղէնի արդիւնաբերութեան, Զաւէն Վարդանեան, արուեստի գործերու վարչութեան պետ. Անդրանիկ Շահինեան, մշակութային հիմնարկութիւններու :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մայիս 1ի հինդշաբթի օր տեղի ունեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանի (junior) խումբին նոր խաղարկութիւնը Փրանսայի ամենազօրաւոր դպրոցական junior խումբին S. M. U. C.ի դէմ : Թէ– եւ Մայիս 1ի առթիւ երթեւեկի որ եւ է միջոց չկար, բայց մարզադաշտը կրկին լեցուած էր : Շատեր օթօներով, ուրիշներ ալ ոտքով եկած էին հետաքրքրութեան առջեւ : Առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ S. M. U. C.ի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի միւնիմներու միջեւ : Հակառակ մեր տղոց դեղեցիկ խաղարկութեան S. M. U. C., որ շատ աւելի բարձր էր թէ խաղարկութեամբ եւ մանաւանդ ֆիզիքապէս, տարաւ յաղթութիւնը 6ի դէմ 1 նշանակէտով :

Ժամը 10ին սկսաւ մեծ մրցումը Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ S. M. U. C.ի juniorներու միջեւ : Առաջին կիսախաղին մեր տղաքը ցոյց տուին այնպիսի արագութիւն մը որ ապշութեան մատնեց ֆրանսական շրջանակը, մանաւանդ S. M. U. C.ի մարզիկները որոնք հակառակ իրենց մեծ ձիրքերուն ստիպուած էին տեղի տալ մեր տղոց ճկունութեան առջեւ : Բայց կրկին մեր յառաջապահները չկրցան օգտագործել երկու առթիները : Առաջին կիսախաղին վերջաւորութեան մօտ S. M. U. C.ի սահմանուած մէկ փէնալթին Հ. Մ. Ը. Մ.ի աննման բերդապահ արագ մէկ նետուածքով կեցուց եւ ազատեց գնդակը բուռն ծափերու մէջ :

Երկրորդ կիսախաղին մեր տղաքը անտարակոյս կոյս յղնած առաջին կիսախաղին մէջ թափուած ճիդէն, կորնոցուցին իրենց արագութիւնը եւ S. M. U. C. օգտուելով չհեցաւ առաջին նշանակէտը : Հինգ վայրկեան վերջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի յարձակողականով Պ. Մասիս Աւետեանի մէկ արագահարուած գնդակը ֆրանսացի բերդապահը փայտերուն տակէն դուրս հանեց : Շատեր «նշանակէտ» պոռացին բայց դատաւորը մերժեց : Միեւնոյն տաեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ S. M. U. C. երկու խաղացողներու մէկ վիճէն օգտուելով ժողովուրդը դաշտ խուժեց եւ ահա սկսաւ անխուսափելին : Անմիջապէս Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչները պաշտպանեցին դատաւորը եւ իր տուած որոշումը, բայց դժբախտաբար կռիւ աւելի սաստկանալով արդէն կը տեսնուէին արիւնլուայ դէմքեր, եւ դատաւորը ստիպուեցաւ վերջ տալու խաղին 15 վայրկեան առաջ դադրեցնել խաղը եւ կազմել իր տեղեկագիրը :

Ալ չեմ ուզեր նկարագրել այս յոռի միջադէպը, բայց մէկ բան պարզ է Հ. Մ. Ը. Մ.ականները չէին միջադէպին պատճառը, այլ ոչ մարզասէր Հայեր : Աւօթ մեղի որ այս հիւրընկալ երկրին մէջ փոխանակ մեր լաւ յատկութիւնները ցոյց տալու, սկսած ենք մրոտել հայ անունը :

Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրնար յաղթական ելլել այդ օրը, բայց ահա կարգ մը անոպանելու երեսէն, թէ մարզիկները եւ թէ միութիւնը տուժեցին :

Վահան Շամլեան

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը տեղեկացնէ յարգոյ հասարակու – թեան թէ բացարձակապէս արգիլուած է խաղի ընթացքին միջամտելդատաւորի տուածորոշումներուն, նոյնիսկ եթէ անոնք հակառակ ըլլան Հ. Մ. Ը. Մ.ի : Ֆրանսական պատժական տաեանին տակ – ուած վերջին որոշման համաձայն, Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը պատասխանատու է եւ ստիպուած է ձերբակալել տալ այն ամէն անոնք որ տեղի կու տան անվայել միջադէպերու, խաղարկութեան ըն– թացքին :— Վարչութիւն

ԼԻՈՆ – ՏԷՍԻՆ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Լիոն, 5 Մայիս.— Կիրակի առաւօտ օդը մատաղ է : Լիոն–Տէսին Հ.Մ.Ը.Մ.ի թէ խաղացող – ներուն եւ թէ վարիչներուն սիրտը ուրախ չէ : Կէս օրէ վերջը իր Ա. խումբը կը կատարէ Coupe de Lyonի (demi finale) բաժակի չատ կարեւոր մրցում մը, իր սեփական դաշտին վրայ ընդդէմ C.S.Chasseի որ իրմէ մէկ դասակարգ աւելի բարձր է եւ շրջանիս մէջ չատ լաւ անուն ձգած :

Կէս օրէ վերջ, մրցումէն չատ առաջ հայ դարձը արդէն լեցուցած է դաշտը դիտելու համար Լիոնի եւ Տէսինի Հ.Մ.Ը.Մ.ի նախկին խաղացող– ները դէմ դիմաց : Ի հարկէ հին խաղացողներուն խաղը հետաքրքրական չէ, քանի որ բոլոր խաղացողներն ալ մօտ 7—8 տարի է որ դաշտ ելած չեն, բայց որպէսզի Հ.Մ.Ը.Մ.ի արժանիքը բարձրանայ, անոնք չանացին իրենց անվարժ ոտքերով թէ քիչ մը խնդացնել ներկաները եւ թէ ցոյց տալ եւրոպասարդներուն որ երբ կամք կայ, անկարելի բան չկայ : Խաղը վերջացաւ Լիոնի յաղթութեամբ 1—0:

Հաղիւ դաշտը պարպուած նախկին խաղացող– ներու կողմէ, ահա օրուան իրաւարարին սուլիչին ձայնը, որ դաշտ կը հրաւիրէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի եւ C. S. Chasseի Ա. խումբերը :

Խաղը սկսաւ ժամը 3.30ին մեր յառաջապահ – ներու յարձակողականով, բայց Chasseի պաշտպանողական դիծը չատ զօրաւոր է : Ահա գնդակը եւս դարձեալ մէջտեղ : Այս անգամ Chasseի յառաջապահներն են որ սկսան յարձակողականի : Մեր պաշտպանողական դիծն ալ իր կարգին եւս կը մղէ անոնց յարձակումները : Խաղը մօտ 30 վայրկեան հաւասար է, գնդակը մէկ կողմէն միւսը կը շրջի, բայց ահա մեր յառաջապահները սկսան իրենց պղտիկ փասերով մօտենալ հակառակորդին բերդին : Մեր ազ բացը մէկ զօրաւոր հարուածով գնդակը կը ղրկէ հակառակորդին բերդին առջեւ ուր մեր փոքրիկ ձախ բացը զօրաւոր հարուածով մը կը նշանակէ առաջին կէտը :

Երկրորդ կիսախաղին սկիզբէն իսկ Chasse խաղացողները կ'ուղեն ամէն գնով խաղը հաւասարեցնել, բայց մեր պաշտպանողական դիծը ոչ մէկ գնդակ կը փախցնէ : Մեր բերդապահը առիւծ կտրած իր վանդակին մէջ, ոչ մէկ գնդակ կը վրիպի իր ձեռքէն : Մօտ 20 վայրկեան հակառակորդ խումբը իր բոլոր ճիզը կը վատնէ, բայց ոչ մէկ արդիւնք : Կարգը մեր յառաջապահներուն է, որոնք ճարպիկ եւ արագ խաղարկութեամբ ոմբակոծեցին հակառակորդ բերդը : Գնդակը 5-6 անգամ կը զարնուի ձողերուն, բայց չեն վհատիր եւ այդ հաստատամտութեան չնորհիւ չահեցան երեք նշանակէտ, խաղը յաղթութեամբ պսակելով 4-0 : Ուրիմն այս տարի ըլլալով ախոյեան իրենց դասակարգին, կ'ուղեն միեւնոյն ժամանակ չահիլ Coupe de Lyonը :

Ապրի՛ք, տղաք, իսկապէս արժանի էք Լիոնի եւ Տէսինի հայ դաղութներուն քաջալերանքին :

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Լիոն–Տէսինի խումբը այս կիրակի պիտի կատարէ բարեկամական մրցում մը Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի դէմ : Մեր խաղացողները կը մեկնին չաթաթ առաւօտ : Յաջողութիւն կը մաղթենք հայ մարզիկ երիտասարդներուն :

Մարզիկ

ՅԱՋՈՂ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ, 5 Մայիս,— Ապրիլ 27ի կիրակին, ժամը 11.30ին, Վալանսի Հայ Մարզականի, (U.S.A.) Ա. խումբը կը մեկնէր Օպնա քաղաքը փոխադարձաբար մրցելու U.S.Au. Promotion խումբին դէմ իրենց դաշտին վրայ : Վալանսի Փ. Օպնայի եւ այլ շրջաններու մեր հայրենակիցները, մեծով թէ պզտիկով, փութացեր էին քաջալերել հայկական խումբը : Մրցումը սկսելէ հինդ վայրկեան ետք, Յարութիւն Գազանճեան, մեր կեդր. յառաջապահը զօրաւոր շիւթով մը չահեցաւ առաջին նշանակէտը : Տեղացիները թէեւ զարմացան, խանգավառօրէն ծափահարեցին : Տասը վայրկեան վերջ, երկրորդ նշանակէտը կը չահէր Ս. Միքայէլեան, խումբին պեսը, կեդրոնի ձախէն :

Այսպէս առաջին կիսախաղը կը վերջանար մեր յաղթութեամբ 2—0:

Երկրորդ կիսախաղին մեր մասնագէտ վարիչ, ընկ. Սինապեան, այս անգամ մեր աննման պատանի խումբէն — որ ախոյեան հանդիսացաւ Տոմ – Արտէլի — Ս. Մարգարեան վերջապահ, Զորզոթ – եան ձախ ծայր եւ Ց. Ժամադրծեան աջ ծայրը դասաւորուեցան : U. S. A.ի նպատակն է չարունակ նոր ուժեր երեւան բերել եւ հաստատել թէ Վալանսի Հայ Մարզականը իրական դպրոց մըն է :

Երկրորդ կիսախաղին վերջապէս U.S.Au. բաւական մաքառումէ մը վերջ չահեցաւ նշանակէտ մը, փրկելով Promotion խումբի մը պատիւը : Խաղը վերջացաւ 2—1 մեր յաղթութեամբ: Կ'արժէ յիշել միջնապահ դիծը որ համաձայն գնդախաղի մասնագէտներու գնահատման Honneurի տիտղոս կրելու արժանի է : Այդ դիծը կը կազմեն Կիւլիւսեյ Թեպոյեան, Գազանճեան եւ աննման Օսկին: Կ'արժէ յիշել նաեւ Աւագ եւ Յարութիւն ժամադրծեան եղբայրները, Աւետիսը եւ այլն :

Խաղէն վերջ U. S. Au.ի վարիչները եւայլ անձնաւորութիւններ իրենց խորին չնորհակալութիւնը յայտնեցին, եւ անվերապահօրէն խոստովանեցան թէ պատիւ կը սեպեն U. S. A.ի նման խումբ մը ամէն տարի տեսնել այս դաշտին վրայ :

Կիրակի Մայիս 4, տեղի ունեցաւ մեր վերջին ախոյենական մրցումը U. S. N.ի դէմ, Նիւօնս, իրենց դաշտին վրայ : Խաղը սկսելէ 5 վայրկեան վերջը մեր խումբը չահեցաւ առաջին նշանակէտը : 12րդ վայրկեանին երկրորդ նշանակէտ մը եւս : Մեր յառաջապահ դիծը գրեթէ չարունակ եւ յաջորդական fոռիըրները ապշութիւն կը պատճառէին հակառակորդ խումբին եւ տեղացիներուն : Վերջապէս հակառակորդը չահեցաւ նշանակէտ մը եւ կիսախաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ 2—1 : Երկրորդ կիսախաղին հակառակորդ խումբը

ունկնդրութեան ընդունիլ, բայց քաղաքապետները մերժեցին: Զորս պաշտօնանկ եղան:

Անկուլէմի մէջ ձեռնաւումբ մը նետուեցաւ նահանգապետարանին բակը, երբեւ բաղաք ուտելու տի նեղութեան դէմ:

Մոնլիւսոնի ճարտարագործական քաղաքին մէջ, հաղարաւոր բանուորներ 24 ժամ գործադուլ հռչակելով թափոր մը կազմեցին դէպի նահանգապետարան, ուր պատուիրակութիւն մը ներկայացուց իրենց պահանջները: Այդ պահուն բոլոր խանութները եւ դրամատուները փակուած էին:

Ելմտական նախարարը խիստ աղդարարու – թիւն մը ուղղեց մաքսային պաշտօնեաներուն ո – րոնք երեքշաբթի օր ամէն աշխատանք դադրեցնելով, ազատ ձգած էին բոլոր ճամբորդները, իսկ չորեքշաբթի օր վերջն վար խուզարկած էին ամէն մէկ ճամբորդ եւ իր յետին դոյքը: Աղդարարու – թիւնը կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը չի կրնար նկատի առնել իրենց պահանջները, երբ այսպիսի ցոյցեր կը կատարեն:

Դրամատուները նորէն պիտի փակուին այս առտու, շաբաթ, որովհետեւ պաշտօնեաները կը պնդեն շաբաթը հինգ օր աշխատելու պահանջին վրայ: Ելմտական նախարարը պատասխանեց թէ այս պահանջը կրնան ընդունիլ ամառը, բայց ոչ ձմեռը:

Գործադուլները զանազան ձեւերով կը շարունակուին գրեթէ բոլոր մեծ ու փոքր հաստատու – թեանց մէջ: Սեպտեմբերի մէկ գործարանին մէջ 500 բանուորներ գործադուլ հռչակեցին: Պէրնարի (Արքէօյլ) 500 բանուորներէն 300ը դադրեցուցին աշխատանքը: Տիվ սիւր Մէոի ելեկտրական գործարանին 1500 բանուորները գործադուլ հռչակեցին եւայլն:

★ Զօր. տը Կոլի կուսակիցները հաղար հոդինոց թափորմը կազմելով, ցոյց մըկատարեցինմեծ Պուլվառներուն վրայ, եռագոյն դրօշներ պարզած: Ի մէջ այլոց կ'աղաղակէին .— «Հնդկաչինը Ֆրանսայի կը պատկանի»:

Հայ մը սպանանեց կինը եւ անձնասպան եղաւ

Զորեքշաբթի դիշեր հայ առեւտրական մը, Ստեփան Էթեէմէզեան (7 rue d'Alexandrie) սպան – նեց իր կինը՝ Զապէլ եւ անձնասպան եղաւ:

Ստեփան ամուսնացած էր 16 տարիէ ի վեր: Սկիզբները այր եւ կին բախտաւոր կը համարուէին եւ երկու աղջիկ զաւակներ ունեցած էին, 14 եւ 8 տարեկան: Բայց, ինչպէս կը դրեն տեղական թերթերը, անցեալ տարի Զապէլ ծանօթանալով երիտասարդի մը հետ, անոր սիրուհին դարձած էր: Նոյն իսկ երկու անգամ փախած էր անոր հետ, մէկը չորս ամիս առաջ:

Մօտ երկու ամիս առաջ կինը տուն վերադառնալով, հաշտուած կը համարուէր իր ամուսնին հետ: Եւ ահա փոթորիկ մը չորեքշաբթի կէս գիշերին: Զապէլ կ'ուզէր մեկնիլ իր երկու աղջիկներուն հետ: Դժբախտ ամուսինը այլեւս անկարող տանելու այս հարուածը, ատրճանակը քաշելով տեղն ու տեղը սպաննեց կինը, մինչ աղջիկ – ներէն մէկը, Վիոլէթ, օգնութիւն կ'աղաղակէր սարսափահար: Ցետոյ գնդակը պայթեցուց գլխուն: Կ'ըսուի թէ զաւակներն ալ սպաննել կ'ուզէր, բայց վերջին պահուն վարանած է: Մեծ մայրիկը եւ դրացիները ատրճանակի ձայնէն վազելով տեսան ահաբեկ աղջնակ մը որ կուլար երկու դիակներու միջեւ:

★ Քսան տարեկան ուսանող մը (Ֆրանսացի) Սէնաւի անտառին մէջ, ծառէն կախեց իր նշանածը, որ յղի էր եւ համարձակած էր կշտամբել դինքը:

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷԼ

Միջմասնաճիւղային մրցումները այս կիրակի, Atlantic դաշտին վրայ, St. Loup:

ՕՐ. ՀՐԱՆՈՑԵ ԴԱՋԱՉԵԱՆի նչանախօսու – թեան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Հր. Սամուէլ հազար ֆր. կը նուիրեն Հայ Արիներու Միութեան ճամբարին, փոխան ծաղկեփունջի:

կրկին մեր բերդապահին թուլութենէն օգտուելով, նչանակէտ մը եւս չհեցաւ եւ խաղը վերջացաւ հաւասար 2—2: Ցետոյ տեղի ունեցաւ երկ. քառ. ժամուան երկարաձգումը: Այս անգամ եւս անվերջ բախում: Պահ մը մեր վերջապահները գրեթէ բերդապահի դերը կը կատարէին: Խաղը լրանալու չորս վայրկեան մնացած դատաւորին կողմէ տուժի եւ փէնալթի, Մեր բերդապահը, վահան Գասեան թէ տակաւ էր եւ թէ ճամբու ընթացքին չափազանց յոգնած, այնպէս որ խաղը կորնցուցինք ակամայ 3—2: Ասով փակած կ'ըլլանք 1947ի ախոյենական շրջանը: Այսուհետեւ կը սկսին միայն բարեկամական մրցումները: Մինչեւ հեռաւոր Նանսիէն Division Nationaleը եւ ուրիշ խումբեր կ'ուզեն մրցիլ մեզի հետ:— Թղթակից

1915 Ապրիլ 11-24ի տարեդարձին առթիւ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. վարչութիւնը յիչատակի երեկոյ մը սարքած է 11 Մայիսի կիրակի գիշեր, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie: 184 Bld. St. Germain: Métro St. Germain des Prés:

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. Պ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

անդամ կեդր. վարչութեան: Կը խօսին՝ ընկերներ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԵՒ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Կ'երգէ Օր. ԱՍՂԻԿ ԱՒԱԳԵԼԵԱՆ, կ'արտասանեն Օր. Մառի Կառավարենց, Պ. Զօհրապ Մուրատեան, Ժ. Փալա – մուտեան եւ Բ. Հապէչեան: Մուտքը ազատ է

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱՎԻԼԻ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

կազմակերպուած Շավիլի եւ չրջանի սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ, ի նպաստ իրենց մասնակցութեան միջազգային ճամբարին: Կիրակի, 11 Մայիս ժամը 15ին Շավիլի Salle des Fêtes մէջ (rue Stalingrad): Սկաուտական ճոխ յայտագիր, թատերական ներկայացում:

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԸԼԼԱԼՈՎ ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

Կը ներկայացուի մեծ պատրաստութեամբ, Շերվանղատէի «ՉԱՐՈՒՆ», այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին, Սընօնի ընկերվարական կանոներու սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Կարպոյտ Ֆաչին եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ Սունդուկեան թատերախումբին: Դին 50 եւ 75 ֆր:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ աչխոյժ պատանի մը՝ առեւտուր սորվելու համար: Ներկայացուած իր ծնողքին կողմէ: Վճարում՝ սկիզբէն իսկ: Դիմել՝ Etablissements S. Terzian, 3 rue Poissonnière, Paris:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆՑ ԿԵԴՐՈՆԻՆ երկրորդ բանախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Սորպոնի Թիւրկօ ամփիթատրոնին մէջ, Մայիս 10 չաբաթ օր, ժամը 15.30ին: Բանախօս՝ Պ. ՌԸՆԷ ԿՈՒՒՍԼ, անդամ Ֆրանսական Ակադեմիային, փոխ նախագահ կեդրոնին: Նիւթը՝ Մեծն Տիգրան: Մուտքը ազատ է:

« ՑԱՌԱՋ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Ֆր. կապոյտ Ֆաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղը եռամսեայ «Ցառաջ» կը նուիրէ Պ. Վահրամ Սարսեանի Preventorium de Canes-Ecluse (S. et M.):

ՑԵՏԱՁԳՈՒՄ Է Շահան Սարեանի թատերական ներկայացումը:

Մ. ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նկարիչ Մ. Քէպապճեան կը յայտարարէ իր հայրասան մեկնելու առիթով թէ ժամանակը կարճ ըլլալով, մօտերս կազմակերպելիք հրապարակային ցուցահանդէսը տեղի պիտի չունենայ:

Ի փոխարէն կ'ընդունի բարեկամներն ու համակիրները իր բնակարանին մէջ, 9 rue de Provence, Paris (9): Մայիս 12—21, ժամը 10—19:

Վստահ ենք թէ չատեր պիտի ուզեն օգտուիլ այս թանկագին պատեհութենէն:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ՝ Ապրիլ 9էն 15

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ գումարները.—

ՄՈՆՖԵՐԱՆ՝ Քէչ. 250 ֆրանք, ՌՈՄԱՆ՝ Թաչ. 500, Պօյ. Ա. հազար, Պօյա. հազար, Փարիզ (9)՝ Ճնկ. հազար, ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Մելք. հազար, ՓԱՐԻԶ (9)՝ Ադա. 500, ՓԱՐԻԶ (6)՝ Գազ. հազար, ՄԱՐՍԷԼ՝ Հիւս. հազար, ՓԱՐԻԶ (10)՝ Ինճ. 300, ՆԻՄ՝ Պէր. հազար, ԱՐՏԻԾ՝ Օհա. հազար, ՓԱՐԻԶ (10)՝ Գրի. հազար, Լէ Լիվա՝ Աբեւ. հազար, ՊՈՐՏՕ՝ Միքա. հազար, ԻԶԻՐ՝ Մութ. հազար, ՓԱՐԻԶ՝ Ոսկ. հազար, ՓԱՐԻԶ (7)՝ Պաք. հազար, ՊԱՆԵԼՕ՝ Աղա. 500, ՓԱՐԻԶ (6)՝ Ժամ. հազար, ՏԻՕՃԼ՝ Սեմ. հազար, Վիէն՝ Ալօ՝ հազար, Վիէն՝ Արաք. 500, ՊՈՒԼՈՆԵԼ՝ Թոփ. հազար, ԱՄԵՐԻԿԱ՝ Կրա. 1200, ՍԻՒՐԵՆ՝ Թորո. հազար, ԹԷՀՐԱՆ՝ Գրի. 1200, ՄԱՐՍԷԼ՝ Ուն. հազար, ՊԻԼՃՕՐ՝ Ուզ. հազար, ԿԱՐՏԱՆ՝ Ցուկ. 1200, ԼԻՈՆ՝ Սահ. հազար, ՓԱՐԻԶ (7)՝ Մաթ. 500, ՄԱՐՍԷԼ՝ Հայ. հազար, ԼԻՈՆ՝ Վարդ. հազար, Ճաչ. 500, Ազխմ. 500, Վարժ. հազար, Ալֆ. հազար, ՎԱԼԱՆՍ՝ Գաս. 500, ՊՈՐՏՕ՝ Ալճ. հազար, ԳՈԼՈՄՊ՝ Երան. 600, ԻԶԻՒ՝ Կիւլ. հազար, ՄԱՐՍԷԼ՝ Ծերիկ. 607 — 612, ԼԻՈՆ՝ Ժ. Մոթ. Ստացանք, ՄՈՆԹՐԷՕՑ՝ Աչքք. հազար, ՓԱՐԻԶ՝ Զրու. հազար, ՓԱՐԻԶ (2)՝ Գահ. հազար, ԻՄՄԻ՝ Տէր. հազար, ՄԱՐՍԷԼ՝ Նիկ. 2000 ֆրանք:

(Շար.)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին: Ներկայանալ անդամատետրով:

ԻՍԻ.— Ֆ. Հ. ԿԱՊՈՑՏ Ֆաչի Իսիի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները այս չաբաթ ժամը 8.30ին, Մրիմեան դպրոցը, 2 rue de la Défense: Կարեւոր օրակարգ::

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Կապոյտ Ֆաչի ընդհ. ժողովը՝ Մայիս 12ին, երկուչաբթի ժամը 15ին, եկեղեցւոյ սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆի ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէն վերջ, ժամը 3ին, Գեղամ Աճէմեանի ճաչարանը, 12 rue Cadet, métro Cadet: Օրակարգ՝ 1. Զեկոյց նախորդ վարչութեան կողմէ: 2. Վերակազմութիւն Միութեան:

Ապրի Տիկին Սաթենիկ Թէրզեան, Օրիորդներ Թէրէզ եւ Վիոլէթ Էթեէմէզեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկին Հաքիմեան, Տէր եւ Տիկին Ս. Ղազիկեան, Տէր եւ Տիկին Շմաւոն Թէրզեան, Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Մխիթարեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Տէմիրճեան, Պ. Մարտիրոս եւ Գրիգոր Հապէչեան եւ ընտանիքը խորին վշտով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, ծնողքին, հօրաքրոջ եւ մօրաքրոջ որդի – ներուն

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՍՏԵՓԱՆ ԵՒ ԶԱՊԷԼ ԷԹԵԷՄԷԶԵԱՆՆԵՐՈՒՆ

եղերական մահերը:

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, չաբաթ, 10 Մայիս, Cimetière Parisien de Bagneux, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին: Հանգուցեալներու բնակարանը 7, rue d'Alexandrie, Paris (2):

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրր այդ նկատել:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ազգային Դպրոցի կրթ. մարմինը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Ե. Ժամկոչեանի ձեռամբ հազար հինգ հարիւր ֆրանք(1500), ի նպաստ դպրոցին: Սոյն գումարը հանգանակած է ընտանեկան խնջոյքի մը մէջ, մասնակցողներն են Պ. Պ. Ս. Զէյլիպեան Վալանսէն, Կ. Մակարեան եւ որդիք Վիէնէն, Հ. Փայլակեան Փարիզէն, եւ Ժամկոչեան Վալանսէն:— (Կնիք)

ԿԸ ՓՆՏՌԵՄ հօրեղբօրս զաւակները Ղազար եւ Սարգիս Թադէոսեան եղբայրները: (Ծարբերդի Ծրաճ գիւղէն), որոնք երկար տարիներէ ի վեր կը գտնուին Ամերիկայի Մ. Նահանգները: Իրենց վերջին նամակը ստացայ 1914ին: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի խմացնել հետեւեալ հասցէին.— Աւետիս Թադէոսեան, 53 Քազէրն Պրաչարիթէ, Մարսէյլ: Ամերիկահայ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

Կօշիկի վերարերեալ ամէն ապրանքիհամարկրունկ (տունկէ) բարձր կամ ցած, չմուշկի (patins) եւն. դիմել՝ MAISON GERMAIN
3, Traverse St. Pont, St. Julien, Marseille

Խնամուած աշխատանք, արագ կատարում, ամէն քանակի առաքման համար խորհուրդ հարցնել: Հեռաձայն Garibaldi 52-19:

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

LA CORNE D'OR

5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 եւ 26-11, : Վարիչն է համակրելի ԹԻՊԵՐԸ:

Հոն պիտի գտնէք աւանդական տաք մթնոլորտ մը, Tzigane նուագախումբի մը երաժշտութեամբ: ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵ – ՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՀԻՒՆ, ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ:

Սրահը տրամադրելի է նչանտուքներու, հարսնիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար: Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին:

ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ:

Հրաւիրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափազեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: **Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, բաց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հարթաւանեցիներէ՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Cluzière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameame — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Ֆր.

Dimanche 11 MAI 1947 Կիրակի 11 ՄԱՅԻՍ

Թ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5032-Նոր շրջան Թիւ 641 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐՄԱՏԱԽԻԼ ...

Ուրեմն այսօր ալ (կիրակի) յիշատակի երեւ – կոյ մը Ապրիլ 11/24ի տարեդարձին առթիւ, նա – խաճեռնուածքեամբ Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան: Բաւական ուշացած, բայց եւ այն – պէս գնահատելի:

Արդարեւ, ամէնէն առաջ երիտասարդութեան, նոր սերունդին պարտականութիւնն է ոգեկոչել այդ ճակատագրական օրերը, իբրեւ անհնարին ոգ– բերդութեամբ:

Անոնք են, որքեր, ուսանողներ եւ միւսները, հարազատ ժառանգորդները «Մնացորդաց»: Մա – նաւանդ օտար ափերու վրայ:

Եթէ անոնք թերանային կամ կրաւորական դիրք բռնէին, պատմութեան դատավճիռն էր որ պիտի պայթէր իրենց գլխուն, աւելի քան մէկ միլիոն զոհերու անէծքին հետ:

Ինչ որ 1915 Ապրիլ Տասնըմէկ, Հայաջինջ Սարսափներ, Եղեռն կամ Նահատիր կը կոչեն, կ'ամփոփուի մէկ բառի մէջ,— Արմատախիլ:

Թշնամին իր դիւային ծրագիրը յղացած, մշակած, լրացուցած էր մանրակրկիտ ուսումնա– սիրութեամբ: Գործադրութենէն չատ ու չատ ա – ռաջ, սպասելով առաջին պատեհութեան:

Զուշացաւ այդ չարաբաստիկ առիթը,— 1914ի պատերազմը, որ նախ սահմանափակ, յետոյ դար– ձաւ համաշխարհային, ինչպէս վերջինը:

Երեսուն երկու տարի է անցած, բայց այսօր ալ երկիւան պէս կը յիշենք Սպանդին ծննդոցը:

Որոշ ազդանշանի մը վրայ ընդհանուր ձեր – բակալութիւններ Պոլսէն «արեւելեան նահանգ – ները»: Թուրքիոյ մէկ ծայրէն միւսը: Բանտար – կութիւն, աքսոր, յետոյ խմբական սպանութիւն բոլոր անոնց որ կրնային դեր մը կատարել հայ ժողովուրդի հանրային կեանքին մէջ: Երեսփոխա– նէն, յեղափոխականէն, գրագէտ – բանաստեղծէն, միաստաբանէն, կղերականէն, առեւտրականէն մինչեւ գեղին տէրտէրն ու յետին դիւղապետը:

« Ռազմադիտական » ձեռնարկ մըն էր այս, ջլատելու համար դիմադրութեան որ եւ է փորձ: Եւ լրացուցիչ ձեռնարկ մը, քանի որ մինչեւ 45 տարեկանները դինուոր տարուած էին արդէն:

Զերբակալութիւնները տեւեցին չարաթներ ու ամիսներ առաջին տարուան մէջ: Եւ չարունակ – ուեցան մինչեւ պատերազմին վերջն ալ, Պոլսոյ, Իզմիրի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ: Նոյնիսկ աք– սորի ճամբաներուն վրայ: Մինչեւ Տէր Զօր եւ ա– ւելի հեռուները:

Տուներու մէջ մնացած տղամարդիկ, ձեռքը – ոտքը բռնող տարրերը մեծ թիւ մը չէին կազմեր արդէն, երբ սկսաւ բուն տեղահանութիւնը, իր անլուր, անասելի սարսափներով:

Այնուհետեւ ունեցանք ինքնապաշտպանութեան հերոսական բոյներ,— Վասպուրական, Շ. Գարա– հիսար, Եդեսիա, Մուսա Տաղ, Ադատ եւայլն: Ունեցանք նաեւ ճակատ ճակտի կռիւներ Բիւթա – նիայէն, Սեւ Ծովու ափերէն մինչեւ Խարբերդ, Սասուն – Տարօն եւ այլուր: Բայց այս բոլորը ո՞րքան կրնային դիմանալ Գազանին դէմ, որ չարժման մէջ դրած էր պետութեան ամբողջ ու – ժը,— ոստիկանութիւն, բանակ եւ թնդանօթ: Այլ– եւ արիւնկզակ չէթաներ, կազմուած՝ ոճրագործ բանտարկեալներէ եւ ուրիշ աւազակներէ:

Վերը Ալլահ, վարը՝ եաթաղան:

Կը թուէր թէ քրիստոնեաներուն Աստուածն անգամ երանութիւն կը զգար, տեսնելով յղդա – հոսան արիւնը հազարաւոր անզէն զինուորներու, հարիւր հազարաւոր անմեղ, անտէր, անճար բազ– մութիւններու ...

Թշնամին վճռած էր հայկական մտքին, ղե – կավարութեան, մշակոյթին եւ ինքնավարու – թեան, աշխատանքին եւ հարստութեան հետ, չորցնել, բնաջնջել անոր հիմնական արմատը, դիւղն ու դիւղացին:

Ապացոյց՝ այն կատաղութիւնը որով կը մոր– թէին, ջուրը կը նետէին, հրացանի կը բռնէին կամ ողջ ողջ կը վառէին աքսորեալ չինականները: Իրենց բնակավայրերէն քանի մը ժամ անդին: Ի – զարու կապելով երկ–երկու, չորս– չորս:

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ արմատախիլ բազ – մութեանց մնացորդը ծաղկեցաւ ուրիշ հողերու վրայ, իսկ արիւնարբու գազանը 32 տարի վերջն ալ չէ կրցած արմատ ձգել անոր հայրենի հողե – րուն վրայ:

Եւ պիտի չկրնայ 32 տարի եւս:

Շ.

ՀԱՑԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐՈՒ ԶՈՀԵՐԷՆ

ԳԵՂԱՄ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

Երիտասարդ դերասան, խմբագիր Ազատամարտի որ չարաչար սպանուեցաւ աքսորի ճամբուն վրայ:

ԹՈՒՐՔ ԹԵՐԹԵՐՈՒՆ ԱՂՄՈՒԿԸ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՀԱՅԿ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

Թուրք թերթերը զարմանալու պատմութիւն– ներ կը հրատարակեն Նիւ Եորքի հայկական հա – մագումարի մասին, որուն առաջին լուրը քաղած էինք երեւանի անթելէն: Պոլսոյ «Սօն Սաաթ» լրագիրը կը գրէ հետեւեալ խորագիրներուն տակ· Աշխարհի Հայերու համաժողովին մէջ Թուրքիոյ դէմ արտասանուած ճառեր.— Թէմ քարկոծող ա– մէն պատուիրակ Թուրքիոյ դէմ նետեց բռնեց եւ ամերիկացի ծերակուտականընտրելի յառաջ երթա– լով Հայոց ներկայի դերը ստանձնեց (1 Մայիս).

— « Աշխարհի Հայերու համաժողովը բաց – ուեցաւ այս իրիկուն ժամը 19ին աշխարհի ամէնէն հոյակապ հիւրանոցին, Վալտորֆ Աստորիայի մէջ: Կը մասնակցէին 1100 (?) Հայեր: Այս համա– ժողովին պատուիրակները եկած էին 12 երկիրնե– րէ: Ես եղայ միակ Թուրք լրագրողը որ առաջին անգամ ըլլալով կը մասնակցի Հայերու համա – դումարին »:

Թղթակիցը յիշելէ վերջ զանազան պատուի – րակներու ճառերը, կ'ամփոփէ ծերակուտական Թոպլի ճառը, հեգնելով,— «Այս ճառը վայր – կեաններով խնդուք պատճառեց ինծի: Եւ տակա– ւին կը չարունակեմ խնդալ, որովհետեւ այս ծե – րակուտականը այնքան անծանօթ է եւ տգէտ հան– դէպ իր պաշտպանելիք դատին որ, կը զարմա – նամ թէ ինչպէս պիտի կրնայ գործնապէս կատա– րել իր պաշտպանութիւնը: Սուտերով եւ զրպար– տութիւններով լեցուն այս ճառը ծափահարուեցաւ յոտնկայս եւ յիշեալ ծերակուտականը աշխարհի Հայոց պատուակալ նախագահ ընտրուեցաւ »:

Ուրիշ մանրամասնութիւններ յաջորդով:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՀԱՐՑԻՆ քննութեան առթիւ, Միացեալ Ազգերու յատուկ յանձնաժողովը մեր – ժեց խորհրդային պատուիրակին բանաձեւը որ կը պահանջէր վերջ տալ բրիտանական հոգատարու – թեան եւ անկախ հռչակել Պաղեստինը: Պ. Կրոմի– քօ (խորհրդային պատուիրակը) յայտարարեց թէ պիտի հետապնդէ այս խնդիրը, Քաղաքական յանձնաժողովին տանելով զայն: Հրէական գործա– կալութեան նախագահը, որ օգնական Հասած էր Պաղեստինէն, ըսաւ թէ իրենց պահանջն է հրէա– պետութիւն մը եւ հրէա–արաբական զինակցու – թիւն մը Միջին Արեւելքի մէջ:

ԼԵՀ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆԸ, Վազելեւսքի, որ Մանթո – պանի բանտէն փախած էր անցեալ կիրակի, ամա– յի տան մը մէջ պաշարուելով, սպանուեցաւ եօթը ոստիկաններու կողմէ, երբ կը փորձէր ճեղքել պաշարման շղթան:

ՀԱՑԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐՈՒ ԶՈՀԵՐԷՆ

ՍԱՐԳԻՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Ձերբակալուած 1915 Ապրիլ 11/24ին, սպան– նուած աքսորի ճամբուն վրայ: Երկար տարիներ ծրնեւ ապրած, կը խմբագրէր «Դրօշակ»ի հիմնա– կան մէկ բաժինը, «Թուրքիոյ չուրջ»: Պոլիս վե– ղարձին ուսուցիչ եւ աշխատակից Ազատամարտի: Նրբաճաշակ եւ սրտցաւ միտք մըն էր: Դժբախ – տաբար բան չէ մնացած իր ուսումնասիրութիւն – ներէն:

Ամերիկայի երեսփ. ժողովը խուճարկեց 400 միլիոնի վարկը Յունաստանի եւ Թուրքիոյ համար

Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովը բուռն վի– ճաբանութիւններէ վերջ, Մայիս 9ին քուէարկեց նախագահ Թրումընի առաջարկած օրինագիծը որ կը տրամադրէ 400 միլիոն տոլարի վարկ մը յատ – կացնել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ:

Ինչպէս յայտնի է, այս վարկով նիւթական ա– ջակցութիւն, զէնք ու ռազմանիւթ պիտի տրուի երկու երկիրներուն, որպէսզի զօրանան, իբրեւ պատնէշներ համայնավարութեան դէմ, համաձայն Թրումընի վարդապետութեան:

Օրինագիծը քուէարկուեցաւ 107ի դէմ 287 ձայնով, ուրեմն 180 ձայնի առաւելութեամբ: Ընդդիմադիրները մաքառեցան մինչեւ վերջը, օ – րինագիծը ջուրը ձգելու կամ յետաձգելու համար, բայց անօգուտ: Հանրապետականները եւ մեծ թի– ւով ոամկավարներ միացեալ ճակատ կազմած էին: Ընդդիմադիրները կ'աղաղակէին թէ օրինագծին քուէարկութիւնը կրնայ «պատերազմի յայտարա– րութիւն մը դառնալ Ռուսիոյ դէմ»: Հանրապե– տական երեսփոխան մը, որ անդամ է Արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին, անմիջապէս պատասխանեց.

— « Եթէ Ռուսաստան կը կարծէ թէ պատե – րազմի յայտարարութիւն մըն է այս, թող փութայ օգտուիլ »:

Ընդդիմադիրները զանազան ձեւեր փորձե – ցին, օրինագիծը խափանելու համար: Այսպէս, առաջարկեցին ջնջել այն հատուածը որ ղինուորա– կան օգնութիւն կը խոստանայ երկու երկիրներուն: Ժողովը մերժեց: Առաջարկուեցաւ արգիլել որ Մ. Նահանգները զօրախումբեր զործածեն Յունաստա– նի եւ Թուրքիոյ մէջ: Առաջարկը մերժուեցաւ 70ի դէմ 122 ձայնով: Մերժուեցաւ նաեւ ուրիշ առա– ջարկ մը որուն համաձայն երկու երկիրները եր – թալիք զինուորականպատուիրակութեանց անդամ– ները հարիւրական հոգիէն աւելի պիտի չըլլան:

Վիճաբանութեանց պահուն խումբ մը համայ– նավար ոամկիկներ երեսփ. ժողովի չէնքը մտան, բողոքելու համար օրինագծին դէմ: Ընդդիմա – դիրները խաղ մը եւս փորձեցին, առաջարկելով օրինագիծը վերադարձնել մասնաւոր յանձնաժո– ղովին, որպէսզի դի ջնջէ հիմնական մասերը, եթէ ոչ ամբողջութիւնը: Այս առաջարկն ալ մերժուե – ցաւ ձեռամբարձ քուէարկութեամբ:

Վիճաբանութիւնները տեւեցին չորս օր: Ծե – րակոյտը արդէն վաւերացուցած է օրինագիծը, եւ կը մնայ յատուկ յանձնաժողովի յղել զայն, կարգ մը սրբագրութիւններ կատարելու համար:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒ ներքին բժիշկներէն 400 հոգի առջի օր պաշարեցին եմիտական նախարա – րութիւնը, թոշակի յաւելում պահանջելով:

ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՒԹԻԻ ճաշա – բանները եւ սրճարանները բաց մնացին չարաթէն կիրակի: Այս դիշեր ալ՝ մինչեւ ժամը 2:

ՄԱՀՈՒԱՆ ՊՈՂՈՏԱՑԻՆ ՎՐԱՑ

ՆՄՐ.— Հատուած մը Լեւոն Զաւէն Սիւրմէլեանի գրէթն, «I Ask you, Ladies and gentlemen» (կը *հարցնեմ ձեզի, Տիկիններ եւ Պարոններ*), որ մէկ անգամէն միջազգային հռչակի տիրացաւ եւ որու մասին վերջերս ուսումնասիրութիւն մը երեւցաւ «*Ցարտաղ*»ի մէջ, Յ. Օշականի ստորագրութեամբ:

Դէպքը տեղի կ'ունենայ Տրապզոնի մէջ, **1915**-ին: Հայաջինջ Սարսափները սկսած են արդէն, եւ Զ. Սիւրմէլեան, դեռահաս պատանի... Բայց թող ինք պատմէ.—

Մթնշաղէն քիչ առաջ խումբ մը լաւ հագուած Թուրքեր եկան Ամերիկեան Միսիոնարութեան չէնքը: Անոնք անդամներ էին Իթթիհատ կոմիտէին եւ կ'ըսէին թէ Ամերիկացիները իրաւունք չունին պահելու մեզ: Մենք ալ պէտք էր կոկորդնիս էինք: Ես ուզեցի ցատկել յարակից պատէն եւ փախչիլ, բայց մուխը կը կոխէր եւ կը վախնայի:

Չէի դիտեր ինչ ընելիքս: Թուրքերը կը չրջապատէին մանչերը, եւ սակաւաթիւ չափահաս աղջկիկները որոնք իրրեւ խնամատարներ դեռ նոր մէզի տուած էին հայց եւ ձիթապտուղ: Աղջիկները փորձեցին պահուիլ սենեակներու եւ արտաքնոցներու մէջ. խեղճերը խուճապի մատնուած էին: Բայց Թուրքերը գտան զանոնք: Ես կ'ուզէի պահուիլ կամ որեւէ ձեւով փախչիլ եւ աչքս յառած էի պատի մը, կղմինտրաւոր տանիքներուն վրայ, որոնք հիմա, արեւմուտին, կը փայլէին ահաւոր, մահագոյն կարմիրով մը:

Մերոնց ուրիչ մէկ յոյն բարեկամը, փաստաբան մը որ մեր փողոցը կ'ապրէր եւ կարեւոր կապեր ունէր, կառավարութենէն արտօնութիւն առացաւ որդեգրելու երկու քոյրերս: Այդ խնդիրը կը քննէին երբ ես մօրքուր Շողակաթի քովն էի: Երբ յոյն բարեկամը իմացաւ թէ չեմ կրնար Ամերիկեան Միսիոնարութեան չէնքը մնալ, հաւանեցաւ զիս ալ որդեգրել, եւ մարդ մը ղրկեց որ եկաւ իր քաղաքի տունը տարաւ զիս, ուր ինծի կը սպասէին քոյրերս: Անկէ Սարայ դացինք, կառավարական ապարանքը, ուր Թուրք պաշտօնեայ մը մեր անունները գրեց ահագին տոմարի մը մէջ: Այս ձեւակերպութենէն վերջ դացինք իր ամառանոցը մօտակայ գիւղի մը մէջ, կարծելով թէ փըրկուած ենք:

Քանի մը օր բարեկամներու մէջ ապրեցանք, ճոխ չրջապատով, բայց այս բոլորը չհանդստացուցին մեզ, ընդհակառակն սաստկացուցին մեր հոգեվարքը: Նուարդ եւ Եւդինէ կը պոռային դիշերը, երբ անկողին կը մտնէինք: Եւդինէն հազիւ եօթը տարեկան կար, բայց եւ այնպէս շատ բան կը հասկնար:

Ճակատագրական յուլիս մէկը եկաւ ու անցաւ: Եւ մեր ժողովուրդին դէմ արձակուած մահավճիռը գործադրուեցաւ: Մէկ չարաթ այս տունը մնալէ վերջ, փաստաբանը հրաման ստացաւ մեզ նորէն կառավարութեան յանձնելու: Մեզ պիտի հոգային տրբանոցի մը մէջ զոր կառավարութիւնը վերանձնաբար բացած էր աքսորական ծնողներու զաւակներուն համար:

Ոստիկան – դիմուր մը մեզ տարաւ հայկական թաղուր տուն մը — մեծ չէնք մը— եւ մենք կարծեցինք թէ ծուղակ մըն է, մեզ զաղանապէս պիտի սպաննեն հոս, թէ մեր ալ վախճանը հասած է:

— Մի՛ վախնաք, ըսաւ ոստիկան–դիմուորը, այս ամբողջ չէնքը պիտի լեցուի Հայերով:

Եւ չատ չանցած ոստիկան–դիմուորները բերին մօտ քառասուն հայ աղջիկներ որոնք կ'աղաչ – դակէին ջղաձգօրէն, եւ իրը տասնըհինգ մանչեր ինծի տարեկիցք, բոլորն ալ տխուր–տրտում եւ չրթները կղպուած: Կաթոլիկներու խումբ մըն էր այս: Կաթոլիկները վայելած էին Ֆրանսական եւ աւստրիական դեսպաններուն պաշտպանութիւնը եւ սերտ կապեր ունէին Ֆրանկներուն հետ: Շատերը Ֆրանսերէն կը խօսէին իրենց տուներուն մէջ եւ կը յուսային թէ աքսորէ աղատ պիտի ըլլան բայց չեղան:

Քանի մը օր վերջը ոստիկան դիմուորները ուրիշ խումբ մը կ'իներ եւ մանուկներ բերին եւ ուրախացանք անոնց մէջ գտնելով Ագնիս մօրաքոյրը, Վիքթորիան, Վարդանոյշը եւ Գառնիկ մօրեղբօր փոքր տղաքները՝ Միքայէլ եւ Սիմոն եւ տասը տարեկան աղջիկը՝ Զեփիւռ: Ագնիս մօրքուրը ըսաւ թէ հայրիկը եւ մայրիկը աքսորուած չեն եւ պահուած կր մնան մեր տունին մէջ, զոր Թուրքերը կերպով մը անտեսած են, թերեւս անոր համար որ յունական փողոց մը կ'ապրէինք, երբ Ցուլիս 1ի առտուն ոստիկան – դիմուորներ, ոստիկաններ եւ չէթէներ, առաջնորդութեամբ Իթթիհատի անդամներու, բոլոր Հայերը դուրս քշած էին իրենց տուներէն եւ ճամբայ հանած դէպի Միջագետք: Մենք միակ հայ ընտանիքն էինք մեր փողոցին մէջ, իսկ միւս բոլորը Յոյներ էին:

— Բայց եթէ Թուրքերը իմանան որ պահուած ենք, հառաչեց Նուարդ:

Ագնիս մօրքուրը խոր չունչ մը քաշեց եւ աչքերը փակելով խաչակնքեց: «Աղօթենք որ չգտնեն: Տօքթ. Մէթաքսաս կրնայ փրկել զանոնք, կրնայ Մանասթըր տանիլ: Աստուած ողորմիմեզի»:

Ուրիշ յուսատու լուր մը այն էր որ Բէմզի Սամի պէյի հրամանով մեր երկու մեծ մայրիկները փոխադրուած էին կառավարական հիւանդանոց մը որուն վերակացուն էր ինք: Բայց մենք հազիւ թէ դիտէինք որ անոնք ալ մահուան դատապարտուած էին եւ չատ չանցած պիտի մեռնէին Թունաւորուած ուրճէ: Ամէն պարագայի մէջ, ոստիկան որ – ուազ վայրագ միջոց մըն էր զանոնք սպաննելու:

— Գիտէ՞ք ինչ պատահած է քեռի Լեւոնի, հարցուցի Ագնիս մօրքուրին: Ամէնէն աւելի կր տառապիմ անոր համար: Զայն ձերբակալեցին եւ կարծեմ աքսորեցին ծովու ճամբով: Ա՜հ, սիրելիներս, չեմ դիտեր որը աւելի ողբամ, մեռա՞ծը թէ ողջը:

●

Իրիկնամուտին տեսանք որ հօրեղբայրական մեծ մայրիկը նստած է պատուհանի մը առջեւ, երրորդ յարկի հիւանդանոցին որ մեր տրբանոցին մօտիկն էր: Մէկէն պոռացի.— Նէնէ, նէնէ, եւ չարժեցի ֆէսս, բայց ան չլսեց: Ի՞նչ բանի մասին կը մտածէր, կը հարցնէինք զարմանքով: Չէր չարժեր, այլ նստած էր հոն իրրեւ թէ մեր սիրելի նէնէն չըլլար, այլ ուրուական մը: Նստած կը դիտէր ամբան արեւուն մայրամուտը, իրրեւ լոին, անճար բողոք մը մարդկութեան եւ Աստծու դէմ: Վստահ էինք թէ կր մերժէր խօսիլ Բէմզի Սամի պէյի հետ, հիւանդանոցի պաշտօնեաներէն ոեւէ Թուրքի հետ: Կամակոր կին մըն էր: Եւ երբ արեւը մարեցաւ Երոյզ հրուանդանին ետին եւ մուխը կոխեց, նէնէն անհետացաւ մեր տեսութենէն, ինչպէս ուրուական մը: Այլեւս երբեք չտեսանք զայն:

Մենք բանտարկեալներու կը նմանէինք եւ իրաւունք չունէինք դուրս ելլելու: Մեր միակ այցելուներն էին Իթթիհատի տեղական վարիչները, տաշուած – կոկուած, մաքուր սանտրուած Թուրքեր, չատերը փրուսիացած: Կր համոեսէին մեր կերակուրը, կը հարցնէին մեր որպիսութիւնը, միշտ յօժար էին մեղի պէտք եղած բաները ճարելու: Հրապուրիչ աղջիկներու հետ —կային քանի մը հատ, վայելչօրէն հագուած մատմուազել – ներ — կը վարուէին իրրեւ կնամեծար ֆավալիէ – ներ: Օր մր իրենց սիրական աղջիկներէն մէկը կարի մեքենայ մը ուղեց: Անմիջապէս բեռնակիր– ներ բերին տասը – տասներկու կարի մեքենաներ եւ կերպասի հայկական վաճառատան մը պարու – նակութիւնը: Աղջիկները դործի ձեռնարկեցին անձեռոցիներ եւ հագուստներ կարելով բոլորիս համար: Ես նոր տափատ ստացայ: Իմ հագածս արդէն պատռտած էր պարտէզին ծառերն ի վեր բարձրացած ատեն: (Նոր տափատ մը հագիլ մէկ չարաթ դիմացաւ): Անկարելի էր հաւատալ թէ այս մարդիկը, այնքան ազնուաբարոյ եւ քաղաքավար, այնքան բարեացակամ երեւոյթով, մեր ցեղին դահիճներն էին:

(1) ԼԵՒՈՆ Զ. ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆ

ՑԵՂԻՆ ՑԱՐՈՒԹԵԱՆ ՕԳԻՆ

Երեսուն երկու տարի առաջ հայ ժողովուրդը կը դիմէր դէպի իր անհնարին Դողգոթան, առաջնորդուելեամբ Գորչ Գայլին եւ մեղսակցութեամբ Տեւտոն Արծիւին: Կարաւաններու բեկորներ ան – առաղ ու խրխլած՝ կը փլէին, կ'իյնային, Միջագետքի անապատներու կիզիչ արեւին ու փոշիին տակ: Ներսէն՝ ենթակայ անողոք հրամանի մը.— ամբողջական ոչնչացում: Արտաքին աչխարհէն՝ դաւադիր մեկուսացում: Յոյսի ու օգնութեան ոչ մէկ նշան եւ հաւանականութիւն: Հայոց Աչխարհի Արեւն էր մարած: Մոնկոլեան խաւարն ու եա – թաղանը կը սերսպետէին: Գազանային բնազդով՝ մարդակերպ դազաններ դիւային պար կը բռնէին ու խնջոյք կը սարքէին՝ ոսկորներու համար իրենց կարծեցեալ յաղթանակը: Բնաջնջած էին ժողովուրդ մը, որ իրենց երկրին անտեսական ոչնչացարն էր, եւ որ սակայն կը յանդգնէր՝ մարդկային ապահովութեան տարրական իրաւունքները պահանջել...

Բայց խաւարը չէր կրնար երկար տիրապետել լոյսին վրայ: Ամպերն ու փոթորիկը կը մթագնեն երկինքը ու երկիր, ի վերջոյ տեղի տալու համար լուսաստիւռ արեւին: Եւ ծիւրած խրխաեակները մեր ժողովուրդին, որուն անունը քար տէպին ջնջուած կը համարուէր, թեւ կ'առնեն, կ'ոգեկոչեն արմենական իրենց հինաւուրց ցեղային փառքերը եւ հերոսական խոյանքով, մայիսեան դեղածիծաղ առաւօտ մը, կը կերտեն իրենց ան կախ հայրենիքը:

Այն վայրերն ու անապատային բացատաններըը, ուր կը հաւաքուէին մեր հարազատներու կմախքացած խլեակները, հոմանիշ էին մահասարսուռ դերեզմանոցներու.— Տէր Զօր, Հալէպ, Մէսքենէ, Շամ, Բէյ իւլ Այն, եւն. եւն.: Եւ ոտկայն ժողովրդին վերապրող ժողովուրդին յուսաբեկ սերունդն մէջ անգամ մը եւս կը զարթնու ապրելու եւ չինելու պեղեցիկ առաքինութիւնները, ու ամայի տափաստաններըը կը վերածուին յուռթի դաշտերու, սիրուն գիւղաքաղաքներու: Դալրոց ու մատուռ ամէնուրեք, յարակից աղղային, մչակութային եւ մարմնակրթական կազմակերպութիւններ – րով, յարգանք ու երախտագիտութիւն պարտա – դրելով տեղացի արաբ բնակչութեան: Ու նախկին մահարոյր այդ վայրերուն մէջ՝ հայկական կեանքը նոր աւիշ ստացած, կ'եռայ այժմ, յիչեցնելով նախկին մեր հայկական դաւառներու սրտապնդող ոգեւորութիւնն ու հայկական արժէքներու հան – դէպ ցոյց տուած բարձր ոգին ու հայրենասիրու – թիւնը:

Ներշնչման իւնչ անսպառ աղբիւր Ֆրանսա – բնակ Հայերուս համար: Ես կը կարծեմ թէ՝ որեւէ մէկը նոյն եղրակացութեան պիտի յանգէր, եթէ կարդար Սուրիոյ եւ Լիբանանի թերթերը: Բուն հայրենիքէն վերջ մեր երկրորդ Հայնոցն է ան: Անոր իրա՛ւ հայրութեանը կրնայ վստահիլ մեր հայրենիքը: Այս խրախուսիչ իրողութիւնը արդ – եօք անո՞ր համար, որ հողը որուն վրայ կ'ապրին անոնք՝ ուռճացած է Հայու արիւնով, կամ մեր նահատակներու ցիրուցան ոսկերոտիքը կ'առնինքնիք դիրենք, յիչեցնել տալով անցեալը ...

Առոյգ ու հայրենասէր երիտասարդութիւն մը հասակ կը նետէ այնտեղ, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան հզօր չունչին: Ամրուած մարդական մեծ ու միակ կազմակերպութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի «Բարձրացիր, բարձրացուր» դրօշին տակ, անոնք կը դառնան առողջ, դաղափարապաչտ, մաքուր ու նուիրեալ սերունդ մը, արժանի իրենց նախորդներուն: Հակառակ կարգ մը խառնակիչ – ներու ստոր դաւերուն՝ կազմալուծելու եւ քայքայելու համար այս միութիւնը, իր անդամներու թիւը կ'աճի, — 10.000նոց պատկառելի բանակ մը — կը դառնայ աւելի տարածուն, աւելի հայրենուէր, չնորհիւ իր վարիչներու արթնութեան եւ տակալու չափառ ճիգին: Հ. Մ. Ը. Մ. իր ցանցերը լարած է իւրաքանչիւր գիւղ ու քաղաք, իր սար – քած խաղերն ու տարեկան մրցումները կը կատարուին առաւարաթիւ ու ոգեւորեալ բազմութեան մը ներկայութեան:

Անցեալ տարիներու նման, այս տարի ալ Զատկին (Ապրիլ 5—7), տեղի ունեցած են Սուրիոյ Լիբանանի 21րդ միջմասնաճիւղայինմրցումները՝ 16 մասնաճիւղերու միջեւ, Հալէպի քաղաքապետարանի հսկայ դաշտին մէջ: Երեք օր տեւող խաղերուն եւ տողանցքին մասնակցած են 2038 սկաուններ, մարդիկներ, արենոյչներ եւ արծուիկներ՝ ամենահետաւոր չրջաններէն իսկ, որոնք նիւթական ամէն զոհողութիւն յանձն առնելով գացած են մինչեւ Հալէպ: Եղած են մրցումներ՝ գնդասխաղի, թէնիսի, պասքէթպոլի, փինկ –փոնկի, վասլպոլի, ներկայութեամբ 20.000 հոգիի, որոնք խանդավառութեամբ եւ հպարտութեամբ հետեւած են խաղերուն:

Զատկի երկուչաբթի իրիկուն տեղի ունեցած են աւանդական թափորը, եւ ջահադնացութիւնը բոլոր մասնաճիւղերու մասնակցութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Հալէպի մասնաճիւղին նուագախումբին: Ի տես 2038 մարդիկներու համաչափ տողանցքին, բոլորի աչքերուն մէջ ուրախութեան եւ հպարտութեան արցունքներ կը չողան: Իսկ Հալէպի կառավարիչը իր տունէն դուրս գալով կր դիտէ ջահադնացութեան անցքը իր առջեւէն եւ իր սէրն ու հիացումը կը յայտնէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ ընդհանրապէս հայ ժողովուրդի հանդէպ:

Նոյն առեն կը կատարուի բացումը Նոր Գիւղի դաշտին, 3000 հանդիսատեսներու ներկայութեամբ: Բացումը կը կատարէ Հալէպի առաջնորդը՝ հայրենասիրական գեղեցիկ ուղերձով մը եւ զայն կը կոչէ «Նաւասարդեան դաշտ»:

Շատ ապրին Սուրիոյ Լիբանանի Հայերը, անոնք արժանի են մեր բովանդակ քաջալերութեան եւ դուրդուրանքին:

Ա. ՀԱՒԻԼԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՈՒԹ

«ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ ԱԽԱԳ»ի մասին երեսադէմէն կը դրեն.— Շաբաթէ մը ի վեր հոս կը զոնուի ան եւ մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծուած է իր շուրջը: Բոլոր չրջանակներու մէջ օրուան խօսակցութեան միակ նիւթը Աւազն է եւ անոր բուժական ուժը: Հայ եւ օտար հիւանդներ, զանազան ցաւ ու ախտերով տառապեալներ, տկարներ, հաչմանդամներ, խուլեր ու համրեր ամէն կողմէ կը խուժեն երեսադէմ ու անհամբեր կր սպասեն մեծ օրուան: Աւազը ներկայիս ինքնամփոփ ազօթքի մէջ է: Ոչ կը խօսի եւ ոչ ալ կը խնդայ: Եթէ երբեք պետական արդելք չյարուցուի, նախ քան իր մեկնումը, երեսադէմի մէջ ի գործ պիտի դնէ իր բուժական կարողութիւնները: Անիկա յետոյ պիտի մեկնի Ամերիկա, «Գինիի Թագաւոր» Առաքելեանի հրաւէրով եւ անոր ծախքով, բուժելու համար անոր միակ մանչը որ կը տառապի խորհրդաւոր եւ անբուժելի ախտէ մը...

ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ ՕՐԵՐ

Ե՛ւ սիրով, եւ տրտմութեամբ եմ յիշում
Մանկական երգերն իմ անարձագանգ
Քե՛զ, անարեւ գարուն իմ տրտմաշուք,
Եւ ձեզ, Մեծ Եղեռնի օրեր արիւնազանգ:
Ժամանակի անցնող հերթում ողջակէզ,
Ուղիների անել լաբիրինթ մշուշում,
Այսքան անհնախընթաց արհաւիրքներում ես
Այսպէս եմ յիշում իմ տրտմաթոյր աշուն.
Սարերից իջել էր հո՞տ ու նախիր,
Արտ ու արօտ թափուր, այգիները դատարկ,
Մառանները տնքում էին կրկին
Առատութեան բերքերի տակ:
Դարաւոր խաւարից մի լուսարփի
Բարձրացել էր հորիզոնում նայիրական,
Եւ իմ ժողովուրդը կողկողագին
Կերտում էր արեւշող իր ապագան:
... Ու յանկարծ մեր խաղաղ դաշտերից
Մրրիկներ անցան հողմաշառաչ,
Ու ծանրացան սրտին ապատների
Արհաւիրքի օրերը սեւակնած:
Երեկոներն որպէս գիշերահեղ
Մթնշաղն էր իջնում սարերից ցած,
Փոեղով խաւարի թանձրութիւնը ահեղ՝
Արշաւում դաշտերով թեւատարած:
Երբ անդորր գիշերում նիրհում էր ողջ աշխարհ,
Լռութիւն էր կիտւում խեղդելու չափ ճնշող,
Հեռւում գետն էր հեւում սոսկավիթխար
Խելայեղ որոտում հոսիտ ճիչ ու կանչով,
Մուրի թեւերի հետ անյայտ ձիաւորներ
Գիւղ ու քաղաք էին մտնում գաղտագողի —
Առեւանգում, այրում շէները մեր ...
Դժնի օրեր էին ոսոսկումներով յղի:
Տնից – տուն էր մտնում մահը հրէշաւոր,
Հոսում էր արիւնը գետի նման,
Հայրը որդու դիմաց.. եւ-եղբայրը–եղբօր...
Դիակնե՛ր, դիակներ, աւա՛ղ, որբեան:
Ընդվզում էր ապրում ազատութիւնն անգօր՝
Արեւոտ ոճիրի դէմ – մարտերում թեժ,
Տափաստաններ յորդող հեղեղը ծով
Փոել էր ամենուր թոյն ու վրէժ

●

Մեր գիւղը համբօրէն բլրալանջին թառել՝
Խրճիթների տձեւ զանգուածներով անկարգ,
Եւ կոյս չմեղութեամբ ծուարել էր
Աննախանձ աստղերի օրհներգող լոյսի տակ:
Եկեղեցու բարձր գիբէթը տիրաբար
Իշխում էր վեհօրէն ամէն բար ու թփի,
Գիշերներն ահաւոր, անլուսընկայ, խաւար,
Հողմերն էին սուլում ձորի ճամբին,
Իսկ բակում ծառերը յուսահատ ուռւում
Վերահաս գալիքից սոսկածանգ ...
Շների կաղկանձն էր մերթ – մերթ լսւում՝
Ընդհատելով տիրող լռութիւնը դաժան:
Մի օր մայրամուտին արիւնամած—
Մեր գիւղից վեր՝ անտառի մօտ որոտացին
Հրաբիր զէնքերը բազմահարուած 6
Ու դէպի գիւղ իջաւ տառապանքը անհիր...
Արիւնով ներկուեցան դաշտ ու բլուր,
Մեր շէները մտան օտարները վայրագ,
Ոտնակոխ ըրին խրճիթները մեր սուրբ
Եւ ինչ հարազատ էր՝ հրոյ ճարակ:
... Այդ երեկոյ հայրս տուն չդարձաւ.
Տարագրուեցան ողջ մշակները հողի,
Մեր տունը դատարկուեց, մեր գիւղն ամայացաւ,
Մայրեր ու մանուկներ ողբացին դառնապէ:
Ու ջեցին մերոնց տարան խումբ–խումբ
Դէպի անապատի գիրկը սառած,
Անուր խոշտանգեցին գորշ աւազուտներում —
Ու մնացին անթաղ դիակները նրանց:
Թաւալեցան գարուններ անհրապոյր,
Ինչ ջրեցին էր՝ հողմ ու անձրեւ տարան,
Մնացին ցանուցիր որպէս փրփուր
Ձերմակ ոսկորները գաղջ մամուռի վրայ...
Եւ լերկ անապատի ցուրտ հորիզոններում,
Սառած ցոլերի տակ դեռ հանգչում են խաղաղ,
Անհող, անդամբարան նահատակներն անլուր —
Փռուած բաց երկնքի տակ ոսկորները պաղ:
Այն օրուանից թողած տունը մեր հարազատ՝
Պապենական յարկից վտանգուեցի,
Ես աշխարհներ անցայ հողմասասան,
Հայրենի կարօտով հրկիզուած իմ հոգին:
Հիմայ դառնապատիր կսկիծով եմ յիշում
Մօրըս հեծեծանքը անարձագանգ,
Քե՛զ, վաղանցուկ գարուն իմ տրտմաշուք,
Եւ ձե՛զ, Մեծ Եղեռնի օրեր արիւնազանգ:

Գ. ՇԻՇԵՐՆԱԿ

ՌՈՒՄԱՆԻԱՑԻՆ 400 ՎԱԿՈՆ ԱԼԻՒՐ պահանջած է Ա. Միութիւնը, իր բանակին պէտքերուն համար: Ամերիկեան աղբիւրէ այս լուրը հաղորդելով, կ'աւելցնեն թէ Ամերիկա առիթ ուտեստ ղրկեց, պայման դնելով որ միայն սովահար ժողովուրդին յատկացուի եւ ոչ թէ արտահանուի: Ամերիկեան կ. Խաչը վերջերս 875.000 սթերլին արժողութեամբ ուտեստ ղրկած է, Մոլտա – վիոյ ժողովուրդին համար, կառավարութիւնն ալ 88.000 թոն ցորեն տրամադրելի կը պահէ: Հաւանական է որ Ջնջուի այս յանձնառութիւնը, եթէ Ռումանիա ընդունի Ա. Միութեան պահանջը:

ՊՈՒՏՄ ՏԻՇԱՂ

Նուագա-երգախառն բողոք ..

Քաղա՞ք: Ո՛չ, աշխարհ է Փարիզը:

Ով որ Փարիզը կը «ճանչնայ», կեանքն ու աշխարհը կը ճանչնայ կամ ինքզինքը կը կորսնցնէ: Եւ երբ մարդ ինքզինքը կորսնցնէ հոս, միւս կեանքի մէջ ալ հազիւ թէ կարենայ գտնել զայն ...

Պէտք չունիս թատրոններու, թանգարաններու, հաճոյախուցերու (fապարէ) կամ նման հաստատութիւններու դռները թակելու, ձեռքդ հարկադրելու հանգոյցէ, ինկիր փողոց, «լարծուն պողոտաները»ու վրայ: Թէեւ հոս, Թուրքիոյ պէս ոչ ցեխ կայ ոչ ալ կոյտերի յաւելուած՝ «լարծուն» մակդիրը արդարացնելու համար: Սակայն չատ քիչեր, առանց իրենց ներքինը ցուցնելու, անսայթաք կըրցած են քալել Փարիզի պողոտաներուն վրայ...

Փարիզի փողոցները, դործնական դպրոցներ են: Համալսարաններ են, ուր աշխարհի աստարն ու երեսը կրնաս ուսումնասիրել՝ առանց վարժապետի չախանքը վայելելու, առանց դրքերու բեռնակրութեան, չրջանակեալ վկայաթուղթին միայն ղրկուելով... Ամէն ինչ ճոխ է եւ հսկայական այս աւադ քաղաքին մէջ:

— Հինգշաբթի, Մայիս 1, Աշխատաւորական թափոր: Ռէփիւպլիքէն մինչեւ Քոնքորտի հրապարակը:

Այսպէս կը ծանուցանէին լրագիրները: Փարիզի պատերուն կպած նախշուն հսկայ աղդաթուղթերը:

Հրապարակային ցուցադրութիւններու իրրեւ ցուցարար կամ դիտող մասնակցելու սովորութիւնը չատոնց թողած եմ թէեւ, բայց այս անդամ, փափաք մը դիս մղեց տարաւ փողոցի մը վրայ կեցուց:

Կենդանի եւ դուարթ չարժանկար:

Թատերաբեմի վերածուած կառքեր, որոնց վրայ, ամէն ճարտարուեստի ցուցադրութիւնը կար դործնական կերպով: Ուշիմ դիտողի մը համար իրենց լաւ միջոց, մէկէն աւելի արհեստներ առրվելու:

Զոյդ վայտերու ճոթերէն ալուցուած լաթեր՝ որոնք բազմաոեւսակ պահանջք – բանաճեւերով նախշուած էին:

Մանուկներ, պատանիներ, ծերեր եւ Միջազդային Բայլերդը երդող մամիկներ ալ տեսայհոն:

Ամէնքն ալ պահանջատէր եւ բողոքող: կ'ուզե՛նք, կ'ուզենք: Ամսականի յաւելում կ'ուզենք: Աժան բնակարան կ'ուզենք: Հաց ու պաներ կ'ուզենք: Տուրքի նուազում կ'ուզենք: Վերջապէս, ամէն մէկը տարբեր բան մը կ'ուզէր: Ով ինչ ցաւ կամ փափաք որ ունի, լաթի մը վրայ գրած՝ հրապարակ էր իջած: Եթէ այդ բոլոր լաթերը ինծի տային, հսկայ վահանատուն մը կրնայի հիմնել:

Ազատ երկրի ազատ զաւակներ: Ազատութիւն՝ բողոքելու, պահանջելու, իրենց իրաւունքը պաշտպանելու: Մենք Հայերս, ղրկուած ենք, խելքը կորսնցուցած պատրիարքական տեղապահի մը անօրինութիւններուն դէմ իսկ ձայն բարձրացնելու կամ « ե » տառին տեղ «Հ» դիրը դործածելու դէմ դիմադրութիւն ընելու բազմաթիւ ազատութիւնէն: Դիւրակներ ալ Հանրապետութեան ամրացումին անունով կը ծածանէին: Վայրկեան մը կարծեցի թէ միապետական կամ ցկեանս նախագահի մը ենթակայ երկրի մը մէջ կը գտնուիմ ...

Մի կարծէք որ տխուր կամ դառնաճաշ բողոքացոյց մըն էր եղածը: Ամէն հատուած իր նուագախումբը ունէր: Նուագա–երդախառն բողոք մըն էր: Ի՜նչ լաւ կ'ըլլար եթէ մեր հայկական ժողովներն ալ որդեդրէին երաժշտացեալ ժողովի այս ձեւը ...

Այս թափօրէն կը բացակայէին վարդապետներու կամ մարապետներու խումբերը՝ իրենց «ամուսին կ'ուզեմ» պահանջադրօչներովը: Նոյնպէս իր բացակայութեամբ կըփայլէր «ամուսնալուծում կ'ուզեմ» բանաձեւով՝ ամոլներու գունդը, որ կարծեմ, ամենաբազմամարդը պիտի ըլլար:

Ինչո՞ւ հոն չէին Հայերը, «Շաբաթը երկու անգամ անհնախընթաց պարահանդէս կ'ուզեմ: Շեֆեդահատ սրահներ կ'ուզեմ» պահանջալաթով մը ...

Հաւատացէք որ մեր այդ պահանջը արժեցնող չատ լաւ առիթ մը փախցուցինք այն օրը ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Էջ մը Ռ. Գերպէրեանէ

ՄՄԲ.— Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանանք թէ ուսուցչապետ Թէքէոս Պէրպէրեանի մահուան 40 – ամեակին առթիւ, սգահանդէս մը սարքուած է նախաձեռնութեամբ Պէրպէրեան վարժարանի սաներուն: Այս առթիւ էջ մը ողբացեալ դաստիարակէն, գաղափար մը տալու համար իր ըմբռնումներու եւ լեզուի մասին.—

ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ

Մեծ դործաւոր մ'է ան, վարժապետը կը կռէ, կը դարձնէ անդուլ, ինչ է կռածը, ինչ է դարբնածը.— միտք եւ սիրտ կը կռէ, դաղափարներ եւ զգացումներ կը դարբնէ: Կոչտ, տձեւ, մթին է հոդին՝ երբ կ'երթայ նորա ձեռքին մէջ. աստուածային է դեղափայլ երբ դուրս կ'ելնէ անտի. Թեւ չունէր, հիմա իրենն է միջոցը, աղատաթեւ կը սաւառնի դարուց եւ աշխարհաց վերեւ, կը թեւածէ անհունին մէջ: Աչխարհ աղջամղջին քաոս մ'էր այդ մտքի առջեւ. այդ դործաւորը դամպար մը վառեց նորա մէջ, եւ ահա քաոսն լուսաւորեցաւ, պարզեցաւ, եւ ի յոյս եկան արարչադործութեան հրաշալիք իւրեանց ներդաչնակ եւ անյեղլի օրէնքներով: Վայրագ ակնարկներ կը նետէր այդ հոդին իր նմանեաց վրայ, որք թշնամիներ կ'երեւէին իրեն. ով յեղաշրջում. ինչպէս դորովագին կը չոդան հիմա իր աչկունք. ժպիտ մ'ունի ամէնուն համար սիրոյ եւ ներողութեան. մարդաբիաներ կան իր աչաց մէջ, քան ամէն այլ մարդաբիաներ թանկագին,—այսինքն արցունքներ դոր դուքը կր հանէ սրտէն, եղբայրները կը տեսնէ անդ ուր մերթ ոսոխներ կր նշմարէր, ինչ որ ոճիր պիտի լինէր դուցէ՝ կը լինի արդ եւ նմա դիւցազնական առաքինութիւն: Ո՞վ կր դործէ այդ յեղաշրջում, — ան, վարժապետը, ամէն օր ծոած այդ հոդիին վրայ, կ'աշխատի նա տաժանադին, այդ հոդւոյ ազա – մանդը պէտք է դոել այն աղաւերէն, այն կոչտ կեղեւներէն որք կը պատեն զինքն, եւ ապա, պէտք է բանիլ անոր վրայ, յղկել, ողորկել, երեսակներ յօրինել. որպէսզի իր ամէն կողմերով փայլփլի ճշմարտութեան եւ առաքինութեան արեւուն դիմաց, որպէս զի ճաճանչ՝ որ կ'իյնայ նորա վրայ քեկրեկելով արձակի իւր չորսդին: Ոհ, խոնարհ է այդ էակ, իւր կեանք գրեթէ խեղճ է միշտ, իրեն համար չեն փայլիր ոսկին ու արծաթն, եւ կատ – քերն չեն թաւալիր իրեն համար, չորաբեկ հաց մ'է յաճախ իւր տրխտուր, բայց իւր խոնարհութեան մէջ մեծ է այդ էակ, նա մարտիրոս մ'է յառաջդիմութեան, անոր արեան դնով կը քայլէ մարդկութիւնը, ածուխն է որ կ'այրի քաղաքակրթութեան մեքենայն դարձնող չոդին արտադրելու համար:— Օրհնեալ ըլլայ վարժապետը:

×

Ջահ իմացականութիւն մ'է նա ընկերութեան մէջ, նա, այսինքն զրագէտը: Երբ այլք կր հերկեն, կը բանին, կը մեքենադործեն, կր տեղափոխեն, նիւթին վրայ եւ մարդուն վրայ կ'աշխատին, նա կր խորհի: Եւ կը խորհի ամէնուն համար իւր խոհերը կը ծրարէ մի քանի թերթերուն մէջ եւ կը նետէ ընկերութեան մէջ, դիրքն է այն, այն դիւթական առարկան, որ նիւթ է եւ սակայն համակ հոդի է եւ սակայն խօսող մ'է անվերջ, որ հովու մը առջեւ կը թռչի եւ սակայն կրնայ դաշխարհ իր եռեւէն քաշել. դիրքն է այն, այլ, այսինքն բան մը որ կրնայ կայծականց խուրձ մ'ըլալ եւ ոգիները հրդեհել, բան մը որ կրնայ փոթորիկ մր դառնալ եւ ընկերային մթնոլորտը մաքրել, բան մը որ կրնայ փարոս մ'ըլլալ եւ աղդերու իւրեանց ուղին ցոյց տալ, բան մը որ կրնայ Աստուծոյ չունչը մարմնաւորել եւ մարդկութիւնը փրկել. դիրքը, այդ մտաւոր հացը, չինողն է այն, գրագէտը:

Ճշմարիտ եւ մեծ գրագէտը սովորական իմացականութեանց մէջ այն է ինչ որ է դազաթն մի երկնաբերձ լերան. կ'առանձնանայ այն ամէնուն մէջէն, կը բարձրանայ, ամպերն իր ոտքերը կը պաշարեն, իր գլուխը կր մխրճուի լուսոյ մէջ. անտի արեւը կ'ողջունէ դաշխարհ, եւ անտի կ'ինչնեն ջուրք որք կր թրջեն եւ ծաղկամբք եւ պտղովք կը բեղմնաւորեն դաշտ:

Մին կը տաղերդէ, եւ սրտից կարծրութիւնը տեղի կուտայ դորովական վեհ դդացմանց. միւսը կը վարդապետէ, եւ մտային դիշերոյն մէջ կը ծագի մի նոր աստղ, սա կը պատմադրէ, եւ անցեալը կը կենդանանայ. նա կը վիպասանէ, եւ իսկական դէմքեր կը հրապուրեն դմեզ եւ կ'աղնուացնեն.— մերթ լոյս, մերթ յոյս, մերթ ոյժ կը քաղէ մեր հոդին, հաղորդակցելով այդ մեծ հոդւոց, եւ միշտ կը վայելէ ազնուագոյն եւ օդտակարագոյն հաճոյքն: Ճշմարիտին, Բարւոյն եւ գեղեցիկին հաղորդիչներն են. այդ մեծ ձայները հարկ է որ լինին ընկերութեան մէջ. «Ցառաջ» կը դոչեն նմա յար:— Օրհնեա՛լ ըլլայ դրագէտը:

ՍՏԱՑՈՂ

ՆԴԱԼՈՎ... Գրեց՝ Յակոբ Պարոնեան: Երկիծական Մատենաշար Թիւ Ա.: Մեծ մասով անտիպ դրուածքներ, ընտրուած բազմամատոյց երկիծաբանին «Միկոբ»էն, Տիկին Մարօ Ամատունի կողմէ: Ծախքերը հոդացած է Պ. Խաչիկ Ճանրութիւնեան: Ընտիր տպադրութեամբ: Դիմել «Հայրենիք»ի վարչութեան, 212 Stuart St. Boston, Mass. (U. S. A.):

PETITE HISTOIRE DE L'ARMÉNIE et de ses hommes, célèbres. Par A. Atanassian. Prix 100 francs. Imp. H. F. Turabian, 227 Bld. Raspail, Paris.

Հացի խնդիրը եւ ուրիշ հոգեր

Նախաբարական խորհուրդը բացառիկ նիստ մը գումարելով, քննեց երկրին պարենաւորման եւ մանաւանդ հացի խնդիրը : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, հացի ամսական սպառումն է, բանակն ալ հաշուելով, 3.500.000 կենդինար : Ասոր դէմ եղած տրամադրելի պաշարը կը հաշուեն 4 միլիոն կենդինար, ուրեմն բան մնացած պիտի չըլլայ Մայիսի վերջը : Կառավարութիւնը ամէն միջոց կը փորձէ, որպէսզի չըս – տիպուի նորէն կրճատել հացի բաժնեչափը, մինչեւ նոր հունձք : Կացութիւնը ծանր է, բայց ոչ ազետալի, համաձայն ձեռնհաս իշխանութեանց հաւաստիքներուն : Ընդհ. կարծիքն այն է թէ բաց պիտի կրնան դռնել, տրամադրելի ցորենը հաւաքելով կամ դուրսէն արմտիք բերելով : Նոյն նիստին մէջ քննութեան առեւ ածուխի խնդիրը, որ նոյնպէս ծանրակշիռ հանգամանք ունի :

★ Ոստիկանութեան վերատեսուչ նշանակուեցաւ Սէն է Ուազի նահանգապետը, Պ. Լէոնառ, որուն յաջորդեց առաժամեայ վերատեսուչը, Զիվս :

ՄԱՏԱԿԱԲԵՐԻ ԽՆԴԻՐը

Ազգ. ժողովը տւրբաթ օր վերջացուց Մատակաբերի խռովութեանց մասին բացուած վիճաբանութիւնները եւ վստահութիւն յայտնեց կառավարութեան, 41ի դէմ 365 ձայնով :

Հարցապնդումներէն վերջ մանրամասն բացատրութիւններ տուաւ գաղթային նախարարը, Պ. Մութէ, պարզելով խռովութեանց պատճառները : Ըսաւ թէ ապստամբութեան հրամանը տրուած էր գաղտնի կոմիտէի մը կողմէ : Զերբակալուած մալկաչ երեսփոխանները կ'ուրանան իրենց մեղսակցութիւնը, բայց ընդհ. քարտուղարը խոստովանած է : Ապստամբութեան թուականը, 27 մարտ, որոշուած էր Փարիզի երեք երեսփոխաններուն կողմէ : Նախարարութեան թղթածրարը կը պարունակէ լուսանկարներ եւ ուրիշ փաստաթուղթեր : Աւելի քան 200 հետապնդումներ կատարուած են մէկ տարիէ ի վեր, հակաֆրանսական արարքներու համար : Եւ պատիժներ սահմանուած են, (մինչեւ հինգ տարի բանտարկութիւն) : Եզրակացնելով, նախարարը յայտարարեց.

— « Ֆրանսական Միութիւնը (գաղթավայրերը) պիտի հաստատուի շնորհիւ անդրծովեան ժողովուրդներու միութեան, բայց նաեւ եւ ամէնէն առաջ բուն իսկ Ֆրանսացիներու միութեամբ : Ֆրանսական աւանդութիւնը կը տրամադրէ անիկա նայ պատժել անոնք որ կը դաւադրեն մեկ եւ անբաժանելի հանրապետութեան դէմ, բայց պէտք չէ անջրպետ մը բանալ ռրանսացի եւ մալկաչ ժողովուրդներուն միջեւ : Ֆրանսան ընտրած է դրժուարին ճամբայ մը,— ազատութեան ճամբան : Նոյնիսկ այսօր երբ կը քաղենք անոր դառն պտուղները, կառավարութիւնը որոշած չէ փոխել իր քաղաքականութիւնը » :

Համայնավարները առաջարկեցին քննիչ յանձնաժողով մը ղրկել Մատակասքար, բայց ժողովը մերժեց :

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՌԸՆՈՑԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԸ պիտի վերաբայ – ուին երկուշաբթի օր : Բանուորները քննելով կառավարութեան վերջին առաջարկը, 6866ի դէմ 12.075 ձայնով որոշեցին դադրեցնել գործադուլը : Բանուորները ժամական 3 Ֆրանք յաւելում պիտի ստանան յաւելեալ արտադրութեան համար : Իրենք կը պահանջէին տասը Ֆրանք, բայց Աշխատանքի Դաշնակցութիւնն այլորդորեց որ ընդունին կառավարութեան առաջարկը :

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ բողոքի ցոյց մը կատարեցին Համպուրկի մէջ, ուրբաթ կէսօրին, հեռանալով գործարաններէն, արհեստանոցներէն, գրասենեակներէն եւ խանութներէն : Հանովրի բանուորներն ալ միացան չարժումին : Բանթողները չրջեցան Համպուրկի փողոցներուն մէջ : Նշանատախտակներուն եւ դրօշներուն վրայ, արձանագրուած էին իրենց պահանջները,— «կա՛մ հաց տուէք, կամ դագաղներ».— «եթէ մենք կորսուինք, գերման ժողովուրդն ալ պիտի կորսուի» : Արհեստակցական Միութեան նախագահը ճառ մը խօսելով յայտարարեց.— « Մարդկային տառապանքն ալ սահման մը ունի եւ մենք անցած ենք այդ սահմանը : Եկած է ժամը յայտարարելու Անգլիացիներուն, գերման իշխանութեանց եւ թովանդակ աշխարհի թէ Գերմանիան այլեւս չի կրնար դիմանալ առանց օդնութեան եւ եթէ մենք կորսուինք, իրենք ալ պիտի կորսուին : Եօթանասուն միլիոններոց ազգ մը Եւրոպայի սրտին վրայ չի կրնար անհետանալ առանց իրեն հետ անդունդը գլորելու ուրիշ միլիոնաւոր էակներ» : Վերջին լուրերու համաձայն, օրական ուտելիքը հաղիւ 800 գոլ (քալորի) պիտի ըլլայ չաբաթներով :

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ վերջնապէս համաձայնեցաւ 250 միլիոն տոլար փոխ տալ Ֆրանսայի, որ պահանջած էր 500 միլիոն : Այս գումարը պիտի գործածուի վերաշինութեան : Պայմանաժամն է 30 տարի, 4.25 առ հարիւր տոկոսով :

ՍԵՒ ՇՈՒԿԱՅԻՆԵՐԸ իրար անցած են նորէն :

1915 Ապրիլ 11-24ի

տարեդարձին առթիւ

Հ. Բ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. վարչութիւնը յիշատակի երեկոյ մը սարքած է 11 Մայիսի կիրակի դիշեր, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie: 184 Bld. St. Germain: Métro St. Germain des Prés:

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԲՆԿ. Պ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

անդամ կեդր. վարչութեան : **ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝ ընկերներ**

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ԵՒ ՅՈՎՒԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին : **Կ'ԵՐԳԷ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՒԱԳԵԼԵԱՆ, Կ'ԱՐՏԱՍԱՆԷՆ Օր. Մառի Կառավարենց, Պ. Զօհրապ Մուրատեան, Ժ. Փալամուտեան եւ Բ. Հապէչեան :** Մուտքը ազատ է

ԵՐԳԱՀԱՆԴԻՍ

Արփիկ Արղութեանի

Մայիս 18ին կիրակի երեկոյեան ժամը 8.30ին, ռուսական քօնսէրվաթուարի սրահը : Հայկական եւ ռուսական երգեր :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ աշխոյժ պատանի մը՝ առեւտուր սորվելու համար : Ներկայացուած իր ծնողքին կողմէ : Վճարում՝ սկիզբէն իսկ : Դիմել՝ Etablissements S. Terzian, 3 rue Poissonnière, Paris:

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏՕՆԸ Մայիս 15 Հինգշաբթի, Փարիզի եւ չրջանի պզտիկներու հաղորդութեան օրն է : Այս առթիւ Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ պիտի կատարուի քառաձայն պատարագ, ղեկավարութեամբ երաժշտապետ Պ. Նշան Սերդոյեանի :

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կրօնական երգեցողութեան ձրի դասեր հաստատած է՝ խորհրդարանին մէջ ամէն Շաբթէ շաբթի ժամը 6էն սկսեալ եկեղեցւոյ երաժշտապետ Պ. Նշան Սերդոյեանի կողմէ :

Ժր. Կապոյտ Խաչի Օրը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի (իր 19րդ տարեդարձին առթիւ), 8 Մայիս կիրակի օր ժամը 3ին, Salle Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, Paris:

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷԼ

Միջմասնաճիւղային մրցումները այսօր, կիրակի, Atlanticի դաշտին վրայ, St. Loup :

Թերթերը կը գրեն թէ անոնք մեծ յոյսեր դնելով կառավարութեան հրաժարման վրայ, ահագին քանակութեամբ տոլար գնած էին 225 ֆրանքէն, կը կարծէին թէ մինչեւ 240ի պիտի բարձրանայ : Սակայն յուսախաբ եղան, միլիոնները կորսնցուցին եւ այժմ վողոքներուն մէջ տոլար կ'առաջարկեն 180—185 ֆրանքի : Կը պատմեն թէ մէյ մը հոգի 2.500.000 կորսնցուցած է չորս օրուան մէջ, «վերջնապէս փակելով կրպակը որ կը գտնուէր սրճարանի մը անկիւնը »...

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ Ալ մեծ հանդիսութիւններ տեղի ունեցան, յաղթանակի Բ. տարեդարձին առթիւ : Այս մասին ճառ մը խօսելով, ազգ. պաշտպանութեան նախարարը՝ զօր. Բուչկանին յայտարարեց.— «Մորհրդային ժողովուրդը եւ զինեալ ուժերը ոչ միայն պաշտպանեցին հայրենիքին անդաստութիւնը եւ անկախութիւնը, այլեւ փաչական ուժերը փրկեցին Եւրոպայի ժողովուրդները, մէջէն ըլլալով գերման ժողովուրդը» : Թերթերուն մէջ, ծանօթ գրադէտ Իլիա Էրէնպուրկ եւ ուրիշներ դիտել կուտան թէ արեւմտեան Դաշնակիցները մէկ – երկու տարի ուշացուցին արեւմտեան ճակատի մը յարդարումը, թէ «անգլեւամերիկեան աղդեցիկ չրջանակներ չեն ուզեր ժողովրդապետութեան կատարեալ յաղթանակը», թէ Մ. Նահանգները կը դաւադրեն Խ. Միութեան դէմ, թէ «յաղթանակը չահարեր ձեռնարկ մըն է անոնց համար : Անոնք սկսան ամէնէն դիւրին տեղերէն (Բուլղարիա եւ Թուրքիա, ուր հինէն ի վեր կը պաշտեն պախշիշը : Այժմ խայծեր կ'առաջարկեն Ֆրանսայի » :

ՍԱՌԱՅ ՄԻՍԻՆ դինն ալ 250 ֆրանք պիտի ըլլայ, գրած էին երէկուան թերթերը : Կառավարութիւնը հերքեց անմիջապէս :

ԹԵՐԹԵՐՈՒ ԹՈՒՂԹԸ 15 առ հարիւր դեղչուեցաւ կառավարութեան կողմէ, իբրեւ հետեւանք թուղթի գործարաններու գործադուլին եւ փոխադրութեանց դժուարութեան :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Բ. Դ. Ռաֆֆի խումբին ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé: կարեւոր օրակարգ :

Հ. Բ. Դ. Նոր Սերունդի Պանէօ Քաչանի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը այս չորեքշաբթի, սովորական հաւաքատեղին :

ՍԻՆԹ ԷՏԻԷՆ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ Մայիս 12ին, երկուշաբթի ժամը 15ին, եկեղեցւոյ սրահը : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէն վերջ, ժամը 3ին, Գեղամ Ածէմեանի ճաշարանը, 12 rue Cadet, métro Cadet: Օրակարգ՝ 1. Զեկոյց նախորդ վարչութեան կողմէ : 2. Վերակազմութիւն Մխիթեան :

Դաշտահանգէս

Կազմակերպուած ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱԷԼԵԱՆ ՆԱՒԱԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ : կիրակի 15 Յունիս, ժամը 15էն 22, Սէվրի Սամ. Մուրատեան վարժարանի պարտէզներուն մէջ : 26, Rue Troyon, Sèvres, métro Pont de Sèvres :

ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

Լեւոնեան Փափազեանի

Հանրածանօթ երգիչը պիտի տայ իր մեկ recital կազմակերպուած Gymnaseի թատրոնի կողմէ : Յունիս 3, ժամը 8.30ին : Տոմսերը կանխօրօք ապահովել սովորական վայրերէն :

Աւետիսի ներկայացում

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Փարթամեանի մասնաճիւղին, կիրակի 18 Մայիս ժամը 3—7, մասնակցութեամբ Շավիլի «Ռաֆֆի» երկրորդական խումբին, ղեկավարութեամբ՝ Պ. ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի, Salle Familialeի մէջ, 32 rue Danton, Kremlin - Bicêtre: Իջնել՝ métro Porte d'Italie:

Ամենակարեւոր հացի մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԷՆԷՐՃԵԱՆի

Աշխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ զետեղումներու ամէն կարգի աշխատանք վարպետներու ձեռքով : Նորոգութիւն ազօրքներու, արդուկներու եւ կաղի վառարաններու : Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ ապակիներու զետեղում : Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, հեռաձայն Ita. 38-36 : Autobus 186 :

Փրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով
DOLINE ALCALINE
ակռայ մաքրող հանրածանօթ փոշին :
կեդրոնատեղի, **47 Rue Lafayette, Paris (9)**

ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
Կօշիկի վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքի համար, կրունկ (սունկէ) բարձր կամ ցած, չմուշկի (patins) եւն. դիմել՝
MAISON GERMAIN
3, Traverse St. Pont, St. Julien, Marseille

Խնամուած աշխատանք, արագ կատարում, ամէն քանակի առաքման համար խորհուրդ հարցնել : Հեռաձայն Garibaldi 52-19 :

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
LA CORNE D'OR
5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 եւ 26-11, : Վարիչն է համակրելի Թիգերը :
Հոն պիտի գտնէք աւանդական տաք մթնոլորտ մը, Tzigane նուագախումբի մը երաժշտութեամբ : ԱՐԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՏՂԵԼԻ ԳԻՆԵՐ :
Սրահը տրամադրելի է նշանաւոր քներու, հարսնիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար : Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին :
ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ե. Գ. Փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հասցէ-գտնելութիւն՝ **métro: Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամրաս. 10 Տոլ.

Mardi 13 MAI 1947 Երեքշաբթի 13 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5033-Նոր շրջան թիւ 642 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐԷ՞Ն ԹՈՒՐԱՆ

Առենէ մը ի վեր զարմանազան լուրեր կը հրապարակուին Թրքական թէ եւրոպական մամուլին մէջ, նոր կազմակերպութեան մը մասին «որ իր մէջ պիտի առնէ մասնաւորապէս ցեղապաշտները եւ թուրանականները»:

Պոլսոյ վերջին թղթակիրէն կ'իմանանք թէ արդէն իսկ աշխատանքի ձեռնարկած են երեք երեւելիներ, որոնց մէկը, Թահսին Տէմիրայ, յանձն առեր է 150.000 ոսկի տրամադրել:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, նոր կուսակցութիւնը քարոզութիւններ պիտի կատարէ մասնաւորապէս երիտասարդութեան մէջ: Այս առաջադրութեամբ, սկսած է պրպտումներ կատարել բոլոր էրիտասարդական կազմակերպութեանց մէջ:

Le Monde ալ արձանագրելով ցեղապաշտական չարժումը, կ'ըսէ թէ անոր ծաւալումը լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ ղեկավար շրջանակներ – բուն: Վարչապետը, Րէճէպ Փէքէը, վերջերս ճառով մը կը մատնանչէր անոր վտանգները:

Ամէն պարագայի մէջ, կը թուի թէ չարժումը պիտի զարգանայ: Արդէն իսկ ցեղապաշտական հրատարակութիւններ լոյս տեսած են Պոլսոյ եւ Անգարայի մէջ: Շարժումին դլուխն անցած է թուրք պահպանողական կուսակցութիւնը:

Անշուշտ այս է պատճառը որ վերջերս պարբերաբար ճառեր կը խօսուին Թուրքիոյ մէջ, լուսաբանելու համար հանրային կարծիքը:

Այսպէս, վարչապետը իր ճառին մէջ, որ ուղղուած էր համալսարանական ուսանողներուն, հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէր.

— « Կ'ուզեմ ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրել նաեւ ցեղապաշտութեան վրայ, որ ազգայնակա – նութեան ըմբռնումին դէպի ծայրայեղ աջ հակումին արդիւնքն է: Ցեղապաշտը ոչ մէկ իրաւունքի կը ճանչնայ այն հայրենակիցներուն որոնք համաձայն իր ցեղ հայեացքին Թուրք չեն, մինչեւ ան – գամ կ'ուզէ հաշուեյարդարի ենթարկել զանոնք:

Րէճէպ Փէքէր այս առթիւ էր որ չօշափեց նաեւ վտքրամասնութեանց խնդիրը.

— « Այլեւս հին յիշատակներու մէջ թաղուած է ազգայնականութեան այն ըմբռնումը որ ստորադասէ, բայայի աչքով կը նայէր էրիստոնեաներ – ուն: Բնական չէ միայն օրէնքին առջեւ ու պաշտօնական գործողութեանց առթիւ թուրք նկատել բոլոր այն հայրենակիցները, որոնք, ինչ կրօնի, դաւանանքի եւ ցեղի ալ պատկանին, իրաւապէս թուրք են: Մեր անհատական կեանքին մէջ ալ պէտք է ասկէ տաք զգացումներով իրարու փա – րիլիք եւ իրարու խառնուիլիք »:

Եւ հաղորդեց թէ որոշած են «վարչական միջոցներով ամբողջացնել, համաձայն հին դաշնադիրներու, վտքրամասնութիւն կոչուած տարբերու իրաւունքներուն եւ պարտականութեանց մէջ նկատմարուած ձեւական թերիները, եթէ գոյութիւն ունին եւ ի հարկին առաջարկներ ներկայացնել Ազգ. Մեջ Ժողովին»:

Մէկ ամիս անցած է այս ոյոր – մոլոր ճառէն վերջը, բայց թերթերը նորէն կը խօսին Թուրանական եւ ցեղապաշտական չարժումի մասին: Միւս կողմէ ճառերն ու ասոլիխներն ալ կը չարունակուին, իբրեւ թէ հակազդելու համար:

Այդ կարգի ասուլիս մը տեղի ունեցած է Պոլսոյ մէջ, Ապրիլի վերջերը, երեսփոխան եւ ուսուցչապետ Քէմալ Խօքէնի կողմէ, որ դարձեալ նիւթ ընտրած էր ցեղապաշտութիւնը եւ ազգայնականութիւնը: Բանախօսութենէն վերջ հարցումներ տրուած են ունկնդիրներուն կողմէ: Թուրք մը դիտել տուեր է թէ Օսմ. կայսրութեան առեն չատ կարեւոր պաշտօններ կը վստահուէին վտքրամասնութեանց, եւ պէտք չէ «անջատ վերաբերմունք ենթարկել զանոնք»:

Մէկը հարցուցեր է թէ խառն ամուսնութիւն – ներ պիտի կատարուի՞ն, մերձեցում հաստատելու համար Թուրքերու հետ: Պատասխանր չերեւար թերթերուն մէջ:

Համալսարանական երիտասարդ մը հարցուցած է թէ պէ՞տք է որ փոքրամասնութիւնները իրենց լեզուով հրատարակուած թերթեր ունենան: Ուսուցչապետը հետեւեալ խորախորհո՛ւրդ պատասխանը տուած է.

— « Նախընտրելի է որ իրենց լեզուով լրագիրներ չհրատարակուին, բայց ատիկա միայն իրենց փափաքին կապուած գործ մըն է: Մենք չենք կըրնար միջամտել »:

Դեռ աւելի չահեկան պարագայ մը: Շ.

ԴԻՄԱԿԱՀԱՐՆԵՐՈՒ «ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ »

ՄԱՐՍԷՅԼ, 5 Մայիս.— Մարդ «ճակատագրական» ըլլալու է, այնքան կոտորածներ տեսեր յղանալու համար: Տարիներ չարունակ ի լուր աշխարհի յայտարարեցին թէ «մենք արտասահմանի մէջ ոչ մէկ կազմակերպութիւն կը ճանչնանք»: Բայց եւ այնպէս, ամիսներէ ի վեր Հ. Ց. Դաշնակցութեան հետ սակարկելէ վերջ, զգալով իրենց անկումը, վերջին պահուն մէկդի դրին իրենց տխրահռչակ ցանկը, երթալ պահուելու համար ամերիկա, հնչակ, բարեգործական խումբերու եւ կարդ մը պատեհապաշտ մարդոց չուքին տակ: Եւ հրապարակ իջան «Ժողովրդական ցանկով»:

Այնուհետեւ բոլոր աններելի միջոցները փորձեցին ժողովուրդը սարսափի տակ պահելու, քուէարկութեան վայրը բերելով օտար մարդիկ զանազան ցուցական զարդանիչերով: Այս բոլորէն վերջ ստացան արդահատելի առաւելութիւն մը (որուն վաւերականութեան մասին անշուշտ ժողովուրդը պիտի լուսաբանուի ըստ կարդին): Բայց առանց ամչնալու մինչեւ Փարիզ աւետեցին «Դաշնակցութեան ջախջախիչ պարտութիւնը» ...

Այս ողորմելիները միեւնոյն ատեն հայրենասիրութիւն սկսեցին տեղական մամուլին հաղորդել մեր ներքին խնդիրները: Ի՞նչ կ'ըսէք եթէ մենք ալ փոխադարձաբար բան իրականութիւնը տեղեկագրենք նոյնիսկ այն թերթերուն որոնց բարեմտութիւնը չարաչար գործածած են:

Այս առթիւ հրապարակային չնորհակալութիւն այն «քաջարի» պարոնին, որ ձանձրութիւնը յանձն առած էր երեւան հանելու ուրիչ յարան – ուանութեանց պատկանող չատ մր քուէարկունեը, մոռնալով անշուշտ բաւական թիւով Ասորիներ:

Ահա այս է որ կը կոչուի «ընտրութիւն և ջախջախիչ պարտութիւն» : Յ. ՏԻՕՓՄԷՃԵԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՓԱՌԱՒՈՐ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի Հալէպի մասնաճիւղը Ապրիլ 18ին գնդախաղի մրցում մը կատարած է տեղական Սէբքլի դէմ, քաղաքապետարանի դաշտին վրայ: Ներկայ եղած է աւելի քան 40.000ի հսկայ բազմութիւն մը, որ ամբողջ մէկուկէս ժամ հեւ ի հեւ հետեւած է մրցումին: Հանդիպումին նախագահած են Հալէպի նահանգապետը եւ քաղաքապետը: Այս մրցումին առթիւ Հալէպի քաղաքապետութիւնը տրամադրած էր «Ազատութեան Նշանակը», որ պիտի տրուէր յաղթող կողմին: Մրցումի իրաւարարն էր Պ. Ամատւազդ Մարութեան : Կողմերը դեղեցիկ խաղարկութեամբ մը կը ջանան ամէն դիմով խլել յաղթանակը: Հայկ. խումբը Ա. կիսախաղին կ'ապահովէ առաջին նշանակէտը, երկրորդ կիսախաղին չորս կէտեր եւս, եւ խաղը կը վերջանայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի փառաւոր յաղթանակով 5—0:

Մրցումէն վերջ երկու խումբերը կը ներկայանան նահանգապետին, որ մեր տղոց կը յանձնէ ախոյենութեան արծաթեայ «պատուոյ նշանակ»ը, (պատուանշան մը, 60 սմ. բարձրութեամբ եւ 40 սմ. լայնքով) : Ցետոյ բազմահազար համակիրներու թափորը կ'ուղղուի քաղաք, կանգ կ'առնէ Ակումբին առջեւ եւ ճամբան կը չարունակէ դէպի Նոր – Գիւղ, ուր խանդավառութիւնները կը չարունակուին մինչեւ ուշ ատեն:

ՄՄԲ.— Այս առթիւ մասնաւոր թղթակցութիւն մը ստացած ենք, այլապէս շահեկան տեղեկութիւններով :

ԼԻԼ ՍԹՐԱՋՊՈՒՐԿ մրցումը (Ֆութպոլ) տեղի ունեցաւ կիրակի օր, Քոլոմպի մէջ: Ներկայ էին 60.000 հոգի: Այս առթիւ կառավարութիւնը երեք եւեկն ալ խանդարուեցաւ: Ներկայ էր հանրապետութեան նախագահը: Շահեցաւ Լիլը, 2—0ով : Անթելը վայրկեանը վայրկեանին տեղեկութիւններ կը հաղորդէր 14 լեզուներով :

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ նորէն կը պնդէ որ ժամական 10 ֆրանք վճարուի յաւելեալ արտադրութեան համար: Ռընոյի բանուորները մեծ մասով ընդունած են կառավարութեան առաջարկած դինը, 3 ֆրանք, բայց ուրիշներ չեն համակերպիր :

ՋԻՆՈՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆԸ տասը ամսուան պիտի դեղչուի, երբ դադրին դաղթավայրերու մէջ ծագած խռովութիւնները: Այս մասին ծրագիր մը պատրաստած է պատերազմական նախարարը, որ ուրիչ բարեփոխումներ ալ պիտի առաջարկէ :

Վճռական միջոցներ ցորեն ճարելու համար

Նախարարական խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ կարգ մը որոշումներ տուաւ, ապահովելու համար ցորենի հասաքումը: Յատկապէս այս դործին համար յանձնախումբ մր կազմուեցաւ որ պիտի դանուի հանրապետութեան նախագահին հովանաւորութեան տակ: Միեւնոյն ատեն ջանքեր պիտի թափեն, ցորենի ներածումը ապահովելու համար: Նորակազմ յանձնախումբը չարժման մէջ պիտի դնէ նախարարները, նահանգապետները, հողագործական պաշտօնատարները եւայլն, որ – պէսզի փութացնեն ցորենի հասաքումը: Որոշուե – ցաւ նաեւ կենդինար գլուխ 1078 ֆրանք պարգեւ վճարել անոնց որ ցորեն կը յանձնեն կամ յանձ – նած են 1946 Նոյեմբեր 1էն մինչեւ այս ձեռնարկը, տարեկան բացը դոցելու համար (նախապէս 1003 ֆրանք էր պարգեւը):

Թերթերը կը դրեն թէ հացի տադնապը ծանր է միշտ, բայց պատճառ չկայ խուճապի մատնուելու: Տակաւին չորս միլիոն կենդինար կը դտնուի աղօրիքներու կամ չտեմարաններու մէջ, 1946ի հունձքէն: Անհրաժեշտ է որ այս ցորենը յանձնուի անմիջապէս, որովհետեւ արտասահմանի բեռները կրնան ուշանալ :

Կառավարութիւնը լարելով բոլոր ուժերը, կը յուսայ 200.000 թոն ցորեն հասաքել: Այս հաշիւը դեր են բաղդատելով մինչեւ հիմա յանձնուած արմտիքին եւ քաղուած հունձքին տարբերութիւ – նը: Կարգ մը թերթեր կը պնդեն թէ կառավարութեան չյանձնուած հացահատիկին մէկ մասը իբ – րեւ կեր կը գործածուի, քանի որ միսը աւելի չահ կը ձգէ քան ցորենը, եւ արջառը ենթակայ չէ դրաման ինչպէս ցորենը: Պելժիոյ սահմանագլուխին վրայ ոստիկանները ձերբակալեցին հողագործ մր որ չորս թոն ցորեն պահած էր իր չտեմարանին մէջ: Ցետոյ հաստատուեցաւ թէ խոզերուն կր բաժնէր այս ցորենը: Ամէն օր նմանօրինակ պատմութիւններ կը հասնին Ֆրանսայի դանազան մասերէն: Բայց մինչեւ հիմա բռնուած արմտիքը մեծ դումար մը չի կազմեր, բաղդատելով օրուան պահանջին հետ :

Այս բոլոր միջոցները ձեռք առնելով, կառավարութիւնը կր յուսայ ապահովել հացի բաժնեչափը մինչեւ նոր հունձք : Ամէնէն տագնապալի ամիսը պիտի ըլլայ յունիսը:

«Ահաւոր վիճակ» Ռուրի մէջ

Անգլիացի նախարար մը, Լորտ Փէյթընհէմ, որ պատասխանատու նշանակուած է Գերմանիոյ բրիտանական չրջանին համար, յայտարարեց թէ պարենաւորման տագնապը «եղերական է և ահաւոր»: Եւ աւելցուց.

— « Ամէն առտու եւ ամէն գիչեր աղօթքս կը վերջացնեմ աղաչելով որ Գերմանիոյ ուսեալ խնդիրը կարդադրուի այսպէս կամ այնպէս: Ես կրցածս կ'ընեմ կացութիւնը բարւոքելու համար: Պատյանները պիտի կատարեմ սովահար չրջանին մէջ առ նուազն ամիսը երկու անդամ, տեղին վրայ քննելու համար կացութիւնը: Դեռ նոր վերադարձայ Ռուրէն եւ վաղը Տիւսէլտորֆ պիտի երթամ նորէն :

Միւս կողմէ գինուորական իչխանութիւնը աղդու միջոցներ ձեռք առած է, որպէսզի ուսեալիք, ցորեն, մսացու անասուն եւն. չպահուին: Երկու հազար կոմեր բռնուեցան Սասրին Սաքսոնիոյ մէջ, որովհետեւ հողագործները լրիւ յանձնած չէին կաթի բաժինը: Եթէ 30 առ հարիւրէն վար իջնէ կաթի յանձնումը, այս կոմերը պիտի մորթուին եւ չաքարի տոմսերը եւս պիտի առնուին: Համպուրգի եւ ուրիչ քաղաքներու մէջ ժողովուրդը ծայրը ծայրին կ'ապրի :

Կր վախցուի որ դարձեալ դործադուլ հռչակեն Ռուրի հանքադործները: Արհեստակցական Միութիւնները կ'ըսեն թէ պարզապէս անկարելի է ա – ւելի ածուխ արտադրել, առանց ուսեալիքը աւելցնելու: Օրական արտադրութիւնը, որ 238.000ի հասած էր մարտ 3ին, այժմ իջած է 220.000 թոնի:

Մատակարարի դէպքերը

Ֆրանսական կառավարութիւնը չաբաթ օր հրամանագիր մր հրատարակելով լուծեց Մատակարարի քաղաքական կազմակերպութիւնը, «Մալկաչ վերանորոգութեան Շարժումը», որ պատասխանատու կը համարուի վերջին դէպքերուն: Այս որոշման վրայ, կը յուսացուի թէ Ազգ. Ժողովը այս չաբաթ պիտի վաւերացնէ երեք մալկաչ երեսփոխաններու եւ Հանրապետական Սարհուրդի երկու մալկաչ անդամներու առանձնաչնորհեալ դերքը ջնջելու պահանջը: Զորսը ձերբակալուած են արդէն Մատակարարի մէջ, իսկ հինդերորդը, Ռաղէթա, Փարիզ կը գտնուի եւ անցեալ չաբաթ ճառ մը խօսեցաւ Ազգ. Ժողովին մէջ, մինչ աչերը «մարդասպա՞ն», կը պոռային:

Ձերբակալուած երեսփոխաններէն մէկը 15 էջ յայտարարութիւն ուղղելով հարցաքննիչ դատա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱՐՄԻՐ ԲԼՈՒՐ

«Սովետական Հայաստան» ամսագրի Դեկտեմբեր թիւէն։ Մորագիրը՝ Ստալինեան մրցանակի պսակատիր պրոֆ. Բ. Պիոտրովսկիի հնագիտական պեղումները Երեւանի մօտ.—

Հնագիտական պեղումները, որոնց մասին կը խօսինք այս յօդուածին մէջ, կը կատարուին Երեւանի մօտ, դրեթէ քաղաքին սահմանագիծին վրայ, Հրազդան գետի ափը։ Գետին փոքրիկ մէկ ոլորտին մօտ կը բարձրանայ բլուր մը, որ յայտնի է Կարմիր Բլուր անունով։

— *Այստեղ, կ'ըսէ պրոֆ. Պիոտրովսկին, կանգնած է այն ամրոցներէն մէկը, զոր կը շինէին ուրարտական թագաւորները Արարատեան դաշտավայրին մէջ։ Անոնց ներխուժումը դէպի Արաքսի հովիտը սկսաւ մեր թուականներէն առաջ ութերորդ դարուն Վանի կողմերէն։*

Շրջանցնելով Արարատը, անոնք կ'իջնեն դէպի Արաքսը եւ անոր ափը, Թաշբուրուն կոչուած վայրը, կը կառուցանեն գիտութեան յայտնի առաջին ամրոցը։

Ամրոցը կառուցողը Ուրարտացիներու հզօր տիրակալ Մենուա թագաւորն էր, որ ամրոցը իր անունով կոչեց Մենուա-Խինիլի։ Նշենք որ Խնիրա-ը տարբերակ մըն է հայկական չէն բառին եւ ունի կառուցուածք, չինութիւն իմաստ։ Մենուա-Խինիլին կառուցուած է Արարատի դրեթէ ստորոտը։

Շարժելով առաջ, դէպի Արարատեան դաշտի կեդրոնական մասը, Մենուայի որդի Արգիշտի Կոռոյ ուրիշ ամրոց մը՝ Արգիշտի-Խինիլին, Հին Հայաստանի մայրաքաղաք, դիտական գրականութեան մէջ հանրածանօթ Արմաւիր քաղաքի շրջանը։ Այդ երկու ամրոցներն ալ կը յիշատակուին իր ժամանակին Մենուա եւ Արգիշտի թագաւորներու հրամանով փորագրուած սեպագիր արձանագրութիւններուն մէջ։

*Կարմիր Բլուրի մասին ճշգրիտ դրաւոր տեղեկութիւններ առայժմ չկան։ Ամրոցի վերաւոր նորոգութեան մը ենթարկուած է կասկածէ դուրս։ Ամրոցի վերեւի մասին հան

ժողովը : Զայներու բացարձակ մեծամասնութիւնը անհրաժեշտ է : Ընտրութեան յաջորդ օրը ուսանողութիւնն մեծ ցոյցերով եւ աղմուկով կ'առաջնորդուի իր ընտրած համամիտը :

Ահա այս կարգի նեղ դասակարգային ընտրութեանց դէմ է որ սկսան բողոքի ձայներ բարձրանալ Ամերիկայի մէջ : Բողոքողներուն մէջ կը գտնուի Տիկ· Քլին Ֆրանք, Ուեսթօնըն համալսարանի վերատեսուչին կինը, որ իր թեկնածութիւնը դրած եւ մերժուած էր փի Պէթա փիի կազմակերպութեան կողմէ : Ան կը պատմէ տարաբախտ մերժուած օրիորդի մը պարագան եւս, որ բոլոր ուսանողութիւններուն առջեւ անձնասպանութիւն էր գործած : Ուրիշ կարգ մը Ամերիկացիներ եւս կը զբաղանան, որ այսպիսի ժողովրդավար երկրի մը մէջ, տակաւին թոյլ կը տրուի հարստութեան եւ վայելչութեան նախապաշարումներու վրայ, հա – մալսարանի մը դռները փակել ժողովուրդի հա – րաւոտ զանգուածներուն առջեւ :

Բայց ժողովրդավարութի՞ւն թէ տարօրինա – կութիւն : Բոլորովին տարբեր բաներ են ատոնք :

ՔԱՐԻԻՂԸ ԵՒ ՅԻՍՈՒՆԸՄԻՆ ՉԱՒԱԿՆԵՐՈՒ ՀԱՑԸՐ

Արաբիոյ միւսկանի թագաւորը՝ Ապտիւլ Ազիզ իբն Սէուտ, 51 զաւակներու հայր է,— առանց իր կիներուն ստոյգ թիւը գիտնալու — Հազարամեկ Գիշերներու այս երջանիկ երկրին մէջ :

Վերջերս այցելեց Ամերիկա եւ մեծ ընդունե – լութիւն գտաւ նախագահ Թրումընի կողմէ : Ամե – րիկայէն վերադարձին այցելութիւն մը տուաւ նա – խագահ Րուզվելթի նուիրած Տըկկէս օդանաւով , իր թագաւորութեան սահմաններուն մէջ դանդաղ ամերիկեան նորարոյս քաղաքի մը՝ Տահրանի : Օ – դանաւն իր փողփողուն կուրծքին սեղմած թագա – ւորն ու իր հետեւորդները ճիտէէն զուրղուրալով սահեցաւ Մեքա, Րիյատ, Կերա եւ Հասա, ա – ւաղներուն մէջէն իր ղուխը ցցած, խիստ արդիա – կան Տահրանը : Օդաչուն դիմամօր, նոր քաղաքին վրայ երկար շրջապտոյտներ կատարեց, թագաւո – րին զբաղանքը կրկնապատկելու համար, եւ այնու – հետեւ կամաց մը գլուխը թեքելով լեզու օդակա – յանը : Ամերիկեան դեսպանը Լըլլան Մորիս, կա – ռավարական պաշտօնական ներկայացուցիչ Զարլզ Րէյնըը եւ հորերու վարիչ տնօրէն Բերի Տէյվիս, անհամբեր իր գալուստին կը սպասէին : Դեսպանը անմիջապէս գինք առաջնորդեց դեղեցիկ ինքնա – շարժ մը: Թագաւորն հագիւ տեղաւորուած՝ դա – նաղով դեսպանին ըսաւ·

— Ո՛հ, այս ի՛նչ հանդստութի՛ւն կարք է :

— Ձեզ կը նուիրեմ, Վեհափառ, ըսաւ դես – պանը :

Քանի չքեղ կառքը կը յառաջանար քաղաքի գլխաւոր պողոտաներէն, խօսակցութեան ընթաց – քին, թագաւորը չէր կրնար զսպել իր զարմանքն ու հիացումը ըսելով·

— Այս ի՛նչ առաւութիւն է, թարմ մխ, լեփ լեցուն վաճառատուններ, այլազան մեքենաներ ու պարագաներ, դեղեցիկ չէնքեր, էլեկտրական սիւ – ներ, աշտարակներ, պարտէզներ, խճուղիներ եւ այլն, եւ այլն :

Դեսպանը, սակայն, չըսաւ թագաւորին թէ իր այդ հիացումը Ամերիկային երկու հարիւր միլիոն տոլար արժած է, քանըչորս ժամը անգամ մը, դեռնին տակէն երկու հարիւր միլիոն տակառ քարիւղ քաշելու համար : Բայց ամէն բան ըսելու եւ ցոյց տալու ի՞նչ պէտք կայ :

Թագաւորն ընդունեցաւ իշխան Սէուտ Պէն Ձա – լիւվի Համամ պալատին մէջ : Ի պատիւ իրեն տր – ուած ճաշկերոյթին մասնակցած են հինգ հարիւր Ամերիկացիներ եւ Արաբներ : Մոթթուած են 280 ոչխարներ, 2000 հաւեր եւ մէկ հատ ալ կաթնա – ոչխարներ, 2000 հաւեր եւ մէկ հատ ալ կաթնա – սուն ուղտ, որ չատ յարգի է Արաբներուն համար : Պէտք չէ մոռնալ 5000 հաւկիթէ պատրաստուած ճաւաղեղները : Ամերիկացի հրաւիրեալները չէին մոռցած իրենց հետ բերել դանակն ու գդասառա – քաղը, իսկ Արաբները ...իրենց մատները :

Ճաշէ առեն, դուրսը կը լսուէին քարիւղի հո – րերուն աղմուկը, որ թագաւորին օրական կ'ա – պահովէ վեց միլիոն ֆրանքի եկամուտ մը :

Հացկերոյթէն վերջ թագաւորն սկսաւ իր շր – ջագայութիւնը : Երեք ժամ անդադար, առանց ա – րեւ տեսնելու, դեռնին տակը մտաւ : Տեսաւ հո – րեր տեռներու, դեռնին, դեռնայարկ օդակայանները, ռազմական մթերանոցներն ու պաշտպանողական զօրինները : Տեսաւ, զրեթէ անհնարելի 8000 ըն – տիր դինուորներ, որոնք արեւի երես բնաւ չէն տեսներ եւ հարիւրաձայն են իւրաքանչիւր երեք ամիսը անգամ մըղանոնք ուրիշ դինուորներով փո – խարինել : Շատ բան տեսաւ եւ չատ բան ալ չու – դեցին որ տեսնէ··· բայց թագաւորը միշտ գոհ էր, որովհետեւ իր երկիրը ամերիկեան աշակցու – թեամբ նորանոր թռիչքներ կ'ընէր : Անգլիան փո – խարինուած էր Ամերիկայով : Նեղը Իսթ Րիւիվ , դպրոց, համալսարան, դեղօրայք, հագուստեղէն, անդղէն, արդուզարդի իրեր ամէն օր կը հաս – նին ու կը տարածուին արաբական աշխարհին մէջ :

Անտարակոյս Արաբներն ու Մերձ· Արեւելքի միւս ժողովուրդները չատ պիտի օգտուին Ամերի – կայի ներկայութենէն : Իսկ Անգլեսաքսոններն ալ հետզհետէ տուն–տեղ պիտի ըլլան :

ՎԱՀԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՊԱՑԲԱՐԸ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՑ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերը զարմանազան տե – ղեկութիւններ կը հաղորդէ Հալք եւ Դեմոկրատ կուսակցութեանց պայքարի մասին : Այս վերջին կազմակերպութեան նախագահը, Ճէլալ Պայար , հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է դաղտնի ժո – ղովի մը մէջ·

— « Երկրին մէջ կը տիրապետէ անհուն անի – րաւութիւն մը : Առաջքը պիտի առնենք այս անի – րաւութեան : Ինչպէս կը յիշուի, Ազգ· Ժողովին մէջ հանրային խնդիր մը վիճաբանութեան դրուե – ցաւ, եւ անմիջապատ հանդամանք ստացաւ : Նոյն դի – չերը այդ խնդիրը յղուեցաւ կուսակցական խոր – հրդարանական խմբակին, եւ հոն զանազան տե – ղամանազան տարաձներու տակ մտնելով՝ յաջորդ օր վերադարձաւ Ազգ· Ժողով, եւ այս անգամ ըն – դունուեցաւ : Խնդիր մը, որ օր մը առաջ հարիւրին 70 համեմատութեամբ անմիջապատ քուէ ստացած էր, եւ որ յաջորդ օր կ'ընդունուի միաձայնու – թեամբ :

Տեսակցեցայ դիւղացիներու հետ, որոնք դատ – նօրէն զանդատեցան : Իրենցմէ մին ըսաւ ինձի·— կ'ամչնամ եթէ քրէական յանցանքի մը համար բանտ մտնեմ : Բայց եթէ քաղաքական յանցանքի մը համար բանտարկուիմ, պատիւ կը զգամ :

Անցեալները էտիրնէ զացեր էի : Կառախում – բին մէջ ականջիս փսփսացին թէ 18 լրտեսներ դիս կը հետապնդեն : Ես կարեւորութիւն չտուի ըն – կերոջս : Պահ մը վերջ եկան ու կրկնեցին : Սխալ է, ոչ թէ 18 այլ 25 լրտես կը հետապնդեն ձեզ : Աւոր ալ կարեւորութիւն չտուի :

Րէֆիք Դօրալթան եւս ըսեր է ժողովին մէջ·— Ո՞ւր կ'երթանք, դիտէ՞ք թէ որ ճամբէն կը գա – լենք : Դիկտատորութիւն եւ միմիայն դիկտատո – րութիւն : Մօտ է այն օրը, ուր վերջ պիտի դնեն դիկտատորական վարչաձեւին անիրաւութիւննե – րը : Պիտի փնտռեն անոնք որ այս անիրաւութիւն – ները կը գործեն : Իմիրի դէպքը սովորական պա – տահար մը չէր »:

Քէնան Էօնէր ըսեր է իր կարգին·— Ամէն ինչ մերկասպարեզ պարզուած է այլեւս : Կռուինք հաւատքով եւ խիզախութեամբ, եւ անպատճառ պիտի յաղթենք : Թող կաղկանձեն, որքան կրնան , կարաւանը կը քալէ :

Հալքի վարիչներն ալ իրենց կարգին կ'ամբաս – տանեն Դեմոկրատները թէ կ'ուզեն յեղափոխու – թիւն յարուցանել երկրին մէջ :

Ճէլալ Պայար ըսած է նաեւ թէ իր կուսակցու – թիւնը չուզեր մասնակցիլ խառնդհւլիճի մը, այլ պիտի ջանայ ամբողջութեամբ ձեռք առնել իշխա – նութիւնը :

ԹԱՏՐՈՆՆ ԱՒ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ԿԸ ՊԱՐՏԻՆՔ···

Թուրք գեղարուեստական եւ թատերական քն – նադատ Նուրուլլահ Թիլքէն, «Գատըն» չաբաթա – թերթին մէջ արձանագրելով Հայ Թատրոնի 2000 ամեակի տօնակատարութեան ծրագիրը, կը գրէ·–

Մինչեւ Ասիոյ Թուրքերը՝ իրենց մայր հայրե – նիքը ձգելով, երբ ցրուեցան աշխարհի չորս կող – մերը, իրենց արուեստն ու դիտութիւնն ալ միասին բերած էին : Շատ հետաքրքրական է որ, հայկական այս թատրոնը բերուած է Անատոլու անցնող Մի – ջին Ասիոյ Թուրքերու մէկ հատուածին կողմէ :

Ցետոյ կ'աւելցնէ·— Մեր մէջ առաջին անգամ բեմ բարձրացող դերասանուհիները բոլորն ալ Հայե – րէ կը բաղկանային : Ծանօթ հրապարակագիր մը Թուրք բեմին վրայ փայլող կին դերասաններու թի – ւը 14 ցոյց կուտայ : Մինչդեռ մեր պրպտումներով մինչեւ 50ի կը հասնի այդ թիւը:

ԱՔՍՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱ՞Ն···

ԲՐՏԱԿԱՆ ըմբոստութիւնը ճգմելու համար , Թուրք կառավարութիւնը հազարաւոր Քիւրտեր տեղահան ըրած եւ ցրուած էր երկրին զանազան շրջաններուն մէջ, համաձայն «Չետեղման օրէնք – քին» : Այժմ բարեփոխուած է օրէնքը : Այս առթիւ Անդարայէն կը հաղորդեն «Թանինի»·— Չետեղ – ման օրէնքին 20րդ յօդուածը բարեփոխող օրինա – կին մը պատրաստուած է, եւ առ ի քննութիւն յղուած է պատկան դործաւարութիւններուն : Օ – րինագիծը նպատակ ունի բոլորովին ազատ կա – ցուցանել այն մարդիկը, որոնք կառավարութեան որոշումով այլուր փոխադրուած էին, եւ սակայն յետադային դերծ կացուցուած էին կաչկանդում – ներէ : Այսպիսիները իրաւունք պիտի ունենան ի – րենց տեղը մնալու եւ կամ եթէ կը փափաքին, ի – րենց նախկին տեղերը երթալու : Այս ուղղու – թեամբ պիտի բարեփոխուի որոշմնագիրը, որ – պէսզի ենթակաները կարենան վերադառնալ իրենց ծննդավայրը եւ տիրանան իրենց ինչքերուն :

Այս բարեփոխման առթիւ, պատրաստուած է եօթը յօդուածէ բաղկացած կանոնագիր մը, որ կը ճշդէ ինչքերու վերացման եւ փոխանցումնե – րու վերաբերեալ մանրամասնութիւնները :

ՏԽՐՈՒՆԻ·— ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԾԱԿՈՑԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Աչնան տերեւներու պէս խորչա – կահար կ'իյնան ,կը թափին մէկիկ մէկիկ յեղափո – խական հին սերունդի հաղուագիւտ «մնացոր – դաց»ները, որոնք իրենց սրտին, հոգիին, բազուս – կին եւ քսակին տուած են ազգին տուրքը լայնօ – րէն, մ՛յն երանելի օրերուն որ յեղափոխական շրջան կոչուեցաւ (1890) :

Այսպէս մէկն էր Բարունակ (Փաուէն) Ծակոյ – եանը դոր հողին յանձնեցինք 63 տարեկան հասա – կին Պուլվ· Օտտոյի մէջ: Ողբացեալը Նեմրութի տոհմէն դանուող Թեղուտ գիւղէն էր (Պիթլիս) : Հպարտ պատանի, Աղբիւր Սերոբի ժամանակ մաս – նակցած է բոլոր կռիւներուն : Իր դէնքի ընկերնե – րը եղած են Փալապեխ Կարապետը, Առիւծ Աւա – գը, Ճարտար Ցաղիրը, Հասօն, Ֆլիտը : Ասոնք լաւագոյն հետքերը ձգեցին հայ ազատագրական չարժման մէջ: Ծանօթ ըլլալով մինչավարերն եւ լեղուին, Փաուէնը Սուլհանդակի պաշտօնին մէջ մեծ դեր խաղացած է :

Իր ճարպիկութեան չնորհիւ քանի քանի ան – դամներ թշնամիէն դերիներ բռնած է եւ ազատա – գրութեան կռիւները միշտ յաջողութեամբ վերջա – ցած են, չնորհիւ իր սրատեսութեան :

1914ի ընդհ· մեծ պատերազմին երբ կամա – ւորական գունդեր կը կազմուէին, Փաուէն գործ – եալ իր տասնեակներով ներկայ էր եւ մասնակցե – ցաւ Պիթլիսի դրաւումին : Ինք ձիաւոր դումար – տակի յայտնի կռուողներէն էր, կը պատկանէր Ցարոյիհարիւրեակին : Թշնամու կասկածելի դիրքե – րը խուզարկելու պաշտօնը Ծակոյեանիվստահուած էր : Մշոյ դաշտի Պոյլան գիւղին կռուին իր գերա – զոյն չանքերը յաղթութեամբ պսակուեցան : Զօր· Նազարբէկեան բացարձակ վստահութիւն ունէր Փաուէնի վրայ որ անգամ մը թշնամի դիրքերը խուզարկելով 25 դերիներ կը բերէ կը յանձնէ զօր· Նազարբէկեանի :

Ահա այս մարդն է որ աչքերը կը փակէ օտա – րութեան մէջ հայրենի կարօտը սրտին : Ցեղափո – խութեան շրջանին ընկերներուն մէջ ամէնէն չէն – չող հայդուկն էր եւ իր ուրախութեամբ կը համա – կէր բանակը, արհամարհելով չէչտակի արձակ – ուած ռումբը : Ողբացեալ Բարունակին դերազոյն բաղձանքն էր Հայաստան երթալ եւ հոն փակել աչքերը : Կը թողու այրի կինը, վերու աղջիկներ (ամուսնացած) եւ տղայ մը չափահաս :

Փոխան ծաղկեպսակի եղան հետեւեալ նուէր – ները ներդաղթի փոնտին, (իր մահէն առաջ կատա – կած էր, հազար ֆրանք խոստանալով) ·—Լ· Մնա – ցականեան 1000, Գ· Ահարոնեան հազար, Ա· Ա – ֆարեան հազար, Մ· Ծառուկեան 500, Գ· Կարա – պետով 200, Բ· Ծառուկեան հազար, Եղիա Ահա – րոնեան հազար, Մ· Մանուկեան 200, Բ· Մանուկ – եան 200, Գ· Սահակեան 300 :

Հանգիստ իր ոսկորներուն :—Միսաէ Խրալեան

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԹԼՀԻՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ իրաւաբանական մասնաճիւղի չքեղ սրահին մէջ տեղի ունեցած է Համալսարանին տարեդարձի հանդիսութիւնը : Ներկայ եղած են Իրանի Շահը, իր եղբայրը, վար – չապետը, նախարարական ամբողջ կազմը, պետա – կան բարձր պաշտօնատարներ, պրօֆիսէօրներ , օտար բարձրաստիճան հիւրեր եւն· :

Հանդիսին դեղարուեստական մասը դեկավա – րած են պետ· երաժշտանոցի տեսուչն ու իր օգ – նականը Ռուբիկ Գրիդորեան (երգչախումբի դե – կավար) : Երեկոյթի առաջին մասին մէջ սէմֆո – նիկ նուագախումբը նուագած է իր դեկավարին յօ – րինած «Գոնչէրթօ»ն, նուիրուած Ռուբիկ Գրի – գորեանին, որովհետեւ ժողովրդական մոթիվներ մշակելու այդ միտքը իրեն առաջին անգամ տուա – ղը մեր հայրենակիցն է եղած :

Երկրորդ բաժինը ամբողջութեամբ դեկավա – րած է երիտասարդ Գրիդորեան : Պետ· երաժշտա – նոցի երգչախումբը անոր դեկավարութեամբ եր – գած է իր հեղինակած չորս իրանեան ժողովրդա – կան երգերը քառաձայն, արժանանալով բուռն ծափերու :

Իրանի ֆօլօրը առաջին անգամ մշակողը ե – գած է մեր տաղանդաւոր երգահանը : Հանդէսէն վերջ) Շահը խոսեհնալով պարսիկ երգահանին եւ Ռուբիկին կը սեղմէ անոնց ձեռքերը եւ կը պատ – ուիրէ իր մօտ կանչած վարչապետին՝ ուշադրու – թիւն դարձնել այս երիտասարդ տաղանդներուն վրայ :

Ռուբիկը որդին է Թաւրիզցի անուանի երա – ժիշտ Լեւոն Գրիդորեանի, որ ջութակահար – ե – րաժիշտներու ամբողջ սերունդ մը պատրաստած է : Իր զաւակն ալ Իրանի առաջին ջութակահարն է եւ երգահան միաժամանակ : Ռուբիկ իրանեան պե – տութենէն ստացած է չքանչաններ եւ բազմաթիւ դնահատականներ, պետական թէ օտար շրջանակ – ներէն ու մամուլէն : Մրցանակի արժանացած իր հեղինակութիւնները կը նուագուին ձայնասփիւ – ռին մէջ :

ւորին, կը ջանայ իր երկու պաշտօնակիցներուն վրայ ձգել ապստամբութեան պատասխանատուութիւնը: Այս առթիւ յայտնած է նաեւ զաղտնի կոմիտէներուն անունները:

Պաղեստինի բեմուկը

Պաղեստինի խնդիրը չաբաթ օր ալ քննուեցաւ Միացեալ Ազգերու Քաղաքական Յանձնաժողովին կողմէ: Արաբական կոմիտէին ներկայացուցիչը պարզելով իրենց տեսակէտը, յայտարարեց թէ 25 տարիէ ի վեր աւելի քան 500.000 Հրեաներ մըտան Պաղեստին, հակառակ ժողովուրդի կամքին: «Այս ներգաղթը կը սպառնայ բուն իսկ արաբ ժողովուրդին գոյութեան»: Այս առթիւ յիշեց Մեծն Բրիտանիոյ խոստումները արաբական երկիրներու անկախութեան մասին, միեւնոյն ատեն դիտել տալով թէ «Արաբներու անկախութեան իրաւունքը խոստումներէ չի բխիր, այլ բնական բան մըն է»: Ցետոյ քննադատեց Պալֆըրի յայտարարութիւնը, որ Հրէական Տուն կը խոստանար, առանց Պաղեստինի ժողովուրդին հաւանութիւնը առնելու: «Պաղեստինի խնդիրը արաբական եւ հրէական երկիրներու խնդիր մը չէ· Արաբները միեւնոյն կերպով պիտի դիմադրէին որեւէ ներգաղթի, ինչ ցեղի կամ կրօնի ալ պատկանին եկուորները»:

Միացեալ Ազգերու ընդհ· ժողովի նիստին մէջ, Մ· Նահանգներու պատուիրակութիւնը մերժեց ռուսական բանաձեւը, որ անկախութիւն կը պահանջէր Պաղեստինի համար: Փիլիպպեան կղզիներու պատուիրակը առաջարկեց առժամեայ կառավարութիւն մը կազմել Պաղեստինի համար, մինչեւ որ խնդիրը լուծուի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՐՎ

ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ Բ· ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ առթիւ հանդիսաւոր արարողութիւններ կատարուեցան, կիրակի օր, երկու ղինուորական թափօրներով: Պաշտօնական արարողութիւններէն վերջ, խրախճանքներ տեղի ունեցան եւ ժողովուրդը պարեց մին-չեւ լոյս:

ՑՈՒՆԱՍԱՆԻ ձախակողմեան ապստամբնե-րու հրամանատարը, «զօր· Մարկոս» 429 կիլերկ բաղկացած տեղեկագիր մը յանձներ է քննիչ յանձնաժողովի քանի մը անդամներուն: Զօրավարը միապետական – փաշական կառավարութեան վրայ, ձգելով ապստամբութեան պատասխանատուութիւնը, կը պահանջէ.— 1. Հեռացնել անգլ· զօրքը·—2. Մասնակցիլ կառավարութեան·— 3. Ընդհ· ներում.— 4. Մաքրագործում վարչական իշխանութեան.— 5· Ազատ ընտրութիւններ եւն:— Զախակողմեան զրոյցներ յարձակելով Տրիպոլիս – Քալամաթա ըմբոստներ յարձակելով Տրիպոլիս – Քալամաթա կառավարութեան վրայ, ապատեցին իրենց 28 կալանաւորները: Ուրիշ հարիւր ըմբոստներ յաձակում գործեցին արեւելեան Կրետէի մէջ:— Կ'ըսուի թէ անձնասպան եղած է զօր· Պաքրճիս, որ կղզի մը աքսորուած էր:— Ցունական մարտանաւեր Պելոպոնէսի ջուրերուն մէջ ընկղմեցին տաքսը նաւակներ որոնք ուտեստ կը փոխադրէին ըմբոստներուն: Նաւաստիները յաջողեցան ցամաք ելլել եւ փախչիլ:

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԷն անցեալ տարի փախած սպաները եւ զինուորները այժմ կը համախմբուին լեռները մէջ, վերսկսելու համար պայքարը Իրանի կեդր· կառավարութեան դէմ: Այս լուրը կը հաստատեն Թէհրանէն, աւելցնելով թէ «Փէշտայի»ներուն թիւը 15.000ի կը հասնի: Ըմբոստները կը հաւաքուին գիւղերու եւ քարայրներու մէջ եւ կ'ըսեն թէ պատրաստ են «զարնելու որեւէ ատեն» եւ թէ կը խորհին կռիւը սկսիլ ամառը, այնպէս ինչպէս Ցունաստանի ապստամբները: Անցեալ դեկտեմբերին երբ ինկաւ Փէշավէրի կառավարութիւնը, միայն 300 սպաներ եւ 4000 զինուորներ բռնուեցան կամ սպաննուեցան, մինչդեռ ինքնավար Ատրպատականի բանակին թիւը պաշտօնապէս կը հաշուէին 24.000: Ուրիշ աղբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ հիւսիսային սահմանագլուխէն տարբդիներ կը խտացնեն ըմբոստներուն չարքերը: Թէհրանի թերթերը վերջերս կը դրէին թէ տարբդիներու բազմութիւն մը կը խուժէ դէպի հիւսիսային Իրան, իսկ Թաւրիզի անթելը Մայիս 7ին կը ծանուցանէր թէ քաղաքին խանութպանները փակեցին իրենց խանութները, իբրեւ բողոքի ցոյց եկուորներուն դէմ:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ պաշտօնանկ եղաւ առողջապահական փոխ նախարարը, Կուզնեցով, իբրեւ անկարող:

ՄԱՐՍԻԼ.— Հայ Կաթողիկէ Խաչի մասնաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր բնակիչները, Մայիս 19ի երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Քաֆէ Նոայի ներքնասրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ· վար Հրեան առենապետուհին, ՏԻԿԻՆ ՏԻՐՈՒՀԻ ՄԻՍԱՔԵԱՆ:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

Ազգի ներկայացում

Նախաձեռնութեամբ Ֆ· Կ· Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 18 Մայիս ժամը 3—7, մասնակցութեամբ Շավիլի «Ռափֆի» երգ – սեռ խումբին, դեկավարութեամբ՝ Պ· ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի, Salle Familialeի մէջ, 32 rue Danton, Kremlin - Bicêtre: Իջնել՝ métro Porte d'Italie:

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Օրը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի (իր 19րդ տարեդարձին առթիւ), 8 Ցունիս կիրակի օր ժամը 3ին, Salle Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, Paris:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Ց· Դ· ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ

Մայիս 18, կիրակի իրիկուան ժամը 4—12, Parc des Buttes - Chaumont, Pavillon Pueblaի օգտուն սրահներուն մէջ: Ճոխ ընթրիք եւ խմիչքներ: Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, արտասանութիւն, նուագ: Ընթրիքէն վերջ պարեր:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է:

Հասցէ·— Escalier face le 49 Ave. Simon-Bolivar, հաղորդակցութեան միջոցները՝ մէթրօ իջնել՝ Pyrénées կամ Buttes- Chaumont, հանրակառք GE 26:

ՉԵԿՈՑՑ ՀԱՑ ՆԱՒԿԻՆ ՌՈՒԶՄԻԿՆԵՐՈՒ

1.— *Նախկին Ռուզմիկներու Միութեան ընդհանուր ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 18ին, կիրակի, ժամը 14ին Sociétés Savantesի F սրահին մէջ (28 rue Serpente, Paris (6): Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:*

2.— *Միութիւնը պիտի տայ մեծ եւ ընկերական ճաշ մը միասին հաւաքելու համար Ն· Ռազմիկները եւ ծնողու Միութեանս երեւնամեակը, Ցունիս 1ին ժամը 14ին Restaurant Scossaի մէջ, Place Gabriel Péri, Gare St. Lazare: Անհրաժեշտ էոր ունենանք պատերազմի բոլոր հայ զոհերու ճիշդ թիւը: Կրկին եւ կրկին կը դիմենք բոլոր զոհերու ընտանիքներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն խնդրելով որ բարեհաճին պատասխանել հեռաւեալ հարցարանին եւ զայն ղրկել՝ Association des A. C. Arméniens, 31, rue St. Lazare, Paris (9): 1.— Անունը, 2.— Մականունը, 3.— Ծննդավայրը, 4.— Ծննդեան թուականը, 5.— Զօրամասը, 6.— Մահուան տեղը, 7.— Մահուան պատճառը, 8.— Մահուան թուականը:— վարչութիւն:*

Մ· ՔԷՊՈՊՃԵԱՆԻ ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նկարիչ Մ· Քէպապճեան կը յայտարարէ իր Հայաստան մեկնելու առիթով թէ ժամանակը կարճ ըլլալով, մօտերս կազմակերպելիք հրապարակային ցուցահանդէսը տեղի պիտի չունենայ:

Ի փոխարէն կ'ընդունի բարեկամներն ու համակիրները իր բնակարանին մէջ, 9 rue de Provence, Paris (9): Մայիս 12—21, ժամը 10—19:

Վստահ ենք թէ չատեր պիտի ուզեն օգտուիլ այս թանկագին պատեհութենէն:

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ Պ· Դանիէլ Կարապետեան կր վճռուէ քոյրը, Մարիամ Կարապետեան (Զարշամպայի) որ 1926ին Ցունաստանէն Մարսիլիա եկած է: Տեղեկացնել «Ցառաջ»ի:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ս· Շամոնէն Յարդիս Քէչեճեան կը վճռուէ եղբայրը եւ քոյրերը (բնիկ Թերմէցի) որ 1915—16ին Մալաթիոյ որբանոցին հետ դէպի Տարբերդ փոխադրուելէ վերջ, նոյն որբանոցին հետ միասին մեկնած են: Տեղեկութիւն տալուղին մեկ տոլարեկան «Ցառաջ» նուէր: Կը խնդրուի արտատահմանի թերթերէն արտատպել

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Ֆր· Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Պ· Պօղոս Բալուլուեանի եւ Օրիորդ Խանչէր – լեանի նշանախօսութեան առիթիւ փոխան ծաղկէ – փունջի չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները·— Բալուլուեան եղբարք 1000 ֆրանք, (Պուրժ), Պ· Ե· Համալեան 500 (Սէնթ Էթիէն), Ճանեաղճեան 1000 (Պուրժ), Զատրճեան 1000 (Փարիզ), Գարիպեան, Հանչէրլեան (Մոնպըլիզոն), Հ· Հանչէրլեան (Պրիվ), Մ· Ճապուրեան (Սէն Շամոն), Եղիա Գալէմեան (Սէն Շամոն), Մինասեան (Լիոն), Հանչէրլեան (Մոնպըլիզոն), Ց· Արապաճեան (Մոնպըլիզոն) 500ական ֆրանք, Հայոց – եան 200 (Մարսէյլ), խումբ մը Ֆրանսուհիներէն 150: Գումար՝ 7850 ֆրանք:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ· Կ· Խաչը, փոխան ծաղկէ – փունջի չնորհակալութեամբ ստացած է Պ· Մա – նուէլ Գալայճեանի (Սէն Շամոն) եւ Օր· Ա· Զէր – քէզեանի (Մարսէյլ) ամուսնութեան առթիւ 1500 ֆրանք:

ՀԱՄՈՎ ՀՕՏՈՎ ՃԱՇ
ԱՌԱՏ ԵՒ ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ
Մաքուր սպասարկութիւն
ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ
24, Rue St. Lazare, Paris (9)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· Ռաֆֆի խումբին ընդհ· ժողովը այս չորեքշաբթի, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé: Կարեւոր օրակարգ:

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Պանէօ Քաչանի մասնաճիւղին զատաիօսական ժողովը այս չորեքշաբթի, սովորական հաւաքատեղին:

«ՑԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պէյրութէն Օր· Գ· Տէր Մելքոնեան մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ Գամբշըճի Ազգ· վար – ժարանին:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆր· Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին հերթական հանդիպումը բաժակ մը թէյի չուրջ, այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ֆրանֆօ Ամէնիէն միութեան սրահը, 7 rue Phalsbourg, métro Malesherbes, Paris (17): Կը դատախօսէ ընկերուհի Խոնդկարեան, նիւթ՝ Սայեաթ Նովայի կեանքը եւ բանաստեղծութիւնները: Կը հրաւիրուին փափաքողները:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ տարեդարձը կը տօնուի Շավիլի մէջ, Մայիս 25ին, կիրակի, ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր: Մանրամասնութիւնները յայտրդով:

Թատերական ներկայացում

ՊՐԻՒՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Փարիզահայ դերասաններու կողմէ: ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ, ԳՄԲԼԵԹԵԱՆ, եւ ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ: Պատկերներ «Հին Աստուածներ»էն եւ «Նամուս»էն: Պ· Գմբլեթեան կը ներկայացնէ զատնաղան խաղեր եւ կ'երգէ Օմար Խայեամի քառեակները: Այս կիրակի ժամը 15ին Théâtre Cour d'Angleterre, 157 rue Lacken, Պրիւսէլ:

ԿՈՉ ԹՈՔԱՏԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ԲՈԼՈՐ ՀԱՑԵՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ.—Փարիզի եւ շրջանի բոլոր հայրենակիցները 1947 Ապրիլ 27ին հաւաքուելով Իսի լէ Մուլինոյի մէջ, վերակազմեցին Համաթոքատի Վերաչինաց Միութիւնը: Այս առթիւ վարչութեան անդամ ընտրուեցան.— Պ· Պ· Արմենակ Փէհլիվանեան, Քերոբ Մանուկեան, Ցարութիւն Քէչիշեան, Ցակոբ Մոսկոֆեան, Լեւոն Պէնկեան, Սուքիաս Պապիկեան, Տօնիկ Փէհլիվանեան:

Կը խնդրուի Ֆրանսայի մէջ հաստատուած բոլոր հայրենակիցներէն, ուր որ ալ գտնուին, մասնաճիւղեր կազմել եւ հաւաքուիլ Միութեանս չուրջ, օգնել ներգաղթին եւ աղքատաւաքման գործին, ինչպէս կը պահանջէ մեր սիրելի հայրենիքը, Հ· Հայաստան: Ինչպէս ուրիշ հայրենակիցներ, Թոքատցին ալ դարերէ ի վեր անձնուիրեամբ կը սպասէր այս օրերուն: Միութեանս հասցէն·—

Pehlivanian Arménak, 6ter, Bld. Rodin, Issy les Moulineaux (Seine):— վարչութիւն

Կ'ՈՒԶՈՒԻ աշխոյժ պատանի մը՝ առեւտուր սորվելու համար: Ներկայացուած իր ծնողքին կողմէ: Վճարում՝ սկիզբէն իսկ: Դիմել՝ Etablissements S. Terzian, 3 rue Poissonnière, Paris:

ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

Կօշիկի վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքի համար, կրունկ (տունկէ) բարձր կամ ցած, չմուշկի (patins) եւն· դիմել՝

MAISON GERMAIN
3, Traverse St. Pont, St. Julien, Marseille

Խնամուած աշխատանք, արագ կատարում, ամէն քանակի առաքման համար խորհուրդ հարցնել: Հեռաձայն Garibaldi 52-19:

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
LA CORNE D'OR
5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 եւ 26-11, : Վարիչն է համակրելի ԹԻՊԵՐԸ:

Հոն պիտի գտնէք աւանդական տաք մթնոլորտ մը, Tzigane նուագախումբի մը երաժշտութեամբ: ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԻՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ:

Սքսրը տրամադրելի է նշանառութիւններու, հարսնիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար: Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին:

ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ե· Գ· Փափազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** **Tél. Gob. 64-54:** *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հասցէ-գտնուիլն՝* **métro: Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mercredi 14 MAI 1947 Չորեքշաբթի 14 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5034-Նոր շրջան թիւ 643 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՐԻՆ ԼՕՍՔՍ

Խելքի՛ եկած են, թէ...

Ցեղապաշտութեան չարժումին առթիւ, որուն քանի մը երեսները պարզեցինք երէկ, այլապէս չահեկան տեսութիւններ յայտնուեցան Թուրքիոյ մէջ, ապրիլ 17ին:

Նորէն համալսարանական ուսանողներն էին որ վիճաբանական ժողով մը սարքեր էին:

Գլխաւոր բանախօսն էր Համամուլլահ Սուպհի Թանըրէօվէրը, չարաչուք « Թիւրք Օճաղի»ներու երբեմնի նախագահը, որ Պուքրէշի դեսպան եղաւ երկար տարի:

Որո՞ւ համար գաղանիք է «Եուրա»երուն եւ «Օճախ»ներուն դերը — ազգային մշակոյթի դէմ — մակին տակ, թոյն սրսկել ոչ-թուրք ժողովուրդ — ներու դէմ, տարի դարձնել զանոնք եւ անխնայ հարուածել, տրորել :

Թթու ազգայնականութեան այդ վառարաններուն մէջ էր որ Թրծուեցաւ Թուրք երիտասարդութիւնը, աւելի քան երեսուն տարի:

Անոնց չնորհիւ, Թուրքիան ալ ունեցաւ իր «Նոր», «յառաջապահ» սերունդը: Յառաջապահ՝ ցեղասպանութեան: Գաղափարական թէ դործնական դեռնի վրայ :

Քէմալապետութեան զարդացման վերջին տարիներուն, այդ սերունդին ամէնէն անմեղ մարտակոչն էր,— «Հայրենակի՛ց, Թուրքերէն խօսէ»: Ի՞նչ վայրենի ցոյցեր, այս առիթով, դրաւոր թէ բանաւոր: Թերթերու էջերէն մինչեւ փողոցները:

Անոնք աւելորդ կը դանէին փոքրամասնու – թեանց առանձին դպրոցներն իսկ: «Թող փակեն եւ Թուրք դպրոց երթան»: Այս ճամբուն վրայ ուենեցան Թանկագին աջակիցներ, ուղեկիցներ երեք փոքրամասնութիւններէն:

Պոլսոյ Հայերն ալ երկար տարի ահուդողի մտնուեցան իրենց «քրիստոնեայ, Գրիգորեան Թուրքեր»ով, առաջնորդութեամբ Դաւիթ Եըլ – մաղներու եւ ուրիշ Թչուառականներու, որոնք Թուրքին չըսածն ալ կ'ըսէին ու կը դրէին:

Այս փոթորիկը դադրած է քանի մը տարիէ ի վեր եւ «քրիստոնեայ Թուրքերը» սմքած են իրենց անպատուութեան բեւին տակ: Բայց մթնոլորտը միշտ ալ կրնայ նպաստել, չարժումը վերակենդանացնելու համար:

Արդ, ի՞նչ կ'ըսէ Համամուլլահ Սուպհի, տարիներու փորձառութենէն վերջը :

Ան կը յանձնարարէ ամէն բանէ առաջ ուժ տալ Թրքական մշակոյթին: Եւ յետոյ,— լսեցէ՛ք, լսեցէք իր բառերով.

— « Թուրք ազգայնականութիւնը կուսակից պիտի չըլլայ արտաքսումի եւ բնաջնջումի քաղաքականութեան, որ վայել է Մակեդոնական Կոմիտէին կամ փոքր ազգերու: Թուրք ազգայնականութիւնը այս հարցին մէջ պիտի շարժի աւելի ներքին դամտութեամբ եւ արդարութեամբ: Այսօր անկարելի է ազգայնականութեան հիմ ծառայեցնել ազիքը, ջիղը, միսը կամ ոսկորը: Այս պայմաններուն մէջ մեր ազգայնականութիւնը կրնանիք հիմնել միայն մշակոյթի ուժին վրայ» :

Ուրեմն դարձի՛ եկած են, դարերով ամբողջ ժողովուրդներ հալածելէ, ջարդելէ, բռնի թրքացնելէ կամ աքսորելէ վերջը: Կ'ամչնա՞ն, օրինակի համար, 1915ի Հայջինջ Սարսափներէն...

Ոչ մէկը, ոչ ալ միւսը:

Փոքրամասնութիւնները վերածուած են զանցաւելի քաղաքականութեան մը: Անոնք այլեւս հոգ զանդուած մը չեն կազմեր երկրին մէջ: Ու – րեմն, անհրաժեշտ չէ արտաքսել կամ բնաջնջել: Այլ, «աւելի ներողամտութեամբ» վարուելով, կամաց կամաց թմրեցնել, ճուլել :

— « Մեզմէ կը նկատենիք բոլոր անոնք որ թուրքերէն կը խօսին, մեզի հետ կուլան եւ մեզի հետ կ'երթան միեւնոյն պատմական անցեալը: Հա – սարակաց պատմութիւն, հասարակաց կրթութիւն: Փոխանակ մեր ծոցէն վտարելու փոքրամասնու – թիւնները, պէտք է աշխատինք զանոնք հալեցնել մեր ազգային գոյութեան մէջ եւ սիրով կապել թուրք հասարակութեան» :

Այս պատ ի պատ խօսքերն ալ կ'ապացուցանեն թէ իրականին մէջ ոչինչ փոխուած է Թուրք մտաւորականութեան աշխարհահայեացքին մէջ:

Համամուլլահ Սուպհի պարզապէս կը կրկնէ այն վարդապետութիւնը զոր բանաձեւած էր Թէքին Ալփ, 1937ին, Փարիզ հրատարակուած հատորով մը, Le Kémalisme.

Միայն եղանակն է քիչ մը մեղմացած, «հան – դամանաց եւ պարագայից» բերումով ... Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՀԱՑԿԱԿԱՀՆ

Ուզեցի ծայրէ ծայր արտասանել սրտով, Թէքէեանի այս հրաշալի կտորը որ բանաստեղծու – թիւն մը ըլլալէ աւելի նոր հաւատամք մըն է կարծես, երբ ներս մտայ Փրատոյի մայր եկեղեցիէն, պատարագի պահուն:

Աչքերս փակեցի պահ մը ընդունելու համար այն խորհուրդը որ կը ծորէր մեր մեղեդիներէն: Ու երբ փառաբանութեանց աղօթքները կը թըն – դացնէին կամարները, մեքենարար նայեցայ Հայուն «մեծ մարտիրոսութեան» նկարին որ կը զարդարէ զմբեթին աջ կողմը: Ականջիս տակ մէկը կը կրկնէր անվերջ,— «կա՞ս, թէ չկաս, ո՛վ Աստուած»: Մերունին էր անչուշտ փառաչէզ մօրուքով որ կուրծքը կը ծեծէր արցունքի կաթիլները կուլ տալով, այդ օրերուն, Հալէպի տաճարին մէջ: Սթափեցայ յանկարծ «Հայր Մեր»ին ներկայ ու քառաձայն երգեցողութենէն:

Արուեստագէտ ղեկավարը ինչ բծախնդրու – թեամբ ու լարումով կուտար ամէն մէկ նրբութիւնը մեր զմայլելի եղանակներուն: Մեներդներ յանկարծ քեզ եւս կը համակէին արուեստին մտահոգութեամբ, եւ հրճուանքը ղէմքիդ վկայականն էր անոնց հարազատ ու մաքուր արտայայտութեան:

Ահա եւ «Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ »ը, որուն վերջաւորութեան օտար մը պիտի հարցնէր վատահ ,— «Ո՞ր սէնփոնին է»:

Ախտո՛ս որ վար նայեցայ վերնատունէն եւ սկսայ հաշուել ներկայ պատաւ կիները.— ճիշդ 45 լաչակաւոր մայրիկներ, երկիւղածութեամբ զրաւած ցանցառ անկիւնները: Ղեկավար թէ երգիչ, մեներգող կամ օժանդակ լաւ է որ երբեք չեն հաշուեր ներկաները, այնքան սիրով նուիրուած են իրենց արուեստի գործին:

Ինքնաբերաբար հարցումներ կուգան լեզուիդ ծայրը: Քանի՞ մարսիլհայ լսած է Փրատոյի երգչախումբին պատարագը: Մարսիլհայը դիտէ՞ արժէքը այդ խումբին եւ հոն տարուած աշխատանքը:

Պիտի չտարակուսէի, եթէ մէկիկ մէկիկ համրած չըլլայի ներկաները, մայիսեան այդ աղուո՛ր կիրակին: ՍՕՍԻ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄԵԾՆ ՏԻԳՐԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Փարիզի «Հայագիտական ուսումնասիրու – թեանց Կեդրոն»ին երկրորդ դասախօսութիւնը տեղի ունեցաւ չաբաթ օր կէսօրէ վերջ, Սորպոնի «Թիւրկո» ամփիթեատրոնին մէջ: Սրահը ամբողջ – ովին լեցուն էր հայ եւ ֆրանսացի ընտրեալ բազմութեամբ մը:

Բանախօսն էր ծանօթ ակադեմական պատմա – դէտ եւ կեդրոնին փոխ–նախագահ Պ.René Grousset: Նիւթը՝ «Մեծն Տիգրան»: Այս բանախօսութիւնը ծանուցած էր Փարիզի ձայնասփիւռը, իր օրուան լուրերու բաժնին մէջ :

Հմուտ ակադեմականը բազմաթիւ աղբիւրներէ քաղուած պատմական եւ վաստաց տուեալներով, ներկայացուց մերպատմութեանմեծագործնական ձերէն մէկուն՝ Տիգրան Մեծի գործունէութեան շրջանը, անոր մղած բազմաթիւ յաղող կռիւները, վարած դիւանագիտութիւնը, մինչեւ «արքայից արքայ» տիտղոսին հասնիլը: Ցաղթանակներն ու ձախողութիւնները եւ անոնց դրդապատճառները: Եզրակացնելով, դուսւ որ Տիգրան թէեւ կորսնցուց իր ընդարձակածաւալ կայսրութիւնը, բայց յաջողեցաւ հիմը դնել քաղաքական եւ ազդային միացեալ Հայաստանին, որ մինչեւ այն ժամանակ բաժնուած էր տարբեր իշխանութիւններու միջեւ:

Ճիշդ մէկ ժամ տեւող այս բանախօսութիւնը արժանացաւ երկարատեւ ծափերու: (Մանրամասնութիւնը պիտի տանք առանձին) :

Բանախօսութենէն վերջ կեդրոնին ժրաջան քարտուղարը, Պ. F. Feydit, իր փակման խօսքին մէջ չնորհակալութիւն յայտնելով յարդելի բանախօսին եւ ներկաներուն, ներքողը հիւսեց հայ ժողովուրդին աշխարհին մատուցած մշակութային ծառայութիւններուն: Հայ ժողովուրդի ժամանակակից ազդեր, Բաբելոնացիներ, Փիւնիկեցիներ, Փռիւգիացիներ եւ ուրիշներ անհետ կորսուեր են պատմութեան բեմէն, բայց հայ ժողովուրդը կ'ապրի իր մշակոյթով եւ ստեղծագործական յատկութիւններով :

Այս առթիւ Պ.Feydit հաղորդեց թէ յարդելի բանախօսը պատրաստած է Տիգրան Մեծի պատմութիւնը, որ լոյս պիտի տեսնէ մօտ ատենէն:— Ա.

ԹՐՔ. ԲԱՆԱԿԸ ՊԻՏԻ ՁՕՐԱՆԱՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴՐԱՄՈՎ

«Հայկական խնդիր չկայ»

Ամերիկեան մեծ գործակալութեան, «Եունայթըտ Փրէս»ի Թղթակիցը կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցած է Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահին հետ: Ստորեւ՝ հարցումներն ու պատասխանները, որոնք եղած են գրաւոր :—

Հարցում.— Կրնա՞ք ըսել թէ ինչպէս պիտի գործածէք այն վարկերը զոր ձեզի պիտի տրամադրեն Մ. Նահանգները: Տնտեսակա՞ն թէ զինուորական նպատակներու պիտի գործածէք:

Պատասխան.— Մ. Նահանգներուն տալիք դրամական օգնութիւնը պիտի գործածուի զինուորական նպատակներու: Գալով տնտեսականին, փոխատուութիւն մը պիտի խնդրենք Միջազգային Դրամատունէն :

Հ.— Թուրքիա մէկդի դնելով միակ կուսակցութեան դրութիւնը, ընդունեց բազմաթիւ կուսակցութեանց դրութիւնը: Ուրիշ ի՞նչ միջոցներ կը նախատեսուին ժողովրդապետական կարգուսարքի հաստատման համար:

Պ.— Անկեղծ են մեր չանքերը ժողովրդավար կարգուսարքը զարգացնելու եւ կեանքի ժողովրդավար եղանակ մը հաստատելու համար: Ժողովրդապետութեան բարեչըշումը պիտի չարունակուի անընդհատ, մինչեւ որ իր խոհալ ձեւին հասնի:

Հ.— Ի՞նչպէս կը նախատեսէք Տարտանէլի ապագան: Թուրքիա որոշմադի՞ր է որոշ ծրագիր մը ներկայացնելու ապագայ տրեւէ խորհրդաժողովի:

Պ.— Ինչպէս յայտարարուած է խորհրդային կառավարութեան ուղղուած երկու ծանուցագրներով (1946 Օգոստոս 22 եւ հոկտ. 18), Թուրքիա համոզուած է թէ Նեղուցներու ներկայ կարգուսարքը ամէնէն արդար եւ ամէնէն հաւասարակշիռ դրութիւնն է որ կրնայ գոհացում տալ բոլոր կողմերուն: Եթէ ո եւ է պետութիւն դանգատելու պատճառներ ունի, կրնայ խորհրդաժողովի մը գումարումը պահանջել, փոփոխութիւններ կատարելու համար, համաձայն Մոնթրէօյի պայմանագրով հաստատուած ձեւակերպութեանց :

Հ.— Ներկայիս հայկական խնդիր մը կա՞յ Թուրքիոյ մէջ:

Պ.— Հայկական խնդիր մը գոյութիւն չունի Թուրքիոյ մէջ, որովհետեւ բոլոր բաղաքացիները հաւասար իրաւունքներ կը վայելեն, առանց կրօնի կամ ցեղի խտրութեան:

Հ.— Նկատի առնելով Թուրքիոյ մեծ դերը պալքանեան պետութեանց զարգացման մէջ, կըրնա՞ք ըսել թէ Թուրքիա կրնայ ապագային վերակսկիլ նոյն դերը:

Պ.— Թուրքիա պատրաստ է, Միացեալ Ազգերու դաշինքին սահմաններուն մէջ, ինչպէս եւ իր պալքանեան դրացիներուն հետ դործակցելու, ի խնդիր խաղաղութեան ամրապնդումի :

Հ.— Ներկայ պարագաներուն մէջ կարելի կը դանէ՞ք աւելի սերտ դործակցութեան մը ծնունդ տանի հետ:

Պ.— Թրքական քաղաքականութեան սկզբունքներէն մէկն է զօրացնել դործակցութիւնը ամէն ասպարէզի մէջ, մեր բարեկամ ծոյներուն հետ:

Հ.— Թուրքիա տրամադի՞ր է Տարտանէլի մէջ խարիսխ մը տալու ռեւէ օտար պետութեան:

Պ.— Վիճաբանութեան առարկայ չի կրնար ըլլալ որեւէ խնդիր որ կապ ունի Թուրքիոյ հողային ամբողջութեան կամ դերիչխանութեան հետ:

Հ.— Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ չատ խօսուեցաւ Թուրքիոյ դործակցութեան մասին արաբական աշխարհին հետ: Կրնա՞ք արտայայտուիլ այս հարցին առթիւ պարզուած հեռանկարներու մասին:

Պ.— Թուրքիա կ'ուզէ դործակցիլ — միշտ Միացեալ Ազգերու Դաշինքին սահմաններուն մէջ— իր արաբ դրացիներուն հետ որոնք դարերով մասին բնակեցան: Անվիճելի է Թուրքիոյ բարեկամութիւնը արաբական երկիրներուն համար: Թուրքիոյ ամէնէն անկեղծ բաղձանքն է ամէն օր ամրապնդել սիրալիր յարաբերութիւնները, ամէն ատպարէզի մէջ, Արաբական Դաշնակցութեան կապուած երկիրներէն իւրաքանչիւրին հետ, երկիրներ որոնք ժառանգորդներն են աշխարհի ամենամեծ քաղաքակրթութիւններէն մէկուն :

Le Monde եւս հրատարակելով Իսմէթ Ինէօնիւի յայտարարութիւնները, հետեւեալ մանուածապատ դիտողութիւնը կ'ընէ խմբագրական ձեւակերպութեամբ մը.

— « Իր կարգ մը հաւաստիքները իրենց բացարձակ հանդամանքովն իսկ, անշուշտ կրնան վիճելի դառնալ, մասնաւորապէս այն կէտը ուր Իսմէթ Ինէօնիւ կը չօշափէ փոքրամասնութեանն խնդիրը: Հարցը այդպէս մեկնելու եղանակը եթէ կը համապատասխանէ Անդարայի վարիչներուն անկեղծ բաղձանքին, թերեւս միշտ ալ իրականութեան արտայայտութիւնը չէ: Եւ ասոր մէկ հետեւանքն է — ոչ աննշան — խորհրդային սպառնալիքը որ մեծ չափով կը զսպէ քէմալական փորձարկութիւնը » :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԱՀՈՒԱՆ ՊՈՂՈՏԱՑԻՆ ՎՐԱՑ

Այս որբանոցն էինք երկու չաթաթէ ի վեր, երբ Թուրք մը նամակ մը եւ վերմակ մը բերաւ հայրիկէն։ Նամակը, որ Կիւմուշխանէէն էր, ուղղուած էր մօրաքոյր Ազնիւին։ Բանի մը անգամ կարդաց, չփոթութեան մատնուելով անոր բովանդակութենէն։ «Մայրիկը եւ ես նոր հասանք Կիւմուշխանէ եւ հանդիստ ենք», կը գրէր Հայրիկը։ (Ճիշդութեամբ կ'ընդօրինակեմ նամակը)։ Աջսոր կ'երթանք կառքով մը։ Անհոգ եղէք մեր մասին, բացարձակ ապահովութիւն խոստացան մեզի։ Ուշացած կերակուր մի՛ տար։ Վերմակ մը կը ղրկեմ որպէսզի վտահ ըլլամ թէ պղպիտի չառնեն»։

Հայրիկին ձեռագիրն էր, կասկած չէր կրնար ըլլալ այդ մասին։ Իմացանք որ Մայրիկին հետ յանձնուեր էին ոստիկանութեան, երեք չաթաթ պահուելէ վերջ։ Ինչքա՜ն կորնցուցեր էր հայրս։ Երբ ոստիկան-զինուորները երկու ձերբակալուած ոճրագործներու պէս փողոցներէն կ'անցընէին, մայրիկը բարձրաձայն կը հեծկլտար. «վերադարձուցէք զաւակներ՛րս։ Ո՞ւր են զաւակներս։ Ո՞ւր տարիք»։ Յոյները անոր ջղաձիգ ողբերը լսելով դուցած են իրենց պատուհանները եւ լացած։

Բայց մենք չպռոտացինք Հայրիկին նամակը կարդացած տեն եւ ոեւէ բան չըսինք։ Վիշտեր կան որոնք այնքա՜ն խոր են որ բառերը կամ արցունքը անոր կը մնան։

Կիւմուշխանէն, ծովէն 60 մղոն դէպի ներս, որ նշանաւոր է իր տանձերով եւ խնձորներով, եւ իր անունը կազմուած արծաթի հանքերէն, հիմա նոր եւ սարսափելի նշանակութիւն մը ստացած էր, իրրեւ կայանը դէպի ներս ուր կ'անհետանա՛ յին աքսորեալներու կարաւանները Տրապիզոնէն։ Մեր ծնողները Կիւմուշխանէ հասած էին եւ յայտնի է թէ որոշ առանձնաշնորհներ կը վայելէին, որոնք մերժուած էին ուրիշներու։ Անոնք կառք մը ստացած էին, կրցած էին հաղորդակցութեան մտնել մեզի հետ, բայց Կիւմուշխանէէն չատ անդին պիտի երթայի՞ն։ Կր կասկածէինք։ Արդա՛ րեւ, այլեւս որեւէ յոյս չունէինք թէ նորէն պիտի տեսնէինք զանոնք։

Այս թուրքը, որ բաւական բարի մարդ մր կ'երեւար, մեզի ներկայացաւ իրրեւ հայրիկին բարեկամը եւ ուզեց մեզ իր տունը տանիլ։ Մեզ վրայտահեցուց թէ կրնար ապահովել մեր արձակումը։ Բայց մանաւանդ պղղեցիկ եւ բարեկեցիկ մէկու մը երեւոյթը չունէր, լայն չափազանց հագած էր եւ ոչ թէ եւրոպական հագուստ։ Մենք չուզեցինք բաժնուիլ Վարդանոյշէն եւ Գառնիկ հօրեղբօրս եւրեք զաւակներէն։ Ինչ որ ալ ըլլար, մեր ճակատագիրը պիտի կապէինք անոնց հետ։ Ազնիւ մօրքոյրը պիտի կապէինք անոնց հետ։ Ազնիւ մօրքոյրը իննգկին էր ուրիշներու։ Անոնք կառք մը ստացած էին, կրցած էին հաղորդակցութեան մտնել մեզի հետ, բայց Կիւմուշխանէէն չատ անդին պիտի երթայի՞ն։ Կր կասկածէինք։ Արդա՛ րեւ, այլեւս որեւէ յոյս չունէինք թէ նորէն պիտի տեսնէինք զանոնք։

Այս թուրքը, որ բաւական բարի մարդ մր կ'երեւար, մեզի ներկայացաւ իրրեւ հայրիկին բարեկամը եւ ուզեց մեզ իր տունը տանիլ։ Մեզ վրայտահեցուց թէ կրնար ապահովել մեր արձակումը։ Բայց մանաւանդ պղղեցիկ եւ բարեկեցիկ մէկու մը երեւոյթը չունէր, լայն չափազանց հագած էր եւ ոչ թէ եւրոպական հագուստ։ Մենք չուզեցինք բաժնուիլ Վարդանոյշէն եւ Գառնիկ հօրեղբօրս եւրեք զաւակներէն։ Ինչ որ ալ ըլլար, մեր ճակատագիրը պիտի կապէինք անոնց հետ։ Ազնիւ մօրքոյրը, Վարդանոյշը, Վիքթորիան, Միքայէլը եւ Սիմոնը դողդողալով իրար փակած էին եւ աւրիններու կը ցցուէին իրենց դլուխներուն վերեւ։ Նուարդը։ Եւգինէն եւ Զեփիւռը չեսայ։ «Ո՞ւր են». հարցուցի։ Ըսին թէ չէնքին մէջ են ուրիչ աղջիկներու հետ։ Դուռը կղպուած էր, բայց կրնայինք լսել անոնց աղաղակները։

Ոստիկան-զինուորները մեզ Հայոց Առաջնորդարանը տարին։ Փողոցները այնքան տարօրինակ կ'երեւային մեզ բանտարկութենէն ի վեր։ Նայելով մեր դպրոցին չէնքին եւ խաղադետնին, Առաջնորդարանին չորսկողմին մէջ, կր տեսնէի իմ անհետացած դասընկերներուս տղիները որոնք դիւային խաղեր կը խաղային մահուան լուրթեան մէջ։

Ուրիշ կեղծ որբանոցներէ ալ կիներ, աղջիկներ եւ մեզի պիտի աքսորեն առաւոտն։

Այդ դիշերը, մեր մահուանը սպասելով, կըծկուեցայ բազկաթոռի մը մէջ, վախնալով չունչ առնել։ Սեղանին վրայ լամպարը կը վառէր արեան – կարմիր լոյսով մը։ Պարզ անասնական վախը որ մեզ համակած էր, կը բաւէր ոեւէ մէկը խենդեցնելու։ Բոլորս ալ քիչ մը չիմարացած էինք երբ մտահոդութեամբ կ'որճայինք մեր անմեղ – չական ճակատագրին վրայ, լարուած լուրթեան մը մէջ, իրարու կրթնած ուժ առնելու համար, եւ սակայն զարհուրելի կերպով մինակ։

Աթոռիս մէջ կը քնանայի եւ երբ աչքերս բացի տեսայ որ միւսները խոնուած էին սենեակին մէջ, լուրջ եւ լուռ, արեան–կարմիր լոյսին մէջ, թմրած անքնութենէն։ Կր թուէր թէ արդէն մեռած էինք եւ ես ուրիչ բան չէի տեսներ եթէ ոչ դիներ։ Անոնք արթնցած էին, անոնց աչքերը բացէին, բայց քարացած կ'երեւային։ Դուրս ելայ եւ դպայ Ազնիւ մօրաքոյրի թեւերուն, եւ դող ելայ երբ խօսեցաւ։

Ներ եւ մանչեր բերած էին Առաջնորդարան եւ հասկցանք թէ մեզ պիտի աքսորեն առաւոտն։

Այդ դիշերը, մեր մահուանը սպասելով, կըծկուեցայ բազկաթոռի մը մէջ, վախնալով չունչ առնել։ Սեղանին վրայ լամպարը կը վառէր արեան – կարմիր լոյսով մը։ Պարզ անասնական վախը որ մեզ համակած էր, կը բաւէր ոեւէ մէկը խենդեցնելու։ Բոլորս ալ քիչ մը չիմարացած էինք երբ մտահոդութեամբ կ'որճայինք մեր անմեղ – չական ճակատագրին վրայ, լարուած լուրթեան մը մէջ, իրարու կրթնած ուժ առնելու համար, եւ սակայն զարհուրելի կերպով մինակ։

Աթոռիս մէջ կը քնանայի եւ երբ աչքերս բացի տեսայ որ միւսները խոնուած էին սենեակին մէջ, լուրջ եւ լուռ, արեան–կարմիր լոյսին մէջ, թմրած անքնութենէն։ Կր թուէր թէ արդէն մեռած էինք եւ ես ուրիչ բան չէի տեսներ եթէ ոչ դիներ։ Անոնք արթնցած էին, անոնց աչքերը բացէին, բայց քարացած կ'երեւային։ Դուրս ելայ եւ դպայ Ազնիւ մօրաքոյրի թեւերուն, եւ դող ելայ երբ խօսեցաւ։

(2) ԼԵՒՈՆ Զ. ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆ

Մանուկներու տօնը

Ֆրանսայի մէջ Ս. Համբարձման տօնը մանուկներու տօնն է. այդ օրը պատանեկութեան հասած տղայք եւ աղջիկները ս. Հաղորդութիւն են ընդունում։

Փարիզի Հայոց եկեղեցական վարչութիւնն ու եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնները եւս ընդառաջ դնալով հայ հաւատացեալներու ցանկութեանը Ս. Համբարձման տօնը հայ պզտիկներու օր են յայտարարել, եւ նշանակել են, որ այդ տօնին մեր փոքրիկները եւս ս. Հաղորդութիւն ընդունեն եկեղեցի գալով։ Այս պարագան չատ դեղեցիկ առիթ է, որ մեր պզտիկները ժողովուրդն մէկ տեղ եւ միմեանց ճանաչեն, որպէս հայ մանուկներ, հայերէն խօսին եւ հայ մշակոյթով հնչեն։

Այս տարի ս. Համբարձման տօնը գալիս է Մայիսի 15ին Հինդշաբթի օրը, եւ հայ մայրերն ու հայրերն ամէն միջոց դործ պիտի դնեն իրենց երեխաներուն այդ օրն եկեղեցի բերել եւ ս. Հաղորդութեանը մասնակից անել։

Հետեւեալ փոքրիկ խրատականն ալ ցանկալի է, որ մամիկներն ու պապիկները, ինչպէս նաեւ մայրերն ու հայրերը կարդան իրենց զաւակներուն եւ բացատրեն եկեղեցի երթալու նպատակը.—

«Առեալ մանուկ մի կացոյց ի մէջ նոցա, եւ ընկալեալ 'ի գիրկս իւր ասէ ցնոսա, որ միանդամ յայսպիսի մանկտւոյ ընկալցի յանուն իմ, դիս ընդունի...»

«Մի տղայ առնելով կայնեցուց նրան աշակերտներու առջեւ, ու գրկելով նրան ասաց իր աշակերտներուն։ Ով որ այսպիսի մանուկներից մէկին սիրէ, դրուէ իմ անունով՝ նշանակում է ինձ կը սիրէ եւ կ'ընդունէ...»։ Աւետարան

Սիրելի մանուկներս, դուք երեւի գիտէք, որ Քհսուս Քրիստոս 12 աշակերտ ունէր, որոնց հետ նա շրջում էր քաղաքից–քաղաք, դիւղից–դիւղ եւ քարոզում էր ժողովրդին իւր Աւետարանը։ Մի օր երբ նոքա վերադառնում էին տուն, Քհսուսն առաջից կ'երթար, իսկ աշակերտները յետեւից, եւ աշակերտները միմեանց հետ կը վիճէին, թէ ո՞վ է նրանց մէջ մեծը։ Երբ տուն հասան Քրիստոսը հարցրեց իր աշակերտներուն, թէ «ինչի մասին էիք վիճում ճանապարհին», բայց աշակերտները լուռ էին, ոչինչ չէին պատասխանում, որովհետեւ ամաչում էին ի՞նչ պատասխանեն... Քհսուսն իրենց Աստուածն էր եւ մեծ Ուսուցիչը – Վարդապետն երկնքից իջած, բայց իրեն պահում էր չատ խոնարհ ու հեղ, աշակերտներու հետ վարուում էր ինչպէս իր եղբայրներու եւ ընկերներու հետ, ու երբեք իրեն չէր ցոյց տայ, որ մեծ է իր աշակերտներից, մինչդեռ աշակերտները միմեանց հետ տաք–տաք վիճաբանում էին, թէ ո՞վ է նրանցից մեծը...

Քհսուս դիտէր ամէն ինչ... Նա առաւ մի մանուկ կանդնեցրեց աշակերտներու առջեւը, գրկեց նրան, համբուրեց եւ ասաց.— Ով որ ցանկանում է մեծ լինել՝ այս մանուկի նման մաքուր–յոտակ սիրտ պիտի ունենայ։

Սիրելի մանուկներս եւ անուշիկ դառնուկներս, Քհսուս Քրիստոս ամենից չատ կը սիրէր ձեզի նման փոքրիկները։ Ինչո՞ւ, որովհետեւ նա գիտէր, որ ամենից մաքուր, ամենից յոտակ մանուկներու սիրտն է։ Որ նոքա միամիտ են ու անմեղ ինչպէս աղաւնիները, եւ հեղ–խոնարհ, լսող ինչպէս դառնուկներն Աստուծոյ, որոնք միշտ սիրում յարդում են իրենց ծնողաց, լսում հայրիկին – մայրիկին, մեծ մօրն ու հօրը բոլոր մեծերուն եւ ուսուցիչներուն, մանաւանդ ուսուցիչներուն։

Եւ սիրելի մանկիկներս, դուք միշտ պիտի ջանաք ձեր կեանքի մէջ, երբ մեծցաք, դարձեալ ադաւնիներու նման անմեղ–միամիտ մնաք, դառնուկներու նման հեղ – խոնարհ։

Համբարձման տօնը ձեզ համար մեծ նշանաւոր տօն է։ Երթալու էք այդ օրն եկեղեցի, որպէսզի ս. Հաղորդութիւն ընդունիք, այսինքն Քրիստոսի անապական–մաքուր, սուրբ Մարմինն ու Արիւնն ընդունիք, ու միանաք Քհսուս Քրիստոսի հետ, նորա նման մաքուր, անարատ լինիք։

Թէեւ ձեր սրտերը մաքուր են ու յոտակ, բայց դուք պէտք է աւելի մաքրիք զանոնք։ Ցիշեցէք, թէ արդեօք մի՞շտ լսում–յարդում էք ձեր ծնողքը, ուսուցիչները։ Չէ՞ք վշտացնում նրանց հակառակ դնալով նոցա պատուէրներուն։ Եթէ արած էք այդպիսի բան՝ ներումն խնդրեցէք անմիջապէս նրանցից համբուրելով նոցա ձեռքը եւ խոստանալով, որ կ'աշխատէք այլեւս չվշտացնել հայրիկին–մայրիկին, մամիկին եւ պապիկին, ինչպէս նաեւ ձեր եղբայրներին եւ քոյրերին։ Ձեր սրտերից հեռացուցէք չարութիւնը, երբեք սուտ չխօսէք, ոչ մէկուն վատութիւն չանէք, եւ եղէք միշտ բարի, սիրեցէք ձեր քոյրերը, եղբայրները, ուսուցիչները հայրիկը – մայրիկը, դրացիները եւ ընկերները։ Եւ այն ժամանակ Թէ Աստուած, Թէ Քհսուս Քրիստոսն ալ ձեզ կը սիրէ ու կը պահպանէ։

Այն եկեղեցին ուրտեղ դուք կ'երթաք աղօթելու եւ ս. Հաղորդութիւն ընդունելու Հայոց եկեղեցին է, հայ ժողովուրդի աղդային սեփական եկեղեցին, որի սուրբ աւազանի մէջ մկրտուած էք դուք, նաեւ ձեր հայրերը, մայրն ու պապերը։ Պէտք է միշտ սիրէք այդ եկեղեցին եւ պաշտէք, ուրտեղ էլ դանուիք դուք, յաճախ գաք եկեղեցի ու չմոռնաք նրան երբեք, որովհետեւ ինչպէս հաւն իր ճադուկները, այնպէս ալ այդ եկեղեցին մեզ պահել–պահպանել է իր թեւերուն տակ։

Պէտք է սիրէք Հայոց աղգն ու ժողովուրդը, մեր սուրբ Հայրենիքը, Հայաստան աշխարհը, որովհետեւ ձեր մայրիկն ու հայրիկը, ձեր պապիկն ու մամիկը բոլորն ալ Հայաստանից են եկած այստեղ ու Հայոց աղգի որդիներն են։ Դուք ալ հայ աղգի փոքրիկ – սիրունիկ զաւակներ էք, ուրեմն երբեք չմոռանաք, որ դուք Հայ էք։ Երբ ձեզ հարցնեն թէ ո՛ր աղգի զաւակներ էք դուք՝ հպարտութեամբ, առանց խաչուելու պատասխանեցէք — մենք հայ ենք ու հայ ժողովուրդի զաւակներ ենք։ Որովհետեւ նա՝ ով իր աղգը եւ Հայրենիքը կ'ուրանայ, նոյն է թէ իր հարազատ մայրիկին ու հայրիկին կ'ուրանայ։

Սիրելի մանուկներս, ի՞նչպէս օտարները պիտի ճանչնան, որ դուք Հայ էք,— այն ժամանակ երբ դուք հայերէն խօսիք ու հայերէն կարդալ – դրել դիտնաք։ Եթէ դուք հայերէն չսորվիք եւ չխօսիք, ձեր փոխարէն Թրասացի երեխաները հայերէն լեզուն չեն սորվիր եւ չեն խօսի, որովհետեւ նրանք Ֆրանսացի են ու պարտաւոր են իրենց Ֆրանսերէն լեզուն սորվել–խօսիլ։ Ուրեմն դուք ալ Հայ լինելով՝ պարտաւոր էք ամենից առաջ հայերէն լեզուով դրել–կարդալ սորվել, ու պէտք է միշտ հայերէն խօսիք ամէն տեղ, ուրտեղ որ լինէք առանց ամաչելու եւ քաշուելու։

Եւ այն ժամանակ Քհսուս Քրիստոսը ձեզ պիտի չատ սիրէ ու օրհնէ։ Հայոց Աստուածը ձեզ առատ ձեռքով պիտի պահէ–պահպանէ, ձեզ խելօք չատ խելօք մարդիկ դարձնէ։

Դեղեցիկ ձադուկներս, տղերք, չատ տղերք, մեզ պէս օտարութեան մէջ չապրիք, այլ մեր Հայրենիքում, Հայոց երկնքի տակ հայ տղերք, երջանիկ, չատ երջանիկ տղերք։

ԱՐՍԷՆ Ա.Ի. ՔԱՀ. ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑ

ԹԱՔՈՒՆ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

Մայիս 4ին բանախօսութիւն մը տրուեցաւ, Ժէօկրաֆի սրահին մէջ Ֆրանսական երկսեռ բարեդործութեան մը առջեւ։

Նիւթը հետաքրքրական էր եւ ունկնդիրները յարուած ուշադրութեամբ կը հետեւէին բանախօս Պ. Գրիմիթէլին, որ բացատրեց «կեանքին մէջ թաքուն ուժերուն» (L'occultisme dans la vie) խմաստը, ծագումը եւ տարողութիւնը։

Բանախօսը յայտարարեց թէ նիւթը սահմանափակ, աղքատ եւ անկարող է միտքին եւ հոգիին ուժին քով, թէ դիւրին է խուսափիլ նիւթէն, բայց ոչ մտքէն որ կը պարփակէ անծանօթը եւ խորհրդաւորը, եւ որ կը պաշարէ, կը տոդորէ, կր տոչորէ, եւ կը չարչարէ մարդ էակը։ Ցիշատակեց հին եւ նոր հեղինակութիւններ եւ ծանրացաւ մասնաւորապէս Մօրիս Մէթէրլինկի վրայ։ Բացատրեց վեցերորդ զգայարանքի եւ չորրորդ տրամադիծի վարկածները։

Պ. Գրիմիթէլ չմոռցաւ հայկական քարոզութիւն մըն ալ կատարել, ջերմապէս դնահատուելով։

Բանախօսը խնդացուց բոլոր ժողովականները, երբ անդրադարձաւ զուարճալի նիւթի մը, աւելորդապաշտութեան։

Յօսք առին նմանապէս Պ. Սքարա (եդիպտացի դիտնական մը) եւ Պ. Խուար Սապէ, հաւաքոյթին կարող եւ պերճախօս կաղմակերպիչը։ Նիստը տեւեց չուրջ երեք ժամ։

Իրազեկ

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՈՒԹ

Վենետիկի մէջ անցեալ օգոստոսին մեռաւ պրօֆ. Փասքալ Մինաս (Յարութիւն Մինասեան) : Որդին ծովային նախարարութեան բժշկապետ դնդ. Ցակոբ պէյ Մինասեանի : Ծնած է Տորսոն, 1880ին : Նախակրթութիւնը ստացած է Գատըգիւղի Մխիթարեան վարժարանը, անկէ ալ Փատուայի բժշկական համալսարանը : Կը գործէ նաեւ Փարիզի հիւանդանոցներուն մէջ : Վերադառնալով Իտալիա կը մասնակցի քննութեանց եւ կը ստանայ պրօֆէսօրի տիտղոս : Կը վարէ Իտալիոյ քանի մը հիւանդանոցներու բժշկապետութիւնը, ինչպէս նաեւ առողջապահական քննիչի պաշտօնը :

Անդամ եւ ընդհ. քարտուղար Իտալական Մորթ – Ախտաբանական ընկ.ման, պսակաւոր Փըրանսական Ակադեմիին : Ունի բժշկական շատ մը կարեւոր ուսումնասիրութիւններ :

Հանգուցեալը եղբայրն էր զրագիտուհի Իսկուհի Մինասի եւ Պ. Ժան Մինասեանի, նոյնպէս քոլ Փրանսազէտ եւ հեղինակ : Մինաս ընտանիքը մտաւորականներու եւ արուեստագէտներու ընտանիք մը եղած է : 1908ին անոնք Պոլսոյ մէջ կը խմբագրէին «Լա Փաթրի» գրական, գեղարուեստական չաբաթաթերթը :

ՈՒԻԼԵԼՄ ՍԱՐՈՑԵԱՆԻ մասին մեծ գովեստով կ'արտայայտուի նաեւ հեղինակը մամուլը. — « Սարոյեան, հալածական ցեղի զաւակ, երբեք չի ծածկեր իր հայկական ծագումը, ընդհակառակն, հպարտութեամբ կը պոռայ, քանի որ կը պահէ իր մականունը եւ իր գիրքերէն մէկուն խորագիր կը դնէ «Անունս Արամ է» :

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՑ «Արաքս» թերթի խմբագիր Արամ Ստեփանեան, որուն մահը հաղորդած էինք, ծնած էր Պոլիս, 1887ին : Ցաճախած էր կեդր. Վարժարանը եւ մտած մամուլի ասպարէզը : Աչ – խատակցած է «Արեւելք»ի, «Սուրհանդակ»ի, «Բիւրակն»ի : 1908—1909 Նուպար Եաղճեանի հետ կը հիմնէ «Շանթ» տպարանը եւ համանուն պարբերաթերթը : Գահիրէի մէջ 1944ին հաստատեց իր տպարանը, ուր «Արեւ»ի գրաշարապետութիւնը տանձնեց : Եղած է գրաշարապետ զանազան թերթերու :

ՓԱՐԻԶԷՆ ՊՈԼԻՍ ԳԱՑԱԾ է վերջերս Փրանսացի արուեստագէտներու խումբ մը, ղեկավարութեամբ ղերասան Ժան Մարշայի, տալու համար կարդ մը ներկայացումներ : Խումբին մէջ կը գըտնուի Հայուհի մը, Օր. Ալիս Սափրիչ, որուն մասին գովեստով կարտայայտուին, չատերու կարդին նաեւ խումբին ղեկավարը : Անգարայի մէջ ալ ներկայացում մը տրուած ըլլալով, նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւ ծաղկեփունջ մը ղրկել տուած է Օր. Սափրիչի, իր այցառմամբ : Օրիորդը նախապէս յաճախած է Պոլսոյ Պէզազեան վարժարանը, սակայն կէս ձգած ըլլալով հայերէնը մոռցած է :

ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ Ապրիլ 28ին երրորդ անգամ ըլլալով ներկայացուած է Լ. Շանթի «Հին Աստուածները», երիտասարդաց Թատերախումբին կողմէ : Ներկայ եղած է հոգ եւ ընտրեալ բազմութիւն մը :

ՀԱՆԴՈՒՑԵԱԼ Նարսէյեան պատրիարքին թաղօնները անձամբ յանձնուած են իրաւարար Պ. Կեսարեանին, ինչպէս հաղորդած էինք : Պոլսոյ վերջին թղթակիրէն կ'իմանանք թէ հանդուցեալ պատրիարքին անուան սկզբնատառերը փորագրուած արծաթապատ դաւազանին փոխարէն տարուած է կապարեայ կոթով ուրիշ դաւազան մը : Միեւնոյն ատեն հաստատուած է որ կը պակսին 50 Ռուէտի ֆօնսիէներու 150 կտրօնները:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ թերթերը մեծ գովեստով կը խօսին երիտասարդ երաժշտագէտ հայուհի Օր. Արաքսի Ալպէկեանի մասին : Շրջանառութիւը կրնայ բարձր. վարժարանէն, ուր ստացած է չքնաղ, իրրեւ վարձատրութիւն երաժշտութեան մէջ կատարած կարեւոր դործերու : Միչեկրնի համալսարանը աւարտած է պսակաւոր երաժշտութեան աստիճանով եւ ստանձնած նոյն հաստատութեան մէջ օգնականի պաշտօնը, 1944ին արժանացած է մէրթըր (վարպետ) տիտղոսին : Ֆրանսացի երաժիշտ Լմմա Պօյնէթի առաջնորդութեամբ դաշնակի դասերու կը հետեւի երկու տարի : Կր հետեւի նաեւ ձիւլիըրտ երաժշտական դպրոցի դասընթացքներուն եւ Գոլոմպիա համալսարանին : Օր. Ալպէկեան այժմ Հինորիքս գոլէժի երաժշտական ուսուցչախումբի մէկ անդամն է, իրրեւ օգնական փրոֆէսէոր ու կ'աւանդէ դաշնակի եւ տեսական դիտութեան դասեր :

ՊԷՅՐՈՒԹի մէջ մեռած է Տոքթ. Պաղտասար Մելքոնեան : Ծնած էր Ատանա 1877ին: Բժիշկ – մանագէտ մարդակազմութեան, վարձատրուած էր Փրանս. Պատուոյ Լեգէոնի եւ սուրիական Արժանեաց չքանչանով : Կը պաշտօնավարէր Պէյրութի Փրանս. բժշկական համալսարանին մէջ: Անցեալ պինդաղարին եղած է ներկայացուցիչ Փարիզի Ազգ. Պատուիրակութեան :

ԱԹԻՆԻ մէջ տեղի ունեցած է Պ. Ցովհ. Մարեանի 55 ամեայ ուսուցչական գործունէութեան յոբելեանը Ապրիլ 14ին «Պարնասոս» սրահին մէջ, հովանաւորութեամբ Ազգ. կեդր. Վարչութեան եւ նախագահութեամբ առաջնորդին :

Նախնական ուսումն ստացած է ծննդավայրին Քրքաղաճի մէջ: Գործած է մասնաւորապէս Փոքր Ասիոյ դաւառներուն մէջ: Նախընտրելով մոռացած, անտեսուած անկիւնները, նուիրուած է հայ բնակորներու լուսաւորութեան գործին : Փոքր Ասիոյ աղէտէն վերջ փախած էր Ցունաստան, ուր կը շարունակէր իր կրթանուէր պաշտօնը :

ՄԱՄՈՒԼ

ՎԵՐԱՑՆՈՂ ՍՈՒՐԻԱՆ

Հալէպի «Արեւելք»ը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Սուրիոյ ազատագրութեան Ա. տարեդարձին առթիւ որ լրացաւ Ապրիլ 17ին.

— Լրացաւ տարին՝ ֆրանսական ուժերու պաշտօնական պարպումէն ասդին : Տարին լրացաւ սուրիական անամպ ազատութեան : Մենք կ'ըմբռնենք թէ ինչ կը նշանակէ անամպ ազատութիւն մը՝ սեփական երկինքի տակ, սեփական տան մէջ, սեփական ճակատագրի տէր : Գիտենք, մանաւանդ թէ ինչ անհուն ցաւ է ապրիլ ղերութեան տակ, փոյթ չէ թէ սուտ ինքնավարութեան վայլուն պիտակով, Ահա թէ ինչու, սուրիական բացարձակ ազատագրութեան մէջ՝ հայ ժողովուրդը խանդեց իր սիրտէն, իր արիւնէն ու մխիթքն բաժին մը : Ապրեցաւ զտարիւն Սուրացիի մը տենդով, բաժնեց երկրին տիրոջ վիշտը, եղբայրացաւ անոր մտահոգութիւններուն, ու չխնայեց ոեւէ ճիգ՝ նժարին մէջ ծանրութիւն մը աւելցնելու համար, ի նպաստ բնիկ ժողովուրդին : Եկուր էինք, պանդուխտ մնացինք ամբողջ քառորդ դար ու աւելի, բայց երբեւիցէ չզալարուեցան մեր աղիքներն ու սիրտը, որպէս «օտարական»ի, որովհետեւ կոտորուած մեր հայրերուն, եղբայրներուն, մայրերուն ու քոյրերուն սուգը բաժնեց սուրիոյ ժողովուրդը, երդիք ու օթեւան մատակարարեց մեր հալածական բեկորներուն, եւ անապատի դերեզմաններուն վերապահուած մեր ֆիզիքական գոյութիւնը դարձուց նոր կեանքի մը յոյսը՝ մեզի համար: Մեր ֆիզիքական թէ ոգեկան աղատագրութիւնը, երեսուն տարի առաջ, մեզ դարձուց Սուրիոյ կուրծքէն անպաժան չունչ, անոր ընչաուութեան հետ ապրող տարը, միսէն ու արիւնէն «հայրենակից» : Եւ յայտի է, թէ այդ երկար տարիներու ընթացքին ի՞նչ եղան մեր եւ տեղացի բազմութիւններու յարաբերութիւնները : Երախտամոռ չէինք անշուշտ. բայց չեղանք նաեւ պղատոնական երախտաւորեալներ : Շաղախուեցանք երկրի կեանքին, դարձանք լծակ յառաջդիմական բոլոր ճիդերուն, բարդաւաճ Սուրիոյ հաւատարիմ սպասարկուները ուղեցինք մնալ մեր կենցաղով, մշակութային մեր հաստատութիւններով, մարզական մեր կազմակերպութիւններով, ու մանաւանդ աչխատասէր հայ արհեստաւորութեան զանդուածներով :

Ունեցա՛նք ուրեմն մեր բաժինը՝ Սուրիոյ ազատագրութեան խոյանքին մէջ: Ու ասիկա եթէ անդրադարձում մըն է մեզի համար, պետական չրջանակներէ մինչեւ ժողովրդային համեստ խաւերը՝ ապրող ու մշտական համոզում է : Կը բաւէ յիշել արտայայտութիւնները բոլոր այն պատասխանատու անձնաւորութեանց, — վարչապետէն մինչեւ կուսակալ—, որոնք հայ ժողովուրդի ներկայութիւնը՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, կը նկատեն անխառն բարիք մը : Երկէ այդպէս էր. այսօր ալ այդպէս է : Վա՛ղն ալ պիտի ըլլայ այդպէս, եթէ խոհական ու հեռատես մնանք մեր նիստ ու կացին, վարք ու բարքին մէջ, ու խուսափինք դառնալէ միջոց ու դործիքօտարդատանդքներու : Քաղաքական կեանքի մէջ մասնաւորաբար, նորատպատ այս երկիրները կը դուրգուրան իրենց ինքնավարութեան եւ անկախութեան վրայ : Իրենք լրենց մէջեւ կրնան բազմաթիւ վէճեր, տարակարծութիւններ կամ հակումներ ունենալ : Ոչ փութաջանութիւնը, ո՛չ ալ բարեմտութիւնը ունենանք խառնուելու այդ վէճերուն, ի մտի ունենալով միշտ հրձիդիշնամին,—Թուրքը—որ առիթ չուզեր փախցնել՝ մեզ խառնակիչ կամ «հինդերորդ դօրասիւն»ցոյց տալու համար, արաբ երկիրներու մէջ: Ինքնագոհութիւնն ու հեղնաչուրթն արհամարհանքը բաւական չեն չարիքը միշտ ի բաց վանելու : Պետութիւններն ու ժողովուրդները ալ տակաւ վայրկեաններ, կասկածանքի չփոթօրեր կ'ունենան : Պէտք է արթուն մնալ միշտ, ցոյց տալ ողջմտութիւն եւ իրատեսութիւն, խուսափիլ փուչ ու տատամսկ երեւալէ : Ու ասիկա՝ տնտեսարի մարդանքներով չէ որ պիտի կարենանք իրագործել» :

Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆԻ մահուան 35 ամեակին նուիրուած հանդիսաւոր նիստ մը կազմակերպուած է Մարտ 31ին, Գրողներու Միութեան ա – կումբին մէջ: Միութեան քարտուղարի բացման խօսքէն վերջ, Սունդուկեանի կեանքի եւ դրական գործունէութեան մասին ընդարձակ դեկուցում տուած է պրոֆ. Գ. Աբով : Խօսք առած են նաեւ Դ. Դեմիրճեան, Զանիրկեան, ղերասանուհի Օ. Գուլդեան: Տեղի ունեցած է ճոխ համերդ:

ՁԱՅՆԵՐ ԴԱՇՏԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 7 Մայիս (Ցառաջ).— Մայիս 4ը Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Դպրաց – դասու կազմութեան 5րդ տարեդարձի օրն ըլլալով, վարչութիւնը նախորդ տարիներու նման ընտանեկան հանդիպում մը սարքած էր նորակառոյց սրահին մէջ: Կը նախագահէր հոգեւոր հովիւը, Սահակ քահանայ Շամլեան : Ներկայ էին Թաղ. Խորհուրդի ատենապետը, Տոքթ. Ց. Փափազեան իր տիկնոջ հետ, Տէր եւ Տիկին Հայկ Զաթիկեան, Պ. Գր. Տօրումեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն ՃԷրահեան (դպրապետ) եւ բոլոր դպիր եղբայրները իրենց տիկիններով: Ջութակահար Պ. Ժիրայր Մալաքեան տոհմիկ կտորներ նուագելով հանդէսին փայլը աւելցուց: Ատենապետ եղբայր Ցրիք. Արսլանեան լաւագոյնս արժեցուց իր վրայ դրուած պարտականութիւնը, ձայն տալով բոլոր ներկաներուն: Տիկին Ա. Փափազեան մեներգեց «Ով զարմանալին», Տիկին Ե. Պէրպէրեան (մեներգ), եղբայր Մ. Գասպասեան («Կիլիկիա»), եղբայր Գր. Տօրամեան, Ցրիք. Զաղէրեան: Տոքթ. Ց. Փափազեան գնահատականն ըրաւ Դպրաց դասուն եւ չնորհակալութիւն յայտնեց որ՝ ան միշտ նեցուկ եղած է իրենց, եղբայրական սիրով իրարու կապուած, երդեցողութիւնները ներդաշնակած են, մէկ խօսքով «Ամի Պառնասէ»ին նման տուած են իրենց լաւագոյնը: Եղբայր Ց. Նիկողոսեան երկու խօսքով ուրախութիւն յայտնեց եւ չնորհաւորեց դպիր եղբայրները, որոնք կը չանանմիչտ վառ պահել Ս. Լուսաւորիչ պլպլացող կանթեղը: Այս առթիւ Դպրաց Դասուն կողմէ ինքնահոս գրիչ մը նուէր տրուեցաւ դպրապետ Պ. Լ. ՃԷրահեանի, որ չնորհակալութիւն յայտնելով ազնիւներէն Հայոց եկեղեցւոյ երախտաւոր մշակներէն Կոմիտաս Վարդապետը, Եկմալեանը, Մկրտչեանը, Զաւհաճեանը եւ այլն: Ներկաները հիւրասիրուեցան պաղպաղակով եւ կարկանդակներով :

Թղթակից

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲ ՄԸ ԵԻՍ

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ.— Վերջերս մեր դաղութը այցելեց Շ. Նարդունի, ընկերակցութեամբ Պ. Ցակոբ Տէր Ցակոբեանի, մեծ ոգեւորութիւն առեղծելով : Դժբախտաբար այցելութիւնը կարճ տեւեց եւ չկրցանք օգտուիլ մեր սիրելի դրագէտէն : Մեր նահապետին՝ Պ. Լուսինեանի որդին՝ Պ. Օննիկ Փութպոլի խումբ մը կազմեց լաւագոյն երիտասարդներէն, զանոնք հեռու պահելու համար չատ յոռի ունակութիւններէ : Սրտանց յաջողութիւն եւ յարատեւութիւն կը մաղթենք:— Զ. Ռ.

ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐՈՒՆ

Ֆրանսական կառավարութիւնը քաջալերելու համար զբօսաչրջիկներու այցելութիւնը երկրին մէջ, արտօնած է որ անդլիացի զբօսաչրջիկները իրենց հետ բերեն 500 գլանիկ (սիկառէթ) փոխանակ 200ի : Այս որոշումը կը պատկանի բացառապար Անգլիացիներուն : Սահմանակից միւս երկիրներու համար քանակը նոյնը կը մնայ (200): Մ. Նահանգներէն, հեռաւոր եւ մերձաւոր Արեւելքներէն, Ովկիանիայէ եւ Ափրիկէէն (բացառութիւն ըլլալով Ալճերիան, Թունուզը եւ Մարոքը) եկող այցելուները կրնան բերել 1000 գլանիկ ,250սիկար, կամ 2 քիլօ ծխախոտ :

Միւս երկիրներու այցելուները արտօնուած են ունենալ 500 գլանիկ, 100 սիկառ կամ մէկ քիլօ ծխախոտ : Կին զբօսաչրջիկները միայն գլանիկ բերելու իրաւունք ունին : Ամէն պարադայի ծխախոտի քանակը պէտք է յայտնել մաքսատան պաշտօնեաներուն :

«Առօրեայ պէտք»ի համար յայտարարուած դործածուելիք առարկաները լինքնաբերաբար պէտք է ներկայացուին մաքսատան պաշտօնէութեան ,առ ի քննութիւն : Հագնուած կամ նոր երեւցող անձնական ստացուածքները մաքսատուրքէ զերծ պիտի կացուցուին, պայմանաւ որ համապատասխանեն ճամբորդին ընկերային վիճակին եւ կացին չյարուցանեն :

Առժամաբար առանց մաքսատուրքի ներածելի կամ արտածելի առարկաներն են, նոր չըլլալու պայմանով.— լուսանկարչական գործիքներ, ընտանիքի մէջ գործածուելիք չարժանկարի մեքենաներ, անձնական զոհարեղէններ, հեռադիտակներ, ձայնական գործիքներ (կռամօֆօն) քսան ձայնապնակներով, դիւրատար գրամեքենաներ, երախներու ձեռնակառքեր, մարզանքի եւ բանակոմի յատուկ կազմածներ : Իւրաքանչիւր այցելու կրնայ ունենալ միայն երկու նկարչական գործիք, բայց տարբեր ձեւի ապրանք : Միւս առարկաներէն մէկ մէկ հատ :

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՄՃ ԳՐԵԼ, ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ԳՐԵԼ, ՄԱՔՈՒՐ ԳՐԵԼ ,

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՄՆԱԴԻՏՆԵՐ և ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ

Անգարայէն կը հեռագրեն թէ չաբաթ օր հինգ ամերիկացի մասնագէտներ օդանաւով ճամբայ ելան Մ. Նահանգներէն դէպի Թուրքիա: Առնց պաշտօնն է ուսումնասիրել Թուրքիոյ զինուորա – կան պէտքերը, անոր համեմատ գործածելու համար ամերիկեան վարկերը :

★ *« Իսմանիթէ», համայնավար կուսակցու – թեան օրգանը, իմպէր Ինէօնիւի յայտարարու – թեանց առթիւ կը գրէ թէ Եգիպտոսի Ազգ. խորհուրդը հեռագիր մը ուղղելով Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովին, զայրոյթ յայտնած է Թուրքիոյ փոքրամասնութեանց բնաջնջումի քաղաքականութեան դէմ, քաղաքականութիւն մը որուն դիմա – ւոր դոհերն եղան Հայերը: Նոյն թերթը այս առ – թիւ կ'ըսէ թէ երկու Հայեր մահուան դատապարտուած են իբրեւ լրտես եւ Անգարայի Ազգ. ժողովը հաստատած է այս վճիռը :*

Վերջին պահուն Պոլսէն հասած թերթեր (6 Մայիս) կը գրեն թէ այս վճիռները տրուած են կայսի մէջ եւ թէ երկու մահապարտներն են 53 տարեկան Ռուս մը, Իվանի որդի Կրեկորի Միխայլօ, ծնած Աստրախան եւ Թուրք մը, Ապտուլլահի որդի Մուսթաֆա Սաղըր:

★ *Ամերիկեան երկու մեծ տուներ իրաւունք ստացան գործարաններ հաստատելու Յունաստանի մէջ :*

Օրուան հոգերը

«Լիպէռասիօն» կը գրէ թէ մէկ չաբաթէ ի վեր կառավարութիւնը կը քննէ հետեւեալ խնդիրը. — Նոր համաձայնութիւններ կնքել Մ. Նահանգնե – րուն հետ, տնտեսական թէ զրամական: Նոյն աղ – բիւրին համաձայն, Մ. Նահանգները պատրաստ են նոր վարկեր բանալու, ածուխ եւ հում նիւթեր յանձնելու, պայմանաւ որ ֆրանս. գաղթավայ – րերը բացուին ամերիկեան արտադրութեանց առ – ջեւ: Պ. Ժան Մոնէ, քառամեայ ծրագրին վարիչը, Ուաշինկթոն պիտի երթայ, բանակցութիւններ կատարելու համար:

★ *Վարչապետը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Աչխատանքի Դաշնակցութեան ներկայա – ցուցիչներուն հետ, որոնք պարզեցին իրենց տե – սակէտները, բարւոքելու համար բանուորներու կեանքի պայմանները: Անոնց անմիջական պա – հանջներն են.— 1. Տուրքէ ազատ համարուած վաստակը 60.000է բարձրացնել 84.000 ֆրանքի :— 2. Ընդհանրացնել պարզեւի ղրութիւնը արտա – դրութեան վրայ.— 3. Նուազագոյն աշխատա – վարձք հաստատել:— 4. Բարւոքել պարենաւորու – մը: Պատուիրակները կ'ըսեն թէ որոշ պատասխան ստացած չեն: Ժողովները պիտի չարու – նակուին տասը օր վերջը: Պատուիրակները առ այժմ չեն յուզած աշխատավարձքի ընդհ. յարել – ման խնդիրը, որ պիտի քննուի յուլիսին, համա – ձայն կառավարութեան ծրագրին :*

★ *Ռընոյի հաստատութեան երկու ճիւղերուն բանուորները, 1200—1500 հոգի, որոնք երկու շաբաթէ ի վեր դործադուլ հռչակած էին, Բ. օր երկու ժամ աշխատելէ վերջ նորէն դադրեցուցին աշխատանքը եւ կը սպառնան Լյատել Ջախջախիչ մեծամասնութեան դործը :*

★ *25.000 առեւտրականներ ժողով մը դումա – րեցով Ջմեռնայի Մարզպարանին մէջ, պահանջեցին վերահաստատել առեւտուրի ազատութիւնը: Այս իմաստով ցոյցեր տեղի ունեցան Փարիզի տօնա – վաճառին մէջ ալ, վարչապետին այցելութեան առթիւ: Պ. Ռամատիէ դառնութեամբ դիտել տը – ուաւ իր հետեւորդներուն.— «դեկավարեալ տնտե – սութիւնը անհրաժեշտ չարիք մըն է: Չարիք մը, բայց միեւնոյն ատեն մեր կրած տագնապներուն դարմանն է: Մեր ճիգը պիտի ըլլայ տաժանելի եւ երկարատեւ »:*

★ *Ազգ. ժողովը երէկ դրաղեցաւ պաբենաւոր – ման, մասնաւորապէս հացի եւ միսի տաղնապին վերաբերեալ հարցապնդումներով: Ծօսք առած էին 19 երեսփոխանները, կուսակից ազատ կամ դե – կավարեալ տնտեսութեան :*

★ *Հանրապետութեան նախագահը ձայնաս – փիւռ կոչ մը պիտի ուղղէ այս իրիկուն բոլոր հո – դադործներուն, որպէսզի անմիջապէս յանձնեն ի – րենց տրամադրելի ցորենը: Վախ կայ որ բաժնե – չափը 200 կրամի զեղչուի :*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ՋՕՐՔԸ նոր յարձակողականի ձեռնարկեց, մաքրելու համար Թեսալիոյ դաշտը որուն կը սպառնան 2—3000 ըմբոստներ :

ԱՆԳԼԻՈՑ արքայական ընտանիքը Լոնտոն վերադարձաւ Հարաւ. Ափրիկէէն, 100 օրուան պտոյտէ մը վերջ: Հարիւր հազարաւոր բազմու – թիւն խռնուած էր փողոցները:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ բրիտանական չրջանին արհես – տակցական Միութիւնները վերջնագիր մը ուղղե – ցին զինուորական իշխանութեանց, պահանջելով բարւոքել պարենաւորումը, մինչեւ տասը օր: Հա – կառակ պարագային կը սպառնան հրաժարիլ, որ եւ է պատասխանատուութիւն չստանձնելով բան – ուրներու ընթացքի մասին: Այս վերջնագիրը

Աճողի ներկայացում

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 18 Մայիս ժամը 3—7, մասնակցութեամբ Շավիլի «Ռաֆֆի» երգ – սեռ. խումբին, ղեկավարութեամբ՝ Պ. ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի, Salle Familiale-ի մէջ, 32 rue Danton, Kremlin - Bicêtre: Իջնել՝ métro Porte d'Italie:

«Կապոյտ Խաչի Օրը»

Կը տօնուի Տէսինի մէջ այս չաբաթ երեկոյ , ժամը 8.30ին, Հ. Ը. Դ. Տան մէջ: Գեղարուեստա – կան ճոխ բաժին, խմբերգ՝ ղեկավարութեամբ ըն – կերուհի Փափազեանի, մեներգ , արտասանութիւն եւն.: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

Մուտքը ազատ է :

ՁԵԿՈՑՑ ՀԱՑ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ

Նախկին Ռազմիկներու Միութեան ընդ – հանուր ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 18ին, կիրակի, ժամը 14ին Sociétés Savantes-ի F սրահին մէջ (28 rue Serpente, Paris (6): Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Տէր եւ Տիկին Արշաւիր Ճէպէճեան, Այրի Տիկին Աբիգիա Կարապետեան, Այրի Տիկին Սրբուհի Մարտիրոսեան եւ զաւակը՝ Օր. Արաքսի Մարտի – րոսեան, Տէր եւ Տիկին Յորդէն Կարապետեան եւ զաւակը՝ Ս. Կարապետեան, Պ. Մանուկկարապետեան, Պ. Յովհաննէս Սարգիսեան եւ Պ. Սարգիս Սարգիսեան կը ծանուցանեն դառնադէտ մահը իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԵՐԻՑՈՒՀԻ ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՃԷՊԷՃԵԱՆԻ

(85 տարեկան)

Թաղման մասնաւոր պատարագ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, Մայիս 16ին, ուրբաթ առաւօտ ժամը 9—11, ուրկէ մարմինը պիտի փո – խադրուի Pantin-ի դերեզմանատան ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Մասնաւոր մահագդ հաղուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՋԱՏՐՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ Մելբոն Պասմաճեան եւ Ա.Եսթեր Եապուպեան ընտանիքները Կապոյտ Խաչին կը նուիրեն 500ական ֆրանք, Կարապետ Տանիկեան ընտանիքը 300 ֆրանք:

OEUVRE DES BOURSIERS ARMÉNIENS

MANUFACTURE ST. THÉODORE

Հայ Թոշակաւորներու (Boursiers) բարեսիրական հաստատութիւնը (Fondation Boghos Nubar Pacha) որ կոչուած է օգնելու այն հայ երիտասարդներուն որոնք կը փափաքին հետեւիլ բարձրագոյն ուսման, կարենալ ծառայելու իրենց հայրենակցութեան, պիտի տրամադրէ 1947—48 դպրոցական տարեշրջանին համար քանի մը Թոշակներ: Հաստատութեան վարիչ մարմինը տրամադիր է քննելու թեկնածութիւնները այն երիտասարդներուն որոնք կ'ուզեն հետեւիլ հետեւեալ ճիւղերուն լիսանսիէի վկայական ստանալու համար.— Փիլիսոփայութեան եւ դրականութեան (դերմանական լեզուաբանութիւն կամ պատմութիւն) կամ դիտութեան (մաթեմաթիք, բնագիտութիւն, քիմիականութիւն):

Թեկնածուները պէտք է կարող ըլլան յայտնութեամբ անցնելու պելճիական համալսարաններու պահանջած քննութիւնները, ընդունուելու եւ յաճախելու համար դասընթացքներուն:

Ինդրանքները պէտք է ըլլան ֆրանսերէն եւ հայերէն լեզուով, 1947 Յունիս 18էն առաջ ուղ – ղուած հաստատութեան քարտուղարութեան , 11 rue d'Egmont, Bruxelles (Belgique):

Այս խնդրանքներուն պէտք է միացնել.—

1) Մինչեւ վարժարանի վերջին դասարան մը (Լիսէ, Քոլէժ կամ նման հաստատութիւն մը), ուր յաճախած են թեկնածուները:

2) Բժշկական վկայագիր մը:

3) Տեղեկագիր մը հաստատող թէ բաւարար միջոցներ չունին հետեւելու ուսման:

Կը խնդրուի հայերէն թերթերէն արտատպել այս ազդը:

ԼԻՈՆ.— ՑԵՏԱՋՈՒՄ է կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին մայիս 17ի պարահանդէսը

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Հերթական հանդիպումը բաժակ մը թէյի շուրջ, այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ֆրանֆo Ար – մէնիէն միութեան սրահը, 7 rue Phalsbourg, métro Malesherbes, Paris (17): Կը դասախօսէ ընկերուհի Խոնդկարեան, նիւթ՝ Սայեաթ Նովայի կեանքը եւ բանաստեղծութիւնները: Պիտի երգուին նաեւ Սայաթ Նովայէն– Կը հրաւիրուին փափաքողները :

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՁՈՅՔ ՓԱՐԻԶԻ Հ.Ը.Դ. ՌոսՏԱՆ խումբի

Մայիս 18, կիրակի իրիկուան ժամը 4—12, Parc des Buttes - Chaumont, Pavillon Puebla-ի օդասուն սրահներուն մէջ: Ճոխ ընթրիք եւ խմիչքներ: Գե – ղարուեստական բաժին՝ երգ, արտասանութիւն , նուագ: Ընթրիքէն վերջ պարեր :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է:

Հասցէ.— Escalier face le 49 Ave. Simon-Bolivar, հաղորդակցութեան միջոցները՝ մէթրօ իջնել՝ Pyrénées կամ Buttes- Chaumont, հանրակառք GE 26 :

ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

Կօշիկի վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքի համար, կրունկ (սունկէ) բարձր կամ ցած, չմուշկի (patins) եւն. դիմել՝

MAISON GERMAIN

3, Traverse St. Pont, St. Julien, Marseille

Խնամուած աշխատանք, արագ կատարում, ամէն քանակի առաքման համար խորհուրդ հար – ցնել: Հեռաձայն Garibaldi 52-19:

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒՄ է

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

LA CORNE D'OR

5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 եւ 26-11, : *Վարիչն է համակրելի ԹԻՊԵՐԸ :*

Հոն պիտի գտնէք ասանդական տաք մթնոլորտ մը, Tzigane նուագախումբի մը երաժշտութեամբ: ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵԻ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵ – ՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ:

Սրահը տրամադրելի է նշանաւութիւններու, հարս – նիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար : Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին :

ԳՈՑ է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք* **8. Գ. փա, փագեան** *վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գաց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր – դակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Claciè-**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Ֆար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամրաս. 10 Ֆր.

Jeudi 15 MAI 1947 Հինգշաբթի 15 ՄԱՅԻՍ

ՀԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5035-Նոր շրջան թիւ 644 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԱՐՍԷյԼԻ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԹԵՂԿԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Անցորդի մը յայտնութիւնները

ՄՄԲ.— Նախակագիրը, սպայ, մազապուրծ ազատած վերջին պատերազմին արհաւիրքներէն, կը խնդրէ նոյնութեամբ հրատարակել իր տեսութիւնները.—

Կիրակի, 4 Մայիս, կ'որոշեմ երթալ Փրատոյի մեր հոյակապ եկեղեցին, ուր կը կատարուին ընտրութիւնները:

Հաղիւ կառքը կը կենայ դրան առջեւ, կը պատրաստուիմ դուրս ելլել ինքնաշարժէն, եւ ահա հարիւրաւոր ղլուխներ կը տնկուին, նոյնքան աչքեր, հետաքրքիր, կասկածոտ, վերապահ դիս կը չափեն ու կը կշռեն ոտքէս մինչեւ ղլուխս ու հարցումները կը խաչաձեւեն իրար.—

Ո՞վ է այս եկողը: Ի՞նչ հոսանքի կը պատկանի: Ինչո՞ւ համար եկած է հոս:

Բայց որովհետեւ չատեր կը ճանչնան դիս իբրեւ Ֆրանսական առաջին բանակին սպաներէն մին, ոմանց աչքերուն մէջ կը տեսնեմ ուրախ ժպիտներ, մինչ ուրիշներ, կասկածը աւելի որ – մատացած կը հետեւին բոլոր քայլերուս:

Եկեղեցին դրան առջեւ կատարեալ լաբիւրինթոս մը: Ինքնաշարժերու, մօթօներու, հեծելա – նիւներու, բամիօններու խառնիճաղանճ չարքեր: Ինչ անդին, վարձուած ինքնաշարժեր անդադար սրընթաց կ'երթան կուգան, բերելով փրնից հետ ընտրողներ, որոնց թիւը երթալով կ'ահի ու կը դժուարացնէ բակին մէջ երթեւեկը, այնքան որ բաղմութիւնը խիտ է ու հոծ:

Մեծ դժուարութեամբ, ճեղքելով ճամբան կը յաւաջանամ դէպի եկեղեցիին եռեւը, ուր զեռեռած են, կ'ըսեն, ընտրութեանց տուիները ու յանկարծ ձայն մը կը լսեմ, մարտահրաւէր մը: Ղլուխս դարձնելով կը դիտեմ: Երիտասարդ մըն է, մէկ կարմիր եղբայրներէն մին, որ ձեռքերուն տասը մատները ցոյց տալով կը պոռար.

— « Եթէ հոս տասը մարդ կայ, թող ղէմս ելլեն, տասր մարդ կ'ուզեմ»:

Պահ մը դիտելէ ետքը, զզուանքով ղլուխս անդին դարձուցի: Կ'ըսեմ զզուանքով, որովհետեւ չգոնուեցաւ այդ րոպէին դիտակից, պարտաճա – նաչ մէկը որ այդ խելագարին ականջէն բռնէր ու դուրս չպրտէր ըսելով.— «Տխմար, մենք հոս բոլորս Հայեր ենք եւ մեզմէ ոչ ոք թոյլ պիտի չտայ որ Հայ մը Հայու մը դէմ բռունցք բարձրացնէ, Հայ մր ուրիչ Հայ մր նախատէ»:

ԵՒ ՅԱՆԿԱՐԾ ԱՏՁԱՆԱԿ ՄԸ...

Այս դէպքը եղաւ առաջին զարմանքս, բայց ոչ վերջինը, վասնզի քանի մը վայրկեան ետքը, ա – նուշադրութեամբ կը բախիմ ուրիշի մը եւ բազուկիս վրայ կը զգամ կարծր առարկայի մը ընդդիմութիւնը: Անուշադրութեամբ այդ առարկան իր տեղէն խախտեց եւ անմիջապէս այդ պարոնը ձեռքը բաճկոնին տանելով վեր հանեց առարկան,— խոշոր ատրճանակ մը:

Որո՞ւ համար էր այդ ատրճանակը: Ի՞նչ նպատակի համար բերուած էր հոն, երբ տեղին վրայ կային ոստիկաններ, անդորրութեան հսկիչ պաշ – տօնական մարմիններ, երբ մանաւանդ կր զբաղուինք օտար հողի վրայ, երբ այդ օտարը աչքերը անկած կը դիտէ ու կը հետազօտէ մեր ամէն մէկ շարժումը, մեր ամէն մէկ խօսքը...

Հոգեխռով եւ պղտոր միտքով կը հասնիմ վերջապէս քուէատուփերուն մօտ, ու ապշած կր դիտեմ: Պարզուած տեսարանէն չլմորած, պահ մը հարց կուտամ,— արդեօք սխա՞լ կարդացի թեր – թերը, թէ բառերը փոխած են իրենց իմաստը:

Արդարեւ, բոլոր թերթերը յայտարարած էին որ գաղտնի քուէարկութեամբ պիտի ընտրուին մեր պատկառելի երեսփոխանները, մինչդեռ, ի – րականութիւնը որ աչքերուս առջեւ կը պարզուէր բացորոշապէս կ'ապացուցանէր թէ ԳԱՂՏՆԻՔԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՎԱՆԿՆ ԻՍԿ ԴՈՒՈՒԹԻՒՆ ԶՈՒՆԷՐ, ԱՅԼ ՊԱՐԶԱՊԷՍ ԲԱՑ ՔՈՒԼԱՐԿՈՒԹԵԱՄԲ Է ՈՐ ԿԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ:

Երբ ընտրողը կը ներկայանար եւ հազիւ իր ինքնութիւնը ստուգել կուտար, արդէն պաշար – ուած էր ու իր ձեռքը կուտային իր ընտրելիք ցանկը: Ան ոչ թէ իր ազատ կամքով կ'առնէր իր ընտրելիք ցանկը, այլ իրեն կը պարտադրէին որոշ ցանկ մը: Եւ աւելին.— զայն աչքէ չէին փախ – ցներ, մինչեւ որ ան իրեն տրուած ցանկը չգետեղէր պահարանին մէջ:

Տեսայ նոյն իսկ բարձրահասակ պարոն մը որ ինքզինքը հետապնդուած տեսնելով, զզուանքով պարապ պահարանը դոցեց նետեց քուէատուփին մէջ ու մեկնեցաւ: Ուրիշ մը ստիպուեցաւ երթալ դաղտնի անկիւն մը, աղատօրէն իր ընտրած ցանկը պահարանին մէջ դնել կարենալու համար:

ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐ ԵՒ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐ, ԱՅՈՐԻՆԵՐ...

Բովդ անակնկալները դեռ վերջացած չէին: Ա – հա կը տեսնեմ երեք ծանօթներ, երեքն ալ կաթոլիկ հայրենակիցներ, չորրորդ մը զոր նոյնպէս կը ճանչնամ, բողոքական: Երբ անոնք կատարեցին իրենց պարտադրուած պարտականութիւնը, մօ – տեցայ իրենց եւ սովորական քաղաքավարական ձեւակերպութիւններէն վերջ, հարցուցի.

— Բայց, հայրենակիցներ ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ դուք այսօր կը մասնակցիք Հայ Առաքելական եկեղեցիի մատակարարութեան մարմնի մը ընտրութեան, երբ սահմանադրութիւն մը կայ, եւ այդ սահմանադրութիւնը դրած է կանոններ, ընտրոշելով ընտրողներու դասականքը: Դուք իրա –ւունք չունիք մասնակցելու:

— Պարոն, մեզի ըսին՝ եկէք բուէարկեցէք, մենք ալ եկանք: Ասորիներ ալ կան մեր մէջ:

ՍՐԱՊ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով) (Իրաւաբան)

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ Իրաքի մէջ, որովհետեւ ամէն օր հարիւրաւոր Քիւրտեր ներս կը մտնեն Իրանի սահմանադլուխէն: Այս Քիւրտերը կը պատկանին Պարզանի աշիրէթին որ ունի մօտ 15.000 սպառազէն անդամներ եւ որ Իրան փախաւ մէկ տարի առաջ:

ՏՈՒԲՈՒ. ՇԱԽՏ, Գերմանիոյ երբեմնի ելմտա – կան նախարարը, որ դատի տակ է նորէն, յայտարարեց թէ ծրագիր մը մշակած էր գերմանիան տնտեսապէս փրկելու առանց Դաշնակիցներու օգնութեան: «Երեք չարաթ միլիոց տուէք, 30—40 թերթ թուղթ եւ ամէն բան պատրաստ է: Բայց ծրագիրը կր յանձնեմ միայն Թրումընի, Զըրչիլի եւ Պէ – վինի»:

Շաբաթկարաի հականացի առեանը ութ տարի տաժանակիր աշխատանքի դատապարտեց Շախտը: Կը կրոնցնէ նեւ իր դոյքերը, 14 միլիոն ֆրանք:

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

« ՔՈՑՐ ՀԱՄԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ »

Այսպէս կոչեց մեղ ֆրանսացի քարոզիչը կի – րակի օր, իրենց ժողովարանին բեմէն, Մարսէյլի մէջ, Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ հարիւրամեակին առթիւ:

Երկու ղբաւոր քարոզներ, մէկը ֆրանսացի երէցին, միւսը հայ պատուելիին կողմէ բացատրեցին Աւետարանականութեան մուտքը հայ ժո – ղովուրդին մէջ, հարիւր տարի առաջ (պատուելի Պուտաքեան) եւ անոր կրած աստիճանական փոփոխութիւնը Ֆրանսահայ դաղութին մէջ, 25 տարուան ընթացքին (Ֆրանսացին): Պարզեցին նաեւ հայ ժողովուրդին կրած կրօնական թէ քաղաքական հալածանքները դարերու ընթացքին, մայր եկեղեցիին վառած ջահին պայծառ ցոլքերը մեր մշակոյթին մէջ, Սահակի եւ Մեսրոպի օրե – րէն:

Այս առթիւ, ո՛րքան կազդուրիչ էր Արմենիա երդչախումբին մասնակցութիւնը այդ ծխակա – տարութեան:

Մեր երգիչները ի՛նչ ուշադրութեամբ կը հետեւէին փրնից արուեստագէտ – ղեկավարին, Վ. Սարգիսեանի ձեռքերուն, ինչ խոր դիտակցու – թեամբ կ'ուղէին օտարին ներկայացնել մեր եկեղեցական երգերուն դեղարուեստական արժէքը:

Քառաձայն եւ յաչող ընտրութեամբ մը, ի – րենց երգը, ճշմարիտ վայելք մըն էր բոլորին համար, իսկ մեր մեղեդիներուն անծանօթ հիւրեր, հիացումով եւ զարմանքով կը բարձրացնէին իրենց նայուածքը դէպի վերնատուն, երբ ճշմարիտ համանուագի մր ներդաշնակ ու վճիտ ալիքները կր բարձրանային աստիճանաբար, տաճարին կամարներուն տակ:

Զարմացեր էինք եւ մենք, թէեւ յաճախ տեսած ունեցած ենք լսելու «Արմենիա»ն: Ան դերա – կանցեց ինքզինքը, Մայիս 4ին եւ ստացաւ իր վարձատրութիւնը դեղեցիկ նամակով մը, ուղղուած Պ. Վ. Սարգիսեանի: Գրողը՝ ֆրանսացի երէցը, դիտուն մը որ խանդավառութեամբ եւ այնքան ջերմ բառերով կր յայտնէր իր հիացումը, իր չնորհակալութիւններուն հետ:

ՍՕՍԻ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՁԵՌՔ ԱՌԱՒ ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸ

2,500,000 կենդինար ցորեն կը պակսի

Նախարարական խորհուրդի առջի օրուան նիստին մէջ, Պ. Ռամատիէ հաղորդեց թէ որոշած է անձամբ ձեռք առնել պարենաւորման վարչութիւնը, եւ մասնաւորաբար զբաղիլ ցորենի եւ միսի խնդիրներով, մինչեւ Օգոստոս 1: Մինչեւ այդ օրը քաղուած կ'ըլլայ նոր հունձքը, բայց մէջտեղ եւս ամիսներուն մէջ պիտի սաստկանայ ցորենի տաղնապը: Վարչապետը միեւնոյն առեն հրամայեց բռնագրաւել Փարիզի երկու մեծ աղօրիքները, որոնց աշխատաւորները գործադուլ հռչակած էին, պահանջելով ժամական 13 ֆրանք պարգեւ սահմանել եւ օր առաջ հաստատել հաւաքական պայմանագիրները: Այս որոշումը տրուած էր 47ի դէմ 230 ձայնով: Եթէ գործադուլը չարունակուի, կառավարութիւնը պիտի գործածէ, որպէսզի մայրաքաղաքը առանց ալիւրի չմնայ:

Պ. Ռամատիէ կարճ առեն մը պարենաւորման նախարար եղած է ցօր. ու կուլի դահլիճին մէջ, այնպէս որ տեղեակ է գործին: Բայց եւ այնպէս ահաղին դժուարութիւններ կր ցցուին իր առջեւ: Ալիւրը հետզհետէ կը պակսի, այնպէս որ չատ մը փուռեր չեն կրնար դոհացում տալ իրենց յաճախորդներուն: Միս ալ չկայ, որովհետեւ արտադրիչները չհաւաքեր չեն գտներ կառավարութեան սահմանած դիները: Նախարարական խորհուրդին մէջ վարչապետը յայտարարեց թէ ծրագիր մը ունի մեծ քանակութեամբ սառած միս ճարելու համար, բայց մանրամասնութիւններ չհաղորդեց: Ամէն պարագայի մէջ պիտի աշխատի սառած միսի պահեստ մր ապահովել, որպէսզի ժողովուրդին բաժնուի, երբ թարմ միսը պակսի:

«ԱՄԷՆԷն ԳԷՇ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ»

Փարիզի մեծ աղօրիքներու բռնագրաւման առթիւ երբ հարցուցին թէ ո՞ր օրէնքին համաձայն կը կատարուի այդ գործողութիւնը, վարչապետր պատասխանեց.— «Զեմ գիտեր. վերջը կը ճշդենք այդ կէտը: Այսօրուան համար էականը այն է որ ժողովուրդը համոզուի թէ ուտելիք պիտի ունենայ»:

Երկու բռնագրաւեալ աղօրիքները օրական 10 հազար կենդինար ալիւր կ'արտադրեն, այսինքն Փարիզի ալիւրին մէկ հինգերորդը:

Պարենաւորման տաղնապին առթիւ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Ազգ. ժողովին մէջ: Հարցապնդող երեսփոխաններէն մէկը դիտեր տալ թէ հողագործական մեքենաներ չկան, «էսանս»ը չատ սուղ է, պարարտանիւթը հազուագիւտ, խուրձերը կապելու համար չուան չկայ; դաշտերը մարդագետիններու կը վերածուին, եւն.: Ուրիշ մը յայտարարեց թէ դիւղացին պիտի չյանձնէ իր ցորենը, եթէ կառավարութիւնը երաշխաւորութիւններ չտայ: Համայնավար մը երեսփոխան մը թելադրեց յոյս չղնել ամերիկեան ցորենին վրայ, այլեւս ալիւր չղրկել Գերմանիա եւն.: Պ. Ռամատիէ պատասխանելով բոլոր քննադատութեանց, յայտարարեց.

— « Ապրիլ ամիսր անցուցինք չորս միլիոն կենդինարէն պակաս պաշարով մը: Գալիք երկու ամիսներու միջոցին սպառումը պիտի ըլլայ 7 միլիոն կենդինար, այսինքն նախընթաց ամիսէն պակաս, քանի որ կրճատեցինք հացի բաժնեչափը: Երեքուկէս միլիոն կենդինար կը սպասենք արտասահմանէն: Տակաւին մէկ միլիոն առնելիք ունինք հողագործներէն: Ուրեմն կը պակսի 2.500.000 կենդինար զոր պիտի ճարենք ցորեն հաւաքելով: Կառավարութիւնր կը պահանջէ որ հողագործները բացառիկ ճիգ մը փորձեն: Ներկայ չրջանը մասնաւորապէս տաղնապալի է: Երկրին առողջութիւնը կախում ունի ցորենի կանոնաւոր յանձնումէն: Հացի աղ. կոմիտէ մը ահրաժեշտ քարոզութիւնները պիտի կատարէ երկրին մէջ: Կառավարութիւնը վստահ է թէ իր ձայնը պիտի լսուի: Ան գիտէ թէ ոստիկան զինուորներու միջոցաւ չէ որ ցորենր դուրս պիտի հանուի, այլ վստահութիւն ներշնչելով դիւղացիներուն »:

Միսի տաղնապի մասին ալ խօսելով, Պ. Ռամատիէ խոստովանեցաւ թէ ներկայ պաշարը հազիւ քանի մը հարիւր թոնի կը հասնի: Յետոյ բացատրեց թէ ինչու ստիպուեցաւ ձեռք առնել պարենաւորման բաշխումը: «Երբ նաւը վտանգի տակ է, նաւապետը ղեկին դլուխը կ'անցնի »:

Աղօրիքներու բանուորներր երբ խմացան բռնագրաւումը, յայտարարեցին.— «Թող փոր – ձեն: Գրեթէ անկարելի է բանեցնել աղօրիքները առանց մասնագէտ պաշտօնեաներու: Բռնի ուժր դարման չէ»:

ՆՈՐ ՅՈՑՑԵՐ ՎԱՂԸ, ՈՒՐԲԱԹ

Մեռաղադործական սէնտիքաներու պատուի – րակները ժողով դումարելով, հետեւեալ որոշումը տուին.— Ուրբաթ օր ժամը 16ին Փարիզի ինքնաշարժի, օդանաւային եւ մեքենական գործարաններուն բանուորները աշխատանքը պիտի դադրեցնեն եւ թափորներ կազմելով պիտի երթան նշանակուած վայրերը: Հսկայական միթինկներ պիտի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ... շնորհիւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթանակաբերուն

Ամուլ մեղուի մը պէս որ եղբայրներուն հոյլը լքելէ վերջ, յաճախ կուգայ գաղտագողի դեզերիլ հարազատ փեթակին չուրջ, բայց, աշխատասէր – ներուն ընթացքէն ամօթահար, ներս մտնել չի համարձակիր, ես ալ, բազմաթիւ առիթներով, ուզեցի վերամերձիլ «Յառաջ»ի փեթակին, բայց ամէն անգամ ալ տխրօրէն նկատեցի որ ընծայաբերածս ծաղիկները չատ ազատուն էին արդարացնելու համար անառակի մը վերադարձը: Իսկ, այս անգամ, լայն բացէք փեթակին դուռները եւ ամէնքդ ալ պատուի, որովհետեւ կուգամ բեռնաւորուած այնպիսի ծաղիկներով որոնց նմանները միայն հայրենիքի բուրաստաններուն մէջ կը ծլին: Այնպիսի ծաղիկներով որոնք հրաշագործ մակարդը կը բերեն՝ ձեր ջուրը փոխարկելու բիւրակնեան նեկտարին. եւ,— աչքը՝ լոյս «Յառաջ»ի խստահայեաց տանուտէրին— այնպիսի ծաղիկներով որոնց բոյրը անզտանելի զօրութիւնն ունի՝ քսան տարով թարմացնելու բազմակնճիռ ճակատները:

Քա՞ն տարով միայն:— Ո՛չ, աւելի, որովհետեւ հաղիւ քսան հազարի կը հասնէր այն բազմութիւնը որ եկած սեղմուած էր Հալէպի քաղաքապետական մարզադաշտի ամբիոնի աստիճաններուն վրայ, դիտելու համար Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկներուն բազմատեսակ խաղերն ու մանաւանդ անոնց բազմաչափ տողանցը: Ընթերցողին խղճը հանդարտեցնելու համար յիշատակուած թիւին ստուգութեան մասին, պարկեշտութեան պարտք կը համարիմ ըսել որ ես այդ թիւը ստացայ երի – տասարդ ձեռնարկուէ մը որ այդ օրը դաշտին վրայ կը դտնուէր եւ այսպէս յայտարարեց, «ի դուր երեւակայական հաշիւներ մի՛ ընէք, ես դաշտին չինութեան պայմանագրէրին մասնակից եղած եմ, այս ամբիոնը կառուցուած է քսան հազար հանդիսականի համար, իսկ ահա՛ հանդիսականները որ տղոյդի մը հատիկներուն պէս խիտ են»:

Ափսո՛ս, ես ի վիճակի չեմ «Յառաջ»ի մարզասէր ընթերցողներուն համար մանրամասնելու դրուագները կատարուած խաղերուն որոնց յորինուածքէն տչինչ կը հասկնամ: Սակայն, նման այն հօրը որ կարդալ չի դիտեր, բայց յուզումէն կը փղձկի երբ իր զաւակը բեմին կը մօտենայ՝ չարադրութեան մրցանակը ընդունելու քննիչներուն ձեռքէն, ես ալ, հազարաւոր բախտակիցներու հետ, տղէտներու յատուկ անխոցելի ջերմեռանդութեամբ, փոխն ի փոխ տաղնապեցայ ու խան – դավառուեցայ, հառաչեցի ու ծափահարեցի այս կամ այն խումբի հաշուոյն: Բայց բան մը զոր չատ լաւ հասկցայ, բան մը զոր այնքան դիւրութեամբ կարդացի որքան իմ թերթերուս մեծատառ տիտղոսները, դաշտի ժողովուրդի հոգին էր այդ: Կրնայի խիղճի կատարեալ հանդարտութեամբ ըսել, բովանդակ հայ աղգի հոգին էր այդ, որով – հետեւ հոն էին աղգին բոլոր գաղափարական հոսանքներու առաջատար դէմքերն ու ընկերային դասակարգերու ինքնագլուխ բայց իրական պատուիրակները.— տաքարիւն կուսակցականն ու զգուշաւոր չէզոքը, ծանրաբարոյ սեղանաւորն ու անհոգ հնակարկատը, տնասէր ծերունիներն ու չըմտիկ երիտասարդները: Խժիչկ, փաստաբան, վաչկատղեստ տիկիններ ու վաստակաւոր մայրեր որոնք իրենց գրկած մանկիկին ցոյց կուտային դաշտին վրայ տողանցող քուրիկն ու աղբարիկը: Որքան իր բաղկացուցիչ տարրերով, այս ժողովուրդը նոյնքան ալ բազմազան է իր բնակավայրերով: Անշուշտ որ հանդիսականներուն թէ մարզիկներուն ջախջախիչ մեծամասնութիւնը կազմուած է Հալէպցիներէ: Երկրորդ աստիճանի վրայ կուգայ Պէյրութ իր պաշտօնական ու անպաշտօն ներկայացուցիչներով: Այս բազմութեան մէջ, թէ որակով թէ քանակով, իրենց արժանաւոր տեղն ունին Դամասկոս, Թրիփոլի, Հօմս, Համա, Ձէզրէհ եւ.— Զսպեցէք ձեր պակուցումի սարսուռը — եւ Տէր – Զօ՛ր...

Անհաչիւ է նաեւ թիւը այն բախտազուրկներուն որոնք, խաղավայրէն դուրս, հազարաթեւ վիշապի մը պէս, դաշտին պատնէշը գրկած կը կենան, մարզիկ ու հանդիսական հասարակութեան մուտքն ու ելքը դիտելու մտադրութեամբ: Այս վայելքը արդարօրէն գնահատելու համար, մտա – բերեցէք որ առնուազն երկու ժամ հետիոտն երթ ու դարձի եւ երեք ժամ յոտնկայս սպասումի դիմն է անիկա:

Ամբիոնին վրայէն երիտասարդները կր հետեւին մրցումներուն այնպիսի պիրկ յափշտակութեամբ մը որմէ ոչինչ կրնայ սթափեցնել դիրենք, ոչ իսկ իրենց գրկած մանկիկներուն անհանդստութեան ճիչերը: Հոդեկան նոյն վիճակի մէջ են նաեւ արաբ երիտասարդները որոնց անձկագին հետգումը յաճախ կ'ընդհատուի աղմկալից բացականչութիւններով, մերթ ուրախութեան կամ զայրոյթի, մերթ քաջալերանքի կամ յանդիմանութեան:

Բայց, ըսի, տաղնապեցնող վայելքը իր խոր – րութեան բոլոր աստիճաններով կը մնայ մենաշնորհը անոնց որոնք պահանջուած ըմբռնումն ու համաութիւնը ունին խաղի կանոններուն եւ սոսկ կիրարկումի ձեւերուն մասին: Մնացեալ արուեստագէտներս (profanes) ալ, սակայն, երանութեան խորն ընկղմած չենք, մենք ալ անձկութեան մէջ ենք, ընդհանուր տողանցի հեռանկարով կամ աւելի ճիշդ մերձանկարով մտազբաղ: Միակ տեսարանը որուն հրապոյրները ըմբռնելու համար պէտք չունինք բանիգէտ նոտակիցներու դժկամ բացատրութեանց: Միակ մատչելի պատառը որ մեր պապենական թոնիրներու հացին պէս դիւրամարս է ու պարարիչ:

Ահա՛, վերջապէ՛ս: Մեր համբերութի՞ւնն է որ կը վարձատրուի թէ մեր անհամբերութիւնն է որ իր պահանջը կր ստանայ: Ի՞նչ փոյթ: Պահը հոգեբանական վերլուծումներուններէ չէ: Ահա վերջապէս տողանցի առաջին ազդանշանը: Հ. Մ. Ը. Մ.ի նուագախումբն է որ արոյրէ չեչտերով կը հնչեցնէ Սուրիոյ ազգային օրհներգը: Խաղի ու չարժումի յատուկ այս կրկէսը յանկարծ կը փոխակերպուի լուռ տաճարի մը, ու հանդիսականները հաւատացեալներու երկիւղածութեամբ կ'արձանան յոտնկայս ողջոյնի մէջ, դէմ յանդիմանզոյդ մը սրբութեանց — սուրիական օրհներգին ու ազգընտիր դրօշակին որուն փողփողուն ծիանքներուն կը պատասխանեն զալարափողերը իրենց դոյնզդոյն ծոպերուն ճախրանքով: Ամպիոնի պատուոյ բաժնին վրայ, Պեռութեան ներկայացուցիչները, չըմպատուած հայ երեւելիներով, քուրմերու հպարտութեամբ է որ կր դիտեն յոյսով բարխուն եւ ուխտով ոգեւոր այս թափօրը, ո – րուն դասաւորումը երեւան կը բերէ ոչ միայն զեղարուեստական ճաշակ, այլ նաեւ, ու մանաւանդ, բարոյական վայելչութիւն: Տողանցին կ'առաջնորդէն երէց սկաուտները, անոնք որ խոչտի այս ճանապարհին վրայ անցուցին իրենց կայտառ ու խոստմնալից պատանեկութիւնը, եւ հիմա անհամանելի հպարտութեամբ կը լեցուին, երբ իրենց հետքերուն վրայ կը լսեն զուարթ ու առնաշօր ոտնաձայնը նորահասներուն որոնք պատրաստ են ընդունելու Հ. Մ. Ը. Մ.ի թանկագին աւանդը: Նոյնքան կորովի, նոյնքան կարգապահ, բայց աւելի ճկուն ու դաշնաւոր քայլերով կը յառաջանայ արենոյշներու դումարտակը: Մայր – Հայաստանի այս թարմատի թոռնուհիները, իրենց վայելուչ կեցուածքով ու վճռական չարժումներով, յոյսի նոր սրսկում մը կատարեցին մեր հոգիներուն մէջ: Այս չնորհքը, զոր այսօր կը յայտնաբերեն, ապահով դբաւական մըն է թէ վաղը, ազգային գոյամարտին մէջ, անոնք առանձին պիտի չթողուն հայ տղամարդը: Այս ալ մէկն է Հ. Մ. Ը. Մ.ի այն հրաշքներէն զոր մեր նորագոյն պատմութիւնը պիտի չկարենայ անտեսել:

Կ'անցնին զանազան քաղաքներու պատկանող խումբերը, ամէնքն ալ Մայր – Մխութեան ընծայած դրօշով որ որքան բաժնուի, այնքան կր բազմապատկուի: Գիտէք որ բնութեան մէջ այս նորանման (paradoxal) առաքինութիւնը, ըստ Վ. Հիւկոյի, մայրական սիրոյ մենաշնորհն է միայն: Իսկ եռագոյնը բաժին ինկած է այն վայրին որուն անունը Հայը չի կրնար արտասանել, առանց նախազդուշական կեցուածք մը առնելու: Եռագոյնը, հայրենաբոյս այս համասփիւռը, այս անգամ կր ծախկի Տէր – Զօրի անապատէն, այն անապատէն որ հայ արիւնով արգասաւորուեցաւ: Արդարեւ միայն Տէր – Զօրի խումբն է որ կը կրէ եռագոյնը:

Կուգայ գայլիկներուն խումբը: Հ. Մ. Ը. Մ.ի մանկապարտէզն է այս: Ամէնքն ալ կոկոն եւ խակական կոկոններու նման կանաչ պատմուճան հագած, բայց վայելելով սկաուտական բոլոր սոսրոգելիները: Այս կորիւնները տունն իրենց սեփական թմբկախումբը, եւ մանաւանդ իրենց իննամեայ թմբկապետը որ իր ակնախտիղ համազգեստն ու ծանր զաւազանր կը տանի tambour - major մը վայել դնացքով:

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՈՆԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

Յիշատակի երեկոյ Ապրիլ 11-24ի առթիւ

Տարագիր ժողովուրդի մը տարագիր զաւակները, Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի տղաքը կիրակի դիշեր յիշատակի երեկոյ մը սարքած էին Salle de Géographie: Հոծ բազմութիւն մը եկած էր ամփոփուելու, եւ իր անթիւ եւ անչիրմ նահատակներուն անթառամ յիշատակովը հաղորդուելու:

Նոր Սերունդի վարչութեան ներկայացուցիչը, ընկեր Պետրոս Պետիկեան բանալով սգահանդէսը, բացատրեց թէ ինչպէս յղացաւ եւ դործադրեց Թուրքը իր դիւային ծրագիրը անճիտելու համար ամբողջ ազդ մը: Բայց ուժեղ է հայկական կամքը, եւ ի վերջոյ պիտի չահի ամբողջական յաղթանակը: Ընկերը հրաւիրեց ժողովուրդը յոտնկայս յարգել յիշատակը մէկ միլիոն զոհերուն, մինչ Օր. Աստղիկ Առաքելեան խոր ղգացումով կ'երդէր «Տէր Ողորմեան»:

Առաջին խօսողն էր ընկեր Յովիկ Եղիազար – եան, նախագահը Նոր Սերունդին կեդր. վարչութեան: «Ժամանակակից պատմութեան ամէնադաթերգական էջն է հայկական տարագրութիւնը, ինչպէս կ'ըսէր ամերիկացի միսիոնար մը: Եւ այսօր, 32 տարի ետք, նոյնիսկ Բ. համաշխարհային պատերազմէն վերջն ալ ի զօրու է այս խօսքը: Ամբողջ ազդ մը ոչնչացնելու ծրագիրը փլուզումն է մարդկային բարոյականին: Բայց մեր ողբերգութիւնը սկսած էր այն օրերուն երբ մենք կորսնցուցինք մեր անկախութիւնը որ սաստկացաւ 1894էն ի վեր եւ հասաւ գազաթնակէտին 1915ին: Թուրքը որոշեց ջնջել մեր մշակոյթը եւ ահա առաջին զոհ եղաւ մեր ուժեղ մտաւորականութիւնը: Ան ուղեց ոչնչացնել մեր կուսակցական կազմակերպութիւնները եւ տարագրեց մեր ժողովուրդին աղգային դործիչները: Ուղեց փճացնել մեր կրօնքը եւ մինչեւ մեր համեստ քահանան մարտիրոսեցաւ: Ան ուղեց ոչնչացնել մեր ապագան եւ տարագրեց մեր անմեղ մանուկները զոր ելլելով զանոնք ծովերու եւ դետերու խորը:

Բայց այս համատարած փճացումին դէմ հայկական հերոսական ոգին ըմբոստացաւ եւ ունեցանք մեր աննման հերոսամարտները, Վասպուրականի, Շապին Գարահիսարի, Ուրֆայի: Զուննինք մենք Պանթէոններհսկայաշէն, բայց մեր սրտերուն մէջ: Թուրքը չհասաւ իր նպատակին, որովհետեւ չկրցաւ ջնջել Հայկական Դատը որ եկած է այսօր ալ հաշտութեան ժողովին մէջ: Թուրքը չհասաւ իր նպատակին, որովհետեւ Հայկ. մշակոյթ մը կը ծաղկի Հայաստանի թէ Սիբիւռի մէջ Վենեսուկէն, Վիէննայէն մինչեւ Սուրիա–Լիբանան եւ Ամերիկա: Ան չհասաւ իր նպատակին, որովհետեւ ներկայիս կը ծաղկի հայ երիտասարդութիւն մը, ապացոյց՝ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդը, որ գիտակից է իր կոչումին եւ որուն սիրտն ու հոգին ներկայ է մինչ իր 900 անդամներով: Նոր Սերունդը կը խոնարհի մեր ժողովուրդին կրած տառապանքերուն առջեւ եւ կը խոստանայ հանդիսանալ արժանաւոր յաջորդները իր նախնիքներուն:

Երկրորդ բանախօսն էր ընկեր Հրանտ Բալուեան որ յուզիչ պատկերով մը ոգեկոչեց Տէր Զօրի անապատներէն Հ. Ը. Դ. Թանդարանը փոխադրուած Գանկը «Անծանօթ Հայուն»: Սեւ չղբիներու մէջ, թանդարանի սենեակներէն մէկուն մէկիւնը, թերեւս գանկն է այդ, ըսաւ, անոնման հայ մամիկին որ անդիտակից պատահելիք աղէտին կը շարունակէր ապրիլ ու պահել իր հայ ընտանեկան սուրբ կեանքը: «Եթէ հայկական միահամուռ ուժեղ կազմակերպութիւն մը դոյութիւն ունենար այն տաեն, թերեւս Թուրքը չյաջողէր իր դիւային ծրագրին մէջ:

Վերջին խօսողն էր ընկեր Շաւարշ Մխաքեան որ աւելի քան մէկ ժամ տեւող բանախօսութեամբ մը մանրամասնօրէն պարզեց բնաջնջումի ծրագրին զանազան ծալքերը: Ցիւնթէթ Թուրքերուազդ. չարժումը սկսած էր 1860ին, երբ Մեծ եպարքոս մը մահուան անկողնին վրայ կը պատուիրէր պարբերաբար զարնել Հայերու դլխուն, որպէսզի չկարենան ոտքի կանգնիլ եւ ազատութիւն պահանջել: Ներքին դաւսռներու հայութիւնը արագօրէն կ'անհետանար տեւական հարստահարութիւններով եւ չարդերով: Պայքարը չատոնց սկսած էր երկու ժողովուրդներուն մէջեւ: Ազատութիւն, ինքնավարութիւն, դինուարժութիւն բառերը ամէնէն ա – ռաջ արտասանուած են Պոլսոյ Ազգ.ժողովին մէջ, երբ դեռ հրապարակ չէին իջած յեղափոխական կազմակերպութիւնները: Թալէաթը ինք կ'ըսէր,— «Կա՛մ մենք, կամ դուք»: Ուրիշ առիթով մը, երբ դիտողութիւն կ'ընէին թէ անմեղներն ալ կը զոհ – ուին մեղաւորներուն հետ, կը պատասխանէր,— Անոնք որ անմեղ են այսօր, վաղը կրնան յանցաւոր ըլլալ: Պրուսայի վալին կը յայտարարէր բացէ ի բաց,— «Վճռած ենք միանգամ ընդ միշտ ոչնչացնել այս ֆանիէրը (հայ ժողովուրդը): Մեր միակ քաղաքական ուսանդն է: Մինչեւ հիմա չէինք հասկցած: Ձիւղ է որ չատ մը անմեղներ ալ պիտի տուժեն, բայց զանազանելու ժամանակ չունինք»:

Բանախօսը յետոյ ներկայացուց 1915 Ապրիլ 11/24ի ձերբակալութեանց պարագաները, տեղահանութեան առաջին ձեռնարկները, երբ տեղ մը 24 ժամ, այլուր մէկ – երկու ժամ կամ երեք օր պայմանաժամ կուտային հեռանալու համար: Ցիշեց քանի մը քսմոնելի օրինակներ բնաջնջումի ամէնէն սովորական եղանակներէն, Սեւծովու ափերէն, Բարձր Հայքէն կամ ներքին դաւառներէն մինչեւ անապատները եւն: (Կ'արժէր առանձին հրատարակել այս բանախօսութիւնը, իր փաստացի բովանդակութեամբ):Իրրեւ վերջաբան, յորդորեց նոր սերունդը դառնալ կենդանի արտայայտիչը իրենց անհետացած գաւառներու լաւագոյն յատկութեանց, եւ արիանալ, բազմապատկուիլ, իրրեւ հարազատ ժառանգորդներըանոնցաւանդին:

Մէջ ընդ մէջ տեղի ունեցան երգեր եւ արտա–

յանուէիւնները : Սիրուած երգչուհին, Աստղիկ Ա-ռաքելեան մեծանոյչ ձայնով կրօնական թէ ժողո – վրդական երգերուն մէջ կ'արտայայտէր ողբը Հա-յուն ցաւատանջ հոգիին : Երգեց «Տէր Ողորմեան», «Անուշինն» եւ «Հով արէք սարերը» : Որքա՜ն ղա-յուն էր ընկեր Զօհրապ Մուրատեանի արտասա – նած «Սուրբ» Տօքթ. Կիլիկեցիէն : Օր. Կաւալարեանց յուղուած չեչտերով արտասանեց իր հօրը ոտանա-ւորներէն «Արարատ»ը, Ժիրայր Փալամուտեանը բեմին վրայ տիրական, արուեստագէտ արտասա – նող մը, խոր ըմբռնումով արտասանեց «Հայ հե-րոսներուն» (Մ. Վարանդեան) : Զգացումով եւ յուզումով երգեց Տիկին Լիւսի Գորգիկեան – Ամի-րայեան «Գարահիսար լերան կրծքին» : Վերջին կտոր մը արտասանեց ընկեր Բ. Հապէչեան, «Որբ աղան», նոյնքան խոր յուզումով :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՑԻՍ 4Ի ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՊՕՐԷՆ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ.— 10 Մայիս (Յատկատած).— Մա-յիս 4ի կիրակին Մարսէյլ պէտք էր ըլլար, տեսնե-լու համար ընտրական բարեկենդանը :

Ա.—Ամէն խումբ Հայեր կը ղժմեն Փրատոյ Մայր եկեղեցին քուէարկելու համար : Թեկնածուներու ցանկերը, զոյնզոյն թուղթերու վրայ տպագրը-ուած, կը տրամադրուին դռնէն ներս մտնողնե – րուն : Բակին մէջ պատողներ ամէն ջանք կը հե-ռատեսնէն նորեկը, պարտադրելով որ պահարանին մէջ դրուելիք ցանկը ձեռքի թուղթով ըլլայ : Ենթական չուարած աչ ու ձախ կը դառնայ գինք հետանդողներէն խուսափելու համար. անօգուտ.. Այսպէսով քուէարկութիւնը փոխանակ դադնի եւ աղատ ըլլալու, կը դառնայ բաց եւ պարտադիր :

Բ.— Կաթոլիկ եւ բողոքական յարանուանու-թեանց պատկանողներ, չատեր առանց անդրադառ-նալու, իսկ ուրիշներ դիտակցարար քուէարկու – թեան մասնակցելով, գայն դարձուցին հակօրինա-կան :

Գ.— Շատեր ներգաղթի արձանագրուած ըլ – լալով կամքէ անկախ իրենց քուէները ձգեցին Հ. Ա. Ճ.ի ներկայացուցած պլոէքին : Ոմանք հայերէն ստորագրել անգամ չեն դիտեր : Հարուստներ են եւ հետեւաբար հակահամայնավար. սակայն, չեմ դիտեր ինչ բանէ մղուած, հաւանած են իրենց ա-նուանները թեկնածուներու ցանկին մէջ դնել, ի-րենց չեզոքի հանդամանքէն դուրս դալով :

Դ.— Մեր հայրենակիցներէն չատեր քաղաքի մէջ իրենց գործատեղիները ունին ու արուարձան-ները կը բնակին, հետեւաբար իրենց անձնագիրնե-րուն մէջ ունին երկու հասցէներ : Այսպիսիներէն չատեր օգտագործելով այս պարագան, քուէար – կութեան առամարին մէջ արձանագրուած են քաղա-քի հասցէով, ուրիշներ քուէարկեցին, իսկ ոմանց արդիլուեցաւ Մայիս 4ին քուէարկել :

Ե.— Նկատելով որ Գաւառ. Ժողովի անդամ-ները պիտի ընտրուին հինգ տարուան համար եւ ի մտադ տեղի կ'ունենայ ներգաղթ, հայրենադարձի համար արձանագրուողները առանց բացառու – թեան իրաւունք չունին քուէարկութեան մասնակ-ցելու : Այս կը պահանջեն բոլոր արուարձաններու ինչպէս նաեւ քաղաքի մէջ բնակող հայրենակից – ները :— Թղթակից

Ց. Գ.— Բոլոր անոնք որ արուարձաններու բնա-կելով քաղաքին մէջ քուէարկած են, իրաւունք չունին այլեւս իրենց բնակած թաղին մէջ քուէար-կելու : Այս պարագան արուարձաններու ընտրողա-կան ենթայանձնախումբերու ուշադրութեան կը յանձնենք, իսկ քաղաքի քուէարկութիւնը կը նկա-տենք ապօրէն :

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 10 Մայիս (Յատկատած).— Մայիս 3ին, չարաթ երեկոյ տեղի ունեցաւ Կապոյտ Խաչի Օրուան տօնակատարութիւնը Պրէպան–Մարսէյլի սրահին մէջ :

Մուտքը ազատ էր, բայց դիտակից հասարա-կութիւնը բլրակ մը կազմած էր յիսունոցներէ եւ հարիւրնոցներէ, տիկիններ Թէլեանի եւ Զաթիկ – եանի հովանաւորած սեղանին վրայ, իրրեւ հա – տոյթ զարդանիշերու :

Ուշադրաւ դրոյց մը մուտքի դրան առջեւ, եր-կու երիտասարդներու միջեւ.

— Կը տեսնե՞ս այս տիկինը (տիկին Զ. Պե – տիկեանը մատնանշելով), քանի՛ քանի անգամներ հիւանդանոց այցելեց եւ հայ հիւանդներուս օգնեց դրամով, ուտելիքով, մանաւանդ բարոյապէս խրա-խուսելով : Ես իմ կեանքս կը պարտիմ այս կող – մակերպութեան. պէտք է օգնենք եւ դուրդուրանք Կապոյտ Խաչին վրայ :

Ճիշտ ժամանակին մօտ քսանհինդ սանուհիներ կատարեցին բացումը Կապոյտ Խաչի քայլերգով : Ապա Տիկին Ն. Քիւրքճեանի բացման խօսքէն վերջ՝ տեղի ունեցաւ կարճ բայց ինամուածդեղար-ուեստական բաժին մը, օրուան պատչառ հայրե-նասիրական արտասանութիւններով, խմբերգներով եւ մեներգներով : Քոյր եղբայր Յարութիւնեաններու զուգերգներն ու փանթէզիները կրկնուեցան մէկէ աւելի անգամներ,—

Արի աղջիկ, սարի աղջիկ,
Դաշնակցական սարի աղջիկ :

Անարուեստ բայց խանդավառող այս երգերը կեց-ցէներով կ'ողջունուէին հանդիսականներու կողմէ :

Սանուհի մը արտասանեց Սիպիլի «Մայրենի լեզու»ն, սահուն եւ յստակ : Իսկ օր. Մարկոսեան երգեց «Հայաստան» եւ «Կռունկ»ը : Շնորհաւորելի էր նաեւ Սանուհիներու կողմէ ներկայացուած չատ յաջող կենդանի պատկերը որ արեւուն լուսաչող ճառագայթներով կենսատու յոյսը կը ներշնչէր, Կապոյտ Խաչի վերելքին : Իսկական անակնկալ եւ մեծ վայելք մը եղան փոքրիկին Աչտա Վ. Սարգս-եանի կշռաւոր պարերը, նոյնպէս ցիկանի պարը, որոնք կրկնուեցան ծափերու մէջ : Ցետոյ Տիկին Քիւրքճեանի հրաւէրով բեմ բարձրացաւ կա – պոյտ Խաչին Շրջ. Վարչութեան անխոնջ նախա – գահը տիկ. Տիրուհի Միսաքեան :

Ան խօսեցաւ կարճ ու կարուկ : Աւելի դասա-խօսութիւն եւ զեկուցում էր քան թէ ճառ : Պիտի փորձեմ տալ ամփոփումը.

— 25 տարի է որ կը գործէ մեր կազմակեր-պութիւնը, նախ իբրեւ Կարմիր Խաչ, այժմ Կա-պոյտ Խաչ կապուած Ամերիկայի Հայ Օգնութեան Միութեան կեդրոնին : Պատերազմի տարիներուն մեր գործունէութիւնը սեղմուած էր, մաս – նաւորապէս երթեւեկի դժուարութիւնները թոյլ չի տուին այցելել եւ մօտէն հսկել մանանձիւղերու վրայ : Զանազան բարեգործական հինդ միութիւն-ներու հետ յանձնախումբ մը կազմելով օգնեցինք Ֆրանսական ճակատի հայ զերիներուն, ուտեստի ծրարներ ղրկելով :

Փարիզի Հայ Տիկ. Միութեան հետ հանգա – նակութիւն մը կատարելով օգնեցինք Ցունաստա-նի սովահար հայրենակիցներու ղրկելով մէկ մի-լիոն արժ. ուտելիքեամբ դեղորայք, դրամ եւ խոտ – ցած կաթ : Այդ հանգանակութենէն մնացած կա – րելեւր քանակութեամբ դեղեր, քինին եւ իօտ յանձնուած են խորհրդային դեսպանատան, Հա – յաստան փոխադրուելու համար : Այս դլխաւոր գործերէն զատ՝ չարունակած ենք մեր բարոյական եւ նիւթական օգնութիւնը, հիւանդներու մասնա-ւորապէս թոքախտաւորներու, երախաներու, ծե – րունիներու եւ բազմանդամ ընտանիքներու : Օգ – նած ենք նաեւ նոր սերունդի փրկութեան գործին, հայերէնի մասնաւոր դասընթացքներով : Դեռ վեր-ջերս 150.000 ֆրանք փոխադրեցինք Ցունաստան : Ամէն տարի կարեւոր գումարով մը կ'օժանդա – կենք Պէյրութի ձեմարանին որ մեր լաւագոյն կրթական հիմնարկութիւններէն մին է : Իսկ վեր-ջերս հարիւր հազար ֆրանքով մեր մասնակցու – թիւնը բերած ենք ներգաղթի գործին :

Մենք չունինք մնայուն եւ մասնաւոր եկամու-տի աղբիւրներ, մեր դանձը՝ հայ ժողովուրդի սիր-տըն է, ձեր սիրտը» :

Քանի մը դեղեցիկ արտասանութիւններէ եւ մեներգներէ վերջ՝ սկսան եւրոպական պարերը ո-րոնք կ'ընդմիջուէին մերթ ընդ մերթ սեղաններու չուրջ բոլորուած ընտանիքներու հայրենասուէր երգերով :— Պարբեհ

Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ «ԳԻՔՈՐ»Ը

ՍԷՆ–ՇԱՄՈՆ, 7 Մայիս.— Յովհաննէս Թու – մանեանի «Գիքոր»ը դոր ամիսներէ ի վեր կը պատ-րաստէին Կապոյտ Խաչի Սանուհիներն ու Նոր Սե-րունդի պատանիները մեծ յաջողութեամբ ներկա-յացուեցաւ Մայիս 4ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Սա-ժան տ'Արքի մէջ : Հակառակ կարդ մը մարդոց քե-սուէնանց, դաբձեալ ժողովուրդին աղջմիտ մասը եկած էր, տեսնելու, լսելու, հոս ծնած ու մեծցած երիտասարդները որոնք մեր անուշ լեզուով ու ղայտն կերպով խաղացին աննման բանաստեղծին դժուարին գործը :

«Գիքոր»ը ընտանեկան ողբերդուէիւն մը, ուր կարճ պատկերներու բաժնուած էր, ուր իւրաքան-չիւր խաղի ժամանակ, օր. Հռ. Ընտրիկեան դաշ-նակի ընկերակցութեամբ, տռամին կուտար աւելի չեչտ ու խանդավառութիւն : Առաջին անդամ ըլ – լալով թատերական ներկայացման մը առթիւ, ներկաներուն, աչքերը թրջեցան : Մանաւանդ վեր-ջին պատկերին խաղարկութեան պահուն, ուր պա-տանի Գրիգոր Դաւիթեան՝ Գիքորի դերը կը ներ-կայացնէր մահուան անկողնին մէջ, խաղին ոդին մարմնացնելով : Մինաս Ճապուրեան բաւական յաջող էր Համբոյի (հօր) դերին մէջ : Միւս բոլոր դերակատարները, օր. Ովսաննա Փոչաեան (մայ-րը), օր. Լուսաբեր Փոչաեան (Սուսան), օր. Ալիս Թեպիրեան (աղջիկը) եւ օրիորդներ Սարդիսեան, Տէյիրմէճեան, չատ լաւ խաղացին : Երիտասարդ-ներէն Սարգիս Քիւրքեան (Կարօ), Յ. Պետիկեան (Բաղազ Արթէմ) դերերը նոյնպէս լաւ խաղացին :

Ահա՛ նորահասներ, որոնք մայրենի լեզուին համն ու հոտը առած, բեմերէն եւս հայ խօսքին առնականութիւնն ու չեչտը կը տարածեն : Ու վա-ղը անոնք պիտի ըլլան կորիզ ու խիզախ, հպարտ ու ճակատաբաց, բաժնելով ցեղին տառապանքն ու փառքը :

Գուրդուրանք ու աչխատանք պէտք է նորա-հասներուն համար : Իւրաքանչիւր նորահաս որ կը փրկուի, կապուելով մեր լեզուին ու խօսքին, է-րական բարիք մըն է :

Հայ Կապոյտ Խաչի կազմակերպած «Գիքոր»ը անմոռանալի պիտի մնայ բոլոր անոնց համար որ ներկայ էին եւ յուզումով հեռացան սրահէն :

Տարագիր

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՓՕՆ Տ'ՕՊՆԱ.— Մեր քաղաքին մասնաճիւղն ալ տօնեց Կապոյտ Խաչի Օրը, Մայիս 4ին, կիրա-կի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, իր սովորական սրա-հին մէջ : Հանդէսը բացուեցաւ «Քամ Փորոտան»ով : Ճոխ էր դեղարուեստական բաժինը : Ներկայացու-ցին Արտաշէս եւ Սաթենիկի պատկերը : Դերակա-տարներն էին օր. Ասահիտ Օհանեան (Արտաշէս), եւ օր. Արտեմիս Տ. Նազարեան (Սաթենիկ) որոնք արժանացան ջերմ ծափերու : Սանուհիները պարե-ցին հայկական տարազներով : Եղան նաեւ խմբերգ-ներ, արտասանութիւն եւ զուեչտ մը (Թիք–Թա-քը) : Դերակատարներն էին օր. Ազատուհի Տ. Նազարէթեան, օր. Ասահիտ Օհանեան, օր. Արտե-միս Տ. Նազարեան եւ օր. Հնազանդ Ժամակոչ – եան, օր. Պերճուհի Թէրզեան, օր. Ազնիւ Կրկըզ-եան, օր. Պարսամեան, եւ փոքրիկն Ալիս Օհան – եան : Գնահատելի են մեր սանուհիները որոնք ի-րենց բաժինները յաջողութեամբ կատարեցին, ղե-կավարութեամբ Տիկին Զէքէմեանի եւ Տիկին Թէր-ղեանի : Դեղարուեստական բաժինին մասնակցե – ցաւ փոքրիկն Կարօ Պիպէրեան (Վիչէնէն) որ նուա-դեց քանի մը դեղեցիկ կտորներ, պարեց նաեւ «Թամարայն ջերմ ծափերու մէջ : Ցետոյ բեմ հրա-ւիրուեցաւ օրուան բանախօսը, Հայր Կ. Տէրմո – յեան, որ պարզեց Կապոյտ Խաչի փոխայը եւ դոր-ծունէութիւնը : Միջնարարի պահուն վիճակախա-ղի դրուեցան քանի մը առարկաներ, ծախուեցան պղպեղակ եւ կարկանդակներ : Ընդհ. հասոյթ՝ 12.250 ֆրանք : Վիճակախաղէն չահողները դարձ-եալ կապոյտ Խաչին նուիրեցին իրենց ստացած ա-ռարկաները : Հանդէսը փակուեցաւ խմբերգով մը եւ ժողովուրդը մեկնեցաւ ուրախ տպաւորու – թեամբ : — Խաչուհի մը

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ

Մ Տ Ա Ծ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր

Տղաքներ, «Յառաջ»ի դպրոցէն նեղմիտ աչ – կերտ չերլեր : Որքան չատ իրատցի լինինք, նոյն – քան աւելի կարճ կապեցեք : Ոմ ալ լինինք, ուր որ ալ ըլլաք, անհոդ եղէք, ոչ ոք կ'անդիտանայ թէ Դաչնակցականը Դաչնակցական ընդդը Թուրքը ե-ղաւ, իսկ Հայը կրկին Հայ չինողն ալ նոյն ինքն Դաչնակցութիւնը : Ցնցող բացատրութիւն թեր – եւս, բայց արդար :

Հակառակ ամէն դրկանքի, Դաչնակցութիւնը դիտցաւ դուրդուրանքով պահել նուիրական իր ա-ւանդը : Հայուն ուխտը : Ցոլացիկ սահանքը : Եւ այդ հիմամբ սփիւռքի հայ երակներուն մէջ ար – մատացնել այնքան երազուած ազատութեան զգա-ցումը : Հոդ է ահա իրական մեծութիւնը, եւ հոդ է նաեւ ժողովրդի մը իսկական ազատագրութիւ – նը : Մնացեալը ըսի ըսաւ է, յօրինուած համա – ձայն եղանակի : — Ծերունի

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԵՐԱՇՏԻՆ ԱՒԵՐՆԵՐԸ

Թուրքիոյ չատ մը մասերուն մէջ անձրեւ տե-ղացած չըլլալով, մեծ մտահոդութիւն կը տիրէ : Շատ մը երեսփոխաններ հարցապնդում ուղղած են կառավարութեան : Երկրագործական գործավարը պատասխանած է թէ ձեռք առնուած միջոցները ա-նօգուտ եղած են : Ապրիլ 14—15ի դիչերը Ցրանսա-յի, Կեդր. Եւրոպայի եւ Պալքաններու վրայէն ան-ցած չոր ցուրտի ալիք մը սահմանափակ աւերներ դործած է կարդ մը չրջաններու այդիներուն եւ պարտէզներուն մէջ, իսկ եգիպտական եւ Էնկլիզլիի չրջաններու այդիներուն դրեթէ ամբողջ հունձքը վճացուցած է : Առանձին հաղորդուած լուրերու համաձայն երաչտը կը սպառնայ ամբողջ Թուր – քիոյ : Եթէ եգիպտական չրջանները դարձած են ա-մուլ, սառնամանիքին հետեւանքով, Զուգուրօվան ալ կը տառապի երաչտութենէն : Ծանր տպնապ մը որ կրնայ աղէտի յանդիլ : Կարելի չէ եղած լրացը-նել չրաբաչխական ամբարտակը եւ ողողումի դոր-ծը պակաս մնացած է, թէեւ միլիոններ ծախսուած էին : 200 հազար արտաւար տարածութեամբ բեր-քը այրած է :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՆԱՑԻՐԻ, ամսագիր դրականութեան եւ ար – ուեստի : Գ. տարի Թիւ 3, Ապրիլ 1947 : Այլազան բովանդակութեամբ եւ երիտասարդական չունչով : Պատկերազարդ , ընտիր տպագրութեամբ : Հասցէ.— A. Dzaroukian, B. P. 372, Alep (Syrie) :

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏՕՆԻՆ առթիւ նամակատուն-ները զոց ըլլալով, «Յառաջ»ի յաջորդ համարը լոյս կը տեսնէ չաբաթ օր :

զումարուին բոլոր վայրերուն մէջ եւ բանախօս-ները պիտի պահանջեն անմիջապէս դործադրել Աչխատանքի Դաշնակցութեան կողմէ վարչապե-տին ներկայացուած պահանջները :

«Իմանիթէ» կը դրէ թէ 30 հրապարակային ժողովներ պիտի դումարուին :

Սէնթիքաներու ժողովին մէջ, որուն կը մաս-նակցէին 1500 պատուիրակներ, Աչխատանքի Դաշ-նակցութեան ներկայացուցիչը հաղորդելով Պ. Ռամաատիէի հետ եղած խօսակցութիւնը, յայտա-րարեց թէ «փոս մը կր բաժնէ կառավարութիւնը Աչխատանքի Դաչնակցութենէն» :

★ *Ընտրի թիւ 6 եւ 18 արհեստանոցներու բան-ուորներուն դործադուլը կը չարունակուի : Վերա-տեսուչը նոր առաջարկներ ներկայացուց, բայց բանթողները մերժեցին : Կը վախցուի որ չարժումը ծաւալի : Նոյն հաստատութեան Լը Մանի դործա-րանին 6000 բանուորներն ալ դադրեցուցին աչ-խատանքը :*

Ամերիկեան մարմիններ դէպի Յունաստան եւ Թուրքիա

Ուաչինկթընէն կը հեռադրեն թէ նախադահ Թրումըն Մայիս 19ին պիտի ստորագրէ այն օրէն-քը որով 400 միլիոն տոլար պիտի տրամադրուի Յունաստանի եւ Թուրքիոյ : Մ. Նահանգներու ար-տաքին, պատերազմական եւ ծովային նախարա-րութիւնները մասնաւոր պատուիրակութիւններ պիտի ղրկեն Յունաստան եւ Թուրքիա, հսկելու համար 400 միլիոն տոլարի դործածութեան վրայ : Յունաստան երթալիք պատուիրակութիւնը պիտի բաղկանայ 50 մասնագէտներէ, որոնք պիտի առ-նուին երեք նախարարութիւններէն : Թուրքիոյ համար առ այժմ ընտրուած է 23 հոգինոց պատուի-րակութիւն մը, նախնական ուսումնասիրութիւն-ներ կատարելու համար :

Արտաքին նախարարը, ղօր. Մարշըլ, ձայնա-փիւռ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Ծանրա-պէս խեղաթիւրուած են Մ. Նահանգներուն նպա-տակները, այս օդնութեան դործին առթիւ : «Յու-նաստանի օդնելով, մենք պատասխանած կ'ըլլանք քաջարի դաչնակիցի մը կոչին, դաչնակից մը որ չա-բաչար տառապեցաւ, որուն չատ բան կը պարտի ամերիկեան ժողովրդավարութիւնը : Մենք օդնու-թեան կը հասնինք ամբողջ յոյն ժողովուրդին որ-պէսզի կարենայ անկրնել տագնապային չրջանէ մը եւ հաստատել միացեալ, խաղաղասէր Յունաստան մը » :

Նոյն իմաստով խօսեցաւ նաեւ արտաքին նախա-րարին փոխանորդը : Իսկ ծերակուտական Վան-տընպէրկ, ծերակոյտին Արտաքին Յարաբերու-թեանց յանձնախումբին նախագահը, աւելի քան խօսեցաւ :— «Մեր նպատակն է ուժ տալ Յունաս-տանի կորովին եւ անկախութեան ոչ թէ պարզ ո-ղորմութիւն մը տալով բարեկամ եւ կարօտ ազգի մը, այլ մեր իսկ չահուն համար : Եթէ յոյն ժո-ղովուրդին ազատութիւնը յանկարծ կորսուի, մեր ազատութիւնն ալ պիտի վտանգուի : Այս կ'ապա-ցուցանէ թէ որքան սերտօրէն իրար հիւսուած է ներկայ աչխարհը» :

15 ՏԱՐԻ ԽՅԱՐԳԵԼՈՒԹԵԱՆ դատապարտեա-ցաւ վերապայծառ մը, Մայօլ մը Լիւփէ, չառա-ւիղղ ազնուական ընտանիքի մը, որ իբրեւ հերոս պայլած էր 1914ի պատերազմին մէջ, իսկ այս ան-դամ դարձած էր խոստովանահայր արեւելեան ճակատ ղրկուած ֆրանսական կամաւորներու դունդին : Ինքն ալ կռուած եւ վիրաւորուած էր : Ինքնապաչտպանութեան համար ըսաւ թէ կը նախ-ընտրէր որ կամաւորները արեւելեան ճակատը եր-թալով բոլչեւիկներուն դէմ կռուին, փոխանակ Ֆրանսա մնալու եւ հայրենասէրները հետապըն-դելու :

ԻՏԱԼԻՈՑ ԴԱՀԼԻՃԸ հրաժարեցաւ : Ութերորդ կառավարութիւնն է որ կը հրաժարի, ազատա-դրութենէն ի վեր :

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ, Պ. Քոսթ-Ֆլորէ, պարզելով իր տեսակէտները քանակի վե-րակազմութեան մասին, ըսաւ թէ զինուորութեան չրջանը մէկ տարի պիտի մնայ, բայց բոլորն ալ նախապատրաստական մարզանքներ պիտի կատա-րեն : Իր կարծիքով խաղաղութիւն պիտի վայելենք 15 տարի, իսկ այնուհետեւ թէ պատերազմ ծա-գի, հիւլէական պիտի չըլլայ ...

ՆԻՍԻ ՍԹատ ԲԷյի մէջ այս կիրակի օր ժամը 3ին տեղի կ'ունենայ ֆութպոլի մրցում մը, իբր Coupe de Franceի փինալ, տեղւոյն Սթատ տը Վալ-ւօրթի խումբին եւ Փարիզէն գացող S.L.Hachetteի խումբին միջեւ : Այս վերջինին կազմը կէս առ կէս կը բաղկանայ Հայերէ, որոնք են՝ Կարպիս Ցոլ-սկեան, Արամ Երէսպաքանեան, Վրէժ Միլոյեան, Ներսէս Տօլմաճեան եւ Մեսրոպ Տէր – Յակոբեան, առաջնորդութեամբ իրենց մարզիչին՝ Պ. Մորիս Քէօսէյէճեանի : Նիսի Հայերը կը հրաւիրուին այդ կարեւոր մրցումին :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակա-միւթէին, 1 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30էն մինչեւ կէս գիչեր, Bourg la Reine, քաղաք-պետական սրահին մէջ (Salle Municipale) : Ան-նել մէթրօ՝ Ligne de Seaux եւ իչնել Bourg la Reine կայարանը, Autobus 188, Porte d'Orléans:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՒԱԳ, ԵՐԳ, ՊԱՐ եւ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ :

Մատչելի պիւֆէ:

Ամուլի ներկայացում

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 18 Մայիս ժամը 3—7, մասնակցութեամբ Շավիլի «Իսֆֆի» երկ-սեռ խումբին, ղեկավարութեամբ՝ Պ. ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի, Salle Familialeի մէջ, 32 rue Danton, Kremlin - Bicêtre: Իչնել՝ métro Porte d'Italie:

«Կապոյտ Խաչի Օրը»

Կը տօնուի Տէսէնի մէջ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Դեղարուեստա-կան ճոխ բաժին, խմբերգ՝ ղեկավարութեամբ ըն-կերուհի Փափազեանի, մեներգ, արտասանութիւն եւն. : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

Մուտքը ազատ է :

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

Արփիկ Արղութեանի

Մայիս 18ին կիրակի երեկոյեան ժամը 8.30ին, ռուսական քոնսերվատուարի սրահը, 26 Avenue de Tokio, Paris (16), métro Alma կամ Iéna: Հայկական եւ ռուսական երգեր: Մէկնումենջէ, Սայաթ Նո-վայէ, Ա. Պարթեւեանէ, Տ. Ղազարեանէ, Ալէմ-շահէ :

ՏԻԿԻՆ ՍԱԹԵՆԻԿ ԹԼՐՋԵԱՆ եւ փոքրիկները Թլրէզ եւ Վիոլէթ Էթեէմէզեան, ամբողջ ընտա-նիքը, ինչպէս նաեւ Արաբկիրի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը չնորհակա-լութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որ ներկայ եղան ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՍՏԵՓԱՆ ԵՒ ՉԱՊԻԼ Է.ԹԵԷՄԷՋ – ԵԱՆի թաղման տխուր արարողութեան եւ ըրին նուիրատուութիւններ փոխան ծաղկեպսակիՀայրե-նակից Միութեան Փարիզի մաս-նաճիւղին վերաչինութեան Ֆոնտին համար :

ՀԱՅԱՇԽԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ NOTRE DAMEի ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 9.45ին Փարիզի Մայր եկեղեցիին մէջ, Արհ. Պոսսար արքմ նախագա-հութեամբ՝ Արհ. Գրիգոր եպիսկ. Պահապանեան Հայրապետական ձայնաւոր պատարագ պիտի մա-տուցանէ : Երգեցողութիւնը՝ երաժչտապետ Պ. ԳՈՒՐԳԷՆ ԱԼԷՔՄԵՇԱԼԻ ղեկավարութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երկսեռ երգչախումբի եւ Ս. ԽԱՉԻ ղպրաց դասի կողմէ :

Ամբողջ պատարագը պիտի հաղորդուի Poste Parisienneի կրօնական բաժնէն մէջ :

Երկուչաբթի 19 Մայիս նոյն հանդիսաւոր պա-տարագը Emission Moyenne d'Orient, onde courte 41 մէթր 21, ժամը 12.15էն 12.30:

Համանման պատարագ մըն ալ ՀԱՄՕՐԷՆ ՀԱՅ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ համար, 15 Յունիս կիրակի օ-րը, Սէն Տընիի Մայր եկեղեցին, Լեւոն Ե. Թադա-տորին դամբարանին քով :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՃԼԻ ՄԷՋ ԺԱՆ ՄԵՐԿԵՐԵԱՆի

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 15.30ին, rue d'Algerի թատրոնին մէջ, մասնակցութեամբ քաղաքապե-տական երաժչտանոցի նուագախումբին, ղեկավա-րութեամբ ՄԷԹՐ ԱՆՏՐԷ ՕՏՏԼԻԻ : Յայտագիրը կազմուած է հետեւեալ կտորներէ :— Մէնուլըզնի, Վիվալտիի, Յուքակի քոնսէրթոներէ եւ Պէթհովէ-նի, Մոցարթի, Սպենդիարեանի եւն.ի գործերէն :

Տոմսերը ապահովելու համար դիմել հետեւ-եալ հասցէներուն.— Ե. Արմէն 39 rue St. Savournin, Փիրանեանի 104 rue Ferrari, Ց. Տէր Մերկէրեանի 61 rue Tapis Vert, Պօղոսեան 53 rue Nationale, Սո-լաքեան 320 Chemin de St. Julien, Տէր Մինասեան 8 Place de l'Eglise, Սէն Ժէրմ :

ՀԱՐԱՒ. ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿԻՉ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ (Մարսէյլ) կը խնդրէ ծանուցանել թէ ներզաղթի հանդանակութիւնը լրացած ըլլալով, հաչիւները պիտի փակուին այս ամսու վերջ: Անոնք որ չեն կրցած կատարել իրենց պարտականութիւնը, դանազան պատճառնե-րով, թող փութան իրենց բաժինը ղրկել հետեւեալ հասցէին.— Առաջնորդարան Հայոց Հարաւ. Ֆը-րանսայի, 57, rue Tapis - Vert, Marseille:

Ցանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացած է, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սէնթ Անի մասնաճիւղէն երկու հազար ֆրանք :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնա-ճիւղը պատրաստ մը կազմակերպած է Համբարձման տօնին առթիւ այս հինդչաբթի Saint Leu, ժամա-դրութիւն՝ առաւտուն 8.30ին Gare du Nord: Կը հրա-ւիրուին բոլոր ընկերները – ընկերուհիները :

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւտ ժամը 8.30ին, Մուրատ ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

Լ.Ա. ՍԻՈՒԹԱ.— Հ. Ց. Դ. նորակազմ խումբին անդրանիկ ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 6ին ընկերը Երանոսեանի տունը: Կարե-ւոր օրակարգ: Համակիրներ ալ սիրով կը հրաւիր-ուին :

ԷՔՍ.— Հ. Ց. Դ. Քեռի խումբի ընկերական ժողովը՝ այս չաբաթ, իրիկուան ժամը 8.30ին, S. F. I. O.ի սրահը :

ՄԱԼԱԹԻՈՑ կթասիրաց Ընկերութեան Մար-սէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Bar de Globeի ժողովասրահը, 7 Bld. d'Athenes: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր ենթակա-միւթէին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժա-մը ճիշդ 8ին, Bar du Globeի ներքնասրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի կ'առ-նուին :

Ֆր.կ. Խաչի Փարիզի մ.ճիւղին

հերթական հանդիպումը բաժակ մը թէյի չուրջ, այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ֆրանֆօ Ար-մէնիէն միութեան սրահը, 7 rue Phalsbourg, métro Malesherbes, Paris (17): Կը դասախօսէ ընկերուհի Խոնդկարեան, նիւթ՝ Սայեաթ Նովայի կեանքը եւ բանաստեղծութիւնները : Պիտի երգուին նաեւ Սա-յաթ Նովայէն– Կը հրաւիրուին փափաքողները :

Գեորգ Զավուշի 40ամեակը

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ, ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒ-ԲԵՐԱՆԻ ՀԱՑՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ, Մայիս 25ին, կի-րակի կէսօրէ վերջ ժամը 2էն կէս գիչեր, Issy les Moulineaux, 45 rue de la Défense, հայկական դեղ-ցիկ սրահին մէջ : Մանրամասնութիւնը չուտով :

Ընկերահաւակրական խնջոյք Փարիզի Հ.Ց.Դ. Ռոստոմ խումբի

Մայիս 18, կիրակի իրիկուան ժամը 4—12, Parc des Buttes - Chaumont, Pavillon Pueblaի օդաստն սրահներուն մէջ: Ճոխ ընթրիք եւ խմիչքներ: Գե-ղարուեստական բաժին՝ երգ, արտասանութիւն, նուագ: Ընթրիքէն վերջ պարեր :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Հասցէ.— Escalier face le 49 Ave. Simon-Bolivar, հաղորդակցութեան միջոցները՝ մէթրօ իչնել՝ Py-rénées կամ Buttes- Chaumont, հանրակառք GE 26 :

ԿԸ ՓՆՏՌԻի.— Տիկին Սրբուհի Առաքելեան ծնեալ Դաւթեան, կը փնտռէ իր եղբայրը Գրի-գոր Դաւթեան, մօրաքոյրը Մարիամ Սինէկեանը՝ որ 1920ին Յոյնի մը հետ (Նազարէթ), էն-կիւրիէն Յունաստան՝ Աթէնք եկած են: Կը խընդ-րուի դիտցողներէն լուր տալ, Պ. Սարգիս Առա-քելեանի, 58 rue Rabelais, Lyon, Rhône: Կը խնդրուի յունահայ թերթերէն արտատպել : –

MEUBLES MODERNES PLAQUÉS
Առաջնակարգ կահկարասիներ Salle à Manger, Cham-bre à Coucher, Cabinet de Travail, Cosy *եւ ամէն կար-գի աչխատանք գոմանտի եւ փլանի վրայ :*
Դիմել՝ Գ. Փ Ա Փ Ա Զ Ե Ա Ն
65 rue de Perpignan, Maison-Alfort (*փլաժի մօտ*)

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
LA CORNE D'OR
5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 *եւ* 26-11, : *Վարիչն է համակրելի Թիոերը* :
Հոն պիտի գտնէք աւանդական տաք մթնոլորտ մը, Tzigane նուագախումբի մը երաժչտութեամբ : ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵ-ՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ :
Սրահը տրամադրելի է նչանառուքներու, հարս-նիքներու եւ ամէն տեսակ իրիկնոյքներու համար : Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին :
ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն
Ոսկինք կաչիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փա-փագեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գաց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր-դակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամրաս. 10 Տլ.

Samedi 17 MAI 1947 Շաբաթ 17 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5036-Նոր շրջան թիւ 645 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր.

«Յանձնեցէք, յանձնեցէք ձեր ամբողջ ցորենը»

ՎԱՅ ԿԱՑ ՈՐ ԱՌԱՆՑ ՀԱՑԻ ՄՆԱՑՔ

Հանրապետութեան նախագահը Դր. օր. ամ – պողական կոչ մը ուղղեց Ֆրանսայի բոլոր հողա – գործներուն, որպէսզի օր առաջ յանձնեն իրենց ամբողջ ցորենը: Եր. վիշեր ալ վարչապետը նոյ – նմաստ կոչ մը ուղղեց, նկատի առնելով կացու – թեան ծանրութիւնը: Կոչեր ուղղեցին նաեւ Աչ – խատանքի Դաշնակցութիւնը եւ քաղաքական կու – սակցութեանց ներկայացուցիչները:

Հարիւր հազարաւոր պիւղացիներ եւ հողա – գործներ հանրապետութեան նախագահին ճառը լսեցին իրենց տուներուն մէջ կամ պիւղապետա – թեանց առջեւ, ուր բարձրախօսներ տեղաւորուած էին: Նախագահը մասնաւորապէս չեշտեց .

— « Անձամբ կը դիմեմ ձեր սրտին եւ բանա – կանութեան: Կը խօսիմ չատ պարզ եւ մտերմա – բար, իբրեւ բարեկամ մը որ ծնած եւ մեծցած է պիւղացիներու ընտանիքի մը մէջ, բարեկամ մը որ դիտէ ձեր ամենօրեայ տաժանելի աշխատանքը, բարմազան վտանգները ձեր արհեստին՝ ենթակայ բնութեան քմայքներուն եւ յաճախ չարաչահու – թեան մահացու չունչին: Կուզամ խնդրել ձեզմէ որ անյապաղ յանձնէք ձեր ցորենը, ձեր ամբողջ ցո – րենը: Այնքիչապէս պէտք ունինք երեք միլիոն ճոն ցորենի, մինչեւ նոր հունձք եղած բացը դոցելու համար: Դուրսէն սպասուած օգնութիւնները սահ – մանափակ են: Նախ անոր համար որ ամէն տեղ ալ հացահատիկները (ցորեն, գարի, եգիպտացորեն) պակաս են եղած: Ցետոյ, որովհետեւ դանդաղ նե – րածելու համար օտար դրամ պէտք է: Շատ քիչ է մեր ունեցած օտար դրամը: Եւ երբ ցորեն կը գնենք, ածուխ չենք գներ, ածուխը որ այնքան անհրաժեշտ է մեր վերածնեալ ճարտարարդութ – թեան համար: Երբ չոգենաւ մը լեցուն ցորեն կը հասնի, ածուխը, պողպատը, հողագործական շէ – քենաներն են որ չեն դար: Դուք մեքենաներ եւ գործիքներ կ'ուղէք, մեքենաշարժ արօրներ կ'ու – զէք, պարարտանիւթեր կ'ուզէք, ուրեմն յանձնե – ցէք ձեր ցորենը, ձեր ամբողջ ցորենը:

«Ձեզմէ չատեր թերեւս կը փորձուին պահել ցորենը, յանձնելու համար նոր հունձքին հետ, յուսալով թէ աւելի բարձր գին պիտի ունենայ: Կ'ըսեմ ձեզի անկեղծօրէն — կը սխալի'ք: Կառա – վարութիւնը գին մը սահմանած է ձեզի, յանձնե – ցէ'ք, յանձնեցէք ձեր ամբողջ ցորենը :

« ... Քաղաքներու ժողովուրդը կր տառապի: Կը տառապին բանուորները, պաշտօնեաները, պաշտօնատարները, կիները, ծերունիները, մայ – րերը վաղուան մտահոգութեամբ: Եւ սակայն այդ ժողովուրդը իր տառապանքներէն կը դերադասէ հանրապետութեան չահը եւ անոր պատուութիւն – ները: Անոնց անունով է, նաեւ ձեր քաղաքարնակ զաւակներուն անունով է որ կ'ըսեմ.— Յանձնեցէք անյապաղ յանձնեցէք ձեր ցորենը: Ականջ մի կա – խէք նենդամիտ եւ չարակամ զրոյցներուն: Ինչ որ ունիք ձեր չտեմարաններուն, ձեր աղօրիքներուն մէջ, բաւական է անցընելու երկու ամիսները, մինչեւ յառաջիկայ հունձքը: Բայց չուտ կամնե – ցէք, չուտ յանձնեցէք»:

Վարչապետը խորհրդակցութեան հրաւիրեց ցորենագործ չրջաններու նահանգապետները: Ամ – բողջ պետական մեքենան չարժման մէջ դրուած է:

ԱՂՕՐԻՔՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ և ՈՒՐԻՇ ՀՈԳԵՐ

Թերթերը կը գրեն թէ վախ կայ որ Փարիզը բացարձակապէս առանց հացի մնայ քանի մը օ – րէն: Կարգ մը նահանգներու մէջ 250էն 200 կրամի զեղչուած է օրական բաժնեչափը: Փարիզի մէջ մտահոգութիւն կը տիրէ անոր համար որ 113 ա – ղօրիքներէն 59ը գործադուլ հռչակեցին, հետեւե – լով երկու մեծ աղօրիքներու աղդանչանին: Կա – ռավարութիւնը որոշեց բռնագրաւել աղօրիքները եւ բանեցնել զինուորներու միջոցաւ, բայց որս – չումը գործադրելէ առաջ, վերջին փորձ մը կր կատարէ, գործը անուշի կապելու համար: Բռնա – դրաւման իրաւունքը տրուած էր պատերազմի չըր – ջանին, բայց պայմանաժամը կը լրանայ վեց չա – բաթէն: Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը բողոքեց այս որոշման դէմ, արհեստակցական ազատու – թեանց բռնաբարում համարելով զայն :

Կառավարութիւնը հարկադրուած է առ նուա – զըն 250.000 ճոն ցորեն ճարել անմիջապէս, ապա – հովելու համար օրուան հացը, մինչեւ նոր հունձք: Բայց միայն հացի խնդիրը չէ որ լուրջ մտահոգու – թիւն կը պատճառէ: Գործադուլները իրարու կր

Ամերիկացի վաճառագիտներ դէպի Թուրքիա

Կոլէն կը հեռագրեն թէ ամերիկեան երկու պատուիրակութիւններ Թուրքիա կը սպասուին յառաջիկայ չաբթու, օդնութեան ծրագրին վաւե – րացումէն անմիջապէս վերջը:

Պատուիրակութիւններէն մէկը պիտի ըլլայ նաւային, նախաղնահութեամբ Ծովակալ Քոնըլլիի, Եւրոպայի ամերիկեան նաւային ուժերու սպայա – կոյտին նախագահը, որ Պոլիս կը սպասուի Մայիս 18ին (վաղը): Իր պաշտօնը պիտի ըլլայ «քննական պատյա մը կատարել եւ աւելի լաւ ճանչնալ Թուր – քիան»: Այս պատուիրակութեան անդամները ուղ – ղակի կապ չունին զրամական օգնութեան ծրա – ղրին հետ: Իսկ յառաջիկայ չաբթուան ընթացքին պիտի հասնին 35 զինուորական եւ տնտեսական մասնագէտներ, որոնք լայն ուսումնասիրութիւն – եր պիտի կատարեն, օգնութեան ծաւալը ճշդելու համար: Թուրքիոյ վերապահուած օգնութիւնը ամբողջովին զինուորական հանգամանք պիտի ու – նենայ :

Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը հաւաստուի թէ ա – ռաջին աջակցութիւնը պիտի ըլլայ բարւոքել Թուր – քիոյ նաւահանգիստները եւ հաղորդակցութեան միջոցները: Տակաւին յայտնի չէ թէ օդակայաննե – րու կառուցումը ինչքան տեղ պիտի բռնէ օգնու – թեան ծրագրին մէջ, բայց նկատելով որ Թուրքիա հարիւրաւոր սաւառնակներ կը ստանայ Անգլիա – յէն, անհրաժեչտ կը համարուի օդակայաններու ընդարձակումը:

Հաւանական է որ Թուրք զինուորական պատ – ուիրակութիւն մը Ամերիկա երթայ, նախապա – հութեամբ սպայակոյտի պետին, զոր. Սալիհ Օ – մուրտաղի :

★ Մ. Նահանգներու ծերակոյտը 350 միլիոն տոլարի վարկ մր քուէարկեց, օգնելու համար Եւ – րոպայի եւ Ասիոյ աւերեալ երկիրներուն: Երեսփ. ժողովը 150 միլիոն տոլար դնդչած էր այս վար – կէն, սակայն ծերակոյտը մերժեց: Այս վարկերով ուտելիք եւն: պիտի բաժնուի Աւստրիոյ, Ճունաս – տանի, Իտալիոյ, Լեհաստանի, Թրիէսթէի եւ Չի – նաստանի մէջ :

յաջորդէն, ծանր վնաս պատճառելով արտադրու – թեան: Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը, որուն մէջ տիրական դեր կր կատարեն համայնավարները, կը քայլայէրէ գործադուլները եւ եթէ չարժումը ծա – ւալի, պարզեւներ պահանջելով, կը վախցուի որ նորէն ցցուի ընդհանուր յաւելման խնդիրը, եւ այն առեն ամբողջովին պիտի ձախողի կառավա – րութեան քաղաքականութիւնը (կրճատել դինները, անփոփոխ պահելով աչխատավարձը)

★ Վարչապետն ալ աղդարարեց իր ճառին մէջ.— Մարդիկ անօթի են քաղաքներու մէջ: Ա – նօթութիւնը դէչ խորհրդատու է, կր մղէ աչխա – տավարձի յաւելում պահանջել: Աչխատավարձը աւելցնելով, դինները պիտի բարձրանան եւ դրամը պիտի փճանայ, ձեր խնայած դոլարները պիտի անհետանան: Երբ ամէնուն համար ուտելիք չկայ, ոչ մէկուն համար ապահովութիւն կայ»:

★ Ծանր դէպքեր պատահեցան քանի մը քա – ղաքներու մէջ: Շալոն–սիւր–Սոնի մէջ քննիչ մը եւ տուրքի պաչտօնեայ մը սուտդումներ կը կա – տարէին աղօրիքի մը մէջ: Գիւղացիները չարաճա – կելով, պաչտօնեաներէն մէկը արգելափակեցին վանդակի մը մէջ եւ կառքի մր վրայ դնելով պատ – ուցին փողոցէ փողոց, իսկ միւսը պատի մր կըռ – թնցուցին, ձեռքերը վեր, եւ ցուցարարներէն մէկը մաղերէն բռնելով դլուխը քարին զարկաւ :

Միլհոյի մէջ ամբոխը կառավարական չէնքին վրայ չարձակելով, աւարի տուաւ դրասենեակնե – րը, չտոյց դրաւեց քաղաքապետարանին Թուղթե – րը եւ վառեց քաղաքի հրապարակին վրայ:

ՔԱՐԻԻՂի ՀԱՐՈՒՍՏ ՀԱՆՔԵՐ պտնուած են Ուրալի լեռներուն մէջ, խորհրդային երկրաբան – ներու կողմէ, ինչպէս կը հաղորդեն Մոսկուայի Թերթերը: Երկար աուենէ ի վեր հետազօտութիւն – ներ կը կատարուէին Մոսկուայէն իբր հազար մղոն հեռու, Վոլկայի եւ Ուրալի արեւմտեան լանջերուն միջեւ: Այս դիւտին չնորհիւ մեծապէս պիտի դիւ – րանայ չորրորդ հնդամեայ ծրագրին դործադրու – թիւնը :

ՄԷԿ ԲԱՌԸ ՀԻՆԳ ՇԻԼԻՆ հաչուելով, ամե – րիկեան հրատարակչական տուն մը գնեց Ջըրչիլի յիչատակները: Ամբողջութիւնը կը բաղկանայ մէկ միլիոն բառերէ, ուրեմն Ջըրչիլ պիտի ստանայ հինգ միլիոն տոլար կամ 250.000 սթերլին:

Ծաւրակշիռ ազդարարութիւն

« ԵԹԷ ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՑԵՄԲԵՐ ...»

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Պէվին ծանրակչիռ ազդարարութիւն մը ըրաւ երեսփ. ժո – ղովին եչ. օրուան նիստին մէջ, պատմական ճա – ռով մը որ տեւեց 80 վայրկեան: Ներկայ էին խոր – հրդային, ամերիկեան եւ Ֆրանսական դեսպան – ները: Ահաւասիկ այդ յայտարարութեան հիմնա – կան մասերը.

— « Պարտականութիւն կը սեպեմ սկիզբէն իսկ յայտարարել որ եթէ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ խնդիրները, ինչպէս եւ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի յարաբերութիւնները գոհացուցիչ լուծում մը չգտնեն Լոնտոնի խորհրդաժողովին տաեն, յա – ռաջիկայ նոյեմբերին, ոչ ոք կրնայ նախատեսել աչխարհի բռնելիք ուղղութիւնը: Իմ կարծիքով, Լոնտոնի խորհրդաժողովը հաւանաբար ամէնէն կենսական է աչխարհի պատմութեան մէջ: Ես ա – մէն ճիգ պիտի թափեմ եղրակացութեան մը յան – պելու համար, բայց պէտք է յիչեցնեմ թէ կարգա – դրութիւնը միայն բրիտանական կառավարութեան կամքէն կախում չունի: Կր յուսամ թէ ի վերջոյ ամէնքս ալ պիտի ջանանք մթնոլորտ մը ստեղծել մինչեւ նոյեմբեր, հիմը դնելու համար քառանդամ դաչինքի մը, ընդդէմ գերման նախայարձակման : Եթէ այսօր չյաջողինք, աւելը անդամ մըն ալ չի ներկայանար» :

Ցետոյ մանրամասն տեղեկութիւններ հաղոր – դեց Մոսկուայի խորհրդաժողովին եւ բոլոր առ – կախ հարցերու մասին :

Զօր. տը Կոլի ճառը

Զօր. տը Կոլ քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ Պուատյէ մէջ, Մայիս 15ին, գաղթային կառավա – րիչ Էպուէի յիչատակի տօնին առթիւ: Թերթերը կը դրեն թէ 60.000էն 100.000 քաղաքացիներ խռնուած էին հանդիսավայրը եւ չրջակաները, թէ բազմա – թիւ բարձրախօսներ տեղաւորուած էին, եւ թէ զօ – բավարը այս անդամ աւելի խրոխտ եւ վճռական կ'երեւար: Իր կուսակիցները անհամար թռուցիկ – ներ եւ զարդանիշեր բաժնած էին, եւ խանդավա – ռութիւնը այնքան մեծ էր որ չատեր կ'աղաղա – կէին.— «Տը Կոլ իչխանութեան գլուխ»: Համայ – նավարներն ալ իրենց կարգին թռուցիկներ ցըր – ուած էին զօրամարին դէմ եւ կր պատրաստուէին հակացոյց մը կատարել: Բեմին՝ ճակատը գետեղ – ուած էր հսկայական դրօչ մը :

Զօրավարը այս անդամ ալ կրկնեց իր տեսա – կէտները, չեչտելով թէ «վտանգի տակ է Ֆրան – սական կայսրութեան, բուն իսկ Ֆրանսայի ճակա – տադիրը»: Դիտել տուաւ թէ հռանգքներ կան որ ուրիշներու հաչուին կը խաղան եւ ոչ թէ Ֆրան – սայի: «Կառավարութիւնը պէտք է կազմուի պե – տութեան նախագահին կողմէ: Ֆրանսան եւ անդր – ծովեան երկիրները պէտք է իրարու կապուին դաչնակցային կարդուսարքով մը: Այս բոլորը կը պահանջեն հզօր պետութիւն մը, ինչպէս կայ Մոս – կուայի եւ Ուաչինկթընի մէջ, պետութիւն մը մէկ դլուխով ուր չփոթութիւն չծագի եւ ուր իւրաքան – չիւրը կարենայ ստանձնել իր պատասխանատուու – թիւնը եւ կատարել իր պարտականութիւնը: Ես աղդարարեցի աղդին, ահա նորէն կ'աղդարարեմ, որովհետեւ հիմակուան հանրապետական հաստա – տութիւնները այն չեն ինչ որ պէտք է: Եթէ Ֆրան – սան կորանցնէ իր կայսրութիւնը, պիտի կորսընց – նէ նաեւ իր անկախութիւնը»:

Սովահար Գերմանիան

Գերմանիոյ անգլեամերիկեան չրջաններուն պարենաւորումը մեծ մտահոգութիւն կը պատ – ճառէ երկու կառավարութեանց: Անգլիոյ արտա – քին նախարարը եչ. օր կացութիւնը պարզեց և – րեսփ. ժողովին առջեւ, ստիպողական միջոցներ առաջարկելով: Նախապէս խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ կարդ մը բարձր պաչտօնատարներու հետ որոնք յատկապէս Լոնտոն հրաւիրուած էին:

Զօր. Քլէյ, ամերիկեան չրջանին զինուորա – կան կառավարիչը, հաստատելով հանդերձ տապ – նապին «չատ ծանր» հանդամանքը, յայտարարեց թէ կարելի չէ մեղմացնել զայն 30 օրէն առաջ : Պէտք է սպասել Ամերիկայի ցորենարարձ նաւե – բուն :

Երկու չրջաններուն պարենաւորումը այնքան վատթարացած է որ, ամերիկացի պաչտօնեաներն անդամ կը խոստովանին թէ չատ մը Գերմաններ սովահարութեան աստիճանին հասած են: Քսան հազար քաղաքացիներ ցոյց մը կատարեցին Ֆլէնս – պուրկի մէջ: Ճառախօս մը այս առթիւ պահանջեց դոնէ հազար դոլ օրապահիկ ապահովել (սովորա – կան վիճակի մէջ անհրաժեչտ է 2400 դոլ, առողջ մնալու համար) :

Զօր. Քլէյ միեւնոյն առեն աղդարարեց թէ անոնք որ խռովութիւններ կը յարուցանեն, անմի –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՑ ՀԱՆՁԱՐԵՂ ԵՐԱԺՇՏԱԳՑԵ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆի ՋՈՒԹԱԿի ԿՈՆՉԵՐՏՕՆ ՄԱՐՍԼԷԶԼի ՄԷՋ : ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹիՒՆՆԵՐԸ ՑԱՉՈՐԴՈՎ :

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ... շնորհիւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթանակներուն

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բայց մարզահանդէսին ամէնէն յուզիչ, ամէնէն թարմազեղ, ամէնէն քաղցրատեսիլ, ամէնէն յուսալից, ամէնէն անարատ, ամէնէն թանկագին, չնաշխարհիկ անակնկալը՝ կակուղ-թաթիկներու զահաւորակն է որ ահա կուգայ: Ա՛հ, դուք չէք ճանչնար սիրով թաթաւուն ու քաղցրութեամբ օծուն այս փոքրիկ uօսանուէրները: Երկսեռ մանկիկներու հոյլ մը, փունջի մը մէջ սեղմուած ծաղիկներուն պէս խիտ ու առատ: Գուրգուրոտ ձեռքերով զարդարուած այն բեռնատար կառքը որ զանոնք կը տանի, նման է ժայռի մը ծերպին մէջ յանկարծակիի բերուած բոյնին որուն մէջէն նոր բախիթի թռչնիկները վարանքով է որ իրենց դէղին կուշտները դուրս կը հանեն: Այս հասարակ սայլն ալ կ'այլակերպի մեր աչքին: Դիտողներուն համար անիկա հսկայ զոհարաուսի մրն է, ամուր ու գնայուն, որ իր ծոցին մէջ կը կրէ հայ աղգի մարգարտեայ զանձը աննման, անվիթար, անփոխարինելի: Մարգարիտները վճի՛ռ, ազնիւ, իրաւ: Տեսարանը անբաղդատելի է, հետեւաբար իր առթած յուզմունն ալ անսահմանելի: Հանդիսականներուն չարքերէն փոքրերը կ'աղաղակեն, պատանիները կը ծափահարեն, երիտասարդները կը ժպտին, ծերերը կ'արտասուե՜ն...: Կակուղ-թաթիկներու մարզարանը Հ.Մ.Ը.Մ.ի մկրտութեան աւազանն է:

Հանդէս մը չէ, անշո՛ւշտ, խոստովանիլ որ Հ.Մ.Ը.Մ.ը իր ճամբուն վրայ տառապանքներու այ հանդիպեցաւ, այն ալ չատ թունաւոր տեսակէն, քանի որ աղգակիցներու ձեռքով ցանուած էին անոնք: Երկար տարիներէ ի վեր այս Միութիւնը Զատկի արձակուրդի օրերը կ'օգտագործէ՝ կատարելու իր մէջ-մասնագիտական մրցումները: Այս նպատակին համար, ամէն տարի, Հալէպի քաղաքապետութիւնը ոչ միայն յօժարութեամբ տրամադրած է իր դաշտը, այլեւ իր համակրանքն ու հովանաւորութիւնը ընծայած է ձեռնարկին: Արդ, Հ.Մ.Ը.Մ.էն չգիտեմ ինչ պատրուակով բաժնուած խումբ մը կայ որ, սակայն, ինքզինք հարկադրուած կը զգայ ընդօրինակելու մայր Միութեան բոլոր չարժումները: Զենք մեղադրեր այդ խումբը: Այս մոլորակային հետեւակութիւնը ճակատագրին է բոլոր հերձուածներուն: Վկայ՝ երկրագունդը որ անհաչտելի դարեր առաջ անջատուած է արեւէն բայց այդ ժամանակէն ի վեր դատապարտուած է դառնալու լոյս-գունդին չուրջ:

Այսպէս ալ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի հակառակորդ Միութիւնը կ'որոշէ ինքն ալ կատարել նոյն ձեռնարկը, նոյն թուականին, նոյն դաշտին վրայ: Ասի, անչուշտ, մայր Միութեան ձեռնարկը խափանելու անպարտելի մտադրութեամբ: Դաշտը ձեռք բերելու համար, հակառակորդներուն կողմէ դիմում կը կատարուի բարձրաստիճան պաշտօնատարի մը որ, անտեղեակ քաղաքապետին կարգադրութեան, դրական պատասխան կուտայ նոր խնդրարկուներուն, ու յետոյ կը չաւի պատահած թիւրիմացութեան համար: Հ.Մ.Ը.Մ.ը անժխտելի իրաւունք ունէր պահանջելու իրեն տրուած պաշտօնական խոստումին դործադրութիւնը, բայց աւելի սուղ գնահատեց թիւրիմացաբար արտօնութիւն տուող անձնաւորութեան հեղինակութիւնը եւ հաւանեցաւ որ դաշտին օգտագործումը բաժնուի երկու Միութեանց միջեւ: Այս հաչտարար ոգին խիստ նպատաւոր տպաւորութիւն դործեց պաշտօնական շրջանակներուն մէջ:

Սակայն, դիջումը ընելէ վերջ հարկ էր ճարել նոր դաշտ մը, դործադրելու համար ծրագիրին մնացեալ մասը: Ուրիշ չարմար դաշտ չկար, եւ միայն մէկ չաթաթ կը մնար հանդիսութեանց օրերուն: Այն տեղն տղաքը մտաբերեցին որ Նոր-Գիւղի (Հալէպի Հայերու գլխաւոր բնակավայրը) մօտ աղատ դետին մը կար: Փութացին աւելի հանդամանօրէն քննել դայն եւ տեսան որ դարեւանդներով ալիքաւոր, քարակոյտերով ցանցնուած, փոսերով վիրաւոր, քարոտ, փշոտ անկերպարան եւ անթափանցելի վայր մըն էր: Չհարցուցին իրարու թէ ի՞նչ պէտք էր ընել, որովհետեւ խորհրդակցութեան ժամանակ չկար. վճիռը տրուած էր: Ասի կը պատահէր Ծաղկազարդի կիրակին, իսկ Զատկի առտուն մեր առջեւ դտանք պատրաստ դաշտ մը, 1300 քառակուսի մեթր տարածութեամբ, քաղաքի մը մայր հրապարակին չափ հարթ ու կալի պէս մաքուր: Իր ամբողջ չրջագիծին վրայ (մօտաւորապէս 500 մեթր), դինկով ցանկապատուած, լուացարաններով ու պահակի սենեակով, օժտուած, ու ճակատէն պատնիչուած ամպիոնով մը որ կրնայ քանի մը հազար հանդիսականներ ընդունիլ: Այս ամէնը ճոխացած էլեկտրական դետեղումով որ լուսեղէն պսակի մը պէս կը չրթայէ բովանդակ մրցարանը: Այցելուները, որ կատարուած աշխատանքին համբաւը տուդե – լու համար ճամբայ ելած են, երբ դաշտին եզերքը կը հասնին, բնականաբար կը վերյիչեն այս հողին նախկին անհանդուրժելի կերպարանքը ու զայն կը բաղդատեն անոր ներկայ մակերեւոյթին հետ: Այս երկու տարրմամն պատկերներուն բախումէն ժայթքած չնորհաւորութեանց՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ի վաստակաւորները կը պատասխանեն կատարեալ ինքնուրացութեամբ.

— «Մեր բաժինը այնքան քիչ է այս դործին մէջ որ չարժէր հրապարակել ժողովուրդի մատնակցութեան քով: Ա՛յո՛, արդար է որ Հ.Մ.Ը.Մ.ի բարեկամները իմանան թէ այս ծաւալուն մարզադաշտը, իր չինութեան եւ պատրաստութեան բոլոր հանդամանքներով, կը պարտինք Հալէպի հայ ժողովուրդի անխոնջ աջակցութեան: Աջակցութիւն մը որ չսահմանափակուեցաւ նուիրատուութիւններով, հապա յայտնուեցաւ նաեւ փիղիքական աշխատանքով: Բանուոր ու արհեստաւոր բարեկամներու հետ կողք կողքի աքնեցան բժիչկն ու առեւտրականը, եթէ ոչ հաւասար ճարտարութեամբ դէթ հաւասար եռանդով: Բերին իրենց աշխատութիւնը այնպիսի անձեր որոնց բաղուկներէն մարդկայնօրէն անթոյլատրելի էր ոեւէ ճիդ սպասել: Աչխատաւորներու կամաւոր բանակին մէջ տեսանք ութսունամեայ ծերունիներ որոնցմէ մէկը իր զաւակներու եւ թոռներու 12 հոդինոց ջոկատին հետ: Տեսանք բազմաթիւ մանկիկներ, որ մրջիւններու յարատեւութեամբ աշխատեցան մեղի հետ, փոքրիկ տուփերով հող փոխադրելով տեղէ տեղ: Ապարդի՛ւն ճիդ, նիւթական տեսակէտով, բայց քանի՛ յուզիչ ու խրախուսիչ օրինակ:

Այսպէս մեր նորաչէն դաշտը, իր յարդարումի առաջին օրէն իսկ հանդիսացաւ իրրեւ համապատկերը Հալէպի հայ գաղութի ոգեկան ու ֆիզիկական կարելիութեանց »:

Բարեկամս իր խօսքը վերջացուց. այն տեղն էր որ այս հերակլեան աշխատանքին վկաներէն մէկը յայտարարեց.

— Եւ ա՛յսպէս է որ Հ.Մ.Ը.Մ.ի վաստակաւորները իրենց ճամբուն վրայ ցանուած տատասկները փոխակերպեցին վարդերու:

ԵՂՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԹԻՀՐԱՆԷՆ

Գնահատելի ձիգեր Մշակոյթի ճակատին վրայ

Եթէ մի համայնքի յառաջադիմութեան ու բարոյական արժէքի տեսակարար կչիռը չափուում է նրա մտաւոր կեանքի աչխուժութեամբ, ապա պիտի ասենք, որ ներկայիս Թեհրանի հայկական մշակոյթը մխիթարական պատկեր է ներկայացնում:

Մեզ մօտ առաջին հերթին աչքի է զարնում մեր նոր սերունդի միութիւնների մշակութայինու մի որոչ չափով նաեւ հասարակային դործունէութիւնը: Ունինք երեք մշակութային Միութիւններ, որոնք թէ իրենց կազմով եւ թէ առօրեայ մշակութային կեանքով կարող են միայն ուրախութիւն պատճառել ամէն մի անաչառ դիտողի:

Այդ Միութիւններն են.— «Հայ Համալսարանականների ընդհանուր միութիւնը», «Իրանահայ երիտասարդների միութիւնը» եւ «Թեհրանի հայ երիտասարդների (նախկին պատանեկան) մշակութային միութիւնը»:

Մի այլ առիթով, թերեւս, անդրադառնանք այդ Միութիւններին եւ պատկերացնենք նրանց կատարած արժէքաւոր աչխատանքները թէ նոր սերունդի ինքնակրթութեան եւ թէ հանրային դործունէութեան տեսակէտներից: Առ այժմ յիչատակենք միայն, որ այդ Միութիւնների մէջ «Հայ Համալսարանականների Ընդհ. Միութիւն»ը երեւան է բերել ծաւալուն ու բեղուն դործունէու – թիւն: Վերջերս էլ սկսել է հրատարակել իր սեփական օրդանը՝ «Գիտութիւն եւ Արուեստ»:

Այդ Միութիւնների չարքում կար մի խոչոր բաց. այն է՝ հասակ առած հայ մտաւորականու – թիւնն էր, որ մնում էր անմասն համայնքի մչա – կութային կեանքին: Նա չունէր ասպարէզ հրա – պարակ դալու եւ իր կարողութիւններով օժանդակելու համայնքի մչակութային կեանքի զարդաց – ման: Իրարից անջատուած, առանց չփումի այդ մտաւորականութիւնը դատապարտուել էր անդործութեան...

Ի հարկէ, Հայ Ակումբն էր, որ կոչուած էր այդ բացը լրացնելու, սակայն, դժբախտաբար, ինչ–ինչ պատճառներով նա ի վիճակի չեղաւ ընդհանրապէս իր մչակութային դերը կատարելու... Հայ Ակումբի միակ պարծանքը՝ նրա դրադարանընթերցարանն է, որ իրապէս չնորհքով պահպանուում է եւ որից օգտուում են լայնչափով Ակումբի անդամները եւ թէ հասարակութիւնը, մասնաւորապէս աչակերտութիւնը: Դրադարանը ունի 12.200 հատոր դիրք (հայերէն՝ 9.200, ռուսերէն՝ 1100, ֆրանսերէն՝ 800, անդլերէն՝ 500, պարսկերէն՝ 200 եւ զանազան՝ 400 հատոր, իսկ ընթերցարանը ստանում է բազմաթիւ պարբերական հրատարակութիւններ հայերէն, պարսկերէն, անդլերէն, ֆրանսերէն եւ ռուսերէն լեզուներով:

Ցիչեայ բացը եկաւ լրացնելու վերջերս կազմուած Միութիւնը, «Միտք եւ Արուեստ»: Այս Միութիւնը մշակել է իր ներքին կանոնադիրը եւ ներկայացրել կառավարութեան: Մինչ այդ նա արդէն դործի է անցել եւ կարճ ժամանակում իր չուրջ համախմբել չուրջ 60 անդամ–անդամուհի – ներ: Այդ Միութեան ժամանակաւոր վարչութիւնը կազմել է առայժմ երկու յանձնախմբեր՝ դրական – դասախօսական եւ երաժչտական – դեղարուեստական: Վերջինս պատրաստութիւնների մէջ է տալու մօտիկ ապագայում երկու համերգ, մէկը՝ միայն իր անդամների համար, միւսը՝ հասարակութեան: Դասախօսութիւնների չարքն էլ սկսուած է: Առաջին դասախօսութիւնը տեղի ունեցաւ Մարտ 29ին, դասախօսն էր Պ. Ցովսէփ Թադէոսեանը, նիւթը՝ «Անհատի ազատութիւնը պատմական հոլովոյթի մէջ»: Երկրորդ դասախօսութիւնը կայացաւ Ապրիլ 19ին: Դասախօսն էր Պ. Անդրէ Տէր–Օհանեանը, նիւթը՝ «Իրանահայ դաղութի պատմութիւնը»: Երկու դասախօսութիւններն էլ լսուեցին ուչադրութեամբ ու հետաքրքրութեամբ եւ տեղի տուին մտքերի փոխանակութեան: Ցառաջիկային խօսելու են բժիչկ Ցովակիմ Մելիքեանը, բժ. Բագրատ Տօնիանը եւ դր. Գ. Մաչուրեանը:

Հայ երաժչտութեան, հայ երգի դեղարուեստական հաճոյքից զուրկ չէ մեր համայնքը: «Կոմիտաս» երգչախումբը իր չնորհալի ու քրտնաջան դեկավար Պ. Համբարձում Գրիգորեանի դեկավարութեամբ տուած համերգները, օր. Լ. Մովսիսեանը իր ժողովրդական երգերով, տիկ. Տ. Ծառեանի աչակերտուհիների տարեկան դաչնակի համերգները, որոնք միչտ էլ պատճառել են մեղ դեղարուեստական ճչմարիտ հաճոյք,— այս ամէնը եւ մի չարք ուրիչ երաժչտական ձեռնարկները միչտ գրաւել են մեր հասարակութեան լայն խաւերի ուչադրութիւնը եւ արժանացել նրա բարձր դնահատանքին: Ցիչատակենք նաեւ տիկին Լիլի Բարայի երգեցողութեան մանուկ դպրոցի աչակերտուհիների տարեկան համերգները: Այդ դպրոցում ուսանում են երեք հայ օրիորդներ՝ Գոհարիկ Աբեան, Ադալէ Այդինեան եւ Աննա Օհանեան: Այս տարուայ համերգին բեմադրուած էին զանազան օպերաներից մի–մի տեսարան: Եւ պէտք է ասել, որ թէ ուսուցչուհին եւ թէ մանուկ–աղջիկները պատուով դուրս եկան այդ առաջին փորձից: Թէ խաղը եւ թէ երգը չատ լաւ տպաւորութիւն թողին եւ արժանացան բուռն ծափերի բազմաթիւ դեղարուեստասէր հասարակութեան կողմից, որ այդ օրը լեցրել էր ծայրէ ի ծայր «Թէհրան» թատրոնի սրահը: Ամենից մխիթարականը այն է, որ յիչեալ երեք հայ օրիորդները եբեւան բերին իրենց արուեստի մէջ չօչափելի յառաջադիմութիւն:

Գալով «Կոմիտաս» երգչախումբին, պիտի աւելնք, որ առանձնապէս յաջող էր նրա այս տարուայ համերգը, որ կայացաւ Փետրուար 27ին եւ ապա ժողովուրդի խնդրանօք կրկնուեց Մարտ 16ին:

«Կոմիտաս» երգչախումբի դործունէութեան մէջ նչանակալից է այն ողջունելի երեւոյթը, որ նրա բազմամեայ դեկավարը միչտ նոր չնորհալի ուժեր է հրապարակ հանում եւ հնարաւորութիւն տալիս նոր սերունդին ի յայտ բերելու իր ընդունակութիւնները ու զարդացնելու դայն: Այսանդամ էլ հասարակութեան բուռն դնահատանքին արժանացաւ մանուկ–պատանեկան դեհատի օր. Էմիլեան:

Համերգը ունէր ճոխ ծրագիր, բազկացած մեր անմահ Կոմիտասի, իր՝ Պ. Համբարձում Գրիգորեանի ու տեղական հայ երաժչտագէտների ստեղծագործութիւններից, ինչպէս եւ Ա. Հայաստանի ականաւոր երաժչտագէտների դործերից:

Թեհրանի Հայոց «Դաւթեան» դպրոցի ուսուցչական խումբին եւ աչակերտութեան կողմից մատուցուեց երգչախումբի վաստակաւոր դեկավարին մի արծաթէ տուփ, զարդարուած դեղեցիկ քանդակներով, նօթաների համար եւ արտասանուեցան դնահատանքի ջերմ խօսք հասարակութեան բուռն ծափերի տակ: Երգչախումբի կողմից էլ արուեց մի ծաղկեման:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ Ուիլեըմ Սարոյեանի, առաջին մեծ վէպը: Թարգմանեց Ա. Կեոսա: (Ցառաջի նախկին խմբագիրներէն): Պատկերազարդ, ընտիր տպագրութեամբ եւ կազմուած, դին 2.50 տոլար: Տպ. Հայրենիք:

ԱՆՈՒՆՆ ԱՐԱՄ Է (վիպակներ), դրեց՝ Ուիլեըմ Սարոյեան, թարգմանեց՝ Մ. Համբարձում–եան: Պատկերազարդ, ընտիր տպագրութեամբ եւ կազմուած: Դին 2.50 տոլար: Տպ. Հայրենիք:

ՄԱՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— *Մայիս 11ին, Սէնթ-Էթիէնի Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի պասքէթ-պոլի խումբը բարեկամական մրցման հրաւիրած էր նոյն Միութեան Լիոնի խումբը: Բարեկամական կապերը աւելի ամրապնդելու համար, Վարչութիւնը ընդառաջ երթալով, իր խումբը ղրկեց Սէնթ-Էթիէն:*

Խաղը սկսաւ ճիշդ ժամը 10ին: Դատաւորին սուլիչին վրայ ծափերու մէջ դաշտ եկան երկու խումբ խաղացողները: Առաջին կիսախաղը սկսան Լիոնցիները յարձակողականով, եւ իրենց ճկուն նութեամբ չահեցան 12ի դէմ 20ով:

Երկրորդ կիսախաղին, Սէնթ-Էթիէնցիները ամէն ջանք փորձեցին դէթ հաւասարելու, բայց իրենց խաղացողներէն մէկին յոգնութիւնը չատ ազդեց իրենց վրայ ու այդպէս, խաղը չահեցաւ Լիոնի խումբը 20ի դէմ 29ով:

Երկու կողմերն ալ չատ գոհ բաժնուեցան խրախմէ, եւ խոստացան յաճախակի ունենալ այդպիսի հանդիպումներ:

Լիոնի խումբը կը խորհի այս ամսու 26ին կըրնոպլի մէջ խաղալ Նոր Սերունդի խումբին դէմ:

★ *Ընկեր Գրիստոփոր Կիւլէկեան վաղքի մէջ Բ. ախոյեան հանդիսացաւ վերջին մրցումին մէջ եւ ստացաւ թանկագին նուէր մը: Լիոնի մարզական թերթը մեծ գովեստով կը խօսի ընկ. Կիւլէկեանի մասին: — Արամ Մկրտումի*

ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ.— *Կիրակի Մայիս 11ին, Տոմ Արտէշ districtը կազմակերպած էր մինչհանդիպային եւ մինչրջանային դոյզ մրցումներ, sélection U. S.ի դաշտին վրայ: Այս դասաւորման մէջ Վալանսի Հայ Մարզականէն կը մասնակցէին երեք լաւ դոյն ուժեր, Գազանճեան, Գիւլխասը եւ Աւետիսը: Ցիշեալ Sélectionը կը բաղկանար Տոմմի promotion խումբերուն առաջնակարգ խաղացողներէն: Կեդրոնի յառաջապահն եղաւ Գազանճեան, ալ ծայր Գիւլխաս եւ մինչին դիծը Աւետիսը: Իսկ հակառակորդ խումբը կազմուած էր Վօքլիւզ նահանգին առաջնակարգ մարզիկներէն, Honneur la Promotion խումբերէ:*

Մեր պատանիներուն (Ժիւնիոռ) դէմ մրցեցան, Վալանսի, Կռանժ լէ Վալանսի եւ Պուրկի երեք խումբերու առաջնակարգ խաղացողները: Հակառակ այդ դասաւորմանը մեր պատանիները խաղը չահեցան 3—1, անդամ մը եւս հաստատելով Տոմ Արտէշ ախոյենական ուժողոսին արժանիքը: (ՄՄԲ.— Տեղի անձկութեան պատճառով պանց կ'առնենք մանրամասնութիւնները):

Գիւխասը Sélection խումբին հետ դաշտ մտան նաեւ մեր աննման մինիմները Շէֆ տը տիսթրիբիւն կարգադրութեամբ որ միակն է ախոյենական ուժողոսը չահած Տոմմէն: Ասոնց պաշտօնն էր հսկել եւ օգնել եղերապահ դատաւորներուն: Վոք-լիւզը եւ Տոմմը մնացին հաւասար 2—2 :

Մուտքի դրան մօտ զետեղուած բարձրախօսը կրկնակի յայտարարեց թէ կիրակի, 18 Մայիս, մեծ մրցում մը կայ (բարեկամական), Վալանսի Հայ Մարզականի U. S. A.ի եւ F. C. V.ի միջեւ, այսինքն մեր զիւցած V. S.ի խումբին դէմ: Ան-չուշ Վալանսի հայ գաղութը, ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս պիտի երթայ քաջալերելու իր արժանի զաւակները:— Թղթակից

ՆՈՐ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վիէն, 11 Մայիս, Յառաջ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբին հետաքրքրական մրցումը տեղի ունեցաւ 11 Մայիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի սեփական մարզադաշտին վրայ: Հակառակորդ խումբն էր A. S. Sourds Muets (Մուլհամր»ներու Լիոնի Ա. խումբը, որ յաղթած է ամբողջ Ֆրանսայի մէջ գտնուած խուլ համրներու խումբերուն եւ մեծ համբաւ չահած է: Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը զեղեցիկ խաղարկութեամբ չափազանց պարտութեան մատնեց խուլ համրներուն խումբը 6—1:

Սիրելի «Յառաջ», թոյլ տուր քանի մը տող գրել խաղացողներու մասին,— Նովէզեան բերդապահ 18 տարեկան, մարմնով եւ հասակով չափազանց բերդապահութեան, կատարեալ «թէկնիք»ի յատկութիւն ունի: Ապագային բարձր բերդապահ կրնայ ըլլալ, դեռ անփորձ է, բայց միշտ գոյց կու տայ իր յառաջդիմութիւնը: Մեր զոյգ վերջապահները գրեթէ երկուքն ալ հաւասար խաղարկութիւն ունին, բաւական փորձառու են կիւլպէկի եւ Մովսէս: Առաջինը ճշմարիտ պատնէշ մըն է իր պաշտպանողական գծին վրայ, իսկ Մովսէսը աւելի արագաշարժ ըլլալով՝ տալով աւելի զօրաւոր են: Երկու միջնապահերէն Մարդարեան անվհեր խաղարկութիւն մը ունի եւ վերկար են իր հարուածները, բայց փորձառութիւնը կը պակսի: Մեր աննման պատանի Արտաւազդը իւրացուցած է դնդախաղը եւ հակառակ իր փոքր տարիքին չատ զեղեցիկ խաղարկութիւն ունի: Միշտ գնահատուած է մարզասէր հասարակութենէն: Պէտք է աւելի արագաշարժ ըլլայ: Կեդրոնի միջնապահը, Ա. Նամարեան կազմով եւ հասակով աւոդջ երիտասարդ, լաւ յարմար է իր տեղը, ունի երկար չունչ եւ յոգնիլ չի գիտեր: Լաւ հարուածներ ունի, դիտէ բաժնել գնդակը եւ կ'օգտագործէ աւիթները հասցնելով իր նպատակին: Թէքնիքի պակասը զգալի է: Կրնայ յառաջիկային այդ ալ իւրացնել: Մեր յառաջապահներու ձախ ծայր, Ժանօ, կայտառ եւ ըմտասարդ նոր խաղացող մը, բաւական արագաշարժ, չունք չի խնայեր անկարելին կարելի ընելու համար: Ինչպէս զրեթէ բոլոր հայ խումբերուն մէջ, զգալի է ձախ ոտքով խաղացողի պակասը նոյնպէս մեր Ժանօն: Ձախմէջ Համազասպ միջհասակ մարմինով տոկուն. ճարպիկ խաղարկութիւն ունի եւ զեղեցիկ զարձուածքներ: Կեդրոնի յառաջապահ Պոլէր փորձառու խաղացող է, աչմէկ Սարգիսը զնդակի սիրահար, սքանչելի գլխի խաղ ունի, դիտէ զնդակը օգտագործել չափուած փասերով, բայց չունի անհրաժեշտ արագութիւնը: Ալ ծայր նորահաս պատանի մը, Հայկազ, հազիւ 17 տարեկան, զօրաւոր հարուած ունի: Նուրբ խաղացող է, իր քաշած ֆորնըրները նպատակէն չեն վրիպիր: Այս պատանին երկու անգամ է որ Ա. խումբին կը խաղայ, իր արժանի տեղն ունի Ա. խումբին մէջ:

Ֆութպոլի յանձնախումբը կատարեալ գործակցութեամբ կը կատարէ իր պարտականութիւնը, պատանիներ տեղաւորելով Ա. խումբին մէջ, պարբաստելով լաւագոյն գիտակից Ֆութպոլիստներ, Ա. խումբին համար:

Մայիս 4ին Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. եւ պատանիներու խումբերը պատիւ ունեցան Փոն տր Շէրիւի Հ. Մ. Ը. Մ.ի քոյր մասնաճիւղի Ֆութպոլի խումբերուն հետ կատարելու բարեկամական մրցում մը անոնց դաշտին վրայ: Հ. Մ. Ը. Մ.ի Վիէնի պատանիները յաղթեցին 2 — 1ով:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը յաղթեց Փոն տր Շէրիւի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբին 3—2: Երկու քոյր մասնաճիւղերը գնահատելի էին իրենց լաւագոյն խաղարկութեամբ:— Յ. Մաթոսեան

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՈՒԹ

Իրանի Խորհրդարանի մօտալուտ ընտրութեանց մէջ իրենց թեկնածութիւնը դրած են նաեւ երկու հայ պատգամաւորները, Տոքթ. Շահէն Աղայեան եւ Պ. Վարդան Եսայեան:

Պոլսոյ ԷՍՍԵԱՆ վարժարանի նախկին սաներէ վերակազմած են Սանուց Միութիւնը: Վարժարանի հիմնադիրը քաջալերած է ձեռնարկը եւ անպաշտօն խորհրդակցութիւններէ վերջ պատրաստուած է կանոնագիր մը, որ մատուցուելով Կուսակալութեան պաշտօնապէս վաւերացուած է: Միութեան հիմնադիրներն են Տոքթ. Լեւոն Գարագեան, Օր. Սրբուհի Սեւան, Հրանդ Գուրապեան, Յարութիւն Հանէսեան եւ Վահէ Մինասեան: Անդամագրութեան ձեռնարկուած է արդէն եւ նպաստաւոր յիսուն հոգի արձանագրուելէ վերջ, Միութիւնը պիտի դումարէ իր ընդհ. ժողովը, կազմելու համար վարչութիւնը: Միութեան առաջին ձեռնարկը պիտի ըլլայ՝ տօնել վաստակաւոր ուսուցիչ Մանասէ Սուլթանեանի յոբելեանը Յունիս ամսուն մէջ:

Նախապէս ալ կազմուած էր Մխիթարեան Շրջանաւարտից Միութիւնը, իր առանձին ակումբով:

ՍԿԻԻՏԱՐԻ կիսաւարտ ընդարձակ որբանոցը հիմնովին վերաշինուելով արդիական բնակարանի պիտի վերածուի, անջատ յարկաբաժիններով: Պիտի փլցնեն Ս. Խաչ եկեղեցիի շրջափակին մէջ գտնուող փայտաշէն խորհրդարանն ու սենեակները: Անոնց տեղ պիտի շինուին քարուկիր սենեակներ, խորհրդարան, նաեւ ընդարձակ սրահ մը, հանդիսականներու եւ պաշտօնական ընդունելութիւններու համար:

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ յանձնարարութեամբ, Մայր Աթոռի միաբանութեան անդամներուն եւ ձեմարանի ուսանողներուն համար, Ամերիկայի առաջնորդին կողմէ զնուած 340 ձեռք ամառուան եւ ձմեռուան հագուստ, 300 եարտար բուրդէ վերպատեղէն, նաեւ բաւարար քանակութեամբ աստառի կտորներ եւ ուրիշ անհրաժեշտ իրեղէններ, վեց անտուկներով փետր. 11ին ճամբայ հանուած են սովետական նաւով մը:

ՑԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

Օշականը կը ճանչնամ իր մանկութենէն, պատանեկութիւնը՝ նախակրթարանի սեղաններու վրայէն, երիտասարդութիւնը՝ երբ ուսուցիչ էր իմ զիւղը Մարմարճըք ու իր զիւղը Սէօլէօզ· չափահասութիւնը՝ 915ի ազետէն առաջ ու վերջը, արտագաղթէ վերջն ալ երբ 1937ին կաթուածա-հար՝ իր հայրենակիցներու հրաւէրով ամէն օր միասին եղանք երեք ամիս չարունակ, փարիզի մէջ: Ուրեմն կէս դարու բարեկամութիւն մը, մտերմութիւն մը, եղբայրութիւն մը նոյնիսկ:

Ինծի չի յնար մօտենալ իր գրականութեան, թէեւ գինքը այդ մարդին մէջ ալ կը հասկնամ, վասնզի այն տարօրինակ կեանքը որ Օշականի գրականութեան ենթաշխարհը կը կազմէ, ինծի ծանօթ է բոլորէն աւելի նիւթական ծանօթութիւններով: Իր բոլոր հերոսները՝ «Մնացորդա-ց»ին ու «Մոնաթհներ»ուն, Հաճի Մուրատին, մանաւանդ Սիւլէյման էֆէնտիին որ իմ բարեկամն էր (Լահէմ փաչայի տղան) մարդեր են որոնց հետ ապրեր, խօսեր եմ ու հեղինակն ալ դրեր յարաբերութեան մէջ անոնց հետ չատ մօտէն:

Ինձմէ աւելի ձեռնհասներուն կը պատկանի, սակայն, Օշականը իրեւ դրագէտ ներկայացնելու բարդ եւ բազմապահանջ գործը:

ՕՇԱԿԱՆԻ ԳԻՒՂԸ.— Նիկիոյ լիճը մօտէն ու հեռուէն եզերող տասնեակ մը զուտ հայաբնակ զիւղերէն էր Սէօլէօզը: Այդ հայ զիւղերը ուր այս օր մինարէն իր չուքն է ձգած կամ բուերն են թառած աւերակներուն վրայ, իրենց պարունակած 80 հազարի մօտ զուտ հայկական բնակչութեան պատճառով կոչուած էր Խիւտավենտիկեարի Հայաստանը: Այդ զիւղերը տուած են մեզի ուսուցչապետ Մ. Մեղսուրեանի, մտաւորական Սարգիս Մինասեանի, յեղափոխական Կ. Տօղրամաճեանի (Վահան Մանուէլեան) ու զերասան Ալիքսանեանի նման տաղանդաւոր զաւակներ:

Սէօլէօզ զիւղի եզերքը կռնակէն բլուրի մը կռթնած ու առջեւէն երկու զերանիներու վրայ կառուցուած խարխուլ տնակի մը մէջ կը բնակէին Օշականի ծնողքը: Գիւղ մը որ չատ հարուստ էր իր մամիկներուն, պատմած անսպառ հէքեաթներով, մասնաւորապէս «Ըռըստաղէս»ի անունով: Անոնք տարին անդամ մը կեանքի կը կանչէին զայն ծովուն վրայ ոսկէ արօրին մաճը ձեռքին, լուսավառ կոտոշներով աշտանակուած դոյզ մը հրեղէն ցուլերով հերկել տալու համար լճին կապոյտ ջուրերը: Ապացոյցներ կուտային, վաւերական դարձնելու այն հէքեաթը Սօսիին, որուն չուքին հանդիստ առած ու քնացած էր Լուսաւորչի զաւակը, «Ըռըստաղէս» (Աբիստակէս) հայրապետը, Նիկիոյ ժողովէն վերադարձին: Նոյնիսկ գլխուն բարձ ըրած քարը տարած ու զետեղած էին զիւղի հսկայ եկեղեցիին բակը: Անոնք կը ղրկէին մեզի «Աղբնակ քար»ին այցի բացատրելու համար հէքեաթին այն իմաստը, թէ՝ ինչո՞ւ կը մեռնինք:

Կը թերէին հանդէսի «Սուրբ»ին աղբիւրին առջեւ: Ըմբիշներուն ալ հէքեաթը ու լիճն ալ անոր անունով կը կոչէին «Ըռըստաղէս»ի ծով:

Ութսունական թուականներէն վերջ՝ Պոլսէն Զարթօնքի սերունդը այդ խումբ մը հայ զիւղերու բնակչութեան հոգիներուն մէջ արդէն ձգած էր կայծը ինքնապաշտպանութեան: Երբ դեռ իրենց դաւառի մայրաքաղաքը՝ Պրուսան հռչակաւոր Թրքասէր Բարթուղէմէոս եպիս. Զամիչեանի վարչական լուծին տակ կը տքնէր, այդ զիւղերէն մանաւորապէս Սէօլէօզը ծնունդ էր տուած խումբ մը քաջերու որոնցմէ չատեր կռթնած իրենց մարթինին դիշերներն ալ կը քնանային, զայն իրենց հասակն ի վեր երկարած: Ծխախոտի յանդուգն մաքսանենգներ՝ որոնց դէմ կը չքնաղայինքանեաներու ոճրագործ զնատապարտեալներէ զատուած ուժգի թուրք դէմեր:

Այս հոգեկան յեղաշրջումին հետ՝ անտեսականն վերելքն ալ աչքի կը զարնէր: Քիչ չէր կիսուածի զործարաններու, չաղացքներու եւ մեսաքսի մանաբաններու թիւը: Զուարթ ժողովուրդ մը, յախուռն, կռուազան ու աչխատասէր: Քիչ չէր թիւր հաճիներուն որոնք կրկնապէս ուխտի էին զացած Երուսաղէմ, նոյնիսկ Էջմիածին ու օժտած իրենց եկեղեցին թանկարժէք վարագոյրներով, նկարներով եւ արբազան սպասներով: Տուներ կային ամիրաներու հետ չատ մօտէն յարաբերութիւն ունեցող ու Պոլսոյ ճամբան սովորական զրացնութեան վերածած: Ժողովուրդի մեծամասնութեան զբաղումն էր ձիթենիներու ու խաղողի այգինիս մշակումը ու շերամաբուծութիւնը:

Ունէին ընդարձակ եկեղեցի մը, իսկ չրջափակին մէջ դպրոց մը 7—800 աշակերտներով, կ'աւանդուէին հայերէն, քիչ մըն ալ թուրքերէն: Հակառակ վտանգին՝ Հայոց պատմութիւնն ալ իր տեղն ունէր չաբաթը մէկ երկու անդամ Հայկի, Վաչդանի, Մեսրոպի նկարները իրենց թաքստոցէն կը հանուէին դուրս տղոց ցուցադրուելէ վերջ դարձեալ անհետացնելու համար:

ՕՇԱԿԱՆԻ ԾՆՈՂՔԸ.— Օշականի հայրը, Յովհաննէս, պարզ արհեստաւոր մըն էր եւ դամբիւղ կը չինէր, ձիթապտուղի բերքը պարտէզին տուն ու տունէն չուկայ փոխադրելու համար (Աւիէ՝ նախկին մականունը, Քիւֆէճեան): Հողագործ բանուոր, իր չահը կապուած էր տարուան ձիթապտուղի բերքին առատութեան կամ նուազութեան հետ:

Ունէր իր ձեռքին նայող զեղանի կինն ու կրտսեր զաւակը Միքայէլն ու Սիմէօնը, եւ աչազուրկ իր քոյրը: Զունէր այդ չրջանի միլիոններու հասնող ձիթապտուղի արտադրութենէն մէկ հատիկ սեւ պտուղ մը իրեններուն համտեսել տալու համար: Կը սիրէր մարդու պէս ապրիլը, երբ կրնար, ու չէր սայթաքեր չունենալու պարագային:

(1) ԳԷՈՐԳ ՋԱԴՐԵԱՆ

ջապէս պիտի բանտարկուին : Գետնախնձոր անգամ չի ճարուիր երկու շրջաններուն մէջ : Ի հարկին ամերիկեան պինդուրներ պիտի ղրկուին պահուած պաշարները մէջտեղ հանելու համար : Զինուորական իշխանութիւնը բռնագրաւած է պահարիս, արջառները եւ այժմ չաբաթը 5000 եղներ եւ կովեր կը հանուին Միւնիխի սպանդանոցները, փոխանակ 700ի : Մ. Նահանգներու պատերազմական նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ աւելի քան 400000 թոն ցորեն պիտի ղրկուի Գերմանիա, այս ամսու, Նոյնքան եւ աւելի՝ Յունիսին եւ Յուլիսին : Անգլիա եւ Ամերիկա ստիպուած են տարեկան 600 միլիոն տոլարի ուտելիք ճարել իրենց ղրաւած շրջանները ապրուստի համար :

«Միացեալ Եւրոպա»

Շրջիչ նոր ճառ մը խօսեցաւ Լոնտոնի մէջ, անգամ մը եւս պաշտպանելով իր սիրական ծրագիրը,— Միացեալ Եւրոպա մը կազմել առաջնոր – դութեամբ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի, «Եւրոպական շրջանակին մէջ քաջելով գերման ցեղը» : Իր կարծիքով, եթէ այս պատերազմութիւնը փախցնէն, ան – խուսափելի է նոր աղէտ մը :

Բացատրելէ վերջ թէ 15 տարիէ ի վեր կը խօսի ու կը ղրկ «Եւրոպայի Միացեալ Նահանգներ»ու մասին, նախկին վարչապետը յայտարարեց.

— «Թէեւ ներկայ Եւրոպան աւերակոյտ մը եր դամբանատուն մըն է, բոյն մը ժանտախտի եւ տաելութեան, բայց իր ժողովուրդները ուժ ունին նորէն հոսեցնելու ազատութեան, երջանկութեան եւ առատութեան բուժիչ վտակները : Գերագոյն պատերազմութիւնն է այս : Եթէ կորսնցնենք զայն, ոչ ոք պիտի կրնայ նախատեսել գալիք աղէտը : Ի՞նչ պէտք է ըլլայ մեր առաջին գործը.— Այստեղ, Անգլիոյ մէջ ստեղծել կազմակերպութիւն մը, գարկ տալու համար Միացեալ Եւրոպայի գաղափարին : Մենք առանց վերապահութեան կ'ընդունինք Միացեալ Ազգերուն համաշխարհային գերիշխանութիւնը : Անոր հովանաւորութեան տակ, Միացեալ Եւրոպան պիտի կազմէ շրջանային ամբողջութիւն մը : Կայ Միացեալ Նահանգները, իր յարակից մասերով, կայ Ռ. Միութիւնը, կայ բրիտանական կայսրութիւնը եւ կայ Միացեալ Եւրոպան : Ահաւասիկ խաղաղութեան տաճարին չորս գլխաւոր սիւները : Վստահ ըլլանք թէ բոլորն ալ պիտի կրեն ծանրութիւնը »:

Շրջիչ յետոյ խօսեցաւ իւրաքանչիւր պետութեան մասին, անհրաժեշտ գտնելով Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ հաշտութիւնը : «Եթէ Գերմանները անհասպէս խեղդուին, նորէն իրենց միտքը պիտի դառնայ դէպի ըմբոստացում եւ վրէժ : Գերմանիան անգամ մը եւս սպառնալիք մը պիտի ըլլայ իր դրացիներուն եւ ամբողջ աշխարհի համար : Եւ ջանաց համոզել թէ իր ծրագիրը ուղղուած չէ Ռ. Միութեան դէմ, հակառակ խորհրդային մամուլին եւ անթելին յարձակումներուն :

Ժողովէն կը նախագահէր Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսը (Անկլիքան եկեղեցւոյ կաթողիկոսը) : Փարիզէն ալ երեսփոխաններ գացած էին :

ՏԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԽԱԶԻԿ ԶՈՒԼՖԱՅԵԱՆ, արհեստով ժամագործ, դժբախտութեան մը հանդիպած է հինգշաբթի օր, ինչպէս կ'իմանանք տեղական թերթերէն : Ժամը 19.30ին անձնասպան մը իր խանութը կը մտնէ (16 Ave. Jean Jaurès), իբրեւ թէ գնումներ կատարելու համար : Ցանկարծ տարօրինակը հանելով կ'ազդարարէ,— «Դիրամդ կամ կեանքդ» : Ժամագործին ժխտական պատասխանին վրայ, անձնասպանը կը քաշէ տարմանակը եւ գնդակ մը կը ծակէ փորը : Յետոյ փախչելով կը մտնէ մեթրօ Պոլիվար : Ոստիկանները կը հետապնդեն, չարագործը կատարեալ մը կը նետուի : Ոստիկաններն ալ ներս կը մտնեն : Այս անգամ դուրս կը ցատկէ եւ փայտուղին մտնելով կը հասնի մինչեւ յաջորդ կայարանը, Պիւթ Շոմոն, ուր կ'անհետանայ : Դժբախտ զոհը կը փոխադրուի Սէն Լուի հիւանդանոցը :

ԻՐԱՆի վարչապետը խօսելով նոր ելմտացոյցի մասին, ըսաւ թէ անոր 10 առ հարիւրը պիտի յատկացուի ապահովութեան վերահաստատման : Բանակցութիւններ կը կատարուին բրիտանական եւ խորհրդային կառավարութեանց հետ, պատերազմի ընթացքին եղած պարտքերը ստանալու համար : Իրան տասը միլիոն տոլար կը պահանջէ մինայն Ռ. Միութենէն :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷն կը հեռագրեն թէ աւելի քան տասը միլիառ ֆրանքի հարստութիւն մը պիտի փոխանցուի Ռ. Միութեան,— հողեր, հիւանդանոցներ, եկեղեցիներ եւ ուրիշ շէնքեր եւն. որոնք ցարական Ռուսիոյ սեփականութիւնն էին եւ մինչեւ հիմա կը մատակարարուէին Պաղեստինի կառավարութեան կողմէ :

«ՀՐԱՇԱԴՈՐԾ ԱԻԱԳ» վերջերս եգիպտոսէն անցած ըլլալով, իր պատկերը ցոյց կը տրուի շարժանկարի այս չաբթուան «օրուան դէպքերուն» մէջ, շրջապատուած անդամալոյծներով եւ ուրիշ անճար հիւանդներով :

ՌՈՆՈՑի ԴՈՐԾԱԴՈՒԻԼԸ պիտի վերջնար երէկ : Աշխատանքի նախարարը, Դ. Մայէր առաջարկեց 1600 ֆր. պարգեւ վճարել կորսուած օրերուն համար, իննսունէն եւ 900 ֆր.ով տալ, որպէսզի վերադարձուի վեց անգամին : Այս կարգադրութեամբ 100 միլիոն ֆրանքի ծախք մը պիտի ըլլայ :

26 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ, 30 հոգի վիրաւորուեցան Հռոմի մէջ, շարժանկարի մեծ հաստատութեան՝ «Մինէրվա»յի հրդեհին հետեւանքով : Ամենածանր ազէտը կը համարուի այս 1938էն ի վեր, եթէ չհաշուենք պատերազմին փորձանքները : Բոցավառ մարմիններ պատուհաններէն վար կը նետուէին : Ողջ ողջ վառեցաւ նշանաւոր արուեստագիտ մը, Մարսէլ Պէնեէթթի : Զբջիլի ազգիկր մազապուրծ ազատեցաւ :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ Մայիս 31ին, ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

ԼԻՈՆԻ մէջ Մայիս 31ին, Շաբաթ իրիկուն :

Փարիզի մէջ կը տօնուի չաբաթ, Մայիս 31ին, ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՌՈՄԱՆի մէջ, 23 Մայիս Ուր. երեկոյ ժամը 8.30ին :

ՎԱԼԱՆՍ.— 24 Մայիս, չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Salles des Fêtesի մէջ :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ մէջ Մայիս 25ին, կիրակի :

Երեք հանդէսներուն ալ պիտի խօսի՝

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Պիտի երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (փարիզէն) : Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար :

Ընկերահանգրական խնջոյք
Փարիզի Հ.Յ.Դ. Ռուստմ խումբի

Մայիս 18, կիրակի իրիկուան ժամը 4—12, Parc des Buttes - Chaumont, Pavillon Puebla օդասուն սրահներուն մէջ : Ճոխ ընթրիք եւ խմիչքներ : Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, արտասանութիւն, նուագ : Ընթրիքէն վերջ պարեր :

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ է :

Հասցէ.— Escalier face le 49 Ave. Simon-Bolivar, հաղորդակցութեան միջոցները՝ մէթրօ իջնել՝ Pyrénées կամ Buttes- Chaumont, հանրակառք GE 26 :

Աւոյշի ներկայացում

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 18 Մայիս ժամը 3—7, մասնակցութեամբ Շաւիւլի «Ռաֆֆի» երգ. սեռ. խումբին, ղեկավարութեամբ՝ Պ. ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի, Salle Familiale մէջ, 32 rue Danton, Kremlin - Bicêtre: Իջնել՝ métro Porte d'Italie:

«Կապոյտ Խաչի Օրը»

Կը տօնուի Տէսիլի մէջ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Հ. Ը. Դ. Տան մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբերգ՝ ղեկավարութեամբ Քերուէհի Փափազեանի, մեներգ, արտասանութիւն եւն. : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

Մուտքը ազատ է :

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Թորոսեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Թագուհ Գալաֆեան եւ զաւակները (Սէնթ Էթիէն), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Թորոսեան եւ զաւակը (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Տքթ. Համբարձում Թագուհեան եւ զաւակները (Հայաստան), ինչպէս նաեւ Թորոսեան, Թագուհով, Սարաֆեան, Երեւանեան ընտանիքները եւ պարագաները խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, եղբօր, եղբօրորդւոյն եւ ազգականին՝

ՐԱՖֆԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆի (12 տարեկան)

դառնաղէտ մահը որ տեղի ունեցաւ 15 Մայիսին յետ երկարատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երկուշաբթի, Մայիս 19ին ժամը 2.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին : Մարմինը պիտի ամփոփուի Իվրիի Փարիզեան գերեզմանատունը :

Օր. Յաւերժ Թորոսեան, Եդուարդ Թորոսեան, Սուրէն Թորոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կիւլիմեան եւ զաւակները, աղգականները եւ ամբողջ ընտանիքը խորին ցաւով կը ծանուցանեն մահը՝

ՅԱՇԻՐ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԹԻՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆի

որ տեղի ունեցաւ Մայիս 14ին, Փարիզ, 73 տարեկան հասակին մէջ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, չաբաթ, ժամը ճիշդ 16ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon. Աւարտութենէն վերջ մարմինը պիտի ամփոփուի Bagneux Parisienի գերեզմանատունը, ընտանեկան դամբարանին մէջ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. Վարդան Ենթակոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Առնուվիլի մէջ, սովորական հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն – ըլլն ներկայ ըլլալ :

Վիչին.— Հ. Ը. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւոտ ժամը 8.30ին, Մուրատ ակումբին մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ԷՒՕ.— Հ. Ը. Դ. Քեռի խումբի ընկերական ժողովը՝ այս չաբաթ, իրիկուան ժամը 8.30ին, S. F. I. O.ի սրահը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Քրխտափոր ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8ին, Bar du Globeի ներքնասրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ԿՐԸՆՈՊԼ.— Հ. Ը. Դ. ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այսօր, չաբաթ ժամը 9ին, ղպրոցի սրահին մէջ :

Ֆր.կ. Խաչի Փարիզի Ա.ճիւղին

հերթական հանդիսումը բաժակ մը թէյի չուրջ, այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ֆրանֆօ Ամէրիէն միութեան սրահը, 7 rue Phalsbourg, métro Malesherbes, Paris (17): Կը դասախօսէ ընկերուհի Խոնդկաքեան, նիւթ՝ Սայեաթ Նովայի կեանքը եւ բանաստեղծութիւնները : Պիտի երգուին նաեւ Սայաթ Նովայէն– Կը հրաւիրուին փափաքողները :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄէՋ ԺԱՆ ՄԵՐԿԵՐԵԱՆի

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 15.30ին, rue d'Algerի թատրոնին մէջ, մասնակցութեամբ քաղաքապետական երաժշտանոցի նուագախումբին, ղեկավարութեամբ Մէթր ԱՆՏՐԷ ՕՍՏԱԼԻԻ : Ցայտագիրը կազմուած է հետեւեալ կտորներէ.— Մէնուլսըմի, Վիվալտիի, Ջութակի քոնչէրթոներէ եւ Պէթհովէն, Նի, Մոցարթի, Սպենդիարեանի եւն.ի գործերէն :

Տոմսերը ապահովելու համար դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Ե. Աբմէն 39 rue St. Savournin, Փիրանեանի 104 rue Ferrari, Ը. Տէր Մկրտչեանի 61 rue Tapis Vert, Պօղոսեան 53 rue Nationale, Սողոմոնեան 320 Chemin de St. Julien, Տէր Մինասեան 8 Place de l'Eglise, Սէն Ժէրմէ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Սրբուհի Առաքելեան ծնեալ Դաւիթեան, կը փնտռէ իր եղբայրը Գրիգոր Դաւիթեան, մօրաքոյրը Մարիամ Սինէկեանը՝ որ 1920ին Յոյնի մը հետ (Նաղարկէթ), էն – կերբէն Յունաստան՝ Աթէնք եկած են : Կը խընդրուի դիտցողներէն բուռ տալ, Պ. Սարգիս Առաքելեանի, 58 rue Rabelais, Lyon, Rhône: Կը խնդրուի յունահայ թերթերէն արտատպել : –

MEUBLES MODERNES PLAQUÉS

Առաջնակարգ կահկարասիներ Salle à Manger, Chambre à Coucher, Cabinet de Travail, Cosy եւ ամէն կարգի աշխատանք գոմանտի եւ փլանի վրայ :

Դիմել՝ Գ. Փ Ա Փ Ա Զ Ե Ա Ն

65 rue de Perpignan, Maison-Alfort (փլաժի մօտ)

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ

LA CORNE D'OR

5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 եւ 26-11, : Վարիչն է համակրելի ԹԻՊԵՐԸ :

Հոն պիտի գտնէք աւանդական տաք մթնոլորտ մը, Tzigane նուագախումբի մը երաժշտութեամբ : ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐԱՒԱՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՍՁԵԼԻ ԳԻՆԵՐ :

Սրահը տրամադրելի է նշանառութիւններու, հարսնիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար : Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին :

ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ :

Ուղադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie:** Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ե. Գ. Փա. փագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հեռաբաժանութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Glacière

CANNES ԳԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը յանձնարարուի կարդալ նոյն քաղաքին մեծ օրաթերթը,

L'AVENIR DE CANNES

որուն անօրէնը, հայրենակից մը, սիրայօժար կը տրամադրուի իր ընթերցող հայ այցելուներուն որ եւ է ծառայութեան համար :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տլ.

Dimanche 18 MAI 1947 Կիրակի 18 ՄԱՅԻՍ

ՀԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5037-Նոր շրջան թիւ 646 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր·

ՄԵՐ ԾՕՍՔԸ

«ՎԱՍՏԱԿԵԱԼՔ ԵՒ ԲԵՌՆԱԻՈՐՔ»

Աչեսարանի չորուցամաք խմաստէն չատ աւելի խոր ու լայն բովանդակութիւն ունին այս երկու բառերը, մեր ամենօրեայ բառարանին մէջ: Աշխատանքի թէ Մշակոյթի ճակատին վրայ :

Վաստակեալ եւ բեռնաւորե՝ այն միլիոնաւոր բազմութիւնները, որոնց ճակտին քրտինքով եւ մկաններուն ուժով կը թաւալի այս անիրաւ աշխարհը:

Վաստակեալ եւ բեռնաւորե, աւելի բարձր աստիճանով մը, անոնք որ իրենց միտքն ու երակներուն արիւնը կը քամեն, նոյն այդ մարդկութեան գերագոյն բարիքին համար,— Մշակոյթ : Գիր–գրականութիւն , արուեստ, գիտութիւն եւ մնացեալը:

Առաջինը՝ ձեռք ու ոտք եւ պատուանդան : Երկրորդը՝ ոգի եւ թռիչք: Երկունք եւ ստեղծագործութիւն: Վաստակ՝ որ ոչ աշխարհագրական սահման կը ճանչնայ, ոչ ալ մարդկային:

Ուրկէ՞ ո՛ւր այս խորհրդածութիւնները :

Ինչպէս ամէն ժողովուրդի, մեր մէջ ալ սովորութիւն դարձեր է յորելեաններ սարքել ի պատիւ բազմամեայ վաստակաւորներու: Ամէնէն հանրամատչելի ձեւը՝ երախտագիտութիւն յայտնելու: Բարոյապէս թէ նիւթապէս :

Տարիներէ ի վեր, ընդհանրապէս ուսուցիչներ են որ կը վայելեն այդ սովորանքը: Անշուշտ անոր համար որ, վարժապետը տեսանելի, չօշափելի դէմք մըն է մեր ամենօրեայ կեանքին մէջ:

Այսպէս, անցեալ տարի ծնունդեցաւ Պ· Թովմաս Պօյաճեանի յորելեանը Սելանիկի մէջ, իսկ այս տարի՝ Պ· Ցովհ· Մըսրեանի յորելեանը Ա–թէնքի մէջ: Երկուքն ալ անխոնջ վաստակաւորներ, Փոքր Ասիայէն մինչեւ Ցունաստան:

Անցեալ տարի՝ երաժշտագէտ մըն էր որ փառաւորուեցաւ Լիբանանի մէջ, Բարսեղ Կանաչեան:

Դեռ վերջերս Հալէպն ալ կատարեց իր պարտքը Կոմիտաս վարդապետի այս տաղանդաւոր ազգայինին հանդէպ, կաթողիկոսական օրհնութեամբ : (Իսկ մեծամիտ Փարիզը ոչ իսկ մտքէ անցուց յարգանքի երեկոյ մը սարքել···) :

Յորելեան մըն ալ սարքուած է Եդիպտոսի մէջ, ի պատիւ Պ· Շահան Պէրպէրեանի, որ ունի դնահատելի վաստակ, թէ ուսուցչական ասպարէզին եւ թէ ակադեմական, երաժշտական եւ գեղագիտական գրականութեան մէջ :

Եւ ահաւասիկ Յ· Օշականի յորելեանը :

Կ'ուզենք մոռնալ ինչ որ տեղի ունեցաւ անցեալ տարի, այս յորելեանին յայտարարութենէն քանի մը ամիս վերջը:

Արձանագրենք, միայն, որ յորելեանը փառաւորապէս ծնունդեցաւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, նախաձեռնութեամբ խանդավառ երիտասարդութեան մը :

Եւ հիմա Փարիզն է որ պիտի կատարէ իր պարտքը, յառաջիկայ չաբաթ օր: Իսկ յաջորդաբար՝ Ֆրանսայի միւս հայաշատ քաղաքները:

Տակաւին առիթ պիտի ունենանք խօսելու Օշականի արժանիքներու մասին, իբրեւ ուսուցիչ եւ իբրեւ դրագէտ: Դոց եղած, կաղապարեալ ածականները չեն որ պիտի բացատրեն ալեւոր դրագէտին աննախընթաց, անսպառ վաստակը:

Այս առթիւ, թող մարդիկ անդամ մը եւս իմանան թէ ինչ ծանրութիւն, ծաւալ եւ խորութիւն կը ներկայացնէ հայկական գրականութիւնը՝ օտար ափերու վրայ:

Հատորներ, ձեռագիրներ լեռնակուտակ, ճերմակ թուղթին յանձնուած արիւն–քրտինքով, արցունքով: Տարէց թէ երիտասարդ ստորագրութիւններով: Տաղանդներ ցիրուցան ցամաքէ ցամաք: Առանց հաստատուն դետնի կամ աղբիւրի : Ապաւինած միայն իրենց դիտակցութեան ու կամքին: Տաղանդին:

Ո՞վ կրցաւ չափել Հայկական Արտասահմանի դրագէտին «լուռ ցաւերը»:

Ո՞վ կշռեց անոր բեռն ու վաստակը:

Եւ անհամար վաստակաւորներէն ու բեռնաւորներէն քանի՞ն բախտ ունեցան երկու տաք խօսք լսելու :

Օշականները ովսաննաներու չէին սպասեր, երբ ասպարէզ նետուեցան գլխիվայր, ստեղծագործութեան հեղումը կատարելու համար: Կամ սեռունդներ մարզելու համար:

Բայց, իրաւունք ունին տարրական պարտաճանաչութեան մը: Առանց վերապահութեան: Շ·

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԸՆՏՐԱԿԱՆ «ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ»

Ուրիշ աղաղակութիւններ

ՄՄԲ·— Եշ· օր հրատարակեր էիճ այս թղթակցութեան Ա· մասը: Ստորեւ մնացեալը·—

Ահաւասիկ Մարսիլիոյ թեմական ընարուածներուն իսկական եւ անաչառ պատկերը, որ բացատրութեան չի կարօտիր: Չեղծարարութեամբ , կեղծաւորութեամբ, ննիշումով , խաբեբայութեամբ, վաշխառութեամբ կատարուած այս ընտրութիւնը եթէ վաւերացուի դերագոյն իշխանութեանց կողմէ, հայ ժողովուրդը ի՞նչպէս պիտի պահէ իր վստահութիւնը օրինականութեան, ապագայի եւ ամէն բանի մասին :

Մօտ երեսուն տարիէ ի վեր կ'ապրինք այս լուսապայծառ ու գեղածիծաղ ափերուն վրայ: Երեսուն տարիներէ ի վեր չփման մէջ ենք եւրոպայի ամէնէն յառաջադէմ ու եփուն ժողովուրդներու, համայնքներու հետ, կը տեսնենք, կը դիտենք ու կը կարդանք օրէնքները եւ տակաւին չենք դիտեր թէ ինչ է գաղտնի քուէարկութիւն մը, առանձնարանը (isoloir) : Դեռ չենք դիտեր յարգել քուէարկողի մը տարրական, անձեռնմխելի իրաւունքները: Ո՞վ սորվեցուց քուէարկութիւն մը կատարել դրամի, տարճանակներու սպառնալիքին տակ: Ո՞ւր ենք···

Մինչ կարելի չէ՞ր եկեղեցիին մէկ խուցը յատկացնել իբրեւ առանձնարան, ուր գետեղուած ըլլային սեղան մը եւ երկու կողմերուն ցանկերը, ուր ընարողը միայն իրաւունք ունենար մտնելու եւ ընտրելով իր ուզած ցանկը, պահարանը դոցելով դուրս ելլելու :

Ինչո՞ւ այդ խուցերուն բազմութիւնը ձրդուեցաւ ամբողջ օրը մինչեւ իրիկուան ժամը 21ը եկեղեցիին բակը: Ֆրանսայի մէջ ո՞ւր տեսանք այդպիսի խճողում: Ամէն ընարող իր պարտականութիւնը կատարելէն ետքը կը մեկնի իր տունը: Ո՞ւր տեսնուած է ընարողները ինքնաշարժով բերել: Քանի՞ հարիւր հազարներ վատնուեցան եւ ո՞ւրկէ ելան՝ այդ ահագին դումարները, երբ մեր չուրջը այնքան կարիքներ կան, այնքան անդարման, բազմապիսի ու խորունկ վէրքեր :

Երկար եղաւ այս նկարագրութիւնը, դիտեմ, բայց կը մնայ դեռ աւելի հոգեխռով, աւելի վրդովիչ, յոռի հեռանկարներով լի կէտ մը, որ կը կազմէ ծաղկեփունջը այս բոլոր ապիկարութեանց, տգիտութեանց, տհասութեանց :

Քուէարկութիւնը տեղի ունեցաւ կիրակի, 4 Մայիս եւ արդէն երեքշաբթի օր, 6 Մայիս, հռչակուեցաւ յայտարարութիւն մը տպուած էր Մարսէյլի համայնավար թերթին, Rouge Midi-ի եւ Marseillais-ի սիւնակներուն մէջ, ուր կ'ըսուէր·— Դաշնակցական ֆաշիստները չախչախիչ պարտութեան մատնուեցան կիրակի օրուան հայ երեսփոխանութեան ընտրութեանց մէջ, եւն· եւայլն :

Ու հիմա հարցը կ'ուղղեմ մեր ազգային պատասխանատու վարիչներուն, բոլոր դիտակիցներուն ,—Ա՞խ ցաւ էր այս յայտարարութիւնը տալ Ֆրանսա· թերթերու մէջ, անոնց միջոցաւ ըսել թէ մեր մէջ կան, Ֆրանսայի հողինվրայատրող ու դործող, համայնավարներ եւ··· «ֆաշիստ»ներ : Ի՞նչ օգուտ պիտի քաղէ մեր համայնքը այս մատնանշումէն: Ոչ մէկ բարիք, այլ սրտաճմլիկ ա–դէտ մը:

Եթէ վաղը համայնավարութիւնը տիրապետէ Ֆրանսայի մէջ, Դաշնակցականները պիտի հալածուին, պիտի աքսորուին կամ պիտի ստիպուին լքել այս հիւրընկալ ափերը, իսկ եթէ աջակողմեանները դլուխ անցնին, այդ պարագային ալ համայնավարներն են որ պիտի ենթարկուին հալածանքի: Երկու պարագաներուն մէջ ալ հայն է որ պիտի տուժէ առանց ամենաթոյլն առարկութիւն ձեռք բերելու, հայ ընտանիքներ է որ պիտի քայքայուին :

Այս ընթացքը քաղաքականութի՞ւն է, դիւանագիտութի՞ւն է, խելացի՞ ու դիտակից մարդու դո՞րձ է :

Այն ատեն հարկ պիտի բլլար եղրակացնել թէ մեր դլուխը կը դանուին, կամ աւելի ճիշդ է ըսել, կը փորձեն մեր դլուխը անցնիլ խելագարներ ,ցնորամիտներ , ալքոլէ ու մոլութիւններէ լճացած , դատամածներ եւ ունայնամիտներ որոնց տեղը ոչ թէ ազգային ժողովասրահն է , այլ յիմարանոցը:

ՍՐԱՊ ՑԱԿՈԲԵԱՆ

(իրաւաբան)

ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐԸ

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ՎԵՐՋԱՑԱՆ.— 400.000 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՑՈՑՔԸ.— ԲՈՒՌՆ ՎԻՃԱԲԱ–ՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԻՋ— ՎԸՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Ընդոյլ գործադուլէն վերջ, Փարիզի աղօրիքի բանուորներու գործադուլն ալ վերջացաւ, չնորհիւ կառավարութեան եւ Աշխատանքի Դաշնակցութեան պահանջներուն, այլապէս հետեւանքը չատ ծանր կրնար բլլալ: Ընդոյլի բանուորները ձեռամբ – բարձ հաւանութիւն յայտնեցին աշխատանքը վերսկսելու, իսկ աղօրիքներու բանուորները ջախջախիչ մեծամասնութեամբ որոշեցին վերջացնել գործադուլը: Այսպէս, Փարիզի աղօրիքի բանուորները 108է դէմ 2611 ձայնով, Քորպէյլի աղօրիքին բանուորները 20է դէմ 257 ձայնով որոշեցին վերսկսիլ աշխատանքը, լսելէ վերջ կառավարութեան առաջարկը.— 8 Ֆր·-ոց վարձու մշտական աշխատանքի, 2 Ֆր·՝ դիշերային բանուորներու արտադրութեան համար: Կառապաններուն ալ 50 սանթիմ յաւելում՝ փոքրաքանչիւր պարկի վրայ: Ասկէ զատ, ամբողջ Ֆրանսայի աղօրիքներու 25 հազար բանուորներր կրկնապատիկ վճարում պիտի ստանան Մայիս 16էն եւ 17էն, որպէսզի «ընկերային նպաստաւոր մթնոլորտ մը ստեղծուի աշխատանքը վերսկսելու համար»:

Մինչ այս գործադուլները կը վերջանային, 400.000 մետաղագործական բանուորները աշխատանքի դադրեցուցին Փարիզի մէջ, ուրբաթ օր ժամը 16էն, հովանաւորութեամբ Աշխատանքի Դաշնակցութեան, որ 33 հրապարակային ժողովներ սարքած էր: Այս առթիւ գլխաւոր ճառը խոսեցաւ Աշխատանքի նախորդ նախարարը, Պ· Քուռատա (համայնավար), որ յայտարարեց թէ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը ուժ պիտի տայ, ժամական տասը Ֆրանք պարգեւի պահանջին: Նախորդ նախարարը դիտել տուաւ, ակնարկելով իր պաշտօնէ արձակման.— «Ես կը նմանիմ բանուորի մը որուն վարպետը խզած է աշխատանքի պայմանագիրը»: Ցոյցը վերջացաւ խաղաղութեամբ: Այս առթիւ դրուած պահանջը քննութեան գործատէրերուն, բանուորներուն ներկայացուցիչներուն եւ աշխատանքի նախարարութեան պատուիրակներուն կողմէ: Գործատէրերը իրենց պատասխանը պիտի տան հինդշաբթի օր: Կը կարծուի թէ կարելի պիտի ըլլայ ընդհ· գործադուլի մը առաջքը առնել: Քանի որ կառավարութիւնը տրամադիր կ'երեւայ որոշ զոհացում տալու պարագաներու ձեւով: Աշխատանքի Դաշնակցութիւնն ալ նոր այժմ չուզեր դժուարութիւններ յարուցանել :

Փարիզի լուացարարներու գործադուլը, որ սկսած էր ապրիլ 17էն, կը չարունակուի մինչեւ այսօր :

Բարեհնչեան երեւոյթ մը.— Ուրբաթ օր բացուեցաւ Փարիզեան չրջանին սէնեմաքներու տարեկան համադումարը, մասնակցութեամբ հարիւր պատգամաւորներու որոնք կը ներկայացնեն աւելի քան մէկ միլիոն անդամներ: Այս առթիւ ճառ մը խօսելով, ընդհ· քարտուղարը, Պ· Հէնաֆ յայտարարեց ·

— Մենք կը մերժենք գործադուլ հռչակել գործադուլի համար: Մենք պարգեւ կը պահանջենք արտադրութեան համար, որովհետեւ կ'ուզենք ապահովել երկրին տնտեսական վերականգնումը: Պէտք չէ գործադուլ յայտարարել բանակցութեան բոլոր միջոցները սպառելէ առաջ :

ՅՈՐԵՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ուրբաթ օր բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Ազգ· ժողովին մէջ պարենաւորման տագնապին առթիւ: Մանաւորապէս ամբաստանուեցաւ Հողագործական նախարարը, Թանկի–Փոխիժան (ընկերվարական), որ երեք տարիէ ի վեր կը վարէ այդ պաշտօնը: Երիտասարդ նախարարը ուժգնօրէն պաշտպանեց իր քաղաքականութիւնը, որուն դէմ կը պայքարին թէ աջերը եւ թէ ձախերը, եւ յոյս յայտնեց թէ կարելի պիտի ըլլայ ճարել 3ու–կէս — 4 միլիոն կենդինարը, բացր գոցելու համար մինչեւ նոր հունձք :

Նախարարը խօսեցաւ մօտ երկու ժամ: Ցետոյ վստահութեան քուէ պահանջուեցաւ: Արմատական–կանները ,որոնք նախարարներ ունին Նորդահլիճին մէջ, վստահութիւն յայտնելով հանդերձ կը պահանջին ճնդել հացի տաղնապին պատասխանատուութիւնները: Համայնավարներն ալ կ'առարկարկին պայքարիլ մախտմին դէմ եւ աւելցնել ցորենին դինը:

Վարչապետը մերժեց այս բոլոր վերապա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԽՈՒՄԲ ՄԸ ՀՆՉԱԿԵԱՆՆԵՐՈՒ ԲՈՂՈՔԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 6 Մայիս.— «Յառաջ»ի Ս· Դ· Հնչակ ընթերցողներս ցաւով կը տեղեկանանք թէ, կարգ մը Հնչակ անունը չհադորդողներ Գաւառ· ժողովի ընտրութեան առթիւ դիրք բռնած են Դաշնակցութեան դէմ :

Ի դիտութիւն հայ հասարակութեան կը տեղեկացնենք թէ բնաւ համամիտ չենք եւ չենք կրնար ըլլալ հակա–դաշնակցական ուղղութեան ,րան մեր նախկին ծրագրին :— Խումբ մը Հնչակեաններ

Մ Փ Ի Ն Ք Ս Ը

Ռամկանաւ մըն էր փողոցր այդ առտու: Կր դառնար կռիւէն, կր սահէր բիւրեղի մը վրայէն՝ որ յոյս ու ուրախութիւն կ'արտացոլար: Փարթամ ծիանքներ էին զգացումները՝ ամրան արեւին տակ: Քաղաքին բոլոր փողոցներուն պէս, հոս ալ, մարդիկ հաներ կախեր էին դրօշակները որոնք գնուած պահուած էին թշնամիէն գաղտնի: Ասիկա պարտուած, քաշուած էր արդէն: Բայց էին թո– լոր պատուհանները: Ու դուրսը ու տուներէն ներս՝ բազմութիւնը կը պատրաստուէր ժամանու– մին: Հեռու չէր ան՛ր: Կր սահէր նաւը: Բայց անձ– կութիւն մը մերթ կը սահէր կ'անցնէր անոր մէ– ջէն դեռ: Ու անորոշ էր պահը բոլոր այն պահե– րուն պէս երբ քաղաք մը տէր ու ըմբռնում կը փո– խէ: Ոչ մէկ իշխանութիւն: Հոս ու հոն կը լսուէին տակաւին հրացանաձգութիւններ:

Նորութիւն մը եկաւ զարմացման, հետաքրք– րութեան ու խռովքի մատնել փողոցին բնակչու– թիւնը: Մարդիկ կը տեսնէին յանկարծ չէնքի մը երկրորդ յարկէն անծանօթ, անսպասելի դրօշ մը՝ որուն թրքական ըլլալը պիտի հաստատուէր միայն վէճէ մը յետոյ եւ չնորհիւ Մսէօ Անթուանին, ո– րուն կարծիքը արժէք մըն էր: Ասիկա, որ կը յի– շէր անցեալ պատերազմին մէջ Նեղուցներուն առ– ջեւ իր վերաւորուիլը, բացատրած էր նաեւ թէ թուրքը մշտնջենական թշնամի մըն էր որ յաւի– տենական դաշնակից մը եղած էր ու մեծապէս օգ– տակար՝ այս պատերազմին մէջ ալ՝ աշխարհի ար– դարութեան պաշտպաններուն: Իրաւունք ունէր պանծալու իր դրօշով: Շատ յստակ չէր քաղաք– կան այս առեղծուածր լսողներուն համար, բայց եւ այնպէս առնք հասկնալու ճիգ կ'ընէին, քանի որ քաղաքակիրթ ու քաղաքավար մարդեր էին: Ու աւելի հետաքրքիր՝ կը նայէին կարմիր դրօ– շին՝ վարէն, քովէն, վերէն ու փողոցին ծայրէն, մատնուելով մերթ զգայախաբութեան մը նոյնիսկ: Մահիկը կը վերածուէր մանդաղի մր եւ աստղր կ'ելլէր ու կ'իջնէր մուրճի մր ղլուխին պէս: Մսէօ Անթուանի միջամտութիւնն էր զարձեալ որ մոլո– րողները կը վերկէր ցնորքէն: Թուրքին կարմրու– թիւնր երբեք կարմիր չէր... Եւ չէր կրնար ըլլալ... կ'ըսէր: Մահիկը մահիկ էր եւ աստղը աստղ... Ու դրօշը նոյնպէս կը չանար հաստատել այդ ճշ– մարտութիւնը: Ան տեղ կը փոխէր չարունակ: Հետանալով Ֆրանսականէն, կը մօտենար անդլիա– կան դրօշին, յետոյ ամերիկեանին, յետոյ կրկին ռուսականին, ի վերջոյ, զաւեւելով այս բոլորէն, կը փռուէր, բռնելով պատուհանին ամբողջ լայն– քը: Ու դարձեալ անհանդիստ՝ խղճահարած կար– ծէք՝ կամ դառնութենէն ուռած՝ ան կը զալար– ուէր ինքն իր վրայ, կը հալէր ամպարարի մը թաշ– կինակին պէս, կը յայտնուէր վերստին, կը թեւ– թափէր, կը զարնուէր վարի յարկի պատուհանին, կը սուզուէր ներս ու դուրս կը սլանար, կը բռն– կէր, սարսռալով չարունակ, բարձրանալով դէպի նորածագ արեւը: Բայց ահա, վրայ կը հասնէր խո– կրն սեւնակին խորէն խոյացող յիսունոց դէր կին մը ու կը դնէր իր պարարտ բազուկները վը– րան, կը զսպէր զայն իր կուրծքին լեցուն ու դո– ղոզ տոպրակներուն տակ: Կը ժպտէր:

Փողոցը կր նմանէր դրօշազարդ նաւու մը ու այս կինը, այդ առաւօտ, ամէնէն հետաքրքրական անձնաւորութիւններէն մէկն էր անոր ցուկին վրայ որ կր մօտենար աղատութեան քարափին՝ հինգ տարիներու ռումբերու արկոծումներէն եւ սիրէններու սահմռկիչ ճիչերէն վերջ: Դրացիները չատ լաւ կը դիտէին թէ ո՞վ էր Մատամ Խօժէնին: Օտարական մը կը ճանչնային զայն իր արտակարգ ձայնէն, որ կ'արձագանգէր փողոցին մէկ, իր խա– չուած ու անխօս ու խելօք ամուսինէն: Ոմրակոծ– ման գիշերները՝ իր սարսափի աղաղակները կը հասնէին մինչեւ շրջակայ տուները: Կը ճանչնային զայն տակաւին իր այլանդակ կարկանդակովը զոր փուռ կր տանէր ամէն ուրբաթ, տան աղբամանէն, ուր Մատամ Խօժէնի իր հոտեցուցած հաւկիթները, հաւերն ու նապաստակները կը նետէր: Մսխող, անկարեկից ու պաղ էր ան: Կր ճանչնային Զայն վերջապէս փրրեւ Հայուհի ու դիտէին թէ փախած էր Պոլիսէն: Գիտէին տակաւին թէ ան եկեղեցի կ'երթար ամէն կիրակի: Բայց ահա, Թրքական դրօշակը...խորհուրդներու խորհուրդը... Թո՞ւրք թէ Հա՞յ...Անթուան կը միջամտէր կրկին.Թուրք՝ քանի որ Թուրքիա ծնած է... կրօնքով Հայ...

Բայց վարանումը կը չարունակուէր ու Մա– տամ Խօժէնի մեծ հաճոյք մը կ'առնէր տակէ: Ոչ Թուրք եւ ոչ ալ Հայ: Կը ժպտէր: Իր սիրտր կը բաբախէր անընդհատ: Իր ապակիէ, ջղային աչքե– րը կը վառէին, կը պեղէին մթնոլորտը: Կր կաս– կածէին: Անոնք տեսած էին զինակիր քաղաքացի– ներ որ տունէ տուն փախստականներու թշնամիին մնացորդները կը հալածէին, կը ձերբակալէին մատնիչներ ու լրտեսներ, չնացող կիներ ու աղ – ջիկներ ինչպէս եւ սեւ չուկայով հարստացողներ: Կը դողար սիրտր ամէն անգամ որ կասք մը կր մօտենար իր տան: Բայց կը մնար միշտ պատու– հանին մէջ ու կը ժպտէր, սպասելով ինք ալ յաղ– թական կանոնաւոր զօրքին: Ու դրօշակը մեծ դեր

ԱՌ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Քրնաքական պարտէզիդ մէջ
Ջուրերն աստղի՛ պէս կը շողան .
Ուր կը շրջի յուզումն անշէջ
Կնճիռներուն տակ իրիկուան :

Օրըդ համակ երգ է ու սէր,
Դաշնաւորում ծափ ու պարի .
Դուն նրբաճեմ եւ գանգրահեր
Բրսաճամեայ Էոյր դիցուհի :

Բիբերդ անոյշ են ու ծաւի,
Ձակատդ պայծառ եւ հովասուն .
Քու ափիդ մէջ սիրտն է կ'այրի
Իմ երազիս շուշաններուն :

Թեւէս բռնած կը տանիս զիս
Դէպի աշխարհն տեսիլներուս .
Ուր ներշնչմամբ յորդուն հոգիս
Համակ սէր է, խիզդ ու սնդուս :

Կախարդանքիդ մէջ պերճուսի
Կը բողբոջի կեանքն իմ անվերջ .
Շուրջս ու վերեւս կ'այրին ընդհուպ
Հող ու երկինք ցնծութեան մէջ :

Ահ, տար դուն զիս լեռներն ի վեր,
Երկինքներու տակ ժպտադէմ ,
Դէպի խորին մութ անտառները,
Քամիներուն յորձանքին դէմ :

Թող իմ տաղերս նայուածքիդ տակ
Ծաղկին այսպէս լուռ եւ խոհուն,
Երբ ես հետ եմ հս մեն մենակ,
Ո՛վ իմ հոգիս, ո՛վ ես երջանկութիւն:

Միլանօ, 1947 ԱՐԱՄ ԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

մը ունէր իր այդ քաջութեան մէջ: Ազգութիւն մըն էր, տէր մը, մեծութիւն մը: Ահա թէ ինչո՞ւ նկատելի կ'ուզէր ընել զայն:

Յաւակնոտ ու հպարտ՝ դրօշները կը ծածկեն չատ մը բաներ: Թրքականին եաեւ կար անարդա– րութիւն ու զաղանութիւն: Բայց Մատամ Խօժէնի դիտնարով հանդերձ ատնք եւ ջարդը եւ ոճիրնե– րը, իր ապահովութիւնը կր զտնէր անոր մէջ այդ ճակատագրական ժամերուն երբ ինք ուժամուսի – նը, իրենց հարատութեան համար, կը զտնուէին վտանգին բերանը: Ու վերկարար այդ դրօշակը կը փաստէր տակաւին իր մտքին ու ձեռքին ճարտա– րութիւնները: Մատամ Խօժէնի ինք պատրաստած էր զայն ամիսներ առաջ՝ մեծ հետաքրքրութեամբ մը: Ու յաղթանակ մը տանողի զոհունակութիւնը ունէր երբ ան կը ծածանէր հիմա: Ու կը ժպտէր: Ու անափառութիւն ու անասնութիւն ու խորաման– կութիւն էր տակաւին այդ ժպիտը: Անմեղութիւն ... երիտասարդ ու դեղեցիկ ըլլալու յատկնու – թիւն: Տափանք՝ երբ չողացնելով ոսկի ակռաները, կր նայէր ծառերուն եաեւ կեցող կղոր, կայտառ ու կենսալցրդ արեւին:

Աչ ու ձախ, դիմացի, քովի, վերի ու վարի պատուհաններէն մարդիկ ներկայ պիտի ըլլային յանկարծ տարբեր ժողովուրդի մը ողբերգութեան: Օտար էր լեզուն ու անհասկնալի, ինչպէս էր լսո– ւակցութիւնը Սփինքսին ու Իդիպոսին միջեւ: Բայց անոնք պիտի ըմբռնէին թէ անակնկալ ան– ցորդը կը մերժէր ճակատագիր մր ու պինք մեծ – ցնող ,արդարացնող ցաւ մը կար իր ցաւսմին մէջ: Պիտի հետեւէին բոլորը լարուած ուշադրութեամբ մը: Ինդիրր կը դառնար պիրենք հետաքրքրող դրօ– շակին չուրջ: Փողոցը կը սահէր հրաչքին վրայէն: Պիտի գային սպասուած ուտելիքները ու տպաուու– թիւնը: Բայց այդ բոլորը պիտի մոռցուէին պահ մը, երբ երիտասարդ, թուխ դէմքով, արծուե – կտուց քիթով ու փայլակող աչքերով օտարականը, կենալով, ձեռքը վեր՝ պիտի պոռար Մատամ Խօ– ժէնին,

— Վար առէ՛ք սա դրօշակը:

Մատամ Խօժէնի նախապէս պինուած էր ար – համարհանքով մը՝ իր հայրենակիցներէն գալիք դատաստանի մը դէմ: Մնաց պաղարիւն: Դիւրին աղդուողներէն չէր: Վերէն, քննելով մարդը, ժպ– տելով միշտ,ան կր չանար նախ ճշդել անոր նիւ– թական վիճակը եւ ինչ կուսակցութեան պատկա– նիլը: Ցարմար նկատեց վերջապէս չհասկնալու զարնել.

— Ի՞նչ դրօշակ...

Միւսը պատասխանեց խսկոյն.

— Լա՛ւ կը հասկնաք թէ ինչ ըսել կ'ուզեմ... ամչցո՛ք քիչ մը... Ազգային արժանապատուու – թիւն չունիք դուք... դուք Հայ չէ՛ք... Վար ա– ռէք սա քուրջի կտորը ...

(Մնացեալը յաջորդով) Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԱՍԻՆ ծրագիր մը պարզեց, Մյացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովին առջեւ, խոր – հրդային պատուիրակը, Կրոմիքօ, առաջարկելով արաբ – հրէական պետութիւն մր հաստատել: Այս առթիւ խոտօրէն քննադատեց անգլիական քաղա – քականութիւնը, 1922էն ի վեր: Համաձայն է նաեւ որ երկու անջատ պետութիւններ հաստատուին :

Բ. կանաչեան եւ իր արուեստը

ԽՄԲ.— Ապրիլ 27ին մեծ շուքով տօնուած է Բարսեղ կանաչեանի ֆառասունամեայ յոբելեանը Հալէպի մէջ: (Պէյրութի մէջ տօնուած էր անցեալ տարի): Այս առթիւ օրհնութեան գիր մը ուղղած է Կիլիկիոյ կաթողիկոսը, ուսումնասիրութիւն մը հրատարակած է Պ. Շահան Պէրպէրեան, իսկ ըն– կեր Նիկոլ Աղբալեան հետեւեալ նամակը ուղղած է վաստակաւոր երաժշտագէտին.—

Քո գործը, սիրելի կանաչեան, երկու երես ու– նի, երկուսն ալ մեծարժէք, բայց մինն անցաւոր, միւսը՝ մնայուն: Մեծ վարդապետի աչակերտն ես դուն, որի հոգին մշտապէս հսկեց անձիդ ու դոր– ծիդ: Ներանից սովրեցիր հայ երգը տարբերել հա– մաչխարհի բոլոր երգերից եւ այդ երգը դարձնել հանրութեան սեփականութիւն: Եւ ուրիշ հայ եր– գահանների գործերի մէջ գնահատեցիր այն երգր միայն, որ դուզընթաց էր Հայոց բուն երգին: Կարծեցիր, եւ իրաւամբ, որ Հայերր Հայ կը մը – նան, որչափ իրենց բուն երգով անանին, ուստի ջանացիր ամէն տեղ հայ երգի վայելքին մատնակից անել հայ հանրութիւնը: Դրա համար քեզ պէտք էր մի ճկուն եւ հնազանդ գործիք — մի երգչա – խումբ, զոր դու յաջողեցիր ամէն տեղ կազմել մեծ համբերութեամբ եւ մեծ վարպետութեամբ, մինչեւ եւրոպական նուրբ ճաշակները գոհացնելու աստիճան: Այդ խումբի մէջ մեծարժէք եղաւ մեր Գուսան երգչախումբը, որովհետեւ հնար ունեցար երկար ժամանակ աշխատելու նրա պատրաստու – թեան վրայ եւ ցուցադրելու խմբավարութեան ք մեծ կարողութիւնը լիովին: Եգիպտոս, Կիպրոս, Սուրիա եւ Լիբանան երախտապարտ են այն բարձր եւ ազնիւ վայելքի համար, որ դու տուած ես ք մարզած երգչախումբերով, եւ այն հայեցի հոգու եւ հայրենական զգացումի համար, որ ներշնչած ես վարդապետի երգերով: Մեծ է այս մարզի մէջ ք վաստակը, բայց, աւաղ, անցաւոր: Ոչ աւելի քան մի մեծատաղանդ դաստիարակի կամ դերա – սանի գործ: Անշուշտ, ով բախտն ունեցած է տն– կնդրելու ք համբերները՝ մինչեւ խորին ծերու– թիւն պիտի դդայ նրանց համայքն ու հետքն իր հո– գում, բայց հրաշագործ ձեռքիդ չարժումի հետ

դադրելու է եւ հրաշագործ վարպետիդ ազդեցու– թիւնը: Մենք եկած ենք տակաւին ծնունդիդ նշանաւոր խմբավար կանաչեանի յոբելեանը, որ իր համերդները դարձուցած է ազգապահպանու – թեան եւ ազգային դիմակցութեան մի գործաւոր ազդակ եւ որ նկուն Հային ներշնչած է ազգային հպարտանք, սեփական երգի հարստութեան հան– դէպ եւ օտարներին պարտադրած է մեծարանք ու յարգանք հայ երգի համար: Ոչինչ կարող էր մխա– յնել կատարակուած հայութիւնը, քան միեւնոյն հայ երգը, որ ներշնչում է բազմազան ոգիներ եւ միապէս յուզում է այլամէտ սրտեր: Ոչինչ կարող էր սիրտ տալ տարագիր հայութեան, որ ճողո – պրած էր ատոյդ մահից, որ կրած էր քաղաքական խորին յուսաբեկութիւն՝ քան հաղորդութիւնը հայ երգի, որ նոյն է թէ՝ հայ հոգու: Այդ երգի մէջ նա տեսաւ իր ինքնութիւնը, իր անմար անցեալն ու յուսալից ապագան եւ կքած ծունկերը զօրացան եւ լքուած սիրտը նորից յուսով բարախեց, թեւ առաւ հայ հոգին եւ այսօր կենդանի է հայութիւնը Սա– սունցի Դաւիթի պէս, որ գուրս է եկած տսոխի փորած քառասուն գազ հորից: Հայ հոգեբանու – թեան այս վերափոխութեան մէջ մեծ է քո եւ քո վարած երգչախումբերի դերը, սիրելի Կանաչեան:

Բայց դու իմ աչքին չատ աւելի մեծ ես քան մի մեծատաղանդ խմբավար: Դու ստեղծագործ ես եւ ոչ հետեւակ: Դու ոչ միայն եղած մշակոյթն ես հանրացնում, ինչ որ մեծ գործ է, այլեւ հարս – տացնում ես այդ մշակոյթը: Մեծ վարդապետը գտաւ հայ երգը ու բազմաճայնեց: Բազմաճայնե– լու իր արուեստը եղաւ անձնական եւ կը համար– ձակիմ ասել՝ հայկական, իսկ երգերը պահեցին ի– րենց տոհմիկ բնոյթը: Նա ժամանակ չունեցաւ հայ երգի հետքերով հեռուները գնալու եւ նոր նուագումներ անելու: Անկոխ էին ճամբաները , բայց դու խիզախեցիր առաջ անցնել եւ հայ երգի դուռը տուիր լայնօրէն բանալ եւ նրա թաքուն կարողութիւնները երեւան հանել՝ նորահնար բայց հայատիպ դաշնակութեանց մէջ, յօրինելով նոր խմբերգ եւ ծաւալուն քերթուածքներ ձայնական : Վարդապետը քեզ իր երգով խորապէս եւ նորապէս հայացուց եւ դու երաժշտապէս հայացած՝ իրրեւ հայ մարդ ստեղծագործեցիր նոր արժէքներ, դաշ– նաւոր եւ հայատիպ: Դու նոր դանձեր բերիր մեր երաժշտական մշակոյթին: Եթէ իրրեւ խմբավար մեծարժէք բայց անցաւոր է քո գործը, իրրեւ եր– գահան քո գործր մնայուն է եւ անունդ անկո – րուստ: Մեծ բարերախտութիւն է մեզ համարվկա– յել այս մասին եւ կ'արժէ հաղորդուիլ հայ մշա – կոյթի յաւերժութեան: Այս արժէքների ստեղծա – գործութեան մէջ դու երեւացիր իրր մի կենդանի արուեստաղէտ, հաղորդակից ազգի ապրումներին եւ ճակատագրին: Օրօրի մէջ հայ անձնուէր մօր պատկերն ես դծած ձայների վրձինով, Հայոց մայրը, որ յաւերժութիւնն խակ է իր ծնունդներով եւ անձնուէր հոգածութեամբ: Հայ ժողովուրդի սէրն ես ցուցադրած քո «Հոյնար»ի եւ «Տալիլօ»ի

ՅԱԽՈՏ ՕՐԱԿԱՆ

(Իր յորելեանը առթիւ)

Հայոց ազգային կեանքի մէջ ամէն մարդ իր ուրոյն տեղն ունի, ամէն մարդ իր ուրոյն դերը կը կատարէ, ամէն մարդ իր ուրոյն ներդրումը կ՚ընէ ազգային գանձարանին մէջ։

հումները եւ պահանջեց կամ պարասանքի, եւ կամ վատահութեան քուէ տալ: Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ համայնավարներն ալ կը մասնակցէին կառավարութեան որոշումներուն եւ Թորէզ ան – ձամբ կը ստորագրէր զանոնք: «Պիղատոսի ձեւեր մի առնէք: Վերջ տուէք սա խծբծանքներուն որոնք կը մաշեցնեն կառավարութեան հեղինակութիւնը ամէնէն դժուարին պահուն»: Պ. Ռամատիէ ուրիշ կծու խօսքեր ալ արտասանեց: Ի վերջոյ կարելի եղաւ համաձայնիլ եւ կառավարութիւնը վստահութեան քուէ ստացաւ, բացի ծայրագոյն աջերէն եւ համայնավարներէն:

Ծանր ապառնալիքներ Գերմանիոյ մէջ

Գերմանիոյ ամերիկեան շրջանէն հէսի գին – ուորական կառավարիչը խիստ ազդարարութիւն մը ուղղեց Գերմաններուն, ապառնալով ի հարկին մահապատիժ սահմանել, եթէ խռովութիւններ յարուցանեն, պարենաւորման տագնապին առ – թիւ: Թերթերը կը գրեն թէ ամենախիստ ազդարարութիւնն է այս, պատերազմէն ի վեր: Անոնք որ գործադուլ կ'ընեն, սահմանուած բաժնեչափին ալ պիտի չստանան: Ազդարարութիւնը կ'ըսէ.

— Ոչ մէկ գործադուլ, ոչ ալ ուրիշ որեւէ խլրտում: Ոեւէ խումբ որ կ'անհասուտէ այս պատուէրին, պիտի պատժուի անխնայ»:

Ազդարարութիւնը կ'ըսէ թէ Գերմանները ի – րենք են պատասխանատուն իրենց այսօրուան թշուառութեան, իրենց իսկ սարքած պատերազմով: «Մ. Նահանգները բացարձակապէս որեւէ յանձնառութիւն ստանձնած չեն կերակրելու այն երկիրը զոր պարտութեան մատնեցին: Աչխարհի պատմութեան մէջ երբեք չէ պատահած որ յաղթական բանակ մը ստանձնէ կերակրել իր նուաճած ժողովուրդը»:

★ *«Ա'լ կը բաւէ», յայտարարեց դերման արհեստակցական միութեան նախագահը բրիտա – նական շրջանին մէջ, ճառ մը խօսելով 7000 ոգն – կնդիրներու առջեւ: «Այլեւս վատահութիւն չու – նինք յաղթական պետութեանց վրայ: Գերմանիան միակը չի կրնար անօթութեան առաջքը առնել: Ամբողջ աչխարհ պէտք է ստանձնէ այդ հոգը»:*

Ռուրի շրջանին մէջ ալ գերման թերթերը խիստ քննադատութիւններ կը հրատարակեն Դաշնակիցներուն դէմ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՒ

ՄԱՌՇԱԼ ՔԷՍԷԼՐԻՆԿի մահապատիժին առթիւ չատ մը անգլիացի բարձրաստիճան սպաներ վրդովում յայտնած ըլլալով, կառավարութիւնը արդիլեց որ եւէ կարծիք յայտնել մամուլի միջոցաւ կամ տարբեր միջոցներով: Լորտներու ժողո – վին մէջ նախկին զօրավար մը առաջարկեց յետաձգել մահապատիժին դործադրութիւնը, մինչեւ որ խորհրդարանը կարենայ ուսումնասիրել խընդիրը:

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆ ՖէսէՆքովի տեղեկադրին համաձայն, այն մէտէորան որ փետրուար 12ին իննկու Վլատիվոսթոքի մօտերը, փոքր մոլորակ մըն էր, հազար թոն ծանրութեամբ: Անկումը տեղի ունեցած էր երկվայրկեանը 32 քիլոմեթր արագութեամբ, այսինքն աւելի արընթաց քան երկրին թաւալումը: Մոլորակի անկումը եղական դէպք մը կը համարուի մարդկային պատմութեան մէջ:

ԱՆԳԼԻԱ ՊԻՏԻ ԶՔԱՇՈՒԻ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼ – ՔԷՆ, յայտարարեց արտաքին նախարարը, Պ. ՊՂ – ՎԻՆ, երկար ճառ մը խօսելով երեսփ. ժողովին մէջ, ուր երկու օրուան ընթացքին 28 ճառեր խօսուեցան: Պ. ՊՂՎԻՆ մասնաւորապէս չեշտեց.— 1. Մեծն Բրիտանիա կը մնայ միշտ մեծ պետութիւն մը եւ պիտի չարունակէ իր պատմական դերը.— 2. Զի քաչուիր Միջին Արեւելքէն: Եթէ լքէ իր պահակի դերը, անգլիացի բանուորը պակաս վճարում պիտի ստանայ.— 3. Մեծն Բրիտանիա չէ փոխած իր քաղաքականութիւնը:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ, Պ. ՊԻ – ՈՒ, ընդարձակ դեկուցում մը տուաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, Մոսկուայի խոր – հրդաժողովին առթիւ: «Ես չեմ կարծեր թէ առաջին ձախողանք մը անդարմանելի կրնայ ըլլալ, բայց ճիշդ է որ ժամանակը կ'անցնի: Գերման – ները կը խլրտին, միւս կողմէ հարկ է հաչուի առնել աչխարհի ընդհանուր ընթացքը: Մեր տեսա – կէտն է՝ միակ խաղաղութիւն միացեալ աչխարհի մը մէջ: Եթէ համաձայնութիւն դոյանայ Գերմանիոյ մասին, կարելի է համաձայնիլ ամէն բանի մասին. եթէ ոչ՝ խաղաղութիւնը պիտի բզկտուի»:

ԹՂԹԱԴՐԱՄԻ ՅԱՒԵԼՈՒՄԸ աննախընթաց դումարի մը հասած է անցեալ չարթու, 3550 միլիոն ֆրանք, ընդհ. դումարը բարձրացնելով 774.219 միլիոն ֆրանքի:

ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆի (թէքսթիլ) կէտերու խարդախութեան առթիւ, չորս տարիքանարկութեան եւ 900.000 ֆրանք տուգանքի դատապարտուեցաւ Հարիւրապետ Միլլան, (պաչտօնատար արտադրութեանց նախարարութեան մէջ), Էմիլ Տիւմէն՝ 30 միլիոն բանտարկութեան եւ 1.500.000 ֆր. տուգանքի (վարիչ Պոն Մառշէի), Անռի Վէռիէ՝ երկու տարի բանտարկութեան եւ 1.200.000 ֆրանք տուգանքի, Ժան Մոռօ (անօրէն կալըռի Պարպիսի) 18 ամիս բանտարկութեան եւ 450.000 ֆրանք տուգանքի:

ՍՈՒՐԻՈՑ կառավարութիւնը հաւանութիւն յայտնեց որ ամերիկեան ընկերութիւնները նաւթուղի մը չինեն, քարիւղ փոխադրելու համար Արաբիայէն մինչեւ Լիբանանի մէջ նաւահանդիստ մը: Այս արտօնութեան փոխարէն Սուրիա եւ Լի – բանան պիտի ստանան 65 միլիոն տոլար, որուն 35 միլիոնը պիտի կազմեն հոդագործական մեքե – նաներ:

ԻՏԱԼԻՈՑ դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ հին վարչապետի մը, Պ. Նիթիի, որ ուժգնօրէն մաքառած է Մուսոլինիի քաղաքականութեան դէմ:

180.000 ԿԻԼՕ ՍՈՒՐՃ, որ պարենաւորման վարչութեան կը պատկանէր, առեւտրականներու ձեռքը անցած է Քան–լա Ռոքայի մէջ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի մէջ ընդհ. ներսմր փութացնելու համար Մ. Նահանդները նոր ծանուցագիր մը ուղղեցին կառավարութեան:

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՌՈՄԱՆի մէջ, 23 Մայիս Ուր. երեկոյ ժա – մը 8.30ին:

ՎԱԼԱՆՍ.— 24 Մայիս, չաբաթ երեկոյ ժա – մը 8.30ին, Salles des Fêtesի մէջ:

ԿՐԼՆՈՊԼի մէջ Մայիս 25ին, կիրակի: Երեք հանդիսութիւններուն ալ պիտի խօսի՝

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Պիտի երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Փարիզէն): Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար:

Յորելեանական շքեղ երեկոյթ Յակոբ Օշականի

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՑ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Շաբաթ, **24** Մայիս, իրիկուան ժամը **8.30**ին
Salle de la Société de Géographie, 184, Bld. St. Germain

Նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի

կը խօսին Պ. Պ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ՅՈՎՍԷՓ ՍՎԱՃԵԱՆ, Ա. ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ եւ Գ. ԶԱԳՐԵԱՆ

Դեղարուեստական ճոխ բաժին:

Դաշնակ՝ Օր. ԶԱՒԱՓԵԱՆ եւ Պ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆ: Արտասանութիւն՝ ՏԻԿԻՆ ՌՈՒԲԻՆԱ ԱԼԻՔՍԱՆ – ԵԱՆ ՍԹԷՖՆ, Տիկին Ս. ՆՇԱՆԵԱՆ, Տիկին ԶԱ – ՊԷԼ ԳԱՌՆԻԿԵԱՆ, Օր. ԷՔԻԶԵԱՆ եւ Պ. Ժ. ՓԱ – ԼԱՄՈՒՏԵԱՆ: Ջուրթակ՝ Պ. Ֆ. ԱՂԱԶԱՐԵԱՆ: Երգ՝ Տիկին Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ,

ԵՒ ՕՐ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Ընկերահամակրական խնչոյք Փարիզի Հ.Ց.Դ. Ռուսահ խումբի

Մայիս 18, կիրակի իրիկուան ժամը 4—12, Parc des Buttes - Chaumont, Pavillon Puebla օդասուն սրահներուն մէջ: Ճոխ ընթրիք եւ խմիչքներ: Դեղարուեստական բաժին՝ երգ, արտասանութիւն, նուագ: Ընթրիքէն վերջ պարեր:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Հասցէ.— Escalier face le 49 Ave. Simon-Bolivar, հաղորդակցութեան միջոցները՝ մէթրօ իջնել՝ Pyrénées կամ Buttes- Chaumont, հանրակառք GE 26:

ԳԱՌԼՕ ՇԱՀԻՆԵԱՆի յիչատակին հոգեհան – դստեան պաշտօն կը կատարուի, այս կիրակի առաւօտ, 18 Մայիս, Փարիզի Հայոց եկեղեցին: Կէսօրին՝ այդ հանդուցեալին հողաթումբին, Սիւսիի գերեզմանատունը: Կը հրաւիրուին բարեկամները, ընկերներ եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի անդամներ:

Ի ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ.— Նուագահանդէս ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի, կիրակի 15 Ցունիս, Salle Gaveauի մէջ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

Արփիկ Արդութեանի

Մայիս 18ին կիրակի երեկոյեան ժամը 8.30ին, ռուսական քօնսէրվաթուարի սրահը, 26 Avenue de Tokio, Paris (16), métro Alma կամ Iéna: Հայկական եւ ռուսական երգեր: Մէջառնիգ, Սայաթ Նո – վայէ, Ա. Պարթեւեանէ, Տ. Ղազարեանէ, Ալէմ – շահէ:

Օր. Անժէլ Մրմրեանի եւ Պ. Ցարութիւն Ղազարեանի նշանախօսութեան առթիւ եղած են հե – տեւեալ նուէրները, փոխան ծաղկեփունջի.— Պ. Յովսէփ Մրմրեան 1000 ֆր. Հ.Ց.Դ. Նոր Սե – րունդին, Մովսէս Ղազարեան 1000 ֆրանք (նոյն – պէս), Վիէննէն Պ. Բարսեղ Բարսեղեան 1000 ֆր. Նոր Սերունդի «Հայաստան» թերթին, Պ. Հրայր Մարկեան 1000 ֆրանք (նոյնպէս), Օր. Ղարիպեան նուիրեց 500 ֆր. Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՐԱՖՖԻ խումբի ժողովը այս չորեքչաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը:

ՀԱՑԱՏԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ NOTRE DAMEի ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 9.45ին փարիզի Մայր եկեղեցիին մէջ, Արհ. Պոսսար արք.ի նախագահութեամբ՝ Արհ. Գրիգոր եպիսկ. Պահապանեան հայրապետական ճայնաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ: Երգեցողութիւնը՝ երաժչտապետ Պ. ԴՈՒՐԳԻՆ ԱԼԷՄՇԱՀի ղեկավարութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երկսեռ երգչախումբի եւ Ս. ԽԱՉԻ դպրաց դասի կողմէ:

Ամբողջ պատարագը պիտի հաղորդուի Poste Parisienneի կրօնական բաժնին մէջ:

Երկուչաբթի 19 Մայիս նոյն հանդիսաւոր պատարագը Emission Moyenne d'Orient, onde courte 41 մէթր 21, ժամը 12.15էն 12.30:

Համանման պատարագ մըն ալ ՀԱՄՕՐԻՆ ՀԱՑ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ համար, 15 Ցունիս կիրակի օրը, Սէն Տընիի Մայր եկեղեցին, Լեւոն Ե. Թագաւորին դամբարանին քով:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Պիթլիսցի Աբչակ Մանուկեան որդի Խաչմանուկի, որ կը կարծուի ըլլալ Նիւեորք կամ Ամերիկայի ուրիշ մէկ քաղաքը: Գիւղացիները կը խնդրուի տեղեկացնել Պ. Ժաք Պոկանէսի, 33 rue Bec de Lièvre à Nimes (France):

ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

Էմմանուէլ Փափազեանի

Հանրածանօթ երգիչը պիտի տայ իր միակ recitalը կազմակերպուած Gymnaseի թատրոնի կողմէ: ՑՈՒՆԻՍ 3, ժամը 8.30ին: Տոմսերը կանխօրօք ապահովել սովորական վայրերէն:

ՀԱՑՆԻԻ Հայր. Միութեան դաչտապնացու – թիւնը մօտ օրէն:

Côte d'Azur

Օդափոխութեան երթալ փափաքողները կրնան դիմել Պ. ՀՐԱՉԵԱՑ Տ. ՆԵՐՍԻՍԵԱՆի:

Հասցէ.— Mr. H. D. N. MASSIS
Agence C. I. D. Villefranche s/mer, *պանդոկ, կահաւորուած սենեակ, վիլլա, պատասխանի համար կրնայ դրչմաթուղթ:*

Ամենակարեւոր հասցէ մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԻՆԻՐՃԵԱՆի

Աչխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ զետեղումներու ամէն կարգի աչխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն աղօրքներու, արդուկներու եւ կազի վառարաններու: Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ ապակիներու զետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, *հեռաձայն* Ita. 38-36: Autobus 186:

MEUBLES MODERNES PLAQUÉS

Առաջնակարգ կահկարասիներ Salle à Manger, Chambre à Coucher, Cabinet de Travail, Cosy *եւ ամէն կարգի աչխատանք գօմանտի եւ փլանի վրայ:*

Դիմել՝ Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
65 rue de Perpignan, Maison-Alfort (*փլաժի մօտ*)

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

LA CORNE D'OR

5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 *եւ* 26-11, *: Վարիչն է համակրելի ԹԻՊԵՐԸ:*

Հոն պիտի դանէք աւանդական տաք մթնոլորտ մը, Tzigane *նուագախումբի մը երաժչտութեամբ: ԱՐԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵ – ՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՏՋԵԼԻ ԴԻՆԵՐ:*

Սրահը տրամադրելի է նչանառութիւններու, հարսնիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար: Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին:

ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie**: *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆի վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac. Place d'Italie. Glacière**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 20 MAI 1947 երեքշաբթի 20 ՄԱՅԻՍ

Թ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5038–Նոր շրջան թիւ 647 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԹՈՒՆ ԵՒ ՊԱՂԱՐԻՒՆ

Ստիպուած ենք անգամ մը եւս քրքրել խնդիր մը որ սերտ կապ ունի գաղութներու ապահովու–թեան, մեր տարագիր բազմութեանց վարկին հետ։ Այստեղ եւ ամէն տեղ։

Դեռ նոր ստացանք նամակ մը որ տխուր բա–ներ կը պատմէ Հարաւ. Ամերիկայի հայկական գաղութներու կացութեան մասին։ Տնտեսապէս չէն, բարոյապէս պզտոր պատկեր մըն է որ կը պարզուի։

— « Պատասխանատու պաշտօնատարներ քա–ջալուրջ կը հասկցնեն թէ Հայերը սկսած են դառնալ անբաղձալի, քաղաքական տեսակէտով։ Իշխանութիւնները ծուռ կը նային մեզի, փակելով բոլոր դուռները։ Մարդիկ հայրենասիրական պար–տականութիւնը կը շփոթեն ծապլվարական մար–զանիներու հետ։ Իբրեւ հետեւանք ներքին պառակ–տումներու, այս տարի աւելի տխուր պատկեր մը կը ներկայացնեն դպրոցները։ Թաղային ծաղկոց մը որ հիմնուած էր չորս տարի առաջ եւ ունէր 55 աշակերտ, այս տարի գոցեց իր դուռները։ Վերջին պահուն կ'իմանանք թէ արգիլուած է թատերական ձեռնարկ մը»։

Նամակագիրը աւելի դունատ բացատրու–թիւններ կը ներկայացնէ. բայց լաւ է կարճ կա–պել։

Նոյն պատկերը ամէն տեղ, չնորհիւ հատըն–տիր խմբատակներու, որոնք չլացած զանազան եր–կիրներու ազատութենէն, ձի կը խաղցնեն առանց աչ – ճախ նայելու։

Այս ողբմելիները կը մոռնան որ ամէնէն ա–զատ երկրին մէջ ալ, մարդիկ նոյն իրաւունքը չեն տար բնիկին եւ եկուորին։

Որքան ալ բարեացակամ ըլլան, անոնք դէմ–առ կը հանդուրժեն կարգ մը արարքներու եւ կոպիտ, չընդալից մարզանքներու։ Մանաւանդ որ, ամէն երկրի մէջ ալ նոր ճեղքեր բացուած են, պատերազմի դաղարումէն ի վեր։

Մենք Հարաւ. Ամերիկան չիշեցինք երբեւ յատկանշական պարագայ մը։

Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ անգամ, ուր սան–ձարձակ ազատութիւն կը տիրէ, երկար տեսնէ ի վեր հետապնդումները կը կատարուին կասկածելի տարբերու դէմ։ Նոյնիսկ պետական վարչութեանց մէջ։ Եւ մանաւանդ կը քննուի օտարականնե–րու «հակամերիկեան» գործունէութիւնը, — ծած–կագիր բառ մը որ շատ բան կը բացատրէ։

Բայց ինչո՞ւ մինչեւ Ամերիկա երթալ։

Ահաւասիկ մեր բնակած երկիրը։

Նոր կարգուսարքը հաւնի հաստատուած, խոր ճեղքեր բացուեցան քաղաքական հոսանքներու մի–ջեւ։ Խմորումները իրարու կը յաջորդեն։ Տնտե–սական տագնապը, պարենաւորման դժուարու–թիւնները, մէջաղգային քաոսը եւ ուրիշ ծանրա–կշիռ հոգեր իրար կը հրմշտկեն։

Այս հոգերուն տակ, ոչ միայն վարիչները, այլեւ ժողովուրդները դարձած են չափազանց զգայուն։ Անվնաս համարուած երեւոյթներ իսկ յաճախ տեղի կուտան թիւրիմացութեանց եւ կաս–կածներու։

Մեր տարրական պարտականութիւնը պիտի ըլլայ մնալ միշտ արթուն եւ պաղարիւն։ Մանա–ւանդ որ, դժուար է նախատեսել դէպքերու ըն–թացքը, տեղական թէ միջազգային ճակատի վրայ։

Որքան քիչ խօսք եւ աղմուկ մեր շուրջը՝ այն–քան լաւ։ Կարճ կապել ամէն դունատ կարասանի առջեւն անցնելու մարմաջները։

Բոլոր քաղաքական տեսակէտներն ալ պարզ են այլեւս։ Մեր ասիական «տավուլ – զուռնա»ն չէ որ պիտի փութացնէ համաշխարհային յեղափոխու–թիւնը։

Արթուն եւ պաղարիւն միշտ եւ ամէն տեղ, մեր խոկ շահերուն դիտակցութեամբ։

Աղատ ենք հետեւելու որ եւ է չարժումի։ Բայց իրաւունք չունինք ջուրը նետուելու տանտէ–րէն առաջ։ Կամ խոպոտ կանչեր արձակելու օտա–րին տանիքներէն։

Անոնք որ այսօր կը ժպտին մեր երեսին, վաղը կրնան լեղի քամել տալ մեզի, սողոսկելով մեր ներքին ճեղքերուն եւ վէրքերուն մէջ։

Օտարութեան մէջ անցած 25 տարիները ի վեր–ջով բան մը պիտի սորվեցնե՞ն մեզի։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

Անգամ մը եւս հպարտ էի կիրակի օր, կըս – թնած այն թեթեւ պատուարին որ կը բաժնէր հան–դիսատեսը մարզադաշտէն։

Կայսեր եւ ուրախ պատանիներու խումբեր, վառվռուն երիտասարդութիւն մը, բոլորը Հ. Մ. Ը. Մ.ի դրօշին տակ, կարգապահ եւ ինքնավստահ կը սպասէին, գնդակը իրենց ոտքին անցուցած։ Սպասած էին քանի չաբաթներէ ի վեր, Լիոնի եւ Տէսինի տղոց, որոնք մեծ բազմութեամբ չորս–պատուած իշան Մարսէյլ, մրցելու, այս անգամ՝ Հայը Հայուն հետ։

Նոյնքան ոգեւորուած էին մեծերը, որոնք քր–տինք էին թափած որպէսզի ամէն բան իր տեղն ըլլայ եւ Լիոնցին կամ Տէսինցին օտար չզգայ ինք–զինքը Մարսէյլի մէջ։

Եւ արդէն ի՞նչպէս կարելի է ուրախ չըլլալ մեր ինքզինքը օտար ղրկած Մարսէյլի մէջ, ուր ա–րեւին հետ մրցումի ելած է Հայուն տաքուկ սիրտը իրեններուն հանդէպ։

Հանդիսատեսները հանդիսատ դիտողներ էին այս անգամ։ Չէ՞ որ յաղթողը որն ալ ըլլար՝ ի – րենցն էր։ Խաղը միայն չահկան էր բոլորին աչ–քին եւ ուշադրութիւնը կեդրոնացած էր անոր նըր–բութիւններուն վրայ։

Նուէրներ աջէն ու ձախէն, ոչ թէ այսինչ խումբին, այլ պարզապէս առաջին կէտը նչանա – կողին, ո՛ր կողմէն ալ ըլլար այդ մարդիկը։

Լիոն – Տէսին խումբը երբ նոյն դիչերը Պո–մոնի նորակառոյց սրահին մէջ չրջապատուեցաւ դուրդուրանքով եւ սրտաբաց հիւրասիրութեամբ մը, մոռցաւ ցերեկուան իր զգացած պզտիկ յու – սախաբութիւնը, կորսնցուցած 2 նչանակէտներուն (կոլ) համար։ Մանաւանդ որ արժանի էր իր խա–ղը այն չերմ դնահատութեան, որով փոխարին – ուեցաւ։

Սպասենք այս անգամ Մարսէյլցիներուն ար – չաւին, դէպի Ռօն։

ՍՕՍԻ

Մարսէյլի ընտրութեանց առթիւ

Մարսէյլի մեր թղթակիցը կը գրէ։— *Այստեղ պարզապէս ծիծաղ կը չարժեն այն քնաբեր հէք – եաթները որ կը հրատարակուին երկու չաբաթէ ի վեր, Մայիս 4ի ընտրութեանց առթիւ։ Այդ խոժ–լուր աղմուկն իսկ իրենց դատապարտութիւնն է։ Հանրային կարծիքը լիովին տեղեակ է ամբողջան–ցուղարձին։ Ընտրական յանձնախումբը պաշտօ – նապէս հաստատած է բոլոր ապօրինութիւնները եւ խարդախութիւնները, որոնց դէմ բողոքագիր ներկայացուցած են բազմաթիւ չէզոք հայրենա – կիցներ։ Մենք հանդարտութեամբ կը սպասենք միակ տրամաբանական ելքին,—* Բեկաւում։ *«Ընտրուած» չէզոք հայրենակիցներուն չահն ալ կը պահանջէ պատուաւորապէս հրաժարիլ, գործիք չդառնալու համար վարկաբեկ եւ խառնակիչ մար–դոց խաղերուն։*

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ NOTRE DAMEի ՄԷՋ

Կիրակի օր հանդիսաւոր հայկական պատա – րագ մատուցուեցաւ Փարիզի Նոթր Տամի մայր ե–կեղեցին։ Պատարագիչն էր Գրիգոր եպիսկ. Պա – հապանեան։ Արարողութեանց կը մասնակցէին Սէ–փան Կոմիտաս երգչախումբը եւ Ս. Խաչ եկեղե–ցւոյ դպրաց դասը, ղեկավարութեամբ Պ. Գուրգէն Ալէմշահի։

Փարիզի անթելը մինչեւ ժամը 11 հաղորդեց արարողութիւնները, որոնք մեծ տպաւորութիւն գործեցին։ Անթելի խօսնակը միեւնոյն ատեն ան–հրաժեչտ դիտելիքները կը հաղորդէր հայ ժողո–վուրդի պատմութեան եւ ներկայ կացութեան մա–սին։ Առանձին երգեցողութեան կը մասնակցէր Օր. Աստղիկ Առաքելեան։

Եկեղեցին լեցուած էր բազմութեամբ։ Ամէն կերպով զնահատելի ձեռնարկ մը։

Երէկ, երկուշաբթի, անթելը կրկին հաղոր – դեց նոյն պատարագը։

Պ. ՀՐԱՆՏ ՏԻՎԼԻՃԵԱՆ, Պէյրութի «Աւաւօտ» թերթին խմբագիրը, ծանրապէս վիրաւորուած է հակառակորդներու կողմէ, ինչպէս կը հաղորդէ Պրիւսէլի «La Libre Belgique» թերթը (17 Մայիս)։

Ամերիկացիները գործի կը ձեռնարկեն Թուրքիոյ մէջ

Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ մաս–նագէտներ այս չաբթու իսկ աշխատանքի պիտի ձեռնարկեն Թուրքիոյ մէջ, մասնաւորապէս կա – տարելագործելու համար հաղորդակցութեան ցանցը, ինչ որ անհրաժեչտ է արդիական բանակի մը պատգութեան համար։ Առաջին գործը պիտի ըլլայ բարեկարգել եղած նաւահանգիստները, խճուղիները եւ երկաթուղիները եւ նորեր չինել։ Եղածներէն ոչ մէկը այսօր կրնայ դոհացնել զին–ուորական պահանջները։ Պոլսոյ պաշտօնական չրջանակները մասնաւորապէս կը չեշտեն թէ Մ. Նահանգներուն օգնութիւնը Թրքական բանակը պիտի բարեկարգէ ու զօրացնէ պարզապէս իբրեւ պաշտպանողական եւ ոչ թէ յարձակողական կազ–մակերպութիւն մը։

Իրազեկներու կարծիքով, բանակը, որ այժմ կը բաղկանայ 700.000 զինուորներէ, մեծապէս պի–տի կրճատուի, եւ այսպէս կարելի պիտի ըլլայ ուղղակի բարւոքել աղգին տնտեսական վիճակը, արտադրիչ աշխատանքներու վերադարձնելով զինուորները։

Ամերիկեան պատուիրակութիւնը, որ Թուր – քիա կը սպասուի այս չաբթու, իր առջեւ պիտի դնէ երկու ծրագիրներ։ Մէկը մշակուած է ամե–րիկացի զինուորական մասնագէտներու կողմէ, ո–րոնք տեղին վրայ կը դնուին արդէն, միւսը՝ Թուրքիոյ բնդհ. սպայակոյտին կողմէ։ Պատուի–րակութիւնը պիտի չանայ հաչտեցնել այս երկու ծրագիրները, լիովին ուսումնասիրելով բանակին պէտքերը եւ հնարաւորութիւնները։ Իրազեկներ կ'ըսեն թէ Թուրքիա առաջին առթիւ պէտք ունի բեռնակառքերու, հակաօդային զէնքերու, հրասայ–լներու դէմ գործածելի թնդանօթներու եւ ուրիշ, պաշտպանողական պիտոյքներու։ Կասկածելի է որ օդանաւերը մեծ տեղ մը բռնեն այս ծրագրին մէջ, որովհետեւ 100 միլիոն տոլարը անբաւական պիտի գայ։ Մնաց որ, Թուրքիա հարիւրաւոր օ–դանաւեր կը տոանայ Անգլիայէն։ Ուրեմն այս գետնին վրայ ամերիկեան մասնակցութիւնը առ այժմ պիտի սահմանափակուի օդակայաններու բարւոքումով եւ չինութեամբ։

Անդարայի մէջ պատրաստութիւններ տես – նուած են ամերիկացի զինուորական եւ տնտեսա – կան մասնագէտներ ընդունելու համար։ Մայրաքա–քի ամէնէն նչանաւոր հիւրանոցին մեծադոյն մա–սը վերապահուած է անոնց բնակութեան եւ մաս–նաւոր դրասենեակներ կը հաստատուին կառավա–րական չէնքերուն մէջ։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Թուրքիոյ Ազգ. ժողովը մասնաւոր յանձնաժողով մը պիտի կազ–մէ, կրթական ասպարէզին հետացնելու համար բո–լոր անոնք որ կասկածելի են իբրեւ համայնավար։ Ամերիկան ալ այսպիսի գործողութեան մը ձեռ – նարկած է կառավարական պաշտօնէութեան եւ բանակին մէջ եւ Թուրքերը մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւին այս չարժումին։

Անգլիա 200,000, Ամերիկա 400,000 տարագիրներ պիտի ընդունին...

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կառավարու – թիւնը հիմնապէս պիտի փոխէ օտար բանուորնե–րու մասին հաստատուած օրէնքները, աւելի քան 200.000 տարագիրներ ընդունելով եւ տեղաւորե – լով երկրին մէջ։ Այս փոփոխութեան պատճառն այն է որ աշխատող ձեռքեր կը պակսին, մասնա – ւորապէս հիւսուածեղէնի ճարտարագործութեան մէջ։ «Ներածելի» բանուորներուն մօտ մէկ եր – րորդը պիտի գործածուի այդ ճարտարագործու – թեան մէջ, այլապէս դեռ երկար ատեն պիտի պահուի կերպասի բաժնեչափը։

Դահլիճը այս չաբթու պիտի քննէ խնդիրը։ Տարագիրները Անգլիա պիտի փոխադրուին իրենց ընտանիքներով, իբրեւ ամբողջ համայնքներ։ Այն աղգականները որ մասնաւոր արհեստ մը չեն դի–տեր, պիտի գործածուին գաղթականայիններու վար–չութեան մէջ։ Կառավարութեան ստացած տեղե – կութեանց համաձայն, այս տարագիրներէն (տե–ղահան աշխատաւորներ) չատերը մեծ փորձառու–թիւն ունին հիւսուածեղէնի ճարտարագործու – թեան եւ հողագործութեան մէջ։ Ուրիշներ ալ կրնան բանիլ հանդերձեղէնի գործարաններու մէջ։ Մասնաւոր հանդէսներ պիտի սարքուին իրենց մայրենի լեզուներով եւ հանրակառքեր պիտի հաստատուին գաղթականայիններու համար, դեր – ման գերիներու եւ լեհ զինուորներու պարպումէն վերջ։

★ *Ուշիննկըճնէն կը հետագրեն թէ նախագահ Թրումըն, ինչպէս եւ արտաքին եւ դատական նա–խարարները սկզբունքով հաւանութիւն յայտնած են օրինագծի մը, որ կը տրամադրէ 400.000 տա – րագիրներ ընդունիլ Գերմանիայէն, յառաջիկայ չորս տարիներու ընթացքին։ Ուրեմն տարին 100 հազար հոգի, սկսելով այս տարիէն։ Միեւնոյն ա–*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՓԻՆՔՍԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Մատամ Էօժէնի չողացուց օղերու փրլաճքները: Սեղմեց կարմրածեփ չրթները: Իր հողին կը փայլէր իր սեւ ու օծանուտ մազերէն աւելի:

Անշարժ՝ ան կը կշռէր իր ըսելիքը: Առենը չէր դայթակղութիւն ստեղծելու: Ու երբեք մտադիր չէր զիջելու, վախնալու, զրկուելու իր զէնքէն: Ազատ էր: Ի՞նչ կրնար ընել խեղճ Հայ մը: Ու երբեք չար բան մը պիտի չընէր ան իր ցեղին դէմ: Դիմացի կաղ դռնապանը չատ աւելի վտանգաւոր էր: Ու հետզհետէ աւելի վեհ, արհամարհական՝ կըժպտէր վերէն՝ նայուածքը ուղղելով մերթ ղրացիներուն՝ ըսելու համար անոնց թէ յիմարութիւն մըն էր եղածը: Անարդար էր դանդատը: Իր դրօշակը բարեկամ էր երկրին ու կողքին ունէր բոլոր յաղթականներուն դրօշները: Ու Մատամ Էօժէնի, վերջապէս, կ'ուզէր որ հայրենակիցը հեռանար ազդուած իր անտարբերութենէն եւ փակուէր հարցը, չբացատրուէր: Զալարդուէր իր աղդուրացութիւնը: Բայց միւսը կեցած է պատուհանին առակ՝ կը սպասէր միշտ որ երեւար ցեղին գիտակցութիւնը, ազգային սրբութեան ու կուսութեան մնայորդը: Գոնէ այդքան մը՝ երբ երկիրները կ'աղատագրուէին դերութենէ եւ իր հայրենիքը կը մնար միշտ դերի: Գոնէ առելութիւն մը անոր բռնակալին դէմ...

Մատամ Էօժէնի կը սկսէր նեղուիլ: Կ'ըմբռնէր իր սխալը հայերէն խօսած ըլլալուն: Կը ղղջար: Կը բռնէր երկու ձեռքերով դրօշը զոր հովը վեր կը հանէր քղանցքի մը պէս: Ու իր մերկութեան նախանձախնդիր՝ ան կը սեղմէր կարմիր ու փր-կարար կտաւը իր կարմիր եղունդներով: Պէտք չունէր հաշիւ տալու: Գոնէ վերջապէս ըսելիքը՝

— Մեր դրօշակն է... Մենք Հայ չենք... Զեզի ի՞նչ...

— Հայ չէ՞ք եւ հայերէն կը խօսիք... Ինչո՞ւ կը գործածէք այդ լեզուն...Լաւ է որ թուրք մնաք միշտ...

Մեծ էր իր վրդովումը: Լսածը վեր էր իր ըմբռնումէն: Կը նայէր երկնքին ամբողջ լոյսր աչքերուն մէջ: Անոնց մէջ նաեւ ցաւում մը: Ապակիները կը փայլէին դէմ առ դէմ: Ու դէմ առ դէմ փայլակող անցեալի մը եւ ապագայի մը միջեւ, կը չողային մարդուն երակներն ու ջիղերը հողէն խլուած ծառի մը բարակ արմատներուն պէս:

— Վար առէ՛ք սա խայտառակութիւնը, խեղճ եկէք, տիկին, հոս Փարիզ է... աւելցուց ձայնով մը որ վերջին ազդարարութեան չէշար ունէր:

Մատամ Էօժէնի չպատասխանեց: Ճիմար հայրենասիրութիւն մը: Բայց յանկարծ լսուեցաւ ուրիշ ձայն մը՝ նոյն չէնքէն, վարի պատուհանէն ուրկէ ներս կը մտնէր ու կ'ելլէր Թրքական դրօշին ծայրը: Երեւցաւ կինը, պոռաց աւելի ուժգին՝ դլուխը վեր:

— Սոխպուած չենք լսելու ձեր լեզուն... կը բաւէ, վեր քաշեցէք սա քուրջը... Երկու անդամ ըսի... Սոխպուած չեմ զրկուելու արեւէն... կը պատռեմ... Ի՞նչ կը կարծէք դուք ձեզ... Իշխանուհի՞ մը... Ինչ կը սպասեն ձեղի դաս մը տալու համար... Ու կը խօսէր, կը խօսէր դառնալով իր աղդին, մինչ այլասած, դալկադէմ մարդ մը՝ Մատամ Էօժէնիի կողքին՝ վեր կը քաշէր դրօշակը, կը կակազէր, կր բարկանար կնոջ դէմ որ կ'արդիլէր դրօշակը ներս առնել, կր համակերպէր՝ ուժաթափ:

Բայց կիքերը արթնցած էին: Կ'աւելնար բողոքողներուն թիւը: Դատաստան մը պատուհանէ պատուհան, սպառնական, նախատական: Ու կր դողդողար Մատամ Էօժինիին ամուսինը: Հայու այնքան թշուառ դէմք մը՝ որ վարի հայրենակիցը խորհեցաւ թէ իր մեկնումով մեծ չնորհ մը ըրած պիտի ըլլար անոր: Ու հեռացաւ, խղճահար՝ հանդարտեցնել ջանալով հետաքրքիրները.

— Բան մը չէ... բան մը չկայ... պարկեշտ մարդեր են...

Իր այս հաստատումը ոտքի կը հանէր ոմանց դուքը: Ու կ'աւելնար քիչ քիչ ասոնց թիւը, չնորհիւ դարձեալ Մսէօ Անթուանին որ կր բողոքէր բողոքող հայրենակիցներուն դէմ: Պէտք էր յարգել Թրքական դրօշը: Ի՞նչ վնաս տուած էին այդ մարդիկը իրենց...

Ու քաշալերուած՝ Մատամ Էօժէնի կ'ըսէր: Իր ամուսինը պարզ խանութպան մըն էր միայն: Մի՞ղք էր խանութի մր տէր ըլլալը... Ամէն մարդ խանութ ունէր... կ'աշխատէր ապրելու համար միայն... Կը ժպտէր:

Սալարկիները կը սահէին հեռացողին ոտքերուն տակէն: Ու ան անսահման կարօտը ունէր սահելու սահող փողոցէն դուրս: Կը սահէր նաեւ լրմէ դուրս իր անձնականութիւնը, երբ կը լեցուէր ցեղին բարութեամբն ու օտարութեան դառնութեամբ բը, երբ կ'ըմբռնէր թէ վատութիւնները արժանի էին երբեմն ներման: Կ'երթար այն կողմր ուր սալարկիներով չծնուած պատնէշ մը կար եւ տան մը աւերակը: Ճակատագրին ճամբով՝ ուր պիտի ճանչնար հայ կնոջ պատգամին ողբերգութիւնը:

ՁՈՒՂՈՒՄԸ:

ՕՐՈՒՄԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

Ձօր. տը Կոլի նոր կազմակերպութիւնը ան-սպառ նիւթ կը ճարէ մինչդպային մամուլին եւ քաղաքագէտներուն, որոնք զանազան դուչակու-թիւններ կը կատարեն Ֆրանսայի ապագայի մա-սին, համաձայն իրենց հայեցողութեան: Ընդհա-նուր կարծիքը այն է թէ՝ Ֆրանսա պիտի կրնայիր նախկին արժանի դիրքը դրաւել՝ մինչդպային քա-ղաքականութեան մէջ, հակառակ ներկայի քաղա-քական հակամարտութեանց եւ տնտեսական եւ նիւթական դժուարութիւններուն:

Անոնց համաձայն Ֆրանսայի վերելքը պիտի կատարուի ոչ թէ չնորհիւ իր զինուորական ու-ժին, ճարտարարուեստական արտադրութիւննե-րուն կամ ներքին ճակատին վրայ տիրող հանդար-տութեան, այլ չնորհիւ իր աշխարհագրական նպաստաւոր դիրքին, իր կարող արհեստագիտու-թեան, անվթար մնացած տնտեսական եւ երկրա-գործական կազմակերպութեան եւ մանաւանդ չը-նորհիւ Ֆրանսացի ժողովուրդի ապրելու յամառ կամքին:

Ֆրանսայի փառքն ու մեծութիւնը սկսան 1870ի Ֆրանքֆուրտեան պատերազմէն ետք: 1870ը նոր դարաշրջան մը կը կազմէ Ֆրանսայի ազգա-յին վերածնունդի պատմութեան էջերուն մէջ: Այդ թուականէն վերջն է որ Ֆրանսայի դրութիւ-նը եւ գիտութիւնը սկսաւ իր մեծարժէք նպաստը բերել աշխարհին: Գաղթավայրերու բերուն զոր-ծունէութիւն մը ստեղծուեցաւ: Քարտարարուեստն ու սեղանաւորական հաստատութիւնները աննա-խընթաց վերելք մը ստացան: Եւ որ ամենակարե-ւորն է, Ֆրանսա նկատուեցաւ խորհրդանիշը ազա-տութեան, քաղաքակրթութեան, բարօրութեան:

Նափոլէոն Գ.ի եւ 1939ի սահմանադրութեան անկումը նոյն պատճառներու արդիւնքն էին —ան-ձեռնհաս զինուորական վարիչներ եւ ժողովուրդի բարոյական ցած մակարդակը: Դարձեալ պարտու-թիւն, Բեթենի եւ Լաւալի վարչաձեւ եւ ահա Դ. Հանրապետութիւն:

Ուրեմն, կ'եզրակացնեն անոնք, Ֆրանսայի վերականդնումին եւ մեծութեան գրաւականը չի հադիսանար իր զէնքի ուժը, այլ մարդկութեան, դեղարուեստներու եւ գիտութիւններու մատուցած ծառայութիւնները: Որովհետեւ այն դեղեցիկ նը-ւաճումները զոր տեսանք, կատարուած են ընդ-հանրակս զէնքի պարտութիւններէ վերջ:

Ֆրանսա այսօր շատ աւելի պատեհութիւն ու-նի վերստանալու իր 1919ի համաչխարհային հը-մայքն ու աղդեցութիւնը: Իր աղգային պարտքր նուազ է քան Մեծն Բրիտանիոյ ունեցած պարտ-քը. նուազ նոյն իսկ Թերեւս Մ. Նահանդներէն, համեմատելով իւրաքանչիւր քաղաքացիի պարտ-քը: Իր ելմտացոյցը անչուշտ հաւասարակշռուած չէ. բայց Ֆրանսա 1919էն ի վեր մեր ըմբռնած կերպով չէ հաւասարակշռած իր ելմտացոյցը: Թղթադրամի տեղատարափն ալ նորութիւն մր չէ:

Քաղաքական կերպով Ֆրանսա տարիներէ ի վեր այսքան միաճոյլ չէր եղած, նկատելով որ ներկրին բնակչութիւնր համախմբուած է կազմա-կերպուած դլխաւոր երեք կուսակցութիւններու չուրջ: Իրականութեան մէջ երկրին արտաքին քա-ղաքականութիւնը վարողները այդկուսակցութիւն-ներն են. այսինքն Ա.Ջեր, Կեդրոն եւ Ձախեր: Այս պարագային կեդրոն ըսելով պէտք է հասկնալ Ըն-կերվարականները:

Անդամ մը որ դաղթային դժուարութիւնները հարթուին եւ Ռուրի եւ Սարի խնդիրները կարդա-դրուին, այն ատեն Ֆրանսա պիտի վերստանայ Ա-րեւմտեան Եւրոպայի իր նախկին դիրքը: Ու-րեմն Ֆրանսայի դիրքը ապահովուած է արտաքին աշխարհին մէջ: Քաղաքական ներկայ պայքարներն ալ ծանր հետեւանքներ չեն կրնար ունենալ ներ-կայիս, հակառակ զօր. Տը Կոլի կազմած «Ֆրան-սայի Ժողովուրդի Համախմբում»ին, որուն ան-դամներու թիւը մէկ միլիոնի հասած է, կ'ըսեն:

Ինչ որ ամէնէն աւելի կը նեղէ այս երկիրը, տնտեսական վիճակն է: Մանաւանդ հացի ու մի-սի տաղնապը: Աւելի ճիշտ կ'ըլլայ ըսել՝ պայքար կառավարութեան եւ դիւղացիներու միջեւ: Աւտր հետեւանքը.— աճում սեւ չուկայի, հակառակ այն իրողութեան որ Ֆրանսա պարէն արտադրող եր-կիր մըն է: Ազատադրութենէն ի վեր երկիրը պա-րենաւորման 7 նախարարներ եկան, բայց անոնց ոչ մէկը կրցաւ դլուխ ելլել բթամիտ կարծուած դիւ-դացի ազարակապաններուն հետ: Փաստերը ցոյց կուտան թէ մինչեւ հիմա չհաղթր եղած է դիւդա-յին, որովհետեւ կը մերժէ իր ապրանքները ծախել կառավարութեան որոշած սակով ու սեւ չուկան հետզհետէ կ'աճի, ստանալով վրդովիչ համեմա-տութիւններ:

Նոյն պատճառին պէտք է վերադրել նաեւ հա-ցի եւ միսի տաղնապը, որ մանաւանդ կր ճն-շէ ժողովուրդին վրայ: Ճիշտ է թէ ձմրան խս-տութիւնը ցանքերը դրեթէ կէս առ կէս փճացուց, սակայն կառավարութիւնը աղէտը դարմանելու նպատակով Մ.Նահանդներէն եւ Քանատայէն փու-թով ապսպրեց մասնաւոր տերմնահատիկ, ձրի բաժնուելու համար դիւդացիներուն: Իսկ այն ա-դարակապանները որոնք իրենց անձնական ցորեներ պիտի ցանէին, կառավարութիւնը խոստացաւ ա-նոնց վարած իւրաքանչիւր երկուքուկէս արտա-վար ցանքին իրրեւ հատուցում վճարել 2500 Ֆր.: Դժբախտաբար այս միջոցները մեծ արդիւնք չը-տուին: Փճացած ցանքին հազիւ մէկ երրորդը ցան-ուած է: Կառավարութիւնն ու դիւդացին կը յամա-ռին իրենց տեսակէտներուն վրայ: Դիւդացին կը պահանջէ վերցնել ցորենի վրայ հաստատուած հակակշիռը, որպէսդի կարենայ աւելի բարձր դի-ներով վաճառել, իսկ կառավարութիւնը կ'ուզէ դի-ներու ներկայ սակր պահել անփոփոխ: Մանաւանդ որ դեռ քանի մր ամիս առաջ դիներու բնդհանուր ասպր առ հարւրրի դեղչ մը կատարած էր: Կառա-վարութիւնը դիւդացիներէն ցորենը կը դնէ կեն-դինարը 1003 Ֆրանքէն, փակ ինքր ապօրեպաններ-րուն կը ծախէ մինասով, 900 Ֆր.-կենդինարը, պա-հելու համար հացի դինը: Եւ որովհետեւ դարին, վարսակը եւ նման բոյսերը հակակշռի ենթակայ չեն, դիւդացիները փոխանակ ցորենի՝ կը նախըն-դրեն ցանել դիշեալ բոյսերը եւ վաճառել անոնք սեւ չուկայով, չտաճս ցորենէն 3-4 անդամ աւելի դի-նով: Կառավարութիւնը կը սպառնայ ասոնք ալ հակակշռի տակ առնել:

Թէ որքան կտ զացած է ցորենի մշակութիւնը Ֆրանսայի մէջ, կարելի է զաղափար կազմել հե-տեւեալ թիւերէն.— Պատերազմէն առաջ Ֆրանսա-յի մէջ կը մշակուէր 11 միլիոն արտաւար ցորեն, այս տարի այդ թիւը իջած է 6 միլիոնի: 1938ին արտասահմանէն ներածուած էր 34.000 թոն, այս տարի 1.200.000 թոն, որուն համար միայն Ամերի-կայի վճարած է 90 միլիոն տոլար. յայտրդ տա-րի այս դումարը պիտի բարձրանայ 300 միլիոն տոլարի: ?

Նոյն հակամարտութիւնները նաեւ արջառի խնդրին մէջ: Ֆրանսայի ազարակապանները կր պահանջեն, որ անոր վաճառումը ազատ ըլլայ եւ դերծ կառավարութեան եւ յանձնառուներու ոտն-ձդութիւններէն: Փաստ է որ անցեալ անդամ երբ կառավարութիւնը որդեդրեց այս դրութիւնր, Փարիզի սպանդանոցները լեցուեցան մսացու կեն-դանիներով: Վերջերս սակայն Ազդ. տնտեսու-թեան նախարարին միսին դիները հակաչռելու ո-րոշումը՝ պատճառ դարձաւ որ անոնք կրկին հրա-պարակէն քաշուին, առատ ասպարէզ տալով սեւ չուկային: Եւ հիմա մսավաճառներուն մօտ կը դտնուի միայն Արժանթինէն եւ Ամերիկայէն ներ-ածուած տուփի միսերը: Մինչդեռ համաձայն պաշտօնական տեղեկութիւններու այսօր Ֆրանսա չատ աւելի արջառ ունի քան պատերազմէն առաջ:

Այս մտահոդութիւնները աւելի կը խանդարեն Մոնէի վերաչինութեան ծրագիրը, որուն գործա-դրութեան համար Մ. Նահանդները դնաց Լէօն Պլում: Այս առթիւ տրամադրուած վարկերը մեծ մասով կը գործածուին պարէն ներածելու համար:

Ա. ՀԱՐԵԼԵԱՆ

Փողոցը կը լռէր յանկարծ: Կը հասնէր քարա-փին: Ու բոլոր դէմքերը կ'ուղղուէին դէպի երկինք ուրկէ կ'անցնէին անհամար սաւառնակներ: Վե-րէն՝ աղաւնիներու պէս: Վարէն՝ դրեթէ տանիք-ներուն վրայէն՝ հրեշտակափայլ: Կր հոսէր իրա-րու բախող բիւրեղներու թրթռացում մը: Ու մաղ-նիսական յարութեան խորհրդաւոր զօրութիւն մը կը յուղէր, կը դինուղնէր հողիները: Ու պատու-հաններուն մէջ, մայթերուն վրայ, փողոցին բը-նակչութիւնը, եղբայրացած, միաճոյլ՝ կը ծափա-հարէր խանդավառութեամբ, արձակելով տարի-ներու դառնութեամբ խմորուած ուրախութեան զառանցադին աղաղակներ: Ու բոլոր դէմքերը կր ժպտէին արդարութեան յաղթանակին: Ու Մատամ Էօժէնի կը ժպտէր միշտ՝ վրկուած՝ աւելի մեծ եռանդով: Մոռցած էր միջադէպը: Որ համա-կիրներ բերած: Կը ժպտէր: Հաշտութեան յաղ-թանակ մը իր եւ դրացիներուն միջեւ: Հոդեկան հաղորդութիւն մր: Կը ժպտէր միշտ իր կարմիր դրօշին փով որ կը ծածանէր միշտ՝ այս անդամ իր փայտին ծայրը՝ յաղթական դրօշներուն կողքին...

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՄԱՐՈՒԲի Ֆրանսական պատուիրակ նշանակ-ուեցաւ զօր. Ժիւէն, որ ծնած է Ալժերիա 29 տարի ծառայած Հիւս. Ափրիկէի մէջ: 1940ին ա-րիւարար դիմադրեց Լիւի առջեւ, եւ դերի բըռ-նուեցաւ, մինչեւ վերջին փամփուշտը կռուելէ վերջ: 1941ին արձակուելով, Մարոք անցաւ եւ Հիւս. Ափրիկէի ամբողջ Ֆրանսական բանակին հրամանատար նշանակուեցաւ փոխան զօր. Վէյկա-նի: 1942ին, երբ Դաշնակիցները ցամաք ելան, վարեց Ֆրանսական յարձակողականը դերման բա-նակին դէմ, Թունուզի մէջ: Նոյն տարուան դեկ-տեմբերին 70.00 դինուորներով կռուեցաւ 300 քիլոմեթր ճակատի մր վրայ, զօր. Արնեմի բա-նակին դէմ, ամբողջ երեք ամիս: Ճետոյ դնաց իտալական ճակատ (1943): Մարոքի սուլթանը խորհրդաւոր դիրք մր բռնած է տանէ մը ի վեր, այնպէս որ ծանր պարտականութիւններ կ'ինդան նոր մարզպանին վրայ:

ՑԱՍԿ ՕՐՎԱՆ

(Իր յարելեանին առթիւ)

Իր առաջին ու նիհարիկ տպագրութիւնները ցոյց չ՚ձգեր Ոսկօյեան Գրիգորը դեռ ինքնավստահ, ինքնագոհ, ինքնաբաւական։ Ինչպէս ամէն սկսնակ, ան ալ կ՚ուզէ ինքզինքը ցոյց տալ, ինքզինքը ներկայացնել, ինքզինքը պարզել։ Ան ալ կ՚ուզէ ըսել իր ըսելիքը, ինչպէս ամէն ոք, որ գրիչ մը կը բռնէ։ Ան ալ կ՚ուզէ ունենալ իր ընթերցողները, ինչպէս ամէն ոք, որ գրիչ մը կը բռնէ։ Ան ալ կ՚ուզէ ունենալ իր հաւատացեալները, ինչպէս ամէն ոք, որ գրիչ մը կը բռնէ։ Ան ալ կ՚ուզէ ունենալ իր հակառակորդները, ինչպէս ամէն ոք, որ գրիչ մը կը բռնէ։ Ան ալ կ՚ուզէ ունենալ իր ատելութիւնը, ինչպէս ամէն ոք, որ գրիչ մը կը բռնէ։ Ան ալ կ՚ուզէ ունենալ իր սէրը, ինչպէս ամէն ոք, որ գրիչ մը կը բռնէ։ Ան ալ կ՚ուզէ ունենալ իր հաւատարիմները, ինչպէս ամէն ոք, որ գրիչ մը կը բռնէ։ Ան ալ կ՚ուզէ ունենալ իր դաւաճանները, ինչպէս ամէն ոք, որ գրիչ մը կը բռնէ։ Ան ալ կ՚ուզէ ունենալ իր ընկեր

տեն կառավարութիւնը կը յուսայ թէ խորհրդա – րանը պիտի վաւերացնէ 73.500.000 տոլարի վարկ մը, իբրեւ Մ. Նահանգներու մասնակցութիւնը տարադիրներու Միջազգային Կազմակերպութեան որ պիտի յաջորդէ UNRRAին:

Եթէ օրինագիծը քուէարկուի եւ միւս կողմէ Ամերիկա յաջողի Պաղեստին ընդունիլ տալ 100.000 Հրեաներ, կէս առ կէս լուծուած պիտի ըլլայ Գեր – մանիոյ անգլիական եւ ամերիկեան չրջաններու մէկ միլիոն տարագիրներու տեղաւորման խնդիրը: Եւտոյ մնացեալ 500.000 տարագիրները ուրիշ եր – կիրներ պիտի ղրկուին Միջազգային Կազմակեր – պութեան միջոցաւ, մաս մըն ալ նորէն Պաղեստին: Այս աշխատանքը պիտի տեւէ առ նուազն երեք տարի: Մ. Նահանգները տարեչափէն դուրս ըն – դունելով 400.000 տարագիրներ Գերմանիայէն, Աւստրիայէն եւ Իտալիայէն, առանց կրօնի եւ ցե – ղի խտրութեան, բոլորովին մէկդի պիտի չդնեն ներգաղթի օրէնքը: Այսպէս, զացողները պիտի վճարեն սովորական 8 տոլար տուրքը եւ անցագրի 10 տոլարը, լինչպէս եւ նաւուղեվքը: Օրինագիծը կ'առաջարկէ նախապատուութիւն տալ այրիներ – րու, ծնողներու, զաւակներու եւ անոնց որ մինչեւ չորս պորտ ազգական են ամերիկեան քաղաքացի – ներու կամ պատուաւորապէս ծառայած են ամե – րիկեան բանակին մէջ, վերջին երկու պատերազմ – ներու ընթացքին:

★ *Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ Գերմանիոյ անգլ. չրջանակին մէջ փոքրաթիւ կատարուած են բռնի հայրենիք վերադարձնելու 185 Ռուսեր: Ե – րեսփոխան մը Դշ. օր լուսաբանութիւններ պիտի պահանջէ արտաքին նախարարէն, միեւնոյն ատեն հարցնելով թէ քանի հոգի անճասպանութիւն փոր – ձած, մեռած կամ վիրաւորուած են, այս բռնու – թեան հետեւանքով:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԹԻՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ ի բացակայու – թեան վերջ տարի բանտարկութեան եւ 200 տոլար տուգանքի դատապարտուեցաւ Յունաստանի հա – մայնավարներուն երկարամեայ վարիչը, Նիքոլա Զախարիատիս: Դատավճիռը միեւնոյն ատեն երեք տարի քաղաքացիական իրաւունքներէ կը զրկէ դատապարտեալը: Այս ծանր պատիժին պատճառն այն է որ Զախարիատիս վօղուածով մը ամբաստա – նած էր Հանրային բարեկարգութեան նախարարը՝ դօր. Նափոլէոն Զէրվասը իբրեւ պատասխանատու Սելանիկի համայնավար գործիչին՝ Զեւակոսի սպանութեան: Զախարիատիս երեք դատարան չներկայացաւ եւ կ'ըսուի թէ Աթէնքի մէջ պահ – ուած կամ Մակեդոնիոյ լեռներն ապաստանած է: Միեւնոյն ատեանին առջեւ ուէթ ամիս բանտար – կութեան եւ 100 տոլար տուգանքի դատապար – տուեցաւ Թարիլաոս Մանոս, Աթէնքի համայնա – վար օրկանին՝ «Ռիզոսպասթիս»ի խմբագիրը որ վեց չաբաթ առաջ հրատարակած էր Զախարիա – տիսի յօդուածը, լինչպէս եւ լուսանկար մը հետեւ – եալ մակագրութեամբ.— «Զերվաս զերման կէս – թափոյի գործակալին հետ»: Դատավճիռը կ'ըսէ թէ զօրավարին ընկերացողը միջազգային Կ. Խաչի աշխատաւոր մըն էր:

ԹԱՐՄ ՄԻՍ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՆՔ այս չաբթու, կը հաւաստեն կարգ մը թերթեր: Կառավարու – նը արուծած է մինչեւ 280 ֆրանքի ծախելու ըն – միր տեսակը:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ Սթրազպուրկի կէս կէսթափոյին անդամներէն 11ը, որոնց 7ը փա – խած են: Ուրիշներ ալ դատապարտուեցան 20 կամ 10 տարի թիապարտութեան:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ համար քննիչ յանձնախումբ մը կազմեց Միացեալ Ազգերու Ընդհ. ժողովը, դուրս ձգելով մեծ պետութիւնները: Անգլիա որոշեց չ – ղօքութիւն պահել, սպասելով քննութեան ար – դիւնքին:

ԱՆՁՐԻՒԸ ԿԵՑՆԵԼՈՒ ՓՈՐՁԵՐ կը կատար – ուին խորհրդային դիւանականներու կողմէ, որոնք որոշ յաջողութիւն ձեռք ձգած էին, ամպերէն անձրեւ բերելու համար: Մոսկուայի անգլ. թեր – թերը կը գրեն թէ անձրեւ կեցնելու զաղափարը, որ ցնորք մը կը համարուէր, այժմ կը մօտենայ իրականութեան: Փորձերը կր կատարուին Օաէսա – յի համալսարանին մէջ:

ԻՏԱԼԻՈՑ ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ, Նիթթի, թէեւ աջակողմեան, կը յուսայ դահլիճը կազմել մաս – նակցութեամբ ընկերվարականներու եւ համայնա – վարներու, որոնք խոստացած են աջակցիլ: Իննե – րորդ կառավարութիւնը պիտի բլլայ այս, երեք – չորս տարուան մէջ: Նիթթի կ'ուզէ աւելի լայն իրաւասութիւններ ունենալ քան իր նախորդը, կասկիլի: Ինք պիտի ընտրէ իւրաքանչիւր նախա – րարութեան ներկայացուցիչը, մինչդեռ առաջ կու – սակցութիւնները իրենք կր նշանակէին իրենց թեկ – նածուները, նախարարութեան համար:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ 1946ին մահերէն աւելի եղած են 293.000, ինչ որ ամենաբարձր թի – ւրն է երկրին պատմութեան մէջ: Թերթերը ուրա – խութեամբ կ'արձանագրեն այս պարագան: Ծր – նունդներու թիւն եղած է 835.000, մինչ 641.000 էր 1945ին, իսկ 1938ին՝ 612.000: Մահերու թիւը

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՏԷՍԻՆի մէջ կր տօնուի, 26 Մայիս, Հոգեգալստեան Բ. օրը:

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ, 24 Մայիս, չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի: Կը նախագահէ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՊՕՅԱՃԵԱՆ, կը խօսին ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ, Տրոմի երեսփո – խան CAMARADE CARTIER, քաղաքապետ Վալանսի եւ Ընկեր Մ. ՄԻՐԶԷ:

Կ'երգէ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Փարիզէն): Գեղչկական պարեր տոհմիկ տարազներով կապոյտ Խաչի սանուհիներուն կողմէ: Արտասա – նութիւն, մեներգ եւայլն:

Մուտքը ազատ է

ՌՈՄԱՆԻ մէջ, 23 Մայիս Ուր. երեկոյ ժա – մը 8.30ին:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ մէջ Մայիս 25ին, կիրակի:

Երկու հանդիսաներուն ալ պիտի խօսի

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Պիտի երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Փարիզէն):

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ մէջ Մայիս 31ին, ժամը 9էն մին – չեւ լոյս:

ԼԻՈՆի մէջ Մայիս 31ին, Շաբաթ իրիկուն:

Փարիզի մէջ կը տօնուի չաբաթ, Մայիս 31ին, ժամը 9էն մինչեւ լոյս: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Ծոբեվեանական շէն երեկոյթ
Ցակոբ Օշականի

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ՔԱՌԱՄԱՆԱՄԵԱՑ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Շաբաթ, 24 Մայիս, իրիկուան ժամը 8.30ին
Salle de la Société de Géographie, 184, Bld. St. Germain

Նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի

Կը խօսին Պ. Պ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ՑՈՎՍԷՓ ՍՎԱՃԵԱՆ, Ա. ՄԱՆՈՒՏԱՆԵԱՆ եւ Գ. ՉԱԳՐԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Դաշնակ ծանօթ արուեստագէտ Պ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆ: Արտասանութիւն՝ ՏԻԿԻՆ ՌՈՒԲԻՆԱ ԱԼԻՔՍԱՆ – ԵԱՆ ՍԲԷՑ, Տիկին Ս. ՆՇԱՆԵԱՆ, Տիկին ՉԱ – ՊԻԼ ԳԱՌՆԻԿԵԱՆ, Օր. ԼՓՒՉԵԱՆ եւ Պ. Ժ. ՓԱ – ԼԱՄՈՒՏԵԱՆ: Երգ՝ Տիկին Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ

ՕՐ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Մուտքը ազատ է:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ԴԱՒԻԹԻ

Յայտնի դիւցազներգութիւնը, չարահիւսեց

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

350 *մեծադիր էջ, ընտիր տպագրութեամբ, դին՝* 500 *ֆրանք: Կր գտնուի Փարիզի Հայ դրավա – ճառներուն մօտ: Տպ. Պէյրութ, 1947:*

Ֆ. ԿԱՊՈՑ Խաչի Պանէզօ Քաշանի մասնա – ճիւղը չնորհակալութեամբ առացած է Պ. Մ. Ալ – թունեանէ 500 ֆրանք, Պ. Ա. Թէքեանի ամուս – նութեան առթիւ:

ԼԻՈՆԷՆ Սուրէն Կիւրեղեան՝ հօրը անուն Մարտիրոս, մօրը անունը՝ Լուսիա կը փնտռէ, իր հօրեղբայրը՝ հաճի Սեդրակ Կիւրեղեան, կինը՝ հաճի Նարգուհի, զաւակները՝ Արամ եւ Զարուհի որոնք բոլորն ալ Նիւ Եորք կը գտնուին տարիներէ ի վեր: Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն ար – տատպել: Տեղեկացնել Սուրէն Կիւրեղեանի, 95 rue Moncey, Lyon, Rhône, France: Լուր տրուած – տեն դրամական պարգեւ:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ Պիթլիսցի Արշակ Մանուկեան որդի Խաչատուկի, որ կը կարծուի ըլլալ Նիւեորք կամ Ամերիկայի ուրիշ մէկ քաղաքը: Գիտցողնե – րէն կր խնդրուի տեղեկացնել Պ. Ժաք Պօկանէսի, 33 rue Bec de Lièvre à Nimes (France):

542.000 (1945ին 656 հազար, 1938ին 647 հազար): *Ծնունդներու յաւելումը կը վերագրուի հարիւր հազարաւոր զերիներու եւ տարագիրներու վերա – դարձին, ինչպէս եւ կառավարութեան տահմանած նպաստներուն եւ պարգեւներուն:*

ՅՈՐԵՆ ՁԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ տիպողական կոչ մըն ալ հողագործական նախարարը ուղղեց, ձայ – նասփիւռ ճառով մը: Կառավարութիւնը կը պա – հանջէ մօտ չորս միլիոն ֆոն ցորեն, բայց չուտ յանձնելի, «նոյնիսկ այս օրերուն», որովհետեւ երէ յուլիսի պաշարը ներածումով պիտի հոգան, Մայիսի վերջին օրերուն եւ Յունիսի ցորենը մա – րդոցովին երկրին մէջ պիտի հաւաքուի:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՐԱՖՖիի խումբի ժողովը այս չորեքչաբթի ի – րիկուն ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը ժո – ղովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, այս հինգչաբթի, 22 Մայիս կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Café Noaillesի ներքնասրահին մէջ: Կարեւոր օրա – կարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ա – տենապետուհին՝ ՏԻԿԻՆ ՏԻՐՈՒՀԻ ՄԻՍԱՔԵԱՆ:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փարիզի մասնա – ճիւղին դասախօսութիւնը՝ այս հինգչաբթի ժամը 9.15ին: Կր խօսի ընկեր ԺԻՐԱՑՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏ – ԵԱՆ: Նիւթը՝ Ի՞նչ է ազգութիւնը: Հայերէնի դա – սերը ժամը 7.30էն 8.30, երգի փորձերը 8.30—9, Sociétés Savantesի սրահը:

ՊՈՄՈՆ–ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Բրիստափոր» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգչաբթի իրիկուն ժամը 9ին:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մար – սէյլի չրջանի ներկայացուցչական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 5ին Café Noailles:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանէզօ Քաշանի դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքչաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Մարսէյլի չրջանի ֆութպոլի «Tournoi»ն (Ֆ. Ռ. Զ. երրորդութեան բաժակը) մայիս 26ին: Մանրամասնութիւններ յա – ջորդով:

ՀԱՑ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ դիտական բա – նախօսութիւն մը կազմակերպած է հետեւեալ նիւ – թին վրայ.— «Le Couple stérile», այս հինգչաբթի, ժամը 21ին, Ֆրանքօ – Հայկական Միութեան կեդ – րոնատեղին, 7 rue de Phalsbourg (մէթրօ Males – herbes): Բանախօս՝ Բժիշկ Հրեշտակեան: Բանա – խօսութիւնը պիտի ներկայացուի չարժանկարով Բժիշկ Բուդաղեանի կողմէ: Բանախօսութենէն վերջ, Հայ Բժշկական Միութեան անդամներուն միջեւ տեղի պիտի ունենայ կարծիքներու փոխա – նակութիւն: Փափաքողները կրնան ներկայ ըլլալ:

Ցր. Կապոյտ Խաչի Օրը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի (իր 19րդ տարեդարձին առթիւ), 8 Յունիս կիրակի օր ժամը 3ին, Salle Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, Paris:

ԳՏՆՈՒԱԾ.— Եգիպտոսէն, Պ. Դանիէլ Կարա – պետեան «Ցառաջ»ի միջոցաւ, դասեր իր քոյրը, որ կը գտնուի Տէսին:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. «Ընկեր կարօ» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սե – րունդի «Գիւլխանդանեան» խումբին եւ Կապոյտ Խաչին, այս կիրակի 25 Մայիս, Պ. Ն. ՆԱՃԱՐԵԱ – ՆԻ ագարակին մէջ, առաւօտեան մինչեւ իրիկուն: Հին ծիծաղաշարժ դասեր մը «Շանթ» թատերա – խումբի կողմէ եւ անակնկալներ:

MEUBLES MODERNES PLAQUÉS

Ադաջնակարգ կահկարասիներ Salle à Manger, Cham – bre à Coucher, Cabinet de Travail, Cosy *եւ ամէն կար – գի աշխատանք գօտանտի եւ փլանի վրայ:*

Դիմել՝ Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆի
65 rue de Perpignan, Maison-Alfort (*փլաժի մօտ*)

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ

LA CORNE D'OR

5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 *եւ* 26-11, : *Վարիչն է համակրելի ԹԻՊԵՐԸ:*

Հոն պիտի գտնէք աւանդական տաք մեզեղօրա մը, Tzigane *նուագախումբի մը երաժշտութեամբ: ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵ – ՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ:*

Սրահը տրամադրելի է նշանտուքներու, հարս – նիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար: Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին:

ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹի ՕՐԵՐԸ:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք* **Ց. Գ. Փա – փազեան** *վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հասցէ – ին համար՝ métro: Tolbiac. Place d'Italie. Glacière*

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տօլ.

Mercredi 21 MAI 1947 Չորեքշաբթի 21 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5039-Նոր շրջան թիւ 648 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՒԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր·

ՐԵՐ ԼՕՍՓԷՋ

ՕՐՕ՛Ր ԼՍԵՄ, ՓՆԱՑԻՐ

Փարիզեան չաթթաթերթ մը, Bataille, *չորն – դալից տեսութիւն մը հրատարակած էր վերջին թիւին մէջ, հետեւեալ խորագիրներով·— «Խոր – հրդային աշխարհակալութեան չանգգնութիւնն – րը·— Հայերը կը հետապնդուին մեր իսկ հողի – րան վրայ» (14 Մայիս)։*

Յօդուածագիրին ծածկանունն իսկ, Տոմ Ռոսթինօ, կը ձգտի խորհրդաւորութիւն մը տալ հարցին։ Ամէն պարագայի մէջ, կը մատնէ ազ – բիւր մը որ չատ ալ պայծառ չէ։

Այդ իսկ պատճառով, կարդացինք եւ դարա – կը դրինք, այն գլուխին տակ որ կը կոչուի «Նիւ – թեր պատմութեան համար»։

Տոմ Ռոսթինօ բարեացակամ կ'երեւայ հայ ժողովուրդին հանդէպ։ Սակայն, ո՛րքան կցկտուր եւ չաճախ ծուռ են իր տեղեկութիւնները։

Այսպէս, խօսելով Ֆրանսայի մէջ հաստատ – ուած Հայերու մասին, մեր թիւր կը հաշուէ 90 հազար։ Պոմոնէն (Մարսէյլ) կը ցատկէ Ալֆորվիլ (Փարիզ), մասնաւորապէս ծանրանալով այս վեր – ջին արուարձանին վրայ։ Եւ, ո՞ւրկէ ո՛ւր, ախոր – ժով կը պատմէ ասիկանական պատմութիւն մը։ — Ալֆորվիլի Հայերը հաշիւ մչակելով կը ծա – խէին Ամերիկացիներուն (1945 Սեպտեմբեր)։

Միջանկեալ, զանազան դիտելիքներ Հայերու առեւտրական յատկութեանց, տնտեսագիտու – թեան, չահամոլութեան եւ··· խառամօրութեան մասին։

Ու վերջապէս ծածկանուն յօդուածագիրը կը զանէ իր բուն գետինը,— պարզել Ֆրանսայի Հա – յերուն քաղաքական ձգտումները։

Այստեղ ալ, իր տեղեկութիւնները այնքան «վաւերական» են որ, վախցուցեր են դիմագի «Ձակատ»ին քունը։ (Յօդուածագիրը կը յիշէ քա – նի մը անուններ, երկուքը՝ իրենց վարիչները «Ազգ· Ձակատ»ի, երեքը՝ իրենց Դաշնակ ղեփեր։ Բայց, ոչ մէկը ճիշդ գրուած է, ինչպէս Մարսէյ – լի եղիչէ քահանային եւ Արտաւազդ արք·ի ա – նունները)։

Այստեղ է որ երեւան կուգայ Տոմ Ռոսթինոյի հոտառութիւնը, եթէ ոչ իր տեղեկատուին «մաս – նագիտութիւնը»։

Եւ այստեղ է որ, անգամ մը եւս կը պարզուի թէ մարդիկ ինչպէս լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին մեր ներքին վէճերուն եւ ճեղքերուն։

Պարզելով երկու տարբեր հոսանքներու տե – սակէտները, Տոմ Ռոսթինօ կը պատմէ·

— «Դաշնակը (Դաշնակցութիւն) յամառօրէն կը ճակատի։ Իր չէֆերը, Տակառեան Ներսէս, Միսաքեան Շաւարշ եւ Սամուէլ Հրանտ կը պաշտ – պանեն ազգային բաղաքականութեան աւանդական ըմբռնումները։ Սակայն ցնորական նպատակ մը կը հետապնդեն,— անկախ Հայաստան մը հիմնել, Մ· Նահանգներու բարեացակամ պաշտպանութեան տակ, ինչ որ կրնայ իրականանալ միայն ի վնաս Թուրքիոյ, իսկ Ուշինկըրը չի կրնար հաւանիլ ատոր»։

Այս չռնդալից դիտումն առջեւ, ամէնէն առաջ երեք ինքնակոչ շէֆերը ափ ի բերան մնացին։ Եւ որովհետեւ առաջին «յայտնութիւնը» չէ այս, կուշտ մը խնդացին։

Այս ի՛նչ հրէշային ուժ է դարձեր «Դաշնա – կ»ը, որ կը յաւակնի անկախ Հայաստան հիմնել երեք հոգիով, ընդ հովանեաւ Միացեալ Նահանգ – ներուն։

Ի՛նչ յանդգնութիւն, ճիշդ այն պահուն երբ նախագահ Թրումըն 400 միլիոն տոլարի վարկ մը պահանջեց եւ ստացաւ, բաղմապատկելու, կատա – րելագործելու համար Թուրքիոյ սպառազինու – թիւնները եւ հաղորդակցութեան միջոցները։

Անշուշտ մարդիկ այս ոստիկանա – կան դիւտն ալ պիտի չհաղորդեն, արիւն պղտո – րելու կամ տեղեկագիրներ փութացնելու համար։

Ոչի՛նչ։ Օրօ՛ր ըսեմ, քնացիր։ Ցնդաբանու – թիւն մը աւելի կամ պակաս՝ բան չի փոխեր կա – ցութենէն։

Մենք երբեք չենք զարմանար որ այսպիսի պատմութիւններ լոյս կը տեսնեն օտար թերթերու մէջ, երբ այնքան պղտոր է բուն հայկական ճա – կատը։ Երբ մարդիկ օրն ի բուն «թշնամիներ» կը տեսնեն իրենց բոլորտիքը։

Եւ երբեք չենք բարկանար որ օտարը ծուռ կը տեսնէ, երբ մեր մէջ իսկ մարդիկ օրն ի բուն ակնոց կը փոխեն, հիմնական հարցեր քննած ատեն։

Շ.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ՀԱՑՈՒՆ ՏՈՒՆԸ

« Որքան խօսին ու գրեն մեր ժողովուրդին կարգ մը առաքինութիւններուն մասին տեղին է», մտածեցի երբ Մարսէյլի մէկ արուարձանը կը շըր – ջէի, ուշադիր դիտելով շուրջ բոլորս։

Ոսկորնիերու կայան ըսուած դժոխքէն եկեր են տեղաւորուիլ այդ բարձունքին վրայ, չրջափակի մը մէջ ուր կան եւ օտարներ, մասնաւորաբար Ռուսեր։

Ձեր աչքերը զոյ կրնաք զանազանել Հայուն տունը, հոգ չէ թէ փոքրիկ, իրենց ձեռքովը չին – ուած տնակներ ըլլային անոնք։ Առջեւի քայլիդ իսկ կր տեսնէք մաքուր ու կոկիկ սենեակները, ճեր – մակ ծածկոցներով բազմոցներ, դրան առջեւ ծաղ – կանոցներ կամ բանջարեղէնի ածուներ։ Հաւնոցն ալ մաս կը կազմէ ամբողջութեան։

Ծուռ կը նայիմ տնակէ մը ներս, մտահոգ, վախնալով խանթարել, տպաւորութիւնս։ — Մի՛ վախնաք, կր մրմնջէ մէկը ականջիս, Հայեր չեն, Ափրիկեցի են։

Արդէն ապահով, քայլերս կ'ուղղուին դէպի քառակուսի չէնք մը։ Ձերմակ չորս պատեր, տա – նիք մը եւ դուռ մը կ'ամբողջացնեն զայն։ Դալրոցն է այդ կայանին, ուր երիտասարդներ Նոր Սերուն – դէն եւ մանուկներ կուգան սորվիլ Մեսրոպեան տառերը եւ հայ մկրտուիլ ազգային, յեղափոխա – կան կամ գեղջուկ երգերով։ Լեցուեր են արդէն, հետաքրքիր խորունկ նայուածքներ հայու աչքե – րով, խոհուն իրենց արտայայտութեամբ, կր հար – ցուփորձեն քեզ լռելեայն։ Մարաւ են խօսքի, մի – տակ խօսքի, ոգեւորիչ, սրտապնդող եւ յուսալից խօսքի։

Չեմ գիտեր թէ հասկցա՞ծ էին թէ ես էի ոգե – ւորուողը իրենց դալրոցին չորս պատերէն։ Ես էի սրտապնդուած, տեսնելով զիրենն ու զիրքին հանդէպ իրենց ունեցած յարգանքը, որ ամէն բանէ առաջ, իրենց սեփական բոյնէն իսկ առաջ, դալրոց չինել տուած էր մեր ժողովուրդին այս հարապատ նմոյշներուն։

Ես էի զարձեալ յուսալից, տեսնելով այն սքանչելի հաւատքը որ գիրենք պահած էր Հայ։ Ձեռներէց Հայ, աշխատող Հայ, իր մշակոյթին նուիրուած Հայ։

ՍՕՍԻ

Ամերիկացի վաճառագէտներ Թուրքիոյ մէջ

Ուշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Բ· օր օդա – նաւով Պոլիս մեկնեցաւ առաջին խումբը այն պաշ – տօնեաներուն որոնք պիտի գրաղին Թուրքիոյ յատ – կացուած վարկերու գործադրութեամբ։ Խումբը կր բաղկանայ 20 մասնագէտներէ, նախագահու – թեամբ զօր· Օլիվըրի, անգամ պատերազմական նախարարութեան ընդհ· սպայակոյտին։ Իր գործը պիտի ըլլայ նախնական կարգադրութիւններ ընել այն գումարներու մասին որ պիտի ծախսուին յա – ռաջիկայ տարի, զօրացնելու համար Թուրքիոյ զինուորական պաշտպանութիւնները։ Ուրիշխոմբ մր կը բաղկանայ 11 ցամաքային եւ 7 ծովային սպաներէ եւ արտաքին նախարարութեան ներկա – յացուցիչէն։ Պատուիրակութիւնը պիտի գործէ ուղղակի ամերիկեան դեսպանին գեկավարութեան տակ եւ յանձնարարութիւններ պիտի ընէ Ուշինկ – թընի կառավարութեան, գէնքի, զինուորական պիտոյքներու, օդակայաններու եւ ճամբաներու շինութեան եւն· մասին։ Պատուիրակութիւնը ճամ – բայ ելաւ առանց սպասելու որ նախագահ Թրու – մըն ստորագրէ քուէարկուած օրէնքը։ Այդ ստո – րագրութիւնը ուշացաւ, որովհետեւ նախագահը գացած է իր 94 տարեկան մօրը քով որ հոգե – վարք է։

20 ԱԶԳԵՐՈՒ դիւանականները երէկ, երեք – շաբթի գիրք բռնած էին Ռիօ տը Եանէյրոյի մէջ (Պրազիլիա), դիտելու համար արեւին խաւարու – մը։ Վիթխարի հեռադիտակներ եւ ուրիշ արդիա – կան գործիքներ տեղաւորուած էին, 50.000 սթեր – լին ծախքով։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ Թարպի համայ – նավարներու գրաւումը մտնելով, ոչնչացուցին բոլոր գիրքերը։

50,000 տեւտակ ձներ գործադուլ պիտի ընեն

Փարիզի մանր եւ միջին առեւտրականներէն 50.000 հոգի առջի օր ժողով գումարելով, որոչե – ցին տասը ժամ փակել խանութները ամբողջ Ֆրան – սայի մէջ, իբրեւ բողոք ապրուստի եւ գիներու սղութեան դէմ։ Այս առեւտրականները, որոնց մէջ չատ մր կիներ ալ կան, կը բողոքեն գեկավար – եալ տնտեսութեան դէմ։ Ճառախօսները դառնօրէն գանգատեցան թէ կառավարութիւնը միջամտելով ամէն բանի, «թշուառութեան կը մատնէ ժողո – վուրդը»։ Ցուցարարները կ'աղաղակէին·— «Կա – ռավարական հսկողութիւնը (քոնթրոլիտ) ժողո – վուրդի թիւ 1 թշնամին է· պէտք է խորտակել, փրկելու համար երկիրը»։ Ճառախօսները բացա – տրեցին թէ կ'ընդունին որ կարելի չէ կատարեա – ապատութիւն չնորհել ճարտարապետութեան եւ առեւտուրի բոլոր ճիւղերուն մէջ, բայց կան ապ – րանքներ, օրինակ՝ հիւսուածեղէնը, որոնց վաճա – ռումը կարելի է ազատ ձգել։ Ուրիշ մր բացատրե – չեց·— «Պայքա՛ր լեռնակուտակ օրէնքներու եւ կանոններու դէմ որոնք կը ճզմեն մեզ։ Մենք խա – դաղատէր մեծ բանակ մըն ենք, բայց չատ վըճ – ռակեան»։

Եթէ գործադուլի որոչումը եւ չառնուի, Ցու – նիս 4ին ամէն գործ պիտի դադրի ժամը 14էն մին – չեւ կէս գիշեր, եւ պիտի փակուին հազարաւոր խանութներ եւ մանր գործարաններ։

ՖՐԱՆԿԻՐ ՊԻՏԻ ՓՃԱՆԱՑ, ԵԹԷ···

Մինչ Փարիզի մէջ այս գոյզը կը կատարուէր, վարչապետը ճառ մը խօսելով Մաքոնի մէջ, ազդարարեց·— «Տնտեսական եւ առեւտրական ա – զատութեան վերադառնալ՝ կը նշանակէ պարզապէս հրապարակէն քշել եւ կործանել Ֆրանքը։ Ցաճախ կը գանգատին թէ պետութիւնը բաւական գօրաւոր չէ եւ մրեւնոյն ատեն առեւտրական ազատութիւն կը պահանջեն։ Առեւտրական ազատութիւն կը նշանակէ արտադրութեանց առատութիւն, այլա – պէս սպառումը պիտի գառնայ հարուստին առանձ – նաշնորհը, իսկ աշխատաւորները պիտի գրկուին անհրաժեշտէն։ Անշուշտ պիտի դայ օր մը երբ պե – տի կրնանք թեթեւցնել սեղմումը, որովհետեւ ար – տադրութիւնը առատութեան աստիճանին հասած պիտի ըլլայ, բայց դժուչանանք պատրանքներէ»։

Նոյն օրը ուրիշ գաւառական քաղաքի մը մէջ խօսեցաւ աշխատանքի նախարարը, Դ· Մայէր (քրիսթիըմարական, եւ պարզելով օրուան տագնա – պին պատճառները, յայտարարեց·

— «Եթէ աւելի բարձր օրականներ եւ թոչակ – ներ տանան, դոն պիտի մնա՞ն։ Հետեւանքը թղ – թադրամի ճոմ պիտի չըլլա՞յ։ Որովհետեւ մեր տնտեսուհիները պիտի տախտուին պայուսակնե – րով լեցուն թղթադրամներ ունենալ, ուտեստ գնելու համար»։

Ցետոյ ակնարկելով համայնավարներու պայ – քարին, ըսաւ·— «Մարդիկ իրաւունք չունին քա – ղաքական դրամագլուխ ճարելու կուսակցութեան մը համար, չահագործելով ժողովուրդին թչուա – ռութիւնը։ Երբ համայնավարները հեռացան կա – ռավարութենէն, կր խօսէին «չինարար ընդվիմու – թեան մը» մասին։ Ուշադրութի՛ւն, որպէսզի ա – ւելի չընդարձակուի փոսը»։

Մորիս Թորէզ, համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, ճառ մը խօսելով Նիմի մէջ, յայտարարեց·— «Որովհետեւ ժողովուրդը դիտէ որ մենք պաշտպանած ենք իր եւ հանրապետու – թեան չահերը, մենք պիտի վերադառնանք իշխա – նութեան գլուխ։ Ես կը հաւատամ թէ ոչ ոք կըր –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՑ ՀԱՆՃԱՐԵՂ ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏ ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Կը լսենք թէ Մարսէյլի գեղար – ուեստական չրջանակին մէջ պատրաստուելու վր – բայ է դէպք մը որ մեր պատմութեան մէջ անան – խընթաց է եւ որ մեզի ազգային հպարտանքի առ – գուպական առիթ մը պիտի ընծայէ։

Հայ տիեզերահռչակ երաժշտագէտ Արամ Խա – չատրեանի գլուխ-գործոցը՝ Ցութակի քոնչէրթօն, որ աշխարհի չրջանը ըրած է արդէն եւ մեծ ըն – դունելութիւն գտած, մօտերս պիտի նուագուի նաեւ Մարսէյլի մէջ մեծաստաղանդ սոլիստի մը եւ նչանաւոր նուագախումբի մը կողմէ։

Վերջերս Եւրոպայի բոլոր մեծ ռատիօկայան – ներէն տրուեցաւ այս գործը եւ տեղական թերթե – րը ներբողէից տողեր նուիրեցին անոր հեղինա – կին։ Եթէ լուրը իրական է, Սփիւռքի մէջ այս հռչակաւոր գործին առաջին հրապարակային ունկնդրութեան պատիւը Մարսէյլն է որ պիտի ու – նենայ։

Միջազգային քննադատներ Արամ Խաչատրեա – նը կր նկատեն ներկայիս ապրող մեծագոյն երա – ժիշտներէն մին։

Կը մաղթենք որ Ֆրանսայի բոլոր հայասյաց քաղաքները առիթը ունենան լսելու իր տեսակին մէջ առաջին այս գլուխ – գործոցը, որ խորապէս հայկական է։

Ա Ն Ա Հ Ա Տ

Մեր ընկերուհի Հրում Հովհաննիսեան 2. Ց. Կ. Կ. Դ. Կ. Կ. Կ

Յովհաննէս Յակոբ Օշականի

Յակոբ Օշականի յոբելենական կեդր. Մար – մինը, իր վերջին նիստին մէջ, լրացուց Փարիզի հանդէսին կազմակերպական պատրաստութիւնն – րը: Թերթերուն ղրկուեցաւ արդէն յայտագիրը, որ կը բաղկանայ ղրական եւ գեղարուեստական ճոխ բաժինէ մը: Խօսողներուն մրուանդ է միայն առաւելագոյն տասնական վայրկեան:

Պ. Լ. Շիրեան կեդր. Մարմինին տրամադրու – թեան տակ ղրած է 200 օրինակ Ստեփանիոս Սիւ – նեցի (հեղինակ Օշական, հրատարակիչ Շիրեան): Այս գիրքին հետ, կեդր. Մարմինը վաճառման հա – մար տրամադրելի ունի 150 օրինակ Օշականի Քաղհանիք հատորը, զոր հրատարակած է Երուսա – ղէմի յոբելենական կեդր. Մարմինը:

Պ. Շ. Նարդունի, որ դաւառները պատած էր կազմակերպելու համար յոբելենական մարմիններ, հաղորդեց թէ՝ Նիսի մէջ կազմուած է արդէն մար – մին մը, որ յոբելեանը պիտի տօնէ Ցունիսի սկիզ – բը, նախագահութեամբ Պ.Կ.Յակոբեանի (Եթով – պիայէն) եւ դեղարուեստ. չքեղ յայտագրով մը: Պիտի խօսին Պ.Պ. Արամ Սավօ եւ Կ. Փոլատեան (Մարսէյլէն):

Մարսիլիոյ մէջ եւս յոբելեանը պիտի տօնուի Ցունիսի սկիզբը, նախաձեռնութեամբ Մշակու – թային Մարմնին:

Վալանսի մէջ կազմուած է յոբելենական մար – մին մը, գաղութին ներկայացուցչական տարրե – րէն:

Լիոնի մէջ, նախաձեռնութիւնը ստանձնած է Ուսումնական Խորհուրդը (նախագահն է փրօֆ. Խայիկեան եւ քարտուղարը Պ. Կիւրեղ Խրայեան), որ իր կազմը պիտի լրացնէ գաղութին գանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներով:

Տէսինի եւ Վիէննի մէջ եւս կազմուած են նը – ման յանձնախումբեր: Տէսինի յանձնախումբին կ'անդամակցին՝ Տէր եւ Տիկ. Փափազեան, Պ. Պ. Ս. Առաքելեան, Վ. Հիւսեան, Պօյաճեան եւ Լ. Ա – սատուրեան:

Լիոնի, Տէսինի եւ Վիէննի գաղութներուն կող – մէ յայտնուած փափաքին համաձայն՝ հանդիսու – թեանց նախագահելու հրաւիրուած է Պ. Ա. Զօ – պանեան: Այս երեք գաղութները համաձայնած են որ յոբելեանը տօնուի չաբաթ երեկոյ Լիոնի մէջ, կիրակի ցերեկ Տէսին, կիրակի երեկոյ Վիէնն:

Գաւառին մէջ կազմուած բոլոր այս յանձնա – խումբերը կը հրաւիրուին անյապաղ հաղորդակ – ցութեան մէջ մտնել Փարիզի կեդրոնին հետ, քար – տուղարութեան հասցէով. M. A. Hanédanian, 83, rue Médéric, La Garenne (Seine). Կը խնդրուի ղրկել նաեւ յանձնախումբի անդամներուն անունները:

Կազմուեցաւ նաեւ Ելմտական Յանձնախումբ մը, որուն կ'անդամակցին Պ. Պ. Հրաչ Սարգիս – եան, Սարգիս Տէօքմէճեան, Յարութիւն Սարաֆ – եան, Վաղարշ Մելիքեան եւ Մեսրոպ Գուլումճ – ճեան: Հանդիսութեանց առթիւ հասած նուիրատուու – թեանց դումարով, Փարիզի յոբելենական կեդր. Մարմինը ծրագրած է հրատարակել յոբելեար Օ – շականի անտիպ մէկ հատորը:

ԴԻԻԱՆ
ՓԱՐԻԶԻ ՅՈՐԵԼ. ԿԵԴՐ. ՄԱՐՄՆԻՆ

վուշին նուիրուած կտորներ: Արտասանեց նաեւ Արաքսի Աստուրեան: Ժողովուրդին բուռն փա – փաքին վրայ Արամ Գրիգորեան արտասանեց Ե. Զարենցի «Գովք Հայաստանին», արժանանալով ջերմ ծափերու:

Ցետոյ սկսաւ բուն խնջոյքը առատ աղանդեր – ներով ու խմիչքներով: Սեղանապետ ընտրուեցաւ Պ. Փիլոս Սարգիսեան որու ստացած «հեռագիր – ները» ամիպեցին չատերը իրենց չնորհներն ու ձիրքը ցոյց տալ մեներգներով, արտասանութիւն – ներով ու զանազան անակնկալներով: Իսկ խմբերգ – ները սրահը կը թնդացնէին: Մշոյ աւանդական պարերը մեզ փոխադրեցին Հայաստանի այդ չք – նաղ երկրամասը, ուր դարերու ընթացքին ապրե – ցաւ Տարօնի հերոսական ժողովուրդը, կերտելով մեր ազգային զեղեցիկ բանահիւսութիւնը: Մէջ ընդ մէջ արեւելեան նուագը թափ կուտար այդ նուագի սիրահարներուն ...

Ցետոյ խօսք տրուեցաւ ուսուցչուհի Տիկին Գ. Փափազեանին որ վառ պատկերներով յաւերժա – ցուց Տարօնի անցեալ փառքը, իր Մամիկոնեան – ներով, Մեսրոպ Մաշտոցներով ու Գէորգ Զա – վուչներու, Հրայրներու եւ անհամար հերոսներու փաղանգով, որոնք Տարօնի հերոսական պատմու – թիւնը հիւսեցին: Խօսեցաւ նաեւ Պ. Հրանտ Գու – յումճեան, որ նոյնպէս համառօտակի վեր հանեց Տարօնցիի հայրենասիրութիւնը, կրած տառա – պանքը ու նկարագրեց Տարօնցի պանդուխտներու կեանքը Իզմիրի մէջ: Անոնք իրենց այդ հոգեկան տառապանքին մէջ իսկ օրինակ կը հանդիսանային ազգային գիտակցութեան, եւ հայրենասիրութեան Իզմիրի հայութեան համար:

Ա.ճուրդը զոր վարեցին Պ. Պ. Ս. Առաքելեան եւ Կ. Պօտուրեան, 35 վայրկեանի ընթացքին բարձրացաւ 18 հազար ֆրանքի: Այս առթիւ Մի – ութիւնը կը խնդրէ մասնաւոր չնորհակալութիւն – ներ յայտնել բոլոր այն Միութիւններու եւ ան – հատներուն որոնք առատաձեռնօրէն մասնակցեցան ա.ճուրդին ու նպաստեցին անոր յաջողութեան:

Տարօնցիներու այս խնջոյքը իսկապէս հաճելի անակնկալ մը եղաւ, ոգեւորութիւն ու ազգային կազդուրիչ մթնոլորտ ստեղծելով:

Գ. Պ.

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԵՒ ՇՈՒԿԱՑԻ ամենամեծ վարիչը, Քարլ Եան, ձերբակալուեցաւ երբ կը փորձէր ար – ժէքաւոր նկար մը ծախել ամերիկեան գործակալի մը 175.000 մարք առաջարկելով: Թերթերը կը դրեն թէ ամբաստանեալին չհատատակութիւնները կը սկսին այն օրէն երբ Գերմանիա դրաւեց Հո – լանտան, ուր ղրկուեցաւ 100 միլիոն մարքով, զինուորական գնումներ կատարելու համար: Ան – դամ մը մեծ քանակութեամբ քաքաօ գնած էր, բայց բանակը անտուկները բանալով դուռ ... կղմինարի փոշի: Պերլինի մէջ ամէն տեսակ առեւ – տուր կ'ընէր, մասնաւորապէս ի վնաս Ամերիկա – ցիներուն, որոնք կը յուսան մեղսակիցներն ալ բռնել:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՏԱՐՕՆՑԻՆԵՐՈՒ ԽՆՋՈՅՔԸ

ՏԷՍԻՆ, (Յապաւած).— Տարօն–Տուրուբերա – նի Հայր. Միութեան Տէսինի մասնաճիւղը կազմա – կերպած էր ընտանեկան խնջոյք մը որ տեղի ունե – ցաւ 3 Մայիս չաբաթ երեկոյ, Հ.Յ.Դ. Տան մէջ: Ներկայ էր խուռն բազմութիւն մը:

Բացման խօսքը կատարեց Պ. Լեւոն Աստուր – եան, որ հակիրճ բայց բովանդակալից բառերով խտացուց իրենց Միութեան նպատակը, առաջա – դրութիւններն ու ըմբռնումը ազգային հարցերու մասին. այն է օժանդակել Հայաստանի վերաչէ – նական աշխատանքներուն, վառ պահել իր ան – դամներուն ազգային գիտակցութիւնը, հայրենի – քի գաղափարը եւ Տարօնի փառաւոր անցեալը: «Դարերու տառապանքէն վերջ, այսօր պէտք է ու – րախ ըլլալ որ անցեալի արտազաղթին յաջորդեց ներգաղթը»:

Փոքրիկները Վարուժան եւ Արամ Գրիգորեան երգեցին «Տալուորիկ»ը, որ ունկնդրուեցաւ յոտն – կայս: Գեղարուեստական բաժինն մէջ արտասա – նեցին պատանի Կորիւն Վարդապետեան՝ Հրայրի յիշատակին, իսկ Արամ Գրիգորեան Գէորգ Զա – վուչին նուիրուած կտորներ: Արտասանեց նաեւ Արաքսի Աստուրեան: Ժողովուրդին բուռն փա – փաքին վրայ Արամ Գրիգորեան արտասանեց Ե. Զարենցի «Գովք Հայաստանին», արժանանալով ջերմ ծափերու:

Ցետոյ սկսաւ բուն խնջոյքը առատ աղանդեր – ներով ու խմիչքներով: Սեղանապետ ընտրուեցաւ Պ. Փիլոս Սարգիսեան որու ստացած «հեռագիր – ները» ամիպեցին չատերը իրենց չնորհներն ու ձիրքը ցոյց տալ մեներգներով, արտասանութիւն – ներով ու զանազան անակնկալներով: Իսկ խմբերգ – ները սրահը կը թնդացնէին: Մշոյ աւանդական պարերը մեզ փոխադրեցին Հայաստանի այդ չք – նաղ երկրամասը, ուր դարերու ընթացքին ապրե – ցաւ Տարօնի հերոսական ժողովուրդը, կերտելով մեր ազգային զեղեցիկ բանահիւսութիւնը: Մէջ ընդ մէջ արեւելեան նուագը թափ կուտար այդ նուագի սիրահարներուն ...

Ցետոյ խօսք տրուեցաւ ուսուցչուհի Տիկին Գ. Փափազեանին որ վառ պատկերներով յաւերժա – ցուց Տարօնի անցեալ փառքը, իր Մամիկոնեան – ներով, Մեսրոպ Մաշտոցներով ու Գէորգ Զա – վուչներու, Հրայրներու եւ անհամար հերոսներու փաղանգով, որոնք Տարօնի հերոսական պատմու – թիւնը հիւսեցին: Խօսեցաւ նաեւ Պ. Հրանտ Գու – յումճեան, որ նոյնպէս համառօտակի վեր հանեց Տարօնցիի հայրենասիրութիւնը, կրած տառա – պանքը ու նկարագրեց Տարօնցի պանդուխտներու կեանքը Իզմիրի մէջ: Անոնք իրենց այդ հոգեկան տառապանքին մէջ իսկ օրինակ կը հանդիսանային ազգային գիտակցութեան, եւ հայրենասիրութեան Իզմիրի հայութեան համար:

Ա.ճուրդը զոր վարեցին Պ. Պ. Ս. Առաքելեան եւ Կ. Պօտուրեան, 35 վայրկեանի ընթացքին բարձրացաւ 18 հազար ֆրանքի: Այս առթիւ Մի – ութիւնը կը խնդրէ մասնաւոր չնորհակալութիւն – ներ յայտնել բոլոր այն Միութիւններու եւ ան – հատներուն որոնք առատաձեռնօրէն մասնակցեցան ա.ճուրդին ու նպաստեցին անոր յաջողութեան:

Տարօնցիներու այս խնջոյքը իսկապէս հաճելի անակնկալ մը եղաւ, ոգեւորութիւն ու ազգային կազդուրիչ մթնոլորտ ստեղծելով:

Գ. Պ.

կը կատարեն իրենց յարդանքի պարտականութիւ – նը տղբացեալ Գառլոին որ հիմնադիրներէն եղած էր մեր այս սիրած եւ պաշտած միութեան: Դա – տաւորին մէկ սուլիչով մարզադաշտը կը վերս – տանայ իր բնական երեւոյթը Հ. Մ. Ը. Մ.ի պեր – ճախօս լրատուն Պ. Jack կուտայ տեղեկութիւններ խումբերու մասին եւ ահա կը տեղան սրտաբուխ նուէրները: Պ. Պ. Սիմոն Գասպարեան, Պ. Զաթիկ – եան, Պ. Պարգեւ, եւ Պ. ոմն կը նուիրեն հազարա – կան ֆրանք յաղթական խումբին, Պ. Սողոմոն – եան, նախագահը Լիոն Տէսինի մասնաճիւղին 500– ական ֆրանք երկու խումբերուն, Տիկին Էմմէր – եան 500 ֆրանք Լիոն Տէսինի խումբին, Պ. Պօյա – ճեան, Պ. Ղազարեան 500ական ֆրանք յաղթական խումբին, Պ. Մելոնեան 500 ֆրանք առաջին նչա – նակէտը չահող խումբին, Պ. Աւետիսեան 500 ֆրանք երկրորդ նչանակէտը չահող խումբին, Պ. Միհրան 300 եւ Պ. Տէրտէրեան 200 ֆրանք յաղ – թական խումբին իսկ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի հայրիկը Պ. Մուշեղեան, այս անդամ ալ իր լայն օժանդակութիւնը բերած էր մարզահանդէսին յա – ջողութեան: Նախապէս Տիկին Շ. Միսաքեան յատկացուց դումար մը աղքատիկ մարզիկի մը պէտքերը հոգալու համար:

(Մնացեալը յաջորդով) ՎԱՀԱՆ ՇԱՄԼԵԱՆ

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

Երկրորդ ղրուագ մը իր անվախութենէն: Օ – շականի հօր գերեզմանը կը դանուէր քաղաքէն եր – կու քիլոմեթր հեռու, Ողիմպոս լերան սարոյտը, բարձունքի մը կուշտին, զմայլելի դիրքի մը վը – րայ, աքասիաներու ու չաղանակենիներուանտառի մը մօտ: Ջեմ դիտեր, այդ գեղեցիկ միջավայրին հրապո՞յրը թէ իր հօրը կարօտը՝ զինքը կը մղէր դրեթէ ամէն չաբաթ իրիկուն կէսօրուան արձա – կուրդէ վերջ բարձրանալ այդ ճամբայէն վեր, չատ անգամ առանձին ու երբեմն մօրը հետ: Քաղաքէն դուրս այդ ճամբու երկայնքին գրեթէ տասը վայր – կեան սահիպուած էին անցնիլ Մրիմէն նորդաղթած Թաթարներու կայաններուն մէջէն: Այս Թաթար – ները կովկասէն իրենց սրտին մէջ կը պահէին ոխ մը Հայերու դէմ եւ երբ պատեհութիւնը ներկա – յանար, չէին վարաներ իրենց թշնամութիւնը գործնականացնել անցորդ Հայերու վրայ: Ցաճախ Հայոց առաջնորդարանը կը տահիպուէրոստիկանու – թեան պաշտպանութիւնը խնդրել յուղարկաւորու – թեան առեն: Օշական իր մօրը հետ յարձակում կրած էր այդ ճամբուն վրայ ու վիրաւորուած գլուխէն բաւական խորունկ վէրքով մը: Մայրը որոշած էր անդամ մըն ալ չերթալ երեզմանա – տուն, բացի Մեռելոցի օրերէն, երբ պաշտպան – ուած կ'ըլլար թուրք ոստիկաններով:

Օշականի համար կարծես այդ ուխտագնացու – թեան արժէքը աւելի բուռն էր դարձած ու ան – հրաժեչտ: Ամիսներով չարունակ անցաւ անիկա այդ ճամբաներէն առանձին ու ալ ճանչցուեցաւ թաթար հասարակութեան կողմէ անձեռնմխելի: Առաջին օրերուն կուխի կը բռնուէր անոնց հետ, տեղացնելով անոնց գլխուն քարերու տեղատարափ մը: Ուշախ եւ արագաչարժ այս տղան տասնըհինգ տարեկանը դեռ չէր թեւակոխած այդ օրերուն:

Երբ կը ղրեմ այս տողերը, աչքիս առջեւ կու գայ պատուական հայրս իր առատաձեռնու – թեամբ: Ան՝ կէս կանգուն երկայնութեամբ դրա – մի տոպրակը կը բանար եւ մէճիտիէները կը չա – րէր սեղանին վրայ, որպէսզի Օշականի ուզած գիրքերը գնենք: Չօրս այս առատաձեռնութեան շնորհիւ էր որ Պրուսայի պէս տեղ մը ուր հայերէն գիրքը «Աւետարեր»ի պէս թերթն էր միայն, Օ – շական Արեւմտահայ ղրականութեան բոլոր դոր – ծերը կարդաց: Կը կարդար հանդէսները, գրակա – նութիւնը զարմանալի արագութեամբ եւ՝ դոց կ'ընէր:

1899ին աւարտեցինք դպրոցը: Իզմիրցի տէր – տէրին քարոզը չուտ մոռցան եւ բան մը ըրած ըլ – լալու համար այնքան խօսուած տղան ղրկեցին Արմաչի դպրեվանքը: Ես դարձայ իմ գիւղս: Շատ բան չէի սորված, բայց ճանչցեր էի քաղաքը եւ քաղցցին, ու մտած բարձր չրջանակներու մէջ, չափած մարդոց պզտիկութիւնները: Պրուսայի վարժարանէն Օշականի բարեկամութեան համբոյր պիտի պահէի մինչեւ այսօր անփոփոխ:

ՕՇԱԿԱՆ ԱՐՄԱՇԻ ՄԷՋ.— Սիրուած սանն էր Եղիշէ արք. Դուրեանի եւ պաշտպանեալը Թորգոմ վրդ. Գուշակեանի իբրեւ ուչիմ ու ապագայ խոս – տացող աշակերտ: Ցակոբ արտօնուած էր իր դա – սերէն դուրս կարդալ ղրական օտար հեղինակու – թիւններ Դուրեան եպիսկոպոսի անձնական հա – րուստ մատենադարանէն, անոր ընտրութեամբ: Կը ղարգանար իր ղրական ճաչակը սրընթաց: Այլեւս չէր գոհանար արտօնուած գիրքերով, կ'ուղէր մօ – տենալ արգիլուած գիրքերուն: Օր մը գրադարա – նէն կը վերցնէ Ռընանի «Ցիսուսի կեանքը», կը ստիպուի կարդալ գաղտագողի, գիչերները, մոմի մը լոյսին տակ: Այդ աճապարանքին մէջ դժբախ – տութիւնը կ'ունենայ մոմի քանի մը չիթեր կաթե – ցնելու գրքի էջերուն վրայ: Շաբաթ մը վերջ վա – նահայրը երբ թղթատել կ'ուղէ նոյն գիրքը, կը նչմարէ մոմի արատները: Իրարանցում: Կը հար – ցաքննուին Թորգոմ վարդապետէն մինչեւ աբեղա – ներն ու սարկաւագները եւ կը տեսուղուի որ գրքին առեւանգումը կատարուած է տիրացու Ցակորին կողմէ: Կը խրատեն զինքը երկրորդ անգամ այդ յանցանքը չգործել: Ցակոբ հոգ ալ դուրս կուգայ աներկիւղ ու անվերապահ: Կ'արտայայտուի ան – կեղծօրէն թէ ինք վանք եկած է լեզուները սորվելու ու օտար ղրականութիւն կարդալու, եւ ոչ թէ վարդապետ ըլլալու համար: Տղան չխրտչեցնելու համար, միջին ճամբայ մը կը գտնեն: Միջադէ – պէն վերջ Դուրեան եպս. կը տրամադրէ անոր ա – ւելի լայն միջոցներ, որպէսզի կարենայ կարդալ ճոխ գրադարանի բովանդակութիւնը:

Կ'անցնի ամիսներ, տօնի օրերուն հրահանգ կը տրուի բոլոր տղոց որպէսզի պատրաստուին Ս. Հաղորդութիւն առնելու: Նոյն օրը պատարագուող էր Դուրեան եպիսկ. ու տղոց յանձնարարուած էր ծոմ պահել: Մեր Ցակորը որ ձեւականութենէ կը խուսափէր, կը համոզէ իրեն պէս խորհող չորս տղաքներ պատարագի առտուն իսկ վանքի արտե – րէն եղիպտացորեն գողնալով, կր խորովեն կ'ուտեն, ծոմը կ'ուրեն: Իր ընկերներէն մին որ արդէն կիսասարդացած ալ ձեռնադրուած էր, խղճի խայ – թէ բռնուելով, իր գործած մեղքին վախէն լուր կուտայ պատարագիչին, մեղադրելով Ցակորը: Այս վերջինը իմանալով խնդիրը, եկեղեցւոյ պա – հարանին մէջ կը ծեծէ մատնիչ սարկաւագը, որ կ'աղաչէ վարդապետներուն միջոցաւ: Կը բան – տարկեն Ցակորը ու նոյն օրն իսկ կը քաչեն դա – տաստանի: Այլեւս անտեղի էր Ցակորին հոն մնա – լը:

ԳԷՈՐԳ ԶԱԳՐԵԱՆ

նայ լաւագոյնս կարգադրել պարենաւորման խընդիրը քան համայնավարները» :

★ Լուացարարներու գործադուլը կը շարունակուի ապրիլի կէսէն ի վեր : Փարիզի կայարաններու ապրանքի փոխադրութեան բանուորները գործադուլ հռչակեցին 24 ժամուան համար : Կալի եւ ելեկտրականութեան բանուորները կը սպառնան ընդհ. գործադուլ հռչակել ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, եթէ անմիջապէս դադարում չտրուի : Կառավարութիւնը կը ջանայ միջին ճամբայ մը գտնել :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՄԱՆՐԷՆԵՐՈՎ 30 ՏԵՍԱԿ ԱՄՏԵՐ տարածելու համար գաղտնի տեղեկագիր մը պատրաստուած էր Մ. Նահանգներուն մէջ, պատերազմի ընթացքին : Թերթերը կը գրեն թէ տեղեկագիրը տպուած է եւ կը ծախուի հինգ չիլինի : Այնպիսի դիւտեր յղացուած են որ կրնան ոչնչացնել ամբողջ ժողովուրդներ, գերազանցելով հիւլէական ռումբը ...

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ քարտուղարներէն Պոթըոս (համայնավար) վճռապէս հերքեց այն զրոյցները թէ ընդհ. գործադուլ պիտի յայտարարուի ամբողջ Ֆրանսայի մէջ : Հաւանեց թէ կազմակերպութիւնը ուժ պիտի տայ Պ. Ռամատիէի քաղաքականութեան , թէ ներկայ դորձադուլները պարզապէս բողոքներ են հացի տագնապին եւ ապրուստի սղութեան եան. :

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՄԱԱՁՈՒ ԱՆԱՄՈՒՆՆԵՐ հասած ըլլալով Փարիզ, թարմ միս պիտի բաժնուի այս շաբթուս : Գիները կը հաշուեն 300, 320 կամ 350, մինչդեռ կառավարական սակագինն է 250, լաւագոյն տեսակին համար :

ԻՐԱՆԻ ԵՒ Ֆ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ տահմանադրաբար բացարձակապէս փակուեցաւ , պատերազմական նախարարին հրամանով :— Մի քանի միլիոնական ամերիկեան նաւաբաժնին հրամանատարը Իրանի վարչապետին այցելեց ութ սպաներու հետ եւ խորհրդակցեցաւ զինուորական օգնութեան մասին :

ՓԷՐԷՆԻ տեղափոխութեան մասին չըլլած զրոյցները հերքուեցան դատական նախարարութեան կողմէ :

ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆԻ վաճառականներու Դաշնակցութիւնը որոշեց կէսեր չպահանջել Ցունիս 1էն սկսեալ, բացի հիւանդի բուրդէ եւ կարդ մը պիտոյքներէ : Կառավարութիւնը կը քննէ այս խնդիրը : Առեւտրականները կ'ըսեն թէ արտադրութիւնը աւելցած ըլլալով, այլեւս աւելորդ է կէսեր կամ կտրօններ պահանջել եւ թէ կրնան ութ միլիոն ձեռք հասուստ չինել 1947ի ընթացքին :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ փոխարքան Լոնտոն հասաւ ե – դանաւով եւ անմիջապէս վարչապետին ներկայացաւ, խորհրդակցելու համար իշխանութեան փոխանցումի մասին : Անդրիա խոստացած է մէկ տարիէն բնիկ ժողովուրդին յանձնել Հնդկաստանը , բայց բազմաթիւ դժուարութիւններ կան : Փոխարքան կ'առաջարկէ երեք առանձին պետութեանց վերածել Հնդկաստանը :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ֆրանսական չրջանին սահմանադրութիւնը քուէարկուեցաւ կիրակի օր : Քուէարկութեան մասնակցած են երկու միլիոն Գերմանացիներ (70 առ հարիւր) : Մեծամասնութիւն չհաց են քրիստոնեայ–ռամկավարները : Անգլիական , ամերիկեան եւ խորհրդային չրջանները արդէն ընտրած են իրենց խորհրդարանները : Այս բոլոր սահմանադրութիւնները հիմնուած են արեւմտեան սկզբունքներով : Հարաւ. Պաւարիոյ սահմանադրութիւնը կ'արգիլէ պարտաւորիչ զինուորութիւնը :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՑՈՐԵՆԻ ՀՈՒՆՁԻՐ այս տարի հազիւ 40 միլիոն կենդինար (մօտ 4 միլիոն Թոն) կր հաշուեն, մինչդեռ 1946ին 67 միլիոն կենդի – նար էր : Պատերազմէն առաջ հունձքի միջին քանակն էր 75 միլիոն կենդինար :

40.000 ԱՐԱԲՆԵՐ ԵՒ ՀՐԵԱՆԵՐ որոնք զանազան պաշտօններ կը վարեն բրիտանական բանակին զանազան ճիւղերու մէջ, դործադուլ յայտարարեցին , յատկապէս պահանջելով :

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ 1918Ի ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՁՈՀԵՐՈՒՆ

Նախկին պատերազմիկ Հայ Սպայից Միութիւնը ծանուցանում է ի դիտութիւն Փարիզահայութեան որ այս կիրակի, 25 Մայիս, ժամը 11ին, Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւում հոգեհանդիսան պաշտօն պիտի կատարուի, ի յիշատակ 1918ին պատուոյ դաշտում ընկած հայ սպաների, ենթասպանների եւ զինուորների որոնք Սարդարաբադի, Բաշ Աբարանի, Ղարաքիլիսէի եւ այլ պատմական հերոսամարտերում, Սպարապետ Նազարբէկեանի հրամանատարութեամբ, մեր հայրենիքի ճակատագիրը որոշեցին : Այս աւանդական աղօթքին հրաւիրւում են անխտիր բոլոր հայրենակիցները : Մասնաւոր հրաւէրներ ոչ մէկին չեն ուղարկուած :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՏԷՍԻՆԻ մէջ կր տօնուի, 26 Մայիս, Հոգեգալստեան Բ. օրը կէսօրէ վերջ ժամը 3ին : Երեկոյեան ընկերատհամակրական խնջոյք :

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կ'երգէ Օփ. Աստղիկ Առաքելեան :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ, 24 Մայիս, շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի : Կը նախագահէ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՊՕՅԱՃԵԱՆ , կը խօսին ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ , Տրոմի երեսփոխան CAMARADE CARTIER , քաղաքապետ Վալանսի եւ ընկեր Մ. ՄԻՐՋԷ :

Կ'երգէ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Փարիզէն) : Գեղջկական պարեր տոհմիկ տարազներով կապոյտ Խաչի սանուհիներուն կողմէ : Արտասանութիւն, մեներգ եւայլն :

Մուտքը ազատ է

×

ՌՈՄԱՆԻ մէջ, 23 Մայիս Ուր. երեկոյ ժամը 8.30ին :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ մէջ Մայիս 25ին, կիրակի :

Երկու հանդէսներուն ալ պիտի խօսի

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Պիտի երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Փարիզէն) :

Մանրամասնութիւնները յայնորդաբար :

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆԻ մէջ մեծ հանդիսաւորութեամբ կը տօնուի այս շաբաթ՝ Մայիս 24, երեկոյեան ժամը 8ն մինչեւ լոյս, Ռէվիւլիքէնէն – րու սրահին մէջ, 16 rue J. B. David : Նախագահութեամբ ընկեր ՍԻՄՈՆ ՆԱԶԱՐԵԱՆի : Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ : Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

ՇԱՎԻԼԻ մէջ նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» խումբի, այս կիրակի, ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Շավիլի քաղաքապետարանի սրահը, rue Stalingrad:

Կը խօսին ընկերներ ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին, Ռաֆֆի վրդ. խումբի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, կազմութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի : Ժամը 8էն վերջ եւրոպական պարեր , լաւ նուագախումբ : Ճոխ պիւֆէ : Մուտքը 50 ֆրանք :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ մէջ Մայիս 31ին, ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

ԼԻՈՆԻ մէջ Մայիս 31ին, Շաբաթ իրիկուն :

ՓԱՐԻԶԻ մէջ կը տօնուի շաբաթ, Մայիս 31ին, ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Մանրամասնութիւնները յայնորդով :

Ցորեկեւնական չէզ երեկոյթ Ցակոբ Օշականի

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ՔԱՌԱՄՆԱՄԵԱՑ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ

Շաբաթ, 24 Մայիս, իրիկուան ժամը 8.30ին
Salle de la Société de Géographie, 184, Bld. St. Germain

Նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՁՕՊԱՆԵԱՆԻ

Կը խօսին Պ. Պ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ՑՈՎՍԷՓ ՍՎԱՃԵԱՆ, Ա. ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ եւ Գ. ՁԱԳՐԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Դաշնակ ծանօթ արուեստագէտ Պ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆ : Արտասանութիւն՝ ՏԻԿԻՆ ՌՈՒԲԻՆԱ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ ՍԹԷՓՅ, Տիկին Ս. ՆՇԱՆԵԱՆ, Տիկին ՁԱ. ՊԷԼ ԳԱՒՌԻԿԵԱՆ, Օր. ԷՖԻՁԵԱՆ եւ Պ. Ժ. ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ : Երգ՝ Տիկին Ա. ԴԵՒՈՆԵԱՆ եւ Օր. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Մուտքը ազատ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Թորոսեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Թադոր Թորոսեան եւ զաւակները (Սէնթ Էթիէն), եւ պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ, նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ՐԱՖՖԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ :

Օր. Ցաւերժ Թորոսեան , Պ. Պ. Եդուարդ Թորոսեան, Սուրէն Թորոսեան եւ պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որ անձամբ, նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԹԻՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆի, (ծնեալ Տիգրանուհի Աւետիսեան) մահուան առթիւ :

ԲԱՐՁ ՀԱՑՔԻ Հայր. Մխիթեան Փորիզի վարչութիւնը քառասուն հազար ֆրանքի երկրորդ վճարում մը ըրած է Ներդաղթի Հանդանակութեան Ֆրանսայի կեդր. Ցանձնաժողովին, որով յիշեալ Մխիթեան նուիրարերած դումարը կը յանգի հարիւր հազար ֆրանքի :

Գեորգ Զավուշի 40ամեակը

կը տօնուի նախաձեռնութեամբ, ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՕՒԲԵՐԱՆի ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ, Մայիս 25ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2էն կէս դիշեր, Issy les Moulineaux, 45 rue de la Défense, Հայկական դեղէ – ցիկ սրահին մէջ : Կը խօսին Պ. Պ. ԱՐՇԱԿ ՁՕՊԱՆԵԱՆ, ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՐԱՖՖԻ խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, այս հինգշաբթի, 22 մայիս կէսօրէ վերջ ժամը 4ին , Café Noaillesի ներքնասրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ատենապետուհին՝ ՏԻԿԻՆ ՏԻՐՈՒՀԻ ՄԻՍԱՔԵԱՆ :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9.15ին : Կը խօսի ընկեր ԺԻՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ : Նիւթը՝ Ի՞նչ է ազգութիւնը : Հայերէնի դասերը ժամը 7.30էն 8.30, երգի փորձերը 8.30—9 , Sociétés Savantesի սրահը :

ՊՈՄՈՆ–ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի չրջանի ներկայացուցչական ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 5ին Café Noailles :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քաչանի դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին , սովորական հաւաքատեղին :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Մարսէյլի չրջանի ֆութպոլի «Tournoi»ն (Ռ. Ռ. Զ. երրորդութեան բաժակը) մայիս 26ին : Մանրամասնութիւններ յայնորդով

Տր. Կապոյտ Խաչի Օրը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի (իր 19րդ տարեդարձին առթիւ) , 8 Ցունիս կիրակի օր ժամը 3ին, Salle Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, Paris:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ կազմակերպուած Ֆր. Կ.Պ. ԽԱՉի Սէվրանի մասնաճիւղի կողմէ, Ցունիս 15ին , կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30էն 12, Լիվրի Կարկանի քաղաքապետարանի ընդարձակ սրահին մէջ(Salle des Fêtes), կը ներկայացուի Սիպիլի «ՀԱՐՍԸ» նաեւ խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը, եւ անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ : Մուտքը 50 ֆրանք :

Չաղորդակցութեան միջոց.—Eglise Pantinէն առնել 147 թիւ օթոպիւս, իջնել mairie de Livry Gargan :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. «Ընկեր կարօ» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Գիւլպենկեան» խումբին եւ Կապոյտ Խաչին, այս կիրակի 25 Մայիս, Պ. Ն. ՆԱՁԱՐԵԱՆի ապարակին մէջ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն : Խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը «Շանթ» թատերախումբի կողմէ եւ անակնկալներ :

MEUBLES MODERNES PLAQUÉS

Առաջնակարգ կահկարասիներ Salle à Manger, Chambre à Coucher, Cabinet de Travail, Cosy եւ ամէն կարգի աշխատանք գոմանաի եւ փլանի վրայ :

Դիմել՝ Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
65 rue de Perpignan, Maison-Alfort (փլաժի մօտ)

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ
LA CORNE D'OR
5 Rue Montyon, Paris, métro Bonne Nouvelle, Cadet, Montmartre: Tél. Pro. 26-10 եւ 26-11 , : Վարիչն է համակրելի ԹԻՊԵՐԸ :

Հոն պիտի գտնէք աւանդական տաք մթնոլորտ մը, Tzigane նուագախումբի մը երաժշտութեամբ : ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ , ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ :

Սրահը տրամադրելի է նշանտուքներու, հարսնիքներու եւ ամէն տեսակ խնջոյքներու համար : Նախօրօք դիմել նոյն հասցէին :

ԳՈՑ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ :

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: **Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, բաց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Claciène:**

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Ֆաք. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ափրաս. 10 Տօլ.

Jeudi 22 MAI 1947 Հինգշաբթի 22 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5040-Նոր շրջան թիւ 649 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Ինչո՞ւ չէք պատասխաներ ալէկոծ արձակուած յարձակումներուն, որոնք հետզհետէ կը սաստկանան :

= Անարժան են որ եւ է պատասխանի :

— Բայց միտք եւ արիւն կը պղտորեն :

= Իրենց ուղածն ալ այդ է,— ստել, կեղծել, ղրպարտել, երբեմն ալ մատնել կամ սպառնալ, թոյն սրսկել եւ անչնչելի դարձնել մթնոլորտը :

— Ի՞նչպէս պիտի վերջանայ Մարսէյլի ընտրական պայքարը, որ այժմ հրատապ խնդիր է դարձեր :

= Վերջին պահուն Ընտրական Յանձնախումբին հասած զեկոյց մը կը յայտնէ թէ յետադէմ ուած է շրջաններու ընտրութիւնը : Ինչպէս եւ դործնական կարգադրութիւն մը, ներկայ պայմաններուն մէջ :

— Կը կարծէ՞ք որ պիտի համակերպին :

= Եթէ իրենց միտքը բարի է, անշուշտ կը համակերպին : Իսկ եթէ վճռեր են անընդհատ պղտորել ջուրերը, կրնան դժուարութիւններ յարուցանել : Ինդիրը այն է որ այլեւս տարակոյս չեն վերցներ Մայիս 4ի ընտրութեանց առթիւ կատարուած խարդախութիւնները : Ուրիշ ամէն բան մէկդի դնելով, միայն քայ քուէարկութեան եւ տարբեր դատախնդութեանց պատկանողներու մասնակցութեան պարագաները բաւական են չեղեալ հռչակելու այդ ընտրութիւնը :

— Պաշտօնապէս բողոք եղա՞ծ է այդ մասին :

= Այո, եւ Ընտրական Յանձնախումբը նկատի առնելով այդ փաստացի բողոքադիրները, անհրաժեշտ համարած է յետաձգել արուարձաններու ընտրութիւնները : Հակառակորդներն ալ համաձայն եղած են այս որոշման, թէեւ կը չարունակեն աղմկել աշ, ձախ եւ նոր դաւեր սարքել :

— Կաթող· պատուիրակին դի՞րքը :

= Կ'իմանանք, երբ վերադառնայ Լոնտոնէն : Անշուշտ օրը օրին տեղեկութիւն ստացած է անցուդարձի մասին :

— Ձի՞ կրնար միջամտել, յանուն համերաշխութեան եւ զաղութին խաղաղութեան :

= Ինչ տեսակէտ ալ ունենայ, պարտաւոր է համակերպիլ Թեմական կանոնադրին տրամադրութեանց : Մանաւանդ որ բազմաթիւ ապօրինութիւններ գործուած են : Ի՞նչպէս պիտի կրնար անտեսել զանոնք, ապաւինելով իր տիտղոսին :

— Ձէ՞ որ յոյն իրաւասութիւններ ունի :

= Այդ իրաւասութիւնները չեն կրնար անցնիլ տրամադրութեան, արդարութեան եւ օրէնքի սահմանները : Վերջերս կաթող· պատուիրակ մը փորձեց չեղիլ այս տարրական կանոնէն, բայց ի վերջոյ հարկադրուեցաւ տեղի տալ հանրային կարծիքին առջեւ (Թէհրան) :

— Ինչո՞ւ այսքան կառչած են բանկալին, ի լուռ որ երբէք չէին հետաքրքրուեր, քան տակիէ ի վեր :

= Միեւնոյն պայքարն է ամէն տեղ,— ձեռք անցընել բոլոր դիրքերը եւ զաղութները վերածել բանաւոր հօտի : Ամէն բան մէկ աւազանի մէջ հոսեցնել : Թոյլ չտալ որ եւ է անկախ կազմակերպութիւն :

— Չէզոքները չե՞ն հասկնար այս պարագան :

= Կան որ կը հասկնան եւ զգուշութեամբ կը պայքարին : Կան ուրիշներ ալ որ ամբողջ անցուդարձը դիտալով, օրուան հերոսները ճանչնալով հանդերձ չեն ուզեր դէշ մարդ ըլլալ : Միայն Մարսէյլի կամ Ֆրանսայի յատուկ երեւոյթ մը չէ այս :

— Ամէն պարագայի մէջ, չարժումը ուղղուած է Դաշնակցութեան դէմ : Կը թուի թէ պայքարը պիտի չարունակուի նոյն սաստկութեամբ :

= Ոչ մէկ տարակոյս այդ մասին : Ուրիշ բան չսպասցուցաներ իրենց ասիական կատաղութիւնը, որ արդէն հասած է խելագարութեան սահմաններուն : Սեղմերը ամէն իրիկուն Դաշնակցութիւն կը թաղեն թուղթ մրոտելով, դիչերային տքնութեամբ, բայց առտուն նորէն իրենց դիմացը կը դտնեն առոյգ, ծաւալուն եւ արի կազմակերպութիւնը, որ կ'ողբա՛յ վրէնց անյաւակ տպիտութեան եւ անբարոյականութեան վրայ : Ցառաջիկայ կային կը պարզենք այս հարցին ուրիչ մէկ երեսը, ապացուցանելու համար թէ մինչեւ ո՛ւր հասած է անկումը, չնորհիւ ափ մը թշուառականներու :

Եւ այս բոլորը՝ վրրեւ հետեւանք «ի վերուստ» ներչնչուած թելադրութեանց :

Շ·

Ցետագոյն Մարսէյլի երեսփ. ընտրութեանց

ՄՄԲ.— Հարաւ· Ֆրանսայի ընտրողական կեդր· Յանձնախումբի դիւանին ստացած հետեւեալ զեկոյցը, Մայիս 19 թուականով·—

Հարաւ· Ֆրանսայի ընտրողական կեդր· յանձնախումբս, առ ի դիտութիւն կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, Ազգ· Դատաստական ժողովի արձանագրութեան թուականը երկարաձգուած է անորոշ ժամանակի մը համար : Արձանագրութեան փակումը եւ քուէարկութեան ճշդրիտ թուականի որոշումը կեդր· յանձնախումբիս վերապահուած է :

Իսկ այն չրջանները, որ մասնաւոր յայտարարութիւններով արձանագրութեան փակման թուականն որոշած էին, առանց յանձնախումբիս դիտութեան, թող բարեհաճին մեր այս յայտարարութեան համաձայն դասաւորել իրենց գործերը :

Աշխատանքի Դաշնակցութեան պահանջները

Աշխատանքի Դաշնակցութեան վարչական խորհուրդը Գչ· օր միաձայնութեամբ քուէարկեց նոր ծրագիր մը որով կը պահանջէ արտադրութեան պարզեւ հաստատել ճարտարագործութեան մէջ եւ արագ պատասխան կը պահանջէ կառավարութենէն : Ծրագիրը այս առթիւ կը յիշեցնէ նաեւ Աշխատանքի Դաշնակցութեան միւս պահանջները, — 1. Նուազագոյն 7000 Ֆրանք ամսական, 200 ժամուան աշխատանքի համար (փոխանակ 208ի)· — 2. Տուրքէ ազատ համարուած դումարը հաշուեցի տարեկան 84.000 Ֆրանք, փոխանակ 60.000ի :

Վարչական Խորհուրդը մխիթարն ատեն որոշեց չարունակել իր աջակցութիւնը դիներու կըզ ճատման քաղաքականութեան, բայց դիտել կու տայ թէ 10 առ հարիւր զեղչը չի գործադրուիր ուտելիքի հրապարակին վրայ :

Կազի եւ երեկարականութեան բանուորներու գործադուլի սպառնալիքը լրջօրէն կը դրաւնչէ կառավարութիւնը : Նախարարական խորհուրդը երէկ նորէն քննեց այս խնդիրը :

★ Հանրապետութեան խորհուրդի առջի օրուան նիստին մէջ խոսօրէն քննադատուեցաւ հողագործական նախարարութեան գործունէութիւնը : Ընկերվարական պատգամաւոր մը պատասխանելով համայնավարներուքննադատութեանց, յայտարարեց·

— « Ռուսաստանի մէջ ալ միեւնոյն դժուարութիւնները կը տիրեն : Բայց հոն կը գտնէ՞ք մէկ հատիկ քաղաքացի որ այնքան ամբոխավարութիւն ընէ : Դուք ոչ թէ նախարարը, այլ ընկերվարակա նը հարուածել կ'ուզէք :

ԽԱՉԻԿ ՉՈՒԼՖԱՑԵԱՆի ՄԱՀԸ

Ցաւով կ'իմանանք թէ հիւանդանոցին մէջ մեռած է բանաստեղծ Խաչիկ Չուլֆայեան, որ անցեալ կիրակի ծանրապէս վիրաւորուած էր իր ժամադործի խանութին մէջ, դողի մը կողմէ :

Բնիկ Մաղնիսացի, աւարտած էր Պոլսոյ Պէրպէրեան վարժարանը : Իր առաջին բանաստեղծութիւնները հրատարակուեցան Պոլսոյ « Ճակատամարտ»ին մէջ : Փարիզ հաստատուելէ վերջ, տարիներով մեկնաւացած կեանք մը կը վարէր : Դրամատան շրջանին էր որ իրարու հետէ հրապարակ հանեց չորս հատորներ, վերջերս ալ հինգերորդ մը : Կինը, Ֆրանսուհի, այրի կը մնայ երկու զաւակներով : Արձանագրուած էր ներդաղթի համար :

ՈՒՍՈՒՑՉԱՊԵՏ ՉԱՐԵՀ ՇԷՐԻՏՃԵԱՆ, որ տարիներէ ի վեր կը պաշտօնավարէր Ժընեւի համալսարանին մէջ, իբրեւ դասախօս կովկոդի, ականջի եւ քթի հիւանդութեանց, հրաժարած ըլլալով նոյն համալսարանին պատուակալ պրոֆէսէօրի տիտղոսը ստացած է կառավարութենէն : Մեծ համբաւ կը վայելէ ոչ միայն իբրեւ պիտանական եւ բժիշկ, այլեւ իբրեւ երաժշտագէտ : Տարիներով եղած է նախադահ Ջուիցերիոյ դաղութի վարչութեան (այժմ պատուակալ նախադահ) : Ջուիցերիական Համայնադիտարանը կը դրէ թէ «Ջուիցերիոյ թանկագին արժէքներէն մէկն է, չահուած՝ հպատակութեան ճամբով» : Իսկ Տիկին եւ օրիորդ Շէրիտճեան հանրածանօթ երաժշտագէտներ են, երկուքն ալ դասախօս Ժընեւի երաժշտանոցին մէջ :

ԵԹԷ Ամերիկա չօգնէր Թուրքիոյ եւ Յունաստանի...

ԵՐԿՈՒ ԲԱՆԱԿՆԵՐ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ ԿԱՐՍԻ ԱՌՋԵՒ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ տասը օրէ ի վեր Անգլիա կը գտնուէր Հիւսէյին Ճահիտ Եալչընի, խումբ մը երեսփոխաններու հետ, որոնք Անդարա վերադարձան երէկ : Մեկնելէ առաջ ասոր լիսի մը հրապիրելով մամուլի ներկայացուցիչնեբը, թուրք հրապարակագիրը յայտարարած է թէ «երրորդ համաչխարհային պատերազմի մը առեւելցաւ, չնորհիւ Ամերիկայի կողմէ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի տրամադրուած օգնութեան» :

Հիւսէյին Ճահիտի կարծիքով, եթէ Մ· Նահանգներու խորհրդարանը մերժէր նախագահ Թրումընի ծրագիրը — 400 միլիոն տոլարի վարկը — Ռուսաստան կրնար ինքզինքը բաւական զօրաւոր զգալ Թուրքիոյ վրայ յարձակելու համար : Այն ատեն անխուսափելի պիտի դառնար բնդհանուր բախում մը : «Հիմա որ վարկերը քուէարկուած են, Ռուսիա Թուլցուցած է իր ճնչումը Տարտանէլի հարցի մասին» : Հիւսէյին Ճահիտ վստահ է թէ Մոսկուա հասկնալով Մ· Նահանգներու նոր քաղաքականութեան խմաստը, պիտի ընդունի թէ Ամերիկա եւ Անգլիա վճռած են խափանել որ եւ է նախայարձակում : Թուրք խմբագիրը հաստատելով հանդերձ որ ամերիկեան օգնութիւնը զգալապէս «մարքած է մթնոլորտը», կը խոստովանի թէ կարսկ սահմանագլուխը կը մնայ սպառազէն եւ երկու բանակներ դիրք բռնած են դէմ դիմաց : «Թէեւ Անգարայի ռուսական դեսպանը Մոսկուա վերադարձաւ մէկ տարի առաջ եւ մերերկիրը ամէն օր յարձակում կր կրէ, ռուսական անթելլին եւ մամուլին կողմէ, մենք որեւէ չարահամութիւն չունինք Մ· Միութեան հանդէպ : Բայց երբեք պիտի չընդունինք ռուսական միջամտութիւնը մեր ներքին գործերուն մէջ» :

★ Անգարայէն կը հեռագրեն թէ ընդհանուր մաքրագործումի մը ձեռնարկուած է ամբողջ երկրին մէջ, ծայրագոյն ձախակողմեան տարրերուն դէմ : Պոլսոյ եւ Անգարայի թերթերը բուռն պայքար մը կը մղեն այն ուսուցիչներուն դէմ որոնք համայնավարական հակումներ ունին :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Ապահովութեան խորհուրդին Գչ· օրուան նիստին մէջ, ամերիկեան պատուիրակը ամբաստանեց Պուլկարիան, Եուկոսլաւիան եւ Ալպանիան թէ կ'արհամարհեն Միացեալ Ազգերու հեղինակութիւնը, մերժելով դադարեցնել Յունաստանի սահմանագլուխի քննիչ յանձնաժողովին : Պատուիրակը «անթոյլատրելի» կը դտնէ այս դիրքը : Այս առթիւ յունական պատուիրակն ալ դանգատեցաւ թէ համայնավարները ընչում կր բանեցնեն :

ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ ԱՑՕՐԷՆ ՆԵՐԳԱՂԹ դէպի Պաղեստին քաջալերելու համար, հանգանակութեան կոչեր կը հրատարակուին ամերիկեան թերթերուն մէջ : Ուոչինկթընի անգլիական դեսպանը այս առթիւ բողոքադիր մը ուղղեց ամերիկեան կառավարութեան :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ անգլիական եւ ամերիկեան չընչանեբուն գինուորական կառավարիչները աղդարարեցին Գերմաններուն որ կարճ կապեն գանգատները եւ իրենք ալ օգնեն պարենաւորման,«տաժանքով եւ քաջութեամբ» : Մասնաւոր քննիչներ նչանակուած են, դիղուած պաչարները երեւան հանելու համար :

ԱՓԷՆԲի Մէջ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԹԵՑԱՆ երկու գերման զօրավարներ, Պրունօ Պրաուերը եւ Ֆրիտրիխ Միւլերը, իրրեւ պատերազմի ոճրագործներ : Առաջինը կրեմէի գինուորական կառավարիչն էր 1942էն 1944 մարտ, երկրորդը՝ իր օգնականը :

ՊՈԻԼԿԱՐԻՈՑ համայնավար վարչապետը, Պ· Տիմիթրով, կոչ մը ուղղելով բանուորներուն, յայտարարեց թէ անոնք որ նախապատերազմեան կենցաղի վերահաստատման կը սպասեն, պարզապէս իրենք դիրենք կը խաբեն :

ՄԱՌԻՇԱԼ ԺՈՒԿՈՎ 15 տարի բանտարկութեան դատապարտուած է, կ'ըսէին կարդ մը թերթեր : Ճշդուեցաւ թէ խնդիրը կր վերաբերի նոյն անունով պուլկար զօրավարի մը, եւ ոչ թէ խորհրդային մառէչալին :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ երեք մեծ դրամատուներ, «Տէօյչէ Պանք», «Տրէզտներ Պանք» եւ «Քոմմերց Պանք» լուծուեցան ամերիկեան իչխանութեանց կողմէ : Այսուհետեւ պիտի գործեն մխայն իրենց շրջանին մէջ, նոր վարչութեամբ :

ԻՐԱՆԻ քարոզութեանց նախարարը հաստատելով խորհրդային սահմանագլուխին փակումը, ըսաւ թէ կառավարութեան նպատակն է խափանել կասկածելի տարրերու մուտքը : Ատրպատականի նախկին կառավարութեան կուսակիցները որոշ գործունէութիւն կը ցուցնեն, բայց կառավարութիւնը վստահ է իր ուժին վրայ : Շահը Ատրպատ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԿԱԹՈՂ· ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ Արտաւազդ արք· Սիւրմէեան, որ բժշկական գործողութեան մը ենթարկուած էր Լոնտոնի մէջ, ապաքինած ըլլալով, Մանչեսթըր գացած է :

Գիւլիզարի դատավարութենէն մինչեւ Թանասորի արշաւանքը

Կէս դարէ աւելի, գրեթէ 57 տարի է անցած այն օրերէն երբ իմ պատանի հասակիս մէջ ներկայ դառնուեցայ Գիւլիզարի եւ Մուսա Պէկի դատավարութեան: Ճիւաղ Քիւրտը իր ոճնական հագուստներով, գլխուն գոյնզգոյն մետաքսեայ չալման կապած, մէջքին զանազան գոյնով գօտին փաթթած, առեանին մէջ նստած կը սպասէր, մինչդեռ Գիւլիզար միւս կողմը անխօս, դառն արցունքներ կը թափէր: Հազիւ 18 տարեկան, իր գեղջկական հագուստին մէջ իր անմեղութեամբ կը փայլէր:

Այդ օրը Պոլսոյ գրեթէ ամբողջ հայութիւնը իրարանցումի մը մէջ էր: Ամէն դասակարգի մարդիկ լեցուեր էին սրահը, իմանալու «արդարա – դատ» Թուրքին վճիռը: Դատասրահին դուրսը, մուտքին ամբողջ երկարութեամբը մեծ տարածութեան մը վրայ հոծ բազմութիւն մը խռնուած էր: Ներկանելու խանդավառութիւնը աննկարագրելի էր ,երբ եօթը դատաւորները ներս մտան: Ատեանը բացուելով, դատաւորը հարցուց ճիւաղին. — Գիտէ՞ք որ դուք ամբաստանուած էք թէ արատաւորած էք Գիւլիզարի պատիւը:

— Ես այդպիսի արարքի մը մէջ չեմ դտնուած այդ աղջկան հետ:

Մինչդեռ անդին, Գիւլիզար դառն արցունք – ներ կը թափէր. երբ վայրկեան մը իր համբերութիւնը չկրցաւ զսպել, հեկեկալով պոռաց անոր ե – րեսին.

— Անպիտան հրէ՛չ, դուն աղաւտեցիր իմ պատիւս, դաղա՛ն, վայրենի՛...

Անչո՛ւշտ, դժուար էր վկաներ ճարել: Եթէ նոյնիսկ վկաներ գնաուէին, Քիւրտին կողմնակից – ները պիտի րլլային եւ անոնք երբեք չէին վկայեր իրենց պէկին դէմ, մանաւանդ երբ գոհր կեավուր աղջիկ մըն էր, անկարեւոր իրենց համար: Կեավուրի մը վկայութիւնը կարեւորութիւն չունէր:

Դատաւորները սովորական քանի մը հարցումներէն վերջը, խորհրդակցութեան՝ Մօտ կէս ժամ վերջ վերադարձան եւ բաղմեցան իրենց տեղերը: Մինչդեռ ամբաստանեալ հրէշը, կար – ծես կանխաւ վատահ իր անպարտ արձակուելուն վճռին: Ժպիտներ կը սփռէր իր շուրջը:

Հայ հասարակութիւնը այդ րոպէին իրարանցումի մը մէջ, կը սպասէր անհամբեր թէ ի՛նչ պատիժ պիտի տային ամբաստանեալին: Եւ ահա լսեցին խայտառակ, անարդար հոդեբանութեան մը վրայ հիմնուած վճիռը.— «Քանի որ այդ Մուսա պէկը ամբաստանելու հիմնաւոր պատճառ մը չկայ, եւ վկաները կը պակսին, Մուսա պէկ ան – պարտ կ'արձակուի»: Այս էր վճիռը:

Ներկաները սկսան բողոքի ձայներ բարձրացնել ամէն կողմէն:Իրարանցում,պոռալ,չչուկ այն աստիճան որ պահապանները սկսան բռնի հեռացնել բազմութիւնը: Փողոցին մէջ ալ փոքրիկ խմբակներ կը վիճէին, երբ ոստիկաններն ալ ցրուեցին ամբոխը:

Այդ էր որ առիթ տուաւ Պոլսոյ մէջ ալ արթնցնելու յեղափոխական միտքը:

Շատ չանցած, ռուսահայ, աղնիւ աղգասէր մը, Վարդ Պատրիկեան, քանի մը ընկերներու հետ դիմեց Գում – Գափուի Հայոց պատրիարքարանը, Աշըղեան պատրիարքին եւ ստիպեց անոր որ ի – րենց առջեւն անցնի, միասին երթալու համար Համիտի պալատը եւ բողոքելու թրքական հայա – հալած արարքներուն դէմ, որոնց մասին լուրեր կը հասնէին Հայաստանի խորերէն:

Երբ Աշըղեան մերժեց այս առաջարկը, այն համոզումը դոյացաւ թէ այդ թրքասէր պատրիարքը անտարբեր էր ժողովուրդին ցաւերուն:

Այս էր պատճառը որ քանի մը անձնուէր Հայեր, մահափորձ մը կատարեցին այդ անարժան եկեղեցականին վրայ, բայց անյաջող:

Արդ, 90ական թուականի տարին էր որ ծնունդ առին յեղափոխական կազմակերպութիւնները ո – րոնց մէջ էր նաեւ Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը:

Ամէն կողմ բանտերը կը լեցուէին ամէն դասակարգի պատկանող հայ անհատներով, բաւ – կան էր որ իր անունը եաման վերջանար:

Ոստիկան մը, ճամբան քալած ժամանակդ կը հարցնէր.— Անունդ ի՞նչ է: Ան կանխաւ դիտէր որ հարցումը Հայու մը կ'ուղղէր: — Քոմիսէր պէյ սիզի իստէօր: Ուղղակի ոստիկանատուն եւ անկէ ալ կեդրոնական բանտը կ'առաջնորդուէր:

Ամէն կողմ դաղտնի ոստիկաններ, ծպտեալ լրտեսներ: Դժբախտաբար Հայեր ալ գտնուեցան, դաւաճան, սուր անհատներ,որոնք Թուրքերէն դրամ չորթելու նպատակով, մասնեցին իրենց ազգակից – ները, նոյնիսկ մտերիմ ընկերները: Բայց գրեթէ ամէնքն ալ պատժուեցան վրիժառու դնդակով:

Այդ օրերն էր որ երեւան եկաւ Մամբրէ անուն հայատեաց վարդապետ մը, որ կը փայլէր իր ստորնութիւններով, Պոլսոյ ոստիկանական վարչութեան մէջ: Առանձնայու իր վեդարէն, իր դաւաճանութիւններով ամէնակարեւոր դերի մը մէջ էր: Իր որոշումները անժխտելի էին եւ այդ առիթ մըն էր իրեն, անմեղ անհատներէն դրամ չորթելու համար:

Թրխպատում

ԽՄԲ.— Պոլսոյ *Սօն Սաաթ* թերթին նիւ եորքի թղթակիցը, Ճէհտի Շահինկիրայ, շոնդալից պատմութիւն մը կը հրատարակէ հայկական «Քոնկրէս»ի մասին (իբրեւց բառով), հետեւեալ խորագիրներուն տակ.— «Ի՞նչպէս մտայ թշնամի գիծերու մէջ, — Աշխարհի Հայերու համաժողովին ներքին ծալքերը»(9 *Մայիս*).— Կը հրատարակենք իբրեւ զուարճալիք.—

— «*Մտայ վերջապէս թշնամի դիծերուն մէջ: Օրերէ ի վեր ճեռնարկներ կը կատարէի այս ուղղութեամբ, բայց անօգուտ: Հայ մը, որ խոստացած էր մուտքս ապահովել համաժողովին մէջ, վերջին պահուն երեսը պահեց ինձմէ: Ժողովին օրը, գացի ուղղակի Էսթօրիա հոյակապ պանդոկը, եւ խառնուեցայ հարիւրաւոր մարդոց բազմութեան: Հեռաձայնի պաշտօնեային հարցուցի թէ Հայկական Համաժողովը ո՞ւր կը դումարուի: Պատասխանեց թէ դիւաններու յարկաբաժիններ պէտք է դիմել, հոնկէ կարելի է տեղեկութիւն ստանալ: Սկսայ բարձրանալ այս պերճաշուք պանդոկին սանդուղներէն, ուր թագաւորներ, հանրապետութեան նախագահներ եւ աշխարհի ա – մէնէն նշանաւոր հարուստները իջեւանածնեն:Լայն ու չքեղ սրահներու թանկարժէք գորգերուն վրայէն յառաջացայ:Անցայ վարչութեան սրահէն, ուր Նիւ Եորքի սակարանի գիներուն հետեւելու համար հաստատուր մարդիկ նստած էին եւ կը դիտէին պատին վրայ փոխուող թուանշանները: Հասայ վերջապէս լայն ննջասենեակ մը, ուր երկու սպասեակներ վիթխարի հայելիներու փոշիները կ'առնէին: Մէկուն հարցուցի թէ Հայկական Համաժողովը ո՞ւր կը դումարուի:*

Սանկ երեսս նայեցաւ, յետոյ հայհրէն բաներ մը ըսաւ: Ես ալ ընդհակառակն հարցուցի թէ հայհրէն դիտէ՞ արդեօք: Մտմտաց.«հէ՛»ըսաւ եւ յետոյ գրպանէն թուղթ մը հանելով, ճամբան բացատրեց:

— *Ուրկէ՞ կուգաս, հարցուց:*

— *Խոթանպուլէն, պատասխանեցի, եւ իսկոյն ըսի որ Թուրք եմ, որպէսզի դիս հայկական պատդամաւոր չկարծէ: Ելայ չորրորդ յարկ ուր դրան առջեւ սիրուն ու գրաւիչ աղջիկ մը նստած էր: Դրան վրայ կախուած էր հայկական կոմիտէին գուցատախտակը: Ես հաճելի ասուլիս մը ունեցայ աղջկան հետ, եւ կրնար ըլլալ որ ներս մտնելէ վերջ ողջ դուրս չելլէի: Ապահեպատ դրան առեւէն, ուրուագիծեր կը պտտէին, դուռը բացի եւ ջաղացքին վրայ յարձակող Տօն Քիշոթի մը պէս ներս մտայ:— Ես Թուրք եմ, Թուրք լրագրող մըն եմ, ըսի: Անմիջապէս լռեցին եւ քանի մը հոգի Թրքերէն բառեր մռմռալով քովս եկան: Ակամայ ընդունեցին եւ իրիկուան 7ին հրաւիրեցին ղիս:*

Այսպէս ուրեմն, պիտի լսէի չարախօսութիւնները,գրպարտութիւններ Թուրքիոյ հասցէին եւ ճարահատ պիտի հանդուրժէի անոնց: Իրիկունը դարձեալ պանդոկ դացի:Բոլոր վերելակները 17րդ յարկը կը բանէին: Հաւաքոյթը պիտի սկսէր մեծ հացկերոյթով մը, հետզհետէ կուգային տիկին – ներ, փառաւոր Հայեր, որոնք ոսկի շղթաներ կը կրէին: Լրագրողներու համար պատուոյ սեղան մը դրած էին, գիս հոն նստեցուցին, տասը հոգի է – ինք, մին Քալիֆօրնիացին եկած հայ պատգամաւորը, միւսներն ալ համայնավար լրագրողներ:Հոն ուր արքեպիսկոպոսը նստած էր, եւեւի պատին վրայ քարտէս մը կար, որ ցոյց կուտար Էրզրումը, Տրապիզոնը, Կարսը, Արտահանն ու Պիթլիսը: Շրթայ մը օղակած էր այս հողերը, եւ անոնց վրայ մահիկաւոր կղպանք մը գծուած էր: Քարտէսը կը ներկայացնէր երեւակայական Հայաստանը : Կրնաք երեւակայել կացութիւնս , կը դտնուէի հաղարէ աւելի Թուրքի թշնամիի մէջ : Պահ մը վերջ յարձակողականը պիտի սկսէր մեզի դէմ, եւ երբ հասկցան որ ես Թուրք եմ, զարմացան եւ ապչեցան:

Ճաշի ժամը հնչեց, քահանայապետը աղօթքը րրաւ,բայց պատառները կոկորդս կը մնային: Մի՛ զարմանաք, երբ ըսեմ թէ բան չկերայ: Ճաշէն վերջ, համաժողովը սկսաւ, նախ ամերիկեան քայլերգը երգեցին, յետոյ Ելիզա Գասպուլեան անուն լերդը երգեց հայ աղջ. քայլերգը: Ծօսք առաջ Հայուհի մը երգեց հայ աղջ. քայլերգը: Ծօսք առաջ Ամերիկահայերու միութեան նախագահ Մարք Շահինեան : Քանի մը նախադասութենէ վերջ յուզումը սաստկացաւ, կը պատրաստուէր յարձակիլ մեզի դէմ, բայց ճայնը խեղդուեցաւ: Բացատրեց համագումարին նպատակները եւ չմոռցաւ բամբասել Թուրքիան :Ըսաւ թէ Թուրքիոյ Հայերը փճացան տուրքերու տակ, Թուրքերը ամէն առթիւ բնաջնջեցին Հայերը, քսան տարիէ ի վեր Թուրք կառավարութիւնն ու Թուրք ժողովուրդը դուրսմներով խռչտանգեցին Հայերը:

Այսպիսի սուտեր դլորեց ահաւասիկ, եւ ինքն ալ հաւատալով իր յերիւրանքին, ըսաւ.— Ի հե – ճուկս ամէն բանի, Հայկ. Դատը պիտի յաղողի: Քեմոյ բեմ բարձրացաւ Փրոֆ. Տատուրեան, եւ ներկայացուց արտասահմանէն եկած պատուիրակները: Պելժիոյ պատգամաւոր Տոքթ. Պետրոս Նորատեան Հայերէն բաներ մը ըսաւ: Ռումանիայէն եկած Արթին Պահեան պոռաց ու պոռաց, ի վերջոյ ծափահարուեցաւ:

Ատիս Ապեպայէն եկած էր Սամուէլ Պետնիլեան, կարճահասակ եւ ակնոցաւոր, որ եթովպիոյ Թագաւորին դովքը հիւսեց եւ անոր հովանաւորին տակէն խօսեցաւ: Գոմարանեց Նեկիւսին հայասիրութիւնը եւ ողջոյններր հաղորդեց:

Քեմոյ ներկայացուեցան Ճէրեան, Ապտալեան եւ Պապօեան, որոնք նոյն օրը Սուրիայէն եկած էին օդանաւով, եւ որոնք ցոյց տրուեցան նաեւ իբր Թուրքիոյ Հայերու ներկայացուցիչ:

Կարդը եկաւ ծերակուտական Զարլս Թօպիի, որ ճիշտ Հ. Ճահիճ նկարչի կը նմանի: Այնքան կը նմանի որ երբ գինքը տեսայ պատուոյ սեղանին առջեւ, զարմացումէս չուտրեցայ: Թօպի իր կուռ ճայնով խօսիլ սկսաւ, այսինքն իր դերը կատարեց, եւ իբր վարձատրութիւն աշխարհի Հայերուն պատուակալ նախագահ հռչակուեցաւ: Հայրենադուրկ պետութիւններու նախագահներուն վրայ հատ մըն ալ աւելցաւ այսպէս:

Ուշադրութիւն րրի, գրեթէ բոլորին աչուըները կարմիր կր տեսնէին աշխարհր : Մաղթենք որ ժամանակի ընթացքին վարդագոյն տեսնեն : Գիտէ՞ք թէ Թուրքիոյ Հայերր ինչպիսի թերթեր կը գրկեն այստեղ: Կր գրկեն մեր այն թերթերը, որոնք դէպի ձախ հակող նաւակներու պէս առատաս կը բանան հովին դէմ, եւ երգիծանքի փոխարէն ծիծաղելի բաներ կը գրեն, Հայերը այսպիսի թերթեր կը գրկեն ահաւասիկ, իբր նախնիք իրենց կործանարար գործունէութիւններուն: Անոնց յերիւրանքներր մատի վաթթոց ըրին այստեղ եւ իմ երեսիս տուին իբր վաւերաթուղթ. ինչո՞ւ մեր լաւագոյն գործերը արտասահման չենք գրկեր, եւ Թոյլ կուտանք որ այսպիսի գրգռիչ հրատարակութիւններ երկրէն դուրս ելլեն:

Ժողովին երկրորդ օրը նորէն դացի եւ նորէն յաձախում մեղի դէմ: Սուտ եւ գրպարտութիւն: Ալ անհետաքրքրութեան վարժուեր էի եւ իրենք ալ քովս

Պէտք է խոստովանիմ որ ես իմ ազատութիւնս անոր կը պարտիմ, այդ մատնիչ կղերականին : Զիս ալ օր մը, առանց որեւէ պատճառի ոստիկանատուն տարին, անկէ ուղղակի վերատեսչութիւն, չնայելով որ դեռ պատանի մը, «յեղափոխութիւն» բառին նշանակութիւնն իսկ չգիտէի: Զիս պիտի դատապարտէին իբրեւ յեղափոխական եւ խռովարար մը:

Մօտաւորապէս երկու տարիս բանտարկուած մնացի, մինչեւ որ իմ կարդս դար հարցաքննութեան: Մտնողներս միջոց մըկը վնտռէին գիս ազատելու այդ քաոսէն: Ես դեռ 17 տարեկան, անփորձ եւ անվարժ, լինկած էի հազարաւոր բանտարկեալներու մէջ ուր կային անմեղներ ինչպէսեւ Թուրք, Ցոյն եւ ուրիշ ազգի ոճրագործներ:

Հայրս առիթ մը դտած էր ներկայանալու այդ դատաճան Մամբրէին,եւ իրեն խոստացած էր որ, վարձատրութիւն մը, եթէ գիս ազատէր բանտէն: Շատ չանցած այդ «ամէնակարող» Մամբրէն գիս կանչեց իր քովր եւ ազատել տուաւ անմիջապէս, թէեւ ինձ համար դաղտնիք մնաց անոր խօսակցութիւնր ոստիկանական գլխաւոր տեսչին հետ:

Այժմ ես ազատ էի, բայց իմ ներքին, հոգե – կան խռովքս հանդիստ չէր ձգեր գիս: Համիտեան սուր քաղաքականութիւնը, հալածանքը հայ տարրին հանդէպ կը տանջէին միտքս: Այլեւս չէի կրնար չնչել այդ մթնոլորտին մէջ, եւ վճռեցի հեռանալ:

Հայրս համամիտ չէր որ պատանի տարիքիս մէջ երթայի օտար երկիր մը, ցարական Ռուսաստանը, բայց նկատելով որ սեւ ամպեր կր սպառնան Հայերուն, մեւնոյն ժամանակ գիտնալով իմ կրակոտ բնաւորութիւնս, հաւանեցաւ :

Այդ ժամանակները մասնաւոր խստութիւններ չկային անցագիր հանելու: Բացի Ռուսիայէն, աշխարհիս բոլոր երկիրները կարելի էր այցելել առանց որեւէ ձեւակերպութեան: Բայց քանի որ իմ նշանակէտս Ռուսիան էր, կողմնակի տեղեկութիւններ առած էի: Գիտէի որ մեր ռուսահայ գաղթայրները սկսեր էին հետաքրքրուիլ Տաճկահայաստանի մէջ դործուած վայրագութիւններով եւ ուսումնասիրութիւններ կը կատարէին:

Պրագիրս իրականանալու մօտ էր, երբ ծնողքս պատրաստեց իմ ճամբորդութեան անցագիրս եւ որոշեց որ երկու օր վերջ մեկնիմ Օտեսա, իբրեւ ուսանող: Հետեւեալ օրր ռուսական«Շիդաչեւ» նաւը գիս պիտի տանէր երեք օրէն այդ քաղաքը: Այդ ժամանակները դեռ գոյութիւն չունէին ա – րագընթաց նաւեր:

Այդ երեք օրր անընդհատ ալեկոծութեան մէջ էր ծովը: Կեանքիս մէջ առաջին անդամն էր որ ծովային երկար ճամբորդութիւն մը կ'ընէի : Նաւաստիները հիւանդացած էին, իսկ ես առանձին հրճուանքով եւ անտարբեր կը դիտէի ալիքներու ահաւոր պայքարը:

ԽԱՆԱՍՈՐՑԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՓԵՏՐՈՒԱՐ (Յունաց) — Իրանի տարածքում ռուսական զորքերի ներկայությունը Իրանի շրջանում ստեղծել է լուրջ անհանգստություն Անգլիայում, որտեղ կարծում են, որ Ռուսաստանը ձգտում է Իրանում ստեղծել իր ազդեցության գոտին։ Ինչպես հայտնի է, Իրանի հարցը քննարկվելու է Ազգերի լիգայի նիստում։ Ֆրանսիական մամուլը կարծում է, որ Անգլիան ստիպված կլինի հրաժարվել Իրանում իր ազդեցության գոտուց։

★ «Ոսո Սաաթ» իր վերջին համարում գրում է, որ Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Ստրեսեմանը Ժնևում հայտարարել է, որ Ռուսաստանը չի ցանկանում միջամտել Իրանի գործերին։ Ստրեսեմանը հայտարարել է, որ Ռուսաստանը ցանկանում է Իրանի հետ ունենալ բարեկամական հարաբերություններ։

Ամերիկյան հայտնի գործիչ Ռոբերտ Լաֆոլետը հայտարարել է, որ Ամերիկան չպետք է միջամտի Եվրոպայի գործերին։ Ամերիկան պետք է ունենա միայն առևտրական հարաբերություններ Եվրոպայի հետ

Շաբաթ, **24** Մայիս, իրիկուան ժամը **8.30**ին
Salle de la Société de Géographie, 184, Bld. St. Germain

Յոբելեւեանական շքեղ երեկոյթ Ցակոբ Օշականի

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՑ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ

կը խօսին Պ. Պ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ՑՈՎՍԷՓ ՍՎԱՃԵԱՆ, Ա. ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ եւ Գ. ՉԱԳՐԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Դաշնակ ծանօթ արուեստագէտ Պ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆ : *Արտասանութիւն՝* ՏԻԿԻՆ ՌՈՒԲԻՆԱ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ – ՍՕՓԻՑ, ՏԻԿԻՆ Ս. ՆՇԱՆԵԱՆ, ՏԻԿԻՆ ԶԱ. – ՊԻԼ ԳԱՌՆԻԿԵԱՆ, Օր. ԷՖԻԶԵԱՆ եւ Պ. Ժ. ՓԱ–ԼԱՄՈՒՏԵԱՆ : *Երգ՝* ՏԻԿԻՆ Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Օր. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Մուտքը ազատ է :

տական պիտի այցելէ Մայիս 24ին : *Իր առաջին այ–ցելութիւնն է այս : Թէհրանի խորհրդային դէս – պանը ետ կանչուած է, իբրեւ թէ առողջական պատճառներով :*

ՑՈՒԼԻՍ 1ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ *պիտի ընդունի կարգ մը պարենաւոտմսեր :* E *տոմսը պիտի տրուի մինչեւ* 4 *տարեկան,* J2՝ 4—10, A՝ 10էն 21, M*ը՝* 21—70, V*ը* 70էն *վեր տարիքներու համար : Պիտի ընդունի* J1, J2, J3 *եւ* C (*հողագործներ*) *տոմսերը :*

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹՅԱՒ *դատաւոր մը, փէյո Մառշա, Սպանիոյ սահմանագլուխին մօտերը : Ամբաստանուած էր իբրեւ պաշտպանը եւ մեղա–կիցը հռչակաւոր Եսվանովիչի, որ չէ ձերբակալ–ուած տակաւին :*

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՉԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ 23.000 *զաւակ – ներ ձգած են աչխարհի ամէն կողմը, համաձայն պատերազմական նախարարութեան տեղեկագրին : Ասոնց* 550*ը սեւամորթներէ ծնած են :*

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻ *մասին նոր վիճաբա – նութիւն մը տեղի ունեցաւ Ազգահովութեան խոր – հուրդին մէջ : Խորհրդային պատուիրակը նորէն պահանջեց օրէնքէ դուրս հռչակել այդ դէնքը, յայտարարելով թէ Մ. Նահանգները չեն կրնար երկար առեն պահել անոր մենաշնորհը : Ցետոյ ը–սաւ թէ համաձայն է միջազգային հսկողութեան, պայմանաւ որ քննիչները միայն հիւլէական ուժի դործածութիւնը սուուգեն, առանց միջամտելու պետութեան մը ներքին գործերուն :*

ՏԱՍԸ ՏԱՐԻ *թիապարտութեան եւ քսան տա–րի բնակութեան արգելքի դատապարտուեցաւ Հայ մը, Սերժ Շիլմանեան, որ ամբաստանուած էր իբրեւ դող ինքնաշարժներու եւ որ դէնք պարպած էր ոստիկաններուն դէմ :*

ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ ՄԵՌԱԻ *մեծ դիտնական մը, Սըր Ֆրետէրիք Հոփքինս, որ կը համարուի հեղի–նակը կենսանիւթերու դիւտին «վիթամին» :* 86 *տարեկան էր եւ Նոպէլեան մրցանակ չհասած :*

163 ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՁՕՐԱՎԱՐՆԵՐ, *սպաներ եւ ենթասպաներ պատուանշաններ եւ չքանշաններ ստացան «օդանաւային նոր արհեստապիտութեան մը տիրացած ըլլալով» : Ա՛ւ այժմ գաղտնի կը պահուի այդ արհեստագիտութիւնը (թէքնիք) :*

ԾԱՆՐ ՏՈՒԳԱՆՔԻ *մը դատապարտուեցաւ Պերլինի ռուսական չրջանի դերման թիրքը, որ անարգած էր Ֆրանսայի վարչապետը, Ֆրանսա – կան վերջին փոխառութեան առթիւ, հետեւեալ մակագրութեամբ.— «Տոլարով պարզեւ Պ. Ռա – մատիէի» :*

ԵՐԿԻՆՔԷՆ ՀՐԵԱՆՆԵՐ *կ'իջնեն Պաղեստին, անկարգներով : Հրէական աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ չատեր յաջողած են արդէն եւ ուրիշներ ալ պի–տի հասնին անընդհատ :*

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԷՆ *չատ աւելի զօրաւոր դիւտ մը կ'ուսումնասիրուի Մ. Նահանգներու դիտնականներուն կողմէ : Այս նոր դէնքը կը բաղ–կանայ... ամպերէ, որոնք հակառակ արդիւնք ալ կրնան ունենալ, իրենց եկած տեղը վերադառնա – լով փոթորիկի ճնշումին տակ :*

Շաւիլի Հայ եկեղեցական ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ, այս Հոդեզալստեան օրը, Ս. Մաուռւի օծման տարեդարձի առթիւ, մասնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի եւ հոգե–հանգստեան պաշօն պիտի կատարուի, Շաւիլա – բնակ բոլոր հայրենակիցներու հոգեհանգս–տեան համար : Մաուռւին մէջ Ս. Պատարագի արարողու – թիւն կը կատարուի ամէն 15 *օրը անդամ մը :*

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1918Ի ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՁՕՀԵՐՈՒՆ

Նախկին Պատերազմիկ Հայ Սպայից Միու – թիւնը ծանուցանում է ի դիտութիւն Փարիզահա–յութեան որ այս կիրակի, 25 Մայիս, ժամը 11ին, *Ս.Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցում հոգեհանգստա–եան պաշօն պիտի կատարուի, ի յիշատակ* 1918ին *Պատուոյ դաշտում ընկած հայ սպաների, ենթաս – պանների եւ զինուորների որոնք Սարդարապատի, Բաչ Աբարանի, Ղարաքիլիսէի եւ այլ պատմական հերոսամարտերում, Սպարապետ Նազարբէկեանի հրամանատարութեամբ, մեր հայրենիքի ճակա – տագիրը որոշեցին : Այս աւանդական աղօթքին հրաւիրուում են անխտիր բոլոր հայրենակիցները : Մասնաւոր հրաւէրներ ոչ մէկին չեն ուղարկուած :*

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՏՒՍԻՆի մէջ կր տօնուի, 26 Մայիս, Հոդեզալստե–եան Բ. օրը կէսօրէ վերջ ժամը 3ին : *Երեկոյեան ընկերահամակրական խնջոյք :*

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կ'երգէ Օր. Աստղիկ Առաքելեան :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ, 24 *Մայիս, չաբաթ իրիկուն, ժամը* 8.30ին, Salle des Fêtes*ի մէջ :*

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմի – տէի : Կը նախագահէ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՊՕՅԱՃԵԱՆ, *կը խօսին ընկեր Հր. ՍԱՄՈՒԷԼ, Տրոմի երեսփո – խան* CAMARADE CARTIER, *քաղաքապետ* Bourg - les - Valence*ի եւ ընկեր Մ. ՄԻՐՋԷ :*

Կ'երգէ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (*Փարի – զէն*) : *Գեղջկական պարեր տոհմիկ տարազներով կապոյտ Ասչի սանուհիներուն կողմէ : Արտասա – նութիւն, մեներդ եւայլն :*

Մուտքը ազատ է

×

ՌՈՄԱՆի մէջ, 23 Մայիս Ուր. երեկոյ ժա – մը 8.30ին :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ մէջ այս կիրակի ժամը 3ին, Sacré Coeur*ի սրահին մէջ : Պիտի խօսին ընկեր Հր. ՍԱ–ՄՈՒԷԼ եւ քաղաքացի* BOISSIEU (S. F. I. O.) : *Ներ–կայ պիտի ըլլան՝* Dr. Martin, *Կրընոպլի քաղաքա – պետ, Ֆրանսայի ընկերվարականները, ընկերվա–րական կիներն ու երիտասարդները : Ներմուծգե–դարուեստական բաժին, պիտի երգէ Օր. Ա. ԱՌԱ–ՔԵԼԵԱՆ : Մուտքը ազատ է :*

Երկու հանդիսներուն ալ պիտի խօսի

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷնի մէջ մեծ հանդիսաւորու – թեամբ կը տօնուի այս չաբաթ՝ Մայիս 24, *երե – կոյեան ժամը* 8էն *մինչեւ լոյս, Ռէսթիւալիքէննե – րու սրահին մէջ,* 16 rue J. B. David : *Նախագահու – թեամբ ընկեր* ՍԻՄՈՆ ԽԱՉԻԿԵԱՆի : *Կը խօսի ըն–կեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ : Մանրամասնութիւնները տեղ–ւոյն վրայ :*

×

ՇԱՒԻԼի մէջ նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» խումբի, այս կի–րակի, ժամը 3էն *մինչեւ կէս գիչեր, Շավիլի քա–ղաքապետարանի սրահը,* rue Stalingrad :

Կը խօսին ընկերներ ՀԱՃԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ եւ ԺԻ–ՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին, Ռաֆֆի Վրդէա – խումբի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, ղե – կավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱ. – *Նի : Ժամը* 8էն *վերջ եւրոպական պարեր, լաւ նուագախումբ : Ճոխ պիւֆէ : Մուտքը* 50 *ֆրանք :*

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժէրմէն Ս. Սահակ Մես – րոպ եկեղեցւոյ մէջ Հոդեզալստեան տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ, այս կիրակի : Այս առթիւ հաղորդութիւն փոքրիկներու :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս կիրակի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի սե–փական դաշտին՝ Atalitic*ի* St. Loup*ի մէջ տեղի կ'ունենայ երկրորդ միջմասնաճիւղային ֆութպո–լի հանդիպումը Հ. Մ. Ը. Մ.ի Վիէնի եւ Մարսէյ–լի մասնաճիւղերուն միջեւ : Ինչպէս Լիոն Տէսկնի արժանաւոր ֆութպոլիստները որ մեծ ցուցադրու–թիւն մը կատարեցին ֆութպոլի խաղարկութեան, Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ականերն ալ օժտուած են մի–եւնոյն առաւերութիւններով : Անչուշտ մարսիլա – հայ մարզասէր հասարակութիւնը խուռներամ պիտի դիմէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտը, խրա–խուսելու մարզիկները : — Վ. Շ.*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Թարարէն Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Դոչումեան կը ծանուցանեն իրենց ծանօթ–ներուն եւ բարեկամներուն թէ, այս կիրակի առ–աւտ, պատարագէ վերջ՝ հոգեհանգստեան պաշ – տօն պիտի կատարուի Լիոնի եկեղեցիին մէջ, ի – րենց հանգուցեալ հօր քառասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուին յիչատակը յարգողները : Այս առթիւ կը նուիրեն՝ հազար ֆրանք Լիոնի եկեղեցիին, հազար ֆրանք ալ Աղքատախնամին :

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան կողմէ, այս երկու – չաբթի առաւտան ժամը 8էն *սկսեալ, Սէն Լուի Աֆլանթիք դաշտին վրայ* (Stade Atlantic) : *Ժամը* 8ին *Սէնթ Անթուան, Սէնթ Մարկրիթի դէմ, 9ին Պոմոն – Քաղաքի դէմ, 10ին կարտան – Սէն Լուի Բ. խումբին դէմ, 11ին Սէն Լուի Ա. խումբ — Էք–սի դէմ, 12ին Պուլվար Օտօ – Սէնթ Անի դէմ, կէսօրէ վերջ, չաղթական հինգ խումբերը պիտի չարունակեն մրցիլ : Ախոյեան հանդիսացող խում–բը կը վարձատրուի երրորդութեան Ֆ. Ո. Վ. բա–ժակով : Վերջին երկու չաղթական խումբերուն պիտի բաժնուին չքանչաններ :*

Գէորգ Զաւուշի Հահատակութեան 40ամեակը

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ, ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒ–ԲԵՐԱՆի ՀԱՃԸՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ, Մայիս 25ին, *կի – րակի կէսօրէ վերջ ժամը* 2էն *կէս դիչեր,* Issy les Moulineaux, 45 rue de la Défense, *Հայկական դեղե – ցիկ սրահին մէջ : Կը նախագահէ Լ. ՏՈՆԻԿԵԱՆ : Կը խօսին Պ. Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ, ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :*

Կ'երգեն ՏԻԿԻՆ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆ (*Տէր Կարապետեան*), ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ, Օր. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ *եւ ուրիչներ : Կ'արտասանեն* ՉՕՀ – ՐԱՊ *եւ* ԺԻՐԱՑՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ, ՇԱՒԱՐՇ ՏԷՐ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՄԻՐԱԵԱՆ : *Հայ–կական նուագ :*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապոյտ Ասչի մասնաճիւղը ժո–ղովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, այս հինգչաբթի, 22 *մայիս կէսօրէ վերջ ժամը* 4ին, Café Noailles*ի ներքնասրահին մէջ : Կարեւոր օրա–կարգ : Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ա–տենապետուհին՝* ՏԻԿԻՆ ՏԻՐՈՒՀԻ ՄԻՍԱՔԵԱՆ :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնա – ճիւղին դասախօսութիւնը՝ այս հինգչաբթի ժամը 9.15ին : *Կր խօսի ընկեր* ԺԻՐԱՑՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏ – ԵԱՆ : *Նիւթը՝ Ի՞նչ է ազգութիւնը : Հայերէնի դա–սերը ժամը* 7.30էն 8.30, *երգի փորձերը* 8.30—9, Sociétés Savantes*ի սրահը :*

ՊՈՄՈՆ–ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն–դի «Քրիստափոր» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգչաբթի իրիկուն ժամը 9ին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մար–սէյլի չրջանի ներկայացուցչական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 5ին Café Noailles :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Կարտանի « Նիկո, Դումաս» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ան–դամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները, այս կիրակի ժամը 2ին, *Հ. Ց. Դ. Պիվէռի տան մէջ : Խիստ կարեւոր օրակարգ :*

ՎՈՒԼԻԻՋ.— *Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը* 3ին, *վերջին ժողովին մէջ որոշուած վայրը :*

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակո – միտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, *ծանօթ հաւաքատեղին : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :*

Յր. Կապոյտ Ասչի Օրը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի (իր 19*րդ տարեդարձին առթիւ), 8 Ցունիս կիրակի օր ժամը* 3ին, Salle Marcelin Berthelot*ի մէջ,* 28bis rue St. Dominique, Paris :

ՄԵՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. «Ընկեր Կարօ» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սե – րունդի «Գիւլխանդանեան» խումբին եւ Կապոյտ Ասչին, այս կիրակի 25 *Մայիս, Պ. Ն. ՆԱՃԱՐԵԱ–ՆԻ ագարակին մէջ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն : Ասիտ ծիծաղաչարժ գաւեչտ մը «Շանթ» թատերա–խումբի կողմէ եւ անակնկալներ :*

Ներկայ կ'ըլլայ St. Anne*ի Նոր Սերունդի* 35 *հոգինոց* Սիփան *երգչախումբը :*

ԱՐՆՈՒՎԻԼԻ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ նա–խաձեռնութեամբ, այս կիրակի, Մայիսի 25, *ժա–մը* 3ին, *անդրանիկ ներկայացումը, Գորեանի Օ–ՏԱՐՈՒՐԹԵԱՆ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ, նոր թատերդութիւն, ղեկավարութեամբ Պ. Սաղոմոն Նիկողոսեանի :*

Հաղորդակցութեան միջոցները՝ Gare du Nord*էն կառախումբ ժամը* 14.16ին :

MEUBLES MODERNES PLAQUÉS

Առաջնակարգ կահկարասիներ Salle à Manger, Chambre à Coucher, Cabinet de Travail, Cosy *եւ ամէն կար–գի աչխատանք զօմանտի եւ փլանի վրայ :*

Դիմել՝ Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

65 rue de Perpignan, Maison-Alfort (*փլաժ մօտ*)

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie : Ձեր բոլոր դնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. ՓԱ–ՓԱԳԵԱՆ վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *դաց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղոր–դակցութիւն՝* métro: **Tolbiac. Place d'Italie. Glacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 23 MAI 1947 Ուրբաթ 23 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5041-նոր շրջան թիւ 650 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն՝ 4 ֆր·

ՄԵՐ ԱՕՍՏԷՔ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԲԱԶՈՒԿ

Երկու տօնակատարութիւններ Փարիզի մէջ, միեւնոյն առեն: Մէկը՝ նուիրուած Ցակոբ Օշական կաթի զրական եւ ուսուցչական քառասնամեայ գործունէութեան, միւսը՝ Գէորգ Զավուշի նահատակութեան քառասնամեակին: Առաջինը՝ վաղը, չաբաթ, երկրորդը՝ կիրակի:

Անշուշտ երկուքն ալ պիտի կատարուին արժանի վայելչութեամբ եւ դիտակցութեամբ :

Թէեւ տարբեր՝ կոչումով եւ ասպարէզով, երկուքն ալ արժանի են մեր խորին եւ անվերապահ երախտագիտութեան :

Մէկը միտք, միւսը բազուկ, երկուքն ալ իրենց արեան ու արիւնը տրամադրեցին ժողովուրդ մը որ կը յամառի լոյս ցանել Արեւելքի ճամբաներուն վրայ :

Իմաստակութիւն պիտի ըլլար որ եւ է բաղդատութիւն՝ երկուքին ծառայութեանց միջեւ :

Ոչ Օշականը կրնար մտքէն անցընել Գէորգ Զավուշի մը մարտական փառքը, ոչ ալ Զաբարոնի անունը զաւակը իր լեռներու բարձունքէն երազել զրական վաստակի մը մասին :

Մնաց որ, խառնուածքներն ալ բոլորովին տարբեր էին: Թէեւ երկուքն ալ դիւղացի :

Մէկը լեռ ու ձոր կը սաւառնէր «իրրեւ արծիւ» , հայկական ըմբոստութեան կրակը աչքերուն մէջ: Զլացինդ բազուկ, որ ահռելասպառ կր տարածէր տմարդի թշնամիներուն :

Միւսը վառեց — դեռ կը վառէ — անվախճան ստեղծագործութեան մը կրակը, սուղուելով զրականութեան եւ արուեստի բարձունքներէն ինչ խորխորատները :

Զուգադիպութիւն մըն է որ տուն կուտայ այս խորհրդածութեանց: Պատահմո՛ւնք :

Խորհրդանշաններ չե՞ն երկուքն ալ, այսպէս քով քովի եկած, տօնակատարութեան մը առթիւ:

Էջ մը մեր ժամանակակից պատմութենէն: Հերոսը որ կռուեցաւ ու մեռաւ հայրենի սարերուն վրայ, առանց տեսնելու անոր ազատութիւնը: Բայց հաւատալով, հաւատալով անոր ապագային: Եւ զրադէտը որ իր երակները կը քամէ օտար աշխերու վրայ, նոյնպէս տոդորուն անսասան հաւատքով մը:

Մէկուն վաստակը կ'երեւայ սահմանէն անդին, — ափ մը հող: Միւսին լեռնակուտակ արտադրութիւնը՝ ապացոյց մը եւս թէ մինչեւ ո՛ր ափերը կրնայ հասնիլ հայկական միտքը:

Մոռցէք երկու անունները եւ առէք երեւոյթը:

Երկունքը՝ Բարձր Հայքէն Ինննակեան լեռներէն մինչեւ Նիկիոյ եւ Պոլսոյ եւ Միջերկրականի ափերը: Մարտնչում, պեղում՝ բազուկով եւ միտքով: Արիւն եւ քրտինք, տմայլի եւ անծայրածիր տառապանքի վրայ :

Եւ պատկառելի վաստակ մը, ի չահ զալոց սերունդներու: Աղատագրական պայքար: Եւ պայքար՝ միտքերու ազատագրութեան, գոնէ ճոխացման համար:

Այս չէ՞ խտացումը մեր ժամանակակից պատմութեան: Օրուան կեանքը:

Բազուկները չեն գործեր այլեւս: Կամ կը գործեն տարբեր ուղղութեամբ: Իսկ միտքը անընդհատ կը բանի, կովկասեան լեռներէն մինչեւ այս ափերը եւ աւելի հեռուները: Կր տքնի ու կ'արտադրէ սրտառուչ հաւատարմութեամբ, հակառակ անհնարին դժուարութեանց :

Շատ հեռու են հայրենի լեռներն ու դեաները: Բայց անոնց ոգին է որ կր ներչնչէ տարագիր բազմութեանց տաղանդաւոր զաւակները: Անոնց խորհուրդը,— հաւատք եւ աշխատանք:

Ո՞ւր գացած կ'ըլլար այս ժողովուրդը, առանց այդ անմահական լեռներուն եւ դեաերուն: Առանց իր բազուկին եւ մտքին:

Երկուքն ալ գործեցին, կը գործեն մերթ զուգընթաց, մերթ անջատ: Բայց միշտ նոյն մտահոգութեամբ:

Ո՞ր ժառանգորդը պիտի կրնար ժխտել արտադրուած արժէքները, որ կը պատկանին ամբողջ ժողովուրդին:

Հերոսը փառքի չէր ապասեր, երբ կր չաչէ զինքը իր բռունցքը: Անոր հոգին պիտի հրճուէր , եթէ միայն գիտնայինք թէ ինչո՛ւ մեռաւ :

Եւ գրագէտն ալ երջանիկ պիտի ըլլար, եթէ միայն ողջ մնային իր գիրն ու վաստակը :

Շ.

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(Քաղուած երեւանի թերթերէն)

ԵՐԵՒԱՆԻ ՖԻԼՀԱՐՄՈՆԻԻ դահլիճին մէջ, Ապրիլ 14ին տօնուած է արուեստի վաստակաւոր գործիչ, երգահան պրօֆ· Ալեքսանդր Տէր-Ղեւոնդեանի ծննդեան վաթսունամեակը: Արուեստի գործերու վարչութեան պետ Զ· Վարդանեանի բացման խօսքէն վերջ, երգահանին թեղուն գործունէութեան մասին խօսած են, արուեստի վաստակաւոր գործիչ Ս· Գասպարեան, Լ· Ծովսէփեան, երաժշտանոցին կողմէն՝ Ստեփանեան եւ Կ· Դոմբաեւ: Տեղի ունեցած է համանուագ, յօրելեարի գործերէն, մասնակցութեամբ մայրաքաղաքի լաւագոյն արուեստագէտներուն: Կառավարութիւնը զինքը վարձատրած է Գերագոյն Սովետի պատուագրով :

ԵՐԵՒԱՆԻ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐԸ տնկուած նոր անտառներու մէջ վնասակար միջատներու գործած աւերներու չափը ստուգելու եւ ծառերը աւերէն զերծ պահելու համար, անցեալ տարի Գիտութիւններու ակադեմիային կողմէ կազմուած յանձնաժողով մը, հետախուզութիւններ կատարած եւ կարգ մը միջոցներ յանձնարարած էր: Վերջերս կատարուած հետազօտութիւններէն կ'իմացուի թէ վնասակար միջատներն ու որդերը ոչ միայն չեն մաքրուած, այլ անցեալ տարուընէ չատ աւելի ածած են, ծառերը վնասուած են ցեցերէն, սղոցիչներէն, եւն., ինչպէս կը դանդատի ընթերող մը: (Ս· Հայաստան, Ապրիլ 16):

ԳՈՐԻՒԻ կանաչազարդման համար քաղաքի դրօսավայրերուն, հրապարակներու եւ չուրջի փողոցներու երկայնքին տնկուած են 5000 ծառեր: Քաղաքի բնակիչներն ալ իրենց պարտէզներուն մէջ եւ բնակարաններուն չուրջը տնկած են մօտ 17 հազար ծառեր:

ԱԹՈՐԵԳԵԱՆ, Բջնի եւ կարգ մը ուրիշ գիւղերու մէջ կազմակերպուած են ծաղկանոցներ, իւրաքանչիւրին մէջ 1000—3000 քառ· մեթր տարածութեամբ :

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԱՆԿԱԿԱՆ երկաթուղիի աշխատանքները փութով յառաջ կը տարուին, պատրաստելու համար զարնան եւ ամրան եղանակին: Սկսած են բարեկարգել բոլոր չէնքերը, աւազանները, մարմնամարզի եւ խաղերու հրապարակը: Կը տնկուին պտղատու եւ ուրիշ ծառեր: Կը նորոգուին նաեւ երկաթուղիները, կառքերը: Աբովեանի, Շահումեանի եւ ուրիշ դպրոցներուն մէջ կազմակերպուած են պատանի երկաթուղային բանուորներու մանուգիտական խմբակներ, (երթեւեկութեան, գծային տնտեսութեան, ազդանշանային, հաղորդակցութեան) ուր կ'ուսանին երկաթուղիներու վրայ աշխատող 4—6րդ դասարաններու աւելի քան 150 երկսեռ աշակերտներ :

ԱԼԱՎԵՐԴիի հիւսուածեղէնի բանուորներուն մէջ կը գտնուին նաեւ արտասահմանէն նոր գաղթած Հայեր, որոնք սթափանովեան աշխատանք կը կատարեն: Զուլհակ Գ· Գրիգորեան եւ իր մրցակից Կ· Գրիգորեան մասնաւորաբար՝ աչքի կր գարնեն իրենց աշխատանքներով: Ամսնք քսան օրուան դործ կատարած են տասնըհինգ օրուան մէջ:

ԱԼԱԳԵՐԻՈՑ անկախութեան մասին զանազան զրոյցներ չրջած ըլլալով, ներքին նախարարը, Պ· Տէվրէօ, հերքեց այն վերադրումը թէ ինք համաձայն է այդ դաղթավայրին անջատման :

ԱՄՍԱԿԱՆ 370.000 ԹՈՆ ԱՇՈՒԻ պիտի յանձնուի Ֆրանսայի, երբ Մարի եւ Ռուրի ածխահանքերուն օրական արտադրութիւնը հասնի 340.000 թոնի :

ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՉ ՉԻՆՈՐՈՒԹԵԱՆ օրէնքը վերջնապէս քուէարկուեցաւ Անգլիոյ մէջ, երրորդ ընթերցումով :

1933—45ի ԴԻՊՔԵՐՈՒ մասին կազմուած քննիչ յանձնաժողովը առջի օր լսեց Պ· Տալատիէն, որ չանաց արդարացնել իր քաղաքականութիւնը, իբրեւ պատերազմական նախարար եւ վարչապետ : Կ'ըսուի թէ Զըրչիլի վկայութիւնն ալ պիտի առնուի դրաւոր հարցարանով մը:

«ՑԱՌԱՋ»ի ՇԱԲԱԹ ՕՐՈՒԱՆ թիւը յատկացուած է ԳԻՈՐԳ ԶԱՎՈՒՇԻ, նահատակութեան 40ամեակին առթիւ: Կիրակի օրուան թիւը՝ ՑԱ· ԿՈՒ ՕՇԱԿԱՆԻ (յօրելեան դրական եւ ուսուցչական գործունէութեան քառասնամեակին) :

ԾԱՆՐ ԴԻՊՔԵՐ ՏԻԺՈՆԻ ԵՒ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Միլիոնաւոր փրանք վնաս

Երկու օրէ ի վեր խռովութեանց լուրերը կր հասնին զաւառէն, պարենաւորման դժուարութեանց եւ մասնաւորապէս հացի տապնապին առթիւ: Թերթերը կը դրեն թէ չարժումը ուղղուած է նաեւ դեկավարեալ տնտեսութեան դէմ: Վաճառականները կր պահանջեն ազատ ձգել առեւտուրը :

Շորեքշաբթի օր ծանր դէպք մը պատահեցաւ Լիոնի մէջ: Երոք հազար ցուցարարներ, մեծ մասով բանուորներ, կոխելով Ռոնի նահանգապետարանը, զացին մինչեւ նահանգապետին զրասենեակը եւ պահանջեցին որ անթելով եւ առնէ իր մէկ հրամանը: Նահանգապետը, Պ· Կրէկուառ, նկատելով որ հացի կեղծ տոմսեր հանուած են, արդիլած էր զործածել օրինաւոր տոմսերն ալ եւ պատուիրած էր ուրիչ կտրօններ զործածել (պարենատոմսերու զանազան ուտելիքներու բաժին): Արգիլքը նոյն առտուն հաստատուած էր եւ չատեր կարծեցին թէ նորէն պիտի կրճատուի հացի բաժնեչափը:

Իրարանցումը սկսած էր արդէն եւ Դ· առտու ժամը 9ին ընդհ· զործադուլ յայտարարուեցաւ չատ մր զործարաններու մէջ: Ցետոյ բանուորները թափոր մը կազմելով, ճամբայ ելան դէպի նահանգապետարան: Այս առթիւ յայտարարութիւն մըն ալ հանած էին.— «Զենք ուզեր անօթի մեռնիլ: Քանի որ հաց չկայ, չենք աշխատիր»: Թափորին դլուխն անցած էին տանտիրուհիները, որոնք ժամադրուած էին Լիոնի ամէնէն բազմամարդ թաղերէն մէկուն՝ Վէդի մէջ: Բազմութիւնը երբ նահանգապետարան հասաւ, ցուցարարները աղաղակեցին.— «Պ· Կրէկուառ պէտք է մեզ տեսնէ անմիջապէս»: Ցետոյ պաշտօնատունը խուժեցին, ժողվեցին եւ պատուհաններէն վար նետեցին թղթածրարները, ապակիներ կոտրոցին եւ զանազան աւերներ զործեցին: Իսկ ամէնէն վերջը նահանգապետը բռնելով, ստիպեցին որ թափորին առջեւն անցնի, դլուխը բաց, մինչեւ անթելի կանչը, եւ առնելու համար իր հրամանը: Պ· Կրէկուառ հետեւեալ յայտարարութիւնն րրաւ, ճարատատ.— «Սխալ հասկցուած է նոր տնօրինութիւնը եւ չեղեալ կը համարուի առ այժմ »:

Թերթերը կր դրեն որ եթէ նահանգապետը տեղի չտար, ընդհանուր զործադուլ պիտի հռչակուէր: Միջադէպէն վերջը նահանգապետութեան պաշտօնեաները սկսան հաւաքել եւ դասաւորել տասնեակ հազարաւոր պաշտօնագիրներ որոնք ցիրուցան նետուած էին ամէն կողմ: Այս թուղթերուն մեծ մասը կը վերաբերէին կեղծ պարենատոմսեու մասին կատարուած քննութեանց : Շատ մր թուղթեր ալ կրակի տրուած էին: Թերթերը կը դրեն թէ իրիկուան դէմ նոր դէպքեր պատահեցան քաղաքին մէջ :

Աւելի ծանր կր համարուի Տիժոնի դէպքը, ուր մօտ 8000 ցուցարարներ կոխելով Տնտեսութեան Տեսչութեան պաշտօնատունը, ժողվեցին եւ փողոց նետեցին լեռնակուտակ թուղթեր, մասնաւորապէս պարենատոմսեր : «Ազատութիւն», կը պոռային ցուցարարները: Ապօրէն չահերու յանձնաժողովին չէնքն ալ նոյն բախտին պիտի արժանանար, բայց ոստիկանութիւնը օգնութեան հասնելով ետ մղեց բազմութիւնը: Այս առթիւ կռիւ մը ծագեցաւ եւ չատեր վիրաւորուեցան, մէկն ըլլալով երկու ոստիկաններ: Ձերբակալութիւններ ալ տեղի ունեցան :

Լա - Ռօշ - սիւր Իոնի մէջ ցուցարարները յարձակեցան պարենաւորման եւ անտեսական տեսչութեան զրասենեակներուն վրայ, միեւնոյն ատեն խոշտանգեցին հարկահաւաքները: Կառավարութիւնը քննութիւն բացաւ թէ Տիժոնի եւ թէ այս քաղաքին մէջ, հաշուելու համար վնասները որոնք միլիոններու կը հասնին: Թերթերը կր դրեն թէ երկու քաղաքներուն բնակիչները պիտի տուժեն այս վնասերը: Տիժոնի նահանգապետութեան ընդհ· քարտուղարը Փարիզ եկաւ, դեկուցում տալու համար :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, նոր դէպքերէ կր վախցուի Տիժոնի մէջ: «Իմանիթէ» կր դրէ թէ զօր· տը Կոլի կազմակերպութիւնը «օդտուելով մեր առեւտրականներու ցոյցէն, յայդեցան անհետացնել տնտեսական զործակցութեան եւ սեւ չուկայի փաստաթուղթերը»: Իսկ ուրիշներ համայնավարներուն կը վերագրեն Լիոնի դէպքերուն պատասխանատուութիւնը :

Տասը առեւտրականներ ձերբակալուեցան Լա Ռօշ սիւր Իոնի մէջ: Ցուղումնալից վիճակի մր մատնուած է նաեւ Լուառէի նահանգը, 15 օրէ ի վեր: Արտադրութեան նախարարութեան երկու քննիչներ երբ ստուգում կը կատարէին Փիթեվիէի մէջ, ցուցարարներ թուղթերը պատռելով, կատղին մէջ դրին երկու պաշտօնեաները եւ ճամբեցին : Անցեալ հինչաբթի ալ նոյն նախարարութեան ուրիչ երկու քննիչներ երբ ստուգումներ կր կատարէին վաճառականի մը զործատունէութեանց մասին, ցուցարարներ քաղաքապետարանի բակին մէջ, քաղաքապետին առջեւ կրակի տուին երկու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Գիւղիզարի դատավարութենէն մինչեւ Թաւուսորի արշաւանքը

(Բ. եւ վերջին մաս)

Երբորդ օրը, ծովը ուժգին հանդարտած էր երբ, կը մտնէինք Օտեսայի նաւահանգիստը :

Կեանքիս մէջ, առաջին անգամն էր որ կը տեսնէի այդպէս գեղեցիկ քաղաք մը, լայն եւ մաքուր փողոցներով :

Բայց ես ուրիշ նպատակներ ունէի, ինչպէս իմ գաղափարակիցներս : Կեանքի արժէքը բոլորովին երկրորդական հարց մըն էր, եւ այդ էր պատճառը որ չուտեր ասպարէզ կը նետուէին խիզախօրէն :

Այսպէս, անորոշութեան մը մէջ օրեր կ'անցնէին, երբ տարի մը վերջը, լուր մը տարածուեցաւ Օտեսայի մէջ, թէ Մրմեան Հայրիկը կաթողիկոս ընտրուած էր եւ պիտի վերադառնար, Օտեսայի ճամբով էջմիածին :

Աչխարհի, հայաշատ երկիրներէն, պատգամաւորներ կուգային դիմաւորելու, ամէնուն սիրելի Մրմեան Հայրիկը : Ամէն տեղ ոգեւորութիւններ : Բոլորը անհամբեր կը սպասէին :

Շաբաթ մը վերջ, Հայրիկը Օտեսա հասաւ, եւ հայ պատգամաւորները արժանավայել ընդունելութիւններ սարքեցին, մինչեւ էջմիածին :

Ռուսական թերթերը, յաճախ կը զրկին թըրքահայաստանի մէջ կատարուած, հայահալած դէպքերու մասին,— կոտորածներ, առեւանգումներ, եւ ուրիշ ոճիրներ : Ես ռուսերէն լեզուին անտեղեակ, որոշեցի ամէն ճիզ թափել սորվելու զայն, գոնէ կարգացածս հասկնալու եւ քիչ ժամանակէն յաջողեցայ :

Օրերը կ'անցնէին, բայց ես, չէի համաձակեր մէկու մը յայտնել մտադրութիւնս, որովհետեւ, ցարական Ռուսաստանն ալ սկսած էր հալածել հայ ազատամիտ տարրը, կուսակցական գործունէութիւնը խափանելու համար :

Կողմնակի, անորոշ միջոցներով միայն կը լսէի Կուկունեանի դէպքը, ձերբակալութիւնը, դատավարութիւնը, անոնց աքսորը մինչեւ Սիպերիա եւն. :

Այժմ, պէտք էր որ ես ալ աւելի զգոյշ ըլլայի : Կը լսէի թէ լրտեսներ կային ամէն տեղ, հայախօս Վրացիներ եւ Քիւրտեր, կրօնափոխ Հայեր զոր Թուրքը կը ղրկէր օտար երկիրներ, տեղեկութիւններ քաղելու եւ մատնութիւններ ընելու համար :

Օր մը լուր մը հասաւ թէ՝ Նիժնի – Նովկորոտի ցուցահանդէսը պիտի բացուէր : Որոշեցի երթալ այնտեղ, ենթադրելով թէ, ցուցադրողներ – րուն մէջ Հայեր ալ կ'ըլլան եւ կրնամ տեղեկութիւններ քաղել հայաշատ քաղաքի մը մասին :

Երբ հասայ այնտեղ, ենթադրութիւնները իրաւ ելան : Ցուցադրողներէն կային մէկ քանի Հայեր, առիթ գտայ ծանօթանալու անոնց հետ եւ տեղեկութիւններ քաղեցի Բաղուի մասին ուր Հայերը իսկապէս նախանձելի վիճակ ունէին : Հայաշատ, հարուստ, գաղափարական տարրը, մեծամեծ պաշտօններու գլուխը անցած էր, նաւթահորերու տէրեր, կառավարիչներ, գործարաններու տնօրէններ, եւայլն :

Բաղու հասնելուս, այլեւս վստահ էի թէ ծրագիրներս պիտի իրականանային, երբ օր մը, ծանօթանայի այն կազմակերպութեան որ կը կոչուէր Հ. Ց. Դաշնակցութիւն : Կազմակերպութիւնը հաստատ հիմերու վրայ էր դրուած : Քրիս – տափորի, Շահրիկեանի, Ռոստոմի, Նիկոլի, Վարդանի պէս ղեկավարներու հովանաւորութեան տակ : Անոնք կ'որոշէին ամէն քայլ, ամէն ծրագիր, ղինուած խումբեր փոխադրելով Թուրքիա, ինքնապաշտպանութեան համար :

Օր մը, առիթը ներկայացաւ ծանօթանալու, խումբ մը տարեկից երիտասարդներու հետ, որոնք արդէն անդամ էին այդ կազմակերպութեան : Իրիկուն մը, ժողովի մէջ դիս ներկայացուցին Քրիստափորին եւ Շահրիկեանին, որոնք բացուէ էին եկած, խորհրդակցելու գաղտնի պաշտօնով մը :

Այդ օրէն սկսեալ, եղայ Հ. Ց. Դաշնակցութեան գործօն անդամներէն մէկը :

Մեր առանձը աւելի սուր կերպարանք մը կը ստանար : Քանի մեր ականջին կը հասնէին տխուր լուրեր Թրքահայաստանէն, այնքան վրէժխնդրութեամբ մը կը վառուէինք :

Այդ ժամանակները, արդէն ակռայ կը կճրտէին Բաղուի տեղացի Թուրքերը, Հայերու հանդէպ : Համիտի գաղտնի պաշտօնեաները եւ անոնց արբանեակները, ամէն կողմ լեցուած էին, երկու տարրերը իրար ձգելու միջոցներ կը ստեղծէին, մինչեւ որ Դաշնակցութիւնը որոշեց ինքնապաշտպանութեան համար պէտք եղած միջոցները ձեռք առնել, հաւանական յարձակումի մը դէմ :

Գաղափարական երիտասարդները, աստ անդ ժողովներ կ'ընէին, Թուրքի թերթերը կը բաժնէին ամէն կողմ, արտասահմանէն տպուած, բարակ մեռաքսեայ թղթերու վրայ : Ցաճախ, Քեռիի եղբօրը միջոցաւ, որ՝ Մալականի պարէտչին կ'ըլլայ, ծխախոտի խառնուրդ մը կ'ունէր, ոստիկան ղին-

Առուեստագէտ Ա. Ֆէթվաճեանի կտակը եւ բաղձանքը

ԽՄԲ.— Անցեալ շաբթու հրատարակեր էինք նկարիչ Ա. Ֆէթվաճեանի երկու յօդուածները, այնման գեղեցիկ առաջադրութիւններով : Այս առթիւ «Հայրենիք» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ (13 Ապրիլ) .—

«Ներկայիս մեր նկարիչը կը գտնուի իր յառաջացած տարիքին մէջ : Ան 83 տարեկան է : Ու թէեւ իր պատանութեան օրերէն ան նուիրուած է եղեր ուսման, տղած է Պոլիս, Հռոմ, Փեթրոկրատ, աւարտած է բարձրագոյն ակադեմիաներ, ան սակայն այսօր ալ կը շարունակէ սովորիլ եւ մարթել՝ խանդավառ ուսումնական երիտասարդի մը անսպառ եռանդով : Իր բոլոր օրերը դրաւորանները մէջ անցնող այս պատկառելի ծերունին մշտական ուսանող մըն է : Բայց այս ուսանողը չէ՛ եղած մարթող մը միայն, կամ քանքարաթաքոյց մը, այլ ան տուած է գործեր, որոնք մեզ համար կը ներկայացնեն մեծ ու մնայուն արժէք :

Համալսարանը թողելէ վերջ, երբ հայրենիք կը դառնայ, Ֆէթվաճեան յատկապէս կր նուիրուի հայագիտական եւ հնագիտական աշխատութեանց : Ան կը շրջի ամբողջ կովկասեան Հայաստանը և կր փնտռէ, կը գտնէ ու կը նկարէ մեր ազգային ըստեղծագործ հանճարի մնացորդացը — աւերակ եկեղեցիներ, վանքեր, բերդեր, ամրութիւններ, յուշարձաններ, կամուրջներ, դամբաններ, խաչքարեր եւն : Բարբարոսներ, որոնք դարերու ընթացքին եկեր ու անցեր էին մեր վրայէն, արդէն շատ բան սրբեր-տարեր էին իրենց հետ, բայց դեռ մնացած էին մեծարժէք բաներ ալ—«չքաւորդ դրուագներ անօրինակ չքեղութեանց հազարան պէսպիսութիւններ»ով : Ասոնք մեր ազգային հանճարի հզօրադոյն վկաներն էին. «անհակաճառելի» ու «պերճախօսող» : Եւ Ֆէթվաճեան տարիներով սիրտ ու հոգի դնելով իր գործին մէջ, մէկ–մէկ նկարած է այս ամէնը՝ «քարերու սրտագրաւ գոյներով» :

Ֆէթվաճեանի այս գործը, որ իրմէ խլած է երկար տարիներ, իր աշղատութեանց պահն է,իր դլուխ գործոցը, Իր ընդօրինակութիւնից այս չքեղ հաւաքածոն ան ցուցադրած է շատ տեղ՝ Փարիզ, Լոնտոն, Նիւ Եորք, Պոսթըն, Շիքակօ եւն, արժանանալով դիտականներու դնահատութեան ու դովեստին : Ֆէթվաճեան կ'ըսէ որ օտարներ հազարներ տուած են իրեն այս ընդօրինակութիւնները ունենալու համար, բայց ինք չէ ծախած զանոնք : Ինք մէկ նպատակ ունեցած է — ազգին թողուլ այս ամէնը : Եւ ահա վերջերս կազմել տուած իր կտակով ան կը յայտարարէ, որ զանոնք կը թողու Երեւանի Ազգային Թանգարանին :

Բայց Պ. Ֆէթվաճեան ունի իւղաներկ եւ ջրաներկ 100ի չափ ուրիշ նկարներ ալ, որոնք ինքնուրոյն ստեղծագործութիւններ են : Անոնցմէ ոմանք կը ներկայացնեն պատմական մեծ դէմքեր — Սահակ, Մեսրոպ, Նարեկացի, Ասողիկ, Օձնեցի, Որբենացի եւն : : Ուրիշներ՝ բնանկարներ են, կամ զանազան արժէքով նկարներ : Մեր արուեստագէտը կ'ուզէ որ հայ հարուստ մը ,կամ հիմնարկութիւն մը գնէ իր այս նկարները՝ 50.000 տոլարի փոխարինութեամբ մը : Այդպիսի դումար մը, կ'ըսէ ան, պիտի մնայ անձեռնմխելի, պիտի ըլլայ տոկոսաբեր դրամագլուխ մը՝ Ֆէթվաճեան Ցուսէյեան անունով, որմէ պիտի օգտուին նկարուհիներու աչքին առջեւ, կանխաւ պատրաստուած ծխախոտի տուփերու մէջ, Դրօշակ թերթը կը ստանայինք :

Նոյն ժամանակները յաճախ Բաղու կուգային երկու անբաժանելի ընկերներ , զէնքեր փոխադրող, առաջինը Սաֆօն էր, երկրորդը Խեչօն, (Դաշնակցական Խեչօ, Զարվատար Խեչօ կամ Մածուն Խեչօ), երկուքն ալ անձնուէր : Երբ Բաղու դային, միշտ իմ նկարչական արհեստանոցը կը յաճախէին, շատ անգամ ինձ մօտ կը դիշերէին : Եթէ աւիթը ներկայանար, իմ սեղանս բաց էր մեր ամէն ընկերներուն համար :

1897ի մօտերը արդէն սկսեր էին Խանասորի արշաւանքի պատրաստութիւնները : Այդ տարին ապրիլ ամիսն սկսեալ փոքրիկ խմբերով Բաղուէն Արտապիլի ճամբով դէպի Թաւրիզ կր հաւաքուէին :

Թումուկի Գէորգը, Կրեատցին, Սարգիս Օհանջանեանը (Ֆարհատ), Պարսկաստանցի Միրզայ – եան երկու եղբայրները, Նիկոլի փոքր եղբայրը՝ Արշակը, փոքրիկ Կարօն (Աժտարխանցին) եւ ուրիշ շատ ընկերներ, որոնց անունը չյիշողութենէս վրիպած է, 57 տարի վերջը :

Անցեալ տարի «Յառաջ»ին մէջ պարզած էի Խանասորի արշաւանքին համառօտ պատմութիւնը, այժմ այս քանի մը յուշերն ալ կ'արձանագրեմ, նկատելով որ այս տարի կը լրանայ արշաւանքին 50ամեակը :

Թող նոր սերունդը լաւ սերտէ մեր ժամանակակից պատմութիւնը, իմանալու համար թէ ի՛նչ ահաւոր զոհողութիւններ կատարուած են մեր սիրուն հայրենիքին համար :

ԽԱՆԱՍՈՐՑԻ

չութեան նուիրուած ընդունակ եւ արժանաւոր ուսանողներ :

Պիտի դտնուի՞ հայ հարուստ մը, որ արձագանգ տայ մեր արուեստագէտի կոչին, տէր դառնայ անոր նկարներուն եւ իրականացնէ գեղեցիկ գործ մը.այդ մենք չզիտենք.այդ ցոյց պիտի տայ մօտ ապագան : Հայ հարուստներ, արուեստի գործերով հետաքրքրուողներ չեն պակսիր մեր մէջ, կարեւորը կամեցողութիւնն է : Մենք սրտանց կը բաղձանք որ հայ արուեստագէտի մը դիմումը սրտերու մէջ գտնէր իր արժանի արձագանգը :

*Մասնաւորապէս նախորդ պատերազմէն առաջ, Կովկասի մէջ մենք ունէինք շատ հարուստներ, որոնք սիրով իրենց անունները կը կապէին հայ արուեստի կամ մշակոյթի վերաբերեալ զանազան ձեռնարկներու : Կը յիշենք, որ Ադուլեցի վաճառական մը՝ Ասլանեան, իր հայրենի Ադուլիսի բարբառը հաւաքելու համար կտակած էր քանի մը տասնեակ հազար րուբլի : Տիգրան Ա.Քրիկեան մը իր ծախսով կը պահէր բազմաթիւ դպրոցներ : Հայ կին մը՝ Կովկասի Հայ Գրողներու Ընկերութեան կտակած էր 200.000 րուբլի՝ դաշտնի պահելով իր անունն ալ : Ասոնք պատահարար յիշուած անուններ են : Կան շատ ուրիշներ ալ — Մանթաչեան, Ղուկասեան, Լազարեան, Մուրատեան, Ջունդ, Ջանչեան եւ այլն, որոնք հսկայ գումարներ են տուեր՝ դլուխ հանելու համար կրթական, մշակութային եւ այլ գործեր : Եւ անոնք արժանացեր են ամբողջ հայ ժողովուրդի երախտագիտութեան» :

ՄԱՄԱԻԼ

Նոր թերթ մը, Haïastan

«Հայրենիք» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (19 Ապրիլ) . —

— «Նոր ստացանք առաջին թիւը «Հայաստան» թերթի, որ պաշտօնաթերթն է Ֆրանսայի Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի : Թերթը պատկերազարդ է. կը բաղկանայ ութ էջերէ. լեզուն՝ Ֆրանսերէն եւ հայերէն :

Հազիւ պատերազմը վերջացած, Ֆրանսայի մեր ընկերները կազմակերպեցին Նոր Սերունդը : Ամէն տեղ նորահասներու պատկառելի բազմութիւն մը կար — Փարիզ, Մարսէյլ, Լիոն, Տէսին, Վալանս, Կրընոպլ, Սէնթ–Էթիէն եւն : Կարելի չէր դանոնք երեսի վրայ թողուլ : Մեր ընկերներու չունէին տակ անոնք կազմակերպուեցան, ամբարեան եւ արագ ծաւալեցան : Վերջերս Փարիզի մէջ անոնք ունեցան իրենց առաջին Պատգամ. ժողովը : Անոնք ահա կ'ունենան նաեւ իրենց սեփական օրգանը :

Այդ թերթի՝ Haïastanի միջոցաւ, Ֆրանսայի նոր սերունդը պիտի բիւրեղանայ. ան պիտի ճանչնայ ինքզինքը, դինքը ծնող ժողովուրդը, անոր պատմութիւնը. պիտի ճանչնայ այն Հայրենիքը, որ մե՛րն է եւ ուրկէ ինք ակամայ հեռու կր մնայ. պիտի ծանօթանայ այդ հայրենիքի ու ժողովուրդի ձգտումներուն եւ պիտի լծուի դանոնք իրականացնելու գործին : Haïastanը լոյս պիտի տեսնէ Ֆրանսերէն եւ հայերէն, այդ կը նշանակէ որ Ֆրանսայի մեր նոր սերունդը Ֆրանսերէնի հետ պիտի սորվի նաեւ հայերէն, սորվի ոչ միայն խօսիլ, այլեւ գրել ու կարդալ եւ այնչափ սորվիլ, որ առանց դժուարութեան ծանօթանայ մեր նախնիքներու մեղի թողած մշակութային հարուստ ժառանգութեան :

Հայ նոր սերունդի կազմակերպումը միայն Ֆրանսայի յատուկ չէ. Հիւս. եւ Հար. Ամերիկաներու, Եգիպտոսի, Լիբանանի եւ Սիւրիոյ մէջ ալ կազմակերպուած են մեր ուժերը : Հաւանաբար հեռու չէ այն ժամանակը, երբ աչխարհի զանազան մասերուն մէջ կազմակերպուած մեր երիտասարդները պիտի ունենան իրենց ընդհանուր ժողովը եւս, ուր այս անչատ–անչատ ուժերը իրար գան, իրար մօտէն ծանօթանան եւ մշակեն գործի ու աչխատանքի ընդհանուր ծրագիր մը : Բայց կարեւորը անշուշտ այդ չէ, այլ այն, որ նոր սերունդը չի մնար երեսի վրայ, կը կազմակերպուի՝ գործօն եւ աչխուժ առաջնորդութեամբը Հ. Ց. Դաշնակցութեան :

Մեր անուղղայ հակառակորդները, որոնք չբունակ մեր մահուան մասին զուչակութիւններ կ'ընեն, պէտք է քիչ մըն ալ աչք ունենան տեսնելու համար թէ ի՞նչ կը կատարուի իրենց քթին տակ եւ մեր չուրջը : Հ.Մ.Ը.Մ.ը դոր երկկ կը մեռցնէին, 400 անդամներու յաւելում մը ունեցած է, իսկ Ֆրանսայի Նոր Սերունդը, հազիւ իր խանճարուրին մէջ, առնուազն կը հաչուէ իր մէջ այդքան անդամներ : Եթէ ասիկա՛ է Դաշնակցութեան մահը, կը նշանակէ՝ մեր հակառակորդները դեռ չա՛տ պիտի մաչեն իրենց սիրտն ու հոգին...» :

ՑԱՒՈՒԱԳ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի անդամներուն թիւը **450** է միայն Մարսէյլի մէջ. ընդհ. թիւը՝ **900:**

Հ· Մ· Ը· Մ·Ը ՄԱՐՍԼԷԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷԼ.— *Ուրախութեամբ կը տեղեկա-ցնենք յարգոյ հասարակութեան թէ Հ· Մ· Ը· Մ·ի Մարսէյլի մասնաճիւղը ընդունուեցաւ պինուորա-կան իշխանութիւնէն իբրեւ* Société de Préparation Militaire:

Հ· Մ· Ը· Մ·ի Մարսիլիոյ մասնաճիւղը իբր օտար միութիւն առաջին անգամն է որ պինուորա-կան իշխանութենէն կը ստանայ այս բարձր տիտ-ղոսը, նկատի առնելով անոր 22 տարուան գործու-նէութիւնը: Մարզական ֆէյէռասիոններուն եւ ոստիկանական Բ· Bureauի նպաստաւոր տեղեկա-դիրները մեծ ազդեցութիւն գործեցին պինուորա-կան իշխանութեան մօտ: Bouche du Rhôneի *հա-զարէ աւելի մարզական միութիւններէ Հ· Մ· Ը· Մ·ը 5րդն է որ պատիւը կ'ունենայ այս տիտղոսը կրելու,*

Ինչէ առաւելութիւններ պիտի վայելէն Հ· Մ· Ը· Մ·ը եւ իր ֆրանսահպատակ անդամնե-րը.— 1. *Հ· Մ· Ը· Մ·ը կը պահէ իր անունը եւ կը կոչուի* Union Générale Arménienne de Culture Physique et de Scoutisme, reconnue comme société de préparation militaire de Marseille:

2. *Զինուորական իշխանութիւնը կը յատկացնէ պինուորական* moniteurներ *որոնք մասնաւոր մար-զական դասեր պիտի տան:*

3. *Կառավարական ծախքով անմիջապէս պիտի չտկեն Հ· Մ· Ը· Մ·ի մարզադաշտը:*

4. *Կառավարութիւնը կը յատկացնէ մասնաւոր տարեկան պիւտճէ մը Հ· Մ· Ը· Մ·ի յառաջխա-դացման ընթացք տալու համար:*

5. *Հ· Մ· Ը· Մ·ի վարչութիւնը լիազօր ներկա-յուցիչ մը կ'որոշէ պինուորական իշխանութեան մօտ Հ· Մ· Ը· Մ·ական չահերուն պաշտպանու-թեան համար:*

6. *Հ· Մ· Ը· Մ·ի ֆրանսահպատակ անդամնե-րը եթէ կ'ուզեն իրենց պինուորութեան շրջանը կա-տարել իրենց նախընտրած վայրը եւ բանակը (հար-կաւ բոլորն այ պիտի փափաքէին Մարսէյլ) ստիպ-ուած են 16—19 տարեկանին չարաթը մէկ անգամ հետեւիլ* Ecole d'Eléctricité de St. Barnabeի *մէջ տար-ուած պինուորական մարզափորձերուն, մինչեւ որ առնան իրենց* B. S. M. *վկայականը:*

7. Commissariat Générale aux Sports *կը տրա-մադրէ Հ· Մ· Ը· Մ·ի ձրիարար մարզական կո-չիկներ, զուլպայ եւ չալիկ, մարզական դասըն-թացքներուն մասնակցող մարզիկներուն յատկաց-ման համար*:— Վ· Շ·

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վիէն, 19 *Մայիս*, (Ցառաջ).— *Քաղաքիս մէջ երկու տարիէ ի վեր գոյութիւն ունի ընկերակցու-թիւն մը, որ ինք իր մէջ կը համախմբէ բոլոր աե-զական մարզական միութիւնները: Արդ՝ ամէն տարի — Մայիսի ընթացքին — մարզական տո-ղանգ մը կատարուի Վիէնի մէջ, նախաձեռնու-թեամբ այս վերոյիշեալ ընկերակցութեան* (Union des Sociétés Sportives) *եւ որուն կը մասնակցին բո-լոր մարզական միութիւնները իրենց դրօշներով եւ համադգեստով:*

Կիրակի (18 *Մայիս*) *Հ· Մ· Ը· Մ·ի մարզիկ-ները, սկաուտները եւ գայլիկները հինգ խումբե-րով, իրենց պաշտօնական սպիտակ, կապոյտ դրօշով, կոկիկ, մաքուր դգեստներով վայլեցան, հպարտութիւն պատճառելով իրենց հետեւողնե-րուն, իսկ հիացում այն բազմահազար հանդիսա-կաններուն որոնք չարուած՝ մայթերուն վրայ ան-ընդհատ կը ծափահարէին...:*

Կէսօրէն վերջ Հ· Մ· Ը· Մ·ի մարզադաշտին վրայ տեղի ունեցաւ բարեկամական մրցում մը, Հ· Մ· Ը· Մ· ընդդէմ U. S. Pont Evêqueի: *Խաղի սկզբնաւորութեան երկու խումբերը ընդհանուրի ծափերուն տակ եկան չարուեցան դաշտին մէջ-տեղ: Փոնթ Էվէքի քաղաքապետը՝ Պ· Պարպիէ, մէկ մէկ սիրուն փունջ նուիրելէ վերջ երկու խըմ-բապետներուն, թօթվեց բոլորին ձեռքերը, մաղ-թելով լաւ խաղարկութիւն եւ արժանավայել յաղ-թանակ: Անտովոր բազմութիւն մը՝ մօտ 2500 հո-գի, կը հետեւէր խաղին որ վերջացաւ 5-0, մի նպաստ Հ· Մ· Ը· Մ·ի: Մեր տղոց, հայ հասարակութեան ուրախութիւնը չափ ու սահման չունէր, երբ դա-տաւորը վերջաւորութեան սուլիչը փչեց: Մեր տղաքը մաքուր խաղարկութեամբ չահեցան «ար-ժանավայել» յաղթանակ մը: Առ ի գնահատութիւն* U. S. Pont Evêqueի *վարչութիւնը մեր տղաքը պատ-ուեց ճոխ ճաշով մը:*

Ինչպէս կը լսեմ Մայիս 25ին Հոդեզալտեան տօնին առթիւ Վիէնի Հ· Մ· Ը· Մ·ի Ա· խումբը կը մրցի Մարսիլիոյ Հ· Մ· Ը· Մ·ի Ա· խումբին դէմ:

Թղթակից **1947**

ՑԱՂԹԱՆԱԿԻ ՑԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

Ցաղթանակի եւ ցամաքահանումի երրորդ տարեդարձին առթիւ մասնաւոր պատրաստու-թիւններ կը տեսնուին Նորմանտիի մէջ, ուր պիտի այցելեն հազարաւոր զբօսաշրջիկներ, մասնաւո-րապէս Անգլիացիներ գալ ամիս: Մասնաւոր յանձ-նախումբ մը բաղկացած տեղին ծանօթ առաջնորդ-մը, քաղաքապետ մը, ցամաքահանումին մասնակ-ցող երկու զինուորներէ եւ ֆրանսական կառավա-րութեան պաշտօնեայ մը, պէտք եղած պատրաս-տութիւնները կը տեսնէ վերջնական կարգադրու-թեան համար:

Հետաքրքրական վայրերէն մէկն է անշուշտ, Միւլպէրըի քանդուած արուեստական նաւահա-տոյցը, Անգլիացիներէն յղացուած եւ շինուած ա-նոնց կողմէ: Առանց այս նաւահանդիստին թերեւս ձախողէր ցամաքահանումը: Ընկղմած նաւերէն չատեր փոխադրուած են Անգլիա, բայց պարենա-կառքերը դեռ կը մնան ծովափը՝ կամարաձեւ եւ իրարու կպած, ճիշդ այնպէս ինչպէս էին ցամա-քահանումի կատարման օրերուն: Ֆրանսական կա-ռավարութիւնը որոշած է Առօմանչը կոչել «Ուինսթըն Զըրչիլի նաւահանդիստ»: Զբօսաշրջը-ջիկներու դիւրութեան համար կը շինուին աղդա-յին խճուղիներ: Գերմանական թնդանօթներն ու հրասայլերը որոնք ամրակոծեցին Միւլպէրին, ետ կը բերուին, կը ներկուին եւ կը դետեղուին այն տեղերը, ուր կը գտնուէին ցամաքահանումին ժա-մանակ:

Շաբաթ, **24** Մայիս, իրիկուան ժամը **8.30**ին
Salle de la Société de Géographie, 184, Bld. St. Germain

Ցորեկեւնական շէյեղ երեկոյթ
Ցակոբ Օշականի

ԴՐԱԿԱՆ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ՔԱՌԱՄՆԱՄԵԱՑ
ԴՈՐՏՈՒՆԼՈՒԻԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ
Նախագահութեամբ Պ· ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ
կը խօսին Պ· Պ· Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ՑՈՎՍԷՓ
ՍՎԱՃԵԱՆ, Ա· ՄԱՆԻՏԱՆԵԱՆ եւ Գ· ՉԱԳՐԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին:
Դաշնակ ծանօթ արուեստագէտ Պ· ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆ:
Ա.րտասանութիւն՝ ՏԻԿԻՆ ՌՈՒԲԻՒՆԱ ԱԼԻՔՍԱՆ-ԵԱՆ ՍԱՐԿԻՑ, ՏԻԿԻՆ Ս· ՆՇԱՆԵԱՆ, ՏԻԿԻՆ ՉԱ-ՊԻԼ ԳԱՌՆԻԿԵԱՆ, Օր· ԼՒԻՉԵԱՆ եւ Պ· Ժ· ՓԱ-ԼԱՄՈՒՏԵԱՆ: Երգ՝ ՏԻԿԻՆ Ա· ԴԵՒՈՆԵԱՆ եւ Օր· ՀԱՑԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Մուտքը ազատ է:

Գեորգ Չավուշի
Ճահճակութեան 40ամեակը

կը տօնուի նախաձեռնութեամբ, ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒ-ԲԵՐԱՆԻ ՀԱՑՐ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ, Մայիս 25ին, կի-րակի կէսօրէ վերջ ժամը 2էն կէս դիշեր, Issy les Moulineaux, 45 rue de la Défense, *հայկական դեղե-ցիկ սրահին մէջ: Կը նախագահէ Լ· ՏՈՆԻԿԵԱՆ: Կը խօսին Պ· Պ· ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ, ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:*

Կ'երգեն ՏԻԿԻՆ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆ (*Տէր Կարապետեան*), *ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ, Օր· ԿԱՐՎԱՐԵՆՑ եւ ուրիշներ: Կ'արտասանեն ՉՕՀ-ՐԱՊ եւ ԺԻՐԱՑՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ, ՇԱՒԱՐՇ ՏԷՐ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՄԻՐԱԵԱՆ: Հայ-կական նուագ:*

«Ուինսթըն Զըրչիլ» նաւահանգիստին մօտերը պիտի հիմնուի «ցամաքահանումի օր»ուան թան-գարան մը, ուր պիտի ցուցադրուին Զըրչիլի ծխած սիկառներէն մէկը, Մօնթկոմըրիի պէուէն ու կարաւանը, զօր· Փէթթընի գոհարաղարդ սար-ձանակը, բազմազրութիւններ ցամաքահանումի օրուան հրամանագիրներէն, ցամաք ելլող անգլիա-կան, ամերիկեան եւ դանատական զօրամասերու նկարներ:

Պիտի չինուի Նորմանտիոյ ծովափնեայ չար-ժանկարի չէնք, ուր պիտի ցուցադրուին ցամա-քահանումի գործողութիւնները: Ցոյց պիտի տըր-ուին այն վայրերը ուր առաջին անգամ ոտք դրին՝ Մօնթին, զօր· տը Կոլ, Մօնթբին ընդհ· բանակա-տեղին, Ռոմէլին կայքը, եւն·: Կը մտածին ամ-բողջ ծովափին եղերքը հիմնել սրճարաններ եւ պանդոկներ, բայց Ֆրանսական կառավարութիւնը կը հակառակի այդ ծրագրին:

Առօմանչ, Օռն, Ֆալէզ, Գառանթան, Քան, Ավռանչ, Մոռթէն, Սէն Լօ պտոյտ պիտի տեւէ երեք օր եւ օրական պիտի արժէ 525 ֆրանք: Պիտի ծախսուի երկու միլիոն անգլ· ոսկի:

ՑԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

Ձմեռը քանի մը անգամ կ'երթայի իր դիւղը: Այսպէս անցաւ մեր պատանութիւնը, իսկ երիտա-սարդութիւնն ալ՝ այն հոգեվիճակին մէջ որ այդ օրերու հայութեանն էր, 1896ի ջարդերէն վերջ մինչեւ 1908ի սահմանադրութիւնը: Օշական քա-ւած էր իր մեղքը, կրկին իր դիւղին մէջ դինքը ըրին ուսուցիչ, հոն ալ ստեղծեց արագ յեղաշրը-ջում մը, վարժարանը կ'արդիանար դինքնաբե-րաբար:

1909ին դպրոցը բոլորովին յանձնուեցաւ ի-րեն, Օշական դարձաւ հեղինակութիւն դիւղի եւ-րիտասարդական շրջանակին մէջ: Շատ լաւ կը յի-շեմ թէ՝ ինչպէ՞ս կը դիմէին իրեն առնելու համար իր վճիռը գիւղին բոլոր բանդէտ ու հարուստ ե-րիտասարդները, երբ կ'ունենային վէճ մը կամ անհամաձայնութիւն մը: Իր խօսքը ունէր կշիռ ու կ'ընդունուէր իբրեւ արդարութիւն: Կը հաւատար իր ապրումներուն արժէքին, ու չատ էր իր դա-տումներուն մէջ: Մեղմութիւն, փափկանկատու-թիւն, ճկունութիւն իրեն համար անծանօթ բա-ներ էին, իր բոլոր վճիռներու միջոցին: Այս պա-րագան կ'անդրադառնայ իր քննադատական գործերու եւ աչխատանքներուն վրայ:

1911ի գնաց Մալկարա, Արտաչէս Ցարութիւ-եանի մօտ ըլլալու եւ օգտուելու համար անոր ա-ճոխ դրադարանէն որ ծանօթ էր իր ունեցած թղթակցութիւններով: Կը գտնէ հոն Տոստոյեւսքիի երկերը ու խոր հիացումով կը կապուի անոնց: Պալքանեան պատերազմը դինքը անակնկալի բե-րաւ հոն ու դարձաւ կրկին իր գիւղը:

Ցոյժ, խանդի օրեր էին: Օշական դարձած էր դրչին՝ չնրհիւ մեր պատուական բարեկամ ողբ-ացեալ Բժ· Տիգրան Գասապեանին որ այդ մի-ջոցին իր Տիկնոջ՝ բժշկուհի Օֆելիայի հետ կ'ապ-րէր Օշականի գիւղը: Կրակոտ քարոզիչ եւ բա-նաստեղծ էր մեր համակրելի նահատակ բժիշկը: Գիւղը դարձած էր կուսակցական ալեկոծութեանց վառարան. Օշական «Հաճի Մուրատ» վէպին մէջ ներչնչուած է այդ օրերէն: Կը սիրէր Դաշնակցա-կան Տիգրանը, բայց կ'արհամարհէր այն գործիչ-ները որ դուրսէն կուգային զանազան կուսակցու-թեանց անունով եւ եղբայր եղբօր դէմ կը հանէին: Այս յիմարութիւնները, մանաւանդ իրենց գործին անընդունակ մարդոց չատախօսութիւնները իր մէջ ատելութեան խորունկ բեկում մը կ:Այդ հակազդեցու-թենէն կուգար կուսակցութեան մը պատկանելու անկարողութիւնը: Եւ սակայն Օսմ· Սահմանա-դրութենէն առաջ, 1908ին ան կ'ապրէր ապատա-կի կեանքի բոլոր դժուարութիւնները: Իր մօրեղ-բայրը՝ զոր «Պանա Պապ»անունով մկրտած է «Ծակ Պտուկի»ին մէջ, եւ Կոստանը որ կը պատէին լեռ-ները իրենց խումբով ու սարսափ էին ձգած թուրք իշխանութեան ու ոստիկանութեան վրայ, դիւե-րային արշաւանքներ կը սարքէին եւ Ցակոբ ար-բեմն կը մասնակցէր, լեռներուն վարժութիւնը տալու համար իր ոտքերուն ու թոքերուն: Օշա-կանի «Առպատակ»ը զրական յօրինում մը չէ, ան այդ տիպարը ապրած է իր մեծաւոր պայմաննե-րովը: Այդ շրջանին էր որ ան տեսաւ իր «Ոռնարհ-ներ»ուն առաջին կերպարանքները: Աչքին առջեւ կուգան բոլոր թշուառները այնպէս ինչպէս Օշա-կան կ'երպարանած է զանոնք,— Պաղտօն, Տօպի-ճը, Տօքսանը, Շահպաղը եւ անոնց չարքը:

Ըսի թէ իրեն հետ էի միչտ: Կը տանէր զիս այդ խեղճերուն առանձնարանները, կր նստեցնէր անոնց քուրջի կտորներով ձեւացած բազմոցներուն վրայ, կը բաար անոնց կուզպ բերանները: Իր բառերը, մանաւանդ չեչտը, խօսելու ձեւը այնքան բնական եւ ընտանի էին այդ մարդոց, որ իմ մէջ պատրանքը կը ստեղծուէր դինքն ալ անոնցմէ մէկը ընդունելու: Օդիին, մխին, կծու համեմներուն աղդեցութեանը տակ կը բացուէին անոնց բերան-ները կը փրթէր մէկ ու մինակ իրենց յատկա-նական ցաւը՝ կնիկի ցաւը զոր կը կրէին իրենց մէջ վաղ պատանեկութենէ սկսեալ: Հիմա կ'ըմբռնեմ թէ ընկերակցութեան խորչանքին արժանացած այդ մարդերով մեզ հետաքրքրելը՝ Օշական կը պարտի կեանքի այդ օրերուն:

Երիտասարդ մըն էր այդ թուականին Օշական դիւղին համար, անչուշտ անսովոր իր ուսումովը, իսկ ոչինչ կ'արժէր այդ խուլ անկիւնին մէջ իր դրականութիւնը: «Ղազէթա»ն էր իր գեղի ամէ-նէն բանիմաց մասին համար դրականութիւնը: Ցա-կոբ չունէր բարեկամ՝ բացի քանի մը բացառու-թիւններէ: Ընտրած էր իր բարեկամները առ հա-ռարակ քօքուրներէ ու ճառարակ (տամա) խաղա-ցող ծանօթ վարպետներէ, որոնք երկու քար պա-կասով իսկ բախտաւոր չէին կրնար ըլլալ իրեն յաղթելով: Օշական նչանաւոր տամա խաղացող մը եղած է ու իր յաղթանակը պատցուցած քաղաքէ քաղաք, մինչեւ Եդիպտոս եւ Երուսաղէմ, միչտ պարտութեան մատնելով վաւերական վարպետ-ները: Մինչեւ հիմա իր միտքը հանդարտեցնելու համար կ'ապաւինի անոնց քարերուն ինքն իր հետ փաղքի մը երկու խաղալով: Իբր խաղ իր միակ սիրած ու նախընտրած զբաղումն է տամայի սե-ղանը: Շատ տաք ամաքէօր մը եղած է ոգեհար-ցութեան (սէանսիէրիզմ)· կ'ուսումնասիրէր բոլոր արեւելքի եւ արեւմուտքի հեղինակութիւնները, մասնաւորապէս ձեռքէ չէր ձգեր Իփօլիթ Թէնի l'Intelligence*ը: Փորձեր կատարելով շատ դիշերներ լուսցուցած էինք, առանց զգալու արշալոյսին ճերմկիլը:*

ԳԷՈՐԳ ՉԱԳՐԵԱՆ

պաշտօնեաներուն թուղթերը, մինչ 300 առեւտրականներ կը ծախահարէին ...

Մանր եւ մէջին առեւտրականներու դաշնակ – ցութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց որով կը դա – տապարտէ զանազան քաղաքներու մէջ պատահած դէպքերը, անպատասխանատու անձերու վերագրե– լով զանոնք։ Կառավարութիւնն ալ վճռած է յարդել տալ հանրապետութեան օրէնքները։

Նոր ըմբոստութի՛ւն Ատրպատականի մէջ

Ամերիկեան «Էսոչիէյթըտ Փրէս» գործակա – լութեան ստացած տեղեկութեանց համաձայն, նոր ապստամբութիւն մը կը պատրաստուի Ատրպա – տականի մէջ, Ռուսերու ներշնչումով։ Իրրեւ թէ քան հազար Քիւրտեր ամրութիւններ կը շինեն Իրանի հիւսիսային – արեւմտեան չրջանի դիւղե – րուն մէջ, ի նախատեսութիւն զանազան գործո – ղութեանց։ Մակուի, Շահփուրի, Խոյի եւ Ռզաի– յէի կառավարական պահակազօրքը ուժովցած է։ Կ'ըսուի թէ Շահը մէկ չաբաթ յետաձգած է իր ճամբորդութիւնը դէպի Ատրպատական։

Ամերիկեան թղթակիցը կը դրէ թէ խորհրդա– յին գործակալներ, որոնք այժմ կը գործեն ձէչլո– վինեներու ցեղախումբին մէջ, զինուորական օգնու – թիւն, մինչեւ անդամ թնդանօթներ խոստացածեն։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, չատ մը դիւղեր պարպուած են, 50.000 կիներ եւ մանուկներ թրքա– կան սահմանագլուխը չուած են իրենց արջառնե – րով։ Շատ մը դիւղերու բնակիչները կը խորհին Թուրքիա գաղթել, եթէ կառավարական զօրքը յարձակում գործէ։ Ձէչլովինեներու ներկայացու – ցիչներէն մէկը ըսած է.— «Մենք չենք ուզեր գոր– ծիք դառնալ Ռուսերուն, բայց եթէ Իրանի բանա– կը մեր վրայ յարձակի, պիտի հարկադրուինք օգ– նութիւն խնդրել, ողջ մնալու համար»

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԱԶԻ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ բանուորնե – րու պահանջները մերժուեցան կառավարութեան կողմէ, որ յիշեցուց թէ բացառութիւն չեն կրնար ընել աչխատավարձի յաւելման մասին եւ թէ այս բոլոր խնդիրները միասին պիտի քննուին։ Կր վախցուի որ գործադուլ հռչակուի այսօր, ուր – բաթ։

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ.— Ցունիս 16ին պիտի բաժնուի 500 կրամ յաւելուածական չաքար, որ չատոնց խոստացուած էր։ Ապրիլի 125 կրամ սուր– ճը պիտի բաժնուի Մայիս 25—30ին։— Ցուլիս 1էն նոր ծխատոմս, բաժանելի կտրօններով։— Միսի տապնապը կը չարունակուի։ Վախ կայ որ առա – քումները նորէն պակսին։— Գինիի զեղծումներուն առթիւ կարեւոր ձերբակալութեան մր կը սպաս – ուի։

ԱԹԼԷՒԶԸ կը հեռագրեն թէ Մայիս 29ին պին– ուորական առեանի մը առջեւ պիտի դատուին եր– կու արքեպիսկոպոսներ, իրրեւ մեղսակից ապըս – տամբներուն։ Նոյն աղբիւրին համաձայն փաթ – բոսի մէջ ձերբակալուած են 50 համայնավարներ։ — Ցունական կառավարութիւնը հաւանեցաւ ընդհ. ներում չնորհել, համաձայն Մ. Նահանգներու թե– լադրութեան։

ԻՏԱԼԻՈՑ դահլիճին կազմութիւնը դարձեալ յանձնուեցաւ նախապատերազմեան վարչապետի մը, Օրլանտոյի, նկատելով որ Պ. Նիթթի չէ յա – ջողած։

ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ հինգ հրեայ երիտասարդ– ներ, Օթէլ Թուրնոնի մէջ։ Ոստիկանութիւնը խու– զարկութիւններ կատարելով դատաւ չորս տարճա – նակ, պայթուցիկ նիւթեր եւ թռուցիկ մը որ կր հրաւիրէր ապստամբել բրիտանական աչխարհա – կալներուն դէմ։ Կալանաւորներէն երեքը 15 —16 տարեկան են, միւսները 20—21։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ խորհրդարանը 350 մի – լիոն տոլարի վարկ մր քուէարկեց, օգնելու հա – մար Եւրոպայի կարօտեալ երկիրներուն։ Այս դումարին 75 միլիոնր անմիջապէս պիտի տրա – մադրուին, դեղեր, ուտելիքներ եւն. ճարելու։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ մասին զե– կուցում տալով նախարարական խորհուրդին առ – ջեւ, Պ. Պիսօ հերքեց այն ղրոյցները թէ Մեծն Բրիտանիա դէպի Ֆ. Միութիւն կը հակի, երես դարձնելով Մ. Նահանգներուն։

ՏՈԼԱՐԻ ՍՈՎ ՄԸ կը տիրէ զանազան երկիր– ներու, նոյնիսկ Անգլիոյ մէջ։ Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ Քանատա, եւս պիտի կրճատէ ամե – րիկեան ապրանքներու դնումը, հետեւելով Անգ – լիոյ։

ՄԱՏԱԿԱՍՔԱՐԻՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, ապստամբներուն ճնշումը կ'աւելնայ։ Վտանգի տակ է Թամաթով քաղաքը։

ԵԻՐՈՊԱՑԻ 8.000.000 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸՆ 7 մի – լիոնր իրենց երկիրները վերադարձած են, պատե– րազմէն վերջը, իսկ 700.000 հոգի կը մերժեն վե– րադառնալ, քաղաքական եւայլ պատճառներով։

ՎԱՒԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱՒԱՆՍԻ մէջ, 24 Մայիս, չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի մէջ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմի – տէի։ Կը նախագահէ ընկեր ԴԻՈՐԳ ՊՕՅԱՃԵԱՆ, կը խօսին ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԻԼ, Տրոմի երեսփո – խան CAMARADE CARTIER, քաղաքապետ Bourg - les - Valenceի եւ ընկեր Մ. ՄԻՐՋԷ։

Կ'երգէ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (փարի – զէն)։ Գեղջկական պարեր տոհմիկ տարազներով կապոյտ Ափէի սանուհիներուն կողմէ։ Արտասա – նութիւն, մենեղգ եւայլն։

Մուտքը ազատ է

×

ՌՈՄԱՆԻ մէջ, 23 Մայիս Ուր. երեկոյ ժա – մը 8.30ին։

ԿՐՈՆՈՊԼԻ մէջ այս կիրակի ժամը 3ին, Sacré Coeurի սրահին մէջ։ Պիտի խօսին ընկեր ՀՐ. ՍԱ– ՄՈՒԻԼ եւ քաղաքացի BOISSIEU (S. F. I. O.)։ Ներ– կայ պիտի ըլլան՝ Dr. Martin, Կրոնոպլի քաղաքա – պետ, Ֆրանսայի ընկերվարականները, ընկերվա– րական կիներն ու երիտասարդները։ Ինամուսածգե– ղարուեստական բաժին, պիտի երգէ Օր. Ա. ԱՌԱ– ՔԵԼԵԱՆ։ Մուտքը ազատ է։

ՏԻՄԻՆԻ մէջ կր ժողովի, 26 Մայիս, Հոգեգալստ– եան Բ. օրը կէսօրէ վերջ ժամը 3ին։ Երեկոյեան ընկերասիրական խնջոյք։

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԻԼ

Կ'երգէ Օր. Աստղիկ Առաքելեան։

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ։

×

ՍԻՆՕ ԼԻԻՆԻ մէջ մեծ հանդիսաւորու – թեամբ կը տօնուի այս չաբաթ՝ Մայիս 24, երե – կոյեան ժամը 8էն մինչեւ լոյս, Ռէփիւպլիքէնն – րու սրահին մէջ, 16 rue J. B. David։ Նախագահու – թեամբ ընկեր ՍԻՄՈՆ ԽԱՉԻԿԵԱՆի։ Կը խօսի ըն– կեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ։ Մանրամասնութիւնները տեղ– ւոյն վրայ։

×

ՇԱՎԻԼԻ մէջ նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» խումբի, այս կի– րակի, ժամը 3էն մինչեւ կէս գիչեր, Շավիլի քա– ղաքապետարանի սրահը, rue Stalingrad։

Կը խօսին ընկերներ ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ եւ ԺԻ– ՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին, Ռաֆֆի երգչա – խումբի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, ղե – կավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱ – Նի։ Ժամը 8էն վերջ եւրոպական պարեր, 'լաւ նուագախումբ։ Ճոխ պիւֆէ։ Մուտքը 50 ֆրանք։

ՄԱՐՍԷՑ.— Այս կիրակի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի սե– վական դաչտին՝ Atlantic St. Loupի մէջ տեղի կ'ունենայ երկրորդ միջմասնաճիւղային ֆութպո– լի հանդիպումը Հ. Մ. Ը. Մ.ի Վիչինի եւ Մարսէյ– լի մասնաճիւղերուն միջեւ։ Ինչպէս Լիոն Տէսինի արժանաւոր ֆութպոլիստները որ մեծ ցուցադրու– թիւն մը կատարեցին ֆութպոլի խաղարկութեան, Վիչինի Հ. Մ. Ը. Մ.ականերն ալ օժտուած են մի– եւնոյն առաւելութիւններով։ Անչուչտ մարսիլա – հայ մարզասէրը հասարակութիւնը խումբերամ պիտի դիմէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտը, խրա– խուսելու մարզիկները։ — Վ. Շ.

ՄԱՐՍԷՑԻ Ազգ. կեդր. վարչութիւնը առ ի գիտութիւն կը յայտարարէ յարգոյ հասարակու – թեան թէ, Առաջնորդարանը փոխադրուած է, նոյն չէնքին 4րդ յարկը։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Անիկա – Պուա Քոլոմպ եւ Քոլոմպի ազգ. վարժարանի աչակերտներու, հովանաւորութեամբ Արտաւազդ արք. Սիւրմէեանի, 25 Մայիս, կիրա– կի կէսօրէ վերջ, Պուա Քոլոմպի թաղապետա – րանի սրահին մէջ, rue d'Estienne d'Orves, Bois Co- lombes։ Սրահին դռները կը բացուին ժամը 2.30ին, իսկ հանդէսը կր սկսի ճիշդ 3ին։ Ամուրդ կամ հանդանակութիւն պիտի չկատարուի։ —Կրթական Յանձնախումբ

ԼԻՈՆԷՆ Սուրէն Կիւրեղեան կը փնտռէ իր հօ– րաքոյրը՝ Մարիցա, ծնեալ Կիւրեղեան, նաեւ ամուսինը Համբ Կարապետ, որոնք Թուրքիոյ ընդհանուր տարագրութեան առեն կորսուած են։ Տեղեկացնել Սուրէն Կիւրեղեանի, 95 rue Moncey, Lyon, Rhône, France։ Կը խնդրուի Պոլսոյ եւ ար – տասահմանի թերթերէն արտատպել։ Դրամական պարգեւ լուր տուողին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի 68րդ տարեդարձի առթիւ, այս կի – րակի առաւու պատարագ եւ հոգեհանդիստեան պաշտօն պիտի մատուցուի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ, ի յիչատակ հանգուցեալ անդամուհիներուն։ Ներ – կայ պատարագի երգեցողութեան պիտի մաս – նակցին սանուհիներ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մար – սէյլի չրջանի ներկայացուցչական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 5ին Café Noailles։

ՄԱՐՍԷՑ.— Հ. Ց. Դ. Կարաւանի «Նիկո Դուման» ճեմարակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ան– դամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները, այս կիրակի ժամը 2ին, Հ. Ց. Դ. Պիվէհի տան մէջ։ Ներկա կարեւոր օրակարգ։

ՎՈՒԼԻԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, վերջին ժողովին մէջ որոչուած վայրը։

ՄԱՐՍԷՑ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ճեմարակո – միտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հասցէատիրոջ։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ՄԵՐ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. «Ընկեր Կարօ» ճեմարակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սե – րունդի «Գիւլպենկեան» խումբին եւ Կապոյտ Ափէին, այս կիրակի 25 Մայիս, Պ. Ն. ՆԱՃԱՐԵԱ– Նի աղարակին մէջ, առաւօտեան մինչեւ իրիկուն։ Ներկա ծիծաղաչարժ դաւեչտ մը «Շանթ» թատերա– խումբի կողմէ եւ անակնկալներ։

Ներկայ կ'ըլլայ St. Anneի Նոր Սերունդի 35 հոգինոց Սիփան երգչախումբը։

ԱՐՆՈՒՎԻԼԻ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՃԵՄԱԿՈՄԻՏԷԻ նա– խաձեռնութեամբ, այս կիրակի, Մայիսի 25, ժա– մը 3ին, անդրանիկ ներկայացումը, Գորեանի Օ– ՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ, նոր թատերգութիւն, դեկավարութեամբ Պ. Սողոմոն Նիկողոսեանի։

Հաղորդակցութեան միջոցները՝ Gare du Nordէն կառախումբ ժամը 14.16ին։

Սօս եւ Վարդիթար

Երաժչտական տրամը պիտի ներկայացուի այս կիրակի ցերեկ, ժամը 2.30ին (ոչ թէ գիչերը 8.30– ին), Théâtre d'Iéna, 10, Ave. d'Iéna, métro Iéna։

ՄԱՐՍԷՑ.— Տէր եւ Տիկին Խալըճեան, Տի– կին ՎԱՐՍԵՆԻԿ ՄԵՐԱՆԿԻՒԼԵԱՆի մահուան առ – թիւ (Փարիզ) փոխան ծաղկեպսակի, 500 ֆրանք կը նուիրեն Պոմոնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սե– րունդի «Քրիստափոր» խումբին եւ 500 ֆրանք «Հայաս – տան» թերթին։

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍՕՖԻ ՍՏԵՓԱՆ ՈՍԿԵԱՆ եւ զա– ւակը Պ. Շահին Ցակոբեանի մահուան առթիւ, 500 ֆրանք կը նուիրեն Պոմոնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սե– րունդի «Քրիստափոր» խումբին եւ 500 ֆր. «Հա – յաստան» թերթին։

ՊՈՄՈՆ ՄԱՐՍԷՑ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերուն– դի «Քրիստափոր» խումբը, չնորհակալութեամբ ստացած է, իր երկրորդ տարեդարձին, սարքած ինջոյքին առթիւ, հետեւեալ նուէրները.— Պ. Պ. Մակարեան, Պաղտասարեան, Հացագործեան եւ Ցակոբեան 1000ական ֆրանք, Սարգիս Պօղոսեան, Փիլիպպոսեան (St. Loup), Մերիկեան եւ Տիկիններ Քիւրքչեան եւ Զաքիկեան 500ական։ Տիկիններ Ռէխիսեան եւ Աւետեան 300ական, Պ. Փաունիկ Պարէեան եւ Տիկին Ոսկեան 200ական։ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ճեմարակոմիտէ եւ Պոմոնի Ֆ. Հ. Կա– պոյտ Ափէ 1000ական ֆր.։ Ընդհ. դումար 9500 ֆրանք։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ազգ. դպրոցի ամավերջի հան – դէսը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Place d'Europeի նորակառոյց սրահին մէջ։ Երգ, պար, արտասանութիւն եւ դպրոցական բեմադրութիւն։ Մուտքը ազատ է։

MEUBLES MODERNES PLAQUÉS

Ամաչնակարգ կահկարասիներ Salle à Manger, Chambre à Coucher, Cabinet de Travail, Cosy եւ ամէն կար– գի աչխատանք գոմանտի եւ փլանի վրայ։

Դիմել՝ Գ. Փ Ա Փ Ա Զ Ե Ա Ն

65 rue de Perpignan, Maison-Alfort (փլաժի մօտ)

Ուղղորդո՛ւմ կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**։ Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փա– փագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54։ Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ չաբաթ օրերը։ Հաղոր– դակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Clacière։

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 24 MAI 1947 Շաբաթ 24 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5042-Նոր շրջան թիւ 651 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԱՕՍՏՔ

ԳԷՈՐԳ ԶԱՎՈՒՇ

«Դրօշակ»ի թիւ մը, գաղտնապէս ձեռքէ ձեռք անցած Պոլսոյ մէջ, 1907ի ամառը, կը գուժէր հեբոսի մը սպանութիւնը : Անունը՝ Գէորգ Զաւուշ :

Այդ օրերուն բերնէ բերան կը չրջէին շատ մը խորհրդաւոր անուններ, ինչպէս անոնց երգերը : Աւելի մանրամասնութիւններ դիտէին անոնք որ «ներսէն» էին, եւ գործի վրայ :

Որքան դժուար էր անոնց մօտենալ, առանց ուխտի : Մանաւանդ Պոլսոյ մէջ :

Հերոսին սպանութեան պարագաները վճռական դեր կատարեցին : Այս տողերը գրողն այ մտաւ Դաշնակցութեան չարքերը : Եւ իր առաջին փորձերէն մէկն եղաւ վառօդուն ձօն մը Գէորգ Զաւուշի յիշատակին, Ֆիլիպէի «Ռազմիկ»ին մէջ :

Տարիներ վերջը, 1912ին ալ թերթաչ առեւնախօսութիւն մը, հերոսի դերեզմանին վրայ, Մուշ, սարալանջի մը կուչին :

Եւ ահաւասիկ նահատակութեան քառասնամեակը, Եւրոպայի սրտին վրայ : Հեռո՛ւ հայրենի հողերէն : Ծովերով եւ լեռներով բաժնուած երկրի մը մէջ ...

Որքան շուտ ցամքած պիտի ըլլար տարագիր բազմութեանց հոգին, առանց յուշերու եւ յիշատակի տօներու :

Ամէն մեծ դէպքի եւ ականաւոր դէմքի ոգեկոչումը ճառագայթ մըն է, որ կը լուսաւորէ մեր ճամբան, իր կսկիծներով ինչպէս փառքերով :

Մանաւանդ մեր ժամանակակից պատմութիւնը՝ իր ամէհի ալեկոծութիւններով :

Գէորգ Զաւուշները անկորնչելի ուղեցոյցներ են ազատագրութեան ճամբուն վրայ : Ազգանշաններ, որ թէ ուղղութիւնը կը ցուցնեն եւ թէ հեռաւորութիւնը :

Ամբողջ սերունդներ կրակը նետուեցան այդ ճամբուն վրայ : Եւ եթէ ուղղութիւնը գտնուած է, հեռաւորութիւնը կը մնայ տակաւին :

Անհաշտներ, անհնարին զոհողութիւններէն տարիներ վերջն ալ, դեռ Վասպուրականն ու Տարօնը, Բարձր Հայքն ու մնացեալը կը մնան հեռու : Աչքի տակ, բայց անմատչելի ...

Միւս կողմէ, տակաւին զոց գիրք մըն է մեր քաղերուն, «Փետայի»ներուն կեանքը, իր ամէհի փոթորիկներով :

Ինչ որ հրատարակուած է մինչեւ այսօր իրեւ յուշ կամ կենսագրութիւն, գիրքերով կամ ցիրուցան թերթերու մէջ, բաւական չէ ներկայացնելու անոնց բուն դիմագիծն ու խոովքը : Անոնց մարտնչումներուն ծաւալն ու խորութիւնը :

Այս տեսակէտէն, կարելի է անբաժան մը համարիլ Գէորգ Զաւուշը, ինչպէս Աղբիւր Սերոբը եւ ուրիշներ :

Տարիներ առաջ, բարակ տետրակ մը միայն լոյս տեսած է Ժընեւի մէջ, Գէորգի մասին, Ս. Մինասեանի խմբագրութեամբ : Անոր վերջին պահեստը Պոլսոյ մէջ էր որ սպառեցաւ, Օսմ. Սահմանադրութեան չրջանին : Մնացեալը կը բաղկանայ լրագրական հրատարակութիւններէ եւ իր յուշերէն :

Այս այն հերոսն է որ կ'աղաղակէր ճակատագրական պահու մը, երբ կ'առաջարկէին հեռանալ երկրէն եւ կոլկաս անցնիլ, առժամապէս :

— Ի՞նչ կեցեր էք բաղաքներու մէջ : « Արէֆ մըր երկիր, տեսէք իմալ երկիր է, ի՞նչ աճուշ ժողովուրդ» :

Եւ մինչեւ վերջն ալ մնաց աւ գործեց Տարօն - Սասունի սարերուն եւ ձորերուն մէջ, գառնալով պատուհասը արիւնարբու բռնակալութեան մը եւ անոր գործակատարներուն :

Իր հմայքը, իր քաղութեան համբաւը սահմանէ սահման տարածուեցան աւելի շուտ քան օդանաւի մը թռիչքը :

Այն աստիճան որ, վայրենի Քիւրտն անդամ փառաբանութեան տագեր կը ձօնէր անոր, ինչպէս Աղբրանիկներուն եւ միւսներուն :

Եւ Պոլսոյ քիւրտ բեռնակիրներն անդամ իրենց բեռները վար դնելով, երկիւղածութեամբ կը մատնանչէին անոր կենդանագիրը, հայ գրավաճառներու ցուցափեղկերու մէջ :

Արքաները խախտեցին մեր պատմութեան ընթացքը : «Փետայի»ները, Գէորգ Զաւուշներն էին որ վերահաստատեցին զայն, թնդացնելով սար ու ձոր .

— Մենք չենք ուզեր ազատ կամքի բռնութիւն ...

Շ.

Թուրք թերթ մը կը սպառնայ Հայերուն

Թուրքերէն «Պէգրի Մուսթաֆա» չաբաթաթերթը կրակ կը տեղայ Հայերուն դէմ : Մանրամասնութիւնները վաղուան ձգելով, կ'արտատպենք հետեւեալ հատուածը (Մայիս 17).—

Վաղը եթէ Ռուսիոյ եւ մեր միջեւ ձգտումը ֆիլ մը սաստկանայ ու եթէ պատերազմի վտանգը ուրուագծուի հորիզոնին վրայ, ներքին ապահովութիւնը երաշխաւորելու համար թերեւս պէտք պիտի ըլլայ նոր միջոցներ ձեռք առնել» :

Այսպէ՛ս սկսան 1915ի սարսափները :

Մարսէյլի ընտրութենէն առթիւ

Մարսէյլի մեծ օրաթերթը, **Le Provençal**, կը գրէ Մայիս 22ի թիւին մէջ, «ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ՁԵՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՉԵՆ ԸՍԵՐ » խորագրով .—

«Rouge Midi» եւ «La Marseillaise» համայնավարական թերթերը վերջերս տեղեկութիւն մը հրատարակեցին Մարսէյլի հայ համայնքին մասին - կարարութեան Վորհուրդի ընտրութեան մասին :

Կամովին ստեղծուած երկդիմութիւնը փարատելու համար, պարտականութիւն կը համարենք ճշդել թէ նմանօրինակ ընտրութիւններ պիտի կատարուին ուրիշ վայրերու մէջ ալ եւ թէ այդ դասակարգ ընտրութիւններէն վերջն է որ թեմական ընդհ. ժողովը պիտի կազմուի :

Ճիշդ չէ թէ,— ինչպէս կ'ըսէ համայնավար թերթերուն տպած տեղեկութիւնը, «Դաշնակցութիւն» կուսակցութիւնը (Հայ ընկերվարական կուսակցութիւն) Թուրք ազգայնական (ultra-nationaliste) կուսակցութիւն մըն է : Հայ ընկերվարական կուսակցութիւնը անդամ է ընկերվարական Բ. Միջազգայինին, 1907էն ի վեր : Մինչդեռ, իր իսկ խոստովանութեամբ, Հայ Ազգ. Ճակատը են-թակայ, հպատակ է խորհրդային ազդեցութեան (d'obédience soviétique).

Ահաւասիկ Մարսէյլի ընտրութեան թիւերը. — Արձանագրուած ընտրողներ 1065, քուէարկութեան մասնակցողներ 961, Հայ Ազգ. Ճակատէ , համայնավար կուսակցութենէ, ամէհավար ազատական եւ հնչակեան կուսակցութիւններէն կազմուած խմբակցութիւնը չհաճած է 517 քուէ. հայ ընկերվարական կուսակցութիւնը՝ 449 :

Այս սքանչելի արդիւնքները կ'ապացուցանեն Մարսէյլի Հայ ընկերվարական կուսակցութեան կենսունակութիւնը » :

ՀԱՆԳԻՍՏ ՇԱՀԷ ՔԱՀԱՆԱՅ ԱՐՒԼԵՄԱՆ

Մարսէյլէն կը գրեն մեզի.— Տարաբախտ է - րեցուհին անակնկալ կորուստը փութացուց իր մահը : Ֆիզիքապէս ալ քայքայուած էր : Քանի մը ամիսէ ի վեր նետուած էր հիւանդանոցի մը անկիւնը : Երբեմն ծանօթներ եւ բարեկամներ կ'այցելէին : Վերջերս Պոմոնի կապոյտ Ծաչի վարչութիւնն ալ սկսած էր իր այցելութիւններով մխիթարել եւ ծրարներ տանիլ :

Դժբախտաբար Մարսէյլ եւ արուարձանները բնակող քահանաները ոչ մէկ այցելութիւն կատարեցին : Թաղումը կատարուեցաւ չատ անչուք, ոչ մէկ մահադդ՝ Առաջնորդարանին թէ կրօն. ժողովին կողմէ : Թաղման կարգն անգամ ափսոսըրին, ըմբռնացնելով 15—20 յուղարկաւորները : Քահանաները իր վերջնոյ բարեհաճեցան մեռելակառքին առջեւէն երթալ, հանդուցեալին զինքի ընկերներուն ստիպման տակ : (Շահէ քահանայ 1914—18ի կամաւորներէն էր) :

1940 ՅՈՒՆԻՍԻ ՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ մասին բացատրութիւններ տալով խորհրդարանական քննիչ յանձնաժողովի առջեւ, Պ. Տալատիէ յայտարարեց թէ պատճառները իսկ եւ իսկ պինուորական են : Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ ընդհ. սպայակոյտը կառչած էր հինգտա – մաշած դաղափարներու : «Անոնց մէկը միայն խոստովանեցաւ ճշմարտութիւնը 1942էն ի վեր, օդանաւային նախարար գօր. Վաթօ, (մեռած) : Ֆրանսա 3600 հրասայլեր ունէր Գերմանիոյ 3500 հրասայլերուն դէմ, եւ կը գերազանցէր որակով թէ քանակով, բայց ընդհ. սպայակոյտը սխալ գաղափարներ ունէր անոնց գործածութեան մասին» :

ԳԷՈՐԳ ԶԱՎՈՒՇ
Որուն ճահատակութեան 40ամեակը կը տօնուի վաղը, Կիրակի

ԵՒՔ ՉՂԱՅՆԱՆԱՔ ԱՄԷՆ ԲԱՆ ԿՈՐՍՈՒԱԾ Է

Ի հարկին ագիպտացորենէ հաց պիտի ուտենք

Պ. Ռամատիէ առջի օր ընդունելով մամուլի ներկայացուցիչները, չատ մռայլ դոյներով նկարագրեց երկրին տնտեսական կացութիւնը եւ պարզեց երկրին տագնապը : Ըսաւ թէ դժուար չըր - ջանի մը մէջ կը գտնուինք որ պիտի երկարաձգուի մինչեւ յունիս 15 : Միտքերը անչուշտ զրաղուած են եւ դիւրաւ կ'ազդուին, ուստի լրագրողները պէտք է զգուշանան չհնդալից տեղեկութիւններ հաղորդելէ : «Շատ ծանր չրջան մը կ'անցընենք, եթէ Ֆրանսան չղայնանայ, խաղը կորսուած է : Քիչ մըն ալ եւ Ֆրանքը պիտի սրբուի հրապարակէն : Ամէն բան կախում ունի մեր չիզերէն » :

Վարչապետը յետոյ պարզելով ցորենի տագնապը, հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդեց. — Դոհացուցիչ հունձք մը չենք սպասեր : Այժմ անկարելի է ստոյգ նախատեսութիւններ կատարել : Նոր հունձքը կարելի է բաղդատել 1945ի բերքին հետ, երկու նոր տերեւներով, մէկը նպաստաւոր, միւսը աննպաստ : Նպաստաւոր պարագան այն է որ զգալապէս բարւոքած է Հիւս. Ափրիկէի կացութիւնը : Մանաւորապէս Մարոքի մէջ ապահովաբար լաւ հունձք մը պիտի ունենանք : 1945 — 46ին հարկ եղաւ 24 միլիոն կենդինար ցորեն ղրկել Հիւս. Ափրիկէ : Այս տարի այդ երկրամասը ինքն իրեն պիտի բաւէ եւ թերեւս արտածելի պաշար մըն ալ ունենայ : Աննպաստ պարագան.— Ցորենի միջազգային հրապարակին կացութիւնը : Զենք գիտեր թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ համաչխարհային հունձքը : Այսօր ամբողջ Եւրոպան եւ Ասիոյ մէկ մասը կարօտ են օտար ցորենի :

ՏԱԳՆԱՊԸ ՊԻՏԻ ՏԵՒԻ ՄԻՆՉԵՒ 1948

« Պէտք է նկատի ունենանք որ ցորենի տագնապը վերջնապէս պիտի դադրի միայն 1948 Ցուլիսին կամ Օգոստոսին : Ուրեմն բացառիկ միջոցները պիտի տեւեն երկար տարի : Ինչպէս կը նախատեսուի կացութիւնը դալիք չաբաթներու ընթացքին : Մենք ապրիլ ամիսը վերջացուցինք չնորհիւ պահեստի պաշարին, չորս միլիոն կենդինար : Մայիսին սկսեալ մեր սպասելիքներն են.— Ներածում՝ 143.000 թոն, Ցունիսին՝ թերեւս 200 հազար : Մ. Նահանգներէն ստացած ենք յաւելուածական բաժին մը եւ առաքումներու փութացման խոստում : Կր մնայ հողագործներէն հաւաքելի ցորենը : 1946ին ցորենի հունձքը նախատեսուած 45 միլիոն կենդինար, ապրիլի վերջը ստացուած էր մօտ 42 միլիոն, ուրեմն տեսականօրէն հաւաքելի կը մնայ երեք միլիոն կենդինար :

« Ինչ որ ալ ըլլայ, պիտի ստիպուինք օգտուիլ պահեստի պաշարէն : Ամերիկայի խոստացած յաւելուածական բաժինը ցորեն չէ, այլ եգիպտացորեն : Ուրեմն պիտի ունենանք հաց մը որուն մէկ եգիպտացորէն խառնուած պիտի ըլլայ կարեւոր համեմատութեամբ : Մանաւոր հրահանգներ ղրկուած են փուռպանատներուն որպէսզի եգիպտացորենն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳ

Կան անուններ որոնք իրենց ենթակային վրայ մեծ ազդեցութիւն կը գործեն: Սուրբ Սարգիս զօրավար եւ Խանափութիկէ Սուրբ Գէորգ եկող և գացող սերունդներու վրայ անչնջելի կնիք դրած են:

Այս երկու անունները չատ ընդհանրացած էին մեր աշխարհին մէջ: Տարօնի Ս. կարապետի վանքի տաճարէն երբ ներս կը մտնէինք անմիջապէս աչքի կը զարնէր Ս. Գէորգի գունաւոր պատկերը, ուր հերոսը սանձակոծ երիվարի վրայ նստած, նիզակը ձեռին կը մխէ վիշապի երախին մէջ: Այս պատկերը սարսռալի ազդեցութիւն կը գործէր հաւատացեալներու, մանաւանդ պատանիներու եւ մանուկներու վրայ, եւ ամէն արու Հայկակ սուրբ Գէորգ ըլլալ կը բաղձար: Սուրբ Գէորգը Տարօնի ժողովուրդի բերնին մէջ կ'որուելով դարձեր էր «Սբդորգ»:

Հիւանդներու, դիւահարներու տէրերը հաւասար չափով կը հաւատային հետեւեալ երեք գլխաւոր սուրբերուն, զանոնք յիշելով իրենց նեղ վայրկեաններուն.

— «Եա մեռնիմ քըզի եօթնանուան տէր Մշու սուլթան Սրկաբադետ:

— «Եա մեռնիմ քըզի արագահաս Սբսարգիս:

— «Եա մեռնիմ քըզի Խանափութիկէ Սբգէորգ:

Եւ, ո՛վ հրաշք, այս անունները կրող ուխտատեղիները այցելուները առողջացած կը վերադառնային...

Խանափութիկէ Ս. Գէորգը իր անուան ի յիշատակ Տուրուբերան նահանգին մէջ ունէր բազմաթիւ սրբավայրեր, որոնց մէկը կը գտնուէր մեր գիւղի վերեւ, Բաղնու: Ճիշտ սրբավայրին մօտիկ կար գարաւոր ուռի ծառ մը որու բունը առանց չափազանցութեան կը ներկայացնէր երեք մեթր տրամագիծ հաստութիւն, իսկ ճիւղերը այնպիսի տարածութիւն մը՝ որ հաղարէ աւելի ոչխարներ ամրան տօթին կը զովանային անոր չուքին տակ: Ծառէն քանի մը մեթր անդին անմահական աղբիւր մը, խիստ պաղ ամառը, իսկ նոյնքան ջերմ ձմեռը: Ահա այս ջուրն ալ մեր գիւղի կենսատու եւ գլխաւոր աղբիւրն էր:

Ս. Գէորգի գլխաւոր ուխտավայրը կը գտնուէր Սասնոյ բարձրադիրակին վրայ: Մենաստան մը, իր վարդապետներով, իր ընկոյզի եւ բալենիքի ծառերով: Մեր հաւատացեալ երէցները կը պատմէին որ վանքի ոչխարները առանց հովիւի արօտավայր կ'երթային ու կը վերադառնային անվտանգ: Դայլերու ամբողջ վհմականներ փակ բերանով կը մտնեն եղեր հօտերու մէջ ու փակ բերանով կը հեռանային անկէ: Քիւրտ աւազակներու ջուլիրները Ս. Գէորգի անունէն սարսափած, նմանապէս չէին գպչեր վանքի փինչքերուն: Այն անհատը որ փորձէր վանքի պտղատու ծառերուն դպչիր առանց արտօնութեան, կը կատղէր, կը դիւահարէր ...

Ահա թէ ուր ծնած էի Գէորգ Զավուշ եւ ի՛նչպէս ներշնչուած իր անուան տէր սուրբէն: Ասոր վրայ աւելցուցէք համիտեան խժդժութիւնները, Համիտիէ Քիւրտերու եւ լպիրշ ժանտարմաներու բռնութիւնները, եւ ձեր առջեւ կ'ունենաք Գէորգը, որ «Զավուշ» մակդիրը ստացաւ թշնամիէն, իսկ եթէ ողջ մնացած ըլլար, իր դիմակից միւս քաջերու նման, վինջն ալ զօրավարի կամ գնդապետի տիտղոսը ապահովաբար ստացած կ'ըլլար, ինչպէս Անդրանիկը, Սեպուհը, Մուրատը, Սմբատը, Քեռին եւ ուրիշները:

Գէորգր մարմնացեալ մէկ ոգի էր որ սաւառնեցաւ մեր խոպան աշխարհի վերեւ: Ան ուր որ հասնէր յաղթանակի դափնին իրենն էր: Իր ներկայութիւնը բաւական էր որ ամէնէն երկչոտ Հային ալ զէնք վերցնէր եւ խոյանար թշնամիին վրայ: Իր ներկայութիւնը բաւական էր նաեւ որ ամենադողոզ ու անոդորմ թշնամին անդամ խուճապահար զէնքր լքէր ու փախչէր:

Ես Գէորգը տեսայ միայն մէկ անդամ, 1907ին, այսինքն իր սպանուած տարին, երբ Հերկերա գիւղացի յեղափոխական Սլօն քանի մը ընկերներով մեր գիւղը կը գտնուէր: Մեր գիւղի մէջ ապրող միակ Քիւրտը, Ապտիլ Մահմուտ մատնելով զանոնք, գիւղի աւերմանը պատճառ դարձաւ: Սլօն իր ընկերներով հերոսական դիմադրութենէ մը վերջ նահատակուեցաւ եւ մարմինները փոխադրուեցան քաղաք: Գէորգը չեմ գիտեր ո՛ւր կր գտնուէր այդ ժամանակ, բայց չատ չանցած իր ընկերներով եկաւ գիւղը եւ յանձնարարեց Թալանէն ճողոպրած հատ ու կենտ անասուններն ալ ծախելով զէնքի յատկացնել:

Իրիկուն մըն էր: Մեր հերոսին գլխաւորութեամբ Ֆետայիները իրենց չողչողուն ու պատկառելի ձիերը դրաւելով կր նստին եւ ապահով տեղ մը կը հասնին, յետոյ ձիերու պոչերը կը կտրեն եւ Խոպետի կամուրջին քով կը ձգեն որ Մուշէն չատ հեռու չէր:

Գէորգ այսպէս սարսափ ձգած էր Թուրքերու ու Քիւրտերու վրայ: Ամէն կողմէ Թուրք պաշտօնեայ եւ բէկեր հաւատարմութիւն կը յայտնէին Գէորգ Զավուշի եւ դաշինք կը կնքէին իրեն հետ, ինչպէս տխրահռչակ Մուսա բէկի եղբայրը՝ Դասմ բէկ: Դաշինքին համաձայն թէ մէկը եւ թէ միւսը Թուրք կառավարութեան հետ կռուած ատեն, փոխադարձաբար օգնութեան պիտի հասնէին: Գրեթէ ամիսը 6—7 օր Գասըմ բէկին հիւր էին մեր քաջերը, երբ Գէորգ Զավուշ ողջ էր:

1906 թուականէն մինչեւ 1907 յայտնի Քէօսէ պինպաշին Մուշ կուգայ: Ան ուխտած էր Գէորգ Զավուշը ողջ բռնել կամ սպաննել: Քանի մը անգամ կը կռուին, քաջ Գէորգը ողջ առողջ դուրս կուգայ:

Վերջին կռիւին կարծես մահր կը սպասէր մեր քաջին: Կռիւ Սուլուխ գիւղին մէջ, Ռուբէն Տ. Մինասեանի եւ Գէորգ Զավուշի գեկավարութեամբ: 16 յեղափոխականներու եւ երեք Քիւրտերու (Գասըմ բէկի «զօլամ»ներէն) կը միանան գիւղէն 10—12 հոգի, ընդամէնը 30 հոգի, իսկ Թուրք բանակը 1500էն աւելի եւ քիւրտ աշիրէթապետներ: Կռիւը չսկսած Քէօսէ պինպաշին գինուորներուն կր յայտնէ թէ ինք ուխտած է Գէորգ Զավուշը ողջ բռնել կամ սպաննել: Զինուորները Մուհամմէտի վրայ երդում կ'ընեն թէ պիտի հպատակին հրամանին: Գիւղի եզերքը տան մը մէջ որուն միայն պատերը մնացած էին, դիրք կը բռնեն Ռուբէն, Գէորգ, Սէյտօն, Մքօն, Սուլուխ գիւղացի Սաղօն ու Ջրբօն: Այս վերջիններր կռիւէն երկու օր վերջ բանտ բերին: Անոնց պատմութիւնն է որ կը գրեմ,— թէ ինչպէս քաջը մեռաւ: Սուլուխի միւս կողմը որ կամուրջն է, յանձնուած էր Գալէին, Ցակոյին քանի մը գինուորներու և գիւղականներուն: Միւս կողմը երեք Քիւրտերու, 3 յեղափոխականներու եւ գիւղացիներու: Կռիւը կը սկսի 1907 Մայիս 27ին առաւօտեան ժամը 8ին: Քէօսէ պինպաշին յառաջ կը խաղայ,, գինուորներ իր ետեւէն 100—150 քայլի վրայ կը պոռայ.— Թէպիմ օլըն (անճնաութ եղէք): Մեր քաջերը ամէն մէկզօդով կ'ուղղեն հրամանատարը՝ Քէօսէն սպաննել եւ կը հասնին իրենց նպատակին: Գէորգ Զավուշ դեռ ողջ էր եւ կը պոռար տղաքներուն թէ կրակեցէք այսթեւի վրայ, այն թեւին վրայ: Անոնք որ տասնոց մաղձր ունէին կը սկսին անխնայ զարնել: Հոն 40—50 Թուրքեր կ'իյնան, միւսները խուճապի մատնուած կը սկսին փախչիլ: Ախո՛ւ որ Գէորգ Զավուշ արդէն վիրաւորուած էր: Երբ Թուրք գինուորները սարսափահար կը փախչին՝ մեր քաջերն ալ վիրաւորր առնի մը կը փոխադրեն, բայց ուշ էր եւ վէրքր մահացու: Իրիկուան արեւմուտին մեր քաջերը կր հաւաքուին գիւղէն հեռանալու համար, կը տեսնեն Գալէի եւ Ցակոյի բացակայութիւնը: Երկուքն ալ գոհ գացած էին քանի մը գիւղացիներու հետ: Գէորգ Զավուշը ձիու վրայ կը դնեն, կր տանին Խաչխալտաղ գիւղը, քաղուած խոտերու որանները տակ կը տեղաւորեն եւ արտասուալից աչքերով կը համբուրեն եւ կը բաժնուին: Գիւղին ծանօթ հաւատարիմ քիւրտի մը լուր կուտան որ խնամք տանի, բայց մինչեւ քիւրտին գալը մեր պաշտելի հերոսը մահացած էր:

Կռիւի երկրորդ օրը Գալէն եւ Ցակօն կառավարութեան չէնքը փոխադրելով, դրին բանտարկեալներու խուցը: 3 օր վերջը այդ «հաւատարիմ Քիւրտը կարծելով թէ պարզեւ մը պիտի ստանայ, կառավարութեան լուր կուտայ, եւ իսկոյն սայլով մը Գէորգի մարմինը Մուշ կը բերեն: Բայց ինչո՞վ ապացուցանել թէ Գէորգ Զավուշն է: Հոն բանտէն կը բերեն Պուլանըխի Արամը, Նորչինայ Մօսոն, Գրիգոր Ղազարոսեանը, Գրիգոր Ղազարոսեանի հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քոյրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսինը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ երեխան, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քոյրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսինը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ երեխան, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քոյրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսինը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ երեխան, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քոյրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսինը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ երեխան, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քոյրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսինը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ երեխան, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քոյրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսինը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ երեխան, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քոյրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսինը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ երեխան, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քոյրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսինը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ երեխան, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քոյրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսինը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ երեխան, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քոյրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսինը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ երեխան, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու հայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու քրոջ ամուսնու մայրը, Գրիգոր Ղազարոսեանի քրոջ ամուսնու

Ցաւիս Զօրիկը: Բոլորն ալ կ'ըսեն թէ մենք չենք ճանչնար: Իսկ ուր որ ես էի բանտարկուած, հոն էին Սուլուխայ Սաղօն եւ Զըրօն, (Տօնիկը որ դիւղի Գլիւրն էր), Շէխլանայ Առաքել, Սօղոմօ, Հըլզաթ, Մուշ քաղաքացի երեք եղբայրներ, Խալբուրենց Մկրտիչ, Պաղտասար եւ Վահան: Մենք ալ ըսինք թէ չենք դիտեր: Միայն Սուլուխ դիւղի Գլիւր Տօնիկը ըսաւ, Գէորգ Զավուշն է: Ես, Սաղօն, Զըրօն, Տօնիկը վերցուցինք հերոսին մարմինը եւ դրինք սանդուխներու վրայ մերկութիւնը ծածկելով՝ հրացանը ձեռքը: Հայոց եւ կաթոլիկներու առաջնորդներն ալ ներկայ էին, նկատեցին եւ հետեւեալ օրը քաղխմարմինը յանձնեցին Հայոց Առաջնորդին: Երեք քաղերը թաղուեցան Մշոյ Զորի թաղի դերեզմանատունը, լեռնալանջի մը վրայ:

Հայրենակիցներ, յարգանք բոլոր Գէորգներուն որ մեռան հայրենիքի համար:

ՍՏԵՓԱՆ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ

Խուսափ մը Գէորգ Զաւուշի կեանքէն

Ընդհանրապէս թերթի մէջ դրելու սովորութիւն չունիմ: Այսօր պարզապէս քանի մը տող գրի կ'առնեմ իբրեւ վկայ մը Գէորգի յանդուգն ձեռնարկներուն:

Մշոյ երեւելիներէն Թախթար Սալիհ միշտ կը փափաքէր Գէորգի հետ տեսակցութիւն մը ունենալ: Անդամ մըն ալ դիմելով մեր Գառնեն դիւղացի յայտնի յեղափոխական Մկրտիչին, վերջինս ժամադրութիւն մը նշանակած էր իր տան մէջ:

1907ի Մայիսի առաջին կիրակին էր: Գէորգ եւ Ռուբէն եկան դիւղը եւ իջեւանեցան Մկրտիչի տունը: Հոն էր նաեւ Գէորգի կնքահայրը, Սուլուխ դիւղացի Մեսրոպը, իջեւանած Մնօի Ղազարի տունը: Մեր դիւղը ծխախոտի առեւտուրով կը զբաղէր, որով այդ օրը ներկայ էին քանի մը թուրքեր: Մեր դիւղը որ քաղաքէն հազիւ մէկ քիլոմեթր հեռաւորութիւն ունի, կը դանուի Կուռտիկ լերան սոսորոտը, եւ թրքական զօրանոցէն կը բաժնուէր միակ ձորով մը:

Կէսօրէ վերջ հասաւ նաեւ Գեղամ Տէր Կարապետեանը, Մշոյ «Տատրակ»ը: Դռնփակ ժողովդումարած էին մեր չորս հերոսները. Գէորգ, Մկրտիչ, Գեղամ եւ Ռուբէն: Ոչ ոքին յայտնի էր իրենց ժողովի օրակարգը: Մինչ Թախթար Սալիհ անհամբեր կը սպասէր եւ աչ-ձախ տղաք տեսնէ – լով կը թախանձէր որ վայրկեան մը առաջ Գէորգը տեսնէ: Մեր ընկերներէն կախն կերթայ կ'իմացնէ մեր ժողովականներուն Սալիհի փափաքը: Ժողովը արդէն վերջացած էր: Գէորգր կը բացատրէ.— «Փոխանակ միայն Սալիհէն տեսնուելու, ահա դուրս կ'ելլենք, թող Թուրք, Քիւրտ եւ Չէրքէզ բոլորն ալ տեսնեն մեզ:

Բարկացած դուրս թռաւ Գէորգ եւ իր գեղեցիկ նժոյգին վրայ նստելով, սկսաւ դիւղի մէջ երթալ գալ, իսկ Ռուբէնը իրեն կ'ընկերանար, նստած հօրս ձիուն վրայ: Գէորգ այդ օրր հագած էր Թուրք սպայի համազգեստ: Մօսին հրացանը ձեռքը՝ դիւղին երկայնքր երեք անգամ երթալ գալէ վերջ, իջաւ վարի թաղը, ուրՍուլուխայ Մեսրոպը նոյնպէս ձիու վրայ նստած, իրենց կր սպասէր: Երեքը միասին մեկնեցան այս հանդիսաւոր ցոյցէն վերջ: Մինչ դիւղացիներ մեծ աղէտի մը կր սպասէին, այլազգի ցուցարարները ի տես Գէորգի եւ ընկերներու պատկառազդու երեւոյթին, հայկական տուները կ'ապաստանէին, փախսալով, — Գէորգ ոչ մարդոցմէ կր վախնայ, ոչ ալ Աստուածմէ, քանի որ օր ցերեկով ցոյց մը կը կատարէ զօրանոցէն քանի մը քայլ հեռու, չրջապատուած այնքան զինուած իսլամներէ:

Տղոց մեկնումէն հազիւ մէկ ժամ անցած, պետրխան եւ Իղդէթ էֆէնտիները զինուորներով լեցուեցան դիւղը, եւ սկսան հարցաքննել հայրս (ոչս Տիրօ).

— Դուք մեղաւոր էք էֆէնտիներուն, կր հիւրընկալէք զանոնք եւ օր ցերեկով ցոյցեր կր կատարուին մեր քթին տակ:

Հայրս պատասխանեց.

— Դուք զինած էք այսքան Քիւրտեր, Թուրքեր եւ Չէրքէզներ, որոնք հանդիսատեսի դերին մէջ մնալով թոյլ տուին որ երեք ֆեետայիներ անվնաս անցնին երթան, մինչ մեզ Հայերուս դանակ մը անգամ արդիլած էք: Ո՞ր հրաչքով պիտի կարենայինք զսպել Գէորգը:

Էֆէնտիները հաւանութիւն յայտնեցին հօրս ըսածին եւ ստացան կաշառքի իրենց բաժինը, որմէ դիւղր անվնաս ազատուեցաւ:

Ականատես եղած եմ ու մասնակցած Գէորգի կարգ մր ձեռնարկներուն, բայց առ այժմ զանց կ'առնեմ:

Գէորգը Հայոց Կարիպալտին է. եւ մեր պատմագիրը անշուշտ պիտի գիանայ մեր օրերու այս մեծ դէմքին իրեն արժանի տեղր տալ:

ՏԻԳՐԱՆ ՏԵՐՕԵԱՆ

ՏԵՂԻ ԱՆՁԿՈՒԹԵԱՆ պատճառով ԳԷՈՐԳ ԶԱՎՈՒՇԻ նուիրուած ուրիչ գրութիւններ՝ Ցառաջիկայ չարթու:

Հայրենի աստուածներ

Ո՛վ աստուածներ, արեւաւրական եւ հրզօր,
Մեր հայրենի ճակատագրին եւ բախտին,
Մեզ կ'երեւիք դարձեալ Մասսի գագաթին,
Ո՛վ աստուածներ, արեւաւրական եւ հրզօր:

Մեր խստակեաց լերանց վըրայ օրն է ջինջ,
Գիշերն անհուն եւ անտառներն հոդմաձայն,
Ջուրերուն խաղն երազական եւ գունեղ,
Մեր խստակեաց լերանց վըրայ օրն է ջինջ:

Ո՛վ աստուածներ, անհունակերպ եւ ներհուն,
Կը հնչեն ձեր ոտնաձայներն ժայռէ ժայռ,
Երկինքն ամբողջ խըրձախնճաւի բոց մ'է վառ,
Ո՛վ աստուածներ, անհունակերպ եւ ներհուն:

Արտերուն մէջ դաշնաւորում է ու երգ,
կեանքի հրայրք, խիղդի ուիշ ակաղձուն,
Ցորեաններուն մէջ մեր կոյսերն են ժպտուն,
Արտերուն մէջ դաշնաւորում է ու երգ:

Ո՛վ թրխադէմ հայրենի սուրբ աստուածներ,
Այգաբացին լուսայորդման ընդմէջէն
Անցէք շարք շարք մեր աշխարհին վերեւէն,
Ո՛վ թրխադէմ հայրենի սուրբ աստուածներ:

Թող մանուկներն անվերջ հրճուին ու խայտան,
Մըշակն ըլլայ հուժկու, թիկնեղ եւ բարի,
Եզներուն դունչն աշխատանքին մէջ ոսկի,
Թող մանուկներն անվերջ հրճուին ու խայտան:

Ո՛վ աստուածներ, արեւաւրական եւ հրզօր,
Թող Հայն ապրի անվերջ, անվիշտ եւ անկախ,
Թող մեր մայրերն ըլլան լոյսի՛ պէս խաղաղ,
Ո՛վ աստուածներ, արեւաւրական եւ հրզօր:

Մըլանօ, 1947 ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Գ. Զաւուշ եւ Կորիւն

1890 Թուականին, Տարօնի աշխարհը կ'ապրէր կեղեքումի եւ հարստահարութեան ծանր օրերը: Քիւրտ համիտիէներու սանձարձակ աւերները, ծեծերն ու թալանը, բռնաբարումները այլեւս անտանելի կը դարձնէին կեանքր ուրախ ու աշխատասէր դիւղացիներուն, որոնք երկար տարիներ փակած իրենց ծննդավայրին եւ անորոշութեան հողին, կը վարէին, կը ցանէին ու չէին մոռնար տարին քանի մը հեղ իրենց հաւատքի տուրքը մատուցանել Մշոյ մանր ու պետ սրբոց:

Ուրեմն Տարօնի ժողովուրդին վիճակուած էր անվերջ տարկուութիւն եւ տառապանք: Բայց ո՛չ, համբերութիւնն ալ սահման մը ունի, այդ համբերութեան բաժակը կամաց կամաց լեցուած էր: Այդ ճակատագրական օրերուն մէջտեղ ելան քանի մը Սասունցի եւ Մշեցի «ծռեր», խորտակելու համար այն բռունցքը, որ կը համարձակէր տրորել հա, ժողովուրդին պատիւը եւ ինչքը:

Ատոնց կարգին էր մեր անմոռանալի կորիւնը, Գ. Զաւուշը, որ քանի տարի աներեւոյթ ոդիի մր պէս հարուածեց անխնայ մեր պատուհասները, եւ աւ՛ղ, դժբախտ օր մը, ինկաւ թշնամիի չար դնդակէն, խոր սուդի մատնելով բոլոր Տարօնի ժողովուրդը:

Թող ներուի ինձի, Գ. Զաւուշի մահուան 40րդ տարեդարձին առթիւ յիշել նաեւ իր քանի մը զէնքի ընկերները, որոնք իրեն հետ յեղ ու ձոր չափեցին, պայքարեցան հայ ժողովուրդին փրկութեան համար: Ինչո՞ւ չի յիշել Հրայրը, Տարօնի վայրկեան աստղը, որ իր մահով խաւարեցաւ: Աղբիւր Սերոբը, այդ քաջ հսկան, Առիւծ Սերոբը իր կոբիւններու, Մջոն, Կոտոյի Հաճին, Մարտիրոս վարժապետ, Աբրաքոն, Օրարին, Ղազարը, Պաղ – լուայ Օվոն, Մեղտուայ Սիսակ, Զիմարաքայ պատուելին, Սարգիս ու Աւետիս Ռըպէեանները, Սոր – տարայ վարժապետ, Տիրան ու վանքի պահապան Պետրոսը, Կվարսայ Զաքարը, (Չէնկէլ աղասի), Վարդան Վարդապետը եւ Ներսէս եպիսկոպոս Մարախանեանը, այս երկու վեհոդի կղերականները, որոնք իրենց հայրենասիրական քարոզներովը, քաջալերութիւն կր ներարկէին հայութեան թմրած սրտերու մէջ: Եւ դեռ շատ շատեր որոնց անունները չեմ գիտեր: Կ'արժէ յիշել նաեւ մեր անվեհեր կորիւնը, որուն մասին դժբախտաբար պատմութիւնը ժլատ է եղած: Այդ պարտականութիւնը ձգելով իր ընկերներուն, ես հոս պիտի յիշեմ միայն իր վերջին դրուագը:

1914ին ընդհանուր պատերազմը սկսած էր, նորէն սեւ ամպեր Տարօնի վրայ, ինչպէս ամէն տեղ: Թուրք ժանտարմաներ եւ քիւրտ պէկերը, դաւադրութիւններ կր լարէին յայտնի Հայերու հանդէպ: Ժանտարմաները սկսած էին, կրկին բռնութեամբ վարուիլ հայ դիւղացիներուն հետ: Հայ երիտասարդութիւնը զինուորագրուած էր, իսկ տարէցներուն կռնակով բեռ փոխադրել կուպային մինչեւ Խնուս եւ Մանազկերտ, Շատ քիչերը բախտ կ'ունենային հետ դալու, մնացածները

ՎԱՐԴԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
ՎԱՆԱՀԱՅՐ ՄՈՒՇԻ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ
ՎԱՆՔԻ ԵՒ ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ

Գէորգ Զաւուշի եւհանգստեան 40ամեակը

կը տօնուի նախաձեռնութեամբ, ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ, Մայիս 25ին, կէ – բակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին կէս դիշեր, Issy les Moulineaux, 45 rue de la Défense, հայկական դեղէ – ցիկ սրահին մէջ: Կը նախագահէ Լ. ՏՈՆԻԿԵԱՆ: Կը խօսին Պ. Պ. ԱՐՇԱԿ ՁՕՊԱՆԵԱՆ, ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:

Կ'կրդեն ՏԻԿԻՆ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆ (Տէր կարապետեան), ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ, Օր. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ եւ ուրիշներ: Կ'արտասանեն ՁՕՀ – ՐԱՊ եւ ԺԻՐԱՑՐ ՄՈՒՐՄՏԵԱՆ, ՇԱՒԱՐՇ ՏԷՐ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՄԻՐԱԵԱՆ: Հայկական նուագ:

կամ ցուրտէն ճամբան կը սառէին եւ կամ Քիւրտերու կողմէ կը սպանուէին: Այնպէս որ արտերը մնացած էին դրեթէ անմշակ: Ատոնց վրայ աւելցած էր պետական տուրքը: Միշտ դրամ կը պահանջէին եւ եթէ չտանէին, տունին մէջ եղած չեղած կը տանէին: Ժողովուրդը օրհասական տագնապի մր մատնուած էր:

Տարօնի այդ օրերու պատուհասներն էին, Աղջնայ միւտիւրը եւ Զիմարաքայ միւտիւրը, պայլամ էֆէնտին: Աղջընայ միւտիւրը տասը ձիաւորներով Գոմս դիւղը կուգան աւարի: Կորիւն ըլլալով դիւղապետը ուղղակի հոն կ'իջնեն: Քաղաքավարական ձեւակերպութիւններէ վերջ, ներս կր հրաւիրեն: Անմիջապէս կը հրամայեն հաւ եւ ոչխար մորթել եւ լաւ սեղան մը պատրաստել: Հրամանը խիստ կր կատարէ Կորիւնը, խորհելով ժամ առաջ ճամբել: Բայց այդ զաղաններու մտադրութիւնը ուրիչ բան էր եւ ճիշդ ատոր համար էր որ եկած էին: Շատ մը պահանջներ դնելէ ու դոհացում ստանալէ վերջ, երբ իրիկուն կ'ըլլայ, կ'առաջարկեն Կորիւնին մէկ մէկ հայ աղջիկ բերել իրենց: Հայկական ճոխ սեղանէն արբեցած, կ'ուզեն իրենց զաղանային կիրքերուն ալ դոհացում տալ, հակառակ պարագային Կորիւնը իրեն կեանքի զնովր պիտի վճարէր:

Կորիւնը կը խոստանայ կէս ժամէն կատարել, իրենց պահանջը եւ դուրս զալով անմիջապէս լուր կուտայ դիւղի մէջ պահուրտած քանի մը տղոց: Իսկոյն կ'որոչեն այդ զաղանները մաքրել: Երբ Կորիւնի առաջնորդութեամբ զինուած հայ տղաքը ներս կը մտնեն, կը տեսնեն որ հրէշները լաւ մը զինուցած կ'ներդէին եւ կը դուարճանային, բառներ հիւսելով: Եւ ահա Կորիւնը կր հրամայէ.— Զեռքերը վեր: Դաղանները անակնկալի եկած, կր հնազանդին: Մեր քաջերը ճիշդ սեղանին վրայ, տեղն ու տեղը բոլորն ալ կը սպաննեն, բացի միւտիւրէն, Կորիւն կ'ըսէ միւտիւրին.— Քեղ ողջ ձգեցի որպէսզի երթաս ու վաղին պատմեսթէ Կորիւնը սպաննեց իր զինուորները: Եթէ քաջութիւն ունի թող դայ զիս բռնէ, ոչ թէ խեղճ անղէն ժողովուրդը կոտորել տայ:

Կորիւնը քանի մր զինուած տղաքներով եկաւ ժամանակ մը Ս. Կարապետ, ուր ես կ'ուսանէի: Պայրամ էֆէնտին իմացած ըլլալով, եկաւ Ս. Կարապետ պաշարեց: Վարդան վարդապետին միջնորդութեամբ Կորիւն վանքէն քաշուեցաւ, զինաց Առաքելոց վանքը ու Մշոյ հետ միասեղ Սասուն բարձրացան, ու հոն իրենց պաշտած հողին սիրած ժողովուրդի կողքին ինկան քաջի պէս, զէն ի ձեռին:

Ցարգանք բոլոր անուանի ու անանուն հերոսներուն, որոնք ինկան հայ ժողովուրդի ազատագրութեան համար:

ՍՈՐԴԱՐՑԻ

գործածուն հացին մէջ եւ նոյնիսկ, ի հարկին հաց եփող ամբողջովին եգիպտացորենէ: *Կա՛մ այսպէս պիտի ընենք, եւ կամ ոչինչ պիտի ունենանք: Ան այժմ չենք խորհիր կրճատել հացի բաժնեչափը»:*

ԽՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԱՐԳԻԼՈՒԻ

Վարչապետը խօսեցաւ նաեւ վերջին դէպքերու մասին (Տիժոն, Լիոն եւն.): «Կը յայտարարեմ անոնց որ ներշնչած են այդ չարժումները, թէ կը գործեն ե՛ւ ազգային ե՛ւ իրենց անձնական շահերուն դէմ: Այս կարգի ցոյցերու կրկնութիւնը միայն մէկ հետեւանքի կրնայ յանգիլ,— անկում կամ առ նուազն արժեզրկում ֆրանքի: Կը հաւատանք,— Ո՛վ չհ կ'ունենայ, եթէ աւելի վճարէ մեր ներածումներուն, մասնաւորապէս ցորենին համար: Ինչ կառավարութիւն ալ ունենանք եւ ո՛ր հոսանքին ալ պատկանի ան, ուրիշ բան չի կրնար ընել եթէ ոչ զօրացնել ամէն տնտեսական հսկո – ղութիւն, յառաջ երթալով մինչեւ դիկտատուրա: Կարելի չէ առատութեան եւ աղատութեան հասնիլ անկարգութեամբ: Կառավարութիւնը ամէնէն ա – ւելի կ'ուզէ տնտեսական աղատութիւն: Բայց նիւ – թական դժուարութիւններ կան: Ո՛վ պիտի հա – մարձակէր արմտիքի վաճառման ազատութիւն հաստատել: Ան առեն հինգ միլիոն բնակիչներ պիտի կրնային ուտել, իսկ միւս 35 միլիոնը պիտի ղրկուէր »:

Վերջացնելով, Պ. Ռամատիէ աղդարարեց որ եթէ բռնութեան ցոյցերը չարունակուին, կառա – վարութիւնը չատ աւելի խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ:

Բանուորական խղրտումներ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻ ՎԱՃԵՐ

Նոյնքան ծանր վիճակ մը կը ներկայացնէ բանուորական տաղնապը: Փարիզի 400.000 մետա – ղադործական բանուորներուն եւ գործատէրերուն միջեւ կատարուած բանակցութիւնները խզուեցան եւ կը վախցուի որ ընդհ. գործադուլ յայտարար – ուի: Նոյն մտահոգութիւնը կը տիրէ նաեւ կազի եւ ելեկտրականութեան 100.000 բանուորներու մա – սին, որովհետեւ կառավարութիւնը մերժեց անոնց պահանջները: Եւ վերջապէս հայթուխներն ալ 25 առ հարիւր յաւելում կը պահանջեն եւ ժողով պի – տի դումարեն վաղը, կիրակի, իրենց դիրքը որո – շելու համար:

Մետաղադործական բանուորներու պահանջին առթիւ, աշխատանքի նախարարը՝ Դ. Մայէր յայտարարեց թէ կարելի չէ կարգադրութեան մը յանգիլ, առանց չեղելու կառավարութեան ընդհ. քաղաքականութենէն (անփոփոխ պահել աշխա – տավարձքը եւ կրճատել գիները):

ՆՈՒԱԶԱԳՈՑՆ 7000 ԳՐԱՆՔ, ՏՈՒՐՔԻ ՉԵՐԾ ՝ 84.000 ԳՐԱՆՔ

Կառավարութիւնը նոր փորձ մը կատարեց, մթնոլորտը մեղմացնելու համար: Տքնաջան բա – նակցութիւններէ եւ նախարարական խորհուրդէ մը վերջ, աշխատանքի նախարարը հաղորդեց հե – տեւեալ որոշումները,—

1.— Նուազագոյն աշխատավարձք՝ 7000 ֆր., տարեկան 200 ժամուան համար, փոխանակ 208ի):

2. Տուրքէ ազատ համարուած դումարը հաշ – ուել տարեկան 84.000 ֆրանք, փոխանակ 60000ի:

Այս երկու որոշումներով կառավարութիւնը դոհացում տուած կ'ըլլայ Աշխատանքի Դաշնակ – ցութեան: Կառավարութիւնը կ'ընդունի նաեւ ար – տադրութեան պարտքը, տարեկան 7000 ֆրանքին մէջ հաշուելու պայմանով: (Աշխատանքի Դաշ – նակցութիւնը կ'առաջարկէր առանձին հաշուել: Կառավարութիւնը մերժեց նաեւ աւելցնել ընտա – նեկան նպաստը, դիտել տալով թէ չատ ծանրպիտի կ'ըլլայ եղմտացոյցին վրայ:

★ Ցոյցերը կը չարունակուին դաւառի մէջ, թեր ու դէմ: Փէրիկոյի մէջ 12.000 առեւտրական – ներ եւ արհեստաւորներ ժողով մը դումարելով, պատուիրակութիւն մը ղրկեցին եւ պահանջեցին ջնջել տնտեսական հսկողութիւնը: Մէկ ժամ վեր – ջը ուրիշ ժողով մը դումարուեցաւ, տարբեր ուղ – ղութեամբ:

Սէնթ Էթիէնի մէջ կեղծ տոմսերը ողողած են հրապարակը: Նահանգապետը որոշեց տեղական տոմս մը հաստատել յունիս 1էն սկսեալ:

Տասնեակ հազարաւոր պարենատոմսեր եւ հա – ցի տոմսերգտնուեցան Էվռէօյիզին վրայ: Բոլորն ալ չինուած էին Ուլիսի եւ Օգոստ. համար, Քալ – վատոսի եւ Մոնչի նահանգներուն անունով: Զա – նոնք Փարիզէն փոխադրող վակոններր կնքուած է – ին եւ պիտի բացուէին Քանի մէջ (Caen), բայց կ'երեւայ թէ խորտակուած են չարագործներու կողմէ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կառավարական պաշտօնաթեր – թը, «Իզվեստիա» խտօրէն կը քննադատէ Պ. Պէ – վինի վերջին զեկուցումը, յայտարարելով թէ խե – ղաթիւրուած տեղեկութիւններ կը պարունակէ Զորսերու խորհուրդի մասին: Մասնաւորապէս կը մեղադրէ թէ Անգլիա չի տեսներ Ի. Միութեան կրած աւերները եւ անտարբերութիւն կը ցուցնէ հատուցումներու մասին:— Ի. Միութիւնը մեր – ժեց Թրիէսթէի կառավարչութեան համար ներկա – յացուած բոլոր թեկնածուները:

ՄԱՑԻՍ 28Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— 31 Մայիս, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, նախկին Petit Journalի սրահներուն մէջ, Métro Cadet:

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԵՒ Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ, 24 Մայիս, շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի: Կը նախագահէ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՊՕՅԱՃԵԱՆ, կը խօսին ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ, Տրոմի երեսփոխան CAMARADE CARTIER, քաղաքապետ Bourg - les - Valenceի եւ ընկեր Մ. ՄԻՐԶԷ:

Կ'երգէ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Փարիզէն): Գեղջկական պարեր տոհմիկ տարազներով կատարեալ Հայէն տանուհիներուն կողմէ: Արտասանութիւն, մեներգ եւայլն:

Մուտքը ազատ է

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ այս կիրակի ժամը 3ին, Sacré Coeurի սրահին մէջ: Պիտի խօսին ընկեր ՀՐ. ՍԱ – ՄՈՒԷԼ եւ քաղաքացի BOISSIEU (S. F. I. O.): Ներ – կայ պիտի ըլլան՝ Dr. Martin, Կրընոպլի քաղաքա – պետ, Ֆրանսայի ընկերվարականները, ընկերվա – րական կիներն ու երիտասարդները: Ինտերնատիոնա – լական բաժին, պիտի երգէ Օր. Ա. ԱՒԱ – ՔԵԼԵԱՆ: Մուտքը ազատ է:

ՏԻՍԻՆԻ մէջ կը տօնուի, 26 Մայիս, Հոդեզատա – եան Բշ. օրը կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Երեկոյեան ընկերահամակրական խնջոյք:

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կ'երգէ Օր. Աստղիկ Առաքելեան:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

×

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ մէջ մեծ հանդիսաւորու – թեամբ կը տօնուի այս չաբաթ՝ Մայիս 24, երե – կոյեան ժամը 8էն մինչեւ լոյս, Ռէփիւպլիքէնն – րու սրահին մէջ, 16 rue J. B. David: Նախագահու – թեամբ ընկեր ՍԻՄՈՆ ԽԱՉԻԿԵԱՆի: Կը խօսի ըն – կեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ: Մանրամասնութիւնները տեղ – ւոյն վրայ:

×

ՇԱՎԻԼԻ մէջ նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արշալոյս» խումբի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» խումբի, այս կի – րակի, ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Շավիլի քա – ղաքապետարանի սրահը, rue Stalingrad:

Կը խօսին ընկերներ ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ եւ ԺԻ – ՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ:

Դեղարուեստական բաժին, Ռաֆֆի երգչա – խումբի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, դե – կավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ: – Ժամը 8էն վերջ եւրոպական պարեր, լաւ նուագախումբ: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 50 ֆրանք:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԸ հրա – պարակաւ իր խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց որ իրենց ներկայութեամբ, ճառերով, երգերով, նուագով, արտասանութեամբ եւ նուէրներով ինչպէս եւ սիրայօժար ծառայու – թեամբ նպաստեցին Մայիս 18ի խնջոյքին յաջո – ղութեան:

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ — (Պէլմոն) Սահակ - Մես – րոպ դպրոցի տարեդարձը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, դպրոցի սրահին մէջ: Ճոխ ըն – թրիք եւ խմիչքներ: Երգ, արտասանութիւններ, նուագ եւ երգչախումբ:

Մուտքը ազատ է:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ օդնութեան օ – րէնքը ստորագրուեցաւ նախագահ Թրումընի կող – մէ: Անհրաժեշտ հրահանգները արուած են երկու երկիրներու դեսպաններուն, որպէսզի բա – նակցին չահակից կառավարութեանց հետ, չնոր – հած վարկերուն դործածութեան մասին: Օրէնքը ստորագրելէ վերջ, նախագահը յայտարարեց. — «Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ օդնելու այս ձեռնար – կը կարեւոր յաղողութիւն մը կր կազմէ խաղա – ղութեան կառուցման համար: Ընծայելով այս օդ – նութիւնը որ խնդրուած էր Միացեալ Ազգերու 2 անդամներուն կողմէ, իրենց անկախութիւնը պահ – պանելու եւ վերելքը ապահովելու համար, Մ. Նահանգները ուրիշ նպատակ չեն հետապնդեր եթէ ոչ այն որուն փարած է Միացեալ Ազգերու կազ – մակերպութիւնը: Կառավարութիւնը պիտի հսկէ որ ընծայուած օդնութենէն օգտուին այս երկու ժողովուրդները ամբողջութեամբ եւ ոչ թէ միայն մասնաւոր հատուածներ»:

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ դիմակցութիւն մը կազմելու կը պատրաստուի Անդրյորդանանի թագաւորը, ինչպէս յայտարարեց Պաղտատի դես – պանը, Էօմէր Զէքի: Այս նոր դիմակցութեան պի – տի մասնակցին արեւելեան բոլոր երկիրները, մէջն ըլլալով Իրանը եւ Աֆղանիստանը:

Շաբաթ, 24 Մայիս, իրիկուան ժամը 8.30ին Salle de la Société de Géographie, 184, Bld. St. Germain

Յորելենական շէյխ արեկոյթ Յակոբ Օշականի

Նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ կը խօսին Պ. Պ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ՑՈՎՍԷՓ ՍՎԱՃԵԱՆ, Ա. ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ եւ Գ. ՉԱԳՐԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Դաշնակ ծանօթ արուեստագէտ Պ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆ: Արտասանութիւն՝ ՏԻԿԻՆ ՌՈՒԲԻՆԱ ԱԼԻՔՍԱՆ – ԵԱՆ ՍԹԼՔՑ, ՏԻԿԻՆ Ս. ՆՇԱՆԵԱՆ, ՏԻԿԻՆ ՉԱ – ՊԻԼ ԳԱՌՆԻԿԵԱՆ, Օր. ԷՒՒՉԵԱՆ եւ Պ. Ժ. ՓԱ – ԼԱՄՈՒՏԵԱՆ: Երգ՝ ՏԻԿԻՆ Ա. ԴԵՒՈՆԵԱՆ եւ Օր. ՀԱՑԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Մուտքը ազատ է:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մար – սէյլի չրջանի ներկայացուչական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 5ին Café Noailles:

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Կարտանի «Նիկո, Դուման» հնթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ան – դամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները, այս կիրակի ժամը 2ին, Հ. Ց. Դ. Պիվէռի տան մէջ: Ներկայ կարեւոր օրակարգ:

ՎՈՒԼԻՒԶ.— Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, վերջին ժողովին մէջ որոշուած վայրը:

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան հնթակո – միտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Բացակաները կ'ուտի պիտի առնուին:

ԱՐՆՈՒՎԻԼԻ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ նա – խաձեռնութեամբ, այս կիրակի, Մայիսի 25, ժա – մը 3ին, անդրանիկ ներկայացումը, Դորեանի Օ – ՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ, նոր թատերդութիւն, դեկավարութեամբ Պ. Սողոմոն Նիկողոսեանի: Հաղորդակցութեան միջոցները՝ Gare du Nordէն կատարումը ժամը 14.16ին:

Սօս եւ Վարդիթեր

երաժչտական տարմը պիտի ներկայացուի այս կիրակի ցերեկ, ժամը 2.30ին (ոչ թէ գիշերը 8.30 – ին), Théâtre d'Iéna, 10, Ave. d'Iéna, métro Iéna:

ՀՈԳԵԴԱԼՍՏԵԱՆ ՏՕՆԻ ԱՌԹԻՒ, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ Ս. Հաղորդու – թիւն պիտի տրուի աղգ. դպրոցի փոքրիկներուն: Կը հրաւիրուին չրջականերու մանուկներն ալ:

ՇԱՎԻԼԻ Հայ եկեղեցական ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ, այս Հոդեգալստեան տօնի օ – րը, Ս. Մաուրի օծման տարեդարձի առթիւ, մասնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի եւ հոգե – հանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Շավիլա – բնակ բոլոր հայրենակիցներու ննջեցեալներուհա – մար: Մատուռին մէջ Ս. Պատարագի արարողու – թիւն կը կատարուի ամէն 15 օրը անդամ մը:

Լիոնէն Սուբէն կիւրեղեան կը փնտռէ, իր հօ – րեղբայրը՝ Միհաք Կիւրեղեան, կ'ենը Փըլանթի, դաւակներէն՝ Խորէն եւ Տրդատ որոնք նախկին ընդհ. պատերազմէն առաջ կը գտնուէին Թուր – քիա, Սամսոն քաղաքը: Տեղեկացնել Սուբէն Կիւ – րեղեանի, 95 rue Moncey, Lyon, Rhône, France: Կը խնդրուի, Պոլսոյ եւ արտասահմանի թերթերէն արտատպել: Դրամական պարդեւ լուր տուողին:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1918ի ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՁՕՀԵՐՈՒՆ

Նախկին Պատերազմիկ Հայ Սպայից Միու – թիւնը ծանուցանում է ի դիտութիւն Փարիզահա – յութեան որ այս կիրակի, 25 Մայիս, ժամը 11ին, Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւում հոգեհանդստ – եան պաշտօն պիտի կատարուի, ի յիշատակ 1918ին Պատուոյ դաշտում ընկած հայ սպաների, ենթաս – պանների եւ զինուորների որոնք Սարդարապատի, Բաչ Աբարանի, Ղարաքլիսէի եւ այլ պատմական հերոսամարտերում, Սպարապետ Նազարբէկեանի հրամանատարութեամբ, մեր հայրենիքի ճակա – տագիրը որոշեցին: Այս աւանդական աղօթքին հրաւիրւում են անխտիր բոլոր հայրենակիցները: Մասնաւոր հրաւէրներ ոչ մէկին չեն ուղարկուած:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Զեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք* **Ց. Գ. Փա – փազեան** *վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** *Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հարա – տանելի՝ métro: Tolbiac. Place d'Italie.*

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 25 MAI 1947 կիրակի 25 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5043–Նոր շրջան թիւ 652 խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր.

ԱՆԳԱՐԱՁԷՆ կը հեռագրեն թէ ամերիկեան զինուորական պատուիրակութիւնը, որուն գլուխը կը գտնուին զօրավար մը եւ ծովակալ մը, երէկ օր հասնելով, ուրբաթ օր զաղտնի խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Թուրքիոյ պատերազմական նախարարին հետ: Հաւանական է որ Ամերիկացիները այցելեն ամբողջ Թուրքիոյ բանակատեղիները, ուսումնասիրելու համար բանակին պէտքերը: Թուրքերը պիտի խնդրեն, զէնքերէն զատ, օգակայաններ չինել եւ բարւոքել հաղորդակցութեան միջոցները:

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

Տնտեսագիտութիւնները առիթներ են քանի մը տողերով գծագրելու օրուան դէմքը: Կամ ոգեկոչելու դէպքը:

Այդպէս են, մասնաւորապէս, յոբելեաններըը: Ողջոյն եւ մեծարանք: Եւ, ինչո՞ւ չէ, ինքնաճանաչում: Ճանաչում սեփական արժէքներու:

Ուրեմն, չէք սպասեր որ այստեղ Յակոբ Օշականը ներկայացնենք իր ամբողջ տարողութեամբ:

«Յառաջ»ի այս թիւն ալ, որ անոր նուիրուած է, ժպտոյն ուրուագիծ մը կը կազմէ:

Զորս աշխատակիցներ յոբելեարը կը դիտեն դանազան անկիւններէ: Բոլորովին պատահաբար: Առանց կանխորոշ ծրագրի մը: Դեռ տասնըչորս աշխատակիցներ ալ կրնային ուրիշ երեսներ պարզել: Կշռել վաստակին ամբողջ ծանրութիւնը:

Դժբախտաբար, ամենօրեայ, հեւ ի հեւ աշխատանքի մը հնհնուքը խանգարեց մեր ծրագիրը: Եւ պարզապէս տարբական պարտականութիւն մը կատարած եղանք:

×

Ո՞րն է Յակոբ Օշականի ամէնէն տոկուն արժէքը, գրական թէ կրթական աստիճանին մէջ:

— Ըմբռստ ոգին, որ անդադար կը պրպտէ, կը պեղէ ու կը տրորէ ստեղծագործութեան մը, բնական կամ ընկերային երեւոյթի մը յետին ծալքերը: Կը խորասուզուի մինչեւ յատակը:

Այդ ոգին — միտքը — ընդհանրապէս հատու եւ բարբարոս, իր ճամբան գտնելով: Բայց ի վերջոյ վերլուծումի դիտութիւներ հասցուց այնպիսի խորութեան մը որ գլխու պտոյտ կը պատճառէ: Իր գրական ուսումնասիրութիւններըկարելի էր նմանցնել նկրտակի մը կամ վիրահատութեան գործիքի մը, որ մինչեւ ջիղերու հիւսուածքին կը հասնի: Եւ կամ չոզարձակ մեքենայի մը, որ ձեր առջեւ կը պարզէ սեւն ու ճերմակը, «իրաւ»ն ու կեղծը:

Եւ ահա կը տեսնէք օրերով գլուխը կախած արձակի կտորի մը, տաղի մը, նոյն իսկ տողի մը վրայ: Կը քակէ ու կը քրքրէ, կը մանրէ ու կը մաղէ:

Ասկէ ալ՝ իր հակասութիւնները, ինչպէս եւ դաւանանք մը «դիծէ դուրս»:

Իրականին մէջ, հակասութեանց եւ զարտուղութեանց հանդոյց մըն է Օշական:

Ճաճախ է պատահած, որ իր անողոք նժարը տատանի անորոշ ուղղութեամբ:

Ամէն պարագայի մէջ, Օշական մտածել սորվեցուց: Մտածել եւ տքնիլ: Ձեղքեր եւ ակօսներ բանալ, գրականութեան եւ արուեստի ծաւալ ճամբաներուն վրայ, կորզելու համար աւծանութիւն գաղտնիքները: Ամբողջ խորհուրդը:

Նոյնքան ինքնուրոյն եւ հուժկու եղաւ իր թափը՝ բուն ստեղծագործութեան մէջ:

Օշական ամբողջ աշխարհ մը բացաւ մեր աչքերուն առջեւ, քաղաքն ու գիւղը, մանաւանդ Գիւղը վերածելով խօսուն, չարժանկարի մը, — չատ խեղճ է բառը:

Դուք ե՞րբ տեսեր էիք Յոնարհները այնքան հարազատ եւ տրոփուն՝ իրենց վիշտերով ու տենչերով: Պատահիները որ կը սարսռան: Ունեւոր գնտանիքը որ ժառանգութեան տեւականութիւնը կ'ապահովէ «արդանդի ճամբով»: Ցեղային առեղութիւնը որ կը զարգանայ «արեան ճամբով»: Իսլամը որ կը հալածէ եւ քրիստոնեան որ միշտ կը դողայ ...

Եթէ ուրիշ որեւէ գործ, վաստակ ունեցած չըլլար Օշական, իր «Մնացորդաց»ը տասը յոբելեան կ'արժէր: (Դժբախտաբար դեռ կէտն անդամ տպուած չէ):

— Եւ սակայն կարելի չէ կարդալ: Ի՞նչպէս մարսել այդ լեզուն ...

Արդարեւ զարտուղի է այդ լեզուն, որ բոլորովին կը հակասէ իր սկզբնական չրջանի պայծառութեան եւ հարազատութեան: Գաղտնիք մըն է այդ, որ կը կարօտի լուսաբանութեան:

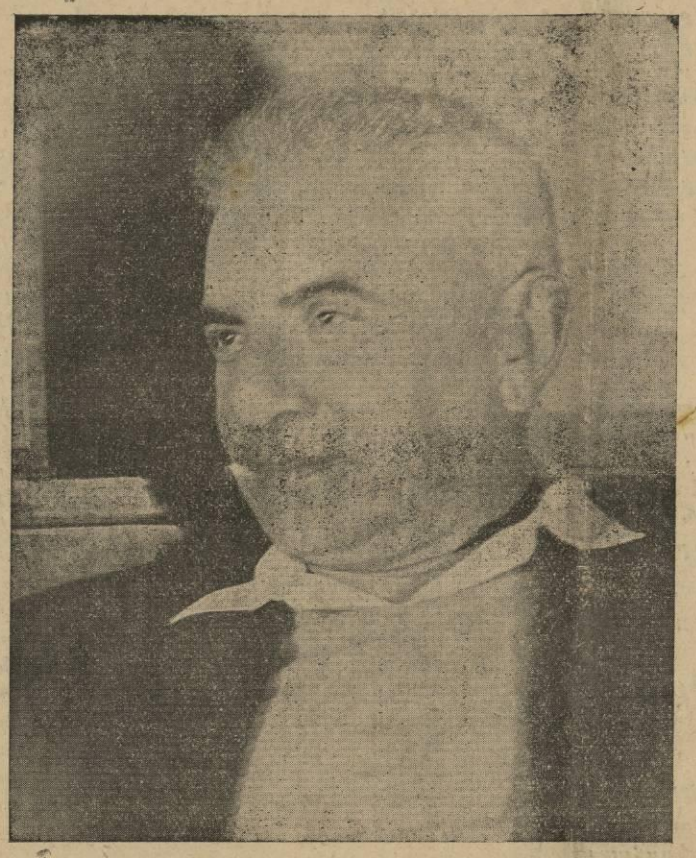
... Տօ՞ն է այսօր, յոբելեա՞ն: Մէկդի բոլոր ծուռ նայուածքներն ու թիւրիմացութիւնները, աղաղակելու համար բարձրաձայն.

— Վարձդ կատար, Օշակա՛ն:

Այս ողջոյնը՝ մեր աչքին, կը նշանակէ յանձնառութիւն լոյս աշխարհ բերելու յոբելեարին միւս դանձերը,— ձեռագիրները որոնք դէզեր կը կազմեն:

Այլապէս յոբելեանը պիտի դառնար հասարակ ձիսակատարութիւն մը:

Շ.

ՓԱՌԱՄՆԱՄԵԱՑ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆԻ

ՓԱՌՔ ԲԱԺՄԱՎԱՄԱՏԱԿ

ՈՒՍՈՒՑԻՉԻՆ

ԵՒ

ԳՐԱԳԻՏԻՆ

Ամերիկեան ապատնային մը Թուրքիոյ Հայերուն

Ինչպէս գրած էինք երէկ, թուրքորէն շաբաթաթերթ մը, «Պէքրի Մուրթաֆա», սպառնական գրութիւն մը ուղղած է Թուրքիոյ Հայերուն: Ասհասցէին այդ յօդուածը (17 Մայիս, թիւ 8).—

«Նուազելու փոխարէն ամէն օր աստիճան մը եւս կ'աւելնայ ձգտումը, որ դոյութիւն ունի Ռուսիոյ եւ մեր կառավարութեան միջեւ: Ազգովին ստիպուած ենք ամէն առենէ աւելի սեղմել մեր շարքերը:

Օրուան պայմանները կը պահանջեն որ մոռնանք մեր տարակարծութիւնները: Բաւական չէ սակայն մեր ակնարկները ուղղել միմիայն սահմաններուն:

Մեր մէջ կան կարգ մը վոքրամասնութիւններ, որոնք կը սպասեն որ սահի մեր ոտքը: Պարտաւոր ենք մեր աչքը երբեք չհեռացնել անոնցմէ: Բոլորս ալ դիտենք թէ որն է այդ փոքրամասնութիւնը, որ հակառակ այսքան դառն փորձերու, տակաւին ազատարար կը նկատէ Ռուսիան եւ չի կրնար իր ականջները հեռացնել Մոսկուայի ձայնէն: Կ'ակնարկենք Հայերուն:

Հակառակ անոր որ իրենց մէջեւ լաւ հայրենակիցներ ալ կան, դժբախտաբար անոնց մեծամասնութիւնը իրրեւ աւանդութիւն դարերէ ի վեր չարունակած է Թուրքիոյ դէմ թշնամութիւնը:

Կ'ակնարկենք այն Հայերուն, որոնք գլուխէն մինչեւ եղունգը զինուած են fօսմիբէճիական ոգիով: Անոնք, որ իրենց ձեռքէն եկած դէշութիւնը ըրած են Թուրքիոյ: Անոնք, որ զաւակներն ու թոռներն են անոնց որոնց ձեռքերը թաթախուած են... Սայիտ Հալիմներու, Պահաէտտին Շաքիրներու, Թալէաներու արիւնով:

Ստիպուած ենք բացէ ի բաց ազդարարել.—

Վաղը եթէ Ռուսիոյ եւ մեր միջեւ ձգտումը փիչ մը աւելի սաստկանայ ու եթէ պատերազմի վտանգը ուրուագծուի հորիզոնին վրայ, ներքին

344.900 ՖՐԱՆՔ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՄԱՐ

Շավիլի Ներգաղթի հանդանակիչ յանձնախումբը կը խնդրէ ծանուցանել թէ չրջանին հանդանակութեան ընդհ. դումարը եղած է 344.900 (երեք հարիւր քառասունեւչորս հազար ինր հարիւր) ֆրանք, որ յանձնուած է կեդր. Յանձնաժողովին:

ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան, որ բժշկական գործողութեան մը ենթարկուած էր, տակաւին Լոնտոնի մէկ հիւանդանոցը կը մնայ: Ապաքինելէ վերջը պիտի այցելէ Մանչէսթըր, Պելճիքա եւ Հոլլանտա:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՑ

Վարչապետին վճռական ազդարարութիւնները

Ուրբաթ օր վարչապետը ծանրակչիռ ազդարարութիւն մը եւս ուղղեց բոլորին, պարզելով երկրին կացութիւնը, որ հետզհետէ կը ծանրանայ: Մասրեւ կ'ամփոփենք իր յայտարարութեանց հիմնական մասերը.—

Քանի մը լուրջ գործադուլներ տեսանք: Կրնանք ուրիշներ ալ ունենալ: Մթերատեղ, տնտեսական ապառուրեան նշանախօսքը ոգեկոչելով, Ֆրանսայի մէջ կը զարգանայ չարժում մը որ արհեստակցական պահանջէ մը սկսելով, հետզհետէ դարձաւ դիմադրական չարժում ընդդէմ օրէնքին եւ երբեմն յանդիման խռովութեան: Այս բոլորը կը ստեղծեն չլամարտի մթնոլորտ մը: Մենք այն տպաւորութիւնն ունինք թէ այս չարժումները կը չահագործուին: Երբ կը տեսնենք ցուցարարներ որոնք ապօրէն չահերու յանձնախումբերու գրասենեակները կը խուժեն, երբ անոնք կը յարձակին տնտեսական տեսչութեան գրասենեակներուն վրայ, մարդ կը վարձուի հարցնել թէ ի՛նչ զինակցութիւն է այս՝ թշնամիին հետ գործ եփողներուն եւ սեւ չուկայիներուն միջեւ (բուռն ծափեր): Եթէ այստեղ կան մարդիկ որ կը պաշտպանեն այդ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Թ. էջ)

ապահովութիւնը երաշխաւորելու համար թերեւս պէտք պիտի ըլլայ նոր միջոցներ ձեռք առնել:

Այժմէն չենք ծածկեր մեր մտահոգութիւնը.

— Այսօրուան պայմաններուն մէջ Թուրքին եւ Թրքութեան թշնամի կը նկատենք բոլոր անոնք որ բարեկամութիւն կը սնուցանեն Ռուսիոյ հանդէպ:

Ծայր աստիճան զգոյշ եւ աչալուրջ պէտք է ըլլանք:

Ի հարկին այդ հայրենակիցներուն հասկցնենք թէ քնացած չենք եւ արթնութիւն կը պահանջենք ամէնհաւանականութեան հանդէպ՝ մինչեւ որ չորս բանան իրենց աչքերը եւ չհամարձակին անդամ մը եւս կռնակէն հարուածել մեզ, ինչպէս ըրին նախորդ Մեծ պատերազմին:

Առայժմ այսչափ»:

Պոլսոյ «Մարմարա» թերթը այս գրգռիչ գրութիւնը կը հրատարակէ «նողկանքով» եւ ձեռնհաս իշխանութեանց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ, նկատելով որ «այդ կարգի վնասակար գրութիւններ կոչուած են տարրերը իրարու դէմ գրգռելու եւ թշնամութիւն հրաւիրելու պարկեչտ հայրենակիցներու վրայ»:

ՕՇԱԿԱՆ՝ ԳՈՀԱՐ ՄԸ ԵՕԹԸ ԵՐԵՍԱԿՈՎ

(ԻՐ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Ցորժամ գործն գովիցի՝ արուես-
տագիտին մեծարանս քերէ:
ՍԵՓԵՐ. Դ.

Եօթը, այստեղ, ժողովրդական թիւ է ու կը նշանակէ՝ չատ: Բայց ես պիտի չխօսիմ բոլոր այդ երեսակներուն մասին(*), այսօր՝ երբ յոբելեանին չեփորները կը զարնուին: Փորով քանի մը հատոր կ'ըլլայ ինչ որ կը բխի իրմէ, ինչ որ կը թելադրէ իր գործը, վերջապէս ինչ որ կուտայ իր աշխատանքին վերլուծումը: Արդարեւ իր Մնացորդ-ներուն հատորներուն չափ բան ունիմ գրելիք իր մասին,— բժիշկի աչքով, գրադէտի գրիչով եւ քննադատի կշիռքով, իբրեւ հոգեբնախօսական եւ իմաստասիրական պրպտում՝ գործէն մինչեւ անձը:

Այսօր, արագ նշմարի մը միայն, չուզելով intrusի մը դերը խաղալ յոբելենական հանդիսու-թեանց մէջ:

×

Գիւղի պատուղ մը, Օշական:

Գիւղի մասին, սակայն, սխալ գաղափարներ ունին մեր գրողները: Գիւղը, Թիֆլիզի ոսկեփայլ պալատներէն դիտած, ֆոքլոր է միայն: Պոլսոյ կապոյտ բարձունքներէն դիտած, խմպրլներու բնակավայր: Իսկ մեր բանաստեղծներուն աչքով, հօտօվկէ, լուսնակ գիշեր, գղլան աղբիւր՝ առջեւը աղջիկ մը կուժը ձեռքին:

Օշականի համար գիւղը,— հո՛ն ուր կր լսուի կեանքի դարկերակը աւելի իրական, վաստի կեանքը մորթազերծ:

Իր գիւղը ոչինչ ունի ազգային, ոչինչ՝ ցեղային: Իր գիւղը՝ մարդկային է միայն, եւ՝ համամարդկային:

Օշականի գիւղը մարդն իսկ է:

Եւ այդ մարդը, եթէ կ'ուզէք՝ գլխադիր կեանքը, սե՛ռն է առաւելապէս: Այս աշխարհահայեցողութեան նախընթացը տուած են Հելլէնները, բայց անոնց պօֆմա մըն էր լոկ (priapées): Օշական տոմարի կր վերածէ զայն,— կեանքը տատապանք է, եւ տատապանքին ամէնէն սարսռալին՝ սեռային կեանքը: Դիտելու համար այդ սարսռուռներուն սաստկութիւնը կամ զայրոյթը՝ որ կը խենթեցնէ երբեմն աղջիկները եւ տղաքը (ըստ հին տեսու-թիւններու), կրակը կամ գոլը՝ որ կը խանձէ եւ կր մխացնէ սիրտերը (ըստ մեր ժողովրդական բանահիւսութեան), պէտք է երթալ քոքուրներուն մօտ: Մարդկային ընկերութեան ամէնէն նուաստ այդ դասակարգը կը կազմեն իր խոնարհները, իրական դրկեալները որոնք չեն տատապիր թերեւս այնքան իրենց փորին ճայնէն, զոր լռեցնելու համար կրնան գտնել հոգին կանանչը, որքան եւայլին կարօտէն, որ ընդմիշտ կը մերժուի իրենց:— Հող չունիս, տուն չունիս, ղրամ չունիս, պիտի չունենաս նաեւ կնիկ:

Եւ հիմա մտէք այդ զրկանքին մէջ:

Զրկանքին բնախօսութեան իր ծանօթութեամբը՝ Օշական յաճախ կը մօտենայ պրոլետարական դրականութեան հանգանակին, բայց կը հեռանայ անմիջապէս՝ երբ խմաստ մր կր տրուի զրկանքին: Համայնավարները խոնարհներուն կամ ընչազուրկներուն կուտան առաքելութիւն մը, որ քրիստոնէական ծագում ունի եւ միխթիք, ղազանցական գունաւորում: Կարլ Մարքս, որ երեւակայութիւն չունի, չկրցաւ մարդը վեր բարձրացնել տրոմայնէն,— կը յիշեմ իր աշակերտներուն, խորքով տակաւին քրիստոնեայ, չինիլլր եւ դայթակղիլը, բարեպաշտ ակրտէրի մը պէս, արուեստին քիչ մր հեթանոս արտայայտութեանց առջեւ: Օշական, բժիշկի մը պէս հերձաւելով մարդկային մարմինը, իր այդ աշխատանքին մէջ չաղակրատեւով Ֆրոյտին հետ՝ կարծես ի հեճուկս Կարլ Մարքսի, մարդկային հոգին միայն կ'որոնէ ցաւին ճամբով (զրկանք = տատապանք), բայց կը խորչի վարդապետութիւն մր բանաձեւելէ, ինչպէս կը մերժէ իմաստ մը տալ իր որոնումներուն: Կր ճանչնայ մէ՛կ մտահոգութիւն,— գտնե՛լ մարդկային հոգիին ակը, տատապանքին աղբիւրը:

Այսպէս, Օշական կր մօտենայ համայնավարներուն՝ զրկանքին աշխարհագրութեան մէջ, բայց յետոյ կը լքէ զանոնք՝ հետ տանելով իր խոնարհները, անոր համար որ տատապանքի մասին տարբե՛ր է իր տեսութիւնր (հոգեբնախօսական), տարբեր է Մարքսի թոռներուն տեսութիւնր (ընկերա-յին—անտեսական): Այս վերջիններր, բարեւիրախ-յով Աստուածաչունչի տեսութիւնը (աշխատանք= տատապանք,— տեսնել Գիրք Ծննդոց, Գլ. Գ. 17—19), չրջելով ընկերվարական տեսութիւնը (հատասարութիւն աշխատանքի, որ տատապանք է տա-

(*) Այս ուսումնասիրութիւնը կրնայ դառնալ շարք մը, ուր գլուխներ պիտի կազմեն՝ Գիւղացին, հէքեաթներու վարպետը, վիպասանը, թատերագիրը, բննադատը, լեզուն, վարդապետութիւնը (գրական, գեղեցկագիտական եւ իմաստասիրական):

ՈՂՋՈՅՆ ՄԸ ՈՒՍՈՒՑԻՉԻՍ՝ Ց. ՕՇԱԿԱՆԻՆ

Ձախոնացի նկարիչը, մէկդի դնելով բոլոր մանրամասնութիւնները եւ դիտողին ձգելով դուշակել վիհերն ու դեւերը, կը ձգտէր տալ բարակ, վերջնական գիծով մը մեծութիւնը լերան մը, մերկութեան հասած գրեթէ: Ան կր դիմէր այդ պարզութեան, խմաստութեան՝ կեանքէ մը վերջ ուրան կը տեսնէր յիմարութիւններ, խճողումներ, խեղճութիւններ ու կեղծ պճնանքներ, երբ յոգնած կ'ըլլար ներքին ու արտաքին պեղումներէն եւ ոչ մէկ ուրախութիւն կրնար չրջել այլեւս իր դառնութիւնը: Բայց բարի, նոյն տեսիլ, ըմբռնելով տուրքը զոր կուտայ ամէն մեծութիւն, տատանքը որով կր կատարուի անոր կերտումը, ցաւն ու պարտութիւնը որ կան յաղթանակի մը ետին, եւ հպարտութիւնը որ կը զարձնէ զանոնք բարձրութիւն մը, գիտնալով նոյնպէս արժէքր այդ յաղթանակին՝ ներքին ու արտաքին ճակատներուն վրայ, ան կուտայ իր գծին հոգիէն բխող լոյս մը՝ կազմուած երազէն, զորովէն, յուսաբեկումներէն ու վիշտէն: Ու այդ լոյսը կ'արտայայտէր այն ատեն միայն գեղեցկութիւնը լերան՝ որուն կը նայէր հեռուէն՝ տեղեակ այն օրէնքին՝ որ կը թելադրէ աչխարհր դիտել տարածութեան մը սեմէն ուր կը մեղմանան բոլոր տգեղութիւնները: Ու այս պէս, սրտով եւ մտածումով քաշուած այդ երիզը կը ցոլարձակէր նաեւ գծողին հոգին: Ու դիտողր կը տեսնէ զանոնք երկուքն ալ, անկախ իրարմէ՝ եւ սակայն իրար լրացնող միացման մը մէջ, արուեստին կաթը եւ զեղեցկութեան թափանցիկ միսը յիշեցնող ճենապակիէ բաժակի մը կողքին կամ փղոսկրէ երկնքի մր վրայ որուն ճերմակութիւնը ցեխերէն ու մեղքերէն վեր մնալու տեսակ մը սրբութիւն է: Ու նկարիչը, ուզելով անկատել այդ լեռր մարդկային աչխարհէն ալ, կը ձգէ անոր ստորոտը մչուշին մէջ, տարուած միայն անոր կատարէն, այն մասէն որ կը մնայ ժամանակէն ու տարածութենէն դուրս եւ ուր տեղի կ'ունենայ իր եւ անոր հանդիպումը:

Նման գիծով մրն է որ կը մղուիմ պատկերացնել ուսուցիչս, մէկ կողմ ձգելով բոլոր մանրամասնութիւնները — մարդը, տատանդը, փէճօմէնը, ինչպէս եւ անոնք որ արդարացի թէ անարդար կը հալածեն զինք երբ ան ծեր է հիմա, չձգելով որ ան իր ուզածը սիրէ կամ ուրանայ, օգտուելով անոր սայթաքումներէն եւ տկարութիւններէն, մերժելով իրական ու գեղեցիկ մասը որ պիտի տեւէ, թաղելով զայն քաղաքական կոյր կիրքերու տակ՝ որոնց կը տրուի նաեւ հայրենասիրութիւն անունը: Կր ճանչնամ ատոնց բոլորին չարժառիթները, ինչպէս եւ կ'ըմբռնեմ մարդուն մեղքերը: Մէկդի նաեւ՝ երկու սերունդներու ըմբռնումներու տարբերութիւնը, հակամարտութիւնր որ կը բաժնեն մեզ իրարմէ: Ուսուցիչս էր:

Ու ան եղաւ այն ուսուցիչներէն, որ, նման ճակատագրական կիներուն, կը խախտեն պատանի հոգիները, նետելով զանոնք նոր ըմբռնումի մր ճամբուն վրայ, որերբեմն կը տանի ողբերգութեան: Իր գործելու ձեւն էր, քառորդ դար առաջ, հրել, նետել տղաքր չուրը, որպէսզի անոնք լողալ սորվին իրենց անձնական միջոցներով: Ինքնատպութիւն էր իր ուզածը, ինչպէս եւ խորութիւն եւ խենթութիւն թօթափելու համար ներքին ու արտաքին տափակութիւնները: Եղայրական էր ան, պարզ, բարի եւ սակայն խստապահանջ ու բիրտ, կախարդ մը, մէկ խօսքով: Հայր մը:

Մեծ զարդացում մը չէր որ տուաւ ան ինծի: Ատեն իսկ չունեցանք ատոր, երբ, Պոլսոյ մէջ, դինադադարին, հազիւ համախմբուած՝ կը ստիպէինք բաժնուիլ, ցրուիլ զանազան երկիրներ: Բայց տուածր դասէն աւելի մեծ բան մըն էր, դժդոհութիւն մը եւ իրականութիւնը պեղելու աչք մը: Ցեղաչրջում մը հոգիիս մէջ: Կեանքիս կարեւոր անկիւնադարձը կը սկսի այն օրէն երբ հանդիպեցայ անոր կեդրոնականին մէջ: Սկսայ տատապիլ: Ահա իր տուած հունտր որուն անձիս հատատասխան աճումը ցաւ մըն է, որ կը հանէ դիս իր դէմ ու կը կապէ նոյն ատեն իրեն: Ուսուցիչը ներկայ է այն բոլորին մէջ՝ որոնցմով աչակերտը կր ձգտի իրմէ դուրս մղել զայն: Ու ծովուն խորը, կը լսեմ յաճախ իր բազուկներուն արձագանգը, որոնց դէմ կ'ելլեմ դարձեալ: Ահա ապերախտ ճակատագիրը ուսուցիչին որ իր գոհացումը կր փնտռէ տղոց անձնականութիւն տալուն մէջ, եւ երախտագիտութիւնը, պարտքին դիտակցութիւնը, սէրը նոյն իսկ աչակերտին որ կը վանէ զայն իրմէ դուրս: Բայց ան, այս վերջինը, տաղանդի պարագային, կր մեծցնէ իրեն հետ նաեւ ուսուցիչը, սերմնացանը: Աչակերտը կը դեղեկացնէ տակաւին զայն իր անգիտութենէն անդին, որ բարիք մը եղաւ իրեն համար, նետելով նոյնիսկ բոլորէն դժգոհին, խստապահանջին, որ անվարան ներողամիտն է երբեմն ինքզինքին հանդէպ: Աչակերտը պէտք ունէր ֆօլօսի մը, մղիչմը, իր ախորժակին համաձայն, եւ ի վերջոյ, կր հասնի, կ'ըմբռնէ նաեւ անոր տատապանքը: Ու իր այդ հասկնալն իսկ կր պարտի անոր: Եւ ահա, կը տանի անոր՝ վիհերէն բերած իր լոյսը:

Կը միանամ անոր դառնութեան գծով մր, երբ կ'ըմբռնեմ հիմա թէ ինք ու ես ու չատեր կ'ապրինք ու կը տատապինք մեռնէ դուրս մեր ժողովուրդին, օգտին համար ու ապերախտ դեռնի մը վրայ: Շերամներ որոնց միտաքները պիտի երթան մարդոց: Մեղուներ՝ որ կ'արտադրեն ուրիշներուն համար: Կր միանամ իրեն կեանքին բոլոր ունայնութիւններով որոնցմով կը տատապի ան ինչ աւելի, համապատասխան իր արտակարգ տատանդին ու ծերութեան պատճառով որ կը դնէ մարդը պատրանքներուն առջեւ: Կը միանամ իրեն կեանքին տխուր սէրովը, դեղեցկութիւններուն-տատանքովը որ կր զարձնեն դինք յուզիչ, քանի որ ան կը պատրաստուի հրաժարիլ անոնցմէ, հրաժարիլ նաեւ զանոնք արուեստի վերածելէ: Ու թերեւս կը մտածէ դեռ թէ իր աւելի քան չիսուն հատորներուն մէջ չկրցաւ տալ իր գտածները մէկդի դնած այդ դեղեցկութիւնները: Կ'երթամ բսելու իրեն թէ տուածը կր դէմ կ'անցնէ պզտիկ ժողովուրդի մը տահմանները: Ի՞նչ է ի վերջոյ մարդը, ի՞նչ կարեւի է պահանջել անկէ:

Իր անունը կը բանայ դարաչրջան մր մեր դրականութեան մէջ: Երկնքէն եկած ժայռ մը, Պրոմէթէոս մը, տատապեցնողը եւ տատապողը, սուրբ չարժողը որ ճակատագրուած էր իր դէմ դնել չատ մը սուրբեր, հակատական մեծութիւն մը, փէճօմէն մը, որ միակը ճարտարապետեց ինքզինք, առանց համալսարանի, աճելով չարունակ հակառակ պատահական նահանջներու, կրկնապատկելով միշտ իր դուրսէն առածը, մչլչէն բերելով ցեղին դարաւոր կրակը:

Եւ մեղք մըն է երբ չողջունուիր ան՝ որ դրծած է նոյնպէս մեղքը չողջունելու իր ճաչակէն ու ըմբռնումներէն դուրս դնուած արժէքները, մեղք մը մանաւանդ՝ երբ վտանդի տակ է ցեղին մէկ մասն ու անոր հոգեկան հարստութիւնը:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ամսագիրը, 25րդ տարի, թիւ 2 (259), Մարտ – Ապրիլ, 1947: Ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ: Տարեկան բաժնեգին 3 տոլար: Հասցէ.— 212 Stuart St. Boston, Mass (U.S.A):

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Աշակերտի չնչին տուրք)

Օշակա՛ն,

Հայ դպրութեանց անզուգական ուսուցիչ, որդեդրած անունդ անգամ — խորհրդանիշ բազմադարեան մշակոյթի — ինքնատիպ է եւ եզական՝ դրադէտին, քննադատին եւ ուսուցչին հանդուներակ :

Օշակա՛ն :

Սուրբ Մեսրոպի նուիրական ուխտավայր : «Ամենասուրբ դերեզման : Հանճարի հող : Աննինչ հսկող՝ ազամանդեայ ապառաժի» սրբավայր : Սքամանթո՛, — դիւցազնաշունչ, ամպրոպային եւ անմահ :

Օշակա՛ն,

Տիրական վարպետ հայ դպրութեանց, վեհ ա – նունդ արժեցուցիր : Ցիսուն տարի, տիւ եւ գիշեր, գալարեցար, կը գալարի՛ս տակաւին : Կիսադար – եան տառապանքով, նուիրումով եւ տաժանքով՝ դուն փարեցար հայ մեծ դործին,— մշակոյթին :

Օշակա՛ն,

Հսկայ սիտան աշխատանքի, յիսուն հատոր ծանր բեռով, չսպառեցիր սրտիդ, մտքիդ ճոխ դանձերուն մթերքը, զոր բաշխեցիր մեծատունի չհայրութեամբ, առանց հաշիւ պահանջելու : Տուիր, տուիր, տուի՛ր : Ու չըսիր թէ՝ փոխարէնը քեզի որքա՞ն պիտի տրուի :

Օշակա՛ն,

Հայ արուեստի վաստակաւոր, անխոնջ մշակ, եւ չինական յամառութիւն, համբերութիւն, տոկունութիւն, հանդարտութիւն, երկա՛ր, երկար ճամբուդ վրայ եւ գործոդ պատկառելի, եղար նոր : Նորը, դիտես, կը հալածեն, չեն ընդունիր, կը քարկոծեն...

Օշակա՛ն,

Ես ալ եղայ ուսուցիչ : Ու ես ճանչցայ եւրո – պացի մեծահռչակ դասախօսներ, դիտնականներ խորհրդատու եւ մանկավարժ : Հետեւաբար, ներէ ինծի, քեզ կը ճանչնամ իբրեւ «իրա՛ւ» ուսուցիչ :

Օշակա՛ն,

Ուրեմն, իրա՛ւ ուսուցիչ, քառորդ դար մը ետ երթանք : Եւ բիւրաւոր հայ որբերը անապատէն թող դառնան : Ազգը անոնց հայրիկ, մայրիկ թող ըլլայ ու վստահի ձեր չունչին :

Ձեր չունչի՛ն : Բանի աղբիւրի՛ն եւ բառերու յորդ հոսանքին : Ձեր չրթներէն կախուած ենք : Նարեկացի, Պետրոս Դուրեան, Սիամանթո եւ Վահրուժան ու Մեծարենց : Թող երկարի դասի պահը : Մենք դաղարը սիրայօժա՛ր, սիրայօժա՛ր կը զոհենք :

Դասարանդ՝ համակ յուզում, վերացում : Ու ամէնքս միաձայն : Եղար մեզի մտերիմ : Եղբայրական գորովանքով, հարուստ սրտով՝ դէպի որ – բերս հակեցար : Աշակերտը քեզի համար արժէք ունէր, ուշադրութեան արժանի էր եւ յարգանքի իրաւատէր :

Սիրեցիր մեզ : Մենք սիրեցինք դպրութիւնը : Դասերուդ մէջ, ոչ մէկ ձանձրոյթ : Դասարանդ մեղուանոց էր : Ու ամէն ոք, հետաքրքիր, գործօն դերով ու թռիչքի ուժգին թափով է՛ւ բոցավառ, է՛ւ թեւաւոր՝ դէպի բարձունք անմատչելի ճանաչումի եւ արուեստի :

Օշակա՛ն,

Համբերատար, անյիշաչար եւ սկեպտիկ ու – սուցիչ, աշակերտներդ փոքրիկ, չա՛տ փոքրիկ թիւ մը միայն քեզ կ'ուրանայ : Ներէ անոնց : Վարդապետն ալ ուրացողներ չունեցա՞ : Վստահ ե – ղիր, անոնք, օր մը, դարձեալ քեզի պիտի դառ – նան :

Օշակա՛ն,

Ով իմ անբաւ երախտիքիս պահանջատէր եւ սիրելի ուսուցիչս, ներէ ինձ ալ, որովհետեւ, չեղայ ինչ որ պէտք էր ըլլալ : Արեւմուտքի հագին համար, անոր հեւքին պատճառաւ, ժամանակս կը սպառի... Դուն տաղանդին չես հաւատար : Քեզի համար, Աշխատանքն է ամէն ինչ : Զաչխատեցայ : Ձեմ աշխատիր, որովհետեւ նիւթին գերի :

Ներէ՛, վարպետ :

ԱՐՇԱԻԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

ՅԱԿՈԲ ՓԻՓՏԷՃԵԱՆ

Կերպով մը ինքզինքս չեմ կրցած հաշտեցնել, ամէնուն ծանօթ հմայական անունին, Օշականին, թերեւս անոր համար որ նախկին անունը՝ սերտօ – րէն կապուած է ինծի, շրջանի մը մէջ, ուր դրա – կանութեան նուիրուելու հաւաքական ոդին դեռ այնքան տիրական էր ամէնուս համար : Այսօր խանդաղատանքով կը սեւեռեմ նայուածքս դէպի անցեալին այդ կենսունակ օրերուն, այն հպարտու – թիւնով թէ, անվիճելի համբաւի տիրացած այս դրադէտը, իր տաղանդին կանխագուշակ առաջին ծիլերը կ'արձակէր, ըլլայ իբրեւ քննադատ, ըլ – լայ իբրեւ վիպագիր, Իզմիրի մէջ, 1911ին հիմ – նած ու խմբագրած «Հայ Գրականութիւն» ամսա – թերթիս՝ էջերուն վրայ :

Օր մը, Արտաշէս Ցարութիւնեան կ'իմացնէր ինծի, թէ Քիւֆէճեան անունով նոր դրող մը կ'ուզէ աշխատակցիլ թերթիս. նաեւ աւելցնելով ու չեշտելով որ, ան արժանի է քաջալերանքի : Տարակոյս չունէի Ցարութիւնեանի դատողութեան վրայ : Ու սպասեցի : Քանի մը օր յետոյ, ստացայ, Քիւֆէճեանին, եթէ չեմ սխալիր, իր առաջին քննադատական յօդուածը, որուն վերնագիրն էր «Ուրուականը» (Աղեքսանդր Փանոսեան) :

Գունատ մելանով դրուած, սեղմ տողերու մէջ խոնուած բառերու տողանցք մը՝ համբերու – թիւնս կարծես կը դրդռէր, զայն լրացնելու քաջու – թիւնս փորձի դնելով : Սակայն քանի մը տող յա – ռաջանալէ վերջ, հիացումս անկապտելի ըլլալու աստիճան ուժ կ'առնէր, ու կ'անցնէինք տողէ տող, առանց որեւէ դժուարութեան : Իր վերլուծելու նոր՝ բայց խիստ ու աններող եղանակը, կը շա – րունակէր այնպիսի խառնուրդ մը որ կարծես կը թմրեցնէր մէջս հակազդումի ամէն ձգտում : Ոճի ու արուեստագիտութեան ինքնատիպ յղացքն ալ աչ – քերս կ'առաջնորդէր հրճուալից ոստումներով իր անուան կից մինչեւ վերջին տողը :

Այս յօդուածով իսկ, կր ծնէր մեր դրականու – թեան ամէնէն հուժկու ու խորաթափանց, բայց եւ այնպէս խիստ քննադատութեան մը արժանի՝ քննադատը :

Քիւֆէճեանի այդ դրութենէն հետեւեալ մէջ – բերումներէն դատելով՝ կրնաք երեւակայել թէ ի՛նչ տեսակ նամակ մը ուղղից Փանոսեան ինծի :

— «Տափակութիւնը ճակատագրական է իր մէջ : Պէրպէրեան, Սէթեան, Թէրզեան ունին հո – դիի ներքնամաս մը ուր քանաստեղծի թեթեւ յու – զում կը թրթռայ. առեւ առեւ ասոնց ոտանաւո – րին մէջ կը ցաթէ հոդիին ցոլքը, թէեւ յաճախ դրադիտական ձեւերու միջամածին մէջ այլափոխ – ուելու ենթարկուելով :

«Աղեքսանդր Փանոսեան պուտ մը իսկ հոդի չունի բանաստեղծի : Գաւառական պատկերաւոր բացատրութեամբ մը ան պլպանական սրինգ մըն է, մէկ մը վարչն մէյ մըն ալ վերչն ծակուած : Կը դրէ ամէն բանի վրայ : Իրերը կը տեսնէ իր յանդերուն բզզիւնին մէջէն, իբր թէ մեղուներ մեծադոյն բանաստեղծներն ըլլային : Ամենակեղծ վիպականութիւն մը, Հիւկոյի ժժդոյն հետեւո – դութեամբ մը ծայրէ ծայր կ'ուռեցնէ իր «Շողեր ու Ցօղեր» դիրքը :

«Ցաւիտենապէս տափակ նիւթերու վրայ յա – ւիտենապէս կրկնելու համար Փանոսեան կը դիմէ իր յանդի գործանոցին : Բառերը կը շարէ տաղա – չափութեան պարտադրած բոլոր ճակատներուն վրայ : Կը հագցնէ անոնց դարմանակաւոր տաղա – ւարտներ, ոսկեճամուկ դրահներ : Ու բառերը կր հպատակին օրթապետի մոդական դաւազանին հարուածներուն : Բանակը կը սկսի արշաւանքի : Ու բառերը կը քալեն չատ միօրինակ կշռոյթի մը ընդմէջէն որ խառներդի մր տպաւորութիւնը կր թողու վրադ, կը քալեն անոնք մեծ խանդավա – ռութեամբ, աշխարհներ դրաւելու յաւակնոտու – թեամբ պոռալով, բայց չունէ տուող տիկերու պէս կը սմքին կէս ճամբուն :

«Ահա այս է Աղեքսանդր Փանոսեանին ասպա – րէզը մինչեւ 1890:

« Զարամխաներ, յաչաղկոտներ, պիտի ըսէր ինք, ուզած են կասկածի տակ ձգել իր հաւատար – մութիւնը հանդէպ հայ բանաստեղծութեան : Բամ – բասուած է ան իրր բանաղող, ուրիշներուն փե – տուրներով զարդարուող : Ես կը զարմանամ այս ամբաստանութեան վրայ : «Հետեւողութեամբ» ստորագրուած բոլոր ոտանաւորներն Փանոսեանին ոսկորէն ու ծուծէն են փրթած, այնքան տափակ ու անարժէք են անոնք : Հասարակ տեղիքներու հի – անալի սպառող մը ըլլալուն, իր դողութիւններն ալ բնականաբար ուրիչ յարդով ապրանքներու վր – րայէն չէին կրնար ըլլալ : Ինք այն դժբախտ դրող – ներէն է որոնց երեսին չենք քաշուիր պոռալու ի – րենց մեռելութիւնը : Հրաշք պիտի ըլլար եթէ իր – մէն տող մր բան ողջ մնայ : Իր բոլոր կերպարա – նափոխութեանց մէջ ան մնացած է միշտ միջակ, միշտ տափակ : Ցաջորդարար ռոմանթիֆ, պառ – նասեան, գլասիֆ, սէնթալիստ նոյն իսկ, Աղեքսան – դրը Փանոսեան դուրս չէ բերած ոչ մէկ գործ ո – րուն վրայ անհատական կնիք ճանչնայինք, կամ որու մէջ ստեղծումի կրակ մը սիրէինք :

«Մեղի համա՞ր : Revenant մըն է, ճերմակ ուրուական մը :»

Ցետոյ, իրարու յաջորդեցին քննադատական հետեւեալ յօդուածները : Ռուսահայ Գրականու – թիւն վերնագրին տակ. — Աւետիս Իսահակեան, Աւետիս Ահարոնեան ու Քննադատութիւնը Ռուսա – հայ գրականութեան մէջ : Մեր վիպագիրներն ու բանաստեղծները խորագիրներով՝ Գրիգոր Զօհրապ ու Դանիէլ Վարուժան : Մասնաւորապէս՝ ուշա – դրութեան արժանի է վարուժանին վրայ դրած ընդարձակ ուսումնասիրութիւնը :

Վերլուծումի նորանոր պեղումներ կատարե – լով, Քիւֆէճեան՝ այս չարքով՝ մէջտեղ կը բերէր դիտելու, դատելու ու արժեւորելու բնատուր ձիրք, ըսենք հոտառութիւն մը որ չատ քիչերու տրուած է եւ չատ քիչ անգամ այնքան թափ ու խորութիւն ստացած որեւէ քննադատի քով : Իսկ ոճի ու արտայայտութեան յստակ ու գիւտաւոր հիւսուածքը՝ դաղափարներուն ու սահմանումնե – րուն կր հաղցնէր տարօրինակ համայք մը : Ան այս – պէս չարունակեց երկար տաեն, հակառակ հոս հոն վոքրիկ սայթաքումներու, ինչպէս՝ Մեհեան հան – դէսին մէջ «Հարթենք»ներու անհչան չարքը :

Ցաղթ ու հպարտ կաղնիի նման բարձրացաւ, ճիւղեր արձակեց, իր աւիւնոտ արմատին ցանցր տարածեով մեր դրականութեան ամէնէն անծանօթ երակներուն չուրջ :

Վերի մէջբերումներուս նպատակն էր ցուցնել թէ, Քիւֆէճեան, այն տաեն չատ աւելի տրամա – բանական դասաւորում կր դնէր իր վերլուծում – ներուն մէջ, իր եղրակացութիւնները կ'առնէին անժխտելիութեան դրոշմը, հիմնաւորած ըլլալով արժէքներ ճանչնալու բնածին յայտնաւեսութեան վրայ :

Անդադար ու քանակով անսահման հրատա – րակութիւնները կը չարունակուին դեռ : Առանց ամփոփումի, ամասպարանքով լոյս եկող այս դոր – ծերուն, կարծես կը պակսին իմ ճանչցածու հիա – ցած Քիւֆէճեանին՝ հոդն ու բծախնդրութիւնը :

Եթէ եղած է մէկը որ այս հսկայ ու կանանչա – դեղ ծառին վնասակար, չըսելու համար մահացու հարուածներ տուած ըլլայ, այդ անձր Օշականը ինքն իսկ է : Այսօր անոր վաստակին ծանրութեան տակ՝ որուն վրայ դժբախտաբար, հապճեպր ու անխութութիւնը չատ օտար տարրեր բեռնաւորած են, իր վաստակած արդարացի համբաւը սկսած է տատանուիլ ու պակսիլ, չատերուն գնահատու – թեան նժարին մէջ : Այդ ակնյայտ պատճառներուն վրայ ծանրանալ դիս չատ հեռուները կրնան տա – նիլ : Պիտի անդրադառնամ անոնցմէ մէկուն վրայ : Ան է ոճն ու լեզուն :

Այս մարդին մէջ այսօր Օշականը որքա՞ն տարրեր է Քիւֆէճեանէն : Բացարձակապէս ան – ըմբռնելի է անոր այս դէպի վատ՝ չեղումը : Տարուէ տարի, դրական գործունէութեան նոյն համեմատութեամբ, իր ոճը կորսնցուցած է նախ – կին պայծառութիւնը ու հմայքը, հասնելով այս – օրուան մութ ու անհրապոյր ձեւին : Եթէ նկատի առնենք նաեւ, մեր լեզուին, ըսենք ամէն լեզուի քերականական կանոններու դէմ մեղանչող սխալ – ները, որոնք կը վնասեն իր դրուածքներուն ամէն մասին մէջ, տաղանդով ըրդեղուած դրադէտի մը համար, հարցը ծանրակչիռ հանդամանք կը ստա – նայ :

Քննադատին համար, ոճը պէտք է նմանի ու ըլլայ սաւառնակի մը եռեւէն փչող հովին պէս, որ ոչ միայն կը դիւրացնէ անոր ընթացքը, այլ եւ կ'աւելցնէ անոր արագութեան աստիճանը : Սակայն եթէ օդանաւորդը հովը իր դիմաց ունե – նալու դժբախտութիւնը ունենայ, իր ընացքը կր դանդաղի, վտանգաւոր ըլլալու աստիճան նոյն – իսկ, վայրկեաններ կուգան իր ու սաւառնակին գոյութեան համար : Օշականին համար, հիմա, իր ոճը ու լեզուն փոթորիկի հանդամանք ստացած են, իր գործերուն էութեան սպառնացող :

Քիւֆէճեան, «Հայ դրականութեան» մէջ սկսած է նաեւ խոնարհներու սքանչելի չարքը, Հօրքուր Վարդան պատմուածքով : Ինչ հաճոյքով կ'ըմ – բոշխուէին անոնք : Աւուեստագէտի տաք չունչը կը ծփայ հոն՝ իւրաքանչիւր պատկերին վրայ, տիպարներու պարզ բայց կենդանի չարժունու – թեամբ զանոնք ապրեցնելով : Վարպետը գիտցածէ ներարկել իւրաքանչիւր պատմուածքին բարախուն ամբողջութեան մը համայքը :

Ան իր դաղափարները պատահարներու վրայ չէ ձեւած, այլ նախ յղացած է ազդեցութեան որոշ վիճակ մը ու անոր համաձայն հնարած հարկ եղած պատահարները : Այսպէս առջի վայրկեանին, ա – պացոյցը տալով ստեղծագործ տաղանդի մը տի – րութեան : Ձիշդ այս պատճառաւ, Քիւֆէճեանին պատմուածքներէն, ճշմարտութիւնը կր ցոլայ ա – ռողջ ու յստակապէս բանաւորութեան մը վրայ ամուր կերպով հիմ դրած :

Օշական պիտի անմահանայ հայ դրականու – թեան մէջ, իր պատմուածքներով՝ մասնաւորա – պէս կարճ, ինչպէս երկինքէն ինկող կնիկը :

Խոնարհներու ճամբուն ուղղութեամբ՝ «Մնա – յորդաց»ը չատ յետամնաց գործ մը կը մնայ ինձ համար : Հակառակ պարունակած հոյա նիւթերու հարստութեան ու հոգեբանական վերլուծումնե – րու ճշդրտութեան, այդ գործին կը պակսին վէ – պի մը պարտադրած տուեալները, անոր ելք տուող տրամաբանական կառուցուածքը՝ ամբող – ջական ու ամփոփ :

Օշական դրած է նաեւ թատերգութիւններ ու բանաստեղծութիւն : Ապագան միայն կրնայ ըսել թէ մեր դրականութիւնը որքան հարստացած է անոնցմով :

Անկեղծութեամբ կը դրեմ այս տողերը եւ կը վախնամ որ՝ աննպաստ կարծիքներու մէջ սխա – լած ըլլամ : Հպարտ կը դդամ դիս նախկին աչա – տակի մը այս նախանձելի վերելքը տեսնելուս համար : Ու կուդամ իր մենութեան մէջ, մտերմ – օրէն իր ականջին փսփսալու :

— Վարպե՛տ, երկա՛ր երկար կեանք քեզի :

ՋԱՐԵՀ ԳՈՋՈՋԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»ի ՅԱՋՈՐԴ ՀԱՄԱՐԸ լոյս կը տեսնէ Դ. օր, Հոգեգալուստի արձակուրդին առթիւ։

պէսի զինակցութիւն մը, կը յուսամ թէ անոնք քաջութիւնը պիտի ունենան բեմէն արտայայտուելու, եւ ոչ թէ ցած ձայնով եւ կողմնակի փսփսուքներով։ Միւս կողմէ, ատորերկրեայ յարկերու վրայ, ուր աւելի դժուար է խուզարկութիւններ կատարել, աչքի կը զարնեն գաղտնի չարժումներ որոնք կը փորձեն տարբեր հանգամանք տալ այդ ցոյցերուն։ Անշուշտ, ծայրագոյն ալ թէ ծայրագոյն ձախ ճակատներուն վրայ, աննշան խմբակցութեաց մէջ է որ կը նշմարուին այդ գաղտնի չարժումները, խմբակցութիւններ որոնք ոչ իսկ լոյս աշխարհ եկան ընտրութեանց առեն։ «Անհրահանգականներ» կոչուին անոնք թէ «Թրոցքիստականներ» կամ «վեցաթուրներ» (քակուլար), մարդ խառնաչփոթ եղանակով մը կը զգայ անոնց դործունէութիւնը, առանց կարենալ գանգանելու մէկուն եւ միւսին չարժինը։ Կառավարութեան փրա ւունքը եւ պարտականութիւնն է զգուշացնել հանրային կարծիքը եւ ըսել բոլորին թէ տաղնապի մը այս չահադործումները վատառողջ են եւ վտանգաւոր վարչաձեւին եւ Ֆրանսայի համար։ Եւ զիտեմ թէ օրուան այս ժամուն կան մարդիկ որ կը մտածեն նոր փետրուար 6ի մասին եւ կը յուսան Տումէրկ խաղալ կամ վերսկսիլ փրկչական ցոյցերը։ Գիտեմ թէ չատեր հեղինակութեան վարդապետութիւններ կը քարոզեն, որոնք իրականին մէջ կը չանգին օրինաւոր հեղինակութեան (իշխանութեան) հիմերը փորելու, եւ թէ կարդ մը ճառեր կամ չարժումներ կրնան ունենալ այնպիսի հետեւանքներ զոր չէին նախատեսած անոնց հեղինակները։

Թռուվառուրներ անհնար պիտի պատժուին

Պէտք է զգուշանալ այս բոլոր կախարդանքէն, մեծ թէ աչերը կախարդներու խաղերէն։ Մենք քսաց ենք եւ կը կրկնենք,— տնտեսական ապատութիւն պահանջել՝ կը նշանակէ ֆրանքին անկումը, դրամին փլուզումը ուղել, կը նշանակէ ամէնէն ահարկու տնտեսական տաղնապը բանալ։ Ցոյցեր կատարել այն պաշտօնատարներուն դէմ որոնք իրենց պարտականութիւնը կը կատարեն արիաբար եւ հաւատամօրէն, համաձայն օրէնքներու, կը նշանակէ խախտել իշխանութիւնը, դործել երկրին դէմ։ Անոնք որ այսպէս կը վարուին, պէտք է պատժուին եւ անոնց պատիժը պէտք է ըլլայ համապատասխան իրենց դործած յանցանքին։ Ես պահանջեցի ընդհ. դատախազութենէն դործադրել բացայայտ յանցանքի օրէնքը։ Եթէ դատաւորներ, աղդուելով երկրորդական պարագաներէ, անտեղի ներողամտութիւն մը ցուցնեն, մենք բողբոջով պիտի պահանջենք օրինակելի պատիժ։

Միեւնոյն ատեն կ'ըսենք բանուոր դասակարդին որ զգուշանան։ Ոչ արհեստակցական միութիւններուն ցոյցերը, ոչ ալ քաղաքական ցոյցերը չեն կրնար ծառայել իր չահերուն։ Մենք պիտի չսարսռինք զործադուլներու սպառնալիքներէն, նոյնիսկ զործադուլներէն»։

Պ. Ռամատիէ յետոյ տեղեկութիւններ հաղորդեց աշխատաւորներու տրուած նոր դիւրութեանց մասին, որոնց մանրամասնութիւնները հրատարակած էինք երէկ եւ չեչտեց թէ անհրաժեշտ է զոհողութիւններ ընել, ցանկալի նպատակին հասնելու համար։ Եւ կրկին ազդարարեց։

— « Եթէ շեղիք այս ուղիէն, պիտի խրիք անվախճան արկածախնդրութեանց մէջ ուր Հանրապետութիւնը պիտի կորսուի եւ Ֆրանսան պիտի կորսնցնէ իր անկախութեան մէկ մեծ մասը»։

Ճառը վերջացաւ դրեթէ միաձայն ծափերու մէջ (համայնավարները որոշ վարանում կը ցուցնէին)։

Գազի եւ ելեկտրականութեան բանուորներու գործադուլը

Նոյն օրը կազի եւ ելեկտրականութեան բանուորներու Դաշնակցութիւնը արտակարգ ժողով դումարելով, որոշեց խօսքէն գործի անցնիլ, որչում մը որ կը սպառնայ տակնուվրայ ընել քաղաքին կեանքը եւ խանգարել արտադրութիւնը։

Այս առթիւ հրատարակուած ղեկոյցը կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը չյարգեց իր խոստումը, դուռ բանալով նոր վէճի մը։ Հետեւաբար եւս կ'առնէ 15 առ հարիւր յաւելումի առաջարկը եւ կը պնդէ սկզբնական պահանջին վրայ, 23 առ հարիւր յաւելում։ Միեւնոյն ատեն կ'որոշէ կրճատել արտադրութիւնը, ինչպէս եւ կազի ու ելեկտրականութեան բաշխումը։ Այս կրճատումները պիտի դործադրուին որոշ ժամանակի մը համար, սկսելով որոշ թուականէ մը։

Ասկէ զատ, չորեքշաբթի օր, 28 Մայիս, կէս օրէն մինչեւ կէս գիշեր, պիտի բանին միայն կազի ապահովութեան սպասարկութիւնները եւ ելեկտրականութեան արտադրութիւնն ու փոխադրութիւնն ալ նուազագոյն աստիճանին պիտի իջնէ։ Կազի պահեստը 50 առ հարիւր պիտի կրճատուի։ Պաշտօնեաները եւ բանուորները ձեռնածալ պիտի

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— **31** Մայիս, շաբաթ իրիկուն ժամը **8.30**ին, նախկին **Petit Journal**ի սրահներուն մէջ, **Métro Cadet**։

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԵՒ Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

կը մասնակցին՝ Իսիի եւ Շավիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի միացեալ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի։

Երգ՝ Տիկիններ Ա. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ եւ ԱՐՄԵ ՆՈՒՀԻ ԴԵՒՈՆԵԱՆ, արտասանութիւն՝ Տիկին Մ. ՎԱՄԷՕՐ (Օսմանեան) եւ ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ, Ժ. ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ, կը նուագէ քեմանչիստ ՑՈՎՍԷՓ ՑՈՎՆԱՆԵԱՆ, կը պարէ հայկական տարազով Օր. ՀՐ. ԴԱԶԱԶԵԱՆ։ Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մինչեւ լոյս։

ՆՈՒԱԳԱՀՈՒՄԲ ԵՒ ՃՈՒ ՊԻՒՖԷ։

ՄՈՒՏՔ 50 ՖՐԱՆՔ։

×

Մայիս 28ի Մարսէյի մէջ

31 Մայիս Շաբաթ իրիկուն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaisի *մէջ*։

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կ'երգէ Օր. Ա. ԱՒԱՖԵԼԵԱՆ (Փարիզէն)։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

×

ՇԱՎԻԼԻ մէջ նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» խումբի, այս կիրակի, ժամը 3ին մինչեւ կէս գիշեր, Շավիլի քաղաքապետարանի սրահը, rue Stalingrad:

Կը խօսին ընկերներ ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին, Ռաֆֆի Ախլճա խումբի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, ղեկավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի։ Ժամը 8էն վերջ եւրոպական պարեր, լաւ նուագախումբ։ Ճոխ պիւֆէ։ Մուտքը 50 ֆրանք։

Գեորգ Զաւուշի ճահճակութեան 40ամեակը

Կը մօնուի նախաձեռնութեամբ, ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ, Մայիս 25ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2էն կէս գիշեր, Issy les Moulineaux, 45 rue de la Défense, *հայկական դեղեցիկ սրահին մէջ։ Կը նախագահէ Լ. ՏՈՆԻԿԵԱՆ։ Կը խօսին Պ. Պ. ԱՐՇԱԿ ՁՕՊԱՆԵԱՆ, ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ։*

Կ'երգեն ՏԻԿԻՆ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԴԵՒՈՆԵԱՆ (Տէր Կարապետեան), ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ, Օր. ԿԱՒՎԱՐԵՆՑ եւ ուրիշներ։ Կ'արտասանեն ՁՕՀՐԱՊ եւ ԺԻՐԱՅՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ, ՇԱՒԱՐՇ ՏԷՐ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՄԻՐԱԵԱՆ։ Հայկական նուագ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Հ. Ց. Դ. Կարաւանէ «Նիկոլ Դումանի» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները, այս կիրակի ժամը 2ին, Հ. Ց. Դ. Պիվէռի տան մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։*

ՎՈՒԼԻՒԶ.— *Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, վերջին ժողովին մէջ որոշուած վայրը։*

Հ. Ց Դ Նոր Սերունդի

Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան ՖՈՒՒԹՊՈԼԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄԸ վաղը, երկուշաբթի, առտուան ժամը 8էն սկսեալ, St. Loup, Stade Atlantic. *Ախոյեան հանդիսացող խումբը կը ստանայ երրորդութեան բաժակը (Ֆ. Ռ. Զ)։*

Լիոնէն Սուրէն Կիւրեղեան կը փնտռէ, իր հօրեղբայրը՝ Մխաք Կիւրեղեան, կինը Փրանթի, զաւակները՝ Խորէն եւ Տրդատ որոնք նախկին ընդհ. պատերազմէն առաջ կը գտնուէին Թուրքիա, Սամսոն քաղաքը։ Տեղեկացնել Սուրէն Կիւրեղեանի, 95 rue Moncey, Lyon, Rhône, France: *Կը խնդրուի, պոյսոյ եւ արտասահմանի թերթերէն արտատպել։ Դրամական պարգեւ լուր տուողին։*

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Կը խնդրուի ծանուցանել թէ այսօր, կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը 4ին, հանդէս մը սարքուած է Վրացական Անկախութեան հռչակման 29րդ տարեդարձին առթիւ, Cercle Militaireի *մէջ*, Place St. Augustin։

ԳԷՈՐԳ ԶԱՒՈՒՇԻ նահատակութեան քառասնամեակին առթիւ Ռընաժէն Հայրենակից Աբգար Խաչատուրեան հաղարական ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Վէթ. Ֆոնտին, Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին եւ Կապոյտ Խաչի օդափոխութեան կայանին։ Ստանայ «Յառաջ»էն։

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԽԱՉԻԿ ՁՈՒԼՖԱՑԵԱՆԻ

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երեքշաբթի, 27 Մայիս, ժամը 15.45ին, Bois Colombesի *դերեզմանատունը*, Rue de l'Egalité, Asnières, *Հաղորդակցութեան միջոց*.— Porte de Clichyէն առնել 140 *թիւ հանրակառքը, իջնել* Quatre Routes։

ՍԻԼԿԻՃԵԱՆ, Վալանս.— *Ձեր փնտռած երկու եղբայրներու հասցէն.*— 32 rue des Martyrs, Paris (9)։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— *Մարսիլիայէն Ռատիօ Ժաղ Պէրպէրեան եկած է Փարիզ եւ կը ծախէ լաւագոյն մարք թուռնը-տիսք* (pick-up), *ընկուզենի վեռնի եղած տուփերը։ Գինը 9500 ֆրանք։ Դիմել 60 rue Lafayette.*— KAPAի *կամ* Restaurant Diamantaire: *Օգտուեցէք առիթէն մինչեւ չորեքշաբթի։*

MANUFACTURE ST. THEODORE

ALPOUNARIAN ET Cie.

Կ'ուղուին թրիքօտաժի եւ քօնֆէքսիոնի համար գործաւորուհիներ։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ 23 rue du Berceau, Marseille։

Ամենակարեւոր հասցէ մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԷՆԷՐՃԵԱՆի

Աշխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ զետեղումներու ամէն կարգի աշխատանք վարպետներու ձեռքով։ Նորոգութիւն աղօրքներու, արդուկներու եւ կազի վառարաններու։ Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ տպակիներու զետեղում։ Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, *հեռաձայն* Ita. 38-36։ Autobus 186։

Փրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով

DOLINE ALCALINE

ակռայ մաքրող հանրածանօթ փոշին։

կեդրոնատեղի, **47 Rue Lafayette, Paris (9)**

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie**։ *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափագեան վաճառատունը*, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie.** Cla...

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mercredi 28 MAI 1947 Չորեքշաբթի 28 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5044-Նոր շրջան թիւ 653 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր·

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՐԵՍՓ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԵՐԸ

Արիւնապի կուսակիցներ Հայերու միջեւ

Կիրակի օր անթելը հետեւեալ ցաւալի լուրը կը հաղորդէր Պէյրութէն·—

Լիբանանի Երեսփ· ընտրութեանց առթիւ բուռն միջադէպեր պատահեցան Հայերու միջեւ : Ոստիկանութիւնը չկրցաւ զսպել խռովութիւնները եւ հարկ եղաւ զինուորական ուժի դիմել : Սպանեալներ եւ վիրաւորներ կան :

Երկուան թերթերն ալ զանազան ձեւերով կը յիշեն այս դէպքը, առանց մարտմանութիւններ տալու : Հեռագիրները կ'ըսեն թէ երեք հոգի սպաննուած, 15 հոգի վիրաւորուած են : Անշուշտ այս բոլորն ալ Հայեր չեն, քանի որ ուրիշ կուսիներ ալ պատահած են տեղացիներու միջեւ : Ամէն պարագայի մէջ, ողբալի բան պիտի ըլլար, եթէ նորէն Հայու արիւն թափած է : (Հեռագիր մը մէկ սպանեալ եւ 15 վիրաւոր կը յիշէ հայկական կուսիներ մէջ) :

Ինչպէս կ'երեւայ, կառավարութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած էր, նոյնիսկ հրաժայլեր տեղաւորելով Սարային առջեւ : Առաջին ընտրութիւնն էր այս, Լիբանանի անկախութեան հրուչակումէ ի վեր, քանի որ նախորդ Երեսփ· ժողովը ընտրուած էր 1943ին, հոդատարութեան շրջանին : Պիտի ընտրուէին 55 Երեսփոխանները, մասնակցութեամբ 273.000 ընտրողներու :

Հեռագիրները հակասական տեղեկութիւններ կը հաղորդեն ընտրական գործողութեանց մասին :

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՅԱՆԿԸ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

«Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի թղթակիցը կը հեռագրէ Պէյրութէն, մայիս 26 թուականով·—

Ընտրութեանց մասին հասած չատ մը լուրեր տեղեկութիւններ կը հաստատեն թէ էմիլ Խուռի, ազգ· խմբակցութեան վարիչը որ բացարձակ անկախութիւն կը պահանջէ Սուրիային, ծանր պարտութիւն մը կրած է : Կառավարական ցանկը արդէն իսկ չհաճ է 55 աթոռներէն 49ը, եւ մինչեւ հիմա միայն մէկ անկախ թեկնածու ընտրուած է, Սալիմ էլ Խուրի, նախագահ Պշարա Խուրիի եղբայրը : Միայն Լիբանան լեռան շրջանին մէջ, որ գլխաւոր կեդրոնն է քրիստոնէական ազդանշերու, կառավարական ցանկը մեծամասնութիւն չէ չհաճ : Համեմատականի մնացած ընտրութիւնները պիտի կատարուին այս կիրակի :

Զորս համարձակ թեկնածուները ձախողեցան, թէեւ կուսակցութիւնը ամէնէն բուռն պայքարը բացած էր : Կառավարութիւնը պաշտօնապէս չի ճանչնար համարձակ կուսակցութիւնը, հետեւաբար չորսն ալ իրենց թեկնածութիւնը դրած էին անհատապէս : Ընդհ· գործադուլ մը ծրագրուած էր երկուշաբթի օրուան համար, բայց յետաձգուեցաւ մինչեւ չարթուան վերջը : Քսան երեք պարտուած թեկնածուներ Բչ· օր ժողով մը գումարեցին նախկին նախագահ Ալֆրէտ Նագդալի բնակարանին մէջ եւ որոշեցին նոր ընտրութիւն պահանջել : Շատերը վերջին պահուն ետ առած էին իրենց թեկնածութիւնը, առարկելով թէ կառավարական զօրքը եւ ոստիկանութիւնը թոյլ չէին տար որ իրենց կուսակիցները քուէարկութեան դրասենեակները հասնին : Անոնք դիմեցին նաեւ հանրապետութեան նախագահին, որ խոստացաւ քննութիւն բանալ :

Ինչպէս կ'երեւայ, կառավարութեան բոլոր վարիչ դէմքերը վերընտրուած են, մէկն ըլլալով վարչապետը, Ռիատ էլ Սոլհ, արտաքին նախարարը, Հանրի Փարաւոն, երեսփ· ժողովին առեւնապետը՝ Հապիպ Ապի Շահլա : Նախագահին պաշտօնավարութեան շրջանը կը լրանայ 1949ին :

Եթէ Պ· Խատէ նոյնիսկ մէկ աթոռ չհան, ոչ մէկ փոփոխութիւն կառավարութեան ուղեգծին մէջ, որ թունդ համարարական է եւ հակառակ հրէական պետութիւն մը հաստատելու Պաղեստինի մէջ, թէեւ ոչ այնքան ուժգին որքան Սուրիան :

Դամասկոսի մէջ, Սուրիոյ վարչապետը, ձէ– միլ Մէրտամ պէյ կատարեալ գոհունակութիւն յայտնեց Լիբանանի ընտրութեանց արդիւնքին համար :

---

25 կիներ եւ ԱՂՋԻԿՆԵՐ անձնասպան եղած են երկու ամսուան ընթացքին, Պոլոնիոյ նահանգին մէջ (Իտալիա), սիրային վիշտերու հետեւանքով : Մեծ մասով անչափահասներ են, իսկ ամէնէն մեծ՝ 35 տարեկան :

Ց. Օշականի յոբելեանը

Շաբաթ գիշեր մեծ յաջողութեամբ տօնուեցաւ Ց· Օշականի գրական եւ ուսուցչական գործունէութեան քառասնամեայ յոբելեանը, Salle de Géographieի մէջ, որ ամբողջովին լեցուած էր խիտ բազմութեամբ : Կը նախագահէր Պ· Ա· Զօպեան : Կարդով խօսեցան Դ· Զաքրեան, (յոբելեար – ին հայրենակիցը որ «Ցառաջ»ի մէջ կը պարզէ անոր կեանքին ելեւէջները), Շ· Նարդունի, Ա· Խանէտանեան եւ Ց· Սիամճեան : Գեղարուեստական բաժինն ալ չատ յաջող էր : Ամէնէն վերջը խօսք առնելով, նամակ մը կարդաց յոբելեարին որդին, Վահէ Օշական : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԳԻՈՐԳ ԶԱՎԻՒՇԻ մահուան քառասնամեակն ալ մեծ բազմութեամբ տօնուեցաւ Իսի լէ Մուլինոյի մէջ : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՄԱՅԻՍ 28Ը մեծ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ Շավիլի մէջ, կիրակի օր, քաղաքապետաran – չի սրահը, որ լեցուած էր խուռն բազմութեամբ :

Ամերիկացի զինուորներ ապաստնուած Տէտէ Աղաճի մէջ

Ամէնքէն կը հեռագրեն թէ 50 յոյն ապստամբներ յարձակելով բրիտանական զինուորական կայքի մը եւ բեռնակառքի մը վրայ, սպաննեցին երկու զինուորներ եւ զերի բռնեցին սպայ մը եւ ուրիշներ– կու զինուորներ : Ցունական կառավարութիւնը այս լուրը հաղորդելով, կ'աւելցնէր թէ երկու կառքերը կրակի տրուած են : Դէպքը տեղի ունեցած է Թրակիոյ Ալեքսադրապոլիս քաղաքին մօտ (Տէտէ Աղաճ), որ չատ հեռու չէ Թրքական սահմանէն :

Երկու զինուորներուն ածխացած դիակները գտնուեցան հրկիզեալ կառքին մէջ, չաբաթ օր, ինչպէս կը ծանուցանէ բրիտանական դեսպանատունը : Երկու դիակները Տէտէ Աղաճ փոխադրուելով թաղուեցան 1914—18ի զոհերու գերեզմանատան մէջ : Արարողութիւնը կատարեց յոյն քահանայ մը : Ներկայ էին բազմաթիւ պաշտօնատարներ եւ մեծ բազմութիւն :

Բրիտանական դեսպանատան մէկ զեկոյցը կ'ըսէ թէ սպայ մը եւ ուրիշ երեք աստիճանաւորներ որոնք գերի բռնուած էին, արձակուելով Սելանիկ փոխադրուեցան օդանաւով : Սպանութեան դէպքը մեծ յուզում պատճառեց Աթէնքի մէջ : Թերթերը մանրամասնօրէն պատմելով դէպքը, յարձակումը կը նկատեն «անպատիւ, վատ եւ ոճրագործական թակարդ մը», միեւնոյն ատեն կը փառաբանեն անգլիւ–յունական բարեկամութիւնը :

Ցունական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ չարաթ օրուան կռիւներու ընթացքին Ցունաստանի դանազան մասերուն մէջ սպաննուած, վի– րաւորուած կամ գերի բռնուած են 225մարմնաներ :

★ *Մայիս 29ին Աթէնք կը սպասուի մասնաւոր օդանաւ մը, փոխադրելով 21 հոգինոց ամերիկեան պատուիրակութիւն մը՝ Մ· Նահանգներու պաշտօնական նախաարարութենէն : Ասոնց պաշտօնն է քննութիւններ կատարել եւ որոշել ամերիկեան վարկերուն գործածութեան եղանակները :*

ԱՆԳԼԻՈՑ աշխատաւորական կուսակցութեան 46րդ համագումարը բացուեցաւ մասնակցութեամբ 1300 պատգամաւորներու : Հինգ հարիւր թղթակիցներ կը հետեւին ժողովին : Իր բացման ճառին մէջ, կուսակցութեան նախագահը պարզեց միջազգային կացութիւնը եւ տնտեսական դժուարութիւնները : Օրական չափաղանց խճողուած է : Վերջին պահուն կարելի եղաւ 600 բանաճեւերէն մաս մը ետ առնել, մաս մըն ալ միացնել : Արտաքին նախարարութեան վերաբերեալ 21 բանաճեւերէն մնացած է միայն երեք հատ : Ընդհ· կարծիքն այն է թէ համագումարը հաւանութիւն պիտի յայտնէ Պեւինի արտաքին քաղաքականութեան :

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ մասին բանաճեւ մը քուէարկեց մամուլի ազատութեան յանձնախումբը· 1. Ազատութիւն թղթակիցներու բոլոր երկիրներու մէջ·— 2. Բարձում զրաքննութեան, եւայլն : Որհրդային պատուիրակը, Լոմախին, նախկին թղթակից, մերժեց բոլոր առաջարկները, առարկելով թէ մամուլի ազատութեան խնդիրը իւրաքանչիւր երկրի վերաբերեալ ներքին հարց մըն է :

ՏԱԳՆԱՊԸ ԿԸ ՄԵՂՄԱՆԱՑ ԹԷ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՑ

ՆՈՐ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԱԶՄԻ ՄԱՍԻՆ

Ինչպէս գրած էինք, Լուսաւառութեան (կազ եւ ելեկտրականութիւն) Դաշնակցութիւնը որոշած էր գործադուլ յայտարարել այսօր, չորեքշաբթի : Այս որոշման վրայ, կառավարութիւնը անմիջապէս վճռեց բանադրաւել գործարանները եւ պարտաւորիլ ծառայութեան ենթարկել բանուորները, ինչպէս պատերազմի առեն : Այս խնասով ազդեր փակցուին պատերը, Փարիզի թէ գաւառի մէջ : Միեւնոյն ատեն որոշուեցաւ ի հարկին մատնագէտ զինուորներ գործածել :

Տեսնելով որ թէ կառավարութիւնը եւ թէ ժողովուրդը իրարանցումի մատնուած են, Լուսաւառութեան Դաշնակցութիւնը հանդստացուցիչ յայտարարութիւն մը հրատարակեց, հաստատելով թէ չարժումը ուղղուած է կառավարութեան, եւ ոչ թէ ժողովուրդին դէմ : Խիստ հրահանգներ տրուած են, որպէսզի սովորականին պէս ելեկտրական հոսանք հարուի հիւանդանոցներուն, բուժարաններուն, զօրանոցներուն եւն· : Հոսանքի կրճատումը ամէնէն աւելի ղռալի պիտի ըլլայ պետական պաշտօնատուներու եւ ճարտարագործական արտադրութեանց մէջ : Տուներու մէջ՝ ոչ այնքան զգալի (կազ թէ ելեկտրականութիւն) :

Շատ բան կախում ունի նոր բանակցութիւն– երէն, որոնք պիտի սկսէին երէկ : Բանուորներու ներկայացուցիչները իրենք ալ համաձայն չեն գործադուլ յայտարարել գործադուլի համար (արուեստ արուեստի համար) :

Կը թուի թէ պայքարը որոշ չափով մեղմացած է, թէեւ պետական պաշտօնեաներն ալ ցոյց մը սարքելու կը պատրաստուին : Նոյնպէս հացագործները դուրս վերցուցած են, եւ կը պահանջեն ժամական 10 ֆրանք արտադրութեան վրայ կամ ամսական 1500 ֆրանք հատուցում :

«ԸՆԴՀ· ՊՈՐԾԱԴՈՒԼ ՊԻՏԻ ՉԸԼԼԱՑ»

Այս առթիւ մեծ ուշադրութիւն դրաւած է ժաք Տիւբլոյի Բշ· օրուան ճառը, նախկին ռազմիկներու համագումարին մէջ : Համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը ըսաւ թէ բանուորները «այնքան ալ ապուշ չեն, ընդհանուր գործադուլ յայտարարելու եւ յետադիմական տարրերէն զրուելու համար» :

Այս առթիւ կծու քննադատութիւններ ուղղեց դէր· տը Կոլի, զայն անուանելով «յետադիմական» եւ «նախաղահ Թրումընի արձագանգը» : Ինչ ալ կը խոստովանի թէ պէտք ունին փոխարութեան եւ տկտոնկերով պիտի վճարեն, «բայց Ֆրանսայի ժողովուրդը երբեք արամադիր չէ ծախելու իր անկախութիւնը, մեծաքանակ թէ փոքրաքանակ» :

★ *Պ· Ռամատիէ կիրակի օր ճառ մը խօսելով Լա Ռօշէլի մէջ, յայտարարեց թէ «ընկերվարական կուսակցութիւնը վերջին միջնաբերդն է ժողովրդապետութեան : Իր ընտրական ազդեցութիւնը տկարացաւ, բայց քաղաքական ազդեցութիւնը աճեցաւ : Պատահմունք չէ որ զօր· տը Կոլի մեկնումէն վերջ իրարու յաջորդող չորս վարչապետներէն երեքը ընկերվարականներ եղան : Եթէ վաղը ընկերվարական կուսակցութիւնը անհետանայ, ոչինչ պիտի մնայ եւ մենք պիտի կրենք պատասխանատուութիւնը» : Վարչապետը մասնաւորապէս ծանրացաւ պարենաւորման տագնապին վրայ եւ նորէն չեչտեց թէ աշխատավարձի որեւէ յաւելում անմիջապէս պատճառ պիտի դառնայ գիներու բարձրացման : «Մենք ոչ ըսինք եւ ոչ պիտի ըսենք գիներու բարձրացման որ ամենագէշ մտանգն է : Հաճելի բան չէ «ոչ» ըսել բանուոր դասակարդին, երբ ամբողջ կեանքդ անոր խանդավառ պաշտպանութեան նուիրած ես : Անշուշտ որոշ կարգադրութիւններ պէտք է ըլլան, երբ արտադրութիւնը աւելնայ — եւ միայն այդ պարագային— կառավարութիւնը վճռած է պարգեւներ տալ : Բայց առիթ անդին երթալ՝ կը նշանակէ դէպի կործանում առաջնորդել բանուոր դասակարդը : Մենք պիտի դիմադրենք » :*

Պ· կի Մոլէ, ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, իր կարգին ճառ մը խօսելով ըսաւ·— «Տակաւին երկու երեք սոսկալի ամիսներ պիտի անցընենք» : Ցետոյ ցաւ յայտնեց որ համայնավարները խուսափեցան կառավարական պատասխանատուութենէ եւ կ'օգտուին բանուորներէն պահանջներէն, դիտնալով հանդերձ կառավարութեան դժուարութիւնները : Բանախօսը քննադատեց նաեւ զօր· տը Կոլի ընթացքը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄՈՍԿՈՒԱՑի անթելը կը ծանուցանէ թէ աւելի քան հարիւր դիտական արշաւախումբեր ճամբայ պիտի ելլեն այս ամառ, երկրաբանական հետազօտութիւններ կատարելու համար ամբողջ Ռ· Մ· Խ· Հ· տարածութեան մէջ, ի խնդիր քարիւղի : Առաջին խումբերը Ուրալ եւ Թիւրքմէնիստան դացած են արդէն : Ուրիշ խումբեր կը պատրաստուին Սախալին կղզին, Քամչաթքա, Կովկաս եւ Պալթեան երկիրները մեկնելու :

ԿԱՐՄԻՐ ԲԼՈՒՐ

(Շար. Մայիս 13ի թիւէն եւ վերջ)

Պրոֆ. Պիտարովսկին տարիներէ ի վեր կ'ուսումնասիրէ Կարմիր-Բլուրի աւերակները: Բազդատելով պեղումներու ժամանակ գտնուած առարկաները, հանգամանօրէն ուսումնասիրելով անոց եալ ժամանակներու մշակոյթը, Անդրկովկասի մէջ ապրող ժողովուրդներու կենցաղը, տովորութիւնները եւ բարքերը, ան կուտայ չարագուշակիդրեհի պայծառ բոցերով լուսաւորուած դիւցերային մարմի համոզեցուցիչ նկարագիրը:

Ամրոցին մէջ կ'ապրէին ուրարտական կառավարիչները: Ամրոցի չրջապատին մէջ պատսպարուած էր աւան մը, որու բնակիչները տուրք կը վճարէին ուրարտացի կուսակալին: Կուսակալին եւ անոր զօրախումբին պարենաւորման ամբողջ ծանրութիւնը կ'իյնար աւանիրնակիչներուվրայ, եւ անոնք հիմք ունէին դժգոհ ըլլալու իրենց տէրերէն:

Ամրոցին պատերուն կպած ողորմելի հիւղերուն մէջ երեւան եկած են հացահատիկներու պահեստներուն մէջ, յատկապէս կնքուած հսկայ կաւէ կարասներուն մէջ:

Հնոպէտի փորձուած աչքը կը դանագանէ պահարի երկու տեսակները՝ հին եւ նոր: Հին պահարներու վրայ ժամանակը իր հետքը թողած է, իսկ նորը, որ հաւաքուած է ամրոցի կործանման տարին, դեռ ծեծուած չէ, աչքի կ'իյնայ իր տամ - կութեամբ եւ դիմացկունութեամբ: Այսպէս ու - րեմն, դէպքը տեղի ունեցած է ամառը, երբոր հաւաքուած եւ դիզուած, բայց ամրոցի աւերակներուն մէջ յայտնաբերուած ձեռքիաղօրիքները դեռ գործածուած չեն: Բայց թշնամին ձեռքը ընդ - հատած է կեանքը եւ դադրեցուցած տնտեսական հոգերն ու աշխատանքները:

Սկիւթական այրուձին երեւցած է ամրոցին առջեւ ուրարտական տիրակալի համար անսպա - սելիօրէն, բայց աւանի բնակիչները սպասած են Սկիւթացիներուն սրտի տրոփիւնով եւ ղսպուած յոյսերով...

Եւ պարիսպներու տակ սկսած դիւցերային մարտի իրարանցման ժամանակ՝ հրդեհած են ամբոցը:

Սկսած է խուճապ: Անձանօթ, մորթէ սրա - ծայր զլխարկներով մարդոց բարձրացուցած աղմուկն խրտչած ձին, բակին մէջ, կորելով կապը, շլացուցիչ բոցերէն սարսափած, խեղդուելով անտանելի ծուխէն, այս ու այն կողմ նետած է ինքզինք եւ բաց դուռներէն ներս վազած ամրոցի բնակիչներու կողմէն լքուած գահլիճը եւ մնացած այդ բոպէին փլչող տանիքի փլատակներու տակ:

Մոխիրի կոյտերուն եւ ահագին քարերու ու հողի հաստ շերտի տակէն կ'երեւան մարդկային կեանքի հետքերը: Նիւթական մշակոյթի առար - կաները կը ծանօթացնեն մեզ մարդոց կենցաղին և ընկերային յարաբերութեանց:

Դահլիճի անկիւնը, ուր ինկած է ձիու կմախքը, դտնուած է փաթթուած գորգ մը, հաւանօրէն տեղական արտադրութիւն: Գորգին հիւսուած - քին վերլուծումը որ ներկայիս կը կատարուի, ցոյց կուտայ թէ դունաւո՞ր եղած է եւ յատկա - պէս ի՞նչ դոյներ ունեցած է:

Շահեկան են երբեմնի դահլիճի պատերէն կախուած պղնձեայ զարդարուն վահանները, կապարճները, որոնց վրայ դծուած են զանազան նկարներ՝ տէգերով եւ փոքրիկ վահաններով զինուած ռազմիկներ, սրածայր սաղաւարտներով մարդիկ, մարտական ձիերու վրայ նստած:

Շատ են պղնձեայ իրերը՝ դաւաթներ, ապա - րանջաններ, զօտիները, զարդանկարներով զար - դարուած, եւ անոնց կարգին ակնադործական զարմանալի նուրբ կերտուածքով ոսկի օղեր:

Պահեստներուն մէջ դտնուած փափուկ ցորենը շատ կը յիշեցնէ տեղական տեսակի փափուկ ցո - րենը, որ այժմ կը մշակուի Հայաստանի մէջ:

Գտնուած են կովկիտ հիւսուածքները, որոնց վերլուծումը ցոյց կուտայ որ պատրաստուած են բուսական թելերէն, շատ հաւանական է վուշէն: Վուշը նշանակալից դեր խաղացած է Հայաստանի դիւղատնտեսութեան մէջ եւ երկրի լեռնային զօտիին շատ մր մասերուն մէջ մինչեւ հիմա ալ պահպանուած են հսկայ երկանաքարեր, որոնց միջոցով վուշէն ձկթի կը հանէին, իսկ վուշի բնաթելէն կը պատրաստէին անային կոպիտ հիւսուածքներ:

Բայց վերադառնանք Կարմիր-Բլուրի աւերակներուն եւ անդամ մըն ալ դիտենք հոն տարուած աշխատանքները:

Բանուորները քայլ առ քայլ կը պեղեն եւ կր հանեն քարերու եւ հողի ահագին շերտերու տակ դտնուող շէնքերը:

Արդէն լաւ կ'երեւայ ամրոցի ընդհանուր կիսադէմը:

Կարմիր աղիւսէ չարուած պատերը պատկառելի տպաւորութիւն կը դործեն: Աղիւսները խոշոր են, հիանալի կերպով թրծուած: Երեւանի շինարարական կազմակերպութիւնները հետաքրքրուեցան այդ աղիւսներով, ուսումնասիրեցին եւ փորձարկեցին: Աղիւսի չափերը եւ որակը ընդունուած են իրբեւ ամէնայարմարը շինարարութեան համար եւ արդէն ձեռնարկած են այդ տեսակի աղիւս արտադրել:

Հետեւելով բանուորներուն, մենք կը տես - նենք վերականգնելու տակէն հանուած ածխացած դերաններու նորանոր կոտորներ: Հաստատուած է որ առանք սոճիի դերաններ են: Բայց Արարատեան հարթավայրին մէջ սոճիի անտառներ երբեք չեն եղած, անյիշելի ժամանակներէն հոս տիրապե - տած են ծառերու սաղարթաւոր տեսակները:

Անկասկած ուրարտացի կուսակալը նոր ամ - րոցը կառուցանելու համար սոճիի ծառերը բերել տուած է ուրիշ վայրերէ: Մովսէս Խորենացին, պատմելով Արտաշատ քաղաքի հիմնումը Արա - րատեան դաշտի մէջ Արտաշէս թագաւորի կող - մէն, կ'ըսէ թէ «Արաքսը կ'օդնէր անոր անտառով»: Հաւանական է որ անտառանիւթը լաստերով դր - կուած է Արաքսի միջոցով Կարսի շրջանէն, որ հարուստ էր շինարարական սոճիի հիանալի տե - սակներով:

Արտաշէս կը հետեւէր իր նախորդներուն՝ Ուրարտացիներու շինարարական աւանդութիւն - ներուն:

Ածխացած սոճիի դերանները, այդ անընդ - դրկելի դերանները, ինչպէս կ'ըսէ Ն. Մառը, մեծ քանակութեամբ են յայտնաբերուած Անիի Բագ - րատունեաց ամրոցի պեղումներու ժամանակ, որ նոյնպէս կործանած է հրդեհէն: Եւ եթէ Կարմիր Բլուրի ամրոցը համարենք Անիի ամրոցի հեռաւոր նախատիպը, ապա խօսքը կրնանք տալ միջնադարեան հայ պատմագիր Արիստակէս Լաստիվերացիին, որ այնքան կենդանի զոյներով նկարագրած է իրեն ժամանակակից հոյակապ ամրոցին կործանումը, ամրոց մը որ դարեր չարունակ եղած է հայ բագրատունի թագաւորներու արքունիքը: «Ապարանքը, այդ բարձրաբերձ կառուցուածքը, դեղեցիկ եւ մեծ յարմարութիւններով բոցավառուեցաւ հոն բոյն դրած անարդարութեան առաւօտենէն: Բոլոր շինութիւնները վերածուեցան մոխիրի հսկայական կոյտերու եւ կաշառակերութիւնն ու խորդաւանանքները որ կը դատարուէին հոն, դադրեցան»:

Այսպէս ընդհատեց եւ իր դոյութիւնը ուրարտացի իշխողներու ամրոցը:

Իլդարունի – Հրազդանի միւս կողմէն կ'անցնի Երեւան – Էջմիածին ասֆալտապատ ճանապարհը: Այդ ճանապարհով անընդհատ կը սլանան ինքնաշարժեր: Իսկ երբ Կարմիր–Բլուրին վրայ կ'իջնես դիւերը, այն բլուրէն ուր կանգնած էր երբեմնի ուրարտական ամրոցը, կը բացուի եզեկարան լոյսերով ողողուած Երեւանի հիանալի տեսարանը:

Կ. ՂՈՐՂԱՆԵԱՆ

Թուրքիա միշտ ստահոգ

Բ.

Խորհրդային կառավարութիւնը չի զոհանար միայն Անդարայի բարոյական կորովը տկարացնելով, դիւանագիտական ծանուցագիրներու եւ մամուլի ռազմախաղերու միջոցաւ, թուրք ժողովուրդը չարունակ ղգաստ վիճակի մը մէջ պահելու համար: Միեւնոյն ատեն կ'ամբողջացնէ զինուորական կատարեալ պատրաստութիւնները, Թուրքիան եղերող երկաթէ չրջանակին եաեւ: Ամէն օր տեղեկագիրներ կը հասնին Թրքական իշխանութիւններուն, սահմանին միւս կողմը տեղի ունեցած զինուորական խումբերու նոր չարժումներուն, մեքենաչարժ բանակներու ռազմափորձերուն, թնդանօթային փորձերուն, նոր չինուած պահեստներու, օդանաւային նոր կայաններու յարդարումին եւ կազի ամբարներու մասին:

Պուլկարիայէն եկող ճամբորդներ կր հաստատեն թէ՝ համայնավարները տիրացած եւ աւելի զօրացուցած են Թրքական սահմանազլխին վրայ: Գերմաններուն չինած զինուորական բոլոր ամրութիւնները, որոնք կընային ծառայել այն ատեն իրրեւ նախնական պատնէշ:

Կովկասեան սահմանազլխին երկայնքին վրայ չատ աւելի տաժանելի է թուրք զինուորին դործը: Սահմանազլխի վայրերուն մէջ դտնուող լեռնաշղթան ունի աւելի քան 3—4000 մեթր բարձրութիւն: Ձմեռները անանցանելի են ձմեռը. ամառ կարելի է օդատպրծել միայն ջորիներով. մնայուն դուրսը կր սառեցնէ չարժանիւներուն իւղն ու ղէնքերը: Թոքատապը սոսկալի թշնամի մըն է թուրք զինուորին համար, որ դէշ հագուած է, կօշիկները հինցած եւ մեկուսացած քաղաքակրթութենէն, որպէսզի ան կարենար իրեն հասցնել, դեղ եւ զօրաւոր սնունդ:

Կովկասի — Ազրպէճանի եւ Վրաստանի Թրքական փոքրամասնութիւններէն փախստականներ որոնք չաչողեցան խոյս տալ ռուսական կեդրոնացման կայաններէն, կը հաստատեն թէ խորհրդային զինուորներուն Թիւը Կովկասի մէջ՝ երկու միլիոնը կ'անցնի: Պերլինի եւ Շթէթինի զրաւման կռիւներուն մասնակցող թաթարական դունդեր կը բանակին Թրքական սահմանազլխին երկու հարիւր մղոն չրջագծի մր վրայ: Հոն կը դտնուին նմանակ չէս զօրամասեր, որոնք կռուեցան Ծինկանտայի դէմ: Ատոնք մասնաւորապար մարդուած են լեռնային կուիւներու համար: Թրքական սպայակոյտը համոզուած է ,որ մարաջախտ Ժուքովի Օտեսայի հրամամատարար անուանումը երբեք արդիւնք չէ չնորհազրկումի, ինչպէս կը կանային հասկցնել Մոսկուայի չրջանակները: Հիթլէրի նախկին յաղթականը եւ Գերմանիոյ խորհրդային բանակներու ընդհ. հրամանատարը ուրիչ աւելի կարեւոր պաշտօնի է կոչուած:

Մնաց որ, Ռուսերը բնաւ չեն ծածկեր իրենց մտադրութիւնները: Կովկասի մամուլին մէջ լեցուն են յօդուածներ, որոնք կը փառաբանեն ռուսական զինուորներու զօրութիւնը ու անոնց դէնուդրահին արդիացումը: Անոր մէջ մչտական եւ երկար յօդուածներով կը տրուին Կովկասի մէջ բանակող զինուորներու հրամանատար զօրավարներուն կենսադրականները, կը նկարագրեն ի պատիւ զինուորներուն տրուած հանդէսները եւ անոնց ապրնջականութիւն տալու անհրաժեշտութիւնը: Ա. - նոնց նպատակն է զինուորական ուժով եւ քանակով ազդել իրենց դրացի Թուրքերուն վրայ: Եւ եթէ լրտեսներու մչտատեւ երկիւղը չունենային - ղլխաւոր յատկանիշը խորհրդային վարչաձեւին - սահմանազլխի իրենց զինուորական ռազմափոր - ձերը նուազ դաղտնի պիտի կատարէին: Ռուսերը կը յարձակին իրենց քարոզութիւններով, անթե - լով եւ թռուցիկներով, զորս գաղտնի դործակալներ կը ցրուեն Թրքական քաղաքներուն մէջ: Թղթատարով կամ անկարգելով կը նետեն Անատոլուի հակայական տարածութիւններուն վրայ, ուր կ'ապրին միայն դիւղացիները: Այս թռուցիկները կը պարունակեն մանաւանդ մխիթար նկարներ, նկատի ունենալով որ այդ դիւղացիները անգրադէտ են, եւ կր փառաբանեն խորհ. բանակին անպարտելիութիւնը, զօրութիւնը եւ քաջագործութիւնները: Անոնք կ'ըսեն թէ Ռուսերը ունին նոր եւ զօրաւոր զէնքեր, որոնց քով Ամերիկացիներու հիւլէական ռումբերը խաղալիկ են, ու կը վստահացնեն թէ մինակ անոնք են որ յաղթեցին Հիթլէրին ու Հիրոհիթոյին (Ճափոնի կայսրը): Հա - մաձայն այս քարոզութեան, Խ. բանակը կընայ երեք օրուան մէջ քանդել Անգլիան ու Ամերիկան, չնորհիւ իր նոր զէնքերուն:

Զօրքը կը քաշէ Թրքական ելեւմուտքին մօտ 75 առ հարիւրը: Այսպէս, հակառակ անոր որ պատերազմր խնայեց իրեն, Թրքական տնտեսութիւնը պատերազմէն դուրս եկաւ ակարացած: Իր աղ - քատացումը սոսկեց Անդարայի կառավարութիւնը, որպէսզի ութ ամիս առաջ, ոսկին արժեզրկէ 125 առ հարիւր համեմատութեամբ: Դրամ մը որ պատերազմին առեն զուիցերական ֆրանքին եւ տոլարին չափ հաստատուն էր:

Զինուորագրութիւնը իրենց տուներէն կը հեռացնէ ամէնէն ուժեղ եւ կորովի դիւղացիները եւ պատճառ կը դառնայ որ աչխատասէր բազուկները պակսին էապէս հողագործական երկրի մը մէջ, որ ոչ միայն բաղուկի պէտքը ունի, հապա նաեւ մեքենաներու: Ասոր համար է որ Թուրքիա, որ բնական կերպով պիտի կրնար դնահատելի օժանդակութիւն մր բերել սովէ տառապող երկիրներուն, ինքն իսկ հարկադրուած է ցորեն ներածել Մ. Նահանդներէն եւ Աւստրալիայէն... Հողագործական արտադրութիւններու աղքատացումը ուժեղ ան - դրադարձումը կ'ունենայ երկրին տնտեսութեան վրայ:

Զինուորցուները միայն դիւղացիները չեն սակայն. սպաներ ալ պէտք են: Այս պատճառով է որ Թուրք երիտասարդութեան ընտրանին, ան որ անհրաժեշտ է երկրին արդիական վերաչինութեան համար, մասնաւորապար Եւրոպայի եւ Ամերիկայի համալսարաններէն եկող տարրը, խլուած է իրենց պաչտօններէն,— երկրաչափ, պետական պաչտօնեայ, առեւտրական, ուսուցիչ, կամմակերպիչ, ծառայելու համար իբրեւ պահեստի սպայ, մարդանքի երկարամեայ չրջանի մը ընթացքին: Ուրիշ, ծանրակչիռ պարագայ մը.— Եւրոպայի մնացեալ մասէն իր խիստ կղզիացումովը Թրքական առեւտուրը մեծապէս կը վնասուի...

Վաղուան համար մչտատեւ այս վախը, այս յարձակման վերկիւղը, այս սպառնալիքը որ կր ջլատէ ամէն ձեռներէցութիւն, կր մատնեն Թուրքիան տեսակ մր ուչադիրոյս վիճակի, կը կրծեներկրին կենսունակութիւնը: Ազդերը ապրելու համար առաջին պայմանն է ապահովութիւնը... Եթէ նոյն չափով չարունակուէր խորհրդային ջլատարար եւ եթէ նախազահ Թրումընի ճառը չհասնէր, որպէսզի Թուրքերը ապագային նային նուազ յոռետեսութեամբ, Թուրքիա պիտի սպառէր ինքնաբերաբար, եւ խորհ. բանակները պիտի դրաւէին երկիրը առանց կռուելու, ծափահարուելով իր հեղինակութեան տակ դործող հինդերորդ դունդի մր կողմէ:

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

Արհեստ՝ հեւուղք փրկելու

— Ամօթ է, հայրենակից, սա դեմոկրատ դառնալու՝ թուրանականութիւն — ցեղապաշտութիւն խաղցնելը: Ոչ-Թուրքերը հաշուեյարդարի ենթարկելու պէս գաղափարներով տարուիլը: Այսօր մենք, Անգլեւսաքսոններու հաւասար ազգ ենք: կեավուրներն ալ մարդ են վերջապէս: Անոնք ալ մեր վաքանտաշներն են: Պէտք է սիրենք ու դուրդուրանք անոնց վրայ: Ամո՛ւր սեղմենք զանոնք մեր գրկին մէջ, մինչեւ որ չունչերը սպառին:

= Այո՛, այո, պէտք չէ բայայի աչքով նայիլ քրիստոնեաներուն: Բայց կարելի՞ բան է, Թուրք նկատել այդ կեավուրները: Հապա Ջարդելու մեր պապենական արհեստը՞...

— Ա՛ռ այժմ հանդստեան կը կոչենք: Մենք, քրիստոնեաները ճիշդ ու ճիշդ Թուրք քաղաքացիներուն իրաւունքներով օժտելու ենք: Տաք ղեկցումներով անոնց փարելու ենք: Դաշոյնին կոթը մեր գօտիներէն չաս դուրս ցցելու չէ:

Մենք Թուրքերս ինչ որ ունինք անոնք ալ ունենալու են: Մղկիթ, Նամազ: Թուրքերէն լեզու: Թուրք կնիկներ: Թրքական անուն – մականուն: Նոյնիսկ Թլփատութիւնը Թելադրելու է իրենց՝ յանուն հաւասարութեան, բացի Ջարդելու իրաւունքէն...

Փոքրամասնութեանց իրաւունքներուն հանդէպ եթէ ճեւական Թերիներ կան — չկան եա՛ — զանոնք լրացնելու ենք:

— Հայ եա՛յ, լրացնելու ենք: Մնացած եկեղեցիները մղկիթի, հայերէն Թերթերը Թուրքերէնի փոխելու ենք: Հայ կնիկները ամուսնալուծելով՝ խորոտիկ Թրքուհիներ նուիրելու ենք քրիստոնեաներուն, որպէսզի, մեծամասնութեան մէջ մանելու պատուին արժանանան: Թէեւ մենք չենք կրնար միջամտել այդ բաներուն, հաշա՛, իրենց դիտնալիք գործն է: Մենք, դեմոկրատ ազգ ենք: Կը յարգենք բոլորին աղաւնութիւնը ...

= Բայց չա՛տ ափերախտ են սա կեավուրները — ներողութիւն, «րայաները» պիտի ըսէի:

— Զգո՛յշ, տղաները ականջ ունին: «Քրիստոնեաները» ըսէ:

= Իրաւունք ունիս: Ափերախտ են անոնք: Տես ինչ լայն աղաւնութիւն տուած ենք իրենց: Ահա Հայերը, պաշ-փափազի պէս բան մը ունին Պոլսոյ մէջ, մենք դինք աղատ ձգած ենք, ուզած ձեւով կարդի դնելու Հայոց եկեղեցիներուն դոյքերը: Իրենց ժամերուն իւղին–մոմին վրայ հսկած ենք որպէսզի ժամկոչ-լուսարար խարդախութիւն չընեն: Իրենց դպրոցներուն Թուրք վարժապետներ տրամադրած ենք, որ հայ վարժապետները չաս չյողնին: Թրքուհիներ ալ պիտի տանք իրենց, պարզապէս հայ աղջիկները մարապետանոց ղրկելով հանդչեցնելու համար:

— Ասոնք, օր առաջ խոստանալու ենք հրապարակաւ, որ Միջազգային Դրամատունը փոխառութիւն մըն ալ ընէ մեզի, այս բոլորը գործադրել տալու յոյսով:

= Մեր այսքան զոհողութիւններուն իբրեւ վարձք Հայկական Ինդիր մըն ալ մէջտեղ կը դնեն: Աստ՞ը ինչ կ'ըսես: Այս գործէն ալ իւղոտ պատառ մը չե՞նք կրնար փրցնել:

— Հայկական ինդի՞ր: Այդ տեսակ բան գոյութիւն չունի, ինչպէս մեր Հանրապետութեան Սուլթան — նախագահը ըսած է, կեավուր լրագրի մը թղթակցին:

= Նորէ՞ն կեավուր...

— Սակայն, Արեւի պէս կը փայլի այդ Ընդդիմը, մեր քթին տակը: Ինչպէ՞ս պիտի ուրանանք:

= Հարցուր կոյրերուն թէ՝ արեւ գոյութիւն ունի՞:

— Շատ սրամիտ ես: Լա՛ւ, սա մեր խոստումները ե՞րբ պիտի գործադրենք: Փոքրամասնութիւնները թեւ առած գործի կը սպասեն:

= Դուն Թուրք չե՞ս: Սնոռակներով դաշնագիր – խոստումնագիր ունինք Պապը Ալիի նկուղներուն մէջ: Միլիոնաւոր մուկեր սերունդներ անուցած են այդ Թուղթերով: Ֆաթիհի օրերէն գործադրութեան կը սպասեն այդ Թուղթի կտորները: Հատ մըն ալ փոքրամասնութեանց խոստմնաթուղթը Թող աւելնայ անոնց վրայ: Տէ՞ղ կը պակսի...

— Կարճ կապէ՛: Կարծեմ ամերիկացի քննիչ մըն է դիմացէն եկողը... Ժամանակի մը համար ղդոյշ ըլլանք, մինչեւ որ ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Հ. Մ. Ը. Մ., ԼԻՈՆ – ՏԷՍԻՆ

ՏԷՍԻՆ — Մասնաճիւղիս ախոյենական մըցումները մեծ յաջողութեամբ աւարտեցինք, առանց պարտութիւնը չհաշուելով: Մեր դասակարգն է, համաձայն D. R. որոշման, Poule A. եւ B.: Մենք կը պատկանինք Poule B.ի 8 խումբերու առաջինը, իսկ Poule A.ի առաջնութիւնը չհաշած է U. S. Pont de Chéruyն, որ ունի ճկուն ու լաւ խաղացողներ յոյն, լեհ, ֆրանսացի:

Տեղւոյս մարզական Դաշնակցութեան դրասենեակը որոշած էր տիտղոսի (titre) կարեւոր մրցումը կատարել երկու առաջին հանդիսացող խումբերու միջեւ: Իրբեւ չեզոք դաշտ որոշուած էր Meyzieuի մարզադաշտը, կիրակի 18 Մայիս, կէսօրէ վերջ ժամը 15.30ին: Մեր ժողովուրդը ժամանակէն առաջ փութացած էր քաջալերելու համար հայ մարզիկները: Բաղմութիւնը անհամբեր կը սպասէր: Եւ ահա իմացանք թէ Ա. խումբէն կր պակսին անդամներ: Գանի մը հոգի վիրաւոր վի – ճակի մէջ դաշտ եկած են, իսկ մաս մըն ալ անկողին ինկած: Պարտութիւնը անխուսափելի կը համարէր:

Գտնուեցան դաշտին վրայ Բ. խումբէն եւ պատանի (Junior) խումբէն տղաքներ որոնք անմիջապէս փոխուելով իլման դաշտ: Ligueը նկատի առնելով մրցումին կարեւորութիւնը պաշտօնապէս ղրկած էր երեք դատաւորներ: Լիսաբոնեան քննութենէն վերջ, օրուան դատաւորը վերկու խումբերու խաղացողները չարքի հրաւիրեց: Խաղը սկսաւ շատ արագ, Ֆրանսացիներու յարձակումով, զոր մեր վերջապահները եւս կր մղէին յաճախ: Հարկ է քսան վայրկեան անցած, մեր յառաջապահներէն Junior Պարսամեան չահեցաւ առաջին նշանակէտը: Մերոնք մինչեւ վերջը տիրապետող էին եւ կիսախաղը վերջացաւ 1—0 մերոնց յաղթանակով:

Բ. կիսախաղը սկսաւ աւելի տաք: Ֆրանսացիները կ'աչխատէին դէթ արդիւնքր հաւասարեցնել: Մեր յառաջապահներէն Ինճինեան դլխի ուժեղ հարուածով մը չահեցաւ Բ.ն նշանակէտը: Դաշտը կը թնդար ուրախութեան կանչերով: Ֆրանսացիները վհատած կ'երեւային: Մեր կեդրոնի յառաջապահը, Վերոնեան արագ հարուածով մը չահեցաւ Գ. նշանակէտը եւ մերոնք սկսան աւելի վստահ խաղարկութիւն մը ցոյց տալ: Հակառակորդը տոնիէն օգտուելով, չահեցաւ առաջին նշանակէտը, ու խաղը չարունակուեցաւ: Մերոնք մէկ կր սիրապետէին: Խաղին վերջաւորութեան երկու վայրկեան մնացած Պարսամեան դլխու հարուածով մը չահեցաւ 4րդ եւ վերջին նշանակէտը:

Դատաւորը չնորհաւորեց օրուան խմբապետը, Սարդիսեան ու տուաւ չարք մը տեղեկութիւններ ըսելով թէ այս տարի եւս չահեցաք ձեր դասակարգի Champion du Rhône տիտղոսր:

Հասանք Տէսին, եւ խնջոյքի սեղաններու չուրջ ուրախութիւնը տեւեց մինչեւ ուշ տեն: Հ. Մ. Ը. Մ.ի հայրիկը չամփանեա ու առատ ուտելիք նուիրեց տղոց:

Մինչ մեր Միութիւնը յառաջդիմութեան ճամբուն վրայ է ուրիշներ կը չանան որսալ ան – փորձ տղաք, չռայլ խոստումներով: Ինչո՞ւ իրենք ալ չեն աչխատիր մեզի պէս: — Մ. Դանիէլեան

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Տարիներու գործունէութենէ մը վերջ, որ դէպքերու բերումով յետաձգուած էր, Հայ Բժշկական Միութիւնը իր անդամները վերստին համախմբեց եւ 1946 Նոյեմբերին, ընդհ. ժողովի մը ընթացքին, ընտրեց իր ընդլայնուած դիւանը, բժիշկ Բօլոլեանի նախագահութեան տակ: Իր գործունէութեան ծրագիրը կը կայանայ, բացի իր մասնաւոր արարքներէն, հոգալ ընթացիկ հարցերէն, դէպի Հայաստան ներդաղթի խնդիրը եւ բժշկական հարցերը ժողովրդականացնելու մէկ ընդարձակ ծրագիրը, որ կը հետաքրքրէն Փարիզի հայ գաղութը:

Հայ բժշկական Միութեան նախագահը կը խնդրէ թղթակիցներէն իրենց նամակները ղրկել ուղղակի ընդհ. քարտուղարութեան, բժիշկ Ֆինճիի, 21 rue de Lisbonne, Paris (8), հեռաթոս Laborde 18-51:— (Զեկոյց)

ՑԱԿՈՒ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

Դպրոցին մէջ տղաքը կը խենթենային իր վրայ ու այդ պաչտամունքը մինչեւ այսօր կր տեւէ չափերուն մէջ, երբ անոնք դարձած են նոյն իսկ ընտանիքի հայրեր: Շատեր իրեն կը պարտին իրենց մտքի անդրանիկ հետաքրքրութիւնները դրակատնութեան մէջ:

Օշական սիրած է լեռները, իրենց գիւղին լիճը, ձորերը, որոնք այնքան գեղեցկօրէն կը բիւրեղանան իր գրականութեան մէջ:

Դուք որ կարդացիք իր «Համապատկեր»ը, կ'անդրադառնա՞ք թէ այսքան ուշ ու դըժուար իրագործուած այդ հսկայական ձեռնարկը ան կ'որոճար տակաւին Պրուսայի նախակրթարանի խնարհ սեղաններուն վրայ: Ինծի կը պատմէր թէ ի'նչպէս «յիմար» էր մկրտուած Դուբեան եպիսկոպոսէն 1899ին, Դպրեվանք ընդունուելու համար հարցաքննուած ատեն: Վանահայրը հարցուցած էր թէ ինչո՞ւ Արմաչ եկած է:

— Հայ գրականութեան պատմութիւնը գրելու համար:

— Քանի՞ հատոր պիտի ըլլայ այդ պատմութիւնը, տղաս:

— Ա՛ռ նուազն տասը հատոր, սրբազան:

Ու «յիմա՛րը», զոր չէր կրցած մոռնալ Օշականն: Եւ այդ օրերէն մօտ կէս դար վերջ Օշականը կը գտնենք իր պատանութեան երազին ոչ միայն հաւատարիմ, այլեւ նուաճած զայն աւելիովը:

Դժբախտութեան օրեր էին: Իր կրտսեր եղբայրը կը մեռնէր քանչէքի համաճարակէ մը: Ես հօրս մահուընէ վերջ ենթարկուած էի Թուրք իշխանութեան հալածանքին, ու նիւթական մեծ կորուստներու: Ճարահատ իրար կը բերէինք մեր պատանութեան երազները ու մեր երիտասարդութեան կարօտները: Կ'ապրէինք ոչ անշուշտ իրար մխիթարելու միամտութիւնով: Օշական իր ցաւին մէջ ալ եղած էր ինքնատիպ ու ինքնատիպ: Ամէն րոպէ այդ ցաւր արմատէն վերցնելու հերոսական որոշումը մտքին մէջ ունենալով, երկար տաեն իր գրպանը պատցուցած էր «սիւպլիմէ»ի դորշ կտորները, տուած էր ինքզինքը ընթերցումի, հետազոտի փոխադրուելու համար այլ կեանքիմէջ: Ցատնըհինդ օրր անդամ մր կ'երթար Պոլիս, կը գտնէր Շաւարշ Միսաքեանը, Գեղամ Բարսեղեանը ու անոնցմէ ստացած պարկ մը լեցուն դիրքերն ու հանդէսները չալակր կը դառնար գիւղ: Կը կարդար իրեն յատուկ արագութեան չափանիշովը ու կը տանէր եա նորերր բերելու համար: Այս ընթերցումներուն ծանր աղդեցութիւնը, իր մօրն ալ մահր եւ դանազան ծրագիրներ դինքը մղեցին ձգել իր գիւղը ու անցնիլ Պոլիս:

Պատմութիւն մը նորէն՝ այդ անյայտ գիւղի վարժապետր Պոլսոյ մէջ: Առանց փողկապի, առանց գլխարկի, առանց չէնք չնորհք հագուստի... 1914էն առաջ Պոլսոյ մէջ ուսուցչական պաշտօն մր այդ պահանջներէն զատ կը կարօտէր կուսակցութեան մը պաշտպանութեան:

Օշական աչխատակիցն էր «Ազատամարտ»ի, բայց չէր պատկաներ կուսակցութեան: Ան գիմած էր իր վաղեմի ուսուցչին, Դուբեան արք.ի, որ 1900ին չէր կրցած գինքը պահել Դպրեվանքին մէջ, հակառակ իր չատ մը խոստումներուն, Գերմանիա, համալսարանական ուսում ունենալ: Մեծ համակրութիւն էր ցուցուցած այդ խակապէս սրբագան մարդը, եւ չէր ալ մոռցած աւելցնել, հակառակ պարագային՝

— Եթէ քիթը գետին գայ, գտնել գինքը:

Օշական կը պատմէր սրտայոյզ տեսարանը աչեւոր սրբազանին որ իր գրքերու ամպիոնին ու գլանիկի մչուշին մէջ իրրեւ Մոլոխ մը տպատած էր գինքը: Եղիչէ եպիսկոպոսը ճանչցեր էր գինքր զարմանալի իչողութիւնով մը ու աւելի զարմանալին՝ իր մատիկովը քիթր չրջաբերելով, ըսել էր ուղած:

— Եկա՞ծ է գետին:

— Գարին, Սրբազան, աւելիին իսկ:

Առանց վարանման առեր էր գրիչը ձեռքն ու գրեր Գատր Գիւղի վարժարաններու տեսչութեան, ներմուծին յանձնարարական մը:

Պ. Հայկ Ռճասարեան կ'ընդունի այցելուն, կասկածանքով մը կը բանայ Դաւրեանի նամակը, կը չափէ վերէն վար իրեն ներկայացողը եւ անձամբ կր կատարէ ստուգումը: Օշական կը գրէր Դաշնակցական թերթերու մէջ: Գատը գիւղը «Ազատամարտ»ի կողմէ որակուած էր միջնարերդր հակայեղափոխութեան, մանաւանդ այս առանց փողկապի ու գլխարկի, չկճկուած գիւղէն եկող տղա՞ն:

Վախով ու կասկածով Օշական կը մտնէ վարժարանէն ներս: Ամիս մը վերջ հայերէնը կը դասնայ տղոց ամէնէն չատ սիրած դասը, ու ինքր մտերիմը անոնց բոլորին ալ: Իր պաչտօնակիցներուն նախանձը գրգռելու աստիճան մը: Գատատացի այս համեստ ուսուցիչը, որ նախակրթարանէ մր աւելի ուսում չէր տեսած եւ արեւմտեան մեծ համալսարանի մը մեթոտն ալ չէր բերած իր հետր, առանց պարտադրանքի մը ինքզինքը կը գտնէ մթնոլորտի մր մէջ որ կր գառնայ հարազատ: Կը մոռնայ իր վիչտն ու ցաւը զոր բերած էրգիդէն: Գաղքի տղոց մօտ իր թովիչ դասախօսութիւնները, կատակներով համեմուած զրոյցները գինքը կ'ընտանեցնեն չատ չուտ, այնպէս որ տղաքը կը սիրեն դասարանէն դուրս ալ չրջապատել գինքը: Մկրտած էր ամէն մէկ տղայ իր չատ յատկանչական, երկրորդական անունովը. նոյնիսկ դասարանները կ'ինչնային այդ անուանակոչութեան տակ: Իր ուսուցչութեան մասին անչուշտ ինձմէ չատ աւելի բան գիտեն եւ կրնան արտայայտել իր աչակերտները:

(7) ԳԷՈՐԳ ԶԱԳՐԵԱՆ

Մահապատիժը կը ջնջուի Թ. Միութեան մէջ

Մոսկուայի անթելը Բ.Ջ. օր հաղորդեց թէ Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութիւնը հրամանագրով մը ջնջած է մահապատիժը խաղաղութեան առեն: Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ.— «Խորհրդային ժողովուրդին պատմական յաղթանակը թշնամիին վրայ ոչ միայն հաստատեց խորհրդային պետութեան յարաճուն զօրութիւնը, այլեւ ամէն բանէ առաջ ցոյց տուաւ Թ. Միութեան ամբողջ ժողովուրդին բացառիկ հաւատարմութիւնը մայր հայրենիքին եւ խորհրդային կառավարութեան հանդէպ: Միեւնոյն ատեն, Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութիւնը նկատի առնելով այս հանգամանքները եւ ելնելով մեծ զինեվաճառի մը հաչիւները, հաստատեցին թէ կրնանք ապահովուած համարիլ խաղաղութեան դատը, հակառակ այն փորձերուն որ կը կատարուին յարձակողական տարբերու կողմէ, պատերազմ յարուցանելու համար:

«Նկատի առնելով այս հանգամանքները եւ ելնելով առաջ երթալով բանուորներու, պաշտօնեաներու, արհեստակցական միութեանց եւ ուրիշ օրինաւոր կազմակերպութեանց բազմանքները, Թ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութիւնը այլեւս անհրաժեշտ չի գտներ մահապատիժի գործադրութիւնը խաղաղութեան առեն: Հետեւաբար, 1. կը ջնջէ մահապատիժը, մահով պատժելի ոճիրներու համար,— 2. Համաձայն խաղաղութեան առեն գործադրելի օրէնքներու, մահապատիժին տեղ պիտի հաստատուի արդելափակում աշխատանքի զսպիչ կայաններուն մէջ, 25 տարուան համար.— 3. Այն մահապատիժները որ տակաւին չեն գործադրուած այս հրամանագրին հրատարակութեան առեն, պիտի փոխարինուին յոգ. 2ի մէջ նախատեսուած պատիժով (25 տարի արդելափակում):

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ բրիտանական չրջանին պատասխանատու նախարարը, լորտ Փէյքընհէմ իր մօտ հրաւիրելով գերման լրագրողները, յայտարարեց.— «Մի կարծէք թէ ամբողջ աշխարհ ձեզի հետ է: Բաեկամութեան ձեռք կը կարկառենք ձեզի եւ այդ ձեռքը կէս ճամբան պիտի չմնայ»: Երկկ չատ կարեւոր յայտարարութիւն մը պիտի ըլլար, ծանուցանելով թէ «նոր չրջան մը կը բացուի Գերմանիոյ համար»:

ԱՆԳԼԻՈՑ աչխատաւորական կուսակցութեան համագումարը 571.000ի դէմ 2.332.000 ձայնով հաւանութիւն յայտնեց պարտաւորիչ դինադադարի օրէնքին: Ձեռնպահներու թիւն էր 900.000:

ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ ԿԱՅՈՒԵՑԱՒ Ֆէլրիաուն Իսլամահիմի, Ատրպատականի նախկին (ինքնավար) կառավարութեան ընդհ. դատախազը, իբրեւ պատժախնամու «չատ մը անմեղ մարդոց մահա-վճիռներուն»:

ԻՏԱԼԻՈՑ դահլիճին կազմութիւնը նորէն յանձնուեցաւ Պ. Կասպերիի, նախկին վարչապետ Պ. Նիթթի եւս ձախողած ըլլալով:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ ԴԻՄ ցոյցերը կը չարունակուին գաւառի մէջ: Նանթի չրջանին մէջ տնտեսական հսկողութեան պաշտօնեաները բնեռով մեծ գինեվաճառի մը հաչիւները, հաստատեցին թէ զանազան պարզեւներ դանձած է, մէկ միլիոն ֆրանք արժողութեամբ: Գինեվաճառը զրկուեց ժողովուրդը եւ հարիւրի մօտ քաղաքացիներ տնտեսական վերատեսուչին վրայ յարձակելով, ծեծեցին, պայուսակը ձեռքէն առին եւ մէջը եղած փաստաթուղթը պատռեցին: Ցետոյ բոլոր պաշտօնեաները միասին կայարան առաջնորդեցին:

ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԵՑԱՆ 11 պելժիացիներ որոնք ծառայած էին Կէսթափոյին: Մահավճիռները արձակուած էին քանի մը չաբաթ առաջ: Ամբաստանադիրը կ'ըսէ թէ բազմաթիւ հայրենասէրներ մատնած էին:

ԻՆՉ ԱՋԳԵՐ յանձն առած են որոշ թիւով տարբերներ ընդունիլ Աւստրիայէն, այնպիսի տարբերներ որոնք չեն ուզեր իրենց երկիրները վերադառնալ: Անգլիա բանուորներ կը փնտռէ իր արդարկներուն, հանքերուն եւ քարահանքերուն համար, նաեւ կիներ՝ ճարտարագործութեան, հիւանդանոցներու եւ առուներն ծառայութեանհամար: Ֆրանսա կ'ուզէ երիտասարդներ, մանաւանդ Գերմաններ, իբրեւ հանքագործ: Հոլանտա եւս բանուորներ կը փնտռէ: Պրազիլիայէն պատուիրակութիւն մը գացած է Աւստրիա, զաղթականներ ընտրելու համար:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը արտօնեց որ ամերիկեան նոր նաւթուղին — աշխարհի ամենամեծը — իր երկրէն անցնի մինչեւ Միջերկրական: Կը կարծուի թէ Ամերիկացիները պիտի նախընտրեն Լիբանանի մէկ նաւահանգիստը, Տիւրոս կամ Սիդոն, փոխանակ Հայֆայի (Պաղեստին): Այս պարագային Լիբանան եւ Սուրիա պիտի առանձին 250 միլիոն տոլար: Տասնեակ հազարաւոր բանուորներ գործ պիտի գտնեն չնորհիւ այս չինութեանց որ պիտի տեւեն վեց տարի: Նաւթուղին պիտի արժէ 150 միլիոն տոլար: Գծին կէսը պիտի անցնի Արաբիայէն եւ Անդրյորդանանէն, միւս կէսը Սուրիայէն եւ Լիբանանէն: Նաւահանգիստի չինութիւնը պիտի արժէ 100 միլիոն տոլար:

ՄԱՑԻՍ 28Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— 31 Մայիս, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, նախկին Petit Journalի սրահներուն մէջ, Métro Cadet:

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԵՒ Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

կը մասնակցին՝ Իսիի եւ Շավիլի Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի միացեալ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի:

Երգ՝ Տիկիններ Ա. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ եւ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆ, արտասանութիւն՝ Տիկին Մ. ՎԱՍԼԻՕՐ (Օսմանեան) եւ ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ, Ժ. ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ, կը նուագէ քեմանչիստ ՅՈՎՍԷՓ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ, կը պարէ հայկական տարազով Օր. ՀՐ. ԴԱԶԱԶԵԱՆ: Կէս դիւերէն վերջ եւրոպական պարեր մինչեւ լոյս:

ՆՈՒԱԳԱՆՈՒՄԲ ԵՒ ՃՈՒ ՊԻՒՖԷ:

ՄՈՒՏՔ 50 ՖՐԱՆՔ:

×

Մայիս 28ը Մարաեղի մէջ

31 Մայիս Շաբաթ իրիկուն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaisի մէջ:

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կ'երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Փարիզէն):

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ, ժամը 8.30ի Salle Etienne Doletի մէջ:

Կը նախագահէ Պ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԿԻՒԼՊԻՆԿԵԱՆ

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՕՏԼԹ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ (Ֆրանսուհի), ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒՋԱՆԴ եւ ընկերվարական ներկայացուցիչը, Camarade FRAY:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

ՎԻՆԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ.Ց.Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ հովանաւորութեամբ ՎԻՆԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ, այս կիրակի ժամը 15ին, քաղաքապետական թատրոնին մէջ: Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ:

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒՋԱՆԴ եւ ընկերվարական կուսակցութեան կողմէ Le Dauphiné Թերթին խմբագիրը՝ քաղաքացի BERTHET, քաղաքապետ Պ. LUCIEN HUSSEL եւ երիտ. ընկերվար ներկայացուցիչը: Դեղարուեստական ճոխ բաժին: Կ'երգէ Օր. ՅՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Լիոնէն):

Սփիւռքի մէջ Առաջին անգամ

ԱՇԽԱՐՀԱՀԱՌԱՉԱԿ ԵՐԱԺՇՏԱԳԷՏ ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԳԼՈՒԽ - ԳՈՐԾՈՑԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՕՓԵՐԱՑԻՆ ՄԷՋ: Ամբողջովին հայ երաժշտութեան նուիրուած անմոռանալի փառատօնի մը ընթացքին, որ պիտի կազմէ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳԸ «ՔՆԱՐ» ԵՐԳԱՍՈՒՄԲԻՆ, ղեկավարութեամբ Ց. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆի:

Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆի այդ հոյակապ, խորհրդաւոր պահուն յուզիչ եւ դեղաղացապէս հայաչունչ գործը պիտի նուագէ Հայու զգացումով օծուն ծանօթ մեծատաղանդ սօլիստը ՆԻԿՕԼ ՔՈՒԼԱՆՃ, որ պիտի հրամցնէ նաեւ Կոմիտասի լաւագոյն էջերէն չատեր: «ՔՆԱՐ»ի այս երկրորդ համերգին բացատրական վարձքամ յայտագիրը կը կազմեն վարդապետին աչխարհիկ երաժշտութեան մեծագոյն մասը եւ բազմաթիւ կտորներ Ա. Սպենդիարեանէ, Գ. Սիւնիէ եւ Բ. Կանաչեանէ:

Այս անզուգական փառատօնին իրենց մաս-նակցութիւնը կը բերեն Օփերայի 60 հոգինոց նուագախումբը եւ անոր առաջին վարիչը՝

L. BROUILLAC

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ.— 15 ՅՈՒՆԻՍ, ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՕՓԵՐԱՆ, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3.30ին (15.30):

Տոմսակները օր առաջ ապահովել դիմելով Պ. Ս. ՖԻՄՃԵԱՆի, 2 rue Louis Astuin, Tél. C. 23.83 եւ կամ Մարսէյլի մէջ մասնաւոր թուղթիկներով ծանուցուած հասցէներու. Իսկ Յունիս 12էն սկսեալ՝ Օփերայի կիչէին:

ԿԱՐԵՒՈՐ.— փոքրիկներու մուտքը բացարձակապէս արգիլուած է:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի օրկանին Գ. Թիւը (Մայիս), մեծ մասով նուիրուած Մայիս 28ի տարեդարձին, ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Իփէքսէ Պապիկեան կը փնտռէ իր զաւակը, Վահրամ Պապիկեան (դերձակ): Կը խնդրուի լուր ունեցողներէն իմացնել Տիկին Ծիածան Տէվլէթեանի, 21 rue Maurice Normand, La Garenne, Colombes (Seine):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ.Ց.Դ. ՓԱՐԻԶԻ Նոր Սերունդի հերթական դասախօսութիւնը այս հինգչաբթի ժամը 9.15ին, Sociétés Savantesի մէջ: Կը խօսի ընկեր ՀԱՑԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ: Նիւթը՝ Մայիս 28:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԲԱՅԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

Էմմաուսէի Փափազեանի

Հանրածանօթ երգիչը պիտի տայ իր մեկ recitalը կազմակերպուած Gymnaseի թատրոնի կողմէ: ՅՈՒՆԻՍ 3, ժամը 8.30ին: Տոմսերը կանխօրօք ապահովել սովորական վայրերէն:

Նուագասօն հայ երաժշտութեան

Կիրակի 15 Յունիս 947, ժամը 17ին, Salle Gaveauի մէջ, կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ (երգ), JANINE CAVARD (դաչնակ), Պ. ՆԱՀԱՊԵՏ ԱԼԱԼԸՄՃԵԱՆ (թաւջութակ), FRANCIS CAUMEL (սրինգ), ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱՍՈՒՄԲԸ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի: Կը նուագուին գործերը.— Տիգրանեանի, Չուհաճեանի, Սպենդիարեանի, Մեհրաբեանի, Մազմանեանի, Պարթեւեանի, եւն.:

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանտ Սամուէլի Dan. 88-65, Փամպուքճեանի 9 rue Jouy Rouve, Men. 64-27, Պարթեւեանի, 14 rue Petit, Bot. 99-22:

ՎԻՆ.— ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ.

Կը տօնուի Յունիս 7ին չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Cercle Catholique սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Վասպուրականցիներէ կազմուած յանձնախումբի մը:

Կը խօսին հայրենակիցներ ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ (Փարիզէն), եւ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ (Վալանսէն): Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ՝ Ապրիլ 9էն 15

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ դումարները.—

Սէնթ Էթիէն՝ Ազգ. 500, Սեդր. Հազար, Եբամ. Հազար, Ճամ. Հազար, Ներս. Հազար, Ս. ՇԱՄՈՆ՝ Օպ. 1750, Թաչ. 400, Ս. Ընտ. Հազար, Ճապ. Հազար, Քուլ. Հազար, Դուչ. Հազար, Սեմ. Հազար, Մարդ. Հազար, Ճապութ. Հազար, Մանս. Հազար, Ս. ԺԵՐՈՄ՝ Ցակ. 500, Դաւ. 1250, Խոզ. 500, Քափ. Հազար, Ենո. Հազար, Սար. Հազար, Բար. Հազար, Մկըռ. Հազար, Ս. Ազ. 500, Թահ. Հազար, Էսկ. Հազար, Սան. Հազար, Խրիմ. 500, Թերզ. 500, Քէթ. Հազար, ՓԱՐԻԶ (8)՝ Ղուս. Հազար, ՆԱՆԹԵՐ՝ Հիւթ. Հազար, ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Կեա. 500, Ս. ՄԱՐԿՐԻԹ՝ Փեք. 500. Ս. ԺԵՐՈՄ՝ Զոթ. Հազար, ԼԱՎԻՄ՝ Փիլ. 2000, ԼԻՈՆ՝ Թերզ. 500, Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ՝ Գրի. Հազար, ՓԱՐԻԶ (15)՝ Նաւ. Հազար, ԱՐՏԻԶ՝ Տէք. 300, ՓԱՐԻԶ՝ Հար. 2000, Լ.Ա. ԿՈՒԲԵՆ՝ Եղն. Հազար, ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Ցակ. 500, ԱՐՏԻԶ՝ Արեշ. Հազար, ՌՈՆ՝ Քուչ. 500, ՓԱՐԻԶ (19)՝ Մկըռ. Հազար, ՍԵՎՐԱՆ՝ Փափ. 500, ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Դուչ. 500, Վիչն՝ Դալ. Հազար, ՄԱՐՍԷՅԼ Ն.Շ. Շահպ. 2000, Կարմ. Հազար, Պոլիկ. 1000 ֆրանք:

Ցր. Կասպար Խաչի Օրը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի (իր 19րդ տարեդարձին առթիւ), 8 Յունիս կիրակի օր ժամը 3ին, Salle Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, Paris:

ԾԱՆՈՒ Է ՍԷՔՐօՔՆ, traction avant décapotable, 11 ձի, նոր մօթէօռ: Դիմել «Ցառաջ»ի:

Գործաւորուհի կ'ուզուի

Confectionի համար, երկու գործաւորուհիներ կ'ուզուին, մէկը լաւ կարել գիտցող, միւսը աչկերտութեան համար: Դիմել.— Société Wagram, 65 Quai de la Seine, Paris (19): Métro Riquet. հեռ. Nord 86-38, ԱՄԷՆ ՕՐ 2էն 5:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

*Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin եւ Tannerie:** Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց.Գ. փառագոյն վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գաղ է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հասցէ.— **métro: Tolbiac. Place d'Italie.***

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տլ.

Jeudi 29 MAI 1947 Հինգշաբթի 29 ՄԱՅԻՍ

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5045-ՆԵՐ ՀՐՅԱՆ ԹԻ 654 ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ·

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՐԵՍՓ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ո՛վ առձակից առաջին զինուակը

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Յառաջ»ի

Հասա՛ն, դարձեալ, իրենց նպատակին: Փո – թորկած է կրկին Պէյրութի դաղութին կեանքը, իրրեւ հետեւանք հայ բոլշեւիկներու ծրագրեալ ու տեւական դրգռութիւններուն: Բեմերէ, մամու – լով, փողոցներու եւ սրճարաններու մէջ՝ համա – յնավար պատեհապաշտներու խուժանավարութիւնն եւ հրձիգ «քաղաքականութիւնը» պատճառ եղած են որ ոչ միայն ոտնակոխուի դաղութի անդորրու – թեան համար արուած պաշտօնական խոստումը, այլեւ, մահ ու սպանութիւն պատահի փողոցնե – րու մէջ: Եղբայր եղբօր թշնամի նայն ատեն, աղգային կեանքը փոթորկուն ու պառակտուած :

Այս անգամ ալ Լիբանանի երեսփ. ընտրու – թիւնները դարձան պատրուակ՝ հայ համայնա – վարներու : Եւ անգամ մը եւս հաստատուեցաւ թէ բոլշեւիկ տարրերը վճռած են չարունակել իրենց տնաքանդ աշխատանքը՝ հայ ժողովուրդը պա – ռակտելու եւ ազգ· կեանքը թունաւորելու համար:

Օգտուելով ընտրական ցոյցերու համար ըն – ծայուած աղատութենէն, Պէյրութի համայնա – վար բջիջները կ'որոշեն խմբովին այցելել Նոր Սիս, ու տեղին վրայ կազմակերպել հակադաշնակ – ցական բարեկենդան մը, իրրեւ «ընտրական մի – թինգ» :

Ծառնակիչները կը դործադրեն ալ իրենց վատ խաղը, ու Մայիսի 11ին, կարմիր թափօրը կը չար – ժի դէպի Նոր Սիս : — Ընդգծենք անմիջապէս, որ այս առաջին բայլով իսկ՝ հայ բոլշեւիկները կը ստորագրեն ո՛չ միայն իրենց դատապարտու – ւնը, այլեւ պաշտօնապէս ստանձնած կ'ըլլան պա – տասխանատուութիւնը եղբայրասպան բոլոր այն կռիւներուն, որոնցմէ խուսափիլ անկարելի էր եւ անկարելի եղաւ դժբախտաբար :

Քանի մը յուսադրանութիւններ.—

Ա.— Նոր Սիսի մէջ կը բնակին ամբողջու – թեամբ Դաշնակցականներ, տարբեր խօսքով՝ ՄԻԱԳՈՑՆ հայ տարրեր, եւ բոլշեւիկները ո՛չ մէկ պատճառ կրնային ունենալ իրենց ··· խումբերը անցընելու այդ թաղէն, երբ շատ աւելի նպատա – կայարմար պիտի ըլլար ցուցարարները առաջնոր – դել ուրիշ փողոցներէ :

Բ.— Բոլշեւիկները շատ լաւ գիտէին, թէ Նոր Սիսի մէջ Դաշնակցութիւնը ունի ակումբ մը, եւ թէ պարզ գրգռութիւն ու կռուի հրաւէր պիտի ըլ – լար կանգ առնել այդ ակումբին առջեւ եւ աղտոտ բերնով հայհոյել Դաշնակցութեան ու իր ղեկա – վարներուն :

Հակառակ այս բացորոշ կէտերուն, հայ հա – մայնավարները չեղեցան նպատակայարմար բոլոր ճամբաներէն, եւ իրենց արբանեակները առաջնոր – դեցին դէպի կանխորոշ նպատակը,— Թափօրը բերել Նոր Սիս, Դաշնակցութեան ակումբին առ – ջեւ, եւ յայդարդական ելոյթներով գրգռիչ հայհո – յանքներ արձակել Դաշնակցութեան հասցէին :

··· «Ընտրական» թափօրը կուգայ Նոր Սիսի ակումբին առջեւ, ու կը սկսի սովորական գրգռու – թիւնը : 63—70 ինքնաշարժներու մէջ դիրկ-դիրկի նստած կարմիրները կանգ կ'առնեն ակումբին առ – ջեւ, ու ծայր կուտայ աննկարագրելի հայհոյանք – ներու տարափ մը : Ակումբէն, մխիթայն վեց հոգի, վեց Դաշնակցականներ, կը թելադրեն վերջ տալ տգեղ պատկերին ու մեկնիլ : — Ո՞վ կը լսէ : Դի – նով աղբարիկները աւելի եւս թափ կուտան իրենց լեզուին, թրքախառն հայհոյանքներով : Ու, ահա – ւասիկ, ծայր կուտայ կռիւը՝ ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ ԳՆԴԱԿՈՎ : Վեց Դաշնակցականներ կ'անցնին փոխադարձութեան , ծայր կուտայ աննկարագրելի ժխոր մը, եւ ծան – րագէտ կը վիրաւորուին Պօղոս Նաթանեան, թունդ բոլշեւիկ մը, եւ Սիսակ Թէլլալեան՝ « Առաւօտ » թերթի աշխատ – խմբագիրներէն :

Նաթանեան կը մեռնի յաջորդ օրը : Եւ ահա նոր խուժանավարութիւն, նոր աղմուկ, նոր դըր – դռութիւն, ցուցամոլիկ նոր ելոյթներ : Համայնա – վար խառակիչները հասած են իրենց նպատակին , «զոհ»ի երեւոյթ առնելու եւ կուրծք պատռելու համար՝ թէ անմեղներ էին իրենք, ու ··· հրեշ – տակներու պէս կ'անցնէին Նոր Սիսէն :Իրենց պաշ – տօնական օրկանը, «Ժողովուրդի Ձայն», չաթթ մըն է կը ճուայ, կը հայհոյէ, կը պատռտուի՝ միամիտ բազմութիւնները մոլորեցնելու համար բոլշեւիկեան ռազմավարութեամբ: Նաթրեանի դագաղը հորիզոն բացած է իրենց ընտրական պայ – քարի յաջողութեան համար եւ կոկորդիլոսի ար – ցունքներ կը թափեն օրն ի բուն : Մ·

ՄԻՄԲ.— Վաղուան թիւով՝ Հրանտ ՏԵՒԷՆեանի վիրաւորման պարագան եւ ուրիշ խորհրդաւոր պատմութիւններ :

Յ. Օշականի յոբելեանը

Մայիս 24ի չաթթ իրիկուն Salle de Géographie ն կը յորդէր ամէն դասէ հոդ եւ ընտրեալ բազ – մութեամբ մը, որ եկած էր իր յարգանքի եւ ե – րախտագիտութեան տուրքը մատուցանելու վաս – տակաւոր ուսուցիչ եւ գրագէտ Յ· Օշականի 40 – ամեայ գործունէութեան յոբելեանին առիթով :

Փարիզի հայ ժողովուրդին այդ խուռներամ ներկայութիւնը չատչուն ապտակ մըն էր մտա – տորական կոչուած այն հատուածին՝ իր գլուխը ունենալով Գրողներու Միութեան արդի վարչու – թիւնը, որ վերջին տրուած ապդանչանին վրայ, խուսափեցաւ իր պարտականութենէն եւ տմարդի դիրք մը բռնեց :

Օշականի մասին ի՛նչ վերապահումներ եւ անձնական դատումներ ալ ունենանք, անոր քա – ռասուն տարուան ուսուցչութիւնն ու գրական մե – ծածաւալ հատորները միայն պիտի բաւէին որ – պէսզի խոնարհէինք իր վաստակին առջեւ:Եւ Փա – րիզի մեր հայրենակիցները՝ ուղեցին յարգել այդ վաստակր տաղանդաւոր յոբելեարին՝ իրենց ան – վերապահ ներկայութեամբ :

Հանդէսին նախագահ Պ· Ա· Զօպանեան իր բացման խօսքին մէջ ներկայացուց յոբելեարը իբ – րեւ ուսուցիչ եւ գրագէտ, որ քառասուն տարիէ ի վեր եւ մինչեւ այսօր կը չարունակէ իր գրական գործունէութիւնը: Իրրեւ գրագէտ իր միտքը ինքնայատուկ է մեր ժամանակակից գրականու – թեան մէջ: Սխալ է ըսել թէ Օշական քննադատ մըն է միայն: Ամէն բանէ առաջ ան վիպասան է, թա – տերգակ է ու նաեւ գրական քննադատ: Ֆրանսա – կան գրականութեան մէջ մեծանուն հանճարներ անգամ քննադատած են իրար ու քննադատուած :

Առաջին բանախօս Պ· Գէորգ Զագրեան յիշեց դրուագներ անոր մանկութենէն ու ընտանիքի կեանքէն : (Իր յօդուածաշարքը յոյս կը տեսնէ « Յառաջ »ի մէջ) :

Շ· Նարդունի Օշականը նմանցուց «Աղբերանց արիւն» ծաղիկին, որ մեր լեռներէն զատ ուրիշ տեղ դոյութիւն չունի : Լեռնային ծաղիկ մըն է նաեւ Յ· Օշական : (Յառաջ·— Ճառին ամբողջու – թիւնը՝ յաջորդով) :

Գրաւոր ճառ մը կարդաց նաեւ Պ· Յովսէփ Սվաճեան, որ չատ կամաց կարդալուն, դժբախ – տաբար բոլորովին անհասկնալի մնաց ժողովուրդին :

Պ· Արշաւիր Յանէտտեան իրրեւ աշակերտ Օշականի, անոր մէջ ներկայացուց ուսուցիչը : Ներբողը հիւսեց Պոլսոյ մտաւորական սերունդին եւ ուսուցիչներուն, որոնք այնքան օգտակար ե – դան անապատէն հասած որբերուն : Այդ ուսուցիչ – ներէն էր Օշական : Բացատրեց թէ ան ինչպէս կ'ա – ւանդէր հայերէնի դասը, ինչպէս բղիկ բղիկ կ'ը – նէր, կը վերլուծէր իւրաքանչիւր տող ու բառ : Անկէց է որ սորված ենք հիանալ դեղեցիկին ու լաւին վրայ : Անոր դասարանին մէջ երդ էր ամէն ինչ ու անոր դասերը երբեք չյոդնեցուցին աշա – կերտները : Ան կը պահանջէր ուսանողներէն՝ ի – րենց սիրած, ապրած ու ընտրած նիւթերը ընտրել իրրեւ չարադրութիւն : Տեսնել ուրիշին չտեսածը, ըլլալ ինքնատիպ :

Հանդարտ էր ու համբերատար : Ան սորվեցուց սիրել հայ դիրն ու անոր արժէքները : Օշական ե – դաւ ինքն իր ուսուցիչը : Ցեղափոխական իր գրա – կանութեամբ , եղաւ նաեւ յեղափոխական իր ու – սուցման մեթոտով :

Բոլոր բանախօսներն ալ ջերմ ծափերու ար – ժանացան :

Հաճելի էր նաեւ դեղարուեստական բաժինը : Տիկին Գեւոնեանի եւ մեր ժողովրդական երգչու – հի Օր· Հայկանոյշ Թորոսեանի երգերը խանդա – վառ բուռն ծափերու տակ կրկնուեցան : Օշականի սաներէն Տիկին Զապէլ Գառնիկեան խոր յուզու – մով կարդաց յոբելեարին «Ստեփաննոս Սիւնեցի» ողբերգութենէն հատուած մը : Ցաջող էր նաեւ Պ· Փալամուտեանի արտասանութիւնը, դարձեալ Օ – շականէն :

Շատերուս համար յայտնութիւն մը եղաւ Պ·

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻՆ ԱՌԱՋՔԸ ԱՌՆՈՒԵՑԱՒ Փոխադարձ հաւատաձայնութեամբ

Երեքշաբթիէն չորեքշաբթի լուսնարու զիչե – րը, ժամը 12.45ին կարելի եղաւ համաձայնութեան մը յանգիլ, փոխադարձ զիջումներով : Ելեկտրա – կանութեան եւ կաղի բանուորներու Դաշնակցու – թիւնը չկրնայ գործադուլի որոշումը, կառավարու – թիւնն ալ ետ առաւ գործարաններու բռնագրաւ – ման եւ պարտաւորիչ աշխատանքի հրամանը :

Գոյացած համաձայնութեամբ, երկու կողմե – րը միջնորդ մը պիտի նշանակեն, որ լուծումներ պիտի առաջարկէ վիճելի խնդիրներու մասին, յունիս 8էն առաջ : Այդ իրաւարարը պիտի ըլլայ բարձր պաշտօնատար մը, ընդունելի՝ բանուորնե – րու Դաշնակցութեան համար :

Համաձայնութենէն առաջ, Պ· Ռամատիէ բա – րեկամական կոչ մը ուղղած էր կաղի եւ ելեկտրա – կանութեան բանուորներուն, որպէսզի գործա – դուլ չյայտարարեն : «Դուք այլեւս գործատէրի մը ենթակայ չէք, ձեր աշխատանքր չի ծառայեր դրա – մատիրական չահ մը աւելցնելու : Դուք ուղղակի ազգին կը ծառայէք : Ասկէ առաջ, դուք իրաւունք չունէիք ընդհատելու հանրային սպասարկութիւ – նը· այսօր չատ աւելի պակաս ունիք այդ իրա – ւունքը, քանի որ ձեր ընթացքր վնաս պիտի բերէ ոչ թէ գործատէրի մը, այլ պիտի ըլլայ հարուած մը ուղղուած ազգին եւ հանրապետութեան դէմ : Ես այս բանները ձեզի կ'ըսեմ լրջութեամբ եւ յու – զումով, յանուն մեր հասարակաց յոյսերուն : Ձեր եւ կառավարութեան միջեւ ուժի փորձ մը չէ որ կը կատարուի, այլ ձեր իմաստութիւնն է որ փորձի կ'ենթարկուի : Ես զիտեմ որ իմաստուն էք դուք : Ուրեմն կատարեցէք ձեր պարտականութի – նը, հանրապետութեան կառավարութիւնն ալ իր պարտքը պիտի կատարէ լիովին :

Այս կոչէն վերջն ալ յոռետեսութիւն կը տի – րէր : Վերջին պահուն միջնին ելք մը գտան արտա – դրութեանց եւ աշխատանքի նախարարները, Ռո – պէր Լաքոթ եւ Դ· Մայէր, երկուքն ալ ընկերվա – րական : Կ'ըսուի թէ 8.5 առ հարիւր յաւելում ա – ռաջարկուած է եւ այս դիջումով կրնայ հիմ ծա – ռայել նոր բանակցութեանց, յունիս 8էն առաջ : Այս առաջարկը եղած է հաւասարեցնելու համար կաղի եւ ելեկտրականութեան բանուորներու աշ – խատավարձը միւս ճարտարագործութեանց մէջ արտօնուած յաւելումներուն հետ :

Զանազան դէպքեր ի խնդիր հացի

Նկատելով որ անկարգութիւնները յաճախա – դէպ կը դառնան փուռերու առջեւ, Փարիզի քա – ղաքապետական ոստիկանութիւնը որոշեց հսկո – ղութիւն կատարել փուռերուն առջեւ, հաց բաժ – նուած առնեն: Ուեւէ խռովարար անմիջապէս պի – տի ձերբակալուի :

★ *Նըվէդի մէջ բանտարկուեցան երկու կի – ներ, որոնք անարգած էին Նիէվռի նահանդապետը եւ բռնութեան դիմած անոր դէմ :*

Տիժոնի վերջին ցոյցերուն առթիւ, երկու ա – ռեւտրականներ եւս ձերբակալուեցան : Ասով 20ի կը հասնի բանտարկեալներուն թիւը, իսկ 40ի՝ ամբաստանեալներուն թիւը :

★ *Շուապի լը Ռուայի մէջ տանտիրուհիներ փուռի մը վրայ յարձակելով ուարի տուին հարիւր*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Արթօ Պենօն, աղգային պարծանք մը եւ միջազ – գային չափանիշով արուեստագէտ մը, որուն նուագած դաշնակին մէջէն բոց ու կրակ կը ժայթ – քէին ու աստանձներ պար կը բռնէին : Իւրաքան – չիւր կտորի վերջաւորութեան սրահը կ'ալեկոծէր ու կր թնդար : Պ· Արթօ ստեղնաշարին վրայէն մատներու թեթեւ հպանցումներով չանցներ այլ կր մրճահարէ զանոնք, ու կ'ապրի իր նուագին հետ :

Հանդէսին ամենագեղեցիկ անակնկալը եղաւ ա – պահովաբար յոբելեար Օշականէ վերջին պահուն հասած նամակը՝ զոր կարդաց իր զաւակը՝ Վա – հէն : Անոր մէջ Օշական իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէր հայ ժողովուրդին ու իր բարեկամնե – րուն, «որոնք սակաւաթիւ են», ու կ'ափսոսար որ չէ կրցած տալ այն, որուն արժանի է մեր ժողո – վուրդը :

Սրահէն մեկնող բազմութիւնը կը զդար թէ դեղեցիկ զործ մըն էր կատարած : Ա·Հ·

★ *«Յառաջ»ի խմբագրութիւնը հետեւեալ հե – ռագիրը ուղղեց Յ· Օշականի, Երուսաղէմ.—*

Յոբելեանը տօնուեցաւ մեծ յաջողութեամբ եւ խանդավառութեամբ : Փառք վաստակիդ :

ԿԱԹՈՂ· ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ Աբրահամեան արք· որ տակաւին Լոնտոն կր գտնուի, հիւանդանոցէն պի – տի ելլէ յունիս 1ին : Եւրոպայի թեմական պատ – գամաւորական ժողովը յետաձգուած է հոկտեմբե – րին, ինչպէս կը հաղորդեն կաթող· պատուիրակ – կութեան դիւանէն :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԳԷՈՐԳ ԶԱՎՈՒՇ

Մեր ազատագրական ընդհ. պայքարին մէջ, մեր պատեհլի Գէորգ Զավուշի քան տարուան դերը թէ եզակի է թէ անմոռանալի պիտի մնայ սերունդէ սերունդ, պատմութենէ պատմութիւն : Մեր սիրելի հերոսին կեանքի եւ իր ընդհ. դոր – ծունէութեան մասին դրելու պարտականութիւնը կ'իյնայ Հ. Ց. Դ.-ական կազմակերպութեան արի զինակիր – ներուն : Քանի մը դրուագներ միայն պիտի պատ – մեմ մեր նոր սերունդին համար, օգտուելով հօրս յուշերէն (Աբգար Խաչատուրեան) :

Գէորգ Զավուշը ծնած է 1872 Սասնոյ Բասենց գաւառ Մգրինք գիւղը, բարեկեցիկ ընտանիքի մը երեք մանչ զաւակներէն երկրորդն էր : Իրենց տան դուռն եւ սեղանը բաց էր, բոլորին առջեւ եւ մա – նաւանդ յեղափոխականներուն :

Հայրը իր որդին կը տանի Առաքելոց վանքը, դրել կարդալ սորվելու համար : Մեր սիրելի Գէորգ չորս տարի Առաքելոց վանքը յաճախելէ վերջ, օր մը արձակուրդին ժամանակ, երբ վանքէն կը վերա – դառնար իր սիրելի ծնողքին քով, ճամբան կը հանդիպի Տապկայ գայմագամի ոստիկաններէն Նաստը օնպաչիին, որ զինուած Մուշ կ'երթար կա – ռավարական գործով : Օնպաչին բարկանալով կը հարցնէ.— Ուրկէ՞ կուգաս եւ ո՞ւր կ'երթաս : Պատանի Գէորգը ժպտելով կը պատասխանէ :

— Վանքէն կուգամ մեր բոտունը երթալու :

— Ձեմ հաւատար ըսածներուդ, կեավուր, ես դիտեմ որ դուն այն զէշ մարդերու քովէն կու – գաս, (կ'ակնարկէ յեղափոխականներուն) : Շուտ ըսէ անոնց տեղը, ապա թէ ոչ քեզ կը սպաննեմ :

— Ես քու ըսած մարդերուն հետ գործ չու – նիմ, ես անոնց տեղը չեմ դիտեր :

Ոստիկանը բարկանալով կ'ապտակէ Գէորգը : Սակայն, ապագայի հերոսը անմիջապէս իր գօտիի պակէն իր անբաժան ընկերը՝ դաշոյնը քաշելով կը մխէ ոստիկանին կուրծքը եւ զայն դետին կը փռէ : Ցետոյ զինքը վերցնելով այլեւս տուն չերթար, այլ ուղղակի կ'երթայ Շէնիք, Մ. Տամատեանի, Լեւոնի, Արթինի, Ընկուզկայ Մխօի, Սարգիսի քով :

Օր մը Տամատեան, կազմակերպական գործով առանձին կ'երթայ Լաճկան : Սակայն վերադարձին ճամբան կը ձերբակալուի ու կը տարուի Մուշ : Այս պատճառով խումբը կը քայքայուի եւ Գէորգ կ'երթայ Հալէպ իր հօրեղբօր քով : Վեց ամիս Հա – լէպ մնալէ վերջ Մուրատ Պօյաճեան եւ քանի մը Սասունցիներուն հետ կը վերադառնայ երկիր :

Մուրատի եւ Գէորգի ժամանումը մեծ ոգեւորու – թիւն պատճառեց Սասունցիներուն : Մուրատ ազ – դուելով այս նահապետական ժողովրդի հայրենա – սիրութիւնէն անմիջապէս ձեռնարկեց իր կազմա – կերպական աշխատանքներուն : Բայց, աւա՛ղ, այս մեծ հայրենասէրն ալ չատ երկար չմնաց Սասուն, որովհետեւ վրայ հասաւ Սասունի առաջին ապս – տամբութիւնը 1894ին : Թրքական կառավարութիւ – նը նախ պինդ բոլոր քիւրտ պէկերը եւ ղրկեց Սա – սունի վրայ, բայց Սասունցիները լաւ դաս մը տուին այդ դաղան պէկերուն, որոնք չորս հարիւ – րէ աւելի վիրաւոր եւ մեռեալ ձգելով փախան : Այդ քանի մը օրուան կռիւներուն ընթացքին Գէորգ Զավուշի կատարած քաջագործութիւնները մեծ պարմանք պատճառեցին բոլորին : Թրքական արիւ – նարբու կառավարութիւնը ազդուելով Քիւրտերու պարտութենէն, այս անգամ ալ կանոնաւոր բանակ ղրկեց ժողովուրդին վրայ : Բայց բոլոր Սասուն – ցիները մէկ մարդու պէս ոտքի կեցան եւ մէկ ամիս կռուելէ վերջ պարտուեցան : Այս կռիւներու մէջ Գէորգ նորէն փայլեցաւ :

Մուրատ, Գէորգ, Աւօն եւ Գասպար ձերբա – կալուելով փոխադրուեցան Մուշ, մէկ ամիս վերջն ալ Բաղէշ : Վեց ամիս բանտ պահելէ վերջ Մու – րատը աքսորեցին Պագր Մատէն, իսկ Գէորգը, Ա – ւօն եւ Գասպարը նորէն բերին Մուշ :

Գէորգ երեք տարի բանտ մնալէ վերջ, օր մը բանտին պատը ծակելով կը փախչի եւ ուղղակի կուգայ մեր տունը : Նոյն օրը չատ կարեւոր գոր – ծի մը համար մեր տունը եկած էին նաեւ Անդրա – նիկ, Քիւրտ Բարսեղ, Համբարձում, Աւետը եւ Արթին : Գէորգ երբ ներս մտաւ աղաքներուն ու – րախութիւնը սահման չունէր եւ բոլորն ալ ոտքի ելլելով համբուրեցին զինքը, իսկ հերոս Անդրանի – կը զարմանքով հարցուց, ո՞վ է այս երիտասար – դը : Բարսեղը, անմիջապէս Գէորգը կը ծանօթա – ցնէ հերոսին : Անդրանիկն ալ համբուրելով կ'ըսէ. ապրիս, Գէորգ ջան, անունովդ ապրիս եւ իսկա – պէս կ'արժես անունդ :երկու օր մնացին մեր տունը յաջորդ օր մեկնեցան Սասուն : Այդ օրէն ի վեր Գէորգ եւ Անդրանիկ եղան իրարու անբաժանելի ընկերներ :

1903 Ապրիլ 10ին Հրայրը, Գէորգն ու իր խումբը կը ղրկէ Մուրի գաւառը, կազմակերպա – կան աշխատանքներու համար : Խումբը ուղղակի կ'երթայ Տէր Կարապետենց տունը, ուր սիրելիր կը հիւրասիրեն խումբը : Գէորգ տէր հայրին կը խօսի իր դալու եւ գիւղը կազմակերպելու մասին : Քահանան սիրով կ'ընդունի Գէորգին ըսածները, եւ անմիջապէս լուր կուտայ գիւղացիներուն : Երբ հերոսին անունը կը լսեն, բոլորն ալ կը հաւաքուին ու կուգան Տէր Կարապետենց տունը : Մեր սիրելի հերոսը կը խօսի կազմակերպուելու, զէնք առնելու եւ մանաւանդ հաւատարիմ մնալու յեղափոխա – կաններուն, եւ կը չեշտէ.— Որովհետեւ միայն զէնքով է որ կրնանք պաշտպանել մեր իրաւունք – ները ու դէմ դնել աւազակ քիւրտ պէկերուն :Գէոր – գին այս խօսքերը մեծ ազդեցութիւն թողուցին ներկաներու վրայ :

Ցետոյ խօսք առաւ գիւղին ամէնէն հարուստ եւ ազդեցիկ Պետրոսը, ըսաւ.— Պէտք է որ մեր հերոսին ըսածները օր առաջ իրականացնենք եւ պատրաստ ըլլանք դալիք անակնկալներու առջեւ : Պետրոսէն վերջ խօսեցաւ նաեւ տէր հայրը, որ զե – ղեցիկ ճառով մը անհրաժեշտ դռաւ կազմակեր – պութիւնը : Այս երեք ճառերէն վերջ, բոլորն ալ ուխտեցին հաւատարիմ մնալ եւ այդ ուղղութեամբ աշխատիլ :

Իսկ գիւղին Ռէս Մկրօն պատմեց Գէորգին. — Անցեալ աշնան քիւրտ Խիւլի պէկ, 150 ոչխար բե – րաւ մեր գիւղը, ձրի պահելու (Պուտ) : Մեր քա – հանային հետ այդ ոչխարները բաժնեցինք տունե – րու վրայ : Բայց ձմեռը ցաւ իննկաւ գիւղի ոչխար – ներուն մէջ եւ բաւական սատկեցան, որոնց կար – գին Խիւլի պէկին ալ եօթը ոչխարները : Վաղը Խիւլի աղան պիտի գայ իր ոչխարները տանելու, կը կասկածիմ որ գիւղին դէչութիւն մը ընէ :

— Դուք անհոգ եղէք, ըսաւ Գէորգ, ես իմ խումբովս այդ պէկին խնդիրն ալ կը կարգադրեմ, միայն ինձի լուր տուէք :

Գիւղացիներուն ուրախութիւնը սահման չու – նէր, որովհետեւ դիտէին որ այլեւս անապահովան չեն : Առաւօտուն խումբը մեկնեցաւ իրենց որոշած տեղը : Կէսօրէ առաջ քիւրտ աղան իր եօթը «զօլամ»ներով (մշակ) պինուած եկաւ տէր հայ – րենց տունը, կանչեց Ռէս Մկրօն եւ ըսաւ.— Շուտ լուր տուր գիւղացիներուն, որ կէսօրէ վերջ ոչ – խարները բերեն տէր հայրենց բակը, որովհետեւ քանի մը ժամէն պիտի վերադառնամ :

Ռէսը անմիջապէս կատարելով պէկին հրա – մանը, վերադարձաւ իրեն քով : Քահանան եւ Ռէ – սը նորէն գործի վրայ են, վեց հաւ եւ մէկ դառ մորթեցին, քանի մը տեսակ կերակուրներ պատ – րաստեցին որպէսզի պէկը զոհ մնայ : Ճաշէն վերջ տէր հայրը քաղաքավարութեամբ խնդիրը կը պատմէ Խիւլի պէկին : Կ'ըսէ՝ ցաւ իննկաւ գիւղին ոչխարներուն մէջ եւ բաւական ոչխար սատկեցաւ ձեր ոչխարներէն ալ եօթը հատ սատկեցան, սա – կայն մենք ձեզ առանց ոչխարի չենք ղրկեր, ես մեր ոչխարներէն եօթը հատ կուտամ :

Դաղան պէկը բարկանալով ոտքերը դետին կը դարնէ :

— Դուք սուտ կը խօսիք, ոչխարներս սատկած չեն, այլ դիտմամբ մորթած էք : Ես վրէժս պիտի լուծեմ, ոչխարներուս փոխարէն եօթը մարդ իրա – րու ետեւ պիտի չարեմ եւ քանի մը գնդակներով իրենց խնդիրը կարգադրելէ վերջ, գիւղէն ալ յի – սուն ոչխար պիտի տանիմ :

Տէր հայրը նորէն աղաչելով ըսաւ.— Ցետոյի փոխարէն հարիւր կուտանք, միայն այս մարդիկը մի սպաններ, որովհետեւ յանցանք չունին :

Բայց արիւնարբու պէկը անդրդուելի մնաց եւ հրամայեց որ բակի մէջ գտնուող մարդերէն եօթը մարդ ներս կանչէ : Քահանան դուրս ելլելով նախ դնաց տուն, եւ իր տասնըվեց տարեկան արի աղջի – կը ղրկեց որոշուած տեղը, Գէորգի լուր տալու համար : Ցետոյ բակը երթալով եօթը մարդ կան – չեց որ ներս գան : Երբ մարդիկը ներս մտան, պէկը անմիջապէս ոտքի ելաւ եւ սկսաւ իրարու հետեւ չարել, սակայն ահա պահապան հրեշտակը տասնո – ցը ձեռքին՝ դուռը բանալով ներս մտաւ եւ պոռաց.

— Ձեռքերնիդ վեր, դուն Գէորգին անունը չես լսած : Կատու չեղած տեղը մուկը առիւծ է դար – ձած...

Պէկը Գէորգին ձայնը լսելով ձեռքերն ու ծուն – կերը դողացին եւ վար ինկաւ : Գէորգ իր խումբին հետ բոլորին ձեռքերը կապելով փոխադրեց Պետ – րոսենց մարագը եւ սպասեց իրիկուան մութին :

Իրիկունը կր հանէ մարագէն եւ պէկին ոչ – խարներն ալ քշելով կր տանի իրեն հակառակորդ Սլէման աղային եւ իրենց սահմանը : Բոլորին հա – շիւը մաքրելէ վերջ խումբը կը վերադառնայդիւղ : Այս երկու աշիրէթները հակառակ էին իրարու եւ քանիցս կռուած էին եւ մարդասպանուած էր երկու կողմէն ալ : Ցաջորդ օրը գիւղի հովիւները իրենց հօտերը կը բերեն այդ կողմերը արածելու համար եւ կր տեսնեն, խումբ մը ոչխարներ որ երկու սահմանին վրայ կ'արածին : Անմիջապէս կը վազեն կուգան եւ կր ճանչնան իրենց ոչխարները,կ'ուղեն հաւաքել : Բայց հաւաքած առեն կը տեսնեն իրենց պէկի եւ միւսներուն դիակները : Անմիջապէս լուր կուտան գիւղ : Բոլոր գիւղացիները դինուած իր – րենց երկրորդ ադա Մաքսուտի դեկավարութեամբ կուգան Սլէման աղայի վրայ, ըսելով թէ դուք սպաննած էք եղբայրս : Ահա կռիւ մըն ալ այս – տեղ կը ծագի երկու աշիրէթներու մէջ եւ երկու կողմէն ալ քսան – երեսուն մարդիկ սպաննուելէ վերջ, իրենց ձիերը մէջտեղ ինկան եւ կռիւը դադրեցուցին :

Մուրատ երեք օր եւս մնաց մեր գիւղը, որպիսի բան մը չպատահի : Արդէն վտանգը անցած էր եւ չորրորդ օրը խումբը վերադարձաւ Սէմալ : Գէ – որգ իր կատարած աշխատանքներու եւ քիւրտ պէ – կի մասին զեկուցում տուաւ Հրայրին :

Հրայրը ժպտելով ըսաւ.— Ուրեմն մենք մար – գարէ եղած ենք եթէ քեզի ղրկած չըլլայի, պէկը գիւղէն եօթը մարդ պիտի պսպնէր :

Անգամ մը եւս վերանորոգենք մեր ուխտը բո – լոր յայտնի եւ անյայտ հերոսներու հանդէպ :

ՎԱՀԱՆ ՄԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ

Գարնան եղանակին

Գարո՛ւն, գարո՛ւն որքան դառն ու քաղցր յի – շատակներով կապուած մեր հոգիներուն հետ : Հա – դիւ ձմրան թանձր ձիւները հալած, մեր աչխարհի դոյդոյն ծաղիկները ցոյց կուտային իրենց ժպի – տը : Հայ չինականը ձմրան երկար հանդիստէն դուրս կ'ելլէր իր աւանդական արօրով : «Ակօս վա – րենք, խոր ակօսներ հողին մէջ ցանենք հատիկ հնձենք ոսկի, դիշենք կալին մէջ» :

Խանդ ու եռանդ, երգ ու ծիծաղ ամէն կողմ : Ծառ – ծաղիկ, կանաչազարդ դաշտեր, մարգագե – տիններ, վարդ ու բուրմունք ամէն կողմ : Ցօղ ու շող, բնութիւնը ցոյց կուտայ իր հրաչալիքները : Թռչուններու երամներ ազատ օրէն կը ճախրեն օ – դին մէջ : Համակ կեանք էր մեր աչխարհը : Ոչ մէկ ամայութիւն :

—Տղաք, այլեւս գարուն է, պատրաստ եղէք, հինդշաբթի օրուան համար, հացը միասին պիտի տանինք, կ'աւետէր մեր անմոռանալի ուսուցիչը Պ. Բենիամին :

Աննկարագրելի ցնծութիւն բոլորիս մէջ : Օրը տարի կը դառնայ : Արդեօք ո՞ր կողմը պիտի ե – թանք, լեռնե՞րը թէ դաշտերը : Ա՛լ ինչեր ինչե՛ր չէինք մտածեր : Հինդշաբթի առաւօտ է, հալիւ դաստարան մտած,— Բոլոր տղաքը պէտք է պատ – րաստ ըլլան կը հրամայէ ուսուցիչը : Հրամանը կը կատարուի մեկ ակնթարթի մէջ, դուռնէն դուրս ենք բոլորս ալ մեծով պղտիկով : Զինուորական կարգի կը չարուինք չորս չորս : Բարձրահասակ ա – ռաջնակարգ աշակերտ մը առջեւը, երկու ուրիշ – ներ մեր աջ ու ձախ կողմերը : Ուսուցիչը ինքը ա – մէնքին ետեւը : Բոլորս ալ հասակ հասակի : Երթը կր սկսի, հնչեցնելով ազդային եւ յեղափոխական երգեր :

Գիւղէն դուրս ենք, կը թնդան սար ու ձոր կ'արձագանդէն դիմացի լեռներն ու ապառաժները, չափ ու սահման չունի մեր ուրախութիւնը : Բա – ւական քալելէ վերջ՝ կը հասնինք լերանըստորոտը : Պտիկ չունէ մը : Տղաք, այսօր պիտի բարձրանանք մինչեւ այս լերան գագաթը կ'ըսէ ուսուցիչը : Մեր ուրախութիւնը կ'աւելնայ : Գօտեպնդուած ոտքի կ'ելլենք մէկ մարդու պէս, կ'ուղղուինք դէպի մեր նպատակակէտը : Մաքառում ցից ապառաժներու հետ, մէկ մը ալ, մէկ մը ձախ ծռելով, մոռնալով մեր կրած չարչարանքներն ու յոգնութիւնները, կը խուժենք մեղ դիմաւորող ծաղիկներու վրայ, աննման մեր աչխարհի հոտաւէտ բամպուլը (նար – կիս) :

Ձերմակ – կանանչ սիրտը դեղին, կր ցնծայ մեղ հետ : Հաւաքեցէք, տղաք, ամէն մէկդ մէկ մէկ դեղեցիկ փունջ պէտք է կապէք ձեր ծնողներուն համար, ուսուցիչն է որ կը ձայնէ մեղի : Այո պա – րոն այս ծաղիկը մեր բոլորիս սիրած ծաղիկն է ես ազուոր փունջ մըն ալ ձեղի համար կը չինեմ ու վաղը առաւօտ կը բերեմ կը դնեմ ձեր դրասեղանի վրայ, կ'ըսէ Լեւոնը :

Ցրուած ենք վայրի այծեամներու նման, կը ցատկենք մէկ ձորէն միւսը : Ուսուցիչին սուլի – չը կ'արձագանգէ ամբողջ լեռը : Համախմբում : Տակաւին բաւական քալելիք ունինք : Մի չչա յառաջ, տղաք ով որ յոգնի այսօր, այլեւս պատրաստ պիտի չդայ մեղի հետ : Խիստ էր ուսուցիչին հրամանը : Քանի մը ուսուումներ եւս, կը հասնինք մեր նպա – տակակէտին : Նստած ենք բարձր ապառաժի մը վրայ : Հանդիստի պահ է, ուշի ուշով կը դիտենք մեր չուրջը : Աննման է Ծուփաց աշխարհի դեղեց – կութիւնը, կ'երեւին ղոյդ քաղաքները թաղուած պարտէզներու մէջ, բազմաթիւ հայ գիւղեր չըր – ջապատուած սրածայր բարտիներով, փոքրիկ առ – ուակներ եւ դետեր կը փայլին արեւի չողերէն :

Ճաշի ժամանակ է, ամէն աչակերտ կր բանայ իր պայուսակին բերանը : Ինչեր, ինչեր չկար այդ օրը : Մայրերը կարծես իրարու հետ մրցումի ելած էին, իրենց սիրասուն զաւակները բեռնաւորելու ա – մէնէն համեղ ուտելիքներով : Բարերու խոռոչ – ներուն մէջ առատ ջուր կայ տակաւին, մեր բար – բառով «ճոխիկ» որ կը գոյանայ ձիւներու հալքէն եւ գարնան անձրեւներէն : Հրաշալի ջուր, չինչ եւ պաղ :

Երգելու պահ է, ձայները աննեղաչնակ, ո – մանք յանդը վերջացուցած են, ուրիշներ տակա – ւին կը չարունակեն : Ձեղաւ, տղաք, ինձի հետ ե – ւեցէք կը միջամտէ ուսուցիչը,— Մէկ, երկու, ե – րեք, «կարկուտ տեղաց» : Ծանաւորա արշաւանքին նուիրուած ուրիշ երգ մը : Դարձեալ ուսուցիչն է

վերջ, իրենց չէյլերը մէջտեղ ինկան եւ կռիւը դադրեցուցին :

Խումբը երեք օր եւս մնաց մեր գիւղը, որպիսի բան մը չպատահի : Արդէն վտանգը անցած էր եւ չորրորդ օրը խումբը վերադարձաւ Սէմալ : Գէ – որգ իր կատարած աշխատանքներու եւ քիւրտ պէ – կի մասին զեկուցում տուաւ Հրայրին :

Հրայրը ժպտելով ըսաւ.— Ուրեմն մենք մար – գարէ եղած ենք եթէ քեզի ղրկած չըլլայի, պէկը գիւղէն եօթը մարդ պիտի պսպնէր :

Անգամ մը եւս վերանորոգենք մեր ուխտը բո – լոր յայտնի եւ անյայտ հերոսներու հանդէպ :

ՎԱՀԱՆ ՄԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ

« ԱՆՈՑՇ »Ի ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Երրորդ անգամն է որ Շավիլի « Ռաֆֆի » երգչախումբը կը ներկայացնէ Թումանեանի « Անոյշ»ը։ Շավիլէն եւ Իսկէն վերջ այս անգամ Փոթ տ'Իթալիի չրջանի հայութիւնն էր որ հա – ճոյքն ունեցաւ վայելելու դեղարուեստական ցե – րեկոյթ մը։ Ընդարձակ սրահը եւ վերնայարկը լեցուած էր հանդիսականներով։ Ալֆորվիլէն, Իսկէն, Պանեէօէն եւ ուրիշ արուարձաններէ բազ – մաթիւ հայրենակիցներ եւս փութացած էին ներ – կայ ըլլալ։ Հանդէսին կազմակերպիչը, կապոյտ Աչէի Փոթ–տ'Իթալիի մասնաճիւղը յաջողութիւն մը չհեեցաւ այդ օրը թէ նիւթապէս եւ թէ մաս – ւանդ բարոյապէս։

Շավիլի « Ռաֆֆի » խումբը իր ղեկավար ընկեր Սահակ Յովհաննէսեանով մեր չրջանի ազ – գային կեանքի մէջ ղգալի ոյժ մը դարձած է այլ եւս։ Ամէնէն մեծը, հազիւ 20 տարեկան այս երկ – սեռ երիտասարդներու եւ աղջիկներու խումբը, չը – նորհիւ իրենց ղեկավարին անխոնջ աշխատանքին միչտ կը յառաջդիմէ։ « Անոյշ »ի բոլոր դերակա – տարները, խղճամիտ եւ յաջող կերպով կատարե – ցին իրենց դերերը։ Օր. Աստղիկ Քէօսէեան, այս անգամ եւս, իր անուշ եւ ղգայուն ձայնով ղեղեց – կօքէն կատարեց « Անոյշ »ի դժուարին դերը։ Պ. Կօքէն կատարեց « Անոյշ »ի դժուարին դերը։ Պ. Յորէն Մ֊Ինասեան եւ Պ. Սիմոն Գափուեան Սարօի եւ Մօսիի դերերով դնահատուեցան եւ քանիցս ծափահարուեցան։ Օր. Ազատուհի Գարաօղլանեան, « Անոյշ »ի մօրը դերով, Պ. Բիւզանդ Մ֊Ինասեան ծեր Գիւղացիի եւ Ալիքսան Պէրպէրեան « անցոր – դ»ի դերերով խաղին ներդաշնակութիւնը պահե – ցին։ Վիճակի եւ ըմբչամարտի խմբերգները կա – տարեցին։ Վիճակի եւ ըմբչամարտի խմբերգները կա – տարեցին։ Նուագախումբը, ներդաշնակ էին դաշնակին եւ չութակին նուագուածը, ներդաշնակ էին դաշնակին եւ չութակին հետ, զոր կը նուագէին Օր. Ալիս եւ Պ. Մեսու – մենց։ Ձմռանդ նաեւ «սէդ սարերի չքնաղագեղ ոգիները » ներկայացնող չորս աղջնակները, Մարի Սարգիսեան, Աննիկ Մկրտիչեան, Էլիզ Արսլանեան եւ Ազատուհի Աթմանեան։

Փոթ֊տ'Իթալիի չրջանի այն բոլոր հայրենա – կիցները որոնք որ եւ է պատճառով ներկայ չեղան այդ խաղին, չատ հաճելի վայելք մը կորսնցու – ցին։ Շավիլի « Ռաֆֆի » երգչախումբը իր այս ներկայացումով պատիւ կը բերէ թէ իրեն, թէ իր ղեկավարին եւ նաեւ Շավիլի այն ընկերներուն ո – րոնք չատ աչխատանքով չաղողած են կազմա – կերպել այս խումբը։ Բարեւինչ մը նաեւ Շավիլի այն ծնողքներուն որոնք հասուն դիտակցութեամբ կը քաչալերեն իրենց զաւակներուն այս սքանչելի չարժումը։

Ներկայ մը

ՉՄԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՏԷՍԻՆ, 18 Մայիս։ — Շաբաթ իրիկուն, 17 Մայիս, հրապարակային հանդէսով մը տօնուեցաւ Կապոյտ Աչի Օրը Հ.Ը.Դ. Տէսինի տան մէջ։ Նա – խագահութիւնը կը վարէր ընկ. Մովսէս Կարա – պետեան, որ քանի մը խօսքով բացատրեց Կապոյտ Աչի բեղուն գործունէութիւնը զաղութի զաղութ կրթական, բարեդործական եւ այլն։ Յետոյ կար – գով բեմ հրաւիրեց երգողներ, արուսանողները, ո – րոնց մեծագոյն մասը կը չաճախէ Կապոյտ Աչի Տէսինի դպրոցը։ Ի՞նչ ոգեւորութիւն՝ սա աղջիկ – ներուն եւ մանչերուն մէջ, որոնց չրթներէն մայ – րենի լեզուին հնչականութիւնը լսեցինք, եւ ձայ – ներու ներդաշնակութիւնը մեր երգերուն, այնքա՛ն յուղիչ ու հայրենակարօտ։ Ո՞վ կը հաւատար որ օտար միջավայրի մէջ հասակ առած հայ մանուկ – ները՝ այսքան կարճ ժամանակի մը ընթացքին, պիտի երգեն, պիտի արտասանեն սա հայկական պարը երգախառն՝ ցանեն սրահի բազմութեան սր – տերուն մէջ։ Այսիկա՝ չնորհիւ Տէսինի Կապոյտ Աչէին, չնորհիւ տէր եւ տիկին Մ. Փախտաճեանի եւ այն մարմնին, որ կրթական գործը իր ուսերուն վրայ առած, ահա կը ներկայանայ մեզի բաց ճա – կատով, գնահատելի աչխատանքով մը։ 160 աչա – կերտ–աչակերտուհիներ՝ ամէն իրիկուն կը սորվին մայրենիքը, կ'երգեն ու կը թոթովեն։ Հայ եղիր, եւ մի հպարտանար, մանաւանդ որ, գորտերու կռ – կռոցը ոչինչ փոխեց մեր զաղրոցը իր համբերէն։ Պէտք է չարունակել, պէտք է տքնիլ, որովհետեւ սերունդի մը փրկութեան պարտականութիւնը կայ եւ մեր կոչումէն չէզեղլու դիտակցութիւնը։ «Ճա – ոյ»ո բարկանայ կամ ո՛չ, տեսլացած եմ գնա – հատել օրհորդներ՝ Ա. Զէմպիրճեան, Ա. Քիւնկ – եանը, Ս. Գզարճեանը, Ա. Առաքելեանը, Ա. Ա – սատուրեանը, Պարսամեանը, Ղազարեանը, Ռո – բէնեանը, Տէմիրճեանը եւ Նոր Սերունդի Վիճկի ընկերներէն՝ Ա. Գալայճեանը եւ փոքրիկն Ա. Քրի – պորեանը։ Մանաւորապէս յիչեցի այս անունները, որովհետեւ այդ իրիկուն իրենց չնորհիւ ապրե – ցանք հայկական երեկոյթ մը, հոգեբաբախ յոյ – զերով եւ հայրենիքի կարօտով։ Քանի մը խօսք ալ տիկ. Մարի Կարապետեանի մասին։ Երաժչ – տանոցներ աւարտած չէ, բայց իր ձայնր այնքան թովիչ ու հոգեյոյզ է որ իր երգին հետ մեզ կր տանի դէպի մեր հայրենիքը, մեր լեռները, մեր դաչտերը ու բացատանները։ Ան կ'երգէ հայերէն ու իր ձայնը կր խորասուղուի ունկնդրին էութեան մէջ։ Չկայ երգ մը որ իր ձայնով կորսնցնէ այդ երգին դեղեցկութիւնը, խմասն ու ներդաչնակու – թիւնը։ Հանդէսին բանախօսն էր Տիկ. Գ.Փափազ – եան, վարժուհին Տէսինի դպրոցին։ Ճամառ աչ – խատող եւ անվհատ։ Պարտականութեան դիտակ – ցութիւնը ունի ու Տէսինի չատ մը հայ ծնողները երախտապարտ են իրեն, որովհետեւ այս ժրջան մչակուհին թէ՛ վարժուհի է, թէ՛ կազմակերպող, եւ թէ մանուկներու հայեցի դաստիարակիչը, թէ ինչ խօսեցաւ Կապոյտ Աչի գործունէութեան մասին,— կը բաւէ ըսել ահա ինք, մարմնացեալ վկայութիւն։ Պէտք է քաչալերել այս ընտանիքը, որովհետեւ անոնք կուտան իրենց կեանքին քայ – քայումը, ի նպաղիր մայրենի լեզուին ու մանուկ – ներու վերկութեան։ Բոլոր հանները միայն կրնան ծուռ նայիլ անոնց գործերուն։

ՈՐՍՈՐԴ

ՎԱՆԱՆՑԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՎԱՆԱՆ, 20 Մայիս։ — Ազգ. վարժարանի բացառիկ հանդէսը տեղի ունեցաւ, Մայիս 14ին, Սալ տէ Ֆէթի ընդարձակ սրահին մէջ։

Հանդէսի նախաձեռնութիւնը ստանձնած էր դպրոցի Կրթական Մարմինը, ղեկավարութեամբ վարիչ ուսուցիչ Պ. Աղդին Մարտիրոսեանի։ Գա – ղութը հոգ բազմութեամբ եկած էր քաչալերելու։ Հանդէսը բացաւ Կրթական Մարմնոյ քարտուղա – րը, Պ. Տ. Ց. Կարապետեան, հրաւիրելով դպրոցի երկսեռ աչակերտները երգել « Ծաղկիր Ազատ իմ Հայրենիք » խմբերգը։ Յետոյ տեղի ունեցան ար – տասանութիւններ ձայնասփիւռի առջեւ։ Մէջ ընդ մէջ տեղի ունեցան երգեր եւ պարեր ու վերջա – պէս մեր նահապետական վիճակախաղը, Համ – բարձման տօնին առթիւ։

Առաջին անգամ էր որ մեր զաղութին մէջ այսպիսի դպրոցական հանդէս մը տեղի կ'ունե – նար։ Կարդ մը թերութիւններ հասկնալի կր դառ – նան, եթէ նկատի առնենք որ աչակերտներու ընդ – հանուր թիւը 180ի կը հասնի։ եւ չատ դժուար էր ուսուցիչին համար բոլորը բեմ հանել արտասա – նութեան, պարի կամ երգի բաժիններով։

Ուրիչ մոռցած կէտ մը որ կ'ուզենք ճչդել, — Դպրոցին համառօտ տեղեկագրին մէջ մոռ – ցուած էր յիչել յարանուանութեանց պետերը, քահանան, վարդապետը եւ պատուելին, որոնք ի – րենց կարգին հասցուցած են ու կը հասցնեն աչա – կերտներ հայերէն մայրենի լեզուին համար։

Կրթական Մարմինը եւ ուսուցիչը չատ զոհ մնացին որ ներկայ հանդիսականները առատաձեռ – նօրէն օժանդակեցին։ Հանդէսին մէջ եղած նուէր – ներու գնդ։ դումարը եղաւ 25.700 ֆրանք եւ 10 տոլար (վերջինը ամերիկահայ հայրենակից մր նուիրեց)։ Շնորհակալութիւն բոլորին։

Անոնք որ չէին կրցած պատասխանել հրաւի – րատոմսերուն, անուչտ պիտի փութան իրենց սրտաբուխ նուէրները վճարել Կրթական Մարմնի դանձապահ Պ. Երուանդ Գարրիէլեանի։

Մ. Յ. Կ.

« ԱՆՈՑՇ »Ի ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Երրորդ անգամն է որ Շավիլի « Ռաֆֆի » երգչախումբը կը ներկայացնէ Թումանեանի « Ա – նոյշ»ը։ Շավիլէն եւ Իսկէն վերջ այս անգամ Փոթ տ'Իթալիի չրջանի հայութիւնն էր որ հա – ճոյքն ունեցաւ վայելելու դեղարուեստական ցե – րեկոյթ մը։ Ընդարձակ սրահը եւ վերնայարկը լեցուած էր հանդիսականներով։ Ալֆորվիլէն, Իսկէն, Պանեէօէն եւ ուրիչ արուարձաններէ բազ – մաթիւ հայրենակիցներ եւս փութացած էին ներ – կայ ըլլալ։ Հանդէսին կազմակերպիչը, կապոյտ Աչի Փոթ֊տ'Իթալիի մասնաճիւղը յաջողութիւն մը չհեեցաւ այդ օրը թէ նիւթապէս եւ թէ մաս – ւանդ բարոյապէս։

Շավիլի « Ռաֆֆի » խումբը իր ղեկավար ընկեր Սահակ Յովհաննէսեանով մեր չրջանի ազ – գային կեանքի մէջ ղգալի ոյժ մը դարձած է այլ եւս։ Ամէնէն մեծը, հազիւ 20 տարեկան այս երկ – սեռ երիտասարդներու եւ աղջիկներու խումբը, չը – նորհիւ իրենց ղեկավարին անխոնջ աշխատանքին միչտ կը յառաջդիմէ։ « Անոյշ »ի բոլոր դերակա – տարները, խղճամիտ եւ յաջող կերպով կատարե – ցին իրենց դերերը։ Օր. Աստղիկ Քէօսէեան, այս անգամ եւս, իր անուշ եւ ղգայուն ձայնով ղեղեց – կօքէն կատարեց « Անոյշ »ի դժուարին դերը։ Պ. Կօքէն կատարեց « Անոյշ »ի դժուարին դերը։ Պ. Յորէն Մ֊Ինասեան եւ Պ. Սիմոն Գափուեան Սարօի եւ Մօսիի դերերով դնահատուեցան եւ քանիցս ծափահարուեցան։ Օր. Ազատուհի Գարաօղլանեան, « Անոյշ »ի մօրը դերով, Պ. Բիւզանդ Մ֊Ինասեան ծեր Գիւղացիի եւ Ալիքսան Պէրպէրեան « անցոր – դ»ի դերերով խաղին ներդաշնակութիւնը պահե – ցին։ Վիճակի եւ ըմբչամարտի խմբերգները կա – տարեցին։ Վիճակի եւ ըմբչամարտի խմբերգները կա – տարեցին։ Նուագախումբը, ներդաշնակ էին դաշնակին եւ չութակին նուագուածը, ներդաշնակ էին դաշնակին եւ չութակին հետ, զոր կը նուագէին Օր. Ալիս եւ Պ. Մեսու – մենց։ Ձմռանդ նաեւ «սէդ սարերի չքնաղագեղ ոգիները » ներկայացնող չորս աղջնակները, Մարի Սարգիսեան, Աննիկ Մկրտիչեան, Էլիզ Արսլանեան եւ Ազատուհի Աթմանեան։

Փոթ֊տ'Իթալիի չրջանի այն բոլոր հայրենա – կիցները որոնք որ եւ է պատճառով ներկայ չեղան

որ կը սկսի, «Ոանասորը բարձր լեռ էր, մեր չորս կողմը քիւրտի դիւղեր։ Քալ ընկերներ, յու – յմացէք այդ բոլորը, մեղ տուչման են (թշնամի)։

Պարոն, այդ երգին անծանօթ ենք մենք, կ'ըսէ Ճակորը։ Այս դիտեմ որ անծանօթ կէ սակայն ժո – ղովրդական երգ մըն է որ տակաւին երգարանն – րու մէջ մտած չէ, բայց պէտք է չարժիք։ Բազ – մաթիւ երգեր հնչեցնելէ վերջ, իրիկունը ուչ ա – տեն կը վերադառնանք դիւղ, «Կոտւեցէք տղերք, երգելով։

Բայց աւաղ, երկար չտեւեց այս բոլորը, գա – րուն մըն էր, երբ խաւարեցաւ մեր աչխարհի վրայ, ծաղդղ արեւը, լռեց ամէն ինչ, խամրեցան մեր բուրումնաւէտ ծաղիկները, խոպանացաւ դաչտե – րը, լռեցին թռչուններու մեղեդիները, ամայու – թիւն ամէն ուրեք։

Գարուն, գարուն, քեղ ինչ սրտով ողջունեմ, դուն մեղ բերիր ցաւ ու արիւն։

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

Ու փա՛ռք Աստուծոյ, անոնք կը կազմեն դրիչ չարժողներու պզտիկ բանակ մը։ Շատեր հրապարակաւ կր խոստովանին թէ Օչական իրենց մտածել է սորվեցուցած։ Պաչտողներուն հետ կր գտնուին անչուչտ ուրացողներ ալ։

Օչական իր Պոլսոյ ուսուցչութեան առաջին չրջանին կ'աչխատակցէր «Ազդակ»էն եւ «Ազատա – մարտ»էն, զատ Իզմիրի Հայ Գրականութիւն»ին, Պոլսոյ «Շանթ»ին ու Մոսկուայի «Գարուն» տա – րեգրքին։ Կը հրատարակէ Մեհեան » հանդէսը, ընկերակցութեամբ Զարեանի, Վարուժանի, Ահա – րոնի, Գ. Բարսեղեանի։

1914ի օգոստոսի արձակուրդի օրերուն դար – ձեր էր զիւղ։ Զօրաչարժ։ Ինքը մասնաւած էր կառավարութեան իրրեւ օտարներու հետ չատ մօ – տէն յարաբերութիւն ունեցող, վախաւ Պոլիս։

Եղերական տարինե՛ր։ Ես զինուորագրուած էի, բանակին մէջ կր ծառայէի իրրեւ օգնական անաս – նաբոյժ, ամբողջ ընտանիքս զաղթօրուած, անցածէր զարհուրելի դժոխքէն։ Տեսեր էի կործանումը մեր ժողովուրդին, վրայ տալով լման ընտանիքս մայր, կին, զաւակներ, վեց քոյրեր իրենց զաւակներով ու ամուսիններով։ Բանակին մէջ ես ալ զգացեր էի իմ հայութեանս վտանգը ու Եւրոպա ուսած խլամ վրացի անասնաւոյժին պաչտպանութեամբ յաջո – ղած էի օձիքս ազատել Պրուսայի քաղաքական իչ – խանութեան ձեռքէն։ Կառավարիչը իմ դասերիս թչնամին էր — ատենօք իրար ապտակած էինք — դիս ամբաստանած էր իրրեւ ղեկավար, այդ օրե – րէն առաջ ու այդ միջոցին լեռները ապստամբած հայ յեղուզականներու ու զինուորական դասալիք – ներու։ Զինադադարին իմ չէն օճախէն մնացած էր միայն մէկ քոյրս, իրրեւ միխիթարութիւն։

Օչական ապրած էր Պոլիս 1915—1918, փախ – տական մարդու մը ճակատագրովը։ Ջերքակալ – ուած էր ութն անդամ, զլուխը ազատած յանդուգն փախուստներով։ Իր արթնամտութիւնն ու վճռա – կանութիւնը մեզ կը զարմացնէին անսովոր ըլլա – լու աստիճան։ Պէտք է իր բերնէն լսել այդ ոգե – սականը։ Կը հաւատար թէ՝ ոչ մէկ վէպ կրնայ թե – լազրել ահաւոր այն չահեկանութիւնը՝ զոր ու – նէն այդ չրչատականները։ Իր անձին վրայ խօսելու դժկամակութիւնն է որ զինքը հեռու պահեց այդ դիրքը դրելէ։ Բայց հիմա կ'իմանամ թէ՝ սկսած է դրել իր կեանքի վէպը «կեանքին պէս»։ Վատահ եմ որ պիտի տայ մեզի այդ օրերէն տուրուդծեր, հատուածներ տաք ու հետաքրքրական, դրուագ – ներ անչքնջելի որոնք խորապէս ազդած են մտքիս վրայ։ Օչական կուտար մեր ժողովուրդի մեծու – թենէն ապացոյցներ, թէ՝ այդ տարրներուն հան – դիպած է բոլորովին անծանօթ կիներու, որոնք չանձն առած են իրենց զաւակները, ամուսինր վտանգելու գնով, պահել զինքը ոստիկանութեան հետպնդումներէն։

Կր պատմէր թէ սեւ օր մը՝ ոստիկանները դը – տած էին իր հետքը։ Կր չրջապատեն իր պահուած տունը։ Տան տիկինը յղի էր ու ծննդաբերութիւ – նը մօտ։ Տունէն ներս կարգադրութիւնը կ'ըլլայ չատ արագ։ Օչական կր մտնէ ներս իր թաքստոցր սենեակի տախտակամածէն բացուած մուտքէն։ Տիկինը կը փռուի ճիչտ մուտքին վրայ, երկունքի ցաւերու դասական ձեւեր կեդծելով։ Ոստիկաննե – րը տան բոլոր մասերը մանրակրկիտ խուղարկելէ վերջ, չեն քաչուիր նոյնիսկ այդ սենեակին մէջ ալ ընել իրենց վնռուտուքը։ Միայն կըմնայ երեկուն – քի ցաւերու մասնուած տիկինոջ, կը ձգեն զինքը իր վիճակին մէջ անձեռմխելի, ու կը հեռանան տու – նէն։ Օչական այս անգամ ալ կ'աղատէ իր օձիքը։ Օր մըն ալ դարձեալ ճարահատ՝ ինքզինքը կ'անհե – տացնէ ուրիչ տիկնոջ մը հագուստներու դարակին ետեւը պահուելով։ Իր առջեւը կախուած էին տիկ – նոջ հանդերձեղէններու բաւական ճոխ մթերքը, երբ ոստիկանները կր մտնեն տունէն ներս ու կր սկսին խուղարկութիւնը, տիկինը ինքզինքը անձամբ կ'առաջնորդէ զանոնք դարակին առջեւ ու երկու դուռները բանալով կ'ըսէ.— Խնդրե՛մ, նայեցէք, հոս ալ հագուստներուս դարակն է։ Տիկնոջ այս – քան անխարան ու ապահով չարժուձեւր կը տպա – ւորէ ոստիկանները, ու հազիւ հագուստներու չար – քին ճակտէն ձեռքի հպում մր ընելով կ'անցնին ու կր հեռանան տունէն ձեռնունայն։ Օչական ինքզ պատմելու էր այդ հպումին կրակէն իր մարմնոյն վրայ զգացած բռնկումը, ու ճարճատումը իր բո – լոր չիղերուն։

Այս անգամ ալ ազատած էր։

Այս դէպքերէն չատ առաջ, երբ օձիքը ձեռք էր տուած, ու զինքը տարած էին բանտ, հոն քա – նի մր օր պահուելէ վերջ, յիսուն հոգինոց խումբ – բի հետ կ'առաջնորդուին ուրիչ կեդրոն մը։ Հեռն էին ողբացեալ Զօհրապն ու ուրիչ մտաւորական – ներու խումբ մը։ Ճամբան կը քալէր Զօհրապի կող – քին, չորսական չարքի վերածուած։ Միտքը կր դնէ փախչիլ ու իր մտադրութիւնը կը յայտնէ Զօհրապին որ կը զգուչացնէ, հետեւանքը գոնե – լով ասելի ծանր։ Ճակոբ մտիկ չընէր, ու Պոլսոյ այդ նեղ փողոցներու մէջէն, երբ կր հասնին ան – կիւնադարձի մը, Օչական իր ասպատակութեան կենդադարձի մը, Օչական իր ասպատակութեան տուն կրթած սրունքներուն փորձառութեանը կը դիմէ, կը նետուի չարքերէն դուրս, ալ ձախ դին – զակ փախուստով մը, կր խուսափի հետապնդողեր – կու ոստիկաններուն հալածանքէն։ Ոստիկան – ները կորսնցնելով իր հետքը, ձեռնունայն կր վե – րադառնան մեծ խումբին քով։ Օչական կ'անցնի Սամաթիա եւ անկէ կ'անհետապ դիմերով զանա – զան միջոցներու։

ԳԷՈՐԳ ԶԱԳՐԵԱՆ

(8)

հացեր, առանց կտրօնի: Թերթերը կը դրեն թէ չատ քիչերը դրամ վճարեցին:

Երկուշաբթի օր քսան հոգի Պաննէօյի մէկ փուռը մտնելով, 100 հաց (750 կրամնոց) եւ 150 «պակէթ» դնեցին, առանց կտրօնի: Պետք Մէնիլի մէջ ալ 50 տանտիրուհիներ առին տարիւիուապանի մը հացերը: Սեղանին վրայ ձգած էին դրամը, բայց ոչ կտրօնները: Երբ ոստիկանները հասան, բոլորն ալ իրենց տուները վերադարձած էին:

Լիբանանի ընտրութիւնները

Պէյրութէ կը հեռագրեն թէ կիրակի օրուան ընտրութիւններէն վերջ, ազգ. տնտեսութեան նախարարը հրաժարեցաւ, բողոքելով կատարուած անկանոնութեանց դէմ: «Ես հրաժարած էի ուր – բաթ օրուընէ, բայց հաճելի ըլլալու համար քանի մը պաշտօնակիցներու, դադրեցի պահեցի հրաժարումս»:

Լիբանան Լերան չրջանի կառավարիչը պաշտօնանկ եղած է, իբրեւ հետեւանք զանազան բողոքներու:

«Իսմանիթէ»ի Պէյրութի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ «ոստիկանութիւնը եւ բանակը, աջակցութեամբ կէնկսթըրներու եւ Ֆաշական – Դաշնակ խումբերու, տեղատրուած էին քուէարկութեան դրասենեակներուն մէջ, ահռելարսափի կր մատնէին ժողովուրդը եւ թոյլ չէին տար որ քուէ տան «դեմոկրատ» ցանկին կուսակիցները: Ժողովուրդը դը զայրացած՝ կը պահանջէ բեկանել Պէյրութի ընտրութիւնները»:

ՑԱՌԱԶ.— Մեզի համար դաղտնիք չէ թէ ով կրնայ Փարիզի համայնավար թերթին հաղորդած ըլլալ այս պատմութիւնը, «Ֆաչիստ Դաշնակ»ներու մասին: Ուրեմն Լիբանանի կառավարութիւնն ալ Դաշնակներուն ձեռքն անցած է...

Մահապատիժին չնչումը՝ քարեկրան

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ա. Մխութեան Գերագոյն Խորհուրդը ընդած է մահապատիժը, 25 տարի արգելափակման վերածելով զայն, խաղաղութեան առեն:

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ մամուլը կ'ողջունէ այս որոշումը իբրեւ նոր ապացոյց մը խորհրդային կարգուսարքին ամրութեան, ինչպէս եւ խորհրդային վարիչներու այն համոզման թէ պատերազմ պիտի չպայթի մօտաւոր ապագայի մը մէջ, հակառակ օտար երկիրներու, մասնաւորապէս Մ. Նահանգներուն մէջ եղած զրոյցներու:

Պ. Վիչինսքի, փոխ նախարար արտաքին գործերու, մասնաւոր յօդուած մը հրատարակելով «Փրավտա»յի մէջ, կ'ըսէ.— «Կարելի է խաղաղութեան դաշը ապահով նկատել երկար ժամանակ չրջանի մը համար, հակառակ այն իրողութեան որ յարձակողական տարրեր կը փորձեն պատերազմ յարուցանել, ինչպէս կ'ըսէ հրամանագիրը»: Այս առթիւ կը մեղադրէ կարգ մը «մոլեգնած» ամերիկացի ծերակուտականներ, որոնք պատերազմ կը դրգռեն Ա. Մխութեան դէմ: Ցետոյ բացատրելով մահապատիժներու գործադրութիւնը անցեալին մէջ, կը յայտարարէ թէ «բացառիկ անօրինութիւն մըն էր բացառիկ պարագաներու համար, բոլորովին տարբեր Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու մէջ եղածէն»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ Թեսալիայէն հասած լուրերու համաձայն, երկու ըմբոստ պետերու գլուխները ցուցադրուած են Թրիհալայի հրապարակին վրայ: Մայիս 26ին նոյն քաղաքին մէջ կախուեցան երեք մահապարտներ: Թրիհալայի մէջ մահուան դատապարտուեցան չորս հոգի եւս:

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷն կը հեռագրեն թէ իրբեւ ոստիկան ծպտուած անծանօթներ օդը հանեցին Ռամլէի կայարանը, երուսաղէմէն 40 քիլոմեթր հեռու: Զոհերուն թիւը չէ ճչդուած:

ՄԱՔՍՈՒՏ ՄԻՐՃԱՆԵԱՆ, որ ճաշարան մը կը բանեցնէր Rue Maubeuge, թիւ 8, (այժմ Մանուչեան ակումբ), ի բացակայութեան դատապարտուած է 15 տարի տաժանակիր աշխատանքի, 20 տարի բնակութեան արգելքի եւ իր բոլոր գոյքերու դրաւման: Այս առթիւ թերթերուն մէջ հրատարակուած պաշտօնական դեկոյցը հրատարակելով Փարիզի վերաքննիչ ատեանին դատավճիռը, օրինական մանրամասնութիւններով, կ'ըսէ թէ դատապարտեալը ամբաստանուած էր իրբեւ դաւակից Թշնամիին հետ եւ թէ մեղադրանքները հաստատուած են: (Combat, 24 Մայիս):

22 SSներ կախուեցան Լանտսպէրկի բանտին բակը (Գերմանիա), իբրեւ պատասխանատու Մաթհաուզընի արգելարան դժոխքին մէջ դործադրուած սարսափներու: Երեսուն եւ վեց մեղադ կիցներ ալ պիտի կախուին մօտերս:

ԱՁԼԵԻՍ ՑՈՑՑԵՐ պիտի չկատարուին Քոնքորտի եւ ուրիշ մեծ հրապարակներու վրայ, կառավարութեան որոշումով:

ՑՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՄ ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆԻ

Այս կիրակի, 1 Յունիս կէս օրէ վերջ ժամը հինգ 2ին, 13 rue Maccarani, Salle Carloma մէջ, Նիս: Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին չնորհալի երգչուհիներ՝ Օր. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ ու Օր. Ի. ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ (Փարիզէն): Կը նուագէ Ծանօթ ջութակահար Ս. ԶԻՕՐԻՔՃԵԱՆ (Մարսէյլ): Կր խօսին՝ Պ.Պ. Ա. ՍԱՎՕ, Կ. ՓՈՂԱՏԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ:

Արտասանութիւն Ցորելեաբի դործերէն:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՊԱՆԵԼՕ ՔՈՇԱՆԻ «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները, այս ուրբաթ երեկոյ իր ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ Նոր Սերունդի հերթական դասախօսութիւնը այս հինդչաբթի ժամը 9.15ին, Sociétés Savantes մէջ: Կը խօսի ընկեր ՀԱՑԿ ՍԱՐԴԱՆ: Նիւթը՝ Մայիս 28:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Քղխի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, 1 Յունիս, կէսօրէ ետք ժամը 2.30ին, Սէնթ Աննի դպրոցը: Կարեւոր օրակարգ, եւ Յունիս 20ի դաշտահանդէսը:

ԳՐԱՆՍԱՀԱՑ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԸ ԿԸ ՏՕՆԷ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Օրը

8 Յունիս, կիրակի ժամը 15ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis, rue St. Dominique, métro Invalides:

Կը նախագահէ ՏԻԿԻՆ Տ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ Է. ԲԻՒԶԱՆԴ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի հայ – կական հնդեակը: Կը նուագէ Սպենդիարեանէն, կոմիտասէն եւ Բարխուդարեանէն: Կ'երգէ Պ. Մ. ԽԱԶԻԿԵԱՆ (պաս), Պ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆ դաշնակ, եւ չքեղ պալէները, Օր. ԱՎԵՆԱԹԱՄՕՎԻ դեկավարութեամբ: Մուտքը հրաւէրով:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ օգափոխութեան կայանի եւ բախանէրու արձանագրութեան համար դիմել Տիկին ԹԱԴԷՈՍԵԱՆԻ, 5 rue Mayran, Paris (9), Tél. Tru. 27-35:

ՄԱՐՍԻՑԼ.— Համասեռաստացիական Շինարար Միութիւնը ի հաչիւ ներդաղթի ֆոնտին (200.000 ֆրանք) ստացած է Սէն Լու եւ չրջանի մասնաճիւղի վարչութենէն 50.000, վալանսի մասնաճիւղի վարչութենէն 15 հազար ֆրանք:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Երամեան իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն վոքրիկն ՐԱՖՖԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Թադեոս Թորոսեան եղբայրներու, Սարաֆեան եւ Երեւանեան ընտանիքներու եւ բոլոր պարագաներուն:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի օրկանին Դ. թիւը (Մայիս), մեծ մասով նուիրուած Մայիս 28ի տարեդարձին, ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ:

Գործատուհի կ'ուզուի

Confectionի համար, երկու գործատուհիներ կ'ուզուին, մէկը լաւ կարել գիտցող, միւսը աչքկերտութեան համար: Դիմել.— Société Wagram, 65 Quai de la Seine, Paris (19): Métro Riquet. Հեռ. Nord 86-38, ԱՄԷՆ ՕՐ 2էն 5:

ՎՃՌԱՊԱՀ ԿԸ ՀԵՐՔՈՒԻ Մոսկուայի անթելին հաղորդած այն լուրը թէ Ամերիկացիները օգնանայէն եւ թէ բանակցութիւններ կը կատարուին այս մասին:

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ այսուհետեւ միայն բացառիկ պարագաներու մէջ պիտի ճամբորդեն, ներկայ պիտի չըլլան հացկերոյթներու եւ քաղաքական ճառեր պիտի չխօսին:

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ԽՈՐ ՎԻՀԸ կը դանուի Ֆրանսայի մէջ, (Իզէրի նահանգ) եւ կը կոչուի La Dent de Croles: Ունի 658 մեթր խորութիւն: Գիտնական մը հետազօտութիւններ կատարեց 11 ժամ: Գտնուած է վիթխարի արջի մը կմախքը: Կր կարծուի թէ այս անասունը կ'ապրէր 2000 տարի առաջ:

ՀԱՄԱՑՆ ՌՈՒՍԻՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ, Ալէքսիյ արք. Ռումանիա մեկնեցաւ, ընկերակցութեամբ խումբ մը արքեպիսկոպոսներու:— Վիէննայէն կը հեռագրեն թէ 3000 ուսանողներ ձերբակալուած են Պուքրէշի եւ Քլուժի համալսարաններէն, իբրեւ ընդդիմադիր:

ՄԱՑԻՍ 28Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— 31 Մայիս, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, նախկին Petit Journalի սրահներուն մէջ, Métro Cadet:

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՒ Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը մասնակցին՝ Իսիի եւ Շավիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի միացեալ երգչախումբը, դեկավարութեամբ ընկեր Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի:

Երգ՝ Տիկիններ Ա. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ եւ ԱՐՄԵ – ՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆ, արտասանութիւն՝ Տիկին Մ. ՎԱՍԻՕՐ (Օսմանճեան) եւ ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ, ժ. ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ: Կը նուագէ քեմանչիստ ՑՈՎՍԷՓ ՑՈՎՆԱՆԵԱՆ, կը պարէ հայկական տարազով Օր. ՀՐ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ: Կէս գիչերէն վերջ եւրոպական պարեր մինչեւ լոյս:

ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ ԵՒ ՃՈՒՆ ՊԻՒՖԷ:

Արտասանութիւն՝ ՀԱՊԻՇԵԱՆ:

Հայկ. պար՝ Տիկին Հ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, խմբական պար տասը հոգիներ, ազգ. տարազով:

ՄՈՒՏՔ 50 ՖՐԱՆՔ:

×

Մայիս 28ը Մարաեղի մէջ

31 Մայիս Շաբաթ իրիկուն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaisի մէջ:

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կ'երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Փարիզէն): Մանրամասնութիւնները յայտնուելիք:

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Հ.Յ.Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու, Փր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Այս չաբաթ, ժամը 8.30ի Salle Etienne Doletի մէջ:

Կը նախագահէ Պ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԿԻՒԼՊԻՆԿԵԱՆ

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՕՏԼՔ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ (Ֆրանսուհի), ՏԻԿԻՆ Է.ԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ, ընկերվարական ներկայացուցիչը, Camarade FRAY եւ Հ. Կ. ՏԻՐՄՈՑԵԱՆ:

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ ուղերձ մը: Պիտի երգէ Տիկին Պերնուհի Ահարոնեան: Գեղարուեստական բաժինը կը վարէ Տիկին Գեղամ Փափազեան: Երգ, խմբերգ, կենդանի պատկեր, արտասանութիւն, հայկական պարեր, տոհմիկ տարազներով՝ Կ. Խաչի սանուհիներու կողմէ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Հանդիսէն վերջ ընտանեկան խնջոյք, մինչեւ լոյս, 136 Cours Lafayette վրայ, 130 rue Tête d'Or, Syndicat Professionelի D սրահը: Կեր ու խում, հաճելի ժամանց, դեղարուեստական բաժին եւ անակնկալներ:

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ հովանաւորութեամբ ՎԻԵՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻ, այս կիրակի ժամը 15ին, քաղաքապետական թատրոնին մէջ: Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ:

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ եւ ընկերվարական կուսակցութեան կողմէ Le Dauphiné Թերթին խմբագիրը՝ քաղաքացի BERTHET, քաղաքապետ Պ. LUCIEN HUSSEL եւ երիտ. ընկերվ. ներկայացուցիչը: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Կ'երգէ Օր. ԾՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Լիոնէն):

×

ԼԱՍԻՈՒԹԱՑԻ ՄԷՋ.— Յունիս 1ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Salle de Mutualitée սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Ալաժակ» խումբին: Հանդէսէն վերջ ընկերահամակրական խնջոյք:

×

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի, Սանուհիներու եւ Կապոյտ Խաչի, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Salle Jeanne d'Arcի մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ, կը խօսի ընկեր Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու կողմէ: Մուտքը ազատ է:

Հաղորդութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափագեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13e) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գաղ է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հարաւարեւելեան՝ métro: Tolbiac. Place d'Italie. Ցուցադրութիւն:

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.284

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 30 MAI 1947 Ուրբաթ 30 ՄԱՅԻՍ

ՅԴ · ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5046-Նոր շրջան թիւ 655 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 4 Ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Բաւական առեն է որ չէք խօսիր Հայկական Դատի մասին : Ցուսահատեցա՞ք :

= Այդ բառը, յուսահատութիւն, տեղ չունի մեր բառարանին մէջ : Դաշնակցութիւն՝ ամէն բանէ առաջ կը նշանակէ յարատեւ պայքար, աննկուն կամք եւ անսասան հաւատք : Պարագաներն են որ կը ստիպեն մեզ առ այժմ կարճ կապել :

— Լաւ չեմ հասկնար :

= Դէպքերը անորոշ ընթացք մը առած են : Անհրաժեշտ չէ մանրամասնութեանց մէջ խորհիլ : Շատ մը պարագաներ արդէն պարզուած են հրապարակաւ, ուրիշ կէտեր ալ հետզհետէ պիտի լուսաբանուին : Մեզի կը մնայ լուռ ու մունջ աշխատանք, առանց անսմէջ ճամարտակութեանց :

— Ինչո՞ւ տեսակ մը կրաւորական դիրք բռնեցիք Նիւ Եորքի «Քոնկրէս»ի մասին, որուն մաս – նակցած են 750 պատուիրակներ :

= Պարզապէս անոր համար որ այդ «Քոնկրէս»ին կազմակերպիչները որեւէ տեղեկութիւն չեն հաղորդած մեզի կամ ուրիշ Դաշնակցական թեր – թերու : Անոնք ժողովի հրաւիրած են հեռաւոր Եթովպիոյ կամ Հարաւ· Ամերիկայի յետին տի – բացուն եւ խանութպանը, Չինաստանի կամ Ճա – վայի անձանօթ երեւելին, եպիսկոպոսներու չքա – խումբ մը եւ ուրիշ ինչ նմոյշներ որ կ'ուզէք, բայց ոչ Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը կամ անոր հետ կապ – ուած ոեւէ կազմակերպութիւն : Ոչ իսկ Նիւ Եորքի Հայկ· Դատի Յանձնախումբը, որ գործի ձեռնարկած էր երբ իրենք չան – քարող կը կարդային :

— Թերեւս անոր համար որ երեւանեան ծուռ կը նայի Դաշնակցութեան :

= Ոչ թէ ծուռ կը նայի, այլ չիլ կը տեսնէ, եւ իր մունետիկներն ալ ծափ կը զարնեն, առանց այ ձախ նայելու : Առանց խմանալու թէ ի՛նչ կ'ըլլանք եւ ի՛նչ կ'ընենք : Երեւակայեցէք որ «Քոնկրէս»ին մէջ սպրդեր է նաեւ թուրք լրագրող մը, «Սօն Սաաթ»ի թղթակիցը — Տիգրանակերտի Ջարդա – րարին դաւակը — որ այնքան լրբութիւններ հե – ռագրած էր իր թերթին : Առաջին նմոյշ մը հրա – տարակեր էինք «Յառաջ»ի մէջ, Մայիս 22ին :

— Յաւելի բան : Կը կարծէի թէ գոնէ Հայկ· Դատի մասին բոլորն ալ միասին են, առանց կու – սակցական կամ դաւանական խորութեան :

= Ամէնէն անմիզ բառն է «ցաւալի»ն : Ըսէք՝ ըմբոստացուցիչ : Այս ողորմելիները չեն հաս – կնար որ տասը «Քոնկրէս» գումարեն, չեն կրնար այնքան չօշափելի դործ կատարել, որքան կատա – րած է եւ կրնայ կատարել Հ· Ց· Դաշնակցութիւ – նը, իր մարտական ուժերով, մտաւորականու – թեամբ, անսահման զոհողութիւններով եւ յա – մառ, խանդավառ եւ «պաշարարարձ» գործու – նէութեամբ : Ներեցէք տակաւին նոր տորմիլեցան թէ Հայաստան մը կար 1920 նոյեմբեր 29էն առաջ, թէ Սեւրի դաշնադիր մը տորթագրուած է, թէ Ուիլ – սընեան սահմաններ գծուած են հիմնուելով այդ պատմական դաշնագրին վրայ, թէ...

— Ի վերջոյ ի՞նչ է եղած այդ համաշխարհային «Քոնկրէս»ին արդիւնքը :

= Որոշ չափով մխիթարականը, քանի որ ան – գամ մը եւս եւ հանդիսաւորապէս ձեւակերպուած են նոյն պահանջները,— ներկայ Հայաստանին կցել Ուիլսընեան իրաւարարութեամբ գծուած սահմանները :

— Ձեր բացատրութիւններէն կը հետեւի թէ վերապահումներ ալ ունիք :

= Ոչ մէկ վերապահում, երբ հարցը կը վե – րաբերի Հայկ· Դատին : Մենք պատրաստ ենք խո – նարհելու որեւէ ճիպի առջեւ որ կը փորձուի այդ սրբազան Դատին յաղողութեան համար : Դրժ – բախտաբար, ինչպէս կ'երեւայ այդ «Քոնկրէս»ին առթիւ հրատարակուած տեղեկութիւններէն եւ ղեկոյցներէն, ամէնէն առաջ երեւանի կառավա – րութիւնն է որ առնուազն տարտամ դիրքմ ընդունած է Հայկ· Դատի մասին : Օրինակ, Մ· Հայաստանի Գերագոյն Մորհուրդի նախագահը, Մացակ Պապ – եան, Համագումարին ուղղուած իր չնորհաւորա – կան հեռագրին մէջ, բառ չարտասաներ Հայկ· Դատի մասին — ոչ իսկ կարս – Արտահանի մասին — այլ կ'ըսէ :— «Մենք հաւատում ենք որ ձեր հա – մագումարը մի նոր աղդակ կը հանդիսանայ աւելի եւս ուժեղացնելու արտասահմանի հայ յառաջա – դէմ ուժերի օժանդակութիւնը տարագիր հայու – թեան ներգաղթին» : Նոյնը՝ Սահակ Կարապետ – եան, արտաքին նախարար : Դեռ կը խօսինք : Շ·

Ո՞վ զարկաւ Հրանտ Տէվէճեանը

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Յառաջ»ի

Երէկ հաղորդեր էի Պէյրութի Նոր Սիս թաղին մէջ պատահած դէպքերը :

— Նաթըրեանի մահէն քիչ վերջ, 16 Մայիս, Ուրբաթ առաւօտ, Ներզաղթի Կոմիտէի դրասենեակին մէջ, «մահացու կերպով» կը վիրաւորուի «Առաւօտ»ի խմբագրապետ Հրանտ Տէվէճեան : Համայնավար օրկանը եւ իր մունետիկները, այս ոճիրը եւս կը փորձեն վերագրել Դաշնակցութեան, որ, ինչպէս կը հաւատան լաւատեղեակներ, հե – տեւանք է ներգաղթի առիթով Հրանտ Տէվէճեանի կռնմէ հազարաւոր ոսկիներու իւրացման :

Անշուշտ չուտով կարելի պիտի լուծել հանելուկը, երբ մանաւանդ վիրաւոր կեանքը «Առաւօտ»ի խմբագրին : Ըսենք սակայն , այժմէն իսկ, որ ան գոհն է ՆՈՑՆԻՆԵՒՆ ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒՆ : Պէյրութի մէջ ոչ ոք կ'անգիտանայ, որ Տէվէճեան կեղեքած է հարիւրաւոր հայ ընտանիքներ, մե – ծագումար «հասոյթ»ներ իւրացնելով : Ինքը, «յա – ռաջդիմական ճակատը», վերջերս չկրցաւ ծածկել զեղծարարութիւնները, եւ ՀԵՌԱՁԱՅԻՑ ՏԷՎԷՃԵԱ – ՆԸ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԿԵՆՏ· ԿՈՄԻՏԷԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒ – ԹԵՆԷՆ : Ամէն օր, բազմաթիւ զոհեր ան կ'առ – նէին ենթակային դուռը, պահանջելու համար ի – րենց գումարները : Եւ, ահաւասիկ վախճանը :— «Անձանօթ մը ինքնաշարժով կը մտնէ ներզաղթի դրասենեակը, (ուր Տէվէճեան հասարակ անդամի մը պաշտօնը միայն ունի ներկայիս), կը վիճի զո – հին հետ, կը դաշունահարէ զայն, եւ կը փախչի» : Եւ սակայն, Նաթըրեանի դէպքը փառաւոր պատ – րուակ մըն է, բոլորովին տարբեր նկարագիր կրող այս ոճիրը դարձնելու համար «գործ Դաշնակցու – թեան»··· : Շուտով պիտի քակուի այս կծիկը, բոլշեւիկները կրնան անվրդով քնանալ, եթէ, ան – չուշ, իրենք ալ բաժին մը չունին ոճրին մէջ···:

Ահաւասիկ մտայղ պատկերը : Ինչ որ ալ ըսենք այժմ, իր տխուր դիծերով պիտի կառչի մեր մի – քերուն՝ դոյութիւն ունեցող պառակտումն ու եղ – բայրատեաց կիրքը : Ամէն Դաշնակցական ցաւ կը ղգայ ասոր համար, որովհետեւ դերդուածները ու հետեւանքները նախատեսուած չէին հան – դերձ, ոչ մէկ ճիպ փորձուած է խուսափելու հա – մար : Տարակոյս չկայ թէ օտարը կծկուած է խոո – նակիչներուն ետեւ, ու հայ համայնավարները դործիքներն են մթին ուժերու, որոնք չի'ակն – կալեն մեր ներքին վէճերէն : Կը փորձեն ամէն հնարք եղբայր եղբօր թշնամի դարձնելու եւ ճուկ որսալու համար պղտոր ջուրերու մէջ : Մինչեւ ե՞րբ այս օտարութիւնը, մինչեւ ե՞րբ այս հրձիգ քաղաքականութիւնը : Մինչեւ ե՞րբ ·· Մ·

Հ· Ց· Դ· ԿԵԴՐ· ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԾԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՄԲ·— Հ· Յ· Դ· Լիբանանի կեդր· կոմիտէն հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակած է Պէյրութի թերթերուն մէջ : (Կը թարգմանեմք «L'Orient» թերթէն·—

Հ· Ց· Դաշնակցութեան Կեդր· Կոմիտէն պաշտօնապէս կը յայտարարէ թէ որեւէ կապ չկայ կուսակցութեան եւ Պ· Հրանտ Տէվէճեանի դէմ կատարուած մահափորձին մէջտեղ : Կը դատապարտենք այս ոճրագործն ու դայն կը նկատենք դրդուածի մը ուղղուած մեզի դէմ :

Համոզուած ենք թէ կառավարութիւնը չու – տով երեւան պիտի հանէ այս մահափորձին բուն հեղինակները, ամբողջովին լուսաբանելով խըն – դիրը »:

Մայիս 28ը Մարսէյի մէջ

Վաղը, շաբաթ դիշեր, մեծ պատրաստու – թեամբ :

Լիմոնի Մէջ, նոյն դիշերը, ճոխ յայտադրով :

ՓԱՐԻԶԻ Մէջ, նոյնպէս : (Մանրամասնու – թիւնները Դ· էջ) :

ՊՈԼՍՈՑ ԵԻ ՏԱՐՏԱՆԵԼԻ պաշարման վիճա – կը, որ կը տեւէ տարիներէ ի վեր, վեց ամիս եւս երկարաձգուելու :

ՅՈՆ ՓԱՓԸՆ, Անգարայի երբեմնի դեսպանը, ծեծ կերաւ իր մէկ բանտակիցէն : Քիթը կոտրած եւ դէմքը ուռած էր, բայց այժմ վտանգը անցած կը համարեն :

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՏԵՍԱԿԻՑՆԵՐԸ

Յաջողութիւններ եւ վերապահումներ

Աշխատանքի Դաշնակցութեան դիւանը իր վեր – ջին նիստին մէջ քննելով աշխատավարձի եւ առ – տասրակ ապրուստի վերաբերեալ խնդիրները, հաւանութիւն յայտնեց Պ· Ռամատիէի քաղաքա – կանութեան, կարդ մը վերապահումներով :

Դիւանը դոհունակութեամբ արձանագրեց կա – ղի եւ էլեկտրականութեան բանուորներուն եւ կա – ռավարութեան միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը, անդամ մը եւս բողոքելով բռնադրաւման եւ պարտաւորիչ աշխատանքի որոշման դէմ : Ապա հետեւեալ տեսակէտները յայտնեց կառավարու – թեան վերջին կարդադրութեանց մասին :—

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը դոհացում ըս – տացած կ'ըլլայ առժամեայ հատուցման պահանջի մասին,— Նուազադոյն 7000 Ֆրանք ամսական 200 ժամուան համար : Բայց դոհացում չստանար յա – ւելեալ արտադրութեան պարդեւներու մասին : Նոյնպէս դոհացում չստանար տուրքէ ղերծ դու – մարի մասին, դիտել տալով թէ կառավարութեան որոշումը՝ 84.000 Ֆրանք, կը վերաբերի ամսական 7000 Ֆրանքէն վար աշխատավարձերու :

Ընդունուած է արտադրութեան պարդեւներու սկզբունքը, բայց անոնց դործադրութեան համար առաջարկուած եղանակը չատ բարդ եւ քննութեան կարօտ ըլլալով, Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը հաւանի որ անմիջապէս առժամեայ պարդեւ մը տրուի համաձայն արտադրութեան վիճակին :

Կառավարութիւնը որոշած ըլլալով դեկտեմ – բեր 1ին յետադեպ աշխատավարձերու եւ դինե – րու վերաքննութեան խնդիրը, որ նախատեսուած էր Յուլիս 1ի համար, Աշխատանքի Դաշնակցու – թեան դիւանը կը յայտարարէ թէ չատ դոհ պիտի մնայ, եթէ նոյն Յուլիս 1ին վերերու նուազադոյն դնահատելի չափով աւելցուցած ըլլայ դնելու կա – րողութիւնը : Ամէն պարագայի մէջ, խնդիրը պի – տի քննուի համաձայն աշխատավարձի եւ դինե – րու ընթացքին եւ արտադրութեան պարդեւներու տուած արդիւնքին :

Ինչպէս կ'երեւայ, Աշխատանքի Դաշնակցու – թիւնը հաչտարար դիրք մը բռնած է առ այժմ , սպասելով դէպքերու ընթացքին : Տեսակ մը զինա – դադար, ցնոր անօրինութիւն :

Համազգայինի վերատեսուչը կախաղանագոյա

70.000.000 ՖՐԱՆՔԻ ԶԵՂՔՈՒՄ

Տոքթ· Կիւսթաւ Ռուսէ, Փարիզի համալսա – րանին վերատեսուչը, որ մէջազդային համբաւ կը վայելէ իբրեւ դիտնական, կախակայուեցաւնախա – րարական խորհուրդին որոշումով : Մէկ օր առաջ Եվմտական նախարարը կ'ամբաստաներ վերատե – սուչը թէ խարդախութիւններ դործած է թղթա – դրամներու փոխանակութեան առեն եւ ուրիշ դոր – ծերու մէջ եւ կ'ըսէր թէ դատ պիտի բանայ :

Թերթերը չունդալից մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն այս խարդախութեանց մասին, որոնց դումարը կը հասնի 70 միլիոն Ֆրանքի : Այդ հրա – տարակութեանց համաձայն, Տոքթ· Ռուսէի դըլ – խաւոր մեղադիրն եղած է ծանօթ նօտար մը : Ամբաստանութիւնը կ'ըսէ թէ երկու տարի առաջ, թղթադրամներու փոխանակութեան առթիւ, այդ նօտարը, Տէքլու, 22 միլիոն Ֆրանքի դանձատոմ – սեր ներկայացուց, ի հաշիւ ոմն Տիէզ Փարոյի : Նօտարը խոստովանած է թէ այդ մարդը Տոքթ· Ռուսէին էր, դումարը անոր կը պատկանէր եւ դոր – ծողութեան նպատակն էր տուրքերու վարչութե – նէն ծածկել իր հարստութիւնը : Ուրիշ անկանո – նութիւններ ալ կը վերադրուին համալսարանի վի – րատեսուչին,— 48 միլիոն Ֆրանքի խարդախ դոր – ծառնութիւններ Զուիցերիոյ հետ եւն·: Եվմտա – կան նախարարը առ այժմ կը դրաղի միայն 22 մի – լիոն Ֆրանքի դործով :

Ամբաստանութեան յայտնութենէն անմիջապէս վերջը, ոստիկանութիւնը Սորպոնի համալսարանը եր թալով, խուղարկութիւններ կատարեց Տոքթ· Ռուսէի յարկաբաժնին մէջ : Ամբաստանեալը ուժ – դնօրէն կը բողոքէ այն մեղադրանքին դէմ թէ ու – ղած է խարել տուրքերու վարչութիւնը : Մտանա – ւորապէս բարկացած է որ ահադին ադմուկ հանած են թերթերու մէջ, առանց նախապէս բացատրու – թիւն պահանջելու : Առ այժմ վերապահելով իր լուսաբանութիւնները, վերատեսուչը կը խոստո – վանի թէ դրաման չրջանին դումարներ ծածկած է Վիչիի կառավարութենէն, եւ թէ կը յուսայ որ դէմադրական ճակատին իր բարեկամները պիտի ապացուցանեն անոնց դործածութիւնը :

★ Տոքթ· Ռուսէ 72 տարեկան է, ծնած Զուի – ցերիա : Ֆրանսական հպատակ եղած է 1906ին : Նախապէս եղած է ախտաբանութեան ուսուցչա – պետ Բժշկական Համալսարանին մէջ : Փարիզի համալսարանին վերատեսուչ էր 1937ին, բայց

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԵԾԱՐԱՆԻ Ց. ՕՇԱԿԱՆԻ

ԽՄԲ.— Կարդացուած յոբելեանական հանդէս – սին մէջ, շաբաթ, 24 Մայիս, Սալ տը ժէօկրաֆի.

— Հայոց լեռներուն վրայ կ'ածի ծաղիկ մը, տեսքով աննման, որուն կարելի չէ հանդիպիլ օ–տար երկիրներու մէջ:

Անունը աղբրանց–արուն:

Այս ծաղիկին ածիլը Հայոց բնաչխարհին մէջ բաւական է թուեր ոմանց, հաստատելու համար թէ դրախտը կըգտնուէրՀայաստանաչխարհիմէջ: Լորա Քըրզըն Րոպէրթ կը դրէ. «Դեռ դրախտէն փոքրիկ մնացորդներ կը տեսնուին Հայաստանի դեղեցկադոյն ծաղիկներուն վրայ. այդ ծաղիկնե–րէն մէկը կը կոչուի «եօթն եղբարց արիւն», որու նման ոչ մէկ ծաղիկ տեսնուած է բովանդակ Եւրո–պայի մէջ»:

Կարմիր ծաղիկ մըն է աղբրանց–արունը, ա–րիւնի գոյն, սոսր համար մեր երգիչներէն մին կը հաւաստէ.

Եղբօր արիւն կոչուող ծաղկից յայտնի է
Որ Աբէլը սպանուել ա Հայաստան...

Այս զարմանալի եւ հազուագիւտ ծաղիկը չատ է երգուած մեր աշուղներուն բերնով.

Ա՛յ իմ աղբերանց–արիւն,
Որ բուսար ի մէջ բարերուն,
Աչուիդ ի ցաղկիզ նըման,
Մէկն ի բուն ու մէկն զարթուն:

Լեռնային ծաղիկ մըն ալ, հազուագիւտ եւ զարմանալի, Յակոբ Օշական, արիւնը Վարուժան–ներու եւ Թէքէեաններու արիւնէն, ցեղին մեծ զրադէտներուն արիւնէն:

Լեռնային ծաղիկ մը, Օշական ամպերուն հետ է խաղացեր սարերուն վրայ եւ հովիտներուն մէջ, արեգակին կարմիրին մէջ է լուացուեր բլուրնե–րուն վրայ եւ ղաչաերուն մէջ: Աշխատեր է, ճգ–նե՛ր, տքնե՛ր.

Մէկ աչքն ի բուն, միւսը արթուն:

Աշխատանքի հերոս՝ Հայաստանի բացատրու–թեամբ, Օշական իր պատուանդանը չինեց որքան իր տաղանդով, նոյնքան աշխատելով չարունակ.

Մէկ աչքն ի բուն, միւսը արթուն:

Եթէ համալսարան չտեսաւ, ինչպէս կ'ողբար՝ երբ երիտասարդ էր տակաւին, տեսաւ հարուստ մտաւնդաբաններ, ապրեցաւ դիրքերու մէջ եւ դիրքերու հետ: Տքնաջան այդ աշխատանքին պը–տուղն է, այսօր, դէղը այն հատորներուն, որոնք պարծանքը սիտի՛ կազմեն հայ դրականութեան: Ի՛նչ կ'ուզեն թող ըսեն այդ հատորներուն արժէ–քին մասին, ի՛նչ կ'ուզեն թող ըսեն Օշականի գրա–կան նուաճումներուն եւ ժառանգութեան մասին, Օշական չի վախնար քննադատութենէ, վասնզի

Առաջին.— Օշական իր դասը յանձնած է Հա–յոց դրականութեան պատմութեան: Վերջին խօս–քը կր պատկանի ոչ թէ մահկանացուներուն, այլ միայն անմահներուն, Հայկական Յաւերժութեան: Ոչ սրճարաններու բազմութիւնը կրնայ կարծիք չինել իր մասին, ո՛չ ալ լրագիրներու աղմկարար մարդիկը, ո՛չ մէկուն բաջալանքը, ոչ ալ միւսին յաչաղանքը,— եւ ինչ որ ալ ըլլայ իրենց մտքին յաճախանքը, այդ ամէնը՝ կաչաղանք միայն:

Երկրորդ.— Օշական դժգոհութիւն բերաւ մեր դրականութեան մէջ, եւ ինք չէր որ պիտի վախ–նար դժգոհութենէն: Ըստ իր վարդապետութեան, որ մե՛րն է եւ բոլոր յեղափոխական գրագէտնե–րո՛ւնը միաժամանակ, դժգոհութիւնը թթխմորն է ստեղծագործութեան: Ով որ կը գոհանայ անցեա–լին հիացումով՝ առանց աշխատելու գերազանցել անցեալը, դատապարտուած է մեռնելու: Օշական «իրաւ» Հայ, ո՛չ ոքի կուտայ առիթ իրմէ աւելի սիրելու հայկական արժէքները, եւ չի ներեր որ գորշ մարդիկ չահագործեն իր քննադատութիւն–ները՝ ազգայնօրէն «իրաւ» երեւնալու համար իր–մէ աւելի, կամ որպէսզի ազգային սրբութեանց ինքնակոչ պաշտպան ձեւանան փարիսեցիաբար: Օշական իրքննադատութիւններով կը պայքարի ե–րիտասարդացնելու համար հայ միտքը, երբ ուրիշ–ներ կ'աշխատին ծերացնել զայն հնամաճաւի ճա–չակով: Ատոր համար՝ իր խօսքը երիտասարդնե–րուն.— Ուրացէք ինծ, բայց մի՛ ժխտէք իմ ուրա–ցածներս:

Այս յայտարարութիւնը ցոյց կուտայ միան–գամայն ինչ՛ իր քաջութիւնը, թէ՛ իր ցանկութիւ–նը յառաջ նետուելու, միշտ նոր նուաճումներու ետեւէ:

Նորայր Բիւզանդացիի համար կ'ըսեն (թերեւս ինքն էր որ կ'ըսէր իր մասին),— «Հայոց լեզուին աշխարհակալը»:

Օշական մէկն է Հայոց դրականութեան աշ–խարհակալներէն, իր կատարած նուաճումներուն մեծութեամբը եւ թիւովը: Հայոց դրականութիւ–նը կր ճանչնայ աշխարհակալներ իրմէ առաջ, եւ Օշական վստահ եմ որ կը հաւատայ նոր աշխար–հակալներու դարաւոան՝ իրմէ ետքը: Բայց թէ ինք մեծ աշխարհակալ մըն է, մեր պարտքն է ըսել ա–ռանց յաչաղանքի եւ մախանքի: Օշական նուաճում–ներ կատարեց ոճի, ձեւի եւ լեզուի մէջ:

Գիտեմ, քրթմնջիւններ կը լսուին՝ երբ կը խօսուի Օշականի լեզուին մասին: Ցոբելենական

ՄԱՄՈՒԼ

Հայկական Դատը

Պէյրութի «Ազդակ»ը (շաբաթաթերթ) հետեւ–եալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ, նիւ Եորքի «Քոնկրէս»ին առթիւ (2 մայ.).

— «Երբ մեր հողերուն վրայ նստած թշնամին պետական միջոցներու իր բովանդակ ուժով տաս–նեակ միլիոններ կը ծախսէ իր տեսակէտի քարո–զութեան համար, մենք մեր կոտորակուած ուժերն իսկ կ'աշխատինք ցրուել եւ պառակտուած ճակա–տով ներկայանալ աշխարհի դատաստանին:

Բայց այս չէ բուն ցաւը: Մեր դատին ուղ–ղուած ծանրագոյն հարուածը կուգայ զայն լմըն–նելու եւ մեկնաբանելու կերպէն: Մտնաւոր ճիդ մը կայ կարծես. հայկական հարցը մերկացնելու իր միջազգային բնոյթէն եւ կապելու միայն մէկ տէրութեան քաղաքականութեան անիւին:

Ճիշտ է որ ներկայ Հայաստանը իր իրաւական դրութեամբ մէկ մասն է Խորհրդային Հանրապե–տութեանց Դաշնակցութեան, բայց պէտք չէ մո–նալ բնաւ որ հայ հողերու իրաւատէրը համայն հայութիւնն է ու մանաւանդ այդ հողերէն բռնի տեղահանուած եւ ի սփիւռս աշխարհի ցրուած ա–րեւմտահայութիւնը: Ոչ Մոսկուան եւ ոչ ալ Երե–ւանը մինչեւ այսօր պաշտօնապէս տէր չհանդնե–ցան մեր դատին:

Հայ ժողովուրդի եւ անոր դեկավարներու մտածողութեան մէջ սկիզբէն ի վեր Հայկական Դատը միջազգային բնոյթ ունեցած է եւ այդ ձե–ւով ալ դրուած միջազգային ժողովներու տեղանին վրայ: Ա՛յդ կը պահանջէին մեր երկրի պայմաննե–րը եւ քաղաքական իմաստութիւնը: Մեր աչքին առջեւ թաւալող դէպքերն ու բանակցութեանց ար–դիւնքներն ալ եկան ապացուցանելու որ ոեւէ հարց չի լուծուիր առանց հակամարտ ուժերու փոխա–դարձ դիրքորոշումներուն եւ ընդհանուր հասկացողու–թեան: Միակողմանի կամեցողութիւնները կրնան ներգործել դէպքի ուժով միայն. իսկ դէպքերը պատ–եան դրուած են արդէն եւ դժուար թէ մեր սեւ ա–չերուն համար մերկանան կրկին, նկատի ունե–նալով մեծերուն յատուկ խուսափումն ի՛տրա–մադրութիւնները եւ զգուշաւորութիւնը: Մեր դա–տէն չատ աւելի ծանրակչիռ խնդիրներ կան օրա–կարգի վրայ, որոնք անլոյծ մնալով հանդերձ՝ ծայրայեղ քայլերու չեն առաջնորդեր չահագրգիռ կողմերը:

Արդ, հայութեան դեկավար չրջանակներու ա–ռաջին պարտականութիւնը պիտի ըլլայ Հայկ. Դատը պահել իր միջազգային բնոյթին մէջ, ինչ–պէս որ եղած է ցարդ եւ ինչ որ մեր պահանջնե–րուն իրաւական ուժը կը կազմէ:

Անդադար Սեւրի դաշնագիրը կը հոլովենք, բայց կը հեռանանք անոր ոգիէն, մեր պահանջքը պայմանաւորելով միակ տէրութեան մը գոյու–թեամբ: Հայ ժողովուրդի անունով կր խօսինք, բայց հատուածական կոյր քարոզութեամբ ոչ մի–այն կ'անտեսենք Հայ Դատի լուծման տարատե–սակ ազդակները, այլ նաեւ նորանոր թշնամիներ կը ստեղծենք մեր դէմ: Պէտք չէ մոռնանք բնաւ որ Սեւրը հայ յեղափոխական եւ քաղաքական պայ–քարին յաղթանակն էր, որ չահուեցաւ միջազգա–յին առեանի մը առջեւ, չահագրգիռ կողմերու հարկադիր վաւերացումով:

Մեր դատը այսօր ալ ուրիշ ճամբայ չունի իր լուծման հասնելու:

Ամիսներ չարունակ Դաշնակցութեան մասնա–

Մայիս 28ը Վալանսի մէջ

ՎԱԼԱՆՍ (Ցառաջ).— Շաբաթ իրիկուն Մա–յիս 24ին Salle des Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Մայիս 28ի փառաւոր տօնակատա–րութիւնը, նախաձեռնութեամբ Հ.Ց.Դ. Շրջ. կո–միտէի եւ մասնակցութեամբ կապոյտ Խաչի մաս–նաճիւղի, Սանուհիներու եւ Հ.Ց.Դ.Նոր Սերունդի: Սրահը լեփ լեցուն էր Վալանսի ընտրանի բազ–մութեամբ: Իրենց բացակայութեամբ կը փայլէին միայն անոնք, որ դեռ տարիներ առաջ, Ապրիլ 11–24ի հանդէսներէն ալ կը խուսափէին, իսկ այսօր կը տօնեն նոյն տօնը, նոյնիսկ մենաշնորհի վերա–ծելով: Բեմը զարդարուած էր հայկ. եւ ֆրանսա–կան եռագոյններով:

Մեր երիտասարդ ընկերներէն Գ. Պօյաճեան, նախագահը, առաջ պատշաճի խօսքերով հանդէսը բացուած յայտարարեց: Ցետոյ Սանուհիներէ եւ Նոր Սերունդի մաս մը անդամներու կողմէ երգ–ուեցան «Մարսէյէզ»ը եւ «Ցառաջ Նահատակը»: Ընկերներ Մաթոսեան, Պըլըգեան եւ ուրիշներ իր–րենց յաջող արտասանութիւններով յուզեցին ներ–կաները: Հայ դեղջկական երկու պարերէ վերջ բեմ հրաւիրուեցաւ փարիզահայերուն ծանօթ երգչու–հին, օր. Աստղիկ Առաքելեան, որ մեծ յուզումով երգեց «Անուշ Գարուն»ը, Սայեաթ Նովայի «Բլբու–լի հետ լաց իս ըլի» եւ Գ. Ալէմշահի «Իմ երգը»: Շնորհալի երգչուհին արժանացաւ բուռնծափերու, ստեղծելով հայրենի տաքուկ մթնոլորտ մը:

Առաջին բանախօսն էր մեր երիտասարդ ընկեր Միսաք Միրզէն, որ Մայիս 28ի համառօտ պատ–մականն ընելէ եւ կարդ մը փաստեր յայտարարելէ վերջ, փառաբանեց Մայիս 28ի հերոսական անց–քերը:

Կապոյտ Խաչի Սանուհիները զեղջկական տա–րազներով եւ աւանդական «արախչին» թաւերով զարդարուած, պարեցին «Հոյ հելինէ» պարը:

Երկրորդ բանախօսն էր ընկեր Cartier Bourg-de Valenceի քաղաքապետ եւ երեսփոխանը, որ քաղա–քէս կը բացակայէր եւ հանդէսի պահուն՝ երկար ճամբորդութենէ վերադարձած եւ յոգնած ըլլալով հանդերձ սիրայօժար եկած էր խօսելու: Իր կարճ եւ իմաստալից ճառը, խոր տպաւորութիւն գործեց ներկաներու վրայ:

Պարի երկրորդ բաժնին մաս կը կազմէին «Ել ու ելը» եւ «Թամարա»ն, որոնք նոյնպէս լաւ պատ–րաստուած էին եւ պարողները քանիցս ծափահար–

նշած գործելու ուղեգծին վրայ քար տեղացնելէ յետոյ, չի բաւեր նոյն ուղեգիծը որդեդրել եւ հա–դատ Մայեաթ Ազգերուն փոխանցելու որոշում տալ: ՄԱԿը ազգերու ժողով մըն է. հետեւաբար, անոր ներկայացուած դատերը պէտք է ունենան միջազգային բնոյթ եւ շահագրգռուն հոն բազմած կարեւորագոյն կողմերը:

Այն հողերը, զոր մենք կր պահանջենք միա–բերան, մեր արդար իրաւունքն է անկասկած: Ո՞ւմ է սակայն արդարութեան ձայնը լսողը: Շահերու ներգաշնակութիւնն է ամենազօր դատախազը: Այս ըմբռնումով, բռնադրաւուած հայ հողերը մաս կր կազմեն Մերձաւոր Արեւելքի հաւասարակշռու–թեան, որուն նժարը չարժող սլաքին վրայ իրենց թաթերը դրած են երեք հսկաները հաւասարապէս:

Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, մեր հողերուն կապ–ուած անտեսական, քաղաքական եւ ռազմական չահագրգռութեանց այս տեսակէտը, անցեալի դա–սերուն միացած, մեզ պէտք է մղէ հայկական դա–տը միջազգային հողի վրայ պահելու չարունակ»:

ծիք չեն հարցներ Միչէլին կամ Լիզէթին: Վերջա–պէս նաեւ պէտք չէ մոռնալ որ անդատելի են մեծ դրագէտները, այն պատճառաբանութեամբ թէ մե–ծերուն մեղանչումները օրէնք կը դառնան ի վեր–ջոյ, ճիշտ ինչպէս կ'ըսէր Ֆրանսացի մեծանուն քննադատ մր Ֆլօպէրի լեզուական սխալներուն մասին. «Անոր սխալները լեզուական նոր կանոն–ներ են մեզի համար»: Բայց, ինչ որ ներելի էԱրա–մազդին, ներելի չէ եզին:

Ոչինչ կ'արգարացնեմ այստեղ: Պարզապէս կը պաշտպանեմ դրագէտին աղատութիւնը, — մեծ դրագէտը ազատ է ամէն յանդգնութիւն փորձելու: Եւ ատոր համար նաեւ, ոչ միայն լեզուի մէջ, այլ եւ դրական քննադատութեան մէջ, իրաւունք կու–տամ Օշականի՝ երբ կը հարթէր 1914ին, 1920ին եւ 1947ին: Այսօր ոմանց կեղծ հայրենասիրութիւ–նր չէ որ պիտի արդիլէր իրեն՝ գործածել 1914ի կշիռքը, այնպէս ինչպէս Սահմանադրութենէն ետ–քը, երբ չէր խնայեր կուսակցականին եւ իշխանա–ւորին:

Ահա թէ ինչո՛ւ մենք կը մերժենք սակարկել եւ կր ոճնենք Օշականի յոբելեանը խանդավառու–թեամբ, հիացումով եւ անվերապահ սէրով: Ըստ մեզի՝ գրագէտը այն չէ որ բարեկամ է օրուան կառավարութեան (սորուն գրիչները), այլ այն՝ որ բարեկամ է միայն Հայոց դրականութեան, կառա–վարութիւններէն վեր:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

ուեցան: Տեղական ընկերվարականներու երկրորդ բանախօսէն ետք, Նոր Սերունդի անդամներէն Ֆրիստափոր Տէր Սարգիսեանը կարդաց զեղեցիկ եւ խմաստալից ուղերձ մը: Օր. Ալիս Գալուստեան դաշնակի վրայ նուագեց «Միրանի ծառ»ը, իսկ փոքրիկն Աղաւնի Տէր Սարգիսեան նոյնպէս դաշնակի վրայ նուագեց ընտիր սօնատ մը: Երկուքն ալ բուռն ծափերու արժանացան: Նոր Սերունդի անդամներէն Զ. Գասեան, ինչպէս ամէն տեղ, այս անգամ ալ յաջողութեամբ երգեց իր ախորժելի ձայնով: Հալիւ քանի մը ամիս հայերէն դասընթացքի հետեւած Արմենուհի Միքայէլեանը արտասանեց Զարենցի «Ես իմ անուշը»: Արտասանութեան եւ երգերու բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին նաեւ ուրիշները որոնց անունները յիշողութենս չգալուն համար, իրենց ներողամտութիւնը կը խնդրեմ:

Մայիս 28ի տօնակատարութեան այս անգամ իր մասնակցութիւնը բերաւ չնորհալի օր. Մարգարիտ Պարսամեան յաջողութեամբ երգելով «Անուշ»էն կտոր մը եւ ֆրանսերէն երգ մը, նոյնպէս չնորհալի եւ խոստմնալից փոքրիկն Աննա Տէր – տէրեանի նուագածդաշնակին ընկերակցութեամբ: Երկուքն ալ արժանացան ջերմ ծափերու:

Հանդէսի ուշագրաւ մասն էր երգախառն կենդանի պատկերը «Մայր Հայաստան»ի: Տեսարանը կը ներկայացնէր պարտէզ մը, սգաւոր «Մայր Հայաստանը» սեւեր հագած, մտածկոտ նստած էր քարի մը վրայ: Բեմին չուրջը կը դառնար հայ զինուոր մը, որ «վէրքերով լի չան փիտալ եմ» կ'երգէր: Զինուորի երգը կը յիշեցնէր բռնութեան չրջանը, որ ի վերջոյ կը յանգէր Մայիս 28ի յաղթանակին, երբ զինուորը մօտենալով յայտնեց թէ Սարդարապատի եւ Ղարաքիլիսէի ճակատամարտները վերջացած են, Հայաստանն ազատագրուած է, ու Մայր Հայաստանին յանձնեց եռագոյն դրօշը: Այդ վայրկեանին զինուորի օդնութեամբ կր փչրուէին ու կը նետուէին Մայր Հայաստանի ձեռքերը օղակող չղթաները եւ ազատ Հայաստանը ոտքի ելած սկսաւ պարել կովկասեան «Ուլունդարա» պարը, եռագոյնը բարձր բռնած:

Հանդիսականները խորապէս յուզուած էին: Ուրիշներ կը ծափահարէին խանդավառ կանչերով: Վերջին տասն օրուան ընթացքին, Օր. Միւրան Գասեան, մեր ողբացեալ ընկերոջ՝ Գէորգին խոսքմնալից դուստրը երկրորդ անգամն է, որ գնահատելի յաջողութեամբ կը պարէ այդ պարը, որ նորոյթ մըն է մեր եւ ուրիշ չրջաններու համար:

Մայր Հայաստանի պարին վերջաւորութեան, երկու կողմի մուտքերէն բեմ եկան 12 աղջնակներ ճերմակ հագուստներով, հրեչտակներու նմանակ, որոնք փոքրիկ եռագոյն դրօշներով պարել սկսան, երգելով եւ չրջապատելով Մայր Հայաստանը: Փոքրիկներու պարը մեծ խնամքով պատրաստած էր Կապոյտ Խաչի մանկաճիւղի վարչութեան ժրաջան առենապետուհին, տիկ. Բերուզ Կօչկակարեան:

Երկրորդ անգամ բեմ հրաւիրուելով օր. Աստղիկ Առաքելեան, երգեց Գ. Ալէմշահի «Նաղեր», «Իղձր» եւ ուրիշ երգ մը, նոյն ջերմութեամբ:

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Հրանտ-Սամուէլ, որուն կուռ եւ խիստ բովանդակալից ճառը տեւեց մօտ մէկ ժամ: Բոլոր ընկերները փափաքեցան որ ընկերն անձամբ այդ ճառը դրի առնէ Յառաջի մէջ հրատարակուելու համար:

Շնորհաւորութեան արժանի են Կապոյտ Խաչի անդամուհիներէն տիկիններ Վ. Բաղդասարեան եւ Զ. Մարգարեան, առաջինըզեղչկական պարերու յաղող պատրաստութեան, իսկ երկրորդը երգչախումբի ղեկավարութեան համար: Շնորհաւորութեան եւ չնորհակալութեան արժանի են նաեւ բոլոր խաչուհիները, իրենց կատարած աշխատանքին եղհոդութեանց համար: Շնորհակալութիւն բոլոր երգողներուն, պարողներուն, արտասանողներուն, Սանուհիներուն եւ նոր սերնդականներուն եւ առանձապէս օր. Ա. Առաքելեանին:

Հանդիսական

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Գաղուած երեւացիի թերթերէն)

ԵՐԵՒԱՆԻ ԿԱՐԻ թիւ 3 գործարանի բանուորները դեռակատարած են աշխատանքի արտադրութիւնները, չնորհիւ որդեդրուած Մատրոսո – վի դրութեան: Առաջին եռամսեակը կատարուած է 115.4 առ հարիւր: Օրական փոխանակ 30 վէ – րակուի կարուած են 45 վերարկուներ: 40 օրուան մէջ խնայուած է 450 մեթր կերպաս:

ՍՏԵՓԱՆԱՒԱՆԻ Օսլայի գործարանի բանուորները, չնորհիւ նոր մեթոտներու կիրարկման եւ հում նիւթերու մշակման՝ դեռակատարարեցին տարուան արտադրական ծրագիրը: 40 թոն չոր օսլայի դէմ արտադրեցին 54.6 թոն:

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ «ԿՈՄՈՒՆԱԼ» դրամատան մասնաճիւղը անցեալ տարի քաղաքացիներուն համար տրամադրած էր 5 միլիոն 500 հազար րուբլիի վարկ մը: Այս տարի դրամատունը միայն արտասահմանէն ներգաղթողներուն անհատական բնակարաններու չինութեան համար՝ բացած է 14 միլիոն 850.000 րուբլի վարկ: Առանձին բնակարաններու չինութեամբ կը զբաղին նաեւ զանազան արդիւնաբերական եւ արհեստակցական արտէլներ, այս տարի ժամանելիք ներգաղթող Հայերուն համար:

«ՋԵՐՄՈՒԿ» ԲՈՒԺԱԿԱՑԱՆԻ նոր չրջանին բացումը պիտի կատարուի Յունիս 1ին: Նախնական աշխատանքները սկսած են արդէն: Կը ծաղկաղարդուի չրջակայքը, կը անկուին ծառեր, կը նորոգուին չէնքերը, կը հաստատուին չուրի նոր ծորակներ, կը հարթուի հրապարակը, ուր պիտի դրուի Սթալինի արձանը: Աւելցած է մահճակալներուն թիւը: Այս յարդարանքին համար կատարուած ծախսերը յատկացուցած է աւելի քան մէկ միլիոն րուբլի: Բուժուելու համար ամէնէն առաջ պիտի ղրկուին հայրենական պատերազմի հաշմանդամներն ու մեռած ռազմիկներու ընտանիքները:

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ Ապրիլ 10ի նիստին մէջ նախագահ Ս. Կարապետեան զեկուցում մը տուած է բանակէն արձակուած զինուորներու աշխատանքի մասին: Զեկուցումէն կը պարզուի, որ արձակուածներուն ճնշող մեծամասնութիւնը տեղաւորուած է զանազան աշխատանքներու մէջ: Տրուած են բնակարանները, նորոգուած են անոնց հին չէնքերը, յատկացուած են վարկեր նոր տուներ կառուցանելու համար, եղած են նիւթական օժանդակութիւն եւն.: Ցանձնուած են չքաւորներ:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՄԱՑՆԱԿԱՆ (Կոմունալ) մեքենական գործարանին մէջ տեղի ունեցած են կարգ մը դանցաուութիւններ եւ դեղծումներ: Գրեթէ ամէն օր պաչտօնեաները տուն տարած են, առանց հաչուապահական ձեւակերպութեան, պղինձ, երկաթ, թիթեղ, պողպատէ թել եւ պատրաստ առարկաներ: Նաեւ մահճակալներ, ալիւմինիում: Շատերու կրկնակի աշխատավարձք է վճարուած են.: (Ս. Հայաստան, Ապրիլ 12):

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԺԱՆՕ ՄԵՐԿԵՐԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷԼ, 21 Մայիս (Ցառաջ).— Մայիս 18ի կիրակի օր առիթն ունեցայ լսելու rue d'Algerի սրահին մէջ փոքրիկն Ժանօ Մերկերեանը (soliste) 10 տարեկան: Հայ եւ օտար կոկիկ բազմութիւն մը փութացած էր սրահը, լսելու եւ քաջալերելու հայ դեռատի տաղանդը:

Ժամը ճիչտ 15.30ին վարագոյրը բացաւ Քաղաքապետական Երաժչտանոցի երկաեռ նուագախումբը (35 հոգի) ղեկավարութեամբ մեծ Անտրէ Օտօլիի: Ցայտագրին Ա. մասը կը բաղկանար Մէնդըլսընի, Վիվալտիի չուրթակի քօնչէրթօներէն, Բ. մասը Պէթհովէնի, Մոցարտի, Սպենդիարեանի, Սարազատի, Սարդսեանի, Ալէմշահի եւ Քրէյսլէրի գործերէն:

Փոքրիկ Ժանօյի բեմին վրայ ներկայութիւնը ընդունուեցաւ ծափերով, իսկ անթերի նուագածութիւնը գնահատուեցաւ ծաղկեփունջերով եւ ուրիշ նուէրներով: Մարսէյլն ալ ունեցաւ իր Ռաֆֆին: Համարձակութիւնն ու ճարտի թեթեւ չարժումները, իր ընդգրկած ասպարէզին մէջ, նորանոր նուաճումներ կր խոստանան: Բացականները դրկուեցան զեղարուեստական վայելչք մը: Հակառակ իր փոքր տարիքին, Ժանօն յաջողեցաւ ներկայ օտար հիւրերուն ծանօթացնել Հայու դեղարուեստական ճաչակն ու կարողութիւնը, եւ կրկնակի ծափերու արժանացաւ: Կը չնորհաւորենք իր ծնողքն ալ, որոնք ծանր զոհողութիւններ յանձն առած են:

Թղթակից

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՂԵՌՆԷՆ ԵՒ ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ, 1915ի չարդերու մասին տեղեկագիրներ եւրոպական, ամերիկեան եւ հայկական աղբիւրէ: Պատկերազարդ: 1947: Հրատ. Ց. Թիւրապեան: Գին 200 ֆրանք: Հասցէ.— Imp. Turabian, 227 Bld. Raspail, Paris:

ՑԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

Այսպէս քանի մը տարիներ առաջուան, բայց երբ՛ք յուսահատ: Իր վերջին ապաւէնը, իր դժբախտութեան օրերու վճռական յոյսր դարձեալ կը կրէր իր դրպանը,— սիւպլիմէի դրոչ հատիկը, յուսահատութեան պարագային պիտի դիմէր անոր պաչտպանութեանը, չէյնալու համար թուրքերու ձեռքը: Իսկ տակէ առաջ կ'ուզէ փորձել ուրիշ ելք մը ու կ'որոչէ Պոլսէն անցնիլ Պուլկարիա: Իր փախստական օրերուն այժ առած էր զերմաներէնի եւ անոր կ'ապաւինի:

Դուրեան արք. այս անգամ ալ իրեն կ'օժանդակէ նիւթապէս, կը ճարէ զերման ենթասպայիմը հագուստը: Օշական կը հագուի, կը մտնէ կառախումբ եւ կը հասնի Ֆիլիպէ: Հոդ ալ տագնապ մը: Քաղաքը մտած առեն, զինուորական սրահին մէջ երբ կը հարցաքննուի Գերմանիա զացած երիտասարդ պուլկար սպայի մը կողմէ, չէչոը, տկար զերմաներէնը կր մատնեն զինքը, ու կը ձերբակալուի իբրեւ դասալիք զինուոր իրենց դաչնակից Թուրքիայէն փախած: Օշական ամէն ճիդ կը թափէ տարհամոզելու համար զինքը ձերբակալողը, կը պատմէ Պոլսոյ մէջ անցուցած ճղնաժամերը, մահուան վտանգը, մտաւորական ընկերներուն վիճակուած խժդժութիւնները, ջարդերր եւն: Եւրիտասարդ սպան կը մնայ անդրդուելի, այդ խօսքերը նկատելով իր մորթը ազատելու համար եղած ճոռոմաբանութիւններ: Պուլկար սպան չէր ճանչցած Թուրքերը կամ մոռցած էր պատմութիւնը իր ժողովուրդին որ նոյն արհաւիրքին տակն էր ալրած դեռ հազիւ կէս դար առաջ: Բարեբախտաբար Ծերունի Պուլկար մը, որ լաւ Թուրքերէն ալ կը խօսէր, կր միջամտէ ի նպաստ Օշականին, կը համոզէ սպան իր անձնական փորձառութեան վկայութիւններով եւ Օշական կը ձգուի ազատ:

Իրեն բոլորովին անծանօթ այս օտար քաղաքին մէջ յոգնած, պարտասած, նիւթական բոլոր հնարաւորութիւններէ զուրկ, Օշական՝ չունչ մր կ'առնէ եւ մղձաւանջէ մը, ահաւոր երազներէ արթնցող մէկու պէս՝ կը թաղուի խորհրդածութեան մէջ: Այդ խորհրդածութիւնները իր միտքը կը բեղմնաւորեն իր հոյակապ «Մնացորդացի» սաղմը դնելով անոր մէջ:

Ֆիլիպէի մէջ Օշական կր մերժէ եկեղեցիէն առաջարկուած նպաստը՝ ու կը համակերպի աղիւսի աշխատանոցի մը մէջ ստանձնել սեւ աշխատանք, իբրեւ պարզ դործաւոր: Այս ձեւով կը ճարէ ծայրը ծայրին ալրուսիս մը: Հոն կը հանդիպի ծանօթ մտաւորականներու, իրեն պէս փախստականներ, մահուան ճիրաններէն ազատած: Օշական բնակարան ալ չունէր, իր բարեկամներէն մըմտաւորականի մը միջամտութեամբ կը ծանօթանայ կարապետ աղա Աստարճեանին որ ազնուաբար Օշականը կ'ընդունի իր յարկին տակ, ու տան վերի յարկը սենեակ մը կը տրամադրէ անոր բնակութեան:

Դուռնէն ներս մթնոլորտը հետզհետէ կը սկսի տաքնալ: Աստարճեան ընտանիքը Օշականի տարիքէն ունէին երկու մանչ զաւակ որոնց մին Սերսերուն ձեռքր պերի, իսկ երկրորդը կը դտնուէր պատերազմի ճակատը: Օշականի ներկայութիւնը այդ յարկին տակ ձեւով մր կր լրացնէր անոնց պակասը ընտանիքին մէջ: Ունէին չնորհալի աղջիկ մր, Օր. Արաքսին, ապագայ կինը Օշականի որ միակ նեցուկն էր իրենց տան ու ընտանիքին: Այդ օրերուն կ'աչխատէր նորաձեւութեանց աչխատանոցի մը մէջ, զիչերներն ալ խառնելով ցերեկին: Նոյնիսկ հակառակ իր չատ բարեպաչտ զգացումնե – րուն, ստիպուած էր աչխատիլ կիրակի օրերն ալ: Այս անձնուէր ու չափազանց աչխատասէր աղջիկը իր նկարագիրի տոկունութիւնովը կը դրաւէ Օշականի ուչադրութիւնը: Քաջալերուելով ընտանիքին իրեն հանդէպ ունեցած համակրութենէն կ'որոչէ ամուսնանալ անոր հետ: Զուչանար գործնականի վերածել իր որոչումը,— համաձայնութիւնր կ'ըլլայ բացարձակ, ու Օր. Աստարճեանը կը դառնայ Տիկին Օշական: Մէկ տարիէն կ'ունենան իրենց անդրանիկ զաւակը, Անահիտը՝ որ Երուսաղէմի մէջ իր բարձրադոյն կրթութիւնը լրացնելով, 1938ին ապահովուած էր իրեն թոչակ մը, փարիզի մէջ բժչկութիւն ուսանելու համար: Դժբախտաբար ընդհ. պատերազմը վրայ հասնելով, անցագրերն իսկ իր ձեռքը ունեցող այդ խասմնալից օրերուդին արդելք հանդիսացաւ իր փափաքը իրագործելու: Ան այսօր դարձեալ մեր հայ տիկիններուն պատիւ բերելիք դիրքով մը կը ծառայէ Պաղեստինի անգլիական մչակութային հաստատութեան մը վարչութեան մէջ: Ամուսնանալով ունեցած է իր աղջինեկաղջնակը ու այդպէսով Օշականն ալ դարձած է մեծ հայրիկ:

Կարճ է չրջանր մինչեւ 1922: Օշական վերադարձած է 1919ին Պուլկարիայէն Պոլիս: Այդ տարիներուն ստանձնած էր զրեթէ Պոլսոյ բոլոր երկրորդական վարժարաններուն մէջ հայ զրականութեան ու չարադրութեան դասերը: Կ'աչխատէր ահաւոր կորովով մը, դիչեները մինչեւ կէս՝ կը դրէր, կը կարդար ու կը պատրաստուէր: 1920էն 1922 ոչ միայն տիրական դէմք մըն էր մեր ուսուցչութեա մէջ, այլեւ նախակրթութենէ զատ ոչինչ տեսած այս գիւղացին՝ եղած էր այլեւս մեր դրականութեան մէջ ալ ծանր ու խորունկ նորաձեւութեան չարդարիչը: Այդ օրերուն ես ալ եկած ու հաստատուած էի Պոլիս: Ամբողջ քաղաքը իր արուարձաններով եռուզեռի մէջ՝ խանդավառութիւնը դադաթնակէտին էր հասած: Սպանդէն ճողպած հայութիւնը տարօրինակ թեթեւութիւնով մը լնդգինքը նետած էր գինովութեան մը գիրկը:

(9)

ԳԷՈՐԳ ՋԱԳՐԵԱՆ

պաշտօնանկ եղաւ դերմանական գրաւման առեն եւ վերահաստատուեցաւ աղատութենէն վերջ։ Անդամ է դիւտաբեռնց եւ բժշկական ակադեմեաներուն, սպայ Պատուոյ Լեգէոնի։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թիւհրանէն կը հեռագրեն թէ կառավարու-թիւնը կարգ մը միլիոններ ձեռք առած է զգու-չութեան համար, բայց միթք չունի փակելու ի-րանեւխորհրդային սահմանագլուխը։— Այս մի-ջոցին բանակցութիւններ կը կատարուին Ուոշինկ-թընի մէջ, Իրանի զինուորական պատուիրակու-թեան եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարու-թեան միջեւ։ Տակաւին որոշում տրուած չէ Ամե-րիկայէն 25—30 միլիոն տոլարի ռազմական պի-տոյքներ գնելու մասին։

Պ. Պոկոմոլ, Փարիզի խորհրդային դես-պանը, Ս. Միութեան արտաքին նախարարու-թեան կողմէ, Իրանի արտաքին նախարարի օգնա-կան նշանակուած է յունուար 24է ի վեր։ Սրդէն Մոսկուա կը դառնայ։ Իր նախորդն էր Տէքանա-զով, որ պաշտօնէ արձակուած է 1947 մարտ 19 թուակիր պաշտօնագրով մը։

26 ԴԱՀԻՃՆԵՐ ԵԻՍ կախուեցան Լանտսպէրկի մէջ։ Ասոնք ալ պահապաններն էին Մաթհաուզէ-նի հռչակաւոր արգելարան – դժոխքին եւ անկոր վայրագութիւններ գործած էին։ Հեռագիրը կ'ը-սէ թէ բոլորն ալ արիաբար մեռան բացի մէկէն որ երեք վայրկեան մաքառեցաւ կառավիաւոին առջեւ եւ դիւութիւն խնդրեց, սպացուցանելու համար իր անմեղութիւնը։ Երկու օրուան մէջ 48 հոգի կախ-ուած եղան, ինչ որ ամենամեծ թիւն է իբրեւ խմբ-բական մահապատիժ։

Ալժերիոն կազմական կանոնագիրը վաւե-րացուեցաւ նախարարական խորհուրդին կողմէ։ Զօր. Ժիւէն ալ կը բանակցի Մարոքի Սուլթանին հետ, որ ծրագիր մը ներկայացուցած է երկրին վարչական կազմակերպութեան մասին։

ՄԻՋԻՆ ԵՒ ՄԱՆՐ ԱՌԻՏՈՒԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ բո-ղոքի ցոյցը տեղի պիտի ունենայ յունիս 4ին, հա-մաձայն մայիս 19ին տրուած որոշման։ Ամբողջ երկրին մէջ խանութները պիտի փակուին այդ օ-րը։ Պարենաւորման խանութները պիտի դոցուին ժամը 12էն սկսեալ եւն.։

ՀԱԶԱՐ ԱՊՍՏԱՄԲՆԵՐ Մակեդոնիոյ լեռներէն իջնելով յարձակում գործեցին Քաթէրինիքաղաքին եւ չորս դիւղերու վրայ (Սելանիկի չրջան)։

ՀԱՅԻ ՏԱԳՆԱՊԸ կը շարունակուի Փարիզի թէ դաւառի մէջ։ Սէն է Ուազի նահանգապետ վա-կեց հինգ փուռեր։ Շուազի լը Ռուայի մէջ 32 տան-տիրուհիներ 92 քիլօ հաց առին տարին վճարելով, բայց առանց կտրօնի։

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ պիտի հաւաքէ քաղա-քացիներու մօտ եղած տոլարներուն մէկ մասը, 300 միլիոն տոլար ճարելու համար, կը դրէ տեղական թերթ մը։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷն կը հեռագրեն թէ Ֆէվզի Քա-վուքճի, Պաղեստինի 1936—39ի ապստամբութեան վարիչը, որ Անգլիացիներուն ձեռքէն փախած էր, կը սպառնայ պատերազմ յայտարարել, եթէ Մի-ացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը որոշում տայ ի նպաստ Հրեաներուն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախարբերդեական միու-թեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Հ. Ա. Միութեան սրահը, 67 rue Longue des Capucines։ Օրակարգ՝ տեղեկութիւններ ներդաղթող հայրենակիցներու մասին։

Պ. ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ ՀԱՑԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱ-ՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ այսուհետեւ պիտի կա-տարուին Ուսանողական Տան մէջ, ուր հայ ուսա-նողներու թիւը հիմա քառասունի կը մօտենայ։ Կրնան ներկայ ըլլալ ոչ միայն Ուսանողական Տան մէջ բնակող հայ ուսանողները, այլեւ Փարիզի ո եւ է մէկ կողմը բնակող հայ ուսանողներ եւ դրա-սէրներ։ Յառաջիկայ դասախօսութիւնը՝ Մայիս 31ի շաբաթ օրը, ժամը ճիշդ 5ին։ Նիւթ՝ Դանիէլ Վարուժան։ Եւ այնուհետեւ 15 օրը անդամ մը, շաբաթ օր, ժամը 5ին։

ԳՈՒՐԹԵԱՆ ՊԱԶԱՐ.— կազմակերպուած Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան կողմէ, կիրակի 1 Յունիս, առաւօտեան ժամը 11էն մինչեւ 19։ Maison des Centraux, 8 rue Jean Goujon, Paris։ Ծա-խու պիտի դրուին զանազան օգտակար առարկա-ներ, խիստ մատչելի դիներով, ի նպաստ Միու-թեան որբերուն եւ պաշտպանեալներուն։ Թէյ, խմիչք եւ պար։ Մուտքը ազատ է։

MANUFACTURE ST. THEODORE
ALPOUNARIAN ET Cie.
Կ'ուզուին թրիքօտաժի եւ քոնֆէքսիոնի համար գործաւորուհիներ։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ 23 rue du Berceau, Marseille։

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆԻ

Այս կիրակի, 1 Յունիս կէս օրէ վերջ ժամը ճիշդ 2ին, 13 rue Maccarani, Salle Carloma-ի մէջ, Նիս։ Դեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին չնորհալի երգչուհիներ՝ Օր. Ա.ՌԱՔԵԼԵԱՆ ու Օր. Ի. ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ (Փարիզէն)։ Կը նուագէ Ծանօթ Ջութակահար Ս. ՋԻՕՐՔՃԵԱՆ (Մարսէյլ)։ Կր խօսին՝ Պ.Պ. Ա. ՍԱՎՕ, Կ. ՓՈԼԱՏԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ։

Արտասանութիւն Յորելեարի դործերէն։

ՄԱՐՍԷՅԻ մէջ երգիչ Էմմանուէլ Փափազեանի կիրակի օր Փրատոյի մայր եկեղեցիին մէջ պիտի մասնակցի պատարագին երգեցողութեան։

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ՄՐՑՈՒՄ.— Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.-ի առաջին խումբը կը մրցի Վալանսի մէջ այս կիրակի կէսօրէ վերջ Հայ Մարզականի առաջին խումբին հետ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ «Արծիւ» հնթա-կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյ իր ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆ.— Նոր Սերունդի բոլոր անդամ ու ան-դամուհիները խորհրդակցութեան կը հրաւիրուին վաղը, շաբաթ, ժամը 14.30ին, Salle Etienne Dolet-ի մէջ, 257b, rue Boileau, (մուտքի դուռ մը կայ Rue Etienne Dolet-էն), չատ կարեւոր խնդրի մը համար։

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

Էմմանուէլ Փափազեանի

Հանրածանօթ երգիչը պիտի տայ իր միակ recital-ը կազմակերպուած Gymnase-ի թատրոնի կող-մէ։ ՅՈՒՆԻՍ 3, ժամը 8.30ին։ Օտարներու համար Gymnase-ի guichet-ն բացուելէ առաջ, Հայերը կրնան իրենց տոմսերը ապահովել դիմելով Malakian-ի, 3 Bld. T. Turner, Marseille, tél. Lycée 09-02։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Բենիամին Ծակոյեանի պսակա-դրութեան հանդէսը որ տեղի պիտի ունենար ապ-րիլ 20ին, տղբացեալ հօրը՝ Բարունակ Ծակոյեանի վերահաս մահուան առթիւ (ապրիլ 17), յետա-ձգուած էր Յունիս 1ին։ Ուրեմն տեղի պիտի ունե-նայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, փրա-տոյի Ս. Թարգմանչաց մայր եկեղեցւոյ մէջ։ Ընդ-հունելութիւնը պիտի կատարուի եկեղեցւոյ յարա-կից խորհրդարանին մէջ։ Ուստի կը խնդրուի հրա-ւիրեալ բարեկամներէ եւ աղգականներէ ներկայ ըլլալ պսակադրութեան հանդէսին։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի օրկանին Գ. թիւը (Մայիս), մեծ մասով նուիրուած Մայիս 28ի տա-րեդարձին, ՀԱՑԵՐԻՆ եւ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տիկին Մանուկ Ջուլհակ-եան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կի-րակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ հո-գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Պ. ՅԱ-ԿՈԲ ՋՈՒԼՀԱԿԵԱՆԻ հոգւոյն։ Կը հրաւիրուին յա-չատակը յարդողները։

Գործաւորուհի կ'ուզուի

Confection-ի համար, երկու գործաւորուհիներ կ'ուզուին, մէկը լաւ կարել գիտցող, միւսը աշ-կերտութեան համար։ Դիմել.— Société Wagram, 65 Quai de la Seine, Paris (19)։ Métro Riquet. Հեռ. Nord 86-38, ԱՄԷՆ ՕՐ 2էն 5։

Կ'ուզուի

Կնոջ confection corsage-ի համար կ'ուզուին լաւ գործաւորուհիներ վկայագիրներով։ Դիմել BE-NON-ի, 19 rue Poncelet, Paris (17)։

Հաղարութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառասուն **Crepia** եւ **Taanerie**։ Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փա-փազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54։ *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 եւ 14—18, *գաց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հասար-ակութիւն՝* métro: **Tolbiac. Place d'Italie. Glacière**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

Մայիս 28ը Մարսէյլի մէջ

31 *Մայիս Շաբաթ իրիկուն մինչեւ լոյս*, Bré-bant Marseillais-ի *մէջ*։

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

երեսփոխաններ GASTON DEFERRE, FR. LEENHARDT *եւ ուրիշներ*։

Կ'երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Փարիզէն)։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ։

Մուտքը ազատ է։

×

ՄԱՑԻՍ 28Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— **31** *Մայիս*, շաբաթ իրիկուն ժամը **8.30**ին, նախկին **Petit Journal**-ի սրահներուն մէջ, **Métro Cadet**։

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ
ԿԸ ԽՕՍԻՆ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ Odette ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ
ԵՒ Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

կը մասնակցին՝ Իսիի եւ Շավիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի միացեալ երգչախումբը, ղեկավարու-թեամբ ընկեր Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ։

Երգ՝ Տիկիններ Ա. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ եւ ԱՐՄԵ-ՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆ, արտասանութիւն՝ Տիկին Մ. ՎԱՍԼՕՐ (Օսմանճեան) եւ ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ, Ժ. ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ։ Կը նուագէ քեմանչիստ ՅՈՎ-ՍԷՓ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ, կը պարէ հայկական տարազով Օր. ՀՐ. ԴԱԶԱԶԵԱՆ։ Կէս դիշերէն վերջ եւրոպա-կան պարեր մինչեւ լոյս։

ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ ԵՒ ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ։

Արտասանութիւն՝ ՀԱՊԷՇԵԱՆ։

Հայկ. պար՝ Տիկին Հ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, խմբա-կան պար տասը հոգիանոց, ղեկ. տարազով։

ՄՈՒՏՔ 50 ՖՐԱՆՔ։

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Հ.Յ.Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի եւ Սանուհի-ներու, Փր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին։

Այս շաբաթ, ժամը 8.30ի Salle Etienne Dolet-ի մէջ։

Կը նախագահէ Պ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԿԻՒԼՊԻՆԿԵԱՆ

Կր խօսին ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ, ընկերվա-րական ներկայացուցիչը, Camarade FRAY *եւ Հ. Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ։*

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ ուղերձ մը։ Պիտի երգէ Տիկին Պերճուհի Ահարոնեան։ Դեղարու-եստական բաժինը կը վարէ Տիկին Գեղամ Փա-փագեան։ Երգ, խմբերգ, կենդանի պատկեր, ար-տասանութիւն, հայկական պարեր, տոհմիկ տա-րազներով՝ Կ. Խաչի սանուհիներու կողմէ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է։

Հանդէսէն վերջ ընտանեկան խնջոյք, մինչեւ լոյս, 136 Cours Lafayette-ի *վրայ*, 130 rue Tête d'Or, Syndicat Professionel-ի D *սրահը։ Կեր ու խում, հա-ճելի ժամանց, դեղարուեստական բաժին եւ անա-կնկալներ։*

×

ՎԻՆԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆ-ԴԻ եւ հովանաւորութեամբ ՎԻՆԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ, այս կիրակի ժամը 15ին, քաղաքապետական թատրո-նին մէջ։ Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ։

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ եւ ընկեր-վարական կուսակցութեան կողմէ Le Dauphiné *թերթին խմբագիրը՝ քաղաքացի* BERTHET, *քաղա-քապետ Պ.* LUCIEN HUSSEL *եւ երիտ. ընկերվ. ներկայացուցիչը։ Դեղարուեստական ճոխ բաժին։ Կ'երգէ Օր. ՇՈՒՇԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Լիոն-նէն)։*

×

ԼԱՍԻՈՒԹԱՑԻ ՄԷՋ.— Յունիս 1ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Salle de Mutualitée *սրահին մէջ, նախաձեռ-նութեամբ Հ. Յ. Դ. «Ասպետ» խումբին։ Հան-դէսն վերջ ընկերահամակրական խնջոյք։*

×

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սե-րունդի «Վարդգէս» խումբի, Սանուհիներու եւ Կապոյտ Խաչի, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Salle Jeanne d'Arc-ի *մէջ։*

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ, կը խօ-սի ընկեր Թ. ՀԵՐՕՑԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու կողմէ։ Մուտքը ազատ է։

×

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» հնթակո-միտէի, ՅՈՒՆԻՍ 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, մինչեւ կէս գիշեր, Bourg la Reine, *քաղաքապետա-կան սրահին մէջ։*

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՒԱԳ, ԵՐԳ, ՊԱՐ եւ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ։

Մանրամասնութիւնները յառաջիկայ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél. : GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Ամրաս. 10 Տոլ.

Samedi 31 MAI 1947 Շաբաթ 31 ՄԱՅԻՍ

Թ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5047-ՆՈՐ ՀՐՅԱՆ ԹԻ. 656 ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐԷՆ ՋՈՒՐԻ ՃԱՄԲԱՆԵՐԸ

Դարձեալ չշուկներ՝ Թուրքիոյ ներքին կացութեան եւ արտաքին վտանգներու մասին : Եւ հեռագիր մը, որուն համաձայն «օտար պետութիւն մը» ծանուցագիր ուղղած է Թրքական կառավարութեան, խարխլները պահանջելով : Ուրիշ խօսքով յենարանները, միասին պաշտպանելու համար Վոսփորի եւ Տարտանէլի Նեղուցները :

Թուրքիոյ վարչապետը ինքն է որ կը հաղորդէ այս տեղեկութիւնը Ազգ. ժողովին առջեւ : Ուելորդ փափկանկատութիւն մըն է որ արտասանել չի տար «օտար պետութեան» անունը :

Ուրեմն, չորրորդ անգամն ըլլալով, Մոսկուան կը յիշեցնէ թէ ինքն ալ իրաւունքներ ունի պատմական Նեղուցներուն վրայ :

Առաջին երեք ծանուցագիրներուն առթիւ, Անգարայի հետ իրենց տեսակէտները պարզեցին իր պաշտպանները, Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները : Երեքն ալ համաձայն են որ վերաքննուի Նեղուցներու պայմանագիրը, բայց վճռապէս կը մերժեն որեւէ ոտնձգութիւն, կամ առանձնաշնորհեալ դիրք այս կամ այն պետութեան համար :

Անոնք երբեք չեն ընդունիր Մ. Միութեան հիմնական պահանջը,— միասին պաշտպանել Վոսփորն ու Տարտանէլը :

Հիմա որ Մոսկուա նորէն ծանուցագիր ուղղած է, ինչ դիրք պիտի բռնեն միւսները :

Այս հարցումին մէկ պատասխանը կը գտնենք նախագահ Թրումընի «վարդապետութեան» մէջ, — օգնել Թուրքիոյ եւ Յունաստանի : Թէ տալ անոնց, որպէսզի գօսպնդուին եւ զօրանան, ի հարկին դիմադրելու համար :

Դիմադրութեան այդ պայքարն է որ կը տեւէ Թուրքիոյ մէջ, պատերազմին սկիզբէն ի վեր : Ապացոյց՝ եօթը հարիւր հազարէն մինչեւ մէկ միլիոն զինուոր դէնքի տակ, եւ ուրիշ արտակարգ պատրաստութիւններ :

Բարեմիտներ կը կարծէին թէ կարելի պիտի ըլլայ պատճառաբար կրճատել այդ սպառազէն բանակին թիւը, հողագործութեան եւ տնտեսական դործունէութեան յատկացնելով հարիւր հազարաւոր երիտասարդներ : Բայց ահաւասիկ վարչապետը ինք, Ըչճէպ Փէքէր, պաշտօնապէս կը յայտարարէ թէ կառավարութիւնը անկարելի կը գտնէ զօրացրումը, ներկայ պարագաներուն մէջ :

Եւ այս յայտարարութիւնը կ'ըլլայ ճիշդ այն պահուն երբ Մ. Նահանգները զինուորական պատուիրակութիւն մը ղրկած են Թուրքիա, ուսումնասիրելու համար անոր ռազմագիտական եւ տնտեսական պահանջները :

Այդ առթումէն եւ նախագահ Թրումընի առջեւ դրուած վարկին քուէարկութենէն չատ առաջ, Անգլիա 500 օդանաւեր ճամբայ կը հանէր դէպի Թուրքիա, ուրիշ զինուորական պիտոյքներուհետ :

Ուրեմն պիտի վերսկսի Լլամարոը, թէ աւելի դործնական ձեռնարկներ պիտի կատարուին :

Փոխանակ աւելի կամ նուազ հիմնաւոր դուշակութիւններ կատարելու, կը նախընտրենք արձանագրել պարագայ մը եւս :

Հէնրի Ուոլըս, հռչակաւոր խաղաղասէրը, կը շարունակէ իր պայքարը Թրումընի քաղաքականութեան դէմ, հետզհետէ խստացնելով չեչոը :

Այսպէս, Եչ. օր իր խօսքն ուղղելով Մ. Նահանգներու պատերազմական նախարարութեան, յայտարարեց.

— « Ըսէք մեզի, երբ տակաւին շատ ուշ չէ, թէ պիտի կրնա՞ք պաշտպանել Եւրոպան կամ նոյն իսկ Անգլիան, եթէ համաշխարհային պատերազմ ծագի հիւլէական ռումբերով : Եւրոպան ամայի տարածութեան մը պիտի վերածուի Ամերիկայի հիւլէական ռումբերով, պատերազմը շահելէ ա-ռաջ : Ամէն պարագայի մէջ, պատերազմը կը նշանակէ անձնասպանութիւն Եւրոպայի համար :

Հարցը այն է որ մինչ նախկին նախարարներ ու նախագահներ ճառ կը խօսին, օրուան վարիչները յամառօրէն կը շարունակեն իրենց քաղաքականութիւնը , ապահովելու համար ջուրի եւ քարիւղի ճամբաները :

Իսկապէս որ Թուրքիան «անկիւնադարձ մը կը կազմէ Արեւելքի, Միջին Արեւելքի եւ արեւելեան Միջերկրականի վրայ » :

Այնտեղ պիտի վճռուի նոր Եւրոպայի ճակատագիրը, ինչպէս պատմական Բիւզանդիոնի օրերուն :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՃԱՇԱԿԵԼ ԵՒ ՎԱՑԵԼԵԼ

Շատ մը ուրիշ բաներու կարգին կը կարծեմ թէ Ֆրանսահայ գաղութին դեղարուեստական ճաշակն ալ որոշ յառաջդիմութիւն մը կատարած է :

Խանեւէհինդ տարին պզտիկ բան չէ : Փարիզ թէ Մարսէյլ մեր ժողովուրդը չատ առիթներ ունեցաւ Ֆրանսական եւ հայկական բեմերէ լսելու երաժշտական եւ թատերական մեծ արժէքներ : Աչխարհահռչակ արուեստագէտներ եւ փառաւոր միջազդային հանճարներու դործերուն նուիրուած՝ փոքր վայելք մը չէին մեզի համար :

Այսօր մենք ալ խմբովին կը յաճախենք մի-ջազդային երգահանդէսներու եւ նուագահանդէսներու : Գոց գիտենք արուեստագէտներու ոչ մի-այն անունները, այլեւ իւրաքանչիւրին պատմու-թիւնը :

Սորված ենք աքանչացումով ու երկիւղածու-թեամբ ունկնդրել Պէթհովէնի մը կամ Պախ մը : Ասոնց կարդին անշուշտ մերինները ճանչնալն ու դնահատելն ալ ճաշակի զարգացում կը նշանակէ :

Փարիզցին տեսաւ ու լսեց համակրելի երգի-չը, Լմ. Փափազեան, որուն իտալական դպրոցը եւ տաք ձայնը ճշմարիտ վայելք մը եղան կավոյի սրահին մէջ :

Ահա եւ Մարսէյլի իր երգահանդէսը, Թիմնա-դի երաժշտական սրահին մէջ :

Ինք տակաւին չի ճանչնար Մարսէյլի մեր գա-դութին բարախոն սիրտը հայկական արժէքնե-րուն հանդէպ : Բայց իր հայրենակիցները ան-շուշտ պիտի ապացուցանեն թէ գիտեն յարգել ա-մէն ճշմարիտ արուեստ :

ՍՕՍԻ

ՊՐՆՈՒԱ ՄԻՇԵԼ, նախկին նախարար եւ հե-դինակ, Եչ. օրէն ի վեր կը դատուի Գերագոյն Առեանին առջեւ, իբրեւ գործակից եւ գործակա-լ Գերմանիոյ : Հարցաքննութիւնը հաղիւ սկսած, ամբաստանեալը յայտարարեց թէ «ծանրակչիռ բաներ պիտի ըսէ», բայց չըսաւ այդ նիստին մէջ : Ամբաստանութեան նիւթ կը կազմեն նաեւ Պրնուա Մչչէնի երկու դիրքերը, «Պատմութիւն գերման բանակին» եւ «1940ի Հունձք» (յուշեր գերութեան կեանքէն) : Ամբաստանեալը պահ մը կատղեցաւ , երբ որոշ հատուածներ կը կարդային այդ դիրքե-րէն, առանց նկատի առնելու ամբողջութիւնը : Ցետոյ պատմեց թէ լավալ անգամ մը կոպտօրէն վիրաւորած էր Փէթէչը : Մառէչալը չէր լսած այդ խօսքը, ականջը ծանր ըլլալով, բայց ուրիշներէն տեղեկացած եւ պահանջած էր որ Լավալ ներո-դութիւն խնդրէ : Այս վերջինը պատասխանած էր թէ ուրիշները պէտք է ներողութիւն խնդրեն իր-մէ, քանի որ դինքը վատրեցին խայտառակ պայ-մաններու մէջ եւն. : Ի վերջոյ Պրնուա Մչչէն մի-չեւ ճամբայ մը գտած է :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՑՅԻ մը համաձայն, ա-պատագրութենէն մինչեւ 1947 Ապրիլ 1 կատար-ուած են 127.233 նախաքննութիւններ դատական առեաններու առջեւ, որուն ած են 5386 մահավճիռ-ներ որոնց 637ը գործադրուած, 2206 ցկեանս եւ 10.622 ժամանակաւոր թիւապարտութեան վճիռ-ներ : Նաեւ 21.289 բանտարկութեան, 7400 անպար-տութեան, 5988 ազգային իրաւազրկութեան վճիռներ : Տակաւին պիտի դատուին 3083 ամբաս-տանեալներ :

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱՏԵՍՈՒՉԸ, Տոքթ. Ռուսի, հարցաքննութեան առեն արտասուալից աչ-քերով խոստովանեցաւ թէ իր միակ յանցանքն է մոռացկոտութիւնը, որուն հետեւանքով չէ կըր-ցած յայտարարել տուրքի ենթակայ դումար մը : «Ինչ կը վերաբերի Զուիցերիոյ հետ կատարուած խարդախ գործառնութեանց, իմ գործս եղած է դաշնապէս դրամ փոխադրել Ֆրանսա, գերմա-նական դրաման առեն : Այդ դումարը ես յանձ-նած եմ զանազան անձերու, որպէսզի բաժնեն Դի-մադրական Ճակատին : Ես կը կարծէի թէ այդ բաշխումը կատարուած է. եւ այսօր է որ կ'իմա-նամ թէ չէ բաժնուած» : Թերթերը կը գրեն թէ Տոքթ. Ռուսի տէր է մեծ հարստութեան մը եւ բաժնետէր Նէսթլէ կաթի ընկերութեան : Իր պա-րագան ծանրացած կը համարուի նաեւ անոր հա-մար որ, իրեն իբրեւ դիմակ ծառայող Սպանիա-ցին, Տիէզ Փարօ, Ֆրէնի բանտր կը գտնուի իբ-րեւ գործակից :

«ՕՏԱՐ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ» ՆՈՐԷՆ ԽԱՐԽԼՈՒՆԵՐ ՊԱՀԱՆՋԱԾ Է ԹՈՒՐՔԻԱՑԷՆ

Բանակը պիտի չցրուեն

«Տէյլի Մէյլ»ի թղթակիցը կը հեռագրէ Անգարայէն, Եշ. օրուան թուականով.—

Այսօր, Ազգ. ժողովին առջեւ, վարչապետը, Ըչճէպ Փէքէր յայտարարեց թէ «օտար պետութիւն մը» նորէն ծանուցագիր ուղղած է, խարխլները պահանջելով Թուրքիոյ մէջ : Պետութեան անունը չարտասանուեցաւ, բայց վարչապետը յայտարարեց թէ առաջարկը նեղած է «միասնական պաշտպանութեան պատրուակով» : Ցետոյ բացատրեց թէ Թուրքիա կը դտնուի հողային պահանջներու առջեւ եւ «ստիպուած է աչալուրջ հսկել վերջին տարիներուն ընթացքին մթնոլորտի մը մէջ» :

Ըչճէպ Փէքէր մեեւնոյն ատեն չեչտեց.— Որ եւ է նշան չկայ թէ յիշեալ պետութիւնը պիտի հրաժարի այդ պահանջներէն : Հետեւաբար, կառավարութիւնը հասուն խորհրդածութենէ վերջ վճռեց թէ ներկայ պայմաններուն մէջ անկարելի է զօրացրում կատարել :

— «Զենք կրնար պակսեցնել այն բեռները զոր ճակատագիրը կրնայ դնել մեր վրայ, եթէ աչխարհի գործերը ընդհարումի մը յանգին : Թուրքիա իր ներկայ դիրքով դարձած է անկիւնաքարը Արեւելքի, Միջին Արեւելքի եւ արեւելեան Միջերկրականի» :

Իրրեւ եզրակացութիւն, վարչապետը ատա-ջարկեց երկարաձգել պաշարման վիճակը որ կը տեւէ 1940էն ի վեր Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ մէջ եւ յունական եւ պուլկարական սահմաններուն վրայ : Եւ բացատրեց,— Թուրքիա չի գիտեր թէ երբ կրնայ վտանգուիլ «արշաւանքի մը ուժերով, երկրին ներսը : Պարզ կարելիութիւն մըն է այս, բայց անկարելի է հակառակը պնդել նոյնիսկ վստահութեամբ» :

Այս յայտարարութիւններէն վերջ, Ազգ. ժողովը հաւանեցաւ երկարաձգել պաշարման վիճակը, ինչպէս հաղորդած էինք երէկ : Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ այս երկարաձգումէն կ'եզրակացնեն թէ Թուրքիա համոզուած է որ Տարտանէլի խնդիրը նորէն սեղանի վրայ կրնայ գալ ոչ շատ հեռաւոր ապագայի մը մէջ :

Թէեւ Թուրքիոյ վարչապետը չարտասանեց իր ակնարկած օտար պետութեան անունը, տարակոյս չկայ թէ խնդիրը կը վերաբերի Մ. Միութեան, որ 1946ին երեք ծանուցագիրներ ուղղեց Թուրքիոյ, առաջարկելով որ Մոնթրէոյի վերաքննեալ պայմանագրով, Մոսկուա պէտք է Անգարայի հետ ոյժ ունենայ Սեւ Ծովու Նեղուցներուն պաշտպանութեան պատասխանատուութիւնը, հետեւաբար պէտք է խարխլներ ունենայ Թուրքիոյ մէջ : Անդարա այս պահանջները միչտ նկատած է ուղղակի սպառնալիք մը Թուրքիոյ հողային ամբողջութեան եւ անկախութեան : Բէճէպ Փէքէրի յայտարարութիւնը կ'ապացուցանէ որ, թէեւ խնդիրը կը քննարկ վեց ամիսէ ի վեր, բայց, Թրքական կառավարութեան կարծիքով, ի վերջոյ ելքի մը պիտի յանգի, եւ այս ընթացքով կրնայ տագնապալի շրջան մը բանալ Թուրքիոյ պատմութեան մէջ :

Հաց, միս եւ ուրիշ հոգեր

Վարչապետ Պ. Ռամատիէ, որ մեեւնոյն առեն պարենաւորման նախարար է, առջի օր տեղեկութիւններ հաղորդելով մամուլին, յայտարարեց թէ Ֆրանսայի միսի արտադրութիւնը այժմ հասած է տարեկան 1.500.000 թոնի : (Պատերազմէն առաջ կը հաշուէին 1.700.000 թոն) : Բայց եւ այնպէս, հրապարակը բոլորովին կազմալուծուած է, իրրեւ հետեւանք միջնորդներու յաւելման : Առնց թիւը 15.000 էր 1939ին, իսկ այսօր 27.000 է : Միջնորդներու այս յաւելման հետեւանքով, մեծաքանակի դիները չափազանցեալ համեմատութեանց կը հասնին, այնպէս որ փոքրաքանակի դիները այժմ 12—15 անգամ աւելի սուղ են քան պատերազմէն առաջ : Իրրեւ դարման, վարչապետը ծրագիր մը յօրինած է, 30—50.000 թոն միս մթերելու եւ սառեցնելու յատկացեալ ձմրան եւ ամրան ամիսներուն համար, երբ միսը պակաս կուգայ եւ կըրճատել միջնորդներու թիւը, վերաքննելով 1940էն ի վեր արուած տոմսերը : Այս վերաքննութիւնը ի զօրու պիտի ըլլայ Յունիս 30էն առաջ : Մեեւնոյն առեն կառավարութիւնը պիտի քաջալերէ գործակցական ընկերակցութեանց դնումը, միս ճարելու համար : Այժմ Փարիզի մէջ կան մասնաճառներու 25 գործակցական ընկերութիւններ : Մասնաւոր օրէնք մը պիտի պատրաստուի, պարտաւորիչ դարձնելու համար միսի գնումը գործակցական ընկերութեանց կողմէ :

Վիլլէթի սպանդանոցը հասած արջառներու թիւը, որ 2159 էր անցեալ շաբթու, Եչ. օր յանկարծ իջաւ 1031ի, որովհետեւ կառավարութիւնը պընդած էր որ վաճառումը կատարուի սահմանուած դիներով : Թերթերը կը գրեն թէ միս պիտի չուենանք յառաջիկայ շաբթու :

(Յուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ.. էջ)

ՊԷՏՔ Է ՏՕՆԵԼ

Համաշխարհային առաջին պատերազմը նոր ա-ւարտած էր։ Ամիւռնիոյ հայ գաղութին համար՝ Հայաստանէն առաջին աւետաբեր կռունկը որ խապրիկներ բերած էր՝ կարօ Սասունին էր։ Զինք լսելու առեն ճիգ կ'ընէինք մեր երեւակայութեան մէջ կարենալ պատկերացնելու վերածնուղ Հայաստանը որ տիրացած էր իր անկախութեան, ունէր ազգային բանակ, խորհրդարան, նախարարական կազմ։ Տեղեկաբերը չէր մոռնար աւելցնել մեր ժողովուրդին կրած նիւթական զրկանքները։

Գանի մը ամիս առք, 1919ի ամառը, Պոլսէն երկտող մը կը ստանայինք Հայ Սպայից Միութեան նախագահ Գալուստ Էյնաթեանէն, որ մեզի կ'իմացնէր թէ կրնայինք մեկնիլ հայրենիք։ Այն առեն արձանագրութեանց, ցուցակագրութեան, զտումի կամ հրաժարականի պատմութիւններ չկային եւ ոչ ալ հանդիսաւ պայմաններ կը սպասէինք երկրին մէջ։

Արտասահման մեկնելու համար ինքնութեան թուղթ պիտի ստանայինք թուրք քաղաքային պաշտօնէութենէն, թէեւ Ամիւռնիան ենթարկուած էր հելլէն զինուորական գրաւման։ Մոռցած չեմ թուրք ոստիկանապետին չնաշան մկկ արտայայտութիւնը, երբ իմացաւ իմ մեկնումի վայրին անունը՝ եբեւան հարցուց.— «Անգարըն փայիթախտրնա՞ մը կիտէրսընըզ» (Անօթիներու մայրաքաղա՞քը կ'երթաք)։

Թալէաթի ձագուկը ի զուր կը կարծէր մեզ յուսահատութեան մատնել։ կը մեկնէինք մեր հայրենիքը մասնակից ըլլալու համար անոր տառապանքին, պայքարին ու յաղթանակին հաւատարաւ։ 1919ի Սեպտեմբերին արդէն երեւան էինք խումբ մը զաղափարակից երիտասարդներով, հանդիսատես կ'ըլլայինք ուրախ եւ տխուր երեւոյթներու։ Ամէն օր արտասահմանէն ամէն դասակարգի պատկանող Հայեր կուգային Հայաստան։ եկողերէն ոմանք կը նշմարէին միայն տխուր կողմերը՝ տնտեսական աննպաստ պայմանները եւ յուսահատած վերադարձողներ ալ եղան։ Փախչելու պատմութիւն չկար, քանի որ երկրին ելքը ու մուտքը ազատ էր ու վերադարձողները անկիւն մը կը քաշուէին ամօթահար։

Լաւատեսները չխաբուեցան։ Ամէն ամիս, ամէն շաբաթ, ամէն օր հսկայաքայլ կը յառաջդիմէր հայրենիքը։ Երեւանի փողոցներուն մէջ այլեւս ցնցոտիներ հագած գաղթականներ չէինք տեսներ։ Արտասահմանէն առատ ալիւր եւ հագուստեղէն ստացուած էր։ 1920ի գարնան բոլորովին փոխուած էր երկրին կերպարանքը։ Հայ երկրագործը սերմնցու ստացած էր, տեղական արմտիքի քանակը կ'աւելնար, իսկ բամպակի արտածումն արդէն սկսած էր։

Մշակոյթի եւ ազգայնացումի մարզին մէջ յառաջդիմութիւնը աւելի ակնբախ էր։ Շիրակի մէջ (Ալեքսանդրապոլ, այժմ Լենինական) մեծ չուքով բացուած էր առաջին հայ համալսարանը, իսկ եբեւանի մէջ կ'աւարտէր համալսարանի դեղեցիկ ու հսկայ շէնք մը (այժմ գործածութեան մէջ)։ Հայ բեմը կը փայլէր Սեւումեանի, Աբելեանի, Զարիֆեանի ղեկավարութեամբ։ Մանուկ Աբեղեանի նախագահութեամբ կազմուած յանձնախումբ մը, որուն կ'անդամակցէին արեւելահայ եւ արեւմտահայ սպաներ, թարգմանեց ու տպարդեց հայ բանակին համար զինուորական կանոնագիրը, հրամանները որոնք գործածութեան դրուեցան։

Հայաստանի սահմանները վերջապէս կ'ընդարձակուէին։ Հայրենիքը կ'ամրանար ներքնապէս ու վարկ կը ստանար միջազգային գետնի վրայ։ Մեծ պետութիւնները երեւան ղրկած էին իրենց դիւանագիտական ներկայացուցիչները։

Ճակատէն երեւան վերադառնալով, առաջին անգամ հայրենի հողին վրայ հանդիսատես կ'ըլլայի անկախութեան տօնակատարութեան, 1920 Մայիս 28ին։ Իր դեղեցիկ դահլիճին մէջ, Խորհրդարանը հանդիսաւոր նիստ ունէր։ Խօսք առնող պատգամաւորներէն Սիմոն Վրացեանը չէր տեղ Փետրուարեան ռուս յեղափոխութեան դերը Հայաստանի անկախութեան ստեղծումին մէջ։ Առանց այդ յեղափոխութեան անհնար էր որ Ռուսաստանի կողմէ տիրապետուած չարք մը երկիրներ իրենց անկախութիւնը ստանային, եթէ մնացած ըլլար ցարական իշխանութիւնը։ Երկրորդ պատգամաւորը որուն խօսքերը կը յիշեմ Վահան Նաւասարդեանն էր։ Ան վեր առաւ ու պանծացուց Արամի կատարած գործը այնքան ճշնաժամային պահու մը եւ ըսաւ,— Իտալիոյ մէջ կայմաճէնիի արձանը որուն վրայ արձանագրուած է Մաճէնիի կամեցաւ եւ Իտալիան եղաւ։ Արամի հանդէպ մեր երախտապարտ հայրենիքը նոյնպէս պէտք է կանգնեցնէ իր մեծ զաւակին արձանը պարլամենտի այս շէնքին առջեւ, քանդակելով հոն՝ «Արամ կամեցաւ ու Հայաստան եղաւ»։

Օգոստոս ամիսին մայրաքաղաքին մէջ ուրիշ տօնակատարութեան մը հանդիսատես կ'ըլլայի։ Սեւրի դաշնագիրը առորագրուած ու Հայաստան ճանչցուած էր իրաւապէս։ Երեւանը ամէն կողմ զրօշազարդուած էր եռագոյններով, զինուորական նուագախումբը զօրանոցի համար կանգ կ'առնէր Պարէտի շէնքին առջեւ ուր կը ժամանէր օբուան նանայ։ Հայ որբերը հպարտ են իրմով, իր օրէնակով։ Եւ ես, այս երեկոյին, յորելեարին կը բերեմ հայ որբերուն մեծարանքը։

Ճանուն հայ գիւղացիներո՞ւն, որոնց մէկ ներկայացուցիչն ալ ե՛ս եմ ծագումով։ Արդարեւ, գիւղացի մըն է Օշական, իր ծնունդով եւ նկարագրով, ինչպէս գիւղացիներ էին եղնիկ Կողբացին, Ղազար Փարպեցին, եւ գիւղացիներ էին Վարուժան, Մեծարենց,—փա՛ռք հայ գիւղին, եւ ես, այս երեկոյին, յորելեարին կը բերեմ հայ գիւղացիներուն ծափը։

Ճանուն երիտասարդ գրողներո՞ւն, որոնց բազմաստեղն ջահին մէկ փոքրիկ մատն ալ ե՛ս կը վառվռքիմ ըլլալ։

Բայց այստեղ, երբ երիտասարդ գրագէտներուն ողջոյնն ու յարգանքի խօսքը կը բերեմ, Թոյլ տուէք, չատ սիրելի եւ յարգելի նախագահ, Պ. Արշակ Զօպանեան, թոյլ տուէք յայտնել հետեւեալը.—

Դուք երիցադոյն անդամը արդի հայ գրական ընտանիքին, հակառակ յորելեարին հետ ունեցած ձեր վէճերուն եւ տարակարծութեանց, դուք յօժարեցաք նախագահել յորելենական հանդիսութեանց, այստեղ, Փարիզի մէջ, եւ գաւառներու մէջ, յարգելու եւ մեծարելու համար մեծարժան վաստակ մը՝ ի հեճուկս հայ գրականութեան Փղշտացիներուն։ Դեղեցի՛կ է եղբայրական այս համերաշխութիւնը հայ գրականութեան ընտանեկան չէնքին մէջ։ Վէճեր, այո՛, բայց յարգանք՝ ան-պայման։

Եւ յետոյ, գիտեմ, ձեր աչքէն չվրիպեցաւ անշուշտ եղբայրական համերաշխութեան ուրիշ պատկեր մը, այլապէս թեպետ գրական, ոգեւորիչ եւ խորհրդանշանական։

Հնագոյն Աթէնքի մէջ հինգ տարին մէկ անգամ տեղի կ'ունենար համահելլենական տօն մը, ի պատիւ Աթենաս աստուածոյն։ Թափօր մը կը կազմուէր երեկոյեան։ Թափօրին գլուխը՝ հելլէն ամէնէն սիրուած աստուածուհիին քոյրը։ Քեռոյ պարուհիները, բանաստեղծները, դերասանները։ Ամէնէն վերջը, մարզիկները, որոնք կը կոչուէին lampadodromie — ջահակիր, որովհետեւ անոնք կը վազէին հելլենականութեան ջահը փոխանցելով ձեռք ձեռք։

Լուկրետիոս բանաստեղծ փիլիսոփան, ջահի այդ վազքին ներշնչուած, մարզիկային կեանքը կը նմանցնէ մարզիկներու նոյն վազքին, երբ ջահը, յորզուց որդի, ձեռք ձեռք կ'անցնի, միշտ վառ, միշտ չողարձակ։

Ահաւասիկ, մեծանուն նախագահ, այս բեմին վրայ կը տեսնեմ նոյն այդ վազքը,— հայ գրականութեան նահապետը՝ դուք հայ արուեստին լուսաւորաշ ջահը փոխանցեցիք Օշականներուն, եւ անոնք՝ իրենց կրտսեր եղբայրներուն։ Երեք սերունդ, այստեղ ահա, բեմին վրայ, — եւ հայ արուեստին ջահը միշտ վառ, միշտ ճառագայթաբաշխ։

Սիրելի նախագահ, խնդրեմ, ըսէք մեր Ժողովուրդին, թէ հայ արուեստին ջահը կը մնայ միշտ վառ եւ պիտի փոխանցուի դարէ դար, Օշականներէն վերջ՝ նոր Օշականներուն։

Թէ այս յորելեանը, Օշականի բերուած մեծարանքով, ոտնն է հայ գրագէտներուն ջահապնացութեան, Ցաւիտենականութեա պողոտանեպրուն վրայ, Նարեկացիներով եւ Վարուժաններով, Րաֆֆիներով եւ Տէրեաններով աստեղաշարդուած երկնքի մը տակ։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱԻՍՏՐԻՈՑ քարիւղի հանքերը կը չահագործուին խորհրդային իշխանութեան կողմէ, ի նշանաւոր Մեծ Ծովու նաւատորմին։ Դաշնակիցները բականաբար դժգոհ են։

ՄԵԾԱՐԱՆՔ Յ. ՕՇԱԿԱՆԻ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Քիչ առաջ կ'ակնարկէի հոգեբանական վախի մը, որ կը բացատրէ եւ կը պարզէ Օշականի վերջին շրջանի արտադրութեանց յատկանիշները, առարկայ զանազան խծբծանքներու։

Ի՞նչ վախ է այդ։

Մօտ 10 տարի առաջ, երուսաղէմի մէջ, հանդիսաւոր նստած ժամանակ՝ գետին կ'իյնար Օշականն եւ կը փոխադրուէր հիւանդանոց։ Սրտի տագնապ մը ենթադրեցին բժիշկները։ Այնուհետեւ Օշական ինքզինք կը զգար մահուան վախին դէմ յանդիման։ Նոյնիսկ գրեց կտորներ, որոնց մէջ կը խօսի մահուան հետ։ « Եկա՞ր » կը հարցնէ մահուան։ Ու կը հաւատայ թէ մահը ամէն օր կը յածի իր շուրջը։ Այդ վախին ազդեցութեան տակ, նստաւ գրասեղանին առջեւ, սկսաւ գրել, գրել, չարունակ գրել։ Կ'ուզէ պարպել իր ներսը, կ'ուզէ վճարել իր «տալիքը»։

Տարօրինակ անձնաւորութիւն մըն է այս։ Ահարոնեան եւս ունեցաւ այդ զգայութիւնը, ինչպէս կը խոստովանէր օր մը.— «Աչուն է արդէն, պէտք է ծածկեմ տանիքս, բերքը հաւաքեմ, լեցնեմ մառաններ, մօտ է ձմեռը, կ'ամապարեմ »։

Օշական եւս սկսաւ ամապարել։ Սկսաւ արտադրել արտորանքով։ Եւ այս չատ դժուարահաճ գրագէտը, որ կը սիրէր տաչել, յղկել եւ դեղեցկացնել, կարծես թէ կը մոռնար իր ստեղծագործութիւնը, լաւագի պէս կը պոռթկայ կը ժայթքէ՝ առանց երբեք մշակելու, խնամելու կամ զտելու։ Զեւի մտահոգութիւնը մէկդի դրած այլեւս, կուտայ նիւթը, Օշականեան ոսկին՝ մահուան տագնապին ստեղծած լաւային հետ խառն։

Այս տագապը լինչի կը յիշեցնէ Քոլէթի մէկ հէքեաթը։

Սոխակ մը կ'երգէր այդիին մէջ գիշերով։ Մեղեդի մը իր երգը։ Բայց կը յոգնի, ու կը քնանայ։ Որթատունկը, որ կ'ուճեր գիշերուան մէջ, կը բանայ խիղճերը եւ գոյուղ ճանկի մը պէս կը սեղմէ սոխակին ոտքերը։ Ընդոստ կ'արթննայ սոխակը, կը թեւահարէ, կը թափահարէ եւ հազար ճիգերով՝ ոտքերը կ'ազատէ որթատունկին ճանկերուն մէջէն։ Այնուհետեւ երգում կ'ընէ այլեւս երբեք չքնանալ գիշերները, չարունակ երգել, չարունակ երգել՝ այնքան ատեն որ որթատունկը կ'ուճի, ճանկ կը բանայ գիշերով։

Ահա թէ ինչո՛ւ չեն քնանար սոխակները գիշերը եւ կ'երգեն չարունակ։

Օշական եւս, սոխակին նման, դադար մահուան ճանկերուն բացուիլը, եւ սկսաւ երգել, սկսաւ ստեղծագործել գիշեր ցերեկ.

Մէկ աչքն ի բուն, միւսը՝ արթուն...

Ցոգնած, բայց վճռած որ բերանը պիտի չգոցէ՝ մինչեւ որ աւարտէ իր ստեղծագործութեան երգը։

Ահա թէ ինչո՛ւ Օշականեան ազամանդին «ջուրը» մշուշ չինած է վերջերս, յոգնութենէն։

Բայց մտքիննք որ «իրաւ» մահը չըլլայ դինք վախցնողը, մտքիննք որ «իրաւ» մահը չդայ դեռ երկար ժամանակ եւ Օշական լրացնէ իր դործը, որուն առջեւ, ահա, յորելեանի այս վերկոյին, կուգամ խոնարհիլ խոր յարդանքով եւ ակնածանքով։

Կը խոնարհիմ իր դործին առջեւ, բայց կը հարցնեմ ես ինձի.— Ի՞նչ հանդամանքով։

Ցանուն հայ որբերո՞ւն, որոնց չարժումին կազմակերպիչն ու դեկավարն եղած եմ։ Արդարեւ, որբ մեծցած է Օշական։ Հինդ տարեկան, կը կորսնցնէ իր հայրը։ Եւ զրկանքի մէջ, կեանքի դառնութեանց մէջ՝ կ'ուճի, կը մեծնայ, կը լեռնայ։ Հայ որբերը հպարտ են իրմով, իր օրէնակով։ Եւ ես, այս երեկոյին, յորելեարին կը բերեմ հայ որբերուն մեծարանքը։

Ճանուն հայ գիւղացիներո՞ւն, որոնց մէկ ներկայացուցիչն ալ ե՛ս եմ ծագումով։ Արդարեւ, գիւղացի մըն է Օշական, իր ծնունդով եւ նկարագրով, ինչպէս գիւղացիներ էին եղնիկ Կողբացին, Ղազար Փարպեցին, եւ գիւղացիներ էին Վարուժան, Մեծարենց,—փա՛ռք հայ գիւղին, եւ ես, այս երեկոյին, յորելեարին կը բերեմ հայ գիւղացիներուն ծափը։

Ճանուն երիտասարդ գրողներո՞ւն, որոնց բազմաստեղն ջահին մէկ փոքրիկ մատն ալ ե՛ս կը վառվռքիմ ըլլալ։

Բայց այստեղ, երբ երիտասարդ գրագէտներուն ողջոյնն ու յարգանքի խօսքը կը բերեմ, Թոյլ տուէք, չատ սիրելի եւ յարգելի նախագահ, Պ. Արշակ Զօպանեան, թոյլ տուէք յայտնել հետեւեալը.—

Դուք երիցադոյն անդամը արդի հայ գրական ընտանիքին, հակառակ յորելեարին հետ ունեցած ձեր վէճերուն եւ տարակարծութեանց, դուք յօժարեցաք նախագահել յորելենական հանդիսութեանց, այստեղ, Փարիզի մէջ, եւ գաւառներու մէջ, յարգելու եւ մեծարելու համար մեծարժան վաստակ մը՝ ի հեճուկս հայ գրականութեան Փղշտացիներուն։ Դեղեցի՛կ է եղբայրական այս համերաշխութիւնը հայ գրականութեան ընտանեկան չէնքին մէջ։ Վէճեր, այո՛, բայց յարգանք՝ անպայման։

Եւ յետոյ, գիտեմ, ձեր աչքէն չվրիպեցաւ անշուշտ եղբայրական համերաշխութեան ուրիշ պատկեր մը, այլապէս թեպետ գրական, ոգեւորիչ եւ խորհրդանշանական։

Հնագոյն Աթէնքի մէջ հինգ տարին մէկ անգամ տեղի կ'ունենար համահելլենական տօն մը, ի պատիւ Աթենաս աստուածոյն։ Թափօր մը կը կազմուէր երեկոյեան։ Թափօրին գլուխը՝ հելլէն ամէնէն սիրուած աստուածուհիին քոյրը։ Քեռոյ պարուհիները, բանաստեղծները, դերասանները։ Ամէնէն վերջը, մարզիկները, որոնք կը կոչուէին lampadodromie — ջահակիր, որովհետեւ անոնք կը վազէին հելլենականութեան ջահը փոխանցելով ձեռք ձեռք։

Լուկրետիոս բանաստեղծ փիլիսոփան, ջահի այդ վազքին ներշնչուած, մարզիկային կեանքը կը նմանցնէ մարզիկներու նոյն վազքին, երբ ջահը, յորզուց որդի, ձեռք ձեռք կ'անցնի, միշտ վառ, միշտ չողարձակ։

Ահաւասիկ, մեծանուն նախագահ, այս բեմին վրայ կը տեսնեմ նոյն այդ վազքը,— հայ գրականութեան նահապետը՝ դուք հայ արուեստին լուսաւորաշ ջահը փոխանցեցիք Օշականներուն, եւ անոնք՝ իրենց կրտսեր եղբայրներուն։ Երեք սերունդ, այստեղ ահա, բեմին վրայ, — եւ հայ արուեստին ջահը միշտ վառ, միշտ ճառագայթաբաշխ։

Սիրելի նախագահ, խնդրեմ, ըսէք մեր Ժողովուրդին, թէ հայ արուեստին ջահը կը մնայ միշտ վառ եւ պիտի փոխանցուի դարէ դար, Օշականներէն վերջ՝ նոր Օշականներուն։

Թէ այս յորելեանը, Օշականի բերուած մեծարանքով, ոտնն է հայ գրագէտներուն ջահապնացութեան, Ցաւիտենականութեա պողոտանեպրուն վրայ, Նարեկացիներով եւ Վարուժաններով, Րաֆֆիներով եւ Տէրեաններով աստեղաշարդուած երկնքի մը տակ։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱԻՍՏՐԻՈՑ քարիւղի հանքերը կը չահագործուին խորհրդային իշխանութեան կողմէ, ի նշանաւոր Մեծ Ծովու նաւատորմին։ Դաշնակիցները բականաբար դժգոհ են։

Վարչապետ Համօ Օհանջանեանը։ Բոլորին աչքէն ուրախութեան արցունքներ կը հոսէին, երբ վարչապետը ուրախալի լուրեր կը հաղորդէր։ Զինուրական նուագախումբը նահատակներու յիշատակը կ'ոդեկոչէր Շօփէնի մահերգը նուագելով, իսկ հազարաւոր ժողովուրդ ծնրադիր կ'ունկնդրէր։

Հայ ժողովուրդի կամքէն բոլորովին անկախ, քաղաքական ու ռազմական նոր կացութիւն մը ստեղծուեցաւ 1921էն ի վեր Կովկասի, նաեւ Հայաստանի համար։ Զենք ուղեր այդ դէպքերու քննութեամբ զբաղիլ, անոնց մասին չատ բան գրուած է։ Բայց նշանակելի երեւոյթ է որ խորհրդային վարիչները ու մամուլը յաճախ արդի Հայաստանին կուտան Ազատ եւ Անկախ ածականները եւ նոյն ատեն Միացեալ Հայաստանի իրագործումը կ'արծարծեն, պահանջելով Թրքահայաստանի կցումը Խ. Հայաստանին։ Խորհրդային Սահմանադրութեան մէջ կատարուած փոփոխութեամբ մը Հայաստանի ալ իրաւունք տրուեցաւ ազգային բանակ, արտաքին նախարարութիւն ունենալու, որոնց իրագործումը անտարակոյս կապուած է նաեւ արտաքին մեծ ուժերու վերաբերմունքին։ Ուրիշչատկանչական երեւոյթ մը, խորհրդային համակիր Ազգ. Խորհուրդներու եւ Էջմիածնի Կաթողիկոսին կողմէ Մեծ Պեւութիւններուն ուղղուած յուշագրերուն մէջ կը յիշատակուի նախախորհրդային Հայաստանի մը գոյութիւնը որուն սահմաններր գծած է, կ'ըսեն իրենք, Ամերիկայի նախագահ Ուիլսըն։

Ողբերգական հակասութիւն մըն է պահանջել, որ Թրամբռնները յարգեն հայ ազգ. իրաւունքները նախախորհրդային չրջանէն եկած, երբ մենք կ'ուզենք անդիտանալ։

Պէտք է տօնել Հայաստանի անկախութեան պատմական թուականը որ կերտուած է հայկական արիւնով եւ վաւերացուած միջազգային դաշինքներով։ Անոր տօնակատարութիւնը երբեք հակասխորհրդային ցոյց մը չէ ու պէտք չէ որ ըլլայ։ Բայց մենք խոր ցաւ ունինք որ Խ. Հայաստանը դեռ քաղաքականօրէն չամրապնդուեցաւ ու ի վիճակի չէ տօնելու Մայիս 28ը։

Սփիւռքը եւ տարագիր Դաշնակցութիւնը յամառօրէն պիտի չարունակեն տօնել, որովհետեւ կը հաւատան մեկ Հայաստանի, արդի Հայաստանի գոյութեան եւ վստահ են անոր ոչ միայն տնտեսական ու մշակութային, այլ եւ քաղաքական նոր նուաճումներուն։

Գ. ԼԱԶԵԱՆ

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

18 Մայիս 1918, պատմական թուական մը ոսկետառ քանդակուած, Հայոց պատմութեան հատուած էջերուն մէջ:

Շատ է դրուած ու խօսուած այդ մեծ դէպքին մասին, որուն կը պարտինք, վեց դարերէ ի վեր կորնչուցած մեր անկախութեան վերադտնումը եւ որուն չնորհիւ կարելի եղաւ ստեղծել, հաւաքական սպանդէ մը վերջ, մեր հայրենական հողերուն վրայ, այժմու հայրենիքը:

Երբ կը մտաբերենք Մայիս 28ը, ակամայ կը մղուինք մտածել այն մեծ զոհաբերութեանց եւ անձնուիրութեանց վրայ զոր ունեցան մեր հայրերը: Տոգորուած նուիրական սուրբ զգացումնե-րով, անոնք կերտեցին այն հայրենիքը, որու մասին մտածելն իսկ թերեւս ցնորք կը նկատուէր:

Նախ քան այդ թուականը ճիշդ է, ունեցանք զրականութիւն մը՝ հայրենիքի եւ ազատութեան գաղափարը ներշնչող, նախապատրաստական աշխատանք մը որ անհրաժեշտ էր մեր ժողովուրդին համար, բայց կրկին այդ թուականին կը պարտինք, գործնականացումը այն իտէալներուն ո-րոնք տարիներ շարունակ շաղախեցին Հայու հոգին:

Նոր Սերունդ, կ'անդրադառնա՞ս այն ժառանգին զոր մեր հայրերը մեզի կտակեցին: Կը զգա՞ս թէ ի՞նչ պարտականութիւններ դրուած են մեր ուսերուն վրայ:

Սերունդէ սերունդ կը փոխանցուին այդ վեհ զգացումները եւ անէծք այն սերունդին որ կը թերանայ իր պարտականութեանց մէջ:

Ապագայ սերունդներու ամբողջական պատասխանատուութիւնն է որ ստանձնած ենք այժմ, կամայ թէ ակամայ:

Ի՞նչ են մեր զոհաբերութիւնները բաղդատելով մեր նախորդներուն ճիգերուն հետ: Եւրոպական մայրերու վրա՞յ պիտի կորնչենք մեր վերջապ դրուած յոյսերը...:

Ո՛չ եւ ո՛չ, պիտի պայքարինք եւ մաքառինք, ջահը միշտ վեր պահելու, մեր պարտականութեանց ամբողջական դիտակցութեամբ:

Շատ զեղեցիկ բան է սիրել հայրենիքն ու ազատութիւնը,— ինչպէս կը շեշտուէր նոր սե-րընդական անդրանիկ համազումարին մէջ,— Մէկ նպատակ, հայրենիք եւ ազատութիւն: Բայց չատ բարձր է ամբողջացնել զայն եւ մանաւանդ դիտնալ պահելը:

Մեր հանդրուանն է հայրենիքը՝ այն չերտ մը հողամասը որուն համար մեր հայրերը իրենց թափած արիւնն անգամ չուզեցին սահմանել: Վեհ գաղափարներու համար զոհաբերութիւնը երբեք չափ ու սահման չի կրնար ունենալ:

Ի՞նչ է որ այժմ կը պահանջուի մեզմէ: Վառ պահել պարտականութեանց դիտակցութիւնը:

Այն ժամանակ, դիտակից մեր պարտականութեանց, պիտի կրնանք հարթել այն ճամբաները որոնք անանցանելի կը թուին մեզի այժմ:

Մայիս 28իւ առթիւ ուխտենք ուրեմն, ըլլալ պարտաճանաչ եւ միշտ դիտակից մեր պարտականութենէ:

ՆԵՐՍԷՍ

ԳԷՈՐԳ ԶԱՎԱՒՇԻ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Եթէ Վասպուրականը հայ ժողովրդի խանձարուրն է, եթէ Այրարատը հայ պետականութեան կեդրոնատեղին, Տարօնը հայութեան դրօշն է, իր հերոսներով, մտաւորականներով, աննման ժողովուրդով եւ աւանդութիւններով:

Այս կիրակի Տարօնի Հայր· Մխութիւնը, մեծ շուքով տօնեց, Իսի լէ Մուլինոյի հայկական հանդիսասրահին մէջ, իր եզական զաւկին՝ Գէորգ Զավուշի նահատակութեան քառասնամեակը: Այս այն քաջն է որ 14 տարեկանին ոճրագործ Ջարդարար մը սպաննեց, խլեց անոր զէնքերը, բարձրացաւ լեռ, արծիւի մը նման տարիներ ամբողջ սարէ սար թռաւ եւ կուրծք տուաւ թրքական անարդ եւ բարբարոս բռնակալութեան, եւ ի վերջոյ ինկաւ Սուլուխի մէջ, հերոսի մահով:

Հոծ բազմութիւն մը փութացած էր հանդիսասրահը: Բացման խօսքը տրուած էր նախագահ Լեւոն Տօնիկեանի, որ պատմական ակնարկ մը նետելով անցեալին վրայ, բացատրեց թէ դարերու ճիւղի տրամաբանական հետեւանքն էին Տարօնի «Ծուերուն» հերոսական մարտնչումները:

Առաջին բանախօսը, Պ· Արշակ Զօպանեան ներբողեց Տարօնի իմացական հսկան, Մեսրոպ Զավուշի նման բազմաթիւ աննման առիւծներ: Ցետոյ, Սասունցին որ միշտ դիտցաւ պահել իր զէնքերը, Տարօնի ժողովուրդին որ տուաւ Գէորգ Զավուշի նման բազմաթիւ աննման առիւծներ: Ցետոյ պարզելով մեր դատի կրած բոլոր դժուարութիւնները, թելադրեց միացեալ ուժերով դիմադրաւել զանոնք:

Պ· Շաւարշ Միսաքեան կուռ ճառով մը ծանրացաւ Գէորգ Զավուշի յեղափոխական գործունէութեան վրայ, դունագեղ նկարագրութեամբ եւ ճամբորդական յուշերով ներկայացուց Տարօնը, տուաւ Գէորգ Զավուշի նկարագիրը, ուրուագիծը, եւ յիշեց թէ ինչպէս մինչեւ իսկ Քիւրտերը երկիւղածութեամբ կը խոնարհէին անոր առջեւ:

Պ· Խաչիկ Մկրտիչեան պանծացուց Գէորգ Զավուշի աննուաճ հոգին եւ յոյս յայտնեց թէ հայ ժողովուրդը ի վերջոյ կ'ունենայ Միացեալ Հայաստանը: Պ· Արմէն Սասունի պարզեց Վասպուրականցիներէ եւ Տարօնցիներէ կազմուած դուն-տերու դերը Սարդարապատի, Բաշ Աբարանի, Քարաքլիսէի եւ Զանգեզուրի կռիւներուն մէջ, եւ միութիւն քարոզեց: Պ· Արշակ Զօպանեան՝ Գէորգ Զավուշի նման հերոսներ ծնող հայ կնոջ մասին դրուատիքներ հիւսելէ վերջ, հրաժեշտ առաւ:

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցէին երգերով Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան, հեղինակը «Գիւլիզար»ի, (գիրք մը որ իր մօրը առեւանգման նկարագրութենէն առելի բան մըն է), Տիկին Հայկանուշ Աւետիսեան, Օր· Հ· Գնեազեան եւ Տիկին Սաթենիկ Ճնտոյեան, Պ· Պ· Ստեփան Պօղոսեան եւ Դաւիթ Զօլաքեան: Արտասանեցին Օր· Լուսվարդ Պարսամեան, Պ· Պ· Շաւարշ Տէր Պարսամեան եւ Եղ· Սերոբեան: Ապա սկսաւ խնջոյքը սեղանապետութեամբ Պ· Պալասանեանի եւ ընկերակցութեամբ Պ· Գարեգինի Թառին: Տարօնցիները չուրջ-պար պարեցին գլխաւորութեամբ Տիկ· Հայկանուշ Աւետիսեանի եւ Պ· Սարգիս Ալվազեանի: Ուշ տիկին մը հրաշալիօրէն պարեց կովկասեան պար մը:

Շնորհակալութեան խօսքեր ուղղուեցան նաեւ Ֆրանսայի, որ իր ծոցին մէջ հիւրընկալեց Տարօնի գաղթական առիւծները: Ցուսանք թէ օր մը իրենց forոrոներն ֆրանսական դասարակու-թեամբ, բայց հայ սրտով պիտի երթան մեր միացեալ հայրենիքը, խորհրդային ժողովուրդներու կողքին պիտի լծուին շինարար աշխատանքի:

Արտաւազդ Անտոնեան

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ

ՄՆԱԿԵԱՆԻ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐԸ

Զեր թերթին մէջ (Մայիս 18) յուզումով կարդացի դերասանապետ Մնակեանի մահուան տարելիցին առթիւ Պոլսոյ Հայ Թատերասիրաց Միութեան սարքած հանդէսին յիշատակութիւնը:

Ցուզումով կ'ըսեմ, քանի որ վարպետին վերջին տարիներուն լքուած ու մոռացութեան տրուած էր անոր երկարամեայ ծառայութիւնը, դեղարուեստի դծով՝ այնքան կրթիչ:

Վարպետին վերջին տարիները անցան Տիկ· Ն· Սեպուհեանի (քոյրը Տիկ· Քնարի), Էլիզ Պինեճեան – Գումանեանի նաեւ Տիկ· Քնարի պարբերական հոգածութեամբ (Բարեգործականն ալ դուռմար մը ղրկած էր): Ցուզարկաւորութիւնն այ Պոլսոյ Հայ Տրամաթիքը կատարեց, թուրք բեմին որոշ մասնակցութիւնով:

Շատ տխուր անցան վարպետին վերջին օրերը: Մօտէն տեղեակ ըլլալուս, յարգանքի յոյցը կարդալով, յուզուեցայ: Ցարգանք իր բազմամեայ գործունէութեան:

Այս առթիւ պիտի ուզէի ճշտում մը կատարել· Տիկին Քնարը ոչ թէ Մնակեանի, այլ Ֆաուլեահեանի ձեռնասուններէն է, ինչպէս նաեւ՝ Ֆէհիմ էֆ·ին որոնց հետ երկար տարիներ գործակցած եմ: Սակայն անկեղծ ըլլալու համար պիտի ըսեմ թէ՝ Տիկ· Քնարը — ընկերուհիս, նախ եւ առաջ իր հանճարեղ մտքին ծնունդն է: Շատ քիչ անգամ տեսնուած է այնքան զօրաւոր յիշողութիւն՝ նաեւ ճկուն խառնուածք: Սակայն, իրողութիւնը այն է որ Ֆաուլեահեանին աշակերտած է: — 1896ին Պուլկարիա անցնելէ վերջ, 1901—2 թուականներուն Պոլիս եկած է: Նախապէս՝ Ռէչատ Բըյզան պէյի նոր կազմած խումբին մէջը: Անկէ վերջն է որ Մնակեան թատերախումբին մէջը եկած ու նաեւ զանազան թուրք եւ հայ խումբերու մէջ իր առաջին տեղը ապահոված է:

Ցաճախ վիճաբանութեանց ընթացքին կ'ըսէր· — Ինծի նայեցէք, ես Ֆաուլեահեանի պէս մարդ եմ տեսած, խելքերնիդ գլուխնիդ ժողվեցէք:

1914ին քաղաքապետ Ճէմիլ փաշայի հիմնած առաջին թուրքհօնսէրվաթուարնէչաա Բըյզան պէյի թելադրութեամբ եւ տնօրինութեամբ զանազան ճիւղերու դասատուդուհիներու կարգին, Մնակեան եւ Ֆէհիմ եւս հրաւիրուեցան: Առաւօտները կ'երթայի որպէս ունկնդիր, Ֆէհիմ էֆ·ին նոթերնիկներուն ցուցմունք ընելու պահուն (ձեռքերու կամ քայլերու չարժումներու) կ'ըսէր·— Ուսքադրմ (վարպետ), Ֆաուլեահեան էֆ· տէր տի քի ... եւայլն:

Հետեւաբար, որպէս նոյն տեսնուան մօտէն ծանօթ՝ պարտք կը համարիմ ճշդել եւ մոռացութեան չտալ անցեալին մէջ նոյնքան բեմական մեծ արժանիք ունեցող վարպետ գործիչ մը:

Վերջերս լինդի այցելած էր Օր· Հօլասեան, դերասան Հօլասեանի աղջիկը եւ ցաւ կը յայտնէր թերթերու մէջ կատարուած խեղաթիւրումներու մասին:

Քանի մը պարագաներ եւս·— Պրուսայի մեծ կուսակալ Րէչիտ փաշան՝ 60 տարի առաջ թարգմանած է Մոլիէռի ամբողջ գործերը, որոնց մէկէն «Բռնի ամուսնութիւն»» (Զօռ Նիքահ))ը հրաչալի՝ յանգաւոր թարգմանութիւնով մը, եւ իր իսկ ցուցմունքներով՝ ներկայացուցած են: Ողբացեալ Հօլասեան որուն ձայնը՝ եւ դեղեցիկ առոգանութիւնը բեմին պատիւ կը բերէին: Զափրաստեան — ճեան — հայր — նաեւ Հերանոյշ, որուն ներկայութիւնը աստիճանաբար, մեծ Սիրանոյշը անչքացնելու վախը, վէճի առիթ տուած ըլլալով, նոյն Ֆաուլեահեանին գործունէութեամբ, ժողովուրդը երկու մասի կը բաժնուի: — Ֆաուլեահեան Սիրանոյշին կարեւոր դերերէն մին՝ Հերանոյշին կուտայ, Սիրանոյշ կ'ուզէ իր դիրքը պահել, իր արժանապատուութեան տրուած հարուած մը համարելով — ներկայացման իրիկունը բեմին մէկ կողմէն Սիրանոյշը, միւս կողմէն Հերանոյշը կ'երգէին, ժողովուրդը երկու մասի բաժնուած կ'աղաղակէ, «Սիրանոյշ··· Հերանոյշ···»: Ի վերջոյ՝ մեծամասնութեան առջեւ Սիրանոյշ տեղի տալով բեմէն ներս կ'երթայ ու կը նուագէ: — Այս յիշատակութեամբ ուզեցի յայտնել Ֆաուլեահեանի կարող վարպետ մը՝ միանգամայն կարող ալ դերձիչ ըլլալը:

Ուրեմն, ճշդենք դիրքերը, վարպետ Մնակեան երկար տարիներ թարգմանած է, դերասան-նպատ եղած է, իբրեւ օժանդակ ունենալով կարող դերասաններու վարչութիւն մը, սակայն Ֆաուլեահեան եղած է յղկող, կաղապարող, նաեւ դերձիչ վարպետ: Ցաճախակի ինձ եղած թելադրանքներուն այնքան մը դրել պարտք համարեցի, նոյն ատեն ճշդելով թէ՝ արուեստագէտին ընտանեկան կեանքն ու բեմական կեանքը պէտք չէ նոյնացնել:

Ա· Ս· Ալէքսանեան

ՉԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԷՆ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՅՆԶՈՑՔ

ՎԱԼԱՆՍ·— Մայիս 25ի կիրակին կէսօրէ ետք Հ· Ց· Դ· Շրջ· Կոմիտէն ընդոյզ մը սարքած էր, իբրեւ չարունակութիւնը Մայիս 28ի տօնակատարութեան, իր Ակոմբլին մէջ, որ լեցուած էր ընկերներով եւ համակիրներով: Սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկ·Ա·Տէր Սարգիսեան: Ընկերը շամբողջ 5 ժամ յաջողութեամբ վարեց այդ դժուարին պարտականութիւնը: Ներկաները բոլորն ալ մասնակցեցան երգերով, ճառերով, արտասանութիւններով եւն: Հիւրեր եկած էին Վիչենէն եւ ուրիշ վայրերէ: Մեր ողբացեալ ընկեր Պոլսեցի Աբշակ Պարոնեանի որդին, Ռուժէն նուիրած էր այդ օրուան երգիկը, ապուխտը եւն, իսկ նուիրատուութեան այ մասնակցեցաւ 1000 ֆրանքով: Նուէրներէ գոյացաւ մօտաւորապէս 15.000 ֆրանք: Շնորհակալութիւն բոլորին:

Այս մթնոլորտէն ազդուած խօսք առաւ ընկեր Նշան Թեպոյեան, պանծացուց Հ· Ց· Դաշնակցութեան դերը արտասահմանի մէջ եւ յայտարարեց· — «Գերութենէ վերադառնալէս ի վեր հետու էի մնացած Դաշնակցութենէն, այժմ հրապարակաւ կ'ըսեմ թէ կրկին կը վերադառնամ չարքերը, միասին աշխատելու ձեռի հետ, յանուն այս ժողովուրդին ազատութեան:

Թղթակից

ՆԱՄԱԿ ՄԸԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՑ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսայի Առեւտրական Նախարարութեան եւ Փարիզի Առեւտրական Սենեակին հովանաւորութեան տակ կազմուած ՀԱՑ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԸ (Centre Economique Arménien) վերակենդանացնելու համար 3 Մայիս 1947ին դումարուած Ընդհ· ժողովը ընտրեց առժամեայ Վարչ· Ժողով մը, որուն դվխաւոր պաշտօնը պիտի ըլլայ անդամներու արձանագրութիւն եւ ասոր յարակից խնդիրներու կարգադրութիւն, ինչպէս նաեւ պատրաստութիւն Ընդհ· ժողովի դումարման՝ հիմնական կանոնագրի տրամադրութեանց համաձայն ընտրելու համար 18էն 24 անդամներէ բաղկացած Վարչ· Ժողովը:

Առժամեայ Վարչ· Ժողովը կազմուած է հետեւեալ կերպով·— Պ· Ժիւսթէն Կոտար, նախկին նախարար, այժմ նախագահ Entreaide Françaiseի, Հիմնադիր նախագահ·— Պ· Զաւիկ Խանզատեան, հիմնադիր պատուոյ նախագահ·— Պ· Նուրհան Ֆրէնկեան, գործօն նախագահ·— Պ· Պ· Սարգիս Տէօքմէճեան եւ Պետրոս Պալըճեան, փոխ նախագահ·— Պ· Հրանտ Թորոսեան, Տնօրէն, ընդհ· քարտուղար·— Պ· Նուպար Ցովհաննէսեան, դանձապահ·— Պ· Գէորգ Փարմագ, իրաւագիտական եւ հարկային խորհրդական: Անդամներ՝ Պ· Պ· Վահէ Թոսունեան, Երուանդ Աժտէրեան, Հարութ Հանըմօղլու, Արմենակ Աճէմեան եւ Օթոն Հէքիմեան:

Հայ առեւտրականներէն եւ արհեստաւորներէն, մասնաւորաբար, եւ Հայ տնտեսական կեանքի յառաջդիմութեամբ հետաքրքրուղ ազդային-ներէն, ընդհանրապէս, կը խնդրուի արձանագրուիլ ՀԱՑ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ, որ կոչուած է դրական եւ չօշափելի ծառայութիւններ մատուցանել իր անդամներուն, եւ, անուղղակի կերպով ալ, Ֆրանսայի եւ արտասահմանի Հայ համայնքներուն:

Արձանագրութեան եւ տեղեկութեանց համար դիմել՝ ՀԱՑ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻ ընդհ· քարտուղար Պ· Հր· Թորոսեանի, ամէն չորեքշաբթի օր, ժամը 9էն 12, rue de Phalsbourg, Թիւ 7, Փարիզ (17):

★ *Տանտիրուհիները կը չարունակեն ցոյցեր կատարել հացի տագնապին առթիւ, հացը աւարի տալով կամ առանց կտրոնի հաց գնելով: Ոստիկանութիւնը Շուազի լը Ռուայի մէջ ձերբակալեց 10—12 կիներ երբ կը փորձէին փուռերը խուժել եւ հաց գնել առանց կտրոնի: Իւրաքանչիւրին ինքնուրոյնը ճչդելէ վերջ, ոստիկանութիւնը ազատ արձակեց բոլորն ալ:*

★ *Փռապան գործատէրերն ու բանուորները խորհրդակցութիւն մը կը կատարէին առջիւօր, բայց առաջին վայրկեանէն իսկ ձախողեցաւ, գործատէրերը առին քալեցին զանազան առարկութիւններ բով: Բանուորներն ալ իրենց դանգատները յայտնեցին Սէնի 4072 փուռերուն դէմ: Նոր խորհրդակցութիւն մը պիտի կատարուի այսօր, չաբաթ: Եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ, հացթուխ բանուորները գործադուլի որոշում պիտի տան կիրակի օրուան ժողովին մէջ: Բանուորները կը պահանջեն.— 1. Ժամական 10 ֆրանք պարգեւ տաժանելի աշխատանքներու համար, կամ մխա – նուագ 1500 ֆրանք հատուցում ամէն ամիս.— 2. Հատուցում ալիւրի չգոյութեան պատճառով կորսուած ժամերու համար:*

Թերթերը կը գրեն թէ Լոնտոնի Ֆրանսական դեսպանը անգլ. կառավարութեան դիմած է, ցո – րեն խնդրելով քանի մը չաբթուան համար, որպէս զի կարենայ դոցել բացը, մինչեւ նոր հունձք:

★ *Կառավարութիւնը որոշեց առաջարկել մա – նրը եւ միջին առեւտրականներուն որ եօթ կէսնէն Ցունիս 4ի գործադուլէն: Վարչապետը տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ այդ խանութպաններու դաշնակցութեան նախագահին հետ: Միութիւնը ունի 2.500.000 անդամներ: Կ'ըսուի թէ կառավա – րութիւնը որոշած է մէկ ամիս փակել այն խա – նութները որ գործադուլ կը յայտարարեն եւ ու – րիշ պատժական միջոցներ ձեռք առնել:*

★ *Շատ մը նահանգներու մէջ մտահոգութիւն կը տիրէ,— պիտի կրնա՞ն հաց ճարել ամրան արձակուրդի առթիւ, թէ անհատներու, ընտանիքներու եւ թէ օգտակարութեան կայաններու: Վանդէի նահանգապետը թելադրած է այս վերջիններուն որ ալիւրը միասին բերեն: Ուրիշ նահանգներու մէջ ալ մտահոգ են:*

★ *Ուսանողները որոշեցին դասադուլ յայտա – րարել յառաջիկայ ուրբաթ, 6 Ցունիս, եթէ կառավարութիւնը պնդէ համալսարանական ծախքերը աւելցնելու եւ թոշակներու յատկացուած վարկերը կրճատելու որոշման վրայ:*

Լուսցարարներն ալ կը սպառնան վերսկսիլ գործադուլը, որ դեռ նոր վերջացած էր:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

1933-1945ի ԴԷՊՔԵՐՈՒ քննիչ յանձնաժողովը առջի օր կրկին լսեց Պ. Տալատիէն, որ մանրա – մասնօրէն բացատրեց թէ Լեհաստան 1939 Օգոստոս 23ին ընդունած էր առաջարկուած պայմանները, Ֆրանսայի ճնշումին վրայ, բայց Ռուսերը, որոնք մինչեւ այն ատեն գաղտնի պահած էին Հիթլերի հետ կատարուած բանակցութիւնները, նոյն օրը խոկ ստորագրեցին գերմանեւխորհրդային դաշինքը:

ԱՆԶՆԱՍՊԱՆ ԵՂԱՒ, Նիւրընպէրկի բանտին մէջ, գերման զօրավար մը, Ֆրանց Պէօհմէ, երբորդ յարկէն վար նետուելով: Հինգերորդ անձ – նասպանութիւնն է այս, որ տեղի կ'ունենայ նոյն բանտին մէջ, 1945ի աշունէն ի վեր:

ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ կէօրինկի այրին, Էմմա, իրրեւ մեղսակից իր ամուսնին: Կ'ըսուի թէ արտասահման փախչելու կը պատրաստուէր:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ վարչապետը, Նաճի, արտաքին նախարարը եւ խորհրդարանին նախագահը պաշտօնապէս ամբաստանուեցան ռուս դիւնուորական իշխանութեանց կողմէ, իրրեւ մեղսակից դաւադրութեան մը: Վարչապետը, որ Ջուիցերիա կը գտնուի, որոշեց չվերադառնալ:

ՎԻԹՈՒԱՐի ՀՐԴԵՀ ՄԸ ծագեցաւ Սէնթ Ուէնի քրջհատաքներու չուկային մէջ, 100 միլիոն ֆրանքի վնաս պատճառելով: Հրոյ ճարակ դարձաւ 5000 քառ. մեթր տարածութիւն: Շարժման մէջ դրուած էին տասը զօրանոցներու հրչէջները:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ անգլեւամերիկեան շրջանին համար տնտեսական խորհուրդ մը պիտի կազմուի, իրրեւ կորիզ ապագայ կառավարութեան մը:

ԱՆԳԼԻՈՑ աշխատաւորական կուսակցութեան համագումարը ջախջախիչ մեծամասնութեամբ վաւերացուց կառավարութեան արտաքին քաղաքականութիւնը:

Նուագասօն հայ երաժշտութեան

Կիրակի 15 Ցունիս 947, ժամը 17ին, Salle Gaveauի մէջ, կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ (երգ), JANINE CAVARD (դաշնակ), Պ. ՆԱՀԱՊԵՏ ԱԼԱԼԸՄՃԵԱՆ (թաւջութակ), FRANCIS CAUMEL (սրինգ), ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԸ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ: Կը նուագուին գործերը.— Տիգրանեանի, Զուհաճեանի, Սպենդիարեանի, Մեհրաբեանի, Մազմանեանի, Պարթեւեանի, եւն.:

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանտ Սամուէլի Dan. 88-65, Փամպուքճեանի 9 rue Jouy Rouve, Men. 64-27, Պարթեւեանի, 14 rue Petit, Bot. 99-22:

ԳՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊ ԳԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆԻ

Այս կիրակի, 1 Ցունիս կէս օրէ վերջ ժամը ճիշդ 2ին, 13 rue Maccarani, Salle Carlomaի մէջ, Նիս: Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին չնորհալի երգչուհիներ՝ Օր. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ ու Օր. Ի. ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ (Փարիզէն): Կը նուագէ Ծանօթ Ջութակահար Ս. ՋԻՕՐՔՃԵԱՆ (Մարսէյլ): Կը խօսին՝ Պ. Պ. ՍԱՎՕ, Կ. ՓՈՂԱՏԵԱՆ:

Արտասանութիւն Գորելեանի դործերէն:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Նոր Սէրունդի բոլոր անդամ ու անդամուհիները խորհրդակցութեան կը հրաւիրուին վաղը, չաբաթ, ժամը 14.30ին, Salle Etienne Doletի մէջ, 257b, rue Boileau, (մուտքի դուռ մը կայ Rue Etienne Doletէն), շատ կարեւոր խնդրի մը համար:

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԻՍ

Էմմանուէլ Փափազեանի

Հանրածանօթ երգիչը պիտի տայ իր միակ recitalը կազմակերպուած Gymnaseի թատրոնի կողմէ: ՑՈՒՆԻՍ 3, ժամը 8.30ին: Օտարներու համար Gymnaseի guichetն բացուելէ առաջ, Հայերը կրնան իրենց տոմսերը ապահովել դիմելով Malakianի, 3 Bld. T. Turner, Marseille, tél. Lycée 09-02:

ՄԱՐՍԷՅ.— Բենիամին Ծակոյեանի պատկառելիութեան հանդէսը որ տեղի պիտի ունենար առաւօտ 20ին, ողբացեալ հօրը՝ Բարունակ Ծակոյեանի վերահաս մահուան առթիւ (ապրիլ 17), յետաձգուած էր Ցունիս 1ին: Ուրեմն տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Փրատոյի Ս. Թարգմանչաց մայր եկեղեցւոյ մէջ: Ընդունելութիւնը պիտի կատարուի եկեղեցւոյ յարակից խորհրդարանին մէջ: Ուստի կը խնդրուի հրաւիրեալ բարեկամներէ եւ ազգականներէ ներկայ ըլլալ պատկառելիութեան հանդէսին:

ՏԻԿԻՆ ԻՍԿՈՒՀԻ ԲԱՇԱԵԱՆի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Օ. Գարանֆիլ 500 ֆրանք կր նուիրեն Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ Ս. ՑՈՎՀ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ համար կը փնտռուի ժամկոչ – դռնապան մը, թեկ նածուները նամակով պէտք է դիմեն եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, 15 rue Jean Goujon, Paris (8)— մինչեւ Ցունիս 15:

ՀԱՑ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

1.— Նախկին Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. ժողովը՝ Ցունիս 8ին, կիրակի, ժամը 14ին, Sociétés Savantesի D սրահին մէջ, 28 rue Serpente, Paris (6): Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

2.— Անհրաժեշտ է նաեւ որ ունենանք պատեհ պահուն բոլոր հայ զոհերուն ճիշդ թիւը: Կրկին ու կրկին կը դիմենք բոլոր զոհերու ընտանիքներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն խնդրելով որ բարեհաճին պատասխանել հետեւեալ հարցարանին եւ զայն ղրկել՝ Association des A. C. Arméniens, 31, rue St. Lazare, Paris (9): 1.— Անունը, 2.— մականունը, 3.— Ծննդավայրը, 4.— Ծննդեան թուականը, 5.— Զօրամասը, 6.— Մահուան տեղը, 7.— Մահուան պատճառը, 8.— Մահուան թուականը:

Վարչութիւն

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Սանասարեան վարժարանի երջանկայիշատակ հիմնադիր Մկրտիչ Սանասարեանին, կատակատար Կ. Եղեանցի, վարժարանին նահատակ եւ մեռած ուսուցիչներուն եւ սաներուն յիշատակի հոգեհատիստը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, Փարիզի Հայոց Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ: Կր հրաւիրուին սաները եւ հանդուցեալներուն յիշատակը յարգողները:

Կ'ուզուին

Կնոջ confection corsageի համար կ'ուզուին լաւ գործաւորուհիներ վկայագիրներով: Դիմել BENON, 19 rue Poncelet, Paris (17):

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. փափագեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13e) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, բաց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հեռագրատնտեսութեան՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Clacière.

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

Մայիս 28ը Մարսէյլի մէջ

31 Մայիս Շաբաթ իրիկուն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaisի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

Կը նախագահէ ԸՆԿԵՐ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Երեսփոխաններ GASTON DEFERRE, FR. LEENHARDT եւ VICTOR SAVINE

Կ'երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Փարիզէն):

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ:

Կէս գիշերէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Առնել թիւ 1, 4, 5, 11, 41, 48 եւ 53 հանրակառքերը:

Մուտքը ազատ է:

×

ՄԱՑԻՒ 28Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— 31 Մայիս, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, նախկին Petit Journalի սրահներուն մէջ, Métro Cadet:

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՏԻԿԻՆ Odette ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

ԵՒ Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը մասնակցին՝ Իսիւ եւ Շավիւլ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի միացեալ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի:

Երգ՝ Տիկիններ Ա. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ եւ ԱՐՄԵՆՈՒՀի ԳԵՒՈՆԵԱՆ, արտասանութիւն՝ Տիկին Մ. ՎԱՍԼՕՐ (Օսմանճեան) եւ ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ, ժ. ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ: Կը նուագէ քեմանչիստ ՑՈՎՍԷՓ ՑՈՎՆԱՆԵԱՆ, կը պարէ հայկական տարազով Օր. ՀՐ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ: Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մինչեւ լոյս:

ՆՈՒԱԳԱՀՈՒՄԲ ԵՒ ՃՈՒԽ ՊԻՒՖԷ:

Արտասանութիւն՝ ՀԱՊԻՇԵԱՆ:

Հայկ. պար՝ Տիկին Հ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, խմբական պար տասը հոգիանոց, ազգ. տարազով:

ՄՈՒՏՔԸ 50 ՖՐԱՆՔ:

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Հ.Ց.Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու, Փր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Այս չաբաթ, ժամը 8.30ի Salle Etienne Doletի մէջ:

Կը նախագահէ Պ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

Կր խօսին ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ, ընկերվարական ներկայացուցիչը, Camarade FRAY եւ Հ. Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ:

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ ուղերձ մը: Պիտի երգէ Տիկին Պերճուհի Սահրատեան: Գեղարուեստական բաժինը կը վարէ Տիկին Գեղամ Փափազեան: Երգ, խմբերգ, կենդանի պատկեր, արտասանութիւն, հայկական պարեր, տոհմիկ տարազներով՝ Կ. Խաչի սանուհիներու կողմէ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Հանդէսէն վերջ ընտանեկան խնջոյք, մինչեւ լոյս, 136 Cours Lafayetteի վրայ, 130 rue Tête d'Or, Syndicat Professionelի D սրահը: Կեր ու խում, հաճելի ժամանց, գեղարուեստական բաժին եւ անակնկալներ:

×

ՎԻՆԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի եւ հովանաւորութեամբ ՎԻՆԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ, այս կիրակի ժամը 15ին, քաղաքապետական թատրոնին մէջ: Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ:

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ եւ ընկերվարական կուսակցութեան կողմէ Le Dauphiné Թերթին խմբագիրը՝ քաղաքացի BERTHET, քաղաքապետ Պ. LUCIEN HUSSEL եւ երիտ. ընկերվ. ներկայացուցիչը: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Կ'երգէ Օր. ԾՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Լիոն):

×

ԼԱՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ.— Ցունիս 1ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle de Mutualitéի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Ապաժակ» խումբին:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԱՃԷՄԵԱՆ, կը խօսի ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ: Ներկայ պիտի ըլլան տեղւոյն ընկերվարականները: Գեղարուեստ. բաժինն կը մասնակցի Սէն Լուի Նոր Սերունդը: Հանդէսէն վերջ ընկերահամակրական խնջոյք:

Մուտքը ազատ է:

×

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի, Սանուհիներու եւ Կաթոյա Խաչի, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Salle Jeanne d'Arcի մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ, կը խօսի ընկեր Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու կողմէ: Մուտքը ազատ է: